

G. FOUARD

**ŽIVOT
JEŽÍŠE
KRISTA**

Z FRANC. PŘEL.

DOMINIK PECKA

**NÁKLADEM
JOSEFA BIRNBAUMA
V BRÝNĚCI NA MORAVĚ
1924**

G. FOUARD:

**ŽIVOT
JEŽÍŠE KRISTA.**

Z franc. přel.
DOMINIK PECKA.

KNIHTISKÁRNA EM. ČAPEK, TŘEBÍČ.

NIHIL OBSTAT.

IMPRIMATUR.

P. FRANCISCUS BLAŽEK, CSSR.

Censor ex officio.

JAC. KAPUSTA

Vicarius Capitularis.

Consistorium Capitulare BRUNAE, die 11. Jan. 1917.

Num. 145.

KNIHA PRVNÍ.

;

DĚTSTVÍ JEŽÍŠOVO.

HLAVA PRVNÍ.

Judsko za doby Ježíšovy.

Judsko za doby Ježíšovy nebylo již slavné. Sláva Machabejských, kteří byli velekněžími a králi israelskými po jedno století, upadla ještě za jejich doby zároveň s jejich ctnostmi. Výborné vladaření Judovo a bratří jeho se u nich zvrhlo v despotism, jich horlivost náboženská ve ctižádost, a svornost synů Mathathiášových v nesvornost. A tak šedesát šest let před érou křesťanskou dva bratří z tohoto vynikajícího rodu, Hyrkan a Aristobul, tak se snížili, že žádali Pompeja, aby rozhodl jejich spory. Římský vojevůdce, jsa již pánem Syrie, rozhodl slavnostně tuto při v Damašku a to ve prospěch Hyrkanův. Aristobul sebral vojsko a pokusil se na výšině chrámové o zoufalou obranu, ale musil ustoupiti. Hyrkan zůstal pánem Judska, ale pod svrchovaností správců Syrie, s prostým názvem ethnarchy. V Jerusalemě poprvé se objevili římští orli. Pompejus překročil práh velesvatyně a s úžasem hleděl na chrám, v němž nebylo modly. Bylo veta po království judském, národ israelský byl poroben.

Záhy ztratil Hyrkan i onu nepatrnou moc, jež mu byla ponechána. Caesar, vítěz nad Pompejem, připojil Palestinu ke království Edomskému a svěřil vládu nad oběma kraji Antipatrovi, Idumejci ze vznešeného rodu. Dva synové tohoto knížete,

Fasael a Herodes mu pomáhali, a jeden spravoval Galileu, druhý Judeu. Usilovali sice společně, aby udrželi mír, ale nepodařilo se jim. Potomek Machabejských, Aristobul, bratr Hyrkanův, prchl z Říma, kde byl zajat, a pomocí svých synů Alexandra a Antigona pokusil se opět dobýt trůnu. Toliko zbraně Antigonovy měly jakýsi úspěch; zajal Fasaela a dohnal ho k sebevraždě. Herodes měl štěstí, unikl mu, přišel do Říma a byl od senátu prohlášen za krále judského. Po třech letech bojů uvedly ho vítězné legie do Jerusalema. Bylo to roku třicátého sedmého př. Kristem.

Přízeň Říma, jež nikdy nezklamala vrozené nadání Herodovo pro vládu, jeho sňatek s Mariamnou, dcerou Hyrkana, bývalého ethnarchy, to vše nasvědčovalo, že nastane klidná vláda. Ale v Idumejcově původu, jeho neočekávaném štěstí, jeho neklidné a podezřívavé přirozenosti bylo příliš mnoho příčin k nepokojům. Nemohl se tedy klidně těšiti ze své moci. Neměl pokoje, dokud žil potomek Machabejských. Dvě knížata z té rodiny, ba i Hyrkan, jeho tchán, usouzený stářím a neštěstím, byli prvními obětmi jeho nedůvěry. Pak přišla řada na Mariamnu, jedinou z jeho žen, kterou miloval. Ani dvě děti, jež měl s ní, ani Antipater, syn Doridin a jeho prvorozený, neobstáli před jeho nedůvěřivostí. Teprve smrt tyranova učinila konec popravám.

Nadarmo budoval Herodes v Judsku nádherné stavby, aby odvrátil pozornost od tragedií, jež krvavily jeho palác. Jeho ohromná divadla sloužila jen k hnusným hrám; lázněmi a sloupovími se zaváděly nové obyčeje a římský orel rozpínal svá křídla nad chrámem a znesvěcoval jej. Třicet čtyři léta marně se snažil král, aby židé zapomněli na jeho původ a své otroctví.

Národ, úpící pod jhem, nemohl zapomenouti, že od synů Jakobových žezlo přešlo k synům Esauovým.

Zřízení židovská úplně upadla, jen jediný sbor se udržoval a měl jakousi vážnost. Bylo to synedrium, národní rada, která dle jedněch byla zřízená Mojžššem, dle jiných byla ustavena teprve po zajetí. Vliv na lid, jehož za dnů vyhnanství nabyli proroci a učitelé, nepřítomnost kněží a předmětů náboženské úcty, poníženi, v němž zůstal rod královský po návratu z Babylona, nesnáze s obnovou politickou a náboženskou přiměly židy, že monarchii nahradili svrchovaným shromážděním.

Úkolem velerady bylo vykládati Zákon, souditi významné pře a přísně bděti nad veřejnou správou. Byla tedy sněmem, vysokým soudním dvorem a vysokou školou židovskou zároveň. Bylo v ní jeden a sedmdesát členů, a ti zastupovali tři národní stavy: kněze, to jest hlavy dvaceti čtyř tříd kněžských, k nimž se za Heroda a Římanů připojili velekněží cizími vládci sesazení, zákoníci, učitelé a vykladači Zákona a starší vybraní z náčelníků kmenů a rodů.

Po čtyři sta let byla moc této rady svrchovaná. Herodes první ji chtěl oslabiti. Byl sice schopen uchvátiti veškeru moc, avšak nepodařilo se mu zbaviti veleradu nadobro moci. Toto shromáždění neustále zasedalo před tyranem a přežilo jeho dynastii, neboť za Římanů rozhodovalo o účeních, vykonávalo spravedlnost a tajně řídilo hnutí lidová.

Moc národa israelského byla tedy snížena na pouhý přelud; ale co říci o úpadku náboženství a mravů? Poslední Machabejci dopustili, že úřad velekněžský byl zneuctěn a že zákoníci nabyli převahy.

Učitelé tito horlivě zkoumali nejmenší maličernosti a Zákon stal se v jejich vysvětlivkách polem lichých sporů a sekty, které si osobovaly právo jej vykládati, ukazují, v jakém úpadku byl národ israelský. Tři z nich zůstaly proslulými: fariseové, saduceové a essenové. Dle svědectví Josefa Flavia stačí k poznání mravouky jeho současníků.

Ač původ fariseismu zůstává nejasný, myslíme, že je třeba jej hledati v osamocení, uloženém Židům zákonem Hospodinovým. Mojžíš a proroci důtklivě napomínali lid, aby se stranil národů modloslužebných, neb jen tak mohla zůstatí víra v jednoho Boha neporušena.

Čím slabší byly hradby, jež proroci kolem svatě země postavili a čím méně se jich dbalo, tím více dbali o odluku Esdráš a Nehemiáš po návratu z Babylona. Odluka stala se ještě přísnější povinností, když králové syrští nutili k odpadu a když nejvyšší kněží, Menelas a Alkim, zradili svou víru a spojili se s pronásledovateli. Všichni ušlechtilí synové národa israelského se v zoufalství obklíčili hradbou a vytvořili vybraný zástup a ti pro svoji horlivost byli nazváni zbožnými, Āsidim. Vedeni Mathathiášem a jeho syny ukázali se tito synové Abrahamovi nepřemožitelnými. Měli všecky vlastnosti pravých hrdin: přísné ctnosti, nezdolatelnou odvahu, pohrdání smrtí, živou víru v Boha, který je chránil a v anděly, kteří jim pomáhali. Ale když nastal opět mír, nedovedla se tato prudká síla ovládati, horlivost se zvrhla ve fanatism, láska k vlasti v nenávisť k cizincům. Nečistému styku s nimi se vyhýbatí stalo se Āsidejským zákonem, a ten chtěli uložiti celému národu israelskému. Tehdy dali jim židé, kteří s nimi nesou-

hlasili, aramejské jméno Perušim, fariseové, Oddělení.

Ani Machabejští, ani kněží, kteří je obklopovali, nepřiklonili se k fariseům. Noví vládcové judští byli nuceni udržovati politické styky s jinými národy a mimo to podléhali půvabu moci a bohatství a proto zavrhli předpisy, jež vynašli horlivci. Řídili se jen dle litery Zákona, dle Sedaka, tak vysoce chválené ve svatých knihách, a tak jim bylo dáno jméno saduceové, Spravedliví. Jménem tím se rádi honosili. Tak se různily za doby Machabejských snahy fariseů a saduceů. O sto let později, v době, kdy se narodil Ježíš, byly opět jiné. Každá strana šla svou cestou. Velekněží z královského rodu a předáci sboru kněžského si zabezpečili vliv ve veřejné správě, snažili se pikly a vhodně ujednányými spolky zachovati kolísající moc a měli tím užší vztahy k sousedním národům, čím ohroženější byla neodvislost Judska. V tom stálém styku s pohanským světem ochabla víra saduceů, a nauky epikurské v Římě vládnoucí našly k nim cestu. Věřili sice ještě, že Bůh stvořil svět, ale nevěřili, že jej zachovává a řídí. „Dáv Zákon národu“, říkali, „vrátil se Hospodin v klid a nechává každému člověku svobodnou vůli“*) Brzy počali popřít nesmrtelnost duše, vzkříšení těla a jsoucnost andělů. Byli většinou kněžími Hospodinovými a zachovávali ještě Zákon a odbývali své posvátné úkony, ale dobírali si úzkostlivých horlivců. „Fariseové“, říkali posměšně, „na prázdno se honí na světě tomto, poněvadž ničeho nenajdou na světě onom.“**) Nevázanost této zpupné národní šlechty, jež se přá-

*) Josef Flavius: Bellum Judaicum, II. 8, 14

**) Aboth rabbiho Nathana, V.

telila s pohany, byla vždy pohoršením pro farisey, kteří tím horlivěji chránili ohroženou pravověrnost.

Dle slov rabínů postavili „plot na plot“ kolem Zákona a chtěli, aby ty nové předpisy zavazovaly právě tak přísně jako příkazy Hospodinovy. Aby oprávnili své předpisy, tvrdili, že Mojžíš dal ke každému příkazu ústní vysvětlení. Jejich jedinou starostí se stalo sbírat tato ústní podání a doplňovat jimi předpisy Mojžíšovy. Vznikly sbory učitelů, které měly za úkol podrobně seznati ta pravidla, a lid, jenž po zajetí nerozuměl už hebrejštině, kterou psány jsou posvátné knihy, přijímal jejich výroky jako slova samého Boha. Veškeré náboženství národa israelského záleželo v té době v učení zákoníků farisejských a otevře-li Talmud, nalezneme tam jejich nauku.

Není to bádající bohověda, nejsou to výklady o bytosti Boží, o duši, o cíli člověka, o věčnosti, ale ohnivá rozepře o dětinských pravidlech, úzkostlivá zákonnost, přehnaná až k zpozdilosti; stěží tu a tam nějaké vnuknuté slovo připomíná Boha s Horebu a Sinaje. Fariseové ovšem lpěli věrně na zákoně Hospodinově. Avšak z toho zákona za nejdůležitější pokládali přesné placení desátků, neustálé očišťování a zvláště svěcení soboty. Nemůžeme zde vypočítávati tisíce dvou set sedmdesáti devíti předpisů, které musil mít žid na paměti, aby neporušil posvátného klidu, příkazů uložených hostům při společném jídle a nesčetných poskvrnění, jimž byli všichni vydáni.

Takové jho bylo nesnesitelné; saduceové je setřásali otevřeně, zákoníci na oko je nesli odevzdaně, ale nejčastěji skrývali pod rouškou nábožnosti jen fanatism a po-

krytectví. Spisovatelé talmudističtí strhli škrabošku fariseismu své doby; nic není tak smutné jako obratnost, s níž horlivci se přetvařovali a oslňovali lid. Brzy je vidíme, jak zkracují své kroky, až se jejich nohy dotýkají, aby dodali své chůzi více vážnosti, brzy, jak klopi zarputile oči, aby nespátřili žen, takže vrážejí do zdí. Jiní zase, zachovávajíce důslednou skromnost, zamotávají si hlavu do měchu a chodí jako slepí.

Myslí-li někdo, že toto je satira a domnívá se, že toto líčení přehání, ať jen obrátí několik listů Talmudu, a shledá, že je toto pokrytectví uvedeno v praktický život, ať si přečte deset kapitol věnovaných Erubin, totiž okolnostem, na jichž základě bylo možno obejít Zákon, byl-li příliš nepohodlný.

Dle příkázání o klidu sobotním nebylo dovoleno nositi břemena dále než na dva tisíce stop: Kdo chtěl si zdvojit tuto vzdálenost, mohl jen položit v pátek nějaký pokrm na konci zákonité vzdálenosti; tak si dělali domnělý přšbytek a odtud mohli znova jít dva tisíce stop všemi směry. Viděl-li fariseus, že jeho vůl už dodělává, měl právo ho zabít a neporušil svatého klidu, snědl-li z něho kus masa jako oliva veliký, aby ukázal, že ho zabil jen na jídlo. Kupovati bylo mu dovoleno; musil jen dbáti, aby platil až druhého dne. A neodvažujeme se ani vypravovati, jaké zlořády trpěli rabíni, jen když se dály pod rouškou neproniknutelného tajemství.

Úpadek strhoval sice obecný lid, ale je třeba říci, že byly ještě v Israeli čestné výjimky, zákonci hodní Asidejských, dědici jejich víry a jejich ctností. Evangelium chválí nejednoho z nich, jiné pak vypočítává Talmud, v první řadě Hillela. Svoji chudobou, již důstojně snášel s neproměn-

livou stálostí, horlivostí a milosrdenstvím právem proslul. On hlásal současným Ježíšovým tyto skoro křesťanské zásady: „Miluj a hledej mŕt!“ „Miluj lidi a veď je k Zákonu!“ „Kdo přeceňuje své jméno, zlehčuje je.“ „Čím jsem, zanedbávám-li svou duši? Nestarám-li se já o ni, kdo to učiní za mě? A nestarám-li se nyní, kdy se budu starati?“*) Mnozí byli oslepeni touto moudrostí a nadměru vyvýšili rabbiho, až ho stavěli na roveň s Kristem. Zapomínali, že Hillel nevykonal nic, co by se mohlo srovnávat s dílem Spasitelovým. Jako učitelé jeho doby omezil se při výkladu zákonů farisejských jen na to, aby je učinil snesitelnými a mluvil jen ve školách jerusalemských k hloučku vybraných žáků; ba pohrdal chudými a nízkými jako zákoníci. Od něho pochází tato pyšná zásada: „Žádný člověk bez výchování nemůže se vyhnouti zlu, žádný člověk prostý se nepovznese ke zbožnosti.“***) Slovem, Hillel byl slavný zákoník, Ježíš je Bůh; žádné sblížení mezi nimi není možné.

Zbývá nám mluvit o nejpodivnější sektě židovské, o essenech. Na západ od moře Mrtvého, kde prameny Engaddi se vlévají do jezera, jest zelená oasa uprostřed pouště navštívené ohněm s nebe. Na těch místech žil dle slov Pliniových „národ věčný, v němž nikdo se nerodil.“****) Nebylo mezi nimi ženy ani díťte; jen jinoši byli přijímáni po dlouhých zkouškách. Při zasvěcení dostával essen bílé roucho a tím se odíval při společných hostinách, zástěru k časlému očišťování a sekyru, a té užíval jako rýče; každý den kopal jámu, aby do ní

---

*) Aboth, I. 11, 14.

***) Me Caul, Old Paths, p. 6, 158 etc.

****) Plinius, Historia naturalis, V, 15.

skryl nečistoty svého těla, a bděl nad tím, aby nikdy neposkvrnily paprsků slunečních. Všem byla uložena přísná kázeň, neobmezená poslušnost, zákaz majetku, neustálá zdrželivost; trestem bylo vyobcování, jímž býval provinilec odsouzen, aby se živil rostlinami a tak ponenáhlu hladý umíral.

Jaké naděje či jaký fanatism podporoval eseny v tomto drsném životě? Je nsnadno to říci, neboť hrozný zákon uzavíral jim ústa a ani v mukách nechtěli prozraditi svých tajemství. Celkem se ví, že uctívali slunce, že věřili jako škola Pythagorova, že člověk má eternou duši, která je zavřena na čas do těla. Jejich odpor k obětem v chrámě a k zvršecímu masu, jejich lněné šaty, záповěď přísahy připomínají Orfické, jež znal Plato. Čím však byla ve skutečnosti tato sekta? Nikdo toho nepoví s jistotou, neboť neměla trvání a vzala s sebou své tajemství neporušené. Má konečně jen malý význam pro dějiny židovského náboženství, poněvadž učení kajicníků těch nikdy nezobecnělo. Bylo vyhrazeno zasvěcencům a mělo jen nepatrný vliv na lid israelský.

Chceme-li znáti smýšlení židů, musíme čísti jejich spisovatele z té doby; nuže, co nalézáme v knize Henochově: „... V těch dnech bude veliká změna pro vyvolené. Světlo denní bude jim zářiti bez noci; všechna vznešenost, všechna úcta bude jim náležeti. V těch dnech jim vydá země poklady, jež zavírá: království smrti, samo peklo, vše, co jim bylo svěřeno... Vyvolenci vystaví si přšbytek na zemi rozkoší; nový chrám bude zbudován pro velikého Krále, větší, nádhernější než první, a vsecky ovce světa se tam shromáždí k obětem.“

„Na tom místě“, pokračuje autor těchto

vykupitelských snů, „viděl jsem nevysýchající studnici spravedlnosti; hojné prameny moudrosti tryskaly kolem, a všichni ti, kteří žíznil, přicházeli tam pít . . . Na této nové zemi zmizí staré nebe a ustoupí jinému nebi, a na něm hvězdy budou svítiti sedmkrát jasněji než dříve; a nesčetné týdny budou míjeti v bezmezném štěstí.“*)

Věštby Sibylliny přidávají k popisu tak příjemnému smyslům příslibů ještě pozemštějšího štěstí: „Národ velikého Boha bude tonouti v přívalu zlata a stříbra, jeho roucha budou nachová; země i moře vrhnou mu své poklady k nohám a svatí budou vládnouti v rozkoších nekonečných. Tygr bude se pásiti s kúzletem; oliva obyspe se plody neporušitelnými; mléko bílé jako sníh poteče ze zřídél, dítě bez bázně si bude hráti se zmijí a hadem.“**) Bylo by snadno uvést ještě více dokladů. Čtvrtá kniha Esdrášova, žalmy Šalamounovy, spisovatelé židovští z Alexandrie by nám podali všude tytéž naděje, všude sny národa, který toužil po lepším osudu, ale hledal jej jen na zemi a v radostech časných.

Přece však všichni, jak jsme ukázali, neměli tak hrubých představ. Vedle Israele tělesného byl v tomto zvrhlém národě Israel duchovní, vyvolený zástup těch, již byli předurčeni pro království Kristovo a kteří zbožně rozjímalí posvátné knihy a nacházeli v nich prorocký obraz pravého Vykupitele.

Právě ve chvíli pádu Bůh ho zjevuje Adamovi v polomstvu ženy; potom označuje v pokolení Semovu národ vzešlý z Abrahama, v tom národě pak kmen, jenž

---

*) Das Buch Henoch, übersetzt von Dillmann, XC, XCI.

**) Oracula Sibyllina, édition d'Alexandre, t. II, p. 318.

zplodí Vykupitele, kmen Judův. Tento tajemný obraz stává se časem zřetelnější. Mojžíš pokládá Vykupitele za proroka a sobě rovného mocí; David za krále, dědice své slávy i neštěstí. Ba i jméno jeho je známo žalmistovi: tento král budoucnosti a věčnosti je pomazaný Páně, Kristus, Messiáš. Z proroků pak každý přináší svůj rys k tomuto božskému nástinu. Betlém je jeho kolébkou; Galilea jeho vlastí; panna je jeho matkou. Bude kázati dobré poselství všem tichým a pokorným srdcem, vstoupí na Sion sedě na oslátku. Budou jím pohrdati a zavrhnou ho a povedou ho na jatku jako beránka; o roucho jeho se rozdělí a o suknicí jeho budou metati los; jeho ruce a nohy probodnou; octem svlaží mu rty. — Umře sice smrtí zločinců, ale vstane z hrobu oslavený, duši svou urve peklu a tělo své rozkladu, aby usedl po pravici Hospodinově a odtud vládl celému světu. —

K takové určitosti dospělo proroctví, když se objevil Malachiáš, poslední videc. Dokončil obraz tím, že zvěstoval i předchůdce Ježíšova. Tento hlasatel Vykupitelův vyjde z pokolení Levi: proto také prorok upírá svůj zrak na toto pokolení. Kárá-li neřesti kněžské, pohoršující sňatky s dcerami pohanskými, hlásá-li novou oběť, jež bude slavena od východu k západu a zastíní poskvrněné žertvy Israele, chce ukázati, že předchůdce odloučí se od levitů a bude kráčet před tváří Vykupitelovou a připravovati mu cestu: „Ihned přijde do svého chrámu Spasitel, jehož hledáte a anděl úmluvy, po němž toužíte, dí Pán zastupů“.)

---

*) Malach. III, 1.

Takový byl Vykupitel očekávaný pravými Israelity; takový byl předchůdce poslaný před ním, o jehož narození bude nám vyprávěti svatý Lukáš.

HLAVA DRUHÁ.

Narození předchůdce.

I. Vidění Zachariášovo.

Luk., I, 5—25.

Čtyři sta let čekalo lidstvo, až se naplní proroctví. Ke konci se chýlila vláda Herodova a starý král byl blízek smrti. Sám žil v domě, který vyvraždil. Lidé se chvěli předtuchami. Z Jerusaléma a z chrámu vyšel konečně hlas zvěstující spásu.

V té době žil jistý kněz jménem Zachariáš, ze třídy Abiášovy. Dvacet čtyři byly třídy kněžské a střídavě konaly služby Boží. Třída Abiášova byla osmá. Potomků Leviových nebylo mnoho po návratu ze zajetí, rozmnožili se však brzy a musili bydleti mimo Jerusalém ve starých městech kněžských. Do Hebronu a Juty vrátilo se obyvatelstvo levitské a zdá se, že právě v Jutě bydlil Zachariáš. Blízko Hebronu a na jih od něho stála Juta na svahu pahorku uprostřed hor judských. V tom zátiší žil Zachariáš se svou manželkou Alžbětou, která rovněž byla z rodu kněžského. Oba „byli spravedliví před Bohem, chodíce ve všech přikázáních a předpisech Páně bez úhony.“ Avšak zbožnost jejich byla těžce zkoušena, neboť neměli dítek a oba již pokročili ve věku svém. A nedoufali už, že by Bůh otevřel lůno dcery Leviovy.

Přišel pak čas, aby Zachariáš konal ve chrámě službu kněžskou se svými druhy. I odešel do Jerusaléma. Bylo obyčejem

v třídách kněžských losem dělití úkoly. Na manžela Alžbětina připadlo, aby vejda do chrámu Páně, zapálil v obět kadidlo. Byl to nejvyšší úkon kněžský. Jest vhodno vyložiti zde, jak slavnostně se konal.

Zlatý oltář, na němž se obětovalo kadidlo, stál uprostřed svatyně mezi sedmi-ramenným svícnem a stolem chlebů předkladných. Prostou oponou byl oddělen od valesvatyně, v níž za doby Zachariášovy nebylo už archy úmluvy. Než vstoupil kněz, bylo třeba vše předem připravit, rozžít lampy, s oltáře odkliditi popel a přinésti nový oheň. Když přišel, všichni se vzdálili a lid se modlil tiše pod sloupovím. Jenom službu konající kněz vstupoval do svatyně, velekněz dal znamení, a on sypal kadidlo na oheň. Potom se uklonil směrem k valesvatyni a zvolna odcházel pozpátku, aby se neobrátil zády k oltáři. Když vycházel, zazněl zvon, a on žehnal lidu. A tu hned zapěli levité posvátné písně, k nim se připojila hudba chrámová a vzniklo tak mocné souznění, že je bylo slyšeti až v Jerichu, jak tvrdívali rabíni.

Ačkoliv se tento obřad konával dvakrát denně, ráno a večer, židé se ho vždy účastnili s neklidem v srdci, neboť kněz, jenž vstupoval do svatyně, byl jejich zástupce, a kadidlo, jež zapaloval, představovalo modlitby všech. Kdyby Hospodin zavrhl jeho oběť, kdyby ho ztrestal, že snad nebyl čist dle předpisů, byla by to rána i pro Israele. Proto býval lid netrpěliv, proto kněz rychle vykonával svůj úkol, aby neprodužoval obecného vzrušení.

Toho dne se lid velmi obával, neboť Zachariáš dlouho prodléval v chrámě. Když pak konečně vyšel, chvěl se a nemohl mluvit. Kynul jim jen a zůstával němým. A z jeho zděšení poznali, že viděl právě něco

strašného. Zdali hned napsal, jaké měl vidění? Není to patrné z posvátného textu. „Zůstal němým“, praví svaté evangelium, a to znamená, že nejen ústy, ale i srdcem zatajil nebeské vidění, a že čekal, až Bůh sám otevře jeho rty, aby je vyjevil. Potom vypravoval toto:

Když vstoupil do svatyně, ukázal se mu anděl na pravé straně oltáře, s něhož vystupovaly obláčky kadidlového dýmu. Kněz uzřev jej ulekl se a bázeň připadla na něho, ale anděl mu řekl: „Neboj se, Zachariáši, neboť vyslyšena jest modlitba tvá, a manželka tvá Alžběta porodí tobě syna a nazveš jméno jeho Jan. I budeš mít radost a plesání, a mnozí budou se radovati z jeho narození, neboť bude veliký před Pánem Bohem, a vína a nápoje opojného píti nebude a již ze života matky své bude naplněn Duchem svatým, a mnohé ze synův israelských obrátí ku Pánu Bohu jejich. A on předejde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil srdce otců k synům a nevěřící ke smýšlení spravedlivých, by připravil Pánu lid hotový.“

Malachiáš, jehož proroctví zde anděl opakoval, předpověděl, že dva předchůdce bude mít Mesiáš: jeden, Jan Křtitel, bude hlásati jeho příchod, druhý, Eliáš, přijde na konec světa na svém ohnivém voze, aby připravil lidstvo na návrat Kristův. Ač bylo jejich poslání různé, byl Jan druhým Eliášem, protože v něm ožil duch Thesbifanův: totéž nadšení, táž síla, ohnivý duch uchvacoval syny israelské slovem i příkladem a obracel je k ctnostem otců jejich. Podobnost byla tak veliká, že židé těchto dvou hlasatelů Mesiášových nikdy nerozeznávali.

Bůh nežádal od Zachariáše, aby jasně pochopil, co mu anděl oznamoval, ale aby

věřil jeho slovům, i když byla tajemna. Avšak levita neměl dosud tolik pokory a proto nechtěl věřiti, ba žádal si prve viděti znamení: „Po čem to poznám“, odpověděl, „neboť jsem stár a manželka moje pokročila ve věku svém.“ Aby překonal tuto nedůvěru, pověděl anděl, kdo jest: „Já jsem Gabriel, který stojím před Bohem, a jsem poslán, abych mluvil k tobě a ty věci tobě zvěstoval. A hle, budeš němým a nebudeš moci mluvit až do dne, ve kterém se ty věci stanou, poněvadž jsi nevěřil mým slovům, kteráž se naplní časem svým.“ Zachariáš pokorně přijal tento trest. Vyšel ze svatyně a byl němý. Lid se divil, že tak dlouho prodlel, a on jim odpovídal jen zděšenými posuňky a všichni poznali, že měl vidění ve chrámě.

Když se naplnili dnové služby jeho, odešel do svého domu. A po těch dnech počala Alžběta, manželka jeho, i tajila se po pět měsíců, řkouc: „Takto mi učinil Pán ve dnech, v nichž vzhlédl, aby odňal pohanu moji mezi lidmi.“ Toto ústraní bylo zcela přirozené: bylo dobré skryti toto podivné a neočekávané početí před lidským zrakem a před lidskou zlobou.

II. Obřezání Jana Křtitele.

Luk., I, 57—80.

„Alžbětě pak naplnil se čas, aby porodila, i porodila syna. A sousedé a příbuzní uslyšeli, že Hospodin prokázal jí veliké milosrdenství, i radovali se s ní. A stalo se, v den osmý přišli obřezat dítě.“

Toto zasvěcení Bohu Abrahamovu konávalo se v každé rodině slavnostně. V přítomnosti desíti svědků učinil otec nebo některý člen rodu kamenným nožem kr-

vavý řez. Zachariáš nevykonal posvátného toho obřadu, neboť byl němý a nemohl říkati příslušných modliteb. A když chtěli ke konci obřadu dáti dítěku dle obyčeje jméno a nazvali je po otci Zachariášem, Zachariáš neslyšel, ale Alžběta pravila: „Nikoliv, ale slouiti bude Jan.“ I odpověděli jí: „Vždyť není nikoho ve tvém přibuzenstvu, jenž by se tím jménem nazýval.“ Ona však setrvala na svém. I pokynuli otci, němému svědku tohoto výjevu, jak by chtěl, aby se dítěko jmenovalo. A on požádal tabulky, napsal na ni: „Jan jest jméno jeho.“ I divili se tomu, ale v tom se otevřela ústa starcova i jazyk jeho a on mluvil velebě Boha. A když viděli ten zázrak, připadla hrůza na všechny sousedy, a po všech horách judských rozhlašovaly se věci ty, a všichni, kteří to slyšeli, všípili si to do srdce svého říkouce: „Čím medle bude toto dítěko?“ Neboť ruka Páně byla s ním.

Když obdržel Zachariáš řeč a sluch, nabyt také opět darů Božích, byl naplněn Duchem svatým a prorokoval. Každé noci se zpívá v našich chrámech píseň svatého starce, jež jest jakousi ozvěnou proroctví israelských. Hospodin navštěvuje lid svůj, aby jej vysvobodil od nepřátel, z rukou těch, kteří ho nenávidí. Jako umšrajícímu Mojžíšovi, jako Ezechielovi a mnohým jiným jeví se vykoupení i levitovi mocným jako roh divokého zvěřete, jež šfí kol sebe hrůzu. Avšak tyto hrubé obrazy jsou posledními stopami dob minulých a ustupují představám jemnějším. Spása Israele není již vítězstvím národa židovského, ani množstvím rozkoší a statků tohoto světa, jak se domnívali židé tělesně smýšlejší. Spása jest spravedlnost a svatost nabytá pokáním a odpuštěním hříchů. Bůh Zachariášův není

již Hospodin sijící hrůzu a smrt, kudy kráčí, ale Bůh srdečně milosrdný, jenž vychází nad světem jako světlo požehnané. A toto světlo zázračné nevychází na obzoru jako zora pozemská, nýbrž na výsosti na znamení, že nezapálí světa dravým žárem jižním, ale že jej osvítl mírně jako jitřenka. I v podobě židovské jest tento zpěv křesťanský. Původní aramejské znění bylo tak krásné, že svatý Lukáš se pokusil zachytiti věrně nejen myšlenky jeho, ale i obrazy, jež jsou duchu řečtiny velmi cizí. A proto jest zpěv tento tak temný a zároveň tak půvabný.

„Požehnán buď Hospodin, Bůh israelský,
že navštívil a vykoupení zjednal lidu
svému,

a že vyzdvihl nám roh spásy v domě Da-
vida, svého služebníka,

jakož byl mluvil ústy svých svatých pro-
roků odvěkých,

spásu to od nepřátel našich a z ruky všech,
kteří nás nenávidí,

aby učinil milosrdenství s našimi otci a byl
pamětliv svaté úmluvy své,

přísahy to, kterou byl přísahal Abraha-
movi, našemu otci, že nám dá,

abychom vysvobozeni jsouce z rukou ne-
přátel svých beze strachu sloužili jemu
ve svatosti a spravedlnosti před ním po
všechny dny své.

A ty pak, dítko, prorokem Nejvyššího
slouti budeš, neboť

předejdeš před Pánem připravovat cesty jeho
abys dal lidu jeho známost o spáse od-
puštěním hříchů jejich

pro srdečné milosrdenství Boha našeho,
v kterém nás navštívil vycházející z výsosti,
aby posvítil těm, kteří sedí ve tmách a ve
stínu smrti,

aby řídil kroky naše na cestu pokoje.“

Sláva, jež obklopovala kolébku Janovu, nemohla potrvati, neboť Bůh sám chtěl v samotě a mlčení pěstiti největšího ze synů lidských. Slavný přisbytek Zachariášův ihned nám mizí s očí. Víme jen, že Bůh uchvátil Křtitele v dětství jeho a pudil jej na poušť: „Dítě pak rostlo a sílilo podle Ducha, a bylo na poušti až do dne, kdy se ukázalo lidu israelskému.“

HLAVA TŘETÍ.

Vtělení.

I. Zvěstování.

Luk., I, 26—38. — Jan, I, 1—18.

Šestého měsíce po počtí Janově byl anděl Gabriel opět poslán od Boha, ne však do chrámu ani do svatého města, ale do Nazareta, zapadlého městečka v Galileji. Tam měl jíti k mladé příbuzné Alžbětině jménem Marii, zasnoubené muži, jemuž jméno bylo Josef, z domu Davidova. I ona pocházela z rodu velikého krále a byla dle podání dcerou Joachima a Anny a měla jen jednu sestru, která se také jmenovala Maria. Aby zachovali svůj majetek v rodu dle zákona, musili rodiče provdati obě sestry za muže téže krve.

Nevíme, jaké události byly příčinou, že tito potomci králů israelských bydlili daleko od Betléma, kde stála kolébka jejich rodu. Není však pochyby, že upadli v chudobu a zapomenutí, sdílejíce osud svého kmene, neboť ani jejich původ, ani proroctví, jež slibovala trůn jednomu z potomků Davidových, nevzbudila podezřívavosti Herodovy. Oba snoubenci žili skrytě v Nazaretě každý zvláště a téměř v bídě. Josef byl tesařem. Maria také se živila prací rukou svých. Anděl Boží přišel tedy do skrovného příbytku Joachima a Anny, neboť tam se uzavřela Maria dle obyčeje dcer judských, když se zaslíbila.

Avšak v tomto zátiší neskrývala Maria svého panenství jenom na krátkou dobu.

Světlo, jež nezářilo matkám israelským, ukázalo jí cenu ustavičné zdržlivosti, a ona se rozhodla, že nikdy nepozná muže. Jak možno spojili toto vnuknutí nebes se slibem učiněným Josefovi? To trápilo Marii ode dne, kdy se zasnoučila a ještě více ji zkormoutilo v den andělského poselství.

Na východ od Nazareta teče pramen, jenž se nazývá pramenem Mariiným. Blízko něho vystavěli Řekové svůj chrám Zvěstování a tvrdí, že prý na tom místě pozdravil anděl Pannu, když vycházela večer z města pro vodu. Tato legenda Protoevangelia Jakubova nemá vážného základu, a lépe jest inspirováno umění křesťanské, jež zobrazuje Pannu klečící ve skrytě svého domu, když k ní přichází anděl.

Jistě se modlila, aby už brzy přišel Vykupitel, když se jí zjevil nebeský posel a jí pravil: „Zdráva buď, milosti plná, Pán s tebou, požehnaná's ty mezi ženami.“ Ona pak užasla nad řečí jeho a myslila, jaké by to bylo pozdravení. — I řekl jí anděl: „Neboj se, Maria, neboť jsi našla milost u Boha. Až počneš v životě a porodíš syna a nazveš jméno jeho Ježíš. Ten bude veliký a Synem Nejvyššího slouti bude, a Pán Bůh mu dá trůn Davida, otce jeho, a bude kralovati v domě Jakubově na věky, a království jeho nebude konce.“

Maria rozjímávala proroctví. Dobře tedy chápala, co jí anděl zvěstuje. To dítě, Syn Nejvyššího, věčný král a Spasitel lidstva je Vykupitel, a ona jest vyvolena, aby jej porodila. Avšak dcera Davidova si umínila, že zůstane pannou a třeba slíbila, že bude matkou Boha, chtěla setrvaťi ve svém úmyslu. Nevěděla, jak srovnati svůj slib a slova andělova, a proto řekla: „Kterak se to stane, když muže nepoznávám?“ A Gabriel jí to vysvětlil ihned: „Duch svatý

sestoupí v tebe, a moc Nejvyššího zastíní tě; proto také to svaté, co se z tebe narodí, slouiti bude Syn Boží. A aj, Alžběta, příbuzná tvá, i ona počala syna ve stáří svém, a nyní jest již v šestém měsíci, ta, která slove neplodná, neboť nemožná není u Boha ni žádná věc.“ To znamenalo pro Marii, aby se podrobila Tomu, který může vše. I řekla pokorně: „Aj, já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého.“ Tu odešel od ní anděl.

Co se událo potom v domku nazaretském? Krátce to pověděl Jan: „Slovo tělem učiněno jest a přebývalo mezi námi.“ Věčné a podstatné slovo Boží, totiž pravý a jednorozený Syn Boha Otce, jenž se nezrodil z rozkazu svého Otce, ale mocí a plností se vyronil z jeho lůna, Bůh z Boha, světlo ze světla.

První tři evangelisté málo nám vypravují o Slovu; pozorně sledují pozemský život Boha člověkem učiněného a zřídka mluví o jeho božské přirozenosti. Ale ne tak svatý Jan. Tento miláček Ježíšův poznal na prsou Mistrových krásu i smysl nejhlubších tajemství. A tak, když po Matouši, Marku a Lukáši vzal péro, aby napsal, „co slyšel, co viděl svýma očima, co prohlédl a ruce jeho ohmataly o Slově života“*), dusil ho tento svět, a on smělym vzletem orla se povznesl do výšin nadzemských až k trůnu Toho, jehož život chtěl vypravovati. S těch výšin jak zaburácení hromu zaznělo jeho první slovo křesťanům v Efesu, kteří se kol něho modlili a postili.

„Na počátku bylo Slovo,
a Slovo bylo u Boha,
a Bohem bylo Slovo.

---

*) I, Jan, I, 1.

To bylo na počátku u Boha.

Všecky věci povstaly skrze ně, a bez něho nepovstalo nic z toho, co učiněno jest.

V něm byl život, a Život byl světlem lidí.“

„A Slovo tělem učiněno jest“, praví dále svatý Jan, to znamená, že Slovo si vytvořilo tělo z přečisté krve Mariiny, a že věčný Otec zplodil v lůně Panny téhož syna, jehož věčně plodí ve svém vlastním lůně. V té blahé chvíli bylo toto panenské tělo a tato panenská krev proniknuta Bohem. Slovo tělem učiněno jest, aby tělo učiněno bylo Bohem.

Toto spojení nebylo jen na čas, neboť Slovo chce zůstat s člověkem, přebývat mezi námi, míti stan mezi námi, dle původního znění.*) Tato poslední slova evangelistova připomínají světlý oblak, který se dlouho vznášel nad svatostánkem na znamení, že Hospodin přebývá mezi lidem svým. V době Ježíšově nebylo v chrámě Herodově archy úmluvy, a stkvoucí mráček také se tam už neobjevoval. Jan nám vypravuje, jak Slovo přišlo k pravému Izraeli. „Přebývalo mezi námi“, praví, „a viděli jsme slávu jeho“, a ta nezářila jen občas jako starozákonní obláček, ale osvětila svět stkvoucími paprsky milosti a pravdy: milost jest božský život, jenž oživuje duše naše, pravda je světlo Boží, které je osvěcuje.

„A z plnosti jeho my všichni jsme obdrželi“, pokračuje evangelista, vyšší milost nahradila lásku, kterou věnoval Hospodin židům ve Starém Zákoně. Neboť Zákon byl dán skrze Mojžíše, milost však a pravda přišla skrze Ježíše Krista. Boha nikdo ni-

*) Ἐσκήνωσεν. (Jan, I, 14.)

kdy neviděl; jednorozený Syn, jenž jest v lůně Otcově, ten to zjevil.

Tak se jevila spása, kterou přinášel syn Mariin. Aby pravda vtělená otevřela oči uzavřené světlu, milost aby proudem plynula tam, kde hřích poskvrnil prameny přirozeného života, a Slovo tělem učiněné aby napravilo zkažené dílo Slova, které bylo na počátku.

II. Navštívení.

Luk., I, 39—56.

Maria pak povstavši v těch dnech odešla s chvátáním na hory do města Judova. Proč se vydala na tak dalekou cestu, vždyť víme, že bylo obyčejem u židů, aby nevěsty žily v ústraní? Či se máme domnívati, že Josef, poznav, v jakém stavu je Maria, ji zapudil, a že si chtěla Alžbětě postěžovati na tvrdost mužskou: či spíše vedla ji touha, aby vyjevila svou radost duši, která by ji dovedla pochopiti? Alžbětě také požehnal Pán. Anděl jí naznačil, že Alžběta může býti její důvěrnicí. A to bylo asi důvodem, proč nedbala přísného židovského obyčeje.

Několik dní stačilo Marii k cestě z Nazareta do Juty. Přešla Judsko v dokonalé pokoře a zapomínala, že jsouc vyvýšena nade všecky ženy se poníží, jde-li první navštívit svou příbuznou. A když uslyšela Alžběta v domě svém pozdrav Mariin, zaplesalo radostí dítě v životě jejím a zjevilo jí, že je přítomen vtělený Bůh. I zvolala hlasem velikým: „Požehnaná's ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého. A odkud mi to, aby Matka Pána mého přišla ke mně?“ Tuto znalost tajemství nebeských měla Alžběta od Předchůdce, kte-

rý se probouzel v lůně mateřském, aby pozdravil Ježíše. A to mínila Alžběta svými dalšími slovy: „Neboť aj, jak došel hlas pozdravu tvého do uší mých, zaplesalo radostí dítko v životě mém.“ Nad nedůvěru a trest jejího manžela vynikala jasná víra Mariina. A proto pravila: „A blahosla-vená, která uvěřila, že se vyplní ty věci, které jí byly pověřeny od Pána!“

Při těchto výlevech radosti setrvala Ma-ria ve zbožném mlčení. Když pak otevřela úst svých, počala velebiti Boha za milost, kterou jí učinil, za spravedlnost, kterou vykonal nad světem a za milosrdenství, které prokázal Israeli: v těchto třech slo-vech jest obsah zpěvu MAGNIFICAT.

„Velebí duše má Hospodina,
a duch můj zaplesal v Bohu, Spasiteli mém,
že vzhlédl na ponížení služebnice své,
neboť aj, od této chvíle blahoslaviti mne
budou všechna pokolení.
Neboť veliké věci učinil mi ten, jenž jest
mocný
a svaté jest jméno jeho
a milosrdenství jeho trvá od pokolení do
pokolení,
těm, kteří se ho bojí.“

Od divu, který v ní způsobila věčná svatost a věčná láska, obrátila Maria svou mysl na svět: zdálo se jí, že svět leží již poražen u nohou Všemohoucího, jehož měla poroditi:

„On učinil mocné věci ramenem svým:
Rozptýlil pyšné smýšlením srdce jejich,
sesadil mocné s trůnu a povýšil nízké,
lačné naplnil dobrými věcmi a bohaté pro-
pustil prázdné.“

Tento veliký převrat lidských věcí se skončí vítězstvím pravého Israele:

„Ujal se Israele, služebníka svého, aby byl pamětliv svého milosrdenství, jakož byl mluvil k otcům našim, s hledem k Abrahamovi a potomstvu jeho na věky.“

Nesmíme se diviti, že Maria projevila své city touto básnickou formou. Na Východě jest zpěv přirozeným vyjádřením každého pohnutí mysli, a několik myšlenek stačí k vytvoření básně. Svatou Pannu nadchly vzpomínky na zpěvy israelské a milost, jíž se jí dostalo, a tak proniknuta Duchem Božím zapěla tuto prostou a vznešenou píseň.

HLAVA ČTVRTÁ.

Narození.

I. Anděl se zjevuje Josefovi. —

Sčítání Quiriniovo.

Mat., I, 18—25. — Luk., II, 1—5.

Asi tři měsíce pobyla Maria u své příbuzné a potom se vrátila do Nazareta. Bylo zjevno, že je těhotna, a Josef se nemálo rmoutil. Neváhal zapuditi snoubenku, které nemohl déle msti, aby se neprovinil proti cti. Ale jsa spravedlivý a znaje přísné předpisy zákona proti ženám provinilým, rozhodl se, že Marie ušetří. Zasnoubení bývalo u židů právě tak posvátné jako manželství a mohlo se zrušiti rozvodem. Rozvod byl sice úkon veřejný, ale v jistých případech bylo dovoleno jej vykonati tajně. Tak chtěl učiniti i Josef, neboť tento způsob umožnil mu jednati i dle povinnosti i dle citu.

Když však o tom přemýšlel, anděl Páně ukázal se mu ve snách řka: „Josefe, synu Davidův, neboj se přijmouti Marii, manželku svou: neboť co v ní jest zplozeno, z Ducha svatého jest. Porodí pak syna a nazveš jméno jeho Ježíš, neboť on spasí lid svůj od hříchů jejich. Toto pak všecko stalo se,“ praví dále svatý Matouš, „aby se naplnilo, co bylo pověděno od Pána skrze proroka řkoucího: Ať panna počne a porodí syna, a nazvou jméno jeho Emanuel, což se vykládá S námi Bůh.“

Povstav pak Josef ze sna, učinil, jakož byl přikázal anděl. Nemohl se dočkati, aby

napravil pohanu, jíž se Marii nezaslouženě dostalo. Svatebním obřadem ihned uvedl mladou snoubenku do svého domu, „ale nepoznal jí“, praví dále svaté evangelium, „až porodila syna svého prvorozeného, a nazval jméno jeho Ježíš.“ To neznamená, že po tomto porodu přestal msti v úctě panské tělo, v němž vtělil se Ježíš. Ode dávna chvěli se křesťané hrůzou při pomyslení, že by kdy mohlo býti zneuctěno tělo Mariino, jehož krev se smísila s krví Boha. Svatý Matouš chce zde toliko podati výklad podivného porodu a ukázati, jak se splnilo, co předpověděl Isaiáš, že panna počne a porodí syna.

V Nazaretě sice žil Ježíš mnoho let, ale jeho kolébka tam nestála. Dle proroctví se měl naroditi v Betlémě, a když nadešla hodina, pohnul se svět, aby vyplnil, co bylo předpověděno. V oněch dnech přišli Josef a Maria do Betléma, neboť bylo sčítání lidu. Nařídil je Augustus. V rukou císaře tohoto spočívala tehdy moc nad celým světem. Byl adoptivním synem Caesarovým a pokračoval v jeho velikých plánech. Jedním z největších plánů Caesarových bylo popsati říši římskou. Dle tohoto soupisu bylo možno odhadnouti bohatství provincií a rozdělití daně. — Dřívko Caesarovo bylo na čas přerušeno, ale Augustus se ho znovu ujal a kromě soupisu pozemků nařídil i sčítání svých poddaných. Dvacet na slovo vzatých úředníků poslal císař do zemí, jež mu byly podrobny, a ti se věnovali té práci po dvacet pět let. Výsledek její napsal Augustus vlastní rukou v knize, kterou Suetonius nazývá Ř í š s k ý s e z n a m. *) „Byl to,“ jak praví Tacitus, „přehled veřejné moci; byl v něm počet

---

*) Suetonius, Augustus, 101: „Breviarium imperii.“

ozbrojené moci vlastní i spojenecké, počet loďstva, zemí, krajů, stav dávek a mýtních poplatků, nástin potřeb. vydání a odměn.“*)

Kterého roku se konalo toto obecné sčítání? To je nesnadno říci. Nápis na mramorové desce v Ankyře připisuje Augustovi trojí sčítání, ale zdá se, že tím je míněn soupis obyvatelstva římského, který každých pět let vykonávali censorové. Dle všeho vydal Augustus rozkaz ten, když se stal svrchovaným pánem říše a počal se věnovati její správě. Také spojenecká království se musila podrobiti, a svatý Lukáš nám vypravuje, že v Judsku se tak stalo v době, kdy se narodil Ježíš.

„Tento popis“, praví dále, „konal se první za náčelnictví Quiriniova v Syrii“, to znamená, že popis, který začal Saturninus, jak vypravuje Tertullian,**) a v němž pokračoval jeho nástupce Varus, mohl býti ukončen až v době, kdy Quirinius poprvé se ujal vlády v Syrii. O deset let později byl též konsul poslán, aby přeměnil Judsko v římskou provincii, a musil svou práci opravit a nové sčítání naříditi, aby mohl trvale stanoviti daně. Proto svatý Lukáš přesně rozlišuje dvojí popis. O prvním sčítání se letopisy židovské příliš nezmiňují a také nebylo příčinou krvavých vzpour jako sčítání druhé a to proto, že nebylo spojeno ani s vybíráním poplatků ani s povinností vojenskou; a zvláště že dosud žil Herodes a ten si obratnou politikou vymohl, že mu bylo ponecháno řízení předešlého sčítání. A opravdu konalo se toto římské sčítání, na něž dozírali císařští komisaři, po způsobu židovském.

Israelité pak čítávali obyvatelstvo ne

---

*) Tacitus, Annales, I, 11.

***) Tertullian, Adversus Marcionem, IV, 19.

dle bydliště nebo rodiště, nýbrž dle rodu nebo kmene, z něhož kdo pocházel. Bylo tedy sčítání v Judsku jen přehlídkou rodokmenů. Vzácné ty listiny se pečlivě uchovávaly v tom městě, které bylo původním domovem každé rodiny. A poněvadž David byl z Betléma, odešel Josef do města toho, neboť byl z domu a kmene velikého krále.

Dva z evangelistů měli v rukou rodokmeny betlémské. Ovšem, každý z nich hledal, na čem mu více záleželo. Svatý Matouš chtěl mít doklady, že Ježíš je král a slíbený Mesiáš israelský, a proto pátral v těch listinách jen po královském původu Josefově. Svatý Lukáš psal pro pohany a proto sledoval posloupnost přirozenou. —

Řadou pokolení odvozuje původ druhého Adama až od prvního člověka, a až od Boha.

Právem bychom se mohli diviti, že svatopiscové sice zaznamenali rodokmeny Josefovy, ale ne Mariiny. Vzpomínáme si však, že dle tradice byla Panna blízkou příbuznou, snad neteří Josefovou, a tak byli předkové jejího manžela i jejími předky. A poněvadž rodiče Ježíšovi měli společný rodokmen, je zcela přirozeno, že evangelisté tyto listiny uvádějí jak je našli v deskách betlémských, neboť nebylo u židů zvykem vésti posloupnost žen, nýbrž jen mužů.

II. N a r o z e n í.

Luk., II, 4—7.

Opustil tedy tesař nazaretský své hory zabalonské, aby se dal zapsati do veřejných seznamů. Mladá jeho snoubenka konala tu cestu též. Tajné vnuknutí nebes jí zvalo do Betléma i láska její k Josefovi

a snad i povinnost, aby jako dědička rodu svého osobně se dostavila k soupisu.

Z Nazareta jsou čtyři dni cesty do města Davidova. Zvolna konala Maria tuto cestu, neboť se přiblížil její čas, byla zima a cesty byly neschůdné a svatá Rodina šla asi pěšky jako chudí poutníci. Minuvše rovinu Esdrelon, En-Gannim, Sichein, Sion, spatřili dvě hodiny za Sionem domy betlémské.

Město to stojí na dlouhém a bílém pahorku, jehož svah je porostlý révou, olivami a ísky a tvoří pravidelný kruh teras jako zelené schodiště. Na vrcholu stojí dnes skupina pochmurných budov. Jest to chrám Narození, jenž kryje svatou jeskyni, a kolem něho tři kláštery vystavěné Latinský, Řeky a Armény. S těch výšin jest viděti úrodná údolí, kde byla kdysi pole Boozova a Jesseova a dálné pastviny, kde v boji proti horským lvům vznikl rod neohrožených pastýřů, jenž dal Israeli nejlepší jeho vůdce.

Na kraji Betléma byla hospoda. Vypadala jako dnešní khan ve východních městech. Veliký čtverec omezený sloupovím. Pod hrubými ochozy jest půda vyvýšena o jednu nebo dvě stopy. Tam si prostírají poutníci své koberce. Pod nimi na dvoře je plno soumarů. — Na takové místo přišel Josef s Marií.

Ve dnech sčítání byl nával cizinců, noví příchozí byli chudí, těhotenství Mariino bylo pokročilé. Vše věstilo manželům, že budou nepříznivě přijati. A skutečně jim odpověděli, že nemají místa. Ač byli znaveni, musili si jinde hledati přístřeší. Vápenné hory judské jsou prorvány nespočetnými slujemi. Blízko hospody byla také taková sluj a sloužila za stáj pro zvířata, pro něž nebylo místa v příliš těsných sta-

veních. Jiného útočiště Maria nenalezla. Tam na slámě, kterou stlali dobytku, kde nikoho nebylo, aby přispěl, za chladné zimní noci přišla hodina, aby se stala matkou, a ona porodila Ježíše.

Toto zrození v chudobě jest již devatenáct století znamením, jemuž je odpíráno. Jedněm je pohnutkou zbožné úcty, druhým však bláznovstvím a pohoršením. Již v prvních stoletích volal bezbožný Marcion: „Odklidte tyto potupné plénky a tyto jesle nedůstojné Boha, jehož uctívám!“ Marně odpovídal Tertullian, „že nic není tak důstojno Boha jako spasiti člověka, šlapati naši pomšjejsí nádheru a pokládati ji za nedůstojnu sebe a svých věrných.“*) A po něm marně ukazovali učitelé církevní, že pokoření Slova vtěleného jest úradkem moudrosti a milosrdenství. Bůh, jenž se zrodil z ženy a ležel v jeslích, nelíbil se pyšným duchům, a výkřik Marcionův býval opakován ve všech dobách.

Křesťanům doby Marcionovy se sice nepřičilo ponížení jejich Boha, ale snažili se okrášlit je smyšlenými divy. Myslili, že kolébku Ježíšovu obklopoval lesk, který on právě zavrhoval. Když Maria vstoupila v temnou jeskyni, že ji hned ozářilo jasné světlo, že tam poletovalo množství veliké překrásných andělů, že hvězdy se zastavovaly, aby patřily na božské dítko a osvítily je svými líbeznyými paprsky, že se i jesle stkvěly jasem, až oči přecházely.***) Avšak evangelium nemluví o vnější okázalosti. Jasnost jeslí jest vnitřní, jen duši osvěcuje, jen k srdci mluví. Ostatně nesmí se zapomínati: co bychom zde přidali slávě

*) Tertullian, *Adversus Marcionem*, lib. II, cap. XXVII.

**) Arabské evangelium dětství, III. — Apokryfní evangelium sv. Matouše, XIII.

Ježíšově, to bychom ubrali jeho lásce. Aby nás spasil, nešťít se lůna Panny; proč bychom se rděli nad ponížením svého Boha? Čím hlubším se zdá, tím více jsme povinni milovati jej.

Ačkoliv byla Maria matkou dle přírody, přece nepoznala, co jest v mateřství následkem hříchů, totiž bolestí a vysílení, jež jest údělem dcer Adamových. Nelze ani říci, že porodila tak, jak by byla porodila Eva v době nevinnosti, neboť nad Evu vynikala zvláštní výsadou, že i v mateřství zůstala pannou neporušenou. Ježíš se odloučil od ní jako zralý plod od ratolesti, která jej živila, bez násilí, bez úzkosti, bez vyčerpání. Proto také vypravuje svatý Lukáš, že tato panenská matka slehnuvši ihned měla péči o božské dítě, kterou obyčejně cizí ruce vykonávají. Obvinula je plénkami a položila do jeslí.

III. Klanějí se pastýřové.

Luk., II, 8—20.

Na východ od Betléma k Moři Mrtvému jest zelené údolí. Kdysi tam stála Věž stáda*), u níž Jakob rozbil svůj stan, aby oplakával drahou svoji Rachel. Ruth tam sbírala klasy a David tam pásal stáda svého otce. Nyní jest v tom údolí opuštěná, olivami zastíněná svatyně, svatým andělům zasvěcená. Na tom místě se otevřelo nebe, aby zvěstovalo zemi jejího Spasitele.

„A byli v téže krajině pastýři“, praví svatý Lukáš, „ponocujíce a stráž noční držíce nad stádem svým. I aj, anděl Páně stanul u nich a jasnost Boží obléčila je, a báli se velice“, neboť synům israelským

---

*) Gen., XXXV, 21.

každá záře s nebe přicházející připomínala plamenné vrcholy Sinaje a Hospodina, jehož se obávali spatřiti, aby neumřeli. Anděl je upokojil řka: „Nebojte se, neboť aj zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu. Narodil se vám dnes Spasitel, to jest Kristus Pán, v městě Davidově. A toto bude vám znamením: Naleznete dřívko plénkami obvinuté a položené v jeslích.“

Jesle, dřívko Spasitelem, jak divná zvěst! Podivuhodný, silný Bůh, Otec budoucího věku, Vykupitel, jehož čekal národ israelský, že přijde se slávou, zjevil se ve stáji na slámě nahý a opuštěný! Jak náhle se zvrátily nejdražší naděje židovské! Tuto zvěst mohli přijati jen lidé prostého a pokorného srdce. A proto anděl nezvěstoval narození Kristova ani učitelům ani kněžatům, ale pastýřům, a u nich našel, co hledal, vsru Abrahamovu, Isákovu a Jakobovu. Jejich dětinná mysl se otevřela slovům těm a jejich oči světlům nebeským. Hned na to viděli, že anděl není sám. Bylo kolem něho množství vojska nebeského, a sbor andělský zapěl píseň, jejíž ozvěna denně zní při tajemství oltářním: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem dobré vůle!“ Zpěv andělů uchvátil pastýře, a když dozněl ve výškách nebes a když zmizeli poslové Boží, pravili k sobě vespolek: „Pojďme až do Betléma a vizme tu událost, kterou Pán oznámil nám.“

I šli s chvátáním a vystoupili na pahorek. Nahoře našli jeskyni. V korytce pro krmení dobytka spatřili dřívko ležící v plénkách na slámě. U něho byla mladá matka a zbožně mlčící muž. To bylo znamení, jež dostali s nebe, a oni poznali dřívko, uvěřili a s radostí velikou vypravovali věc, která jim byla pověděna o tom dřívku. Tím, že náhle přišli a pátrali v městě,

vzbudili pastýři pozornost, a brzy se k nim sběhli lidé, aby je slyšeli, i divili se těm věcem, které jim pověděny byly od pastýřů. Davše jesličkám toto svědectví, navrátili se pastýři, velebíce a chválíce Boha ze všeho, co byli slyšeli a viděli tak, jak jim bylo pověděno.“

Při těchto projevech radosti mlčela matka Ježíšova. Zachovávala ta slova, uvažuje je v srdci svém až do dne, kdy napsal je svatý Lukáš dle jejího vyprávění, neboť tato část evangelia se liší od ostatních evangelí a zdá se, že obsahuje vlastní slova Mariina. Střízlivá tato a zároveň něžná mluva prozrazuje mysl panny a srdce matky.

IV. Obřezání a v chrámě obětování.

Luk., II, 21—58.

Co se stalo, když pastýři odešli? Zdali potrvál podiv, jež vzbudili svým vyprávěním? Nabídli obyvatelé betlémští Marii dům, v němž brzy potom ji našli Mudrci? Evangelium naznačuje tuto změnu pobytu, ale nepraví, kdy a jak se stala. Ničím nevynikala chudá rodina Spasitelova. Zdá se tedy, že brzy ustal zájem, který na ni obrátili pastýři, neboť po osmi dnech mělo dítě býti obřezáno, a též evangelista, který vypravoval, jak mnoho lidí bylo při obřezání Jana Křtitele, praví o Ježíšovi prostě: „Když se naplnilo dní osm, bylo dítě obřezáno.“ Dle všeho vykonal posvátný obřad Josef a prolil první kapky božské krve. Aby naplnil veškeru spravedlnost, podrobil se Kristus tomuto ponižujícímu úkonu a přijal na tělo znamení hříchu, jež na se bral. Avšak podrobil se obřezce jen aby nás osvobodil a aby ji

nahradil očistou vyšší, zcela duchovní, očistou srdce od zlých žádostí.

Tehdy mělo býti dáno dítěti jméno. Anděl přinesl s nebe jméno Ježíš, jméno značící spásu, jméno, jež připomínalo židům vstup do země zaslíbené a návrat ze zajetí. Jméno Kristus je vznešenější a značí velebnost Syna Božského, pomazání, jímž jest prorokem, králem a veleknězem: jméno Ježíš znamená Toho, který nás miloval až k smrti: působí na duši hlubším dojmem lásky, nebeské sladkosti, skrytou libostí spásy a předtuchou vysvobození.

Zákon Mojžíšův předpisoval, aby jej představili v chrámě před Hospodinem, neboť byl prvorozený, a psáno jest v zákoně Páně, že „každý pacholík, jenž otvírá život, svatým Pánu slouiti bude.“^{*)} Také bylo třeba, aby se Maria očistila, neboť kniha Leviticus prohlašovala, že každá žena po porodu jest nečista. Porodila-li syna, nesměla po čtyřicet dní se přiblížiti k svatyni, porodila-li dceru, dvacet čtyři dni. Obvyčejně zůstávaly matky israelské v té době doma až do dne, kdy se očišťovaly smírnou obětí. Toho dne obětovaly ročného beránka v celopal a holoubátko nebo hrdličku za hřích. K chudým ženám byl Zákon mírný a dovoloval, aby místo beránka, který by jim přišel draho, obětovaly pouze dvě hrdličky nebo dvě holoubátka. Tuto povinnost vykonala i Maria, ačkoliv se nestala porodem nečistou jako jiné ženy.

Čtyřicátého dne po narození Ježíšově „naplnili se dnové očišťování jeho.“ Povinnost tuto vztahuje svaté evangelium také na Ježíše, poněvadž dle Zákona bylo po-

---

^{*)} Exod., XIII, 2.

skvrněno vše, čeho se žena v té době dotýkala, a dítě, jež nosila na rukou, bylo vyobcováno i s matkou. Josef a Maria přišli do Jerusalema, aby zasvětili Ježíše Pánu. Pětí sikly posvátnými ho vykoupili, aby nebyl povinen věnovati se službě oltáře. A oběť chudých dali za očišťování.

„A hle, v Jerusalemě byl člověk, jehož jméno bylo Simeon a člověk ten byl spravedlivý i bohabojný a očekával potěšení Israelova, a Duch svatý byl v něm. A on dostal zjevení od Ducha svatého, že neuzří smrti, leč by dříve uzřel Pomazaného Páně“.

Způsob, jak mluví svatý Lukáš o tomto starci, ukazuje, že má na mysli osobnost význačnou, snad i slavného zákonska Rabana Simeona, syna Hillelova. Opravdu, vše se shoduje u obou Simeonů: stáří, bydliště, vznešenost ducha, svatost. Talmud mluví se zálibou o předcích a synech Hillelových, ale o Simeonovi významně mlčí. Chce asi v zapomenutí uvésti tohoto předsedu velerady, jenž velebil Ježíška a jenž měl jiné názory na Vykupitele než jeho současníci, takže byl zbaven předsednictví v nejvyšší radě.

Když se Maria a Josef blížili k svatyni, Duch, jenž dlel v srdci svatého starce, přivedl ho do chrámu. Nespátl nic okázalého. Chudá rodina přinášela svou oběť, matka měla v náručí dítě. Očím prorockým to stačilo. To dítě jest Spasitel, na něhož se těšil a po němž jedině toužil. Simeon vzal božské Dítě na lokte své a nadšen Duchem Božím zapěl tuto píseň:

„Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji,

neboť viděly oči mé spásu tvou,
kterou jsi připravil před očima všech ná-
rodů,
světlo k osvícení pohanův a k slávě lidu
svého israelského.“

„A tu divili se otec a matka jeho těm věcem, které byly praveny o něm. Když pak pohlédl Simeon na Marii, viděl svým prorockým okem vše, co tato matka bude trpěti. I ukázal jí dítě a pravil: „Aj tento jest ustanoven ku pádu a ku povstání mnohých v Israeli a na znamení, jemuž budou odjíti, a tvou vlastní duši pronikne meč, aby se zjevila smýšlení srdcí lidských.“ Skryté myšlenky mnohých se zjeví, až vystoupí Kristus, nad nímž se svět bude pohoršovati a jímž bude pohrdati. Potom se poznají ti, kteří se domnívají, že Mesiáš přinese bohatství, slávu a štěstí pozemské a ti, kteří ho hledají pro něj samého a jsou ochotni přijati ho, ať se objeví v jakékoliv podobě.

Tiše poslouchala Maria tuto hrozivou předpověď. Jakou byla v chrámě, takovou zůstává v celém evangeliu, skromnou ženou, jež někdy okouší radostí, jichž žádný jazyk nevypoví, častěji však odevzdaně přijímá rány meče, jenž předem probodává její mateřské srdce.

„A byla tamtéž prorokyně Anna, dcera Fanuelova z pokolení Aserova. Ta byla již pokročila ve věku vysokém, byvši živa s mužem svým sedm rokův od svého panenství a ona byla vdovou až do let osmdesáti čtyř a nevycházela z chrámu, sloužíc Bohu posty a modlitbami dnem i nocí.“ Za tu horlivost o dům Boží si zasloužila, aby v něm našla Spasitele a mohla se jemu pokloniti. Přišla v touž hodinu, poznala dítě, jemuž žehnal Simeon, a ve-

lebila navzájem Hospodina a mluvila o něm všechněm, kteří očekávali vykoupení Israelova. Hospodin, Bůh, jež tato prorokyně velebila, jest zajisté Ježíš. Anna, dcera Fanuelova, první tedy hlásala v Jerusalemě božství Kristovo.

HLAVA PÁTÁ.

Zjevení Páně.

I. Mudrci.

Mat., II, I-II.

Když odcházeli Josef a Maria z Jerusalema, vjížděla tam skvostná karavana. Byli to mudrci od východu, praví svatý Matouš. V řečtině je nazývá evangelista magy. To je slovo z posvátného jazyka perského a značí kněze. Zdá se tedy, že mudrci ti byli perští kněží. Toto mínění potvrzují malby v katakombách, kde jsou mudrci zobrazováni vždy v oděvu perském: s vysokou čepicí, v sukni přes boky přepásané, po níž splývá plášť do zadu odhnutý, s nohama bosýma nebo obutýma v úzké střevíce perské.

Náboženství, jehož sluhy byli, vynikalo nad pohanství. Jak se zdá, uctívali mudrci vždy nejvyšší božstvo a sloužili mu prostým způsobem. V jejich chrámech nebylo ani soch ani oltářů. Bohoslužebné sbory kráčely zvolna pějíce a modlíce se k Bohu.

Náboženství toto zůstalo u Peršanů neporušeno až do času, kdy s Cyrem sestoupili do nížin mesopotamských. Tam se stýkali s magy chaldejskými a nezachovali si své víry ryzí, nebo aspoň podlehlí vlivu, který tehdy měli zajatí Israelité a zvláště Daniel na své přemožitele. A vskutku, všme z Písma svatého, že přišed do paláce Nabuchodonosorova vynikal Daniel velmi nad

kněze a hadače chaldejské a král ho ustanovil pro jeho moudrost jejich představeným. Čtyři králové a tři rody se vystřídaly a Daniel nabyt ještě většího vlivu, zvláště když zvítězili Peršané, neboť ti nenáviděli modloslužby jako Israelité.

A poněvadž chaldejští i perští magové byli podřízeni Danielovi, dobře znali jeho proroctví o Vykupiteli, v nichž předpovídá i rok, i měsíc, i týden, i hodinu, kdy se narodí slíbený Vykupitel. Od něho zvěděli, že Nejsvětější, jenž bude Pomazaným Páně, jest ten, jež Balaam viděl jako hvězdu vycházející z Jakoba. Od magů přišla tato proroctví mezi lid a v době Ježíšově bylo po celém východě rozšířeno domnění, že z Judska vyjde král, aby dobyl světa.

A tehdy právě neznámá hvězda zazářila na východě. Mudrci bedlivě pozorovali hvězdy. Za jasných nocí východních, kdy nebe hýří světly, spatřili onu neobyčejnou hvězdu a poznali, že jest to zvláštní znamení. Ale zároveň přijímali i srdcem světlo Kristovo. Vzpomněli si na hvězdu z Jakoba a na Judsko, a tři z nich se rozhodli, že půjdou hledat. Toho, jež nebe zvěštovalo.

Nevíme, zda mudrci vyšli z Babylona, z Persepole nebo z některého jiného města říše parthské, jež byla tehdy na východě nejmocnější. Jisto jest, že byli mnoho měsíců na cestě. Hvězda jich asi nevedla, neboť přijeli do Judska a nevěděli jistě, kde jest Vykupitel. Aby se dověděli něco určitého, přišli do Jerusalema. Poutníci z dálného východu v nádherných oděvech, řady velbloudů s cestovními břemeny nebyly ve svatém městě ničím neobyčejným. Ale velmi překvapilo, když se cizinci ptali: „Kde jest ten novorozený král židovský? Neboť viděli jsme hvězdu jeho na

východě, i přišli jsme poklonit se jemu.“

Tato otázka šla od úst k ústům, a uslyšel ji i Herodes král. Nikoho tak neznepokojila jako jej. Věděl, že jeho trůn není zajištěn, třebaš mu štěstí přálo a třicet let už vládl. Aby se zapomnělo, jakého je původu, vzal si za manželku dceru posledního krále judského. Ale nadarmo. V žilách jeho přes to proudila krev Ismaelova a Esauova a zákoníci rádi připomínali, že byl kdysi služebníkem Hasmonevců. Tajné této nenávisti nedovedl Herodes zdolat, pokoje neměl, soupeře se bál a vraždil členy své rodiny. Když už nikdo nežil více z rodu Machabejských, doufal konečně, že bude nerušeně vládnouti. V tom se roznesla pověst, že cizinci hledají v Jerusalemě novorozeného krále židovského. Tu počal uchvatitel trůnu ještě více ževniv býti. Nebyl mu nebezpečným jen vyhlazený rod Machabejských, ale i rod Davidův, neboť ono neznámé dítě, jež se mělo státi králem, mohl býti toliko Vykupitel. Město bylo vzrušeno a bylo zřejmo, že každý tomu tak rozumí.

Herodes skrýval svou bázeň, aby nepochybil. I shromáždil všecka knížata kněžská a zákoníky lidu a tázal se jich, kde se má Vykupitel naroditi. Oni pak řekli jemu: „V Betlémě judském; neboť takto jest psáno skrze proroka: A ty Betléme, území judské, nikoli nejsi nejmenší mezi knížecími městy judskými: neboť z tebe vyjde vévoda, který bude spravovati lid můj israelský.“ Členové velerady neuvedli doslovně proroka Micheáše, nýbrž volně, ale co do smyslu správně. Ale tím jasnější bylo Herodovi, co chtěl věděti. Rozhodl se brzo.

Umínil si, že se zbaví mudrců. Bál se totiž, aby židé se nerozohnili jejich řečmi,

aneb aby jeho domácí jich nevarovali před jeho pokrytectvím.

Tu povolal je tajně, dělal, jako by chtěl pátrati s nimi a vyptal se jich bedlivě na čas, kdy hvězda svítila. A když už vše vyzvěděl, řekl jim: „Jděte do Betléma a ptejte se pilně po dítěti a když je naleznete, zvěstujte mi, abych i já přijda poklonil se jemu.“ A poslal je ihned a nedal jich provázeti ani věsti, aby nenastal rozruch a aby nikdo ani v Jerusalemě, ani v Betlémě, ani v družině mudrců nemohl tušiti, jaké má úmysly a nevyrvál mu tak jeho oběti. Nastala noc. Herodes se domníval, že za tmy snadno se utají jeho záměry. Ale noc jich neutajila, nýbrž zhatila.

Sotva vyšli mudrci z bran jerusalemských, opět jim zazářila hvězda: „Uzřevše ji, zaradovali se radostí velikou velmi.“ Hvězda je předcházela a vedla je k Betlému, až přišedši stanula nad místem, kde bylo dítě. I vešedše do domu, našli dítě s Marií, matkou jeho. Podivná věc stala se té noci. Tři mudrci padli do prachu k nohám panny, jež v náručí měla dítě, a klaněli se Bohu skrytému v tom chudém přšbytku. Družina jejich stála zatím kolem, velbloudi poklekli a služebníci složili s nich vzácný náklad. Mudrci otevřeli poklady své a obětovali je Ježíšovi: zlato, kadidlo a myrrhu.

Tak vypravuje evangelium. Ve zbožných legendách se praví více: že mudrci tito byli oděni královským nachem, zdobeni korunami, praví se, jak vypadali, ba i jak se jmenovali. „První se nazýval Melichar“, dí ctihodný Beda, „byl to stařec s bílými vlasy a dlouhým vousem a obětoval Pánu zlato jako svému králi. Druhý se jmenoval Kašpar, byl mladý, bez vousů, rudé pleti

a obětoval Ježíšovi kadidlo, aby uctil jeho božství. Třetí měl černou tvář a plný vous a jmenoval se Baltazar: myrrha, kterou přinášel, znamenala, že syn člověka zemře.“*)

Škoda, že tyto podrobnosti nejsou zaručeny, neboť teprve v šestém století dává svatý Caesar z Arles mudrcům název králů a teprve ve století sedmém čteme poprvé, jak se jmenovali. Zdá se, že jen dvě věci jsou jisté, totiž že mudrci byli tři a že jejich vlastí byla Persie.

II. Útěk do Egypta a povraždění mláďátek.

Mat., II, 12—23.

Když se mudrci poklonili Spasiteli, nevrátili se k Herodovi, neboť Bůh, jenž je z tak daleka přivedl, pečoval též, aby se šťastně vrátili. A dostavše napomenutí ve snách, aby se nevraceli ke králi, jinou cestou se navrátili do vlasti své.

Když odešli mudrci, anděl Páně ukázal se ve snách Josefovi, řka: „Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a utec do Egypta, a buď tam, až povím tobě; neboť Herodes bude hledati dítěte, aby zahubil je.“ — On pak vstav, vzal dítě i matku jeho v noci a odešel do Egypta.

Egypt vždy býval útočištěm nešťastníků, kteří byli pronásledováni nebo trpěli hlad v zemi israelské. Za tři dny bylo možno dojíti s hor judských do údolí rinokolurského. Za vyschlým potokem, který tam byl, neměl Herodes moci. Tam byl Egypt, bezpečný útulek pro uprchlíky, neboť židé žijíce v rozptýlení, byli usazeni i v zemi Misraim, kdež dleli kdysi jejich otcové.

---

*) Beda Venerabilis, De Collectaneis.

Nic nám nevypravuje evangelium o ú-
těku Ježíšově. Asi proto, že se při něm
nic zvláštního nepříhodilo. Svatá Rodina
šla pouští. V neznámém přisbytku našla
úkryt a ničím se neprozradila. Bylo úmy-
slem Božím nechat tyto první dny v temnu,
aby tím stkvěleji vynikl Ježíšův veřejný
život, a ne oslňovati divy, o nichž čteme
v evangelích apokryfních. Slavní italsí
malíři zvěčnili tyto legendy, jež vypravují,
jak draci na poušti padali Ježíškovi k no-
hám, jak lvi a tygři se mu klaněli, jak pod
ním rozkvétal písek jako růžová pole je-
rišská, jak se palmy skláněly, aby daly
uprchlákům své plody. Avšak něžné ty
malby jsou jen výtvozem obraznosti.

Větší pozornosti zaslouží snad některé
místní zkazky. Na východ od Kahýry jest
smokvoň, který je v úctě proto, že prý
poskytl svaté Rodině stínu, a blízko teče
pramen, o němž vypravují Koptové, že jeho
vodu učinil Ježíš pitnou. Dle těchto zkazek
se zdržoval Spasitel v Heliopoli, starém
Onu. Není však důvodu, proč by byl Josef
zavedl matku s dítětem tak daleko, když
i blíže hranic bylo dosti bezpečno. Vy-
hnanství trvalo tak krátko, že se uprchlíci
asi nevzdálili příliš od hranic.

Poněvadž se mudrci nevrátili, rozhně-
val se Herodes velmi. Podezřívavý tyran
nebyl zvyklý, aby ho někdo klamal, a proto
počal zle zuřiti. Určitého nevěděl nic. —
Vzpomněl si však, co mu pravili mudrci o
hvězdě, kdy se objevila. A z toho usoudil,
že mladý král jest ještě malým dítětem.
Matky židovské kojívaly nejméně dva roky.
A proto nařídil, aby usmrcena byla všecka
pacholata, která byla v Betlémě i ve všech
končinách jeho ode dvou let a níže.

Krutý ten rozkaz byl ihned vykonán
a to velmi surově, tak že bolest matek byla

tím větší, neboť svatý Matouš vypravuje, že jejich pláč zněl na horách; probouzela se i Rachel, jež byla pohřbena blízko Betléma, aby naškala s nešťastnými těmito ženami. Tehdy se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka Jeremiáše řkoucího: „Hlas v Rámě slyšen jest, pláč a kvílení mnohé: Ráchel plačící synů svých; a nedávala se potěšiti, poněvadž jich není.“ Dle doslovného smyslu naška Judsko ústy Rachely, drahé manželky Jakobovy, nad zajatými židy, kteří byli shromážděni v Rámě, aby byli odvedeni do ciziny. Ne bez důvodu pokládal svatý Matouš slova ta za předpověď nářku nad svatými Neviňátky. Opravdu, vše, co zakusil národ israelský, mělo skrytý vztah k Vykupiteli, a čeho dějiny jeho byly předobrazem, to se dokonale vyplnilo na Ježíšovi. Nářek, o kterém Jeremiáš mluvil, byl skutečně předobrazem pláče nad smrtí našich prvních mučedníků.

V Judsku se mnoho nevědělo o tomto krveprolití. Jen v Rámě bylo slyšeti srdcevrvoucí kvílení matek. V té době neznamenalo mnoho, bylo-li několik dítek zahubeno. Ve starém věku necenili si příliš dítek. Mimo to byla poslední léta vlády Herodovy řadou vražd, poprav a tak hrozných ukrutností, že živí záviděli mrtvým,^{*)} jak pravili židovští vyslanci císaři Augustovi. A tak je pochopitelné, že světští dějepiscové pomlčeli o události, jež se jim zdála nevýznamnou.

Zdá se však, že Augustus o ní věděl, neboť Macrobius vypravuje o něm: „Když se dověděl císař, že mezi dvouletými dítkami, které dal Herodes utratiti v Syrii, byl i jeho vlastní syn, řekl: Jest lépe býti Herodovým vepřem nežli synem.“^{**)} Jak

^{*)} Josephus Flavius, Antiquitates, XVII, 11, 2.

^{**)} Macrobius, Saturnal., lib. II, 4.

viděti z tohoto žertu, spletl si Augustus dvě události, o nichž se asi současně dověděl, totiž povraždění dítek betlémských a zabití Antipatra, jenž osnoval novou vzpouru proti svému otci. Jistě nebyl žert ten vymyšlen ve stoletích křesťanských, kdy smrt prvních těch mučedníků nabyla neobyčejného významu. A konečně, vtip Augustův nejen jest vzácným svědectvím, že událost, kterou svatý Matouš vypravuje, jest pravdivá, ale jest i možno dle něj určit, kdy se stala, neboť pět dní před smrtí vydal Herodes svého syna katu.

Bůh neztrestal tyrana ihned. Zvolna ho zžírala ošklivá nemoc, kterou trestání bývají pronásledovatelé. Nelze ani opakovati, co napsal o nemoci Herodově Josef Flavius. Stačí, řekneme-li, že hnil za živa. Trpěl nesnesitelné bolesti a hledal úlevy v teplých lázních Kallirhoe. Musil se však vrátiti do svého nádherného paláce mezi palmami jerišskými a tam trpěti hrozně muky dále. Zlé zprávy mu tam došly a zhoršily ještě jeho chorobu. V Jerusalemě se roznesla pověst, že umřel. Zlatý orel, kterého dal postaviti na bránu chrámovou, byl shozen. Původci toho činu byli dva slavní zákonci, Juda a Mathiáš. Byli přivedeni i se čtyřiceti učeníky a za živa upáleni. Ale po jejich skonu byl Herodes trápen ještě hroznějšími výčitkami svědomí. Když pak nemohl již sněsti svého utrpení, pokoušel se zkrátiti si je. Ale když přišel opět k sobě, dal popraviti svého syna. A jaký byl život jeho, taková i poslední jeho myšlenka. Chtěl, aby se plakalo při jeho pohřbu. Věděl však, že z lásky by nikdo neplakal, a proto dal shromáždit na závodišti jerišském přední členy vznešených rodin židovských, aby ve chvíli, kdy zemře, byli utraceni. Rozkaz ten nebyl

vykonán, ale bylo vhodné uvést jej, aby bylo jasno, že povraždění svatých neviňátek upadlo téměř v zapomnutí, neboť v šlenskosti svých posledních dnů Herodes proléval krev potoky.

Konec Herodův byl netrpělivě očekáván. A proto se asi zpráva o něm brzy roznesla daleko široko. Dříve však se ukázal anděl Páně Josefovi v Egyptě. Zjevil se mu ve snách a řekl: „Vstaň a vezmi dítě i matku jeho a jdi do země israelské; neboť zemřeli ti, kteří hledali bezživotí dítěte.“ I vstal Josef ihned a vešel do země israelské. Svatý Matouš bedlivě ukazuje, kterak se na Ježíšovi splnila prorocství, a na tomto místě uvádí výrok proroka Oseáše: „Z Egypta povolal jsem syna svého.“*) Výrok ten možno vykládati i o východu národa israelského z Egypta i o návratu Ježíškově. Židé byli zvyklí pokládati svůj život a své dějiny za nástin života Vykupitelova a proto působil tento výklad na první čtenáře evangelia Matoušova.

Josef se chtěl usaditi v Betlémě. Táhly ho tam vzpomínky. A mimo to bylo zajiště vhodné, aby dítě, jež mělo dobýt světa, žilo blízko Jerusalema a jeho chrámu. Avšak na cestě se dověděla svatá Rodina, že Archelaus kraluje v Judsku na místě otce svého Heroda. Judsko mělo nového tyрана. Pro začátek dal syn Herodův v samém chrámě pobít tři tisíce svých poddaných. Josef se bál vydati takovému nebezpečnosti poklad, který mu byl svěřen. Byl napomenut ve snách a obrátil se do končin galilejských. Když umřel Herodes, odkázal Galileu jinému svému synu, jenž slul Herodes Antipas. Tento zvrhlý, ale lhostejný vladař nebyl božskému dítěti ne-

---

*) Os., XI, 1.

bezpečný. Josef se tedy vrátil do Nazareta a tak se naplnilo, co bylo předpověděno skrze proroky, že Nazaretským slouti bude.

Zde neuvádí svatý Matouš zvláštní nějaké předpovědi, nýbrž připomíná jen myšlenku, kterou proroci často vyslovují: Vykupitel bude Nezer, to jest květ na prutu Jesse. Z téhož kořene se odvozovalo i jméno Nazaret, neboť značilo krásnou polohu města. Nazaret byl květem Galiley. Nevíme, proč pozbylo svého lesku to jméno, jež s počátku jen veselé představy vyvolávalo. Jest však jisto, že Nazaretský se stalo u židů hanlivým názvem. Svatý Matouš jej chtěl bez pochyby očistiti a proto připomíná, že Ježíš v Nazaretě žil, Nazaretským slul a tak byl květem Israele.

HLAVA ŠESTÁ.

Ježíš v Nazaretě.

I. Dětství Ježíšovo.

Luk., II. 40.

Vše, co víme z dětství Ježíšova, jest obsaženo v těchto slovech svatého Lukáše: „Dítě pak rostlo a sílilo se, jsouc plno moudrosti a milost Boží byla v něm“. Prospíval tedy Ježíš v těchto prvních letech tělesně jako jiné děti, prospíval však i duševně.

Co rozuměti tímto vnitřním rozvojem Ježíšovým? Obecné mínění jest, že se jeho moudrost a ctnost postupně projevovaly, ač je měl v plné míře od svého početí, a že tedy jeho vývoj byl jen zdánlivý. Nesmíme však zapomínati, že Spasitel se nechtěl jen zdáti dítětem, ale skutečně jím býti: významnou pak vlastností dětství jest, že se ústroje z počáteční své nedokonalosti pohnáhlu vyvíjejí a že stejně s nimi se probouzí i rozum. Nevíme, zda Ježíš jako dítě jen zvolna dospíval. A připustíme-li to, jak si vysvětlíme, že Bohočlověk, jenž měl mocí jednoty hypostatické dokonalé vědomosti, mohl růsti rozumově, byl sebe nepatrněji? Leda že by byl rostl jen zkušenostmi, jak za to mají četní bohovědci. Doznáváme, že je v tom neproniknutelná nesnáz a je lépe v duchu se pokořiti, než stůj co stůj chtíti věc rozluštití. Věříme pevně, že Ježíš je Syn Boží, Bůh jako jeho Otec a že tudíž

je nekonečně moudrý a nekoněčně veliký. V evangeliu pak čteme, že Ježíš v dětství svém se vyvíjel věkem, moudrostí a milostí. Tyto pravdy si nemohou odporovati. Nevíme ovšem, jak je srovnati. Kdyby tomu bylo jinak, Vtělení by přestávalo býti tím, čím je Bůh chtěl míti, tajemstvím, které sice přesahuje náš rozum, ale neuráží ho.

Ať už to je jakkoliv s vnitřním životem Ježíšovým, na venek se s počátku ničím nelišil od dětí ostatních. Na rukou Mariiných vypadal, jak ho líčí Bossuet: „Miloucké dítě; šťastný, kteří viděli, jak vyprošťuješ se ze svých plének, jak rozpínáš své ručky, jak hladíš svou svatou matku, jak za její pomoci děláš první krůčky, jak rozvazuješ svůj jazyk a žvatláš chválu Bohu, svému Otci! Klaním se ti, drahé dítě, ve všech chvílích tvého dětství, ať jsi u prsu matky své, ať po dětsku voláš po té, která tě chovala, ať odpočíváš na jejím klínu a na jejich loktech.“*)

Toto tajemné dětství uplynulo v zapadlém městečku, kde žil Josef s Marií. Jméno tohoto zátiší již známe; popíšeme ještě jeho polohu, abychom ukázali, proč Ježíš pobýval v Nazaretě raději než kde jinde.

Judskem táhne se pásmo hor od severu k jihu v jisté vzdálenosti od moře Středomořského. Toto nazaretské údolí srovnává Antonín Mučedník s rájem: „Ženy jsou tam velmi půvabny a krása jejich, jež zastíní krásu všech dcer judských, je darem Mariiným. Svými víny, svým medem, svým olejem a svým ovocem se vyrovná údolí nazaretské i úrodnému Egyptu.“**) Dnes už pozbyl Nazaret svého půvabu; jsou tam

*) Bossuet, *Élevations sur les mystères*, XXe semaine, 1re élévation.

**) Antonín Mučedník, *Itinerarium*, V.

však dosud louky, loubí svlažovaná bystrými prameny, zahrady obrostlé nopálem, kde líky, olivy, pomoranče a granátová jablka kvetou a mají už i plody. Na jihozápadě leží městečko na svahu horském a zvonice latinského kláštera ukazuje, kde stál příbytek Ježíšův.

Nazaret má na obzoru jen věnec okrouhlých kopců a ty jej uzavírají se všech stran. Ale s vysokého pahorku, na němž stojí město, Ježíš mohl přehlédnouti krajiny, jež měl dobýti; na severu byl Liban a Hermon pod věčným sněhem, na východě zelený Tábor, dále hluboký úval jordánský a náhorní rovina Gileadská; na straně jižní byla planina Esdrelon až k horám Manasse; na západě bylo moře a Karmel, jenž připomínal Eliáše.

Galilea pohanská, jak to její jméno napovídá, nebyla zvláštním světem jako Judsko; její obyvatelstvo bylo rozličné národnosti. Na hranicích Tyru a Sidonu bydleli Foiničané; Arabové a Assyrové obdělávali se židy nivy tohoto kraje, jímž procházely karavany z končin východních; řečtí osadníci byli v Desítměstí a římské posádky ležely po celé krajině.

V takovém prostředí uplynulo mládí Ježíšovo. Na venek jiným dětem jsa podoben, obdržel od Marie a Josefa prostá naučení ze Zákona; od své matky se naučil čísti Písmo, jež mluvilo jen o něm; Maria však věděla, kdo jest, a majíc jej vychovávat, nikdy nezapomínala jej uctívat.

II. Ježíš mezi učiteli.

Luk., II. 41-50.

Do dvanácti let býval hoch židovský v jisté míře pod svrchovaností otcovou.

Když byl uveden do synagogy, počínal si ovazovati čelo fylakteriemi, dlouhými páskami pergamenovými, jež byly popsány verši z Písma, a stával se „synem Zákona“ a byl podroben jeho předpisům; hlavním předpisem bylo jíti o velikonočích do Jerusalema. Rodiče Ježíšovi svědomitě plnili povinnost tu. Ženy nebyly povinny choditi do Jerusalema, ale Maria provázela svého manžela. Spasiteli bylo dvanácte let, když poprvé asi konal se svými rodiči pout do Jerusalema.

Poutníci galilejští se báli Samaritánů a vyhýbali se zpravidla jejich území. Jest msti za to, že nenávisť těchto rozkolníků již tehdy ochabla, neboť se vypravuje, že svatá Rodina šla tam i zpět přímou cestou kolem Sichemu. Po této cestě je z Nazareta do Jerusalema dvaatřicet mil a pomalejší karavana potřebuje aspoň tři až čtyř dnů. Na jižním cípu údolí Esdrelon byly prameny a loubí En-Gannim. Tam bývalo první tábořiště. Odtud slezli poutníci kopce Manasse a druhého dne tábořili u studnice Jakobovy na úpatí hor Ebalu a Garizimu. U potůčků beeretských se zastavovali třetího dne. Ráno pak zbývaly už jenom tři hodiny cesty do Jerusalema.

Svatá Rodina pobyla v Jerusalemě sedm dní velikonočních. Hned potom se chystaly karavany k odchodu; karavana galilejská, v níž bylo několik tisíc osob, byla přichystána až v poledne, neboť podání učí, že až večer v Beerotě zpozorovali Josef a Maria, že Ježíš není s nimi. Na pohled dá se těžko vysvětliti, že teprv tam se počali obávat o něho; je však třeba msti na mysl, že v čase velikonočním bývalo v Jerusalemě dva až tři miliony poutníků a že tudíž karavany se tvořily za velikého zmat-

ku. Teprve když dlouhá řada poutníků, velbloudů a mezků byla z bran, mohl najít jeden druhého a bylo možno zachovávat nějaký pořádek. Tu se družili přátelé a příbuzní, ženy a starci jeli na soumarech, mužové je doprovázeli pěšky a všichni zpívali cestou posvátné písně.

Nevidouce dítěte svého, myslili rodiče Ježíšovi, že je v jiné družině, i šli dále v naději, že se s ním setkají večer, až se karavana zastaví. Marně však ho hledali mezi známými: Ježíše tam nebylo; a leknutí jejich bylo veliké, neboť Judsko bylo tehdy plno nepokojů. Archelaus byl nedávno sesazen císařem Augustem a poslán do vyhnanství. Jeho království bylo změněno v římskou provincii a byly uloženy nové daně. To byly známky, že nastává zotročení. Lid se bouřil, a hnutí vzbuzené odbojem Sadoka a Judy Gaulonitského trvalo dosud. Za takových zmatků, kdy tlupy procházely krajem, snadno hrozilo zbloudilému hochu nebezpečství.

Josef a Maria se vrátili ihned do Jerusalema. Dva dny a dvě noci marně pátrali po ulicích svatého města. Až třetího dne našli Ježíše v chrámě, „an sedí mezi učiteli, poslouchaje a otazuje se jich. Žasli pak všichni, kteří jej slyšeli, nad rozumností a odpověďmi jeho.“

Jak se ocitl Ježíš na tom místě a v tak vznešené společnosti? Učitelé židovští bývali v den sobotní v některé síni chrámové a tam řešili těžká místa ve výkladu Zákona. Zvláště v době velikonoční, kdy přicházeli do Jerusalema židé z celého světa, býval kolem proslulých učitelů nával, neboť lid se chtěl od nich poučit. Ježíš se přidal k posluchačům; hluboké a přece prosté jeho otázky vzbudily pozornost učitelů; oni brzo se ho dotazovali a ho po-

slouchali. Mluvil tak krásně, že uchvátil mudrce israelské.

Shromáždění to bylo hodno poslouchati Ježíše; neboť byli v něm mužové velmi ctihodní: Hillel, jehož ctili jako Mojžíše, měl ještě všecku důstojnost svého stáří; neúprosný Šammai, jenž svazoval vše, co Hillel rozvázal; Jonathan, syn Uzielův, jehož slova, jak dří Talmud,*) byla tak ohnivá, že spalovala neb v serafínsny měnila ptáky, letící nad jeho hlavou. Vedle nich mohli viděti ještě rodiče Ježíšovi Rabbana Simeona, který prorokoval Marii její bolesti; Josefa z Arimathie a Nikodema, jichž měla se brzy milost dotknouti. Nejvíce však překvapilo rodiče Ježíšovy, že jejich syn byl v té společnosti hlavní osobou. Ježíš, v němž viděli dosud jen neobyčejného hochu, jenž bedlivě zakrýval svoje božství, odhalil se najednou jako vyšší bytost, jež vyniká svými otázkami a odpověďmi nad starce, kteří měli moudrost veškeru.

Maria užasla, ale nezapomněla, co právě vytrpěla, a ze srdce jejího vyšla jemná výčitka: „Synu, proč jsi nám tak učinil? Hle, otec tvůj a já s bolestí hledali jsme tebe.“ Ježíš jí jen připomněl, že jeho jediný Otec je v nebesích a řekl: „Co jest, že jste mě hledali? Zdaliž jste nevěděli, že já musím býti v tom, co jest Otce mého?“ Ale odpovědi této, prvních to slov Spasitelových, jež se nám dochovala, ani Josef ani Maria nepochopili. Pokorná Panna sama se k tomu přiznává u svatého Lukáše: „Ale rodičové jeho neporozuměli slovu, které k nim mluvil.“ Uchovávala však v srdci svém všecko, co viděla a slyšela. Ježíš pak zase umkl, a opona, která

*) Sukká, 28; Baba-battra, 134.

skrývala jeho dětství, padá za ním opět na osmnáct následujících let.

III. Skrytý život Ježíšův v Nazaretě.

Luk., II, 51—52.

„Ježíš sestoupil se svými rodiči do Nazareta: tam jim byl poddán a prospíval moudrostí a věkem a milostí u Boha i u lidí.“ Svatý Lukáš tu opakuje o jinošství Spasitelově, co řekl o jeho dětství. Rostl dle zákonů člověčenství, jež vzal na sebe, ale na venek byl tento život zcela přirozený a obyčejný. Byl bezúhonný a neokázalý. Ti, kteří znali Ježíše v době jeho skrytého života, pokládali ho jen za dělníka pracujícího při řemesle.

Josef byl tesařem, Ježíš také. A jako tesaře ho poznali jeho krajané, když kázal v synagoze nazaretské: „Není-liž to tesař, syn Mariin?“^{*)} zvolali. Bývalo zvykem u židů, aby každý hoch, z kteréhokoliv stavu a jakkoliv bohat, se vyučil některému řemeslu. Pro Ježíše byla tělesná práce povinností, neboť svatá Rodina byla chuda a živila se asi jen tesařstvím.

Dle všeho zemřel Josef za skrytého života Spasitelova; jméno jeho už se neobjevuje v evangeliu ani při svatbě v Káně, ani při odchodu do Kafarnaum, ani na jiných místech, kde je zmínka o příbuzných Kristových.

Byl-li by ostatně Ježíš svěřil Marii svatému Janu, kdyby byl ještě žil její manžel? Josef tedy zemřel v Nazaretě v náručí Mariině celován Ježíšem. Ježíš zůstal sám, aby živil svou matku; měl v Naza-

^{*)} Mar., VI, 3.

retě tesařskou dřinu, řezal a hobloval; prvotní křesťané si ještě vzpomínali na jha a ruchadla, jež zrobily jeho božské ruce.

Je možno, že Ježíš nežil pořád sám ve svém domku. Dle podání, jež uvádí Eusebius, vdala se sestra svaté Panny, která také se jmenovala Maria, za bratra Josefova, jménem Alfea nebo Kleofáše.*) A ten také zemřel za pobytu Ježíšova v Nazaretě, neboť evangelium mlčí o něm jako o Josefovi. Dvě sestry pak patrně splynuly v jednu, a četné děti Marie, ženy Kleofášovy, jsou bratři a sestry, o nichž mluvili obyvatelé nazaretští řkouce: „Nejmenují-li se jeho bratři Jakub, Josef, Juda a Šimon? A nejsou-liž také sestry jeho zde u nás?“**) V Písmě svatém a vůbec v řečtině se nazývají bratřimi i vzdálení příbuzní. Slovo „bratři“ tedy tu jen označuje čtyři bratrance Ježíšovy. O dcerách Marie a Alfea, jež žily blízko Spasitele, nevíme, ani jak se jmenovaly ani kolik jich bylo; avšak slova: „Nejsou-liž zde u nás?“ připouštějí zřejmě, že byly aspoň tři.

Dva z jejich bratřích jsou známější; brzy je najdeme mezi apoštoly. Jakub, syn Alfeův, jest onen „bratr Páně“, jehož svatý Pavel viděl zároveň s Petrem, a jehož pozdravil jakožto jeden ze sloupů Církve. Pro přísný život měl příjmi Spravedlivý: „Byl zasvěcen Bohu od lůna matčina a nepil vína ani opojného nápoje a zdržoval se masa. Nikdy nevešla břitva na jeho hlavu, nikdy nemazal údů svých olejem“***). Juda, bratr Jakubův, neměl přísného slibu nazirejského, ale za svou šlechetnost měl

---

*) Hegesippus apud Eusebium, Hist. eccl., lib. III, cap. XI.

**) Mar., VI, 3.

***) Hegesippus apud Eus. H. E. II. 23.

jméno Lebbeus (Thaddeus), „muž srdce.“
Tím jménem se nazývá v evangeliu.

Ty vlastnosti se vyvinuly až později
po seslání Ducha svatého.

Příbuzní Spasitelovi v Nazaretě smýšleli jako jejich současníci a toužili jen po státcích pozemských. Když počal Ježíš svou veřejnou činnost, nechápali jeho božské poslání, a šli jednoho dne a chtěli ho násilím přivésti domů a přinutiti, aby pojedl: „Blázní,“*) pravili. Bratřenci ho považovali jen za jednoho ze svých a byli patrně mezi posledními, kteří v něho uvěřili. A když viděli, jaké zázraky koná jejich „bratr“, následovali ho sice, ale jen proto, že toužili po bohatství a slávě. Není o tom pochyby, jak je patrné z události, kterou vypravuje svatý Jan. Bylo to v posledním roce života Ježíšova, šest měsíců před jeho smrtí; byla pak blízko slavnost stánků. I řekli mu bratři jeho: „Odejdi z Galileje a jdi do Judska, aby také učenci tvoji viděli tvé skutky, které činíš; vždyť nikdo nečiní nic ve skrytě, chce-li býti na jevě.“***) „Nevěřili totiž v něho ani bratři jeho“, dodává smutně svatý Jan. A přece v jejich společnosti žil Ježíš Nazaretský; řemeslníci ti, kteří více k zemi lnuli než k nebi, s ním pracovali, s ním sedali u téhož stolu, u téhož krbu, byli svědky jeho dnů i nocí. Ježíš zakusil bolestí příbuzenského života, jež Bůh mnohým přidává k jeho radostem. A tak dal útěchu všem, kteří jich zakoušejí podobně.

*) Mar., III, 20, 21.

**) Jan, VII, 2—5.

KNIHA DRUHÁ.

*POČÁTKY VEŘEJNÉ
ČINNOSTI JEŽÍŠOVY*

HLAVA PRVNÍ.

Kdy a kde působil Ježíš.

Luk., III, 1—2.

„Roku pak patnáctého panování císaře Tiberia, když Pontius Pilát spravoval Judsko a Herodes byl tetrarchou v Galilei, Filip pak, bratr jeho, tetrarchou krajiny iturejské a trachonitské, a Lysaniáš tetrarchou abilinským, za nejvyšších kněží Annáše a Kaifáše stalo se slovo Hospodinovo k Janovi, synu Zachariášovu, na poušti.“ Těmito slovy oznamuje svatý Lukáš poslání Jana Křtitele. Nebéře si ovšem za úkol zachovávat přesnost v letopočtech, nýbrž vyložití, za jakých okolností se objevil předchůdce Ježíšův; přece však zůstává dosti spolehlivým, abychom mohli z jeho slov souditi, kterého roku počal Spasitel svou činnost. Ve skutečnosti začíná se veřejný život Ježíšův jeho křtem, a poněvadž křest udál se nedlouho potom, kdy začal kázati Jan Křtitel, bylo to tedy asi patnáctého roku vlády Tiberiovy, kdy Spasitel opustil Nazaret a sestoupil ke břehům jordánským.

Co však rozuměti patnáctým rokem vlády Tiberiovy? Poněvadž Augustus zemřel 19. srpna 767 od založení Říma (14 dle našeho počtu), zdá se na první pohled, že to bylo mezi rokem 781 a 782 (28 a 29 dle našeho počtu), a že tudíž se Ježíš na-

rodil nejpozději r. 751, poněvadž mu bylo „asi třicet let“, když byl pokřtěn. Avšak nemůžeme tohoto údaje přijmouti, neboť víme bezpečně, že Herodes zemřel v měsíci dubnu r. 750 a že Ježíš se narodil před jeho smrtí. Musíme tedy počítati patnáctý rok vlády Tiberiovy ne od smrti Augustovy, ale od času, kdy počal míti Tiberius účast na vládě. Tak se počítala léta kralování v zemích východních. Dokázal to Wieseler dle nápisů a mincí. Je-li tomu tak, narodil se Ježíš koncem roku 749, několik měsíců před smrtí Herodovou a činnost svou veřejnou začal asi r. 780 (27 dle našeho počtu.)

V evangeliu svatého Jana jest údaj, který potvrzuje tyto výsledky. Ježíš byl několik měsíců po svém křtu v Jerusalemě na svátcích velikonočních: vida prodavače v chrámě rozhorlil se a vyhnal je důtkami. Židé se ho ptali: „Které znamenání ukazuješ nám pro to, že ty věci činíš?“*) Ježíš odpověděl a řekl: „Zbořte chrám tento, a ve třech dnech jej vzdělám.“ Tu řekli židé: „Čtyřicet a šest roků stavěn byl chrám tento, a ty jej vzděláš ve třech dnech?“ Obnovení chrámu, o němž je tu řeč, bylo začato Herodem v osmnáctém roce jeho vlády (734). Velikonoce, kdy byla řečena tato slova, jsou velikonoce roku 780. A poněvadž téhož roku začal Ježíš veřejnou svou činnost, a poněvadž se narodil o třicet let dříve, jest třeba stanoviti datum jeho narození na rok 750 (4 roky př. Kr.), nebo přesněji na prosinec r. 749 (5 let př. Kr.)

Je-li rok 749 rokem narození Ježíšova a rok 780 počátkem jeho veřejné činnosti, zbývá určití přesně dobu jeho smrti, a tak rázem obsáhneme celý jeho život. Zemřel,

---

*) Jan II, 13—25.

jak později uvidíme, čtrnáctého dne Nisanu (v pátek 7. dubna) roku 783 (30. dle naší éry). Byly však čtvery velikonoce za veřejného života Ježíšova: o velikonocích r. 780 počal kázati; druhými velikonocemi jest asi slavnost v páté hlavě svatého Jana, na níž uzdravil Ježíš mrtvicí raněného u rybníka Bethesdy; na třetí velikonoce (782) Spasitel nepřišel; tenkrát rozmnožil chleby v Galileji a přislíbil svým učenským nové velikonoce; o čtvrtých velikonocích pak byl ukřižován (783).

A Jan Křtitel začal kázati několik měsíců před prvními velikonocemi roku 780. Tehdy od podzimu r. 779 do podzimu r. 780 byl v Judsku rok sobotní. Jaký měl význam rok sobotní, víme ze zákonodárství mojíšského: každého sedmého roku ležela pole ladem; co samo narostlo, rozdělovalo se chudým, cizincům a zvrátům, a roku toho se nikde v Judsku nesplácely dluhy. Jest tedy správně se domnívati, že Jan Křtitel se objevil počátkem sobotního roku, kdy lid dlouho neměl nic na práci a mohl poslouchati jeho poselství, kdy se všude mluvilo o smíření, milosrdenství a odpuštění.

Rok sobotní se počínal jako rok občanský v měsíci Tišri (v září). Jan Křtitel začal kázati asi o tři měsíce dříve než byl pokřtěn Ježíš; a to se stalo dle podání prvotní církve v zimě asi 6. ledna.

Výsledkem této úvahy jest, že můžeme s klidem stanoviti data různých událostí života Ježíšova takto:

748	od zal. Říma:	5 př. Kr. 25. pros.
		narození Ježíšovo.
779	" " "	26 po Kr. v září
		Jan Křtitel.

780	od zal. Říma:	27	po Kr. v lednu	
			křest Ježíšův.	
780	"	27	po Kr.	} I. velik. (Jan II.) II. velik. (Jan V.) III. velik. (Jan VI.) smrt Je- žíšova.
781	"	28	po Kr.	
782	"	29	po Kr.	
783	"	30	po Kr.	

Ať se rozhodneme v této časové otázce jakkoliv, není vhodné, abychom jí přikládali příliš veliký význam, neboť svatý Lukáš podává ty údaje jen letmo, aby se neuchyloval od vlastního předmětu. Podrobně vypočítává vladaře a krajiny, aby nám vyložil, jaké byly poměry v době, kdy kázal Jan Křtitel, kterými kraji procházel Spasitel, kteří vladaři tam panovali. A tu se nám objevuje jeviště činnosti Ježíšovy.

Popišme napřed krajiny, kde Ježíš kázal. Dvě z nich, Judea a Galilea, jsou nám už známy; jest však třeba podotknouti, že ke Galileji jakož i ke království Heroda Antipy náleželo také pohoří Gilead, které evangelium označuje jménem Perea, „Zajordánsko“.

Nad Pereou bylo panství Filippovo. Zabíralo na západě pastviny basanské, na východě krajiny trachonitské, na severu kraje iturejské. Iturea má na jihu mnoho lučin, směrem k Damašku však nabývá pochmurného rázu. Je tam plno černých a popukaných skal, a stáda se tam pasou na vyhaslých sopkách.

Ještě smutněji vypadá Trachonitis. Leží mezi Itureou, Bataneou a pouští asi třicet stop nad mírně vlnitými rovinami hauranskými jako kamenná výspa v moři zeleně. Při pohledu na tuto zprohýbanou půdu

řekli bychom, že tam za bouře náhle zka-
meněly čedičové vlny. Mocnými otřesy
tam vznikly propasti, jeskyně a soutěsky.
Jak divná byla ta krajina za dnů Ježíšo-
vých, taková jest i dnes, ani časy ani lidé
jí nezměnili. Šedesát měst v Argobu, „hro-
mada kamení“, jak říkali Hebreové, má
dosud své zdi, své domy s kamennými
dveřmi, které jsou tak tmavé, že v době
Šalamounově se mysliło, že jsou z bronzu.

Abilenie Lysaniášova, kterou jmenuje
svatý Lukáš až na konci, má vzhled utě-
šenější; musíme ji hledati na úpatí Anti-
libanonu. Poutník jdoucí z Damašku do
Bálbeku přijde za šest hodin ke zříceni-
nám staré Abily (dnes Suk Uadi Barada)
v úžlabině, jejíž vodstvo zúrodňuje Bara-
du; že tam stávala, jest zjištěno dle ná-
pisů na těch místech nalezených. Osada
ta byla hlavním městem panství, jež sa-
halo od Hermonu až k Libanonu, ale jeho
původ je neznám. Josef Flavius a Strabo*)
mluví o Ptolomeovi, který byl synem Me-
neovým; jeho panství sahalo od rovin mar-
syjských až k hornaté Itureji a mezi jeho
městy byla Chalcis na úpatí Libanonu, a
Heliopolis (Bálbek).

Ptolomeus měl syna Lysaniáše, jehož
dal Antonius usmrtili na popud Kleopatry.
Kleopatra pak se zmocnila jeho království.
Co se potom stalo s panstvím tím? Snad
je dostal Herodes, neboť koupil od Kleo-
patry část jejích území v Syrii, a po bitvě
u Actia dostal od Augusta i zbytek. Není
zde místa k dohadům, neboť po smrti Ly-
saniášově není zmínky o jeho zemi až do
doby (asi o šedesát čtyři léta později), kdy
svatý Lukáš vypravuje, že tam vládl Ly-

---

*) Josephus Flavius, Antiquitates, XIV, 7, 4;
Strabo, XVII.

saniáš, ne však už jako král, ale jako tetrarcha abilínský. Na tetrarchie byla rozdělena Palestina a sousední kraje až po smrti Herodově. Podobá se pravdě, že v té době nějaký kníže z rodu Ptolomeova a Lysaniášova, který se jmenoval rovněž Lysaniáš, dostal od Říma název tetrarchy i část otcovského království a učinil Abilu středem nového státu. Dějepisec Flavius znal tuto tetrarchii, neboť rozlišuje bedlivě Abilu druhého Lysaniáše od Chalcidy, jež byla hlavním městem za vlády druhého Lysaniáše; a máme ostatně nápisy z doby po Herodovi, a ty se rovněž zmiňují o Lysaniáši, tetrarchovi abilínském.

Druzí vladaři, kteří žili v době Ježíšově, byli synové a dědicové Heroda Velikého. Ve skutečnosti ustanovil jejich otec v závěti svými nástupci jen dva, Archelaa a Antipu; ale Římané si dělali v Judsku co chtěli a Augustus jednal bez ohledu na poslední vůli starého krále. Polovice území Herodova, Idumea, Samaří a Judsko, byla ponechána Archelaovi; zbytek byl rozdělen na čtyři stejné díly a tvořil dvě tetrarchie, a ty v pravém slova toho smyslu zaujímaly po čtvrtině království Herodova. Jedna připadla Antipovi: skládala se z Galiley a Perey; druhou tetrarchii pak dostal Filip, syn Herodův, jehož měl s Kleopatrou jerusalemskou a který vychován byl v Římě a tam si získal přízeň císařskou. Jeho tetrarchie sahala od jezera Genezaretského až k pramenům Jordánu. Patřila k ní také nám už známá Iturea s Trachonitidou a na jihu krajiny úrodnější, Gaulanitis, Auranitis a Batanea. Po celý život Ježíšův setrvaly tyto kraje v míru, neboť je spravoval vladař spravedlivý, dobrotivý a umění milující; nejednou šel Spasitel jeho tetrarchií, nejednou se uchýlil k Hermonu neb

do svěžích údolí, jimiž tekou prameny jordan­ské.

V žádném z krajů právě jmenovaných nebylo učení Spasitelovo tak dlouho hlá­áno jako v Galileji. Antipas, tetrarcha ga­lilejský, byl vladař netečný a zhýralý. Hle­děl si pouze svých zábav a přízně Tibe­riovy a nevěnoval pozornosti poddanému, jenž byl příliš nízký, aby vzbudil jeho ne­důvěru. Přál si jen viděti divy Ježíšovy, neboť o nich slyšel a byl zvědav.

Archelaa však Ježíš nikdy neviděl, ne­boť mu bylo teprve deset let, když vladař tento byl sesazen a do Gallie vypovězen. Augustus od počátku nedůvěřoval jeho mělké a násilnické povaze a propůjčil mu jen název ethnarchy a slíbil mu, že mu dá titul královský, ukáže-li se, že je ho hoden. Ale císař brzy poznal, že jeho o­bavy byly oprávněny. Když se židé vzbou­řili proti tyranství nového pána, odňal mu moc, kterou mu právě dal.

A tak zmizel i stín samostatnosti ži­dovské. Augustus připojil Judsko jako vedlejší zemi k Syrii, kterou spravoval tenkrát Publius Sulpicius Quirinius. Avšak Judsko mělo značný význam, obyvatelstvo jeho bylo nepokojné a proto tam bylo třeba vladaře, který by měl moc téměř svrcho­vanou.

Rytíř římský Coponius první zastával těžký ten úřad. Násilím ujařmil zemi a zavedl daně, jež byly uloženy provinciím římským. Velekněz Joazar dovedl jen za­brániti, aby nenastalo obecné povstání; nezadržel však fanatiků, kteří se vzbouřili na výzvu Judy Gaulonitského a farisea Sadoka. Jejich pokus byl ihned potlačen, ale tresty jen dodaly odvahy. Od té doby nepřestali zelotové bouřiti Jerusalem a stále

tam volali do boje: „Nemáme pána kromě Boha.“ Tyto bouře stále se opakovaly a první vladaři dlouho nevytrvali. V necelých třech letech tři Římané se vystřídali ve správě Judska: Coponius, Marcus Ambivius a Annius Rufus. Když nastoupil Tiberius, nastal klid, neboť za dvacet tři léta jeho vlády byli v Judsku jen dva správci, Valerius Gratus a Pontius Pilatus. O Valeriu Gratovi víme jen, že často sesazoval velekněze. Když přišel do Judska, zastával Annáš tuto vysokou hodnost, po Annášovi dosadil Ismaele, syna Fabiova, potom ustanovil Eleazara, syna Annášova a konečně Josefa Kaifáše, zetě Annášova.

Pontský Pilát zanechal po sobě smutnou pověst. Když mu byla svěřena roku dvanáctého (26) vlády Tiberiovy správa Judska, již s počátku bylo viděti, že je schopen jednati spravedlivě a takovým i zůstal, ale ze ctižádosti a strachu se dopouštěl násilí. Stav se vladařem, hned poslal do Jerusalema římskou posádku se svými korouhvemi. Jeho předchůdci byli obezřelejší a dbali, aby se do chrámu nedostaly prapory s nápisy a znaky modlářskými a také, aby jejich vojenské sbory se nestýkaly se zeloty. Na rozkaz Pilátův vnikli legionáři v noci do města a když se lid probudil, viděl s hrůzou, že nečisté obrazy poskvřňují svaté město. Prosebný zástup přišel do Cesarey a prosil Piláta a volal pět dní. Když to vladaře omrzelo, rozkázal vojákům, aby obklíčili a rozehnali lid. A tu židé se vrhali na zem, chtějíce raději zemřít než strpěti, aby porušen byl Zákon. Pilát odstoupil a dal odkliditi své prapory.

Po čase dopadl ještě hůře v podobné věci. Dal pověsiti na zdech svého paláce v Jerusalemě zlaté štíty, na nichž byla vyryta jména bohů pohanských. Lid se

vzbouřil opět a Tiberius sám nařídil, aby sňaty byly rytiny ty, ježto budily nenávisť jeho nových poddaných.

Toto střídání smělosti a slabosti valně poškodilo vážnost Pilátovu. Odmítli ho, i když počal prokazovati dobro. V Jerusalemě byl nedostatek vody; rozhodl se, že ji přivede z místa až osm mil vzdáleného, a dal postavit veliký vodovod. Římané postavili mnoho takových vodovodů a prosluli jimi. Ale lid zvěděv, že na stavbu byly věnovány důchody chrámové, vrhl se na dělníky a zastavil práci. Krveprolitím byli vzbouřenci přemoženi.

Toto nepřátelství způsobilo, že Pilát přestal býti nerozhodným a počal jednati jako jeho předchůdcové. Uchýlil se do Cesarey a tam na březích mořských z dálky vládl, vybíral pouze daně a krotil nepokojné živly.

Jen o svátcích velikonočních obsazoval oddílem svého vojska tvrz Antonii a ovládal s ní chrám i davy lidu a byl připraven potlačit jakýkoliv odboj.

Ale pobyt ten nebyl trvalý; ostatek roku byl Jerusalem ne-li svoboden, tož aspoň pod mocí obyčejných úřadů. Velerada měla moc rozhodovati v otázkách náboženských a trestati zločiny, toliko větší pře a tresty smrti byly vyhrazeny vladaři římskému. Tato vrchní rada stíhala Spasitele, když kázal v Judsku a v Jerusalemě; tam byli jeho zapřisáhlí odpůrci, fariseové a ti ho pronásledovali bez ustání, až se jim konečně podařilo jej zahubiti.

Z velerady nejvíce brojili proti Ježíšovi velekněží. Velekněží měli převahu v této radě, a svatý Lukáš praví na počátku svého evangelia, že vůdcové sboru kněžského za života Ježíšova byli Annáš a Kailáš. Annáš měl patrně přednost. Ačkoliv ho před-

chůdce Pilátův, Valerius Gratus, sesadil, udržel si takový vliv, že povznesl pět svých synů a zetě svého Kalfáše k úřadu velekněžskému a měl autoritu jako velekněží, kteří po něm následovali. Židé tím více lpěli na svém zřízení theokratickém, čím směleji je Římané porušovali, a jistě pokládali tyto neustálé změny v nejvyšší hodnosti kněžské za nedovoleny. Těmito mrzkostmi rozhorčeni podřizovali se sice veleknězi, kterého jim ustanovili Římané, ale za jediného zákonitého velekněze uznávali Annáše a zahrnovali ho pozorností a úctou.

Taková byla vláda v Judsku v době Ježíšově, takové byly poměry, když se objevil. Poměry ty chtěl svatý Lukáš vyložit. Poněvadž psal pro čtenáře, kteří znali čas i místo jeho vypravování, stačilo mu několik slov; dnes je třeba zevrubnějšího výkladu, aby slova evangelistova nabyla původní jasnosti.

HLAVA DRUHÁ.

Poslání Jana Křtitele.

Mat., III, 1-17. — Marek, I, 1-11, — Luk., III, 1-22.

Na západ od Jerusalema poblíž městečka Ain Karim jest jeskyně, jež jmenuje se Janova. Jest těžko přístupna a není v ní stop, že by byla kdysi obývána, kromě kamenného výstupku do skály vtesaného, jenž byl ložem nebo sedadlem; kolem rostou nepatrné keře, zcela blízko je pramen a studánka. Tam prý rostl syn Zachariášův. Okolní pustiny se jmenují Poušť Janova, ba vypravuje se, že v té krajině se Jan i narodil. Ale ze závažných svědectví víme, že kolébka jeho stála v okolí Hebronu. V Ain Karimu prorok jen první léta žil v samotě jako na četných jiných místech.

Od dětství svého jevil Jan skutečně nevšední sílu duševní, a ač byl z rodu obětníků, opustil chrám a odešel na poušť. Tou pouští jest kopcovitá krajina mezi Hebronem a Jerusalemem. Jest to pahorkatina přerývaná vyschlými žleby. Jen zakrslé keřky ruší tu a tam jednotvárnost křídlaté půdy, jež svou svítivou bělí dráždí oko. I ta troška zeleně se ztrácí u Mrtvého moře; pustina je úplná; půda jest zvlněna, jako by tam ležely hromady popela, z prokletého jezera vystupují otravné páry a připomínají zkázu Sodomy. Tak vypadá poušť, kde zůstal Jan až do třiceti let. Ale nežil jako poustevník, nýbrž chodil s místa

na místo jako starší proroci, skrývá se jen v horských doupatech nebo v řídkých křovinách. Maje před očima obraz Božího hněvu, pochopil Jan své poslání. Zjevily mu je i divy, jež staly se při jeho narození, i předpovědi jeho příchodu. O dvou takových předpovědích je zmínka v evangeliu. Prorok Malachiáš předpovídá, že Pán pošle před Vykupitelem posla, aby mu připravoval cestu. A prorok Isaiáš věští:

Hlas volá :

„Na poušti připravte cestu Pánu,
srovnejte stezky našemu Bohu!
Každé údolí zvýšeno budiž
a každá hora i pahrbek snížena!
Co je kde křivého, srovnáno budiž,
hrboly budtež plochou cestou!
Ať se ukáže velebnost Páně,
každý, kdo tělo má, ať to vidí!“*)

Jan viděl stále ty nepřekročitelné rokle, ty stezky klikatící se mezi skalami a propastmi. Jako Isaiášovi, byly i jemu obrazem drsných duší, v nichž měl připravovat cestu Vykupiteli. Předchůdce Ježíšův šel napřed jako hlasatelé východních vladařů, kteří volají a troubí, aby se připravila cesta důstojná toho, jenž se blíží.

Jan rozjímal o tom, co mu Bůh zjevil, žil velmi přísně a tak se připravoval na svou veřejnou činnost. Byl zasvěcen Bohu slibem nazirejským a proto nepožil nikdy vína ani opojného nápoje a břitva se nikdy nedotkla jeho vlasů. Brzo se mu zdála tato obyčejná zdrželivost příliš nepatrnou. Živil se na poušti jen kobyilkami a medem divokých skalních včel. Na svém těle posty umrtvovaném, hubeném a polonahém

---

*) Isaiáš, XL, 3—5.

nenosil šatu kromě koženého pásu kolem beder a pláště ze srsti velbloudí na ramenou. A proto, když přišel do údolí jeriškého, přivábil svým vzezřením kde koho a byl podoben Eliášovi, který na těch místech byl vzat na ohnivém voze do nebe. Thesbífan vstoupil na nebe, ale přijde opět. Malachiáš to předpověděl, ale mluvil o dvou předchůdcích a to mátló židy. Nerozeznávali Jana, který hlásal, že Kristus již přišel, od Eliáše, který má přijít před posledním příchodem Páně; a poněvadž prorok jmenoval pouze Eliáše, byl jen Eliáš jejich nadějí. Řeklo-li se, že tam neb onde jest prorok, všichni se ptali jen: „Je to Eliáš?“

Když se objevil Jan, všichni byli vzrušeni. A nebylo divu, vždyť i duchem i zevnějškem se podobal nejslavnějšímu proroku. Přišel nenadále, přísně žil, mluvil jako Eliáš. Podobnost byla tak veliká, že lid mylně se domníval, že vidí Thesbífana, jak ho líčí ve své písni syn Sirachův:*)

„A povstal Eliáš prorok, jako oheň,
jehož slovo hořelo jako pochodeň.
Ten uvedl na ně hlad,
i ubylo těch, kteří jej dráždili svou nepřizní,
neboť nemohli snést přikazů Páně.
Slovem Páně zavřel nebe,
a kázal třikrát, by oheň spadl s nebe.
Jak oslaven jsi, Eliášovi, svými divy!
Kdo může honosit se jako ty,
jenž jsi umrlého vzkřísil z mrtvých,
z říše smrti slovem Pána Boha?
Ty, jenž přivedl jsi krále do záhuby,
snadně jsi zlomil sflu jejich,
svrhl jsi slavné s lože jejich.

---

*) Kniha Sirachovcova, XLVIII.

Ty, jenž jsi slyšel na Sinaji dŮtku,
a na Horebu rozsudky trestu.
Ty, jenž jsi pomazával krále na odplatu,
a proroky učinil nástupci svými.
Ty, jenž jsi vzat byl u vichru ohnivém,
na voze taženém ohnivými koňmi.
O tobě jest psáno, že v usouzených dobách
budeš mírnit hněvivost Páně,
srdce otcovo že se synem smŕíš;
že obnovíš kmeny Jakobovy.
Blahoslavení ti, kteří viděli tě,
a tvým přátelstvím byli vyznamenáni.“

Israel rozechvěl se nadějí, že nalézá proroka tak slavného, odevšad se sbíhal lid k Jordánu; tam počínal Jan kázati. „Kázal v poušti judské“, praví svatý Matouš; pouští tou jest dle svatého Lukáše „veškera krajina jordánská.“ Skutečně má Jordán tu zvláštnost, že jeho břehy nejsou obydleny: člun nebrázdí jeho vod; není města na jeho březích. Údolí, jímž se řítí, nazvali Řekové Kanálem (Aulon) a Arabové Korytem (El Ghor); právem dostal tato jména, neboť teče mezi horami a hned se šíří, hned zase úží. Uprostřed se začíná dlouhá rozsediná a tudý teče Jordán skryt vrbami a hloším: jen tento zelený, hadovitě se vinoucí pruh ve vyschlé úžlabině ukazuje, že je tam voda.

Prorok pobýval obyčejně blízko brodu, neboť křtil ponořováním a všude jinde je řečistě těžko přístupné. Evangelista Jan mluví tu o místě řečeném „Bethania či Bethbara za Jordánem“: obě ta jména značí „dŮm přechodu“ a udávají, že na tomto místě se přecházela řeka. Tradice učí, že toto místo bylo naproti Jerichu a že Ježíš tam přijal křest a také většina těch, kteří přišli od jihu. Jan zůstal dlouho v Bethanii, neboť tudý chodilo mnoho židů z Perey

do Jerusalema. Teprve ke konci svého života šel proti proudu až k Oenonu u Salim nad brodem Succoth, kudy se vrátil Jakob z Mesopotamie. A tak kázal Jan v údolí jordánském od Jericha na jihu až po Oenon na severu. Tam konal volně svůj úkol přecházeje s jednoho břehu na druhý, neodcházel však od vody potřebné ke křtu, který značil jeho poslání.

Byla otázka, kde vzal Předchůdce tento obřad, a mnozí se domnívají, že to bylo omývání, jež se ukládalo židovským proselytům. Nač tak pochybný výklad? Zákon tak často předpisuje očistu, a proroci také napomínali, aby lidé smývali nejen nečistotu těla, ale i nečistotu duše. A tak přišel Jan na myšlenku křtíti. Křest Janův byl tedy jenom znamením očisty vnitřní. Aby naznačil, že pokání musí proniknouti celou duši, počal Předchůdce ponořovati celé tělo.

Ještě jinou zkoušku ukládal Jan Křtitel kajicníkům, totiž, aby vyznávali své hříchy. Písmo svaté, jak se zdá, samo napovídá, že křtil jen ty, kteří své hříchy vyznávali. Evangelisté nepraví, jaké to bylo vyznání hříchů. Přiznával se každý jen prostě, že zhřešil? Staří křesťané nebyli toho názoru, poněvadž katechumeni právě na památku zpovědi, kterou Jan ukládal, dobrovolně vyznávali své hříchy.

Když Jan kázal, bylo jasno, jaký má cíl. Obsahem jeho kázání jsou tato slova: „Čiňte pokání, neboť se blíží království nebeské“, království nebeské, nikoliv pozemské, jež očekával Israel. Učitelé židovští šli za svými přeludy a převrátili význam slova „království nebeské.“ Domnívali se, že království to nastane, až Vykupitel zvíťezí na zemi, ale Jan učil, že nové království bude vnitřní, duchovní a božské.

Toto kázání vzbudilo mocný rozruch, zvláště proto, že Jan svým celým zjevem vybízel k pokání. Byl to hlas, „hlas volajícího na poušti: Připravujte cesty Pánu.“ Slyšeli ten hlas synové israelští, kteří slavili tenkrát rok sobotní a v době posvátného odpočinku toužili ještě netrpělivěji, aby již přišel Vykupitel. Ostatně nezapomínejme: jsou doby, kdy milost je hojnější; Jan Křtitel se objevil v takové chvíli. Bůh pudil davy lidu k posvátné řeči. A přicházely se všech stran, „z Jerusalema, z veškerého Judska i ze všech krajín kol Jordánu“, to jest z Perey, Samaří, Galileje a Gaulanitidy. Fariseové, saduceové, zákoníci, kněží, publikáni, vojáci, nevěstky — všichni se hrnuli, aby slyšeli přísné kázání jeho proti pokrytectví, pýše a přepychu.

Nejdříve poslechli Jana lidé prostí a nuzní. Sestupovali do Jordánu plačícce a vyznávající své hříchy a dodávali svou lítostí křtu Janovu moci, již v něm ani nebylo. Ale když přišel zástup fariseů a saduceů, a přísný prorok je uzřel, jak se v hojném počtu blížili, aby pokrytecky přijali posvátný obřad, hromovým hlasem svým je zastavil na břehu: „Pokolení zmijí, kdo ukázal vám, abyste utekli budoucímu hněvu?“ Nikdy neslyšeli vznešení ti mužové židovští takové řeči; byli zvyklí, aby se jim lidé klaněli. Jerusalema je pozdravoval jako své učitele. Jan ukazoval pravou jejich podobu řka: „Přinášejte tedy ovoce pokání hodné, a nemyslete říkat sami u sebe: Za otce máme Abrahama; neboť pravím vám, že Bůh může z kamenů těchto vzbuditi syny Abrahamovi.“

Bylo nemožno pokořiti tyto naduté muže rozhodněji. Jan jim pověděl, že se zbytečně vychloubají svým původem. Jsou-li syny Abrahamovými jen dle těla, dle ctnosti a

dle víry ne, nemá to ceny. Táž ruka, která vytvořila Ādama z hlíny a Izáka z lůna ztuhlého jako kámen, může i z oblázků říčních vzbuditi pokolení slíbené Ābrahāmovi, četné jako hvězdy na nebi a zrnka písku v moři. Tak mizela stará úmluva a přednost národa israelského přede všemi národy. Jan pravil ještě: „Již zajisté přiložena je sekera ke kořeni stromů: každý tedy strom, který nenese ovoce dobrého, vyřat a na oheň uvržen bude.“ Hrozba ta byla marna; fariseové a saduceové byli sice zahanbeni, ale neobrátili se a odcházeli od Jordánu; málokterší dali se od Jana pokřtiti.

K těmto pyšným formalistům byl Jan přísný, ba tvrdý, ale k lidu shovívavý. Když pak lidé se přiblížili k prorokovi řkouce: „Co tedy máme činiti?“, Jan nežádal od nich, aby napodobili jeho kajicný život, ale kázal jim pouze almužnu a lásku bratrskou: „Kdo má dvě sukně, dej tomu, jenž nemá žádné; a kdo má pokrmy, učiň podobně!“

Přišli i publikáni, kterých židé nenáviděli, protože vydírali cla, římskou vládou stanovená. Byli ochotni obětovati vše, aby mohli býti pokřtěni. Tázali se ho: „Mistře, co máme činiti?“ Nekázal jim, aby nechali svého zaměstnání. Uchýlil se od úzkostlivých náhledů svých krajanů a nezapovídal sloužiti veřejné moci, ale zakazoval utiskovati lid a pravil: „Nic více nevybírejte, než co vám jest ustanoveno.“

Vojáci na pochodu dostali se k Janovi a viděli, jak udílí odpuštění. I oni se poddávali milosti a tázali se proroka, co mají činiti. A on jim řekl: „Nikoho neutiskujte, ani nekřivďte a buďte spokojeni se svým platem.“ A tak otevíral brány království nebeského, táhl vše k Ježíšovi a kázal ne

lichou dokonalost, ale konání povinností obyčejného života.

Zatím rostlo hnutí kolem Jana Křtitele. Za nedlouho nemluvalo se jen o Eliáši, ale veškeren lid myslil o Janovi, není-li snad Kristem. Jan to uslyšel a odpověděl ihned: „Já křtím vás vodou ku pokání, ale ten, který přijde po mně, mocnější je nade mě; a já nejsem hoden ponésti obuvi jeho. On bude vás křtíti Duchem svatým a ohněm,“ křtem, který nebude jen obyčejným obmytím Předchůdcovým, ale očišťováním, jež omilostní Duch svatý.

To jsou jen úryvky kázání Janova, neboť „mnoho jiných věcí napomínaje zvěstoval lidu.“ Kdyby se nám kázání jeho zachovala úplně, ve všech bychom našli tutéž výmluvnost plnou obrazů z pouště, skal, hadů, uschlých stromů, mezi nimiž tak dlouho žil.

Někdy též mluvil o polích a žnících a přirovnával Vykupitele k hospodáři vějířícímu obilí, jenž se širokou lopatkou v ruce na zkoušku věje zrní dobré smíšené s neřádem; zrním je Církev tohoto světa. Pšenice, která se čistí a odděluje, jsou vyvolení, kteří přijdou do nebe, plevy jsou duše zlých, kteří přijdou do ohně věčného: „Jeho věječka je v ruce jeho, i vyčistí humno své a shromáždí pšenici svou do obilnice, plevy však bude páliť ohněm neuhasitelným.“

Co hlásal Jan tak živými obrazy, brzy se plnilo. Křtitel, jak jsme už poznamenali, začal svou činnost v měsíci září, právě když se počínal rok sobotní; tři měsíce potom objevil se Ježíš na březích jordan-ských. Dle prvotního podání bylo to v polovici zimy, a podnebí jerišké bylo mírné, tak že Jan mohl křtíti ponořováním i v této roční době.

Ježíš a Předchůdce byli přisbuzni, ale zdá se, že se dosud nesetkali. Jeden rostl v Galileji, druhý na poušti. „A já jsem ho neznal“, praví po dvakrát Jan Křtitel, „ale ten, jenž mě poslal křtít vodou, ten mi řekl: Nad kým uvidíš Ducha sestupovati a na něm zůstávati, ten je to, jenž křtí Duchem svatým.“ A proto Jan čekal jen na slíbené znamení s hůry.

Avšak prorok poznal Ježíše dříve než stal se ten div, buď zjevením s nebe, buď že na něm zpozoroval něco božského. Pán šel k Jordánu se zástupem Galilejských a ukázal se předchůdci jda s ostatními. Jan myslil, že jeho činnost se skončí, až se objeví Kristus; proto užasl, když viděl, že Ježíš sestupuje s kajicníky do řeky a chce, aby ho pokřtil: „Já mám potřebí pokřtěn býti od tebe“, zvolal, „a ty jdeš ke mně?“ A bránil mu. A Ježíš mu řekl: „Nechej nyní; neboť tak sluší nám vyplnití všelikou spravedlnost.“ Tak zajisté chtěl Bůh, aby Ježíš vstoupil mezi hříšníky a sňal hříchy světa.

Jan se už nezdráhal a ponořil Ježíše do Jordánu; a hle, když vycházel Pán z vody modle se, otevřela se nebesa a Duch Boží sestoupil jako holubice a zastavil se nad Ježíšem. A v téže chvíli bylo slyšeti hlas s nebe řkoucí: „Tento je Syn můj milý, v němž se mi zalíbilo.“

Při tomto zjevení nevšimli si židé Ježíše. Jistě slyšeli hlas Boží jen jako hřmění hromu, ale Jan se nemohl mýlit. Tehdy poprvé zjevila se Trojice, Otec volal s nebe, Syn byl křtěn a Duch svatý se vznášel v podobě holubice, která byla znakem milosti. A to vše poznával Jan a chápal. A viděl ještě, jak Kristus posvěcuje vodu svojí přítomností a dává jí moc, aby křtem očišťovala duši. Viděl, jak Ježíš byl prohlá-

šen za Syna Božího, o němž zpíval žal-
mista, že vychází z lůna Božího před ji-
třenkou.

Na památku těchto událostí každoročně
o velikonočních putuje ze svatého města šest
až sedm tisíc poutníků k Jordánu; v čele
kráčí paša jerusalemský a četa tureckých
vojáků proti lupičům, kteří ohrožují prů-
smyky jako za dnů milosrdného Samari-
tána. Tento zástup v rozmanitých krojích
táboří večer u Gilgalu na místě, kde Isra-
elité rozbili stany, když přešli řeku. Dru-
hého dne dvě hodiny před svítáním budí
poutníky zvuk bubnů; veliké množství po-
chodní zazáří na rovině a zástup dá se na
pochod, dokud denní vedro je snesitelné.
První paprsky sluneční ozařují vrcholky
hor Moabských, když se poutníci blíží k
místu, kde Jordán je přístupný. Koně, osli,
mezci, velbloudi, kteří nesou často celou
rodinu, se prodírají houštím a poutníci se
omývají zbožně vodou.

Kdysi bývaly tam břehy ozdobeny mra-
morovými dlaždicemi, a na místě, kde byl
Ježíš pokřtěn, ve vlnách čněl kříž. Kněží
vstupovali do vody před poutníky, aby ji
posvětili modlitbou a vhodili do ní balšámu
a květy; potom teprv se ponořovali věřící
ve zvláštním rouchu; roucho to si pak od-
nášeli a později užili jako rubáše.

Ty zvyky zanikly. Množství kostelů a
klášterů, jež tehdy stály na břehu, je dnes
v rozvalinách, a poutníci, kteří se noří do
řeky, nejsou již poslušní synové své mat-
ky: jsou to Řekové, Koptové, Jakobíni a
Arménové. Ti roztrhli nesešíváný háv Cír-
kve a vystavují očím Musulmanů neblahé
rozkoly v křesťanství. Společnou úctou k
Jordánu a Ježíši však všichni dosvědčují,
že na těch místech prosil Spasitel Otce,
aby týž křest a táž víra obrodily svět.

Prosba Toho, jehož slyší nebe „pro úctu, jež mu náleží“,*) nemůže být oslyšena. Přejde čas (káž by byl už na blízku!), kdy všichni národové křesťanští bez výminky znova se ponoří do Jordánu spojení s Kristem v jednotě víry, naděje a lásky.

---

*) Žid., V, 7.

HLAVA ŠESTÁ.

Pokušení.

Mat., IV, 1-11. — Mar., I, 12-15. — Luk., IV, 1-13.

Duch svatý nesestoupil na Ježíše jen na znamení vnitřní milosti, ale aby v něm působil. Když tedy byl Ježíš od Ducha svatého posvěcen, byl uveden, jak praví svatý Matouš, puzen, jak svatý Lukáš dří, vypuzen na poušť od Ducha, jak vypravuje svatý Marek. Duch Boží jistě vždy vedl Spasitele. Ale ze silných výrazů, jichž zde užili evangelisté, je patrnó, že tenkrát ho vedl mocněji než obyčejně.

A tak odešel Pán na poušť. Dle všeho to byl pahorek na západ od Jericha, nad pramenem Eliseovým. Na jeho úbočích jest mnoho jeskyní. Na památku postu Ježíšova sluje Kvarantanie. Kdysi tam přebývalo mnoho poustevníků, kteří chtěli žítí v odloučenosti právě tam, kde Spasitel dal příklad života poustevnického.

Avšak žádný život řeholní není tak přísný jak byl půst Ježíšův. Odešel do samoty té právě v zimě, kdy poušť je nejpustější, kdy podnebí je drsné a stromoví neposkytuje ani ovoce ani úkrytu. Tam žil v naprosté odloučenosti se zvěř, lvy a levharty, kteří vylézají z houštin jordan-ských, se šakaly, jejichž žalostné vytí je slyšeti na horách. Zvěř mu neublížila, neboť tvorstvo jest ozbrojeno jen proti hří-

chu, a Ježíš svou svatostí měl nad přírodou svrchovanou moc.

Nad někým jiným chtěl Spasitel zvítěziti na poušti. Přišel tam, aby byl pokoušen. Kde starý Adam ustal v boji, chtěl Spasitel jako nový Adam pokračovati a porážku změnití ve vítězství. Jaké to tedy bylo pokušení? Máme se domnívati jako racionalisté, že to bylo vidění, v němž si měl Ježíš zvoliti podobně jako hrdina z báje buď cestu dobra nebo cestu zla? A když vypravoval Spasitel učenskům o svém pokušení, vypravoval jim je pouze jako obyčejné podobenství? Tak chtějí vykládati pokušení Ježíšovo ti, kteří v něm vidí něco jiného než skutečnost, a vyloučiti z něj vše nadpřirozené, ale evangelium takového výkladu nepřipouští.

Snaha ta jest ostatně zbytečna. Obtíž ve výkladu nepůsobí zázraky, o nichž evangelium vypravuje, nýbrž prostě okolnost, že byl pokoušen Bůh. To jest velmi choulostivá otázka bohovědná. Je možno, aby svět nějak vábil božskou osobu? Zda bylo záslužným vítězství duše, jež nebyla hříchu schopna? Všude se zastavuje bádající duch na pokraji propasti a musí uznati, že tajemství Vtělení jest s této stránky velmi temné.

Není naším úmyslem řešiti tuto záhadu, jest ale nutno říci, že největší nesnáz vzniká odtud, že si pokušení Ježíšovo obyčejně představujeme dle svých vlastních pokušení. Každá žádost zlého v nás zanechává stopy. Ať je sebe rychlejší zlá myšlenka, srdce přechasto hned k ní přilne. Nic takového nebylo u Ježíše. On nevzal na sebe našeho zkaženého lidství a proto neznal žádostí, jež se sice probouzejí v nás bez našeho souhlasu, ale přece nám náleží, poněvadž jsou buď ohlasem vin minulých

nebo kvasem prvotní žádostivosti. Ježíš byl pokoušen jen zevně, viděl obrazy a slyšel slova, ale svůdnost jejich se nedotkla duše jeho ani jí neposkvřnila. Je-li voda čistá, nezkalí se ani nejprudšími otřesy. Má-li na spodu kal, znečistí se nejmenším pohybem. Tak jest to i s Ježíšem i s námi. Bouře, jež rozrušují hříšnou naši přirozenost, zmítaly i syna Mariina, ale neporušily jeho čistoty.

Ač byl Ježíš neporušitelný prostředek pokušení, musil bojovati proti němu a slavně nad ním zvítězil. Jeho hrdinná stálost na poušti a krvavý jeho odpor v zahradě Getsemanské jest a vždy zůstane jeho zásluhou. Abychom lépe pochopili tu zásluhu, musíme si vzpomenouti, že pokušení nebyly jen ony tři útoky, jež podrobně známe, nýbrž že trvalo celých čtyřicet dní, co Ježíš prodlel na poušti. „Vždyť nemáme velekněze, jenž by nemohl míti soucit s našimi slabostmi, nýbrž takového, který byl podobně jako my zkušěn ve všem kromě hříšchu.“*)

Doba, kterou Spasitel přečkal bez jídla a bez nápoje, byla pro něj též dobou pokání. Mohlo by se říci, že v době tohoto dlouhého postu byl zaujat zápasem a modlitbou a že neměl přirozených potřeb. Ale když uplynulo čtyřicet dní, zlačněl. Této chvíle užil zlý duch, aby jej pokoušel osobně. Nevíme, v jaké podobě se zjevil Ježíšovi, zdali jako duch temnot, či jako anděl světla, či v podobě lidské. Pán toho nepověděl a domýšleti se toho by bylo zbytečné.

Rovněž není jasno, jaký zápas vedli. Bylo jen trojí pokušení? Budil zlý duch jen žádost těla, žádost cti a žádost očí?

---

*) Žid., IV, 15.

Kdo by myslil, že Satan užil jen tak slabých zbraní, ten by neznal Istivosti a úskočnosti zlého ducha. Byl-li Spasitel pokoušen jako my, to bylo ve čtyřiceti dnech, jež byly před posledním zápasem. Dává-li se kníže temnot v zápas, možno čekati, že způsob pokušení bude vznešený, neboť jest pokoušen Syn Boží, zároveň důmyslný a neobyčejný, neboť pokušitelem jest padlý anděl. Jaký úmysl měl zlý duch, jest patrné z otázek samých. Chtěl věděti, kdo jest Ježíš. I po pádu měl dokonalý rozum, znal úradky Boží a věděl, že jeho zkáza a spása světa nastane v den, kdy Syn Boží se stane člověkem.

I přistoupil k Spasiteli a řekl mu: „Jsi-li Syn Boží, rci tomuto kameni, aby se stal chlebem.“ Byla to léčka opravdu ďábelská. Očím postem vpadlým, rtům vyprahlým žízní a tělu lačnému nenabízela jídel ani pamlsků. Ježíš by nepodlehla žádostivosti a proto mu jen připomenul, že jest Synem Božím a pánem přírody a že může pouhým slovem proměnit kameny v chléb. Bylo vhodné, aby Kristus hladem umřel na poušti, opuštěn, jak se zdálo, i Bohem? Nebyl-li čas, aby užil své všemohoucnosti?

Avšak Ježíš nemohl zapomenouti, že dle vůle Otcovy má činiti zázraky ne pro sebe, nýbrž pro jiné. Odbyl pokušitele zkrátka: „Přáno jest: Ne samým chlebem živ jest člověk, nýbrž každým slovem, které vychází z úst Božích.“ Jako národ israelský, který se čtyřicet let živil na poušti mannou, tak i Kristus se oddával štědrosti božské a hledal především pokrmu pro duši, jímž jest slovo Boží a pravda jeho.

Ježíš neodpověděl na otázku: „Jsi-li Syn Boží“, ale ďábel cítil, že stojí před ním

vyšší bytost, jistě božský Vykupitel, slíbený národu israelskému. Od té chvíle se snažil přiměti Krista, aby řekl, proč přišel a kým jest. I přenesl jej do svatého města a postavil jej na vrchol chrámu. Potom mu ukázal zástupy lidu na nádvoří a vybízel ho, aby před nimi učinil něco neobyčejného. „Jsi-li Syn Boží“, pravil, „spusť se dolů, neboť psáno jest: „Andělům svým přikázal o tobě a na ruce uchopí tebe, abys snad neurazil o kámen nohy své.“ Kdyby se spustil držen anděly, kdyby se zjevil lidem s nebeskou slávou, zda-li by jich ne-uchvátil, aby se mu klaněli a jej milovali? Satan vymyslíl pro Spasitele nejsvědňější pokušení, a aby je učinil neodolatelným, zesíloval je i slovy Písma. Marně. Ježíš přišel sice, aby oslnil, ale ne oči těla, nýbrž oči duše, a aby získal srdce milostí, které neznají pyšně. I řekl mu jen: „Také psáno jest: Nebudeš pokoušeti Pána Boha svého.“

Opět pojal ho ďábel na horu vysokou velmi a ukázal mu všechna království světa i slávu jejich a řekl: „Tobě dám všechnu moc tuto i slávu jejich, neboť mně jsou dána a dávám je, komu chci. Toto všechno tobě dám, jestliže padna, budeš se mi klaněti.“

Nebudeme se pokoušeti představit si poslední tento výjev pokušení. Dle prvotního podání to bylo na hoře Kvarantanii, ale odtud není viděti dále než k Libanu a poušti Tekua. A bylo by marno hledati horu, s níž by bylo viděti všechna království světa. Není-li však třeba pokládati tuto vysokou horu jen za obraz moci, kterou si ďábel osobuje nad celou zemí, jaká jest ta vláda, jež jest příliš patrna, a co zamýšlel, když ji nabízel Kristu? Doufal, že mu padne k nohám? Tak zaslepen jistě nebyl.

Toto pokušení jest zřejmě projevem zoufalství ďáblova, že byl přemožen člověkem, byť to byl Bohočlověk, a též hněvu a zuřivosti. Satan už se netázal: „Jsi-li Syn Boží?“ Už nemohl pochybovati. Věda, že zkáza jeho jest neodvratna, chtěl aspoň ukojiti svoji nenávist a rouhal se do očí. Poslední jeho slova na hoře byla jen ozvěnou jeho odbojného výkřiku v nebi: „Vystoupím a budu podoben Nejvyššímu.“*)

Až dosud byl Ježíš kliden. Tu však jej pojala ošklivost k netvoru pýchy. I řekl mu: „Odejdi, satane, neboť psáno jest: Pánu Bohu svému budeš se klaněti a jemu jedině poctu božskou vzdávati.“

Ďábel byl v koncích. „Dokonav všeliké pokušení, odstoupil od něho ďábel až do času,“ až do chvíle, kdy trpěl a opuštěn na kříži pněl. Tehdy na něj naposled dorážel se zoufalou zuřivostí. Tak dobře si zapamatoval tuto první porážku, že za veřejného života Spasitelova zděšeně před ním prchal, padal před ním na zemi a vyznával jeho božství nebo na něj volal s hrůzou: „Přišel jsi sem před časem trápit nás?“, nebo ho prosil, aby ho poslal do vepřů.**)

Po lité bouři na hoře náhle nastal klid; „andělé přistoupili k Ježíšovi a sloužili jemu.“ Legendy židovské vypravují, že Mojžíš, když se postil čtyřicet dní na Sinaji, se živil hudbou a souzněním hvězd.***) Ještě nebeštější byla hostina Spasitelova, neboť mu sloužili duchové světla, před nimiž hvězdy nebeské blednou a mlčí.

*) Is., XIV, 13, 14.

***) Mar., III., 11; Mat., VIII, 29; Mar., V, 11.

***) Schoettgen, *Horae Hebraicae*, t. I, p. 87.

HLAVA ČTVRTÁ.

Svědectví Jana Křtitele a první učení Ježíšovi.

Jan, I. 19-52.

Zatím co Ježíš takto zápasil na poušti, Jan neustále kázal na březích jordánských. Zástup lidu rostl, nadšený den ode dne bylo mocnější; brzy se rozneslo, že hlas s nebe vydal svědectví o jednom kajicníku, a že Křtitel zvolal k lidu: „To byl ten, o němž jsem pravil: Ten, jenž přijde po mně, přede mnou jest, neboť byl prve než já“.

Členové velerady se znepokojili, když slyšeli pověst o Janovi, ač byli dlouho neteční k slovům člověka, jenž měl pro knížata israelská jen prokletí a zavržení. Očišťování byl jedním ze znamení příchodu Kristova; konečně však přece se ptali u sebe, není-li Jan Vykupitelem aneb alespoň jedním z proroků, kteří jej mají zvěstovati. Aby nabyla jistoty, vyslala vrchní rada několik svých členů k Předchůdci. Vybráni byli k tomu kněží, neboť všecko, co se týkalo očišťování, bylo věcí kněží, a byli to kněží ze strany fariseů, známí úzkostlivým šetřením přikazů Zákona. Provázeli je levité, aby dodali poselství vážnosti.

„Kdo jsi?“, tázali se ho vyslanci. Jan vyznal a nezapřel, a vyznal: „Já nejsem Kristus“. Evangelista chce tímto opaková-

ním ukázati, s jakým důrazem opakoval předchůdce před členy velerady své svědectví: Já Kristus? Nejsem, ne, nejsem. I otázali se ho: „Co tedy? Eliáš jsi ty?“ „Ne“, odpověděl Jan. „Prorok jsi ty?“, ptali se pak majíce na mysli proroka, kterého předpověděl Mojžíš.

„Nejsem“, odpověděl Jan. „Kdo jsi tedy?“, tázali se dále členové velerady, „ať odpověď dáme těm, kteří nás poslali.“ — „Já jsem hlas volajícího na poušti: „Spravte cestu Páně“, jakož pověděl prorok Isaiáš.“

Fariseů ta odpověď nedojala, a zdálo se jim, že Jan neprávem káže a očištuje vodou, a pravili mu: „Proč tedy křtíš, nejsi-li ani Kristus, ani Eliáš, ani prorok?“ Jan odpověděl jim řka: „Já křtím vodou, ale uprostřed vás stojí, jehož vy neznáte; ten po mně přijíti má, jenž přede mnou jest, jemuž nejsem hoden rozvázati řeménky u obuvi jeho.“ Vytrvalost, s jakou se Jan pokořoval před tím, jenž byl větší než on, úplně pomátla členy velerady, tak že odešli a dále se ho nevyptávali. „Toto se stalo v Betanii za Jordánem, kdežto Jan křtil,“ to jest proti Jerichu, jak jsme již viděli, u jednoho z brodů, jimiž lze poblíž Jericha přejíti řeku.

Spasitel sestoupil s hory pokušení a byl právě na těch místech; a skutečně druhého dne Jan ho uzřel, an jde k němu; i řekl: „Ejhle Beránek Boží, který snímá hříchy světa!“ Chtěl připomenouti přítomným židům proroctví Isaiášovo:*) beránek mlčící před tím, kdo ho stříhá, muž bolestí, jenž má sejmuti hříchy lidu. „To jest ten,“ pokračoval Předchůdce, „to jest ten, o němž jsem pravil: Po mně přijde ten, jenž přede mnou jest, neboť byl prve

---

*) Isaiáš, LIII, 7.

než já. A já jsem ho neznal, ale aby uveden byl ve známost lidu israelského, proto jsem přišel já křtít vodou."

Jasná byla tato slova, ale prvního dne nepřidal se k Ježíšovi nikdo z těch, kteří je slyšeli. Dojem brzy zmizel; několik jenom duší tušilo, že spása je na blízku, a počalo obracet oči k Spasiteli. Křtitel pak byl tak oddán Bohu, že nechal milost, aby působila na lid, a vydával jen svědectví o Pánu, aby si povolal koho by chtěl a kdy by chtěl.

Druhého dne stál tam Jan s dvěma učeníky, když Ježíš šel mimo. Předchůdce pohlédl naň s obdivem a úctou a řekl: „Ejhle Beránek Boží!“ Dva učenci poddali se těm slovům, jež minulého dne je dojala, odloučili se od Jana a šli za Ježíšem. Spasitel se obrátil, a vida, že jdou za ním, řekl jim: „Co hledáte?“ A oni řekli jemu: „Rabbi, kde bydlíš?“ Název, jež dali muži neznámému, a otázka jejich byla znamením, že lačnější a žíznější po pravdě: „Pojďte a vizte,“ řekl Ježíš. Šli tedy a uzřeli, kde bydlí.

Pán bydlel tenkrát v chatě na břehu Jordánu, snad právě v jedné ze skrýší zrobených z větví terebintových a palmových, přes něž přehazuje poutník svůj chlupatý plášť.

Byly asi čtyři hodiny odpoledne (hodina desátá), když učenci vešli do příbytku Ježíšova, a „zůstali u něho ten den.“ Evangelista nevypravuje, o čem mluvili. Hovor jejich zajisté trval dlouho a změnil se v důvěrné obcování, jež milují svatí, a z něhož odcházejí plni síly a světla s nezvratnou jistotou, že se jim zjevil Bůh. Když nastala noc, učenci byli získáni Kristu, poznali v něm proroka většího než

byl Mojžíš, Toho, po němž volal Israel tolik století.

Mezi těmito mladými muži, kteří se nejdříve připojili ke Kristu, byl Ondřej, rybář galilejský, zrozený na březích jezera Genesaretského. Druhý byl Jan evangelista. Lze to snadno uhodnouti, neboť jako na jiných místech tak i zde skromně zamlčuje své jméno, vypravuje vše podrobně a udává hodinu, kdy Ježíš získal své učedníky.

Šimon, bratr Ondřejův, rovněž rybář, také opustil jezero Genesaretské a sestoupil k Jordánu. Ondřej se s ním setkal a řekl jemu: „Nalezli jsme Mesiáše“ (to jest v překladě „Krista“, Pomazaného); a přivedl ho k Ježíšovi. Spasitel pohleděl naň; Galilejec ten byl neochvějnou skalou, na níž chtěl vzdělati svou Církev. I řekl jemu: „Ty jsi Šimon, syn Janův; ty budeš slouiti Kéfas.“ Přeložíme-li doslovně hebrejská slova, jichž zde Ježíš užívá, znamená to: „Ty jsi Šimon, syn holubice, slabý a bázlivý jako holubice, ale příště budeš pevný jako skála, v níž se skrývá;“ nebo: „Ty jsi syn slabosti, budeš však příště pevný jako kámen“; vzácná slovní hra, uvážíme-li jak vznešené jsou to myšlenky a jak vznešené věci následovaly; neboť v té chvíli se děla v synu Janovu zázračná změna; a ta se brzy ukáže.

Církev měla tu již tři členy, kteří horlivě chtěli šířiti svou vsru. Blízko nich byl na březích jordánských jiný Galilejec, jménem Filip: „Byl z Betsaidy, města to Ondřejova a Petrova.“ Pán se s ním setkal druhého dne, když se chystal odejti do Galileje: „Pojď za mnou“, pravil mu vyzýváje ho, aby s ním příště žil i trpěl. Filip pochopil jen nejasně toto povolání; avšak poslechl a šel s Ježíšem.

Dvěma cestami se mohl vrátiti Spasitel do Nazareta. Jedna vedla přes Scythopoli a kolem jezera Tiberiadského po břehu Jordánu; Galilejští však chodšvali podél řeky, jen aby se vyhnuli území samaritánskému; když se Samaritáni uklidnili, chodili raději kratší cestou na Bethel a z Bethelu přes Sichem a En-Gannim na rovinu Esdrelon. Po několika měsících vracel se Ježíš cestou z Jerusalema a zastavil se v Sichemu u studnice Jakobovy; mimo dobu svátků židovských nebyla ta cesta nebezpečna a z Jericha do Kány nemohl Spasitel jíti jinudy.

Hlouček došel až vrcholu horstva Efraim, potom asi šel přes Bethel a přes pole, kde měl Jakob vidění. A tu spatřili učenci seděti pod lískem žida. Byl to Nathanael, přítel Filipův, jenž se měl státi pátým učenskem Spasitelovým.

Nový tento vyvolenec, syn Tolmaiův (Bar-Tolmai) byl z rodu vznešenějšího než ostatní a lišil se asi vždycky od nich, jak ukazuje jeho nachový, drahokamy zdobený plášť na středověkých malbách. Byl zabrán do písma svatého a snad o něm pod lískem rozjímal; neboť židé vyhledávali stín tohoto stromu, chtěli-li se modliti. Filip ho oslovil řka: „Nalezli jsme toho, o němž psal Mojžíš v Zákoně a proroci; jest to Ježíš, syn Josefa z Nazareta.“ Z Nazareta! To jméno vzbudilo v mysli Nathanaelově nepřekonatelnou pochybnost. Nebylo-li psáno, že Vykupitel se narodí v Bellémě? Co očekávati ze zapadlého městečka galilejského nedobré pověsti? „Z Nazareta-li může býti něco dobrého?“, odpověděl. Filip myslil ještě, že Nazaret je Ježíšovo rodiště a Josef jeho otec; nevěděl, co odpověděti na námitku svého přítele; ale v nezvratné své vůli pravil mu: „Pojď a viz!“

Opakoval zde slova Mistrova; věděl, jak mocně působila na Ondřeje a Jana a použil jich jako božského kouzla, aby získal Nathanaele. Když uzřel Spasitel Nathanaele přicházeti k sobě, pravil: „Aj pravý israelita, v němž není lsti.“ Jaká pochvala v těch slovech! Co si mohl israelita všce přát, než aby byl israelitou opravdovým a tak patřil „k Israeli ne dle těla, ale dle Boha?“*)

Nathanael byl překvapen, že ho Ježíš tak pronikl, i odpověděl prostě: „Odkud mě znáš?“

„Prve nežli tě Filip zavolal, když jsi byl pod lískem, viděl jsem tebe.“ Ježíš měl zřejmě na mysli něco, co se událo pod lískem, dříve než Filip zavolal Nathanaele, o čem my nevíme, ale o čem věděl Ježíš a Nathanael. Tím se jevil Ježíš jako prorok Boží, jenž proniká všechna tajemství: „Mistře,“ zvolal Nathanael, „ty jsi Syn Boží, ty jsi král israelský!“

Tato dvě jména se vysvětlují navzájem. Jménu prvnímu nerozuměl Nathanael v tom smyslu, že je Ježíš přirozený Syn Boží, rovný Bohu a téže podstaty s Otcem, ale poznával, Ježíš jest ten, po němž toužil jeho národ, Vykupitel, král israelský. Ježíš pravil potom: „Protože jsem řekl: „Viděl jsem tě pod lískem,“ věříš; větší věci uvidíš nad tyto.“ A řekl jemu: „Amen, amen pravím vám: Uvidíte nebe otevřené a anděly Boží vystupovati a sestupovati na Syna člověka.“

Jak jsme řekli, pahorky bethelské asi vnukly Spasiteli tuto narážku. Co viděl na těch místech Israel jen ve snu, to směl Nathanael, pravý israelita, viděti ve skutečnosti: nebe se otevře, aby dštilo milost

---

*) I Kor., X, 18; Gal. VI, 16.

Boží; Hospodin nebude již vysoko na vrcholu žebříku, ale bude přebývatí mezi námi, země trvale bude spojena s nebem, anděly, kteří vystupují k Bohu, aby mu donesli modlitby lidské a sestupují s hojným požehnáním. A toto svaté obcování nebylo už jen vzdálenou nadějí; právě v té chvíli počínal Ježíš svůj úkol prostředníka. Ujistil o tom přísahou, jejíž znění nám zachoval svatý Jan: „Amen, amen pravím vám: Uvidíte nebe otevřené a anděly Boží vystupovati a sestupovati na Syna člověka.“

HLAVA PÁTÁ.

Svatba v Káně.

Jan. II. 1-11.

Ježíš šel se svými učensky dále k severu. Nemajíce vozu ani soumarů mohli nocovati první den v Sichemu, druhý v En-Gannim, a odtud došli po rovině Esdrelon až do Nazareta. S Marií se tam nesetkali, neboť „třetího dne byla svatba v Káně galilejské, a byla tam matka Ježíšova“. Ježíš pak byl rovněž pozván na svatbu a došel do Kány s učensky téhož večera. V té chvíli se počínaly svatební obřady, a Ježíš mohl býti při nejskvělejších z nich, průvodu snoubenců s jejich rodinou. Písmo svaté se často zmiňuje o slavnosti svatební. Sloučíme-li jednotlivé ty zmínky, obdržíme obraz, který spatřil Ježíš.

Nevěsta se pečlivě připravovala k tomu velikému dni. Vykoupala se den před tím a vylévala na sebe mnoho voňavek. Proto přirovnává Šalomoun nevěstu zahalenou dlouhými závoji k oblaku kadidla vznášejícímu se nad zemí. Tyto závoje nosily jen nevěsty. Pokrývaly nejen hlavu, nýbrž celé tělo, a skrývaly zrakům bělostný kment, skvosty, pás panenský, jež jen ženich směl rozvázati, a myrtový věnec na čele.

Když byla dívka takto vystrojena, očekávala průvod. S ní bděl družba a deset panen, aby ji provázely s lampami. A když

se přiblížila hodina, zaznělo volání: „Až ženich přichází; vyjděte mu naproti!“ Za krásných nocí východních, které jsou lahodnější a jasnější než naše dny, kráčel průvod se sborem zpěváků, kteří zpívali s doprovodem fléten a tamburin. Ženich šel vzadu, byl nádherně oděn, na čele zlatý turban ověnčený myrtou a růžemi. S ním kráčelo deset přátel, kteří se nazývali „syny ženichovými“, a v ruku drželi palmové ratolesti; provázeli jej i příbuzní s hořícími pochodněmi, a dcery israelské ho pozdravovaly. Ženich vešel se svými průvodci do domu nevěstina, vzal ji za ruku a přivedl ji až na práh: tam dostal kamenné tabulky, na nichž byl zapsán výměnek vdovský, a průvod šel opět do domu ženichova.

Tam byla hostina, a ta trvala mnoho hodin, hosté se bavili hádankami a jinými vtipnými hrami. Celý týden, ba někdy i dva uplynuly v tomto veselí. Proto bylo zvykem rozbítí občas sklenici snoubenců, aby se zábava udržela v mezích a na mysl vstoupily vážnější myšlenky.

Nevíme, konal-li se v době Ježíšově při svatbě i symbolický obřad, jenž je zvláštností dnešního židovského sňatku, že se totiž roztahuje nad hlavami manželů bílý ubrus, manželé si pod ním podají ruce, a nevěstě navlékají prsten na znamení nerozlučitelného svazku. Písmo svaté se o tom nezmiňuje; praví toliko, že hosté provázeli nevěstu do svatební komnaty, kde bylo pod baldachýnem připraveno její lože, ba někdy, věříme-li v této věci vyklada-
telům židovským, pod květinovým loubím.

Taková byla slavnost, již se zúčastnil Ježíš „třetího dne“. Nebyla okázalá, a zdá se, že rodina, která pozvala Ježíše, byla chuda jako on. To je patrné z toho, že

neměli dosti vína při hostině, že poslouchali Marie, ženy tesařovy, že si vážili jejího syna a pozvali ho, i když nebyl přítomen. Zdánlivý přepych tomu neodporuje, neboť chudí lidé vypůjčovali si k takovým slavnostem od sousedů, čeho se jim nedostávalo, roucha, nářadí, služebníky.

Maria přišla do Kány dříve než její syn, patrně aby pomáhala připravovati, čeho bylo třeba. Zpozorovala asi, jak málo vína mají její přátelé; proto také ona první věděla při hostině, že se nedostává vína. Nepřijemnost tu způsobil novomanželům nepředvídaný příchod pěti učeníků. Marii to bylo líto, i řekla Ježíšovi: „Nemají vína.“ Syn její ochotně plnil její sebe menší přání, i obrátila se naň i v té chvíli, jako matka velmohoucí a nikdy neoslyšená.

Ale časy se změnily. Ježíš chtěl ukázati Marii, že přestává jí náležeti, aby se mohl úplně věnovati Otci svému nebeskému, a proto jí hned nevyslyšel: „Ženo“, pravil, „co mně a tobě? Ještě nepřišla hodina má.“ Odpověď ta se nám zdá tvrda, ale v jazyku aramejském má jiný smysl. Často ji nalézáme v knihách svatých. Značí někdy živý odpor, jindy jen zdvořilý nesouhlas. Oslovení „ženo“ jest oslovení uctivé: Ježíš jím vyjádřil synovskou oddanost k té, kterou miloval nade vše stvoření, a jejíž prosbu zamítnouti bylo mu bolestno. Potom jistě řekl Ježíš ještě něco, ale evangelista Jan toho neslyšel, nebo to zapomněl, poněvadž Maria se nevzdala naděje, nýbrž byla úplně jista, že bude vyslyšena. Ihned poručila služebníkům, aby byli po ruce: „Cokoli vám řekne, učinite!“

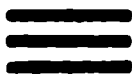
Nečekali dlouho. Víno bylo vypito do poslední kapky; novomanželům nezbývalo, než aby se přiznali k svému nedostatku. Dle východního zvyku tam bylo šest lis-

tím přikrytých kamenných štoudví na čerstvou vodu. Tyto nádoby měly po dvou až třech mírách, byly tam pro hosty, aby si umyli nohy, dříve než by vstoupili na koberce a lehátka, a ruce mezi jídlem. Mnoho hostů již se mylo, a štoudve se začínaly prázdniti. Ježíš přikázal služebníkům, aby je naplnili vodou až do vrchu. A Ježíš řekl jim: „Nyní nalijte a neste správci svatby!“ Správce svatby byl jeden z hostů, jehož úkolem bylo řídit hostinu a bděti, aby všeho bylo dost. Služebníci podali mu číši. Okusil vody proměněné ve víno a nevěděl, odkud jest. Služebníci, kteří vážili vodu, to dobře věděli, ale žasli nad zázrakem, že nemohli promluvit. Správce svatby zavolal tedy ženicha a řekl jemu: „Každý člověk dává nejprve dobré víno, a když se podnapili, tehdy to, které jest špatnější; ty však zachoval jsi dobré víno až dosavad.“ Tak zažertoval družba. Věděl, že po delším posezení mívají pijáci otupenou chuť. Při svatbách, kde nebylo božského vlivu jako v Káně, pívalo se asi výstředně. Jak patrně, myslil si správce svatby s počátku, že ženich chtěl příjemně překvapiti své hosty; ale když se ženich divil, pochopil, že stalo se něco tajemného. Obrátil se k služebníkům, k Marii; několika slovy se vše objasnilo: Ježíš právě učinil svůj první zázrak.

Učinil jej, aby potěšil chudé, neznámé Galilejce, aby posvětil sňatek, jenž měl se státi v jeho Církví svazkem svátostným. Učinil jej, aby ukázal světu, jenž dává napřed, co má nejlepššího, a nechává kvasnice na dně číše, že Kristus tak nebude činiti, a že zachová pro věčnost to víno vyvolených, aby je naplnilo svatým opojením. Učinil jej na prosbu Mariinu, jejíž

důvěra byla prvním odmítnutím zkoušena, ale na konec zvítězila přece.

A evangelista dodává: „Tím učinil Ježíš počátek divů v Káně galilejské a zjevil slávu svou; i uvěřili v něho učenci jeho.“ V původním znění je: „Tím učinil Ježíš počátek znamení . . .“ a to ukazuje, že svatému Janu byly zázraky Spasitelovy znamením jeho božství. Jinde dokonce je nazývá „skutky“ Spasitelovými, poněvadž zázraky jsou něčím zcela přirozeným pro toho, jenž je všemohoucí, a poněvadž není divným, činí-li Bůh, jehož jméno je Podivuhodný, divy, ale divným by bylo, kdyby jich nečinil. Zázraky, které Ježíš konal, budeme pokládati tedy jen za znamení, za paprsky božství, jež prosvítaly clonou tělesnosti. A bude-li se viklati víra naše, až budeme slyšeti o posízení vtěleného Slova, až vykřikneme úžasem: „Kde tedy jest Bůh?“, odpověď bude: „Zázraky ho ukazují a jsou jako blesky.“*)

---

*) Pascal, *Pensées*, art. XXV, 95.

HLAVA ŠESTA.

Genesaret.

Jan, II. 12.

Evangelium nevypravuje, co se stalo, když se Ježíš vrátil do Nazareta. Zdá se však, že bylo Spasiteli trapným nebo nebezpečným tam zůstat, neboť svatý Jan praví: „Potom sestoupil do Kafarnaum on i matka jeho a bratři jeho“. Hrubost Nazaretských byla příslovečná; snad se domnívali, že zázrak v Káně byl jen podvodem a donulili „syna Josefova“, aby odešel z jejich kraje.

Z Nazareta do Kafarnaum se jde den. Dle výrazu, jehož užívá svatý Jan, jde cesta dolů přes pahorky Zabulonské. Vychází-li poutník z údolí Holubičského (Uadi el Hamam) a spatří před sebou moře galilejské, jest u cíle. Podlouhlou podobou, hukotem příboje připomínalo jezero harfu, a proto mu dali Hebreové jméno Kinneret. V době Ježíšově nazývali je častěji mořem Tiberiáským nebo též jezerem Genesaretským, poněvadž rovina, kteráž vroubí jeho břehy, se podobá kvetoucí zahradě. Židé se obdivovali jezeru tomuto a říkali, že Hospodin pravil o něm: „Stvořil jsem sedm moří, ale ponechal jsem si jen jedno, moře Genesaret“.*)

---

*) Midraš Fillim, I. 4, 1.

Ale jezero to není tak proslulé svojí krásou jako vzpomínkami na Ježíše. Tam jezdíval na lodičce, na březích sedával buď sám, buď prostřed zástupů, na pustých horách se modlíval. V žádném kraji ne- učinil tolik zázraků a nekázal tak dlouho. Křesťanům je drahým a proto se pokusíme jej popsatí.

Jordán teče k jihu a tvoří tři jezera. Jezero Genesaretské jest jedním z nich. Jest větší než močál Huleh, ale není tak veliké jako moře Mrtvé, do něhož se Jordán vlévá. V době Ježíšově bylo pravým opakem moře Mrtvého. Tu život, vody plné ryb, země kvetoucí a plodná, tam hrůza smrti, hořká a solná voda, nic živého v ní, nic živého na březích prokletých. Ačkoliv se tato dvě jezera tenkrát tak lišila, kdysi závodila v úrodnosti. Když se Lot díval s výšin bethelských na jezero sodomské a na údolí Sidim, byla svěží a utěšená jako zahrady Hospodinovy a břehy nilské.

Bohatství obou jezer mělo stejné příčiny. Obě jezera jsou jen jícny vyhaslých sopek, jež tak hluboko vpadly do rozžhavené půdy, že Jordán od jezera genesaretského teče sto jedenadevadesát metrů pod hladinou moře Středozemního. V takových hloubkách, při horkém podnebí a hojné vláze vydává země množství nej- různějších rostlin.

„Ořechy, jež chladno milují, tam rostou bez počtu, a palmy obsypávají se plody jako v horkých pásmech; mimo ně fíky a olivy, jimž mírný vzduch prospěšen jest. Zdá se, jakoby příroda o závod usilovala na jednom místě rozličné věci nahromaditi. A jest to jako nějaká sváda počasív, z nichž každý kraj ten sobě osvojuje. Půda ta ovoce rozličná netoliko jednou v roce

vydává, nýbrž po časy různé je také zachovává; nejvýbornější ze všech plodin, hrozny a lísky, bez přestání po deset měsíců vydává, ano ostatní ovoce po celý rok s nimi dozrává.“*)

V tomto líčení poznáváme Galilejce, který byl hrd na svou vlast a její krásné jezero. A přece v ničem nenadsazoval, neboť ještě dnes, když ustanou Beduini od svého pustošení, najde poutník u Tiberiady slinné palmy, na polích magdalských indigo, lotos a cukrovou třtinu a kolem jezera pás oleandrů.

Stejně rád se chlubí Flavius bohatstvím vodním; ryb bývala taková hojnost, že na březích bydlelo na sta rybářů; ba i dvě města tam mají jméno Betsaida (dům lovu). Proto také, když bylo Judsko rozděleno mezi syny Israelovy, Mojžíš ponechal každému kmeni právo lovití v jezeře. V době Ježíšově jezdilo po jezeře veliké množství lodí: římských galejí, korábů Herodových, rybářských člunů; za našich dnů jsou tam jen tři kocábky, jichž neteční rybáři tiberiadští a mejdelští zřídka kdy užívají.

A tak to dopadá i s městy pobřežními, která kdysi byla lidnatá, ale dnes jsou zřícena. Stála na západním břehu, neboť na východě skály strmí nad vodou a není tam přístupu než soutěskami, jimiž se řší zimní bystřiny. Tiberias byla ze všech těch měst nejkrásnější. Herodes Antipas právě ji vystavěl ke cti svého ochránce Tiberia s nákladností, která se mu zalíbila, když dlel v Římě. Bez ohledu na zvyklosti židovské postavil své hlavní město na starém hřbitově a proto židé nechodili do Tiberiady, neboť by se poskvrnili, kdyby tam vstoupili. Nadarmo naléhal a výsady udě-

---

*) Josephus Flavius, Bellum Judaicum, III, 10, 8.

loval, aby je přivábil: nepřekonal úzkostlivosti svého národa, Tiberias zůstala výhradně městem cizinců, Řeků a Římanů, jimž se líbil život tamnější, spíše pohanský než židovský, zlatý palác Antipův, jeho amfiteatr a teplé lázně ve starém Ammau. Ježíš nikdy asi nevstoupil do tohoto města a leda z dálky viděl jeho hradby a mramorové paláce.

Na sever od Tiberiady jsou kopce blíže pobřeží a cesta jde hodinu do vrchu až na planinu genesaretskou. Tam se pahorky znovu vzdalují a polokruhem obepínají pole, jež nazývá Talmud zemským rájem.*) Genesaret není už rozkošnou zahradou, kudy chodil Ježíš. I když je pustý, jeví známky úrodnosti: z jara bývá pln květů; oleandrové hájky stíní potůčky a bodláčí se tam rozrůstá, tak že poutník si tudy nesnadno razí cestu.

Svým vodám vděčí Genesaret za tuto krásu; je jich tam až nazbyt: na jihu zřídlo Ain Medauarah, na severu pramen Ain et-Tin, středem teče od mlýna v Šucheh mocný proud a mnohými struhami svlažuje pole až po jezero. Ba zdá se, že ani tato hojnost vody nestačila osvěžovali Genesaret, neboť hora, která uzavírá rovinu na severu, byla prokopána a zřízen vodovod, aby přiváděl vodu ze sousedního Ain Tabigah.

Dále už se pobřeží mění: pahorky se mírně sklánějí k jezeru a vlny se tam třísí o houšř kaparkovou, tamaryškovou a vavřínovou. Na vrcholu a na svahu těchto hor jsou jen skrovná pastviště a černají se tam kupy čedičových kamenů.

Tak asi vypadají břehy jezera na západě. Od Tiberiady až ku vtoku Jordánu

---

*) Erubin, I. 19. 1.

se zahýbají po délce asi čtyř mil: tam stála ona slavná města z evangelia: Magdala, Kafarnaum, Betsaida a Chorozaín.

Jen Magdalu možno nalézt bez obtíží. Jest to bídné městečko Mejdal na jižním cípu roviny Genesaretské, rodiště Marie Magdaleny, z níž vyhnal Ježíš sedm ďáblů a jež z vděčnosti za to dobrodiní jej následovala až k patě kříže.

Nesnadnější je najít stopy po Kafarnaum — „městě Ježíšově.“*) Někteří zeměpisci tvrdí, že stálo v jižní části roviny Genesaretské, poblíž zřídla Ain Medauarah, jiní, že na severu v okolí pramene Ain et Tin, nebo dokonce tam, kde je Tell Hum, blízko vtoku Jordánu. Tell-Hum ukazuje na Kafarnaum jen krásnými zříceninami a poslední slabikou svého jména.

Ain Medauarah zase je příliš vzdáleno od jezera, aby se mohlo říci, že tam stálo Kafarnaum „přímořské,“**) a není ostatně v jeho okolí ani stopy po zbořeném městě. Avšak na jih od Ain et - Tin jsou dvě zříceniny, a u jedné jsou zbytky nějakého pomníku, kolem pak až po Uadi el - Amud je půda plná kamení a trosek. Dle nejstaršího podání můžeme říci, že na těch místech bylo Kafarnaum, neboť jen tam se nám jeví, jak je popisuje evangelium: na rovině Genesaretské, blízko jezera, na hranicích území Zabulon a Neftali, na veliké cestě, kudy táhly karavany z dalekého Východu a z Damašku do Egypta.

Nezáleží konečně na tom, jakého mínění se přidržíme v těchto zeměpisných otázkách. I když nevíme přesně, kde přebýval Kristus, víme aspoň, na kterých místech žil; můžeme s jistotou ctít rovinu

---

*) Mat., IX, 1.

**) Mat., IV, 13.

Genesaretskou; chodil po ní Ježíš; tam přistála vždy jeho lodička, když přicházel s protějšího pobřeží; poodjížděla od břehu, když Mistr při velikém návalu lidu chtěl povědět některé ze svých podobností, jež bude svět rozjímati do posledního dne. Na těch místech, jež nyní ladem leží, stála synagoga, v níž Ježíš uzdravil člověka zlým duchem posedlého, dům Jairův, dům setníka, jehož věrného služebníka Spasitel uzdravil, dům, v němž tchyně Šimonova byla stížena velikou zimnicí. Matouš publikán měl svou celnici „na cestě podél moře“*) blízko hospody karavanské, jejíž troskou je jistě Khan Minieh.

Za předhořím, které uzavírá na severu rovinu Genesaretskou, byla Betsaida, rodiště učeníků Ježíšových Petra, Ondřeje, Filipa, Jakuba a Jana. Tam chodíval Ježíš po písčitém, škeblemi posetém břehu. Betsaida stála na místě, kde nyní jest Ain Tabigah, neboť svatý Matouš praví, že stála mezi Kafarnaumem a Chorozainem, a svatý Marek píše, že byla blízko Genesaretu. Ain Tabigah pak jest oddělen od roviny Genesaretské jen návrším. Dále na břehu není stop po obydlí lidském až v Tell-Humu, a my se domníváme, že Tell-Hum je Chorozain. Ostatně žádná poloha se nehodila lépe pro rybářské město: měli tam zátoku před větrem chráněnou, častý odliv, který poskytoval hojně ryb, i písčiny, na něž vtahovali své čluny. Tamtudy kráčel Ježíš, když povolal syna Jonášova a syna Zebedeova; tam vstoupil na lodičku Simonovu a zázračně naplnil jeho síť.

Právě jsme řekli, že Chorozain stál asi tam, kde nyní jest Tell-Hum. A skutečně je tam mnoho zřícenin, skácených sloupů

---

*) Mar., II, 13, 14.

na zemi, a jsou tam i zbytky nejkrásnějších synagogy palestinské. Ze staveb, jež viděl Ježíš, jsou jen rozmetané kameny na úpatí pahorků, které půvabně lemují moře Tiberiádské od Ain Tabigah až ku vtoku Jordánu.

Genesaret, Kafarnaum, Betsaida, Chorozain, totiž západní břeh jezera po délce tří až čtyř mil, byl tedy jevištěm činnosti Ježíšovy. Krajina tato byla v Palestině nejlidnatější, a nikde jinde by nenašel Spasitel té směsi národností, mravů, náboženství, stran, neboť právem se říkalo Galilea pohanská. Důstojníci Herodovi, Řekové z Desítiměstí, venkované, rybáři galilejští, nevěstky zkažené v městech pohanských, Syrové, Foiničané, obyvatelé Východu, jichž karavany táhly „mořskou cestou“, vojáci, setníci římské, kteří bděli nad touto nepokojnou krajinou, celníci, kteří sedali na pokraji cest a vybírali poplatky, mezi takovými lidmi Ježíš chodil a brzo je získal.

I když nebyl kraj ten středem, z něhož by se jméno jeho rozšířilo zrovna tak rychle po celé Syrii, neměl jistějšího útulku v době únavy nebo nebezpečství. Za několik hodin ho přenesla loďka k horám gaulanitidským, a tam v samotě dlel ve dne v noci na modlitbách. Tři hodiny cesty na sever od jezera se začínalo království vladaře spravedlivého a mírného, tetrarchy Filipa. Přešel-li Ježíš hranice, byl chráněn před Herodem; a nejednou se tam z opatrnosti uchýlil, neboť vládce se probouzel ze své netečnosti, aby proléval krev. Uvidíme, jak Ježíš hledával za takových okolností úkryt u Betsaidy severní, kde se usídlil Filip. To však netrvalo dlouho. Upadl-li Herodes opět do své obyčejné lhostejnosti, Ježíš se vracel do své země Genesaretské.

Dle dokladů z minulosti jsme se pokusili oživit si krajinu tuto, jak ji Ježíš viděl a miloval. Sestoupí-li dnes poutník s těmito vzpomínkami na břehy moře Tiberiadského, podivně se zklame. Zelené pastviny, vinice a štěpnice zmizely; kvetoucí města jsou v rozvalinách; šakal se choulí v synagoze tell-humské, kde Ježíš učil; trnové keře neochrání před horkem v kotlině té, kde lidé dýchají žhavý vzduch. Avšak jezero leskne se mezi kopci a je tak čisté, tak tiché jako kdysi: zrcadlí se v něm týž obzor a táž obloha. Čeho pozbylo jezero na půvabu a kráse, nabylo na velebné divokosti a stalo se výmluvným. Neboť moře to, kdysi tak živé, propadlé však samotě a smrti, připomíná všem, kteří chodí po jeho březích, jak je strašno zamítnouti slovo Boží a uvaliti na se kletbu Boží.

„Běda tobě, Korozaím, běda tobě, Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly udály se divy, které děly se ve vás, byli by dávno v žíní a popeli učinili pokání. Avšak pravím vám: Tyru a Sidonu bude lehčeji v den soudný nežli vám. A ty Kafarnaume, zda budeš povýšen až do nebe? Až do propasti sejdeš; neboť kdyby v Sodomě byly udály se divy, které děly se v tobě, byla by zůstala až podnes. Avšak pravím vám: zemi sodomské bude lehčeji v den soudný nežli tobě.“*)

---

*) Mat., XI, 21—24.

KNIHA TŘETÍ.

**PRVNÍ ROK VEŘEJNÉ
ČINNOSTI JEŽÍŠOVY**

HLAVA PRVNÍ.

První velikonoce veřejné činnosti Ježíšovy.

I. Ježíš vyhání prodavače z chrámu.

Jan, II. 12-25.

První pobyt Ježíšův v Kafarnaum netrval dlouho. Avšak mluvil tam jako moc maje a činil zázraky, neboť, jak brzo uslyšíme, vyčítali mu Nazaretští: „Ty věci veliké, jež jsi konal v Kafarnaum, učiň také zde ve své otčině.“*) Nevíme, jaké to byly věci, že pověst o nich se rozšířila takto v Galileji: evangelisté jich podrobně nevypravují, a tak se musíme spokojiti se zmíenkou svatého Lukáše.

Svémi zázraky vzbudil Spasitel úžas v Kafarnaum, ale brzy potom odešel. Na březích jezera se tehdy scházela velikonoční karavana: Ježíš se přidružil k poutníkům galilejským. Vyhnul se asi území samaritánskému jako oni a šel cestou pěrejskou a přišel do Jerusalema přes Bethanii a horu Olivovou. Ještě se nelišil od obyčejných židů, neboť svědectví Předchůdcovo bylo již zapomenuto, a o zázracích, které učinil v Kafarnaum, se v Jeru-

---

*) Luk., IV. 23.

salemě nevědělo. Když tedy přišel Spasitel do svatého města, nikdo ho tam neznal. Nejdříve šel do chrámu se modlit; marně však hledal místo k modlitbě: byl potomkem Judovým a nesměl vstoupiti na nádvoří levitů. Zůstal tedy s příslušníky svého kmene na dolním dvoře. O svátcích pak bývali v této části chrámu prodavači, a ti ji znesvěcovali mrzkým kramařením.

Před zajištěním toho zlovyku nebylo. Povstal teprve, když byli židé roztroušeni po světě a přicházeli o velikonočních do Jerusalema. Poněvadž si nemohli z dalekých krajů přivésti zvířat potřebných k obětem, bývalo sice zbožných poutníků mnoho, ale obětí málo. Aby zabránil tomu nedostatku, shromáždil milec Herodův Bava, syn Botův, stáda ovcí a nabídl je synům israelským darem. Co on učinil ze štědrosti, v tom jiní pokračovali ze ziskčnosti. Zvláště kněží přáli tomu podniku, poněvadž z něho měli značný zisk. Pod jejich ochranou se brzo vloudili kupci z přilehlých ulic na nádvoří pohanů, a veliký ten dvůr stal se trhem, na němž bylo vše, čeho bylo potřeba k službě oltářní: klece s holuby k obětem chudých, stáda volů a ovcí k obětem boháčů. A skutečně neobětoval se tehdy jen beránek velikonoční. Židé, kteří žili ve světě, přicházivali do Jerusalema jen jednou do roka, odkládali oběti Zákonem předepsané i oběti ze zbožnosti slíbené na Velikonoce. Je třeba vzpomenouti si na všechny ty nesčetné oběti, abychom si utvořili správnou představu o tom zmatku, který ještě množili penězoměnci. Tito peněžníci nižšího řádu sedávali u svých stolů a dávali každému půl siklu, aby jej zaplatil „za cenu své duše“,*) neboť vět-

---

*) Exod., XXX, 11—16.

šina židů přicházela z provincií římských a měla jen peníze s obrazy modlářskými, jež nebylo důstojno obětovati Pánu.

Ačkoliv obchod ten zdál se nezbytným, znesvěcoval dům Boží. Oběti a obřady se konávaly sice na vysokých terasách, ale zpěvy a modlitby nepronikaly dále než za dolní sloupoví; lidé křičeli, zvršata bučela, peníze cinkaly na miskách penězoměnců, poutníci i kupci chodili ve zmatku mezi dobyt看em, který ležel na mosaikách nádvoří jako na slámě ve stáji, to vše mohl Ježíš slyšeti a viděti, když vstupoval do chrámu.

Rozhořčilo ho to, vzal hrst ohebného rákosí, jež obyvatelé Východu splétají jako provázky, udělal si bič, vystoupil najednou a ruku maje pozdviženu vyháněl prodavače i s voly a ovce. Penězoměnců neušetřil. Odehnal je, zpřevracel jim stoly a rozsypal hromádky peněz. S prodavači holubů nenaložil tak krutě. Poněvadž prodávali chudým holuby k oběti, zasloužili si milosti Spasitelovy. Nedotkl se tedy jejich klecí a pravil jim pouze: „Odneste to odtud a nečiňte domu Otce mého domem kupeckým.“ První učenci užasli, když viděli, jak Ježíš je rozhněván, a jak dav před ním prchá. Ale rozpomněli se, že je psáno: „Horlivost domu mého stravuje mě“,*) a víra jejich tím jen vzrostla.

Lidé pak se nezpěchovali a prchli jako ovce před bičem Ježíšovým. Nejednou v letopisech židovských se objevili tak proroci v podobě pastýřů, horalů, mužů z lidu, a židé ostatně věděli, že nemají znesvěcovati místa svatého. A tak kdokoliv by káral jejich neplechy, byli ochotni uznati, že přichází jménem Božím. Lichváři nebo

---

*) Žalm LXVIII, 10.

kupci v duchu snad zlořečili mstiteli chrámu a vrhali naň nenávistné pohledy, ale nikdo se neodvážil postavit se na odpor tomu, jenž je vyháněl ve jménu Hospodinově.

Ani zákoníci, ba ani kněží, kteří by byli rádi Galilejského odsoudili, neměli té odvahy, neboť cítili, že jeho hněv je spravedlivý. Když se vzpomatovali ze svého překvapení, přišli ke Kristu a ptali se ho jen, „jaké znamení jim ukazuje pro to, že ty věci činíš“. Ježíš jim odpověděl: „Zbořte chrám tento, a ve třech dnech jej vzdělám.“ Nepochopili skrytého smyslu těchto slov. Rozuměli jim jen do slova a mysleli, že má zbořen býti chrám, jehož nádhera je naplňována pýchou. Ohromné balvany, mozaiky, drahé kovy, stříbro, zlato, měď v souladu, slovem chrám, div světa: a jakýsi Galilejec vykládá, že jej zboří a vzdělá bez obtíží. Nebohý řemeslník se chlubil, že vystaví ve třech dnech dšlo, jež konal Herodes čtyřicet šest let s velikým nákladem! Slova ta učinila na židy takový dojem, že na ně vzpomínali vždy; v posledních chvílích života Ježíšova uvedli je jako rouhání a hlavní provinění Spasitelovo, a nejen to, ještě se je snažili takto znetvořiti: „Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavěti.“*) A hle, co řekl Ježíš: „Zbořte chrám tento“, jakož to činíte svými hříchy, „a ve třech dnech jej zase vystavím.“ On mluvil o velesvatyni nové úmluvy, o chrámu těla svého, jež mělo po třech dnech vstáti z hrobu. Chtějí-li obyvatelé Východu své myšlenky jen naznačiti, mluvívají v záhadách. Tak učinil tehdy i Ježíš.

Tenkrát nikdo nepochopil těch slov. „Cože!“ zvolali židé, „čtyřicet a šest roků

---

*) Mat., XXVI, 61.

stavěn byl chrám tento, a ty jej vzděláš ve třech dnech?“ A potom odešli rozhněvání na takovou domýšlivost. Ba ani učenci neporozuměli tehdy onomu výroku Kristovu, třebaš neměli v srdci nedůvěry jako židé. Ale „když vstal z mrtvých, rozpomenuli se učenci jeho, že to pověděl; i uvěřili Písmu a slovu, kteréž byl Ježíš řekl.“

„Když pak byl v Jerusalemě o velikonocích v den sváteční, mnozí uvěřili ve jméno jeho vidouce divy, které činil. Ježíš sám však nesvěřoval se jim, poněvadž je znal všechny, a poněvadž neměl zapotřebí, aby kdo vydal mu svědectví o člověku; neboť sám věděl, co je v člověku.“ Evangelium nevypravuje, jaké divy činil Spasitel v těch dnech. Jisto jest, že působily mocně a že mu rychle získaly množství učeníků. Ale ti uvěřili jen proto, že toužili po zisku a slávě. A proto se jim Spasitel „nesvěřoval“ jako Galilejským. Četl v srdcích jejich a nespoléhal se na ně.

II. Nikodem.

Jan III, 1—21.

Mezi židy, jež tehdy přiváábilo slovo Páně, byl i člen velerady Nikodem, muž bohatý a mocný v Jerusalemě, jenž vynikal nejen důstojenstvím, ale i moudrostí. Byl patrně z oněch několika málo fariseů, kteří se pokořili před Janem Křtitelem a dali se od něho pokřtiti, neboť, jak uslyšíme, mluvil s ním Ježíš o křtu „vody a Ducha“, jež zvěstoval Předchůdce. Avšak ne to, co viděl na březích Jordánu, nýbrž divy v Jerusalemě způsobily, že uvěřil v Ježíše. Milost Boží se ho dotkla, a on si přál přiblížiti se k němu, a poněvadž

neměl odvahy zjevně, vklouzl v noci do domu, v němž bydlel Spasitel.

Nikodem nejprve sám pozdravil Ježíše: „Mistře, víme, že jsi od Boha vyšel jako učitel; neboť nikdo nemůže činiti těch divů, kteréž ty činíš, není-li Bůh s ním.“ Ačkoliv zákoník mluvil s úctou, pokládal Ježíše jen za člověka, učitele jako byl sám. Ale Spasitel znal srdce Nikodemovo, věděl, že hoří tajnou touhou poučiti se o království nebeském, jež zvěstoval Jan Křtitel, a proto mu přímou pověděl, že království Vykupitelovo jest jiné, než si židé mysleli, a že jen ten může msti na něm podíl, kdo nový začne život: „Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova, nemůže viděti království Božího.“ Myšlenka obrození v duchovním smyslu nebyla cizí učení zákoníků, neboť oni často přirovnávali novověrce k novorozenému dítěti. Že by tedy pohan musil začít nový život, aby se stal synem Abrahamovým, to zcela souhlasilo s jejich věroukou, ale že by k tomu byli povinni i synové israelští, toho nedovedl Nikodem pochopiti. I zvolal: „Kterak může se člověk naroditi jsa stár? Může-li po druhé vejíti v život matky své a opět se naroditi?“

Spasitel vysvětlil svou špatně pochoopenou myšlenku: „Amen, amen pravím tobě: Nenarodí-li se kdo znova z vody a Ducha, nemůže vejíti do království Božího.“ Očisťovati se ponořením do vody byl obřad židům známý, a když Jan ponořoval do vody, která neměla svátostné moci, hlásal, že po něm bude očisťování Duchem svatým, to jest, že Duch Boží o-milostní vodu, aby obrodil srdce lidské. Ne tedy do života matky své, ale do vody posvěcující měl vstoupiti Nikodem, aby obdržel život nadpřirozený.

Ježíš ale mluvil dále a ukázal, že obrození to není něčím hrubým: „Co se narodilo z Ducha, duch jest. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se znova naroditi.“ A aby si mohl Nikodem nějak představití působení Ducha svatého, řekl mu potom: „Vštr vane, kde chce, a slyšíš jeho hlas, ale nevíš, odkud přichází a kam jde: tak je to při každém, kdo se narodil z Ducha.“

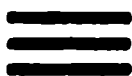
Toto srovnání bylo zcela správné, neboť vštr se podobá duchu a jest jeho znakem. Ve chvíli, kdy Ježíš rozmlouval s Nikodemem, bylo slyšeti jeho šumění; snad měl Spasitel na mysli svěží vánek, jenž věje za krásného dne: nikdo neví, odkud je, ba necítí ho ani. Jen jemný šelest listí jej prozrazuje. Tak působí Duch svatý v životě nadpřirozeném. Vane, kde chce, jedná svobodně a nepodléhá ani dobám, ani stálým zákonům. Na ponejprv neví člověk, odkud přichází, a kam jde: ví jen, že je přítomen, a slyší jeho hlas. A Duch se pak vzdaluje najednou a zůstává po sobě jen touhu a mlčení; odchází a vrací se tajnými cestami. Duše o něm ví, jen že se raduje, přijde-li k ní, a teskčí, je-li vzdálen.

Toto působení Ducha Božského Nikodem dobře znal: zakusil ho asi i sám ve svém vnitřním životě, četl o něm v žalmech a v knihách moudrosti, kde mnozí zbožní duchové vypravují, jaké byly cesty Boží v nich. Proto také, když Nikodem ještě řekl: „Kterak se to může státi?“, dal mu Ježíš na jevo své překvapení: „Ty jsi učitelem v lidu israelském, a toho nevíš? Amen, amen pravím tobě: Co víme, to mluvíme, a co jsme viděli, to osvědčujeme a — svědectví našeho nepřijímáte. Jestliže jsem vám pověděl věci pozemské, a ne-

věříte, kterak uvěříte, povím-li vám věci nebeské?“

„Věcmi pozemskými“ rozuměl Ježíš to, co právě řekl o křtu, neboť posvátný obřad jest dle vnějšku svého něčím pozemským a smyslovým. „Věcmi nebeskými“ mínil naučení své, jež chtěl teprve dáti: že sestoupil s nebe, že bude povýšen na kříž jako had na poušti, aby spasil lidstvo, že ti budou spaseni, kteří uvěří v něho, že bude soudit a že odsoudí nevěřící. A na konec pravil Spasitel: „To pak je soud, že světlo přišlo na svět, a lidé milovali více tmu nežli světlo; neboť skutkové jejich byli zlí. Každý zajisté, kdo činí zlé, nenávidí světla a nejde k světlu, aby nebyli usvědčeni skutkové jeho. Kdo však činí pravdu, jde k světlu, aby skutkové jeho se zjevili, neboť v Bohu jsou vykonalí.“

Slova tato promluvil asi Ježíš na prahu domu ve chvíli, kdy Nikodem odcházel, a kdy jitřenka zářila na nebi. Ježíš naposled vyzýval člena velerady, aby ho neopouštěl a projevil své smýšlení. Nikodem byl sice schopen mluvit s Kristem o vznešených věcech, ale byl ducha bojácného: vyhýbal se milosti, a třebaš v hloubi srdce věřil, snažil se, aby na něm nebylo ničeho znáti. Marně bychom hledali Nikodema za veřejné činnosti Spasitelovy mezi učensky: jen jedinkrát, jak uslyšíme, se nesměle zastával Ježíše ve veleradě. Více odvahy neměl. Není o něm pak zmínky, a teprve na Kalvarii se s ním shledáme u bezduchého těla jeho Boha.

HLAVA DRUHÁ.

Poslední svědectví Jana Křtitele.

Jan, III. 22-36; IV. 1-2. — Mat., IV. 12; XIV. 3-5.
Mar., I. 14; VI. 17-20. — Luk., III. 19-20.

Rozmluva s Nikodemem jest jedinou událostí těchto velikonoc, jež je do podrobnosti známa. Židé jerusalemské náhle sice uvěřili, ale Ježíš věděl, že víra jejich je plná. Proto brzo opustil město a odešel se svými galilejskými učensky do „země judské.“ Jménem tím se označuje okolí Jerusalema a zvláště hornatá krajina na jihu. Čtyři hodiny cesty na sever jsou již hranice samařské; na západě a na východě obklopují město divoké rokle a na jedné straně směřují k pobřeží moře Středozemního, na druhé straně k neobydleným břehům Jordánu. Judsko, jemuž se věnoval Ježíš v prvním roce své veřejné činnosti, musíme tedy hledati hlavně na jihu.

Osm měsíců pobyl v tom kraji, ba přišel i do Idumey, a odtud přivedl si věrné učensky, jak vypravuje svatý Marek. Avšak nelze z toho usuzovati, že by byl Spasitel přišel i do hor idumejských, neboť uadi, jež se táhnou od moře Mrtvého k zálivu Elanitskému, pohoří Hor, Petra se svými hroby nebyly už zemí Israelovou, nýbrž Esauovou. Idumea, jak se o ní zmiňuje evangelium, zaujímala patrně jen onu část

Judska, která ležela na jih od Hebronu, a která od dob Machabejských patřila ke království Edomskému. Nevíme, kterou cestou šel Ježíš do této jižní země, ale jistě nepominul Hebronu, kde odpočívali patriarchové, ani dubů v Mambre, pod nimiž Abraham rozbil svůj stan a přijal Hospodina, ani rodiště svého předchůdce, prosté vesnice Juty, ani Keriothu, odkud pocházel Jidáš zrádce.

Třebas kraje ty byly suché a hornaté, Ježíš nacházel tam vodu k ponořování kajícníků, „ačkoliv sám nekřtil, nýbrž učenci jeho.“ Dlouho byly spory o tomto křtu. Svatí otcové jej pokládají za očišťování podobné křtu Janovu a za jakési zasvěcování, jež svěťoval Kristus svým věrným Galilejanům. Avšak většina vykladatelů jest toho názoru, že křest ten byl svátostí, jež obrozuje duši, a že Ježíš nevykonával sám posvátného toho obřadu proto, aby ukázal, že křest má sám o sobě působivost božskou.

Bylo to obrození svátostné a proto se nemůžeme domnívat, že by je Spasitel jen tak beze všeho uděloval jako to činil Jan, když křtil v Jordáně. Ty, kteří chtěli býti pokřtěni, poučoval o moci křtu, žádal, aby byli přímého srdce, zcela oddaní, a aby věřili v pravdy, jež hlásal. Jiným pravdám však tehdy neučil a nezjevil prostému lidu všech Božích záměrů jako Nikodemovi. Víme ze svatého Matouše a svatého Marka, o čem kázával v té době. Kázání jeho bylo jen ozvěnou poselství Janova: „Čiňte pokání, neboť přiblížilo se království nebeské!“ Tím, že s počátku opakoval jen slova svého předchůdce, chtěl Kristus potvrditi poslání prorokovo a celé své učení hlásati svobodně až v Galileji. Dosud však byl vystaven nedůvěře zákoníků a proto jen očišťoval srdce a získával

četné syny pro království Vykupitelovo, které se přiblížilo.

Do té doby asi je třeba klásti „hádku o očišřování,“ o níž vypravuje svatý Jan. Letními vedry opadly vody jordanřké, tak že na březích řeky bylo těžko křřřti. Jan Křřřitel odeřel z Bethbary, kráčel údolřm až k brodu sukkotskému a zastavil se u městečka Salim na místě, které pro hojnost pramenů se zvalo Oenon. Tam odeřel Jan nejen proto, že hledal přřřhodnějšřho místa pro křřřest, ale také, aby ukázal, že jest hořov ustoupiti tomu, jemuž připravoval cesty.

Lid vyhledával Ježíře, ale také jeřřtě chodil za Janem, a Jan křřřtil dále řřřasten, že může po Spasiteli paběrkovati na poli, kde s počátku žal sám. Učenřci jeho vřřak se nedovedli takto zapřřřsti a s tajnou nevolř hledřli, jak nový prorok zastiiňuje svou slávu jejich mistra.

Bylo to nedlouho před řřřm, než byl Jan uvězněn: „Vznikla pak hádka od učenřků Janových o očišřování s jakýmsi řřřidem.“ Řřřid ten byl patrně poučen od Ježíře a nechtěl připustiti, že by starý křřřest byl působivý. I přřřeli se, a při tom projevili učenřci Janovi svou řřřárlivost. Přřřišli k Janovi a řřřekli jemu: „Mistře, ten, jenž byl u tebe za Jordánem, jemuž ty jsi vydal svědectví, hle ten křřřřti a vřřřichni jdou k němu.“

Jak trpká byla tato střřřžnost, je vidřřti z toho, že schválně zamlčeli jměno Ježířovo a vzpomřřnali, že Kristus právě toho zastiiňuje, jenž ho uřřřinil známým. Ve své závisti za nic pokládali ony kajřřřcnřky, kteří jeřřřtě přřřicházeli k Oenonu, a pravili: „Vřřřickni jdou k němu.“ Jan mřřřnil jejich kyselost, ale vzdal řřřest bořřřskému Mistru, obmezil své vlastní poslání dle vůle nebes a pravil: „Člověk nemůže nic vzřřřsti, není-li mu dáno

s nebe. Vy sami jste mi svědky, že jsem řekl: Já nejsem Kristus, nýbrž jsem poslán před ním.“

Potom, aby lépe vysvětlil svůj úkol vzhledem k Ježíšovi, užil obrazů z proroků, kteří srovnávají Pána se ženichem, jehož nevěstou je Israel. Čím byl Hospodin svému národu, tím se stává v této chvíli Slovo věrným duším. Příchod Vykupitele a záslupy kol něho představují svatbu lidstva a svatební průvod, v němž přichází nevěsta Kristova. On, přítel Ježíšův, může se jen radovati z jeho slávy: „Kdo má nevěstu, je ženich,“ pravil, „ženichův přítel však, který stojí a ho slyší, raduje se velice pro hlas ženichův; nuže tato radost má se naplnila.“ „On musí růsti, já pak se menšiti“, pravil Jan Křtitel na konec. V krátké této větě se přirovnal k Spasiteli, aby se před ním pokořil.

Ježíš je s nebe; Jan ze země. Jan neviděl, o čem vydává svědectví. Přijímá a přináší poselství, jež mu bylo svěřeno; Ježíš sám vše viděl a slyšel v nebesích; nedovolává se tedy v ničem druhého člověka; a přece jeho svědectví není přijato, či spíše počet těch, kteří je přijímají, je tak nepatrný, že Křtiteli se zdá, jako by jich nebylo vůbec. Pak mluví Jan opět o svém poslání, které je obmezené, jako bývalo poslání starých proroků, a přirovnává je k poslání Kristovu, které je ryze božské a tudíž neobmezené; neboť Bůh odměňuje dary své měrou lásky své a proto všecko dal hojně Synu svému: „Otec miluje Syna a všecko mu dal do ruky. Kdo věří v Syna, má život věčný; kdo však nevěří v Syna, neuzří života, nýbrž hněv Boží zůstává na něm.“

Hněv tento byl hrozivý pro učenáky Křtitelovy, a byl ještě strašnější pro pyšné

hříšně. Jan se s tím netajil. Viděli jsme, s jakou smělostí hrozil knížatům israelským na počátku své činnosti; od té doby se pak horlivost jeho ještě více rozšířila. Spravedlivé výtky činil všem bez rozdílu, i mocným a vznešeným. Brzy se jich dostalo Herodu Antipovi.

Předchůdce šel proti proudu Jordánu a přiblížil se ke Galileji. Když se dověděl, jak nezřízeně žije vladař, počal ho kárati. Víme, jaké tehdy dával Herodes pohoršení. Opustil svou zákonitou manželku, dceru Arety, krále v Petře, a žil s Herodiadou, ženou svého bratra Filipa. Kněžna tato byla pověstná mezi potomky Herodovými. Byla dcerou Aristobula, který byl uškrcen v Se-baste na rozkaz svého otce, a vnučkou Mariamne, kterou dal starý král popravit, a jejíž smrt mu stále vyčítalo svědomí. Byla provdána za svého strýce Filipa, ale pohrdla jím, neboť byl jen vyděděným synem Herodovým a žil jako obyčejný soukromník. Sňatkem tím se octla v nižším postavení, a to se jí stalo brzo nesnesitelným. Byla krásná, ohnivá, panovačná, pohrdala židovstvím a jeho příkazy a chtěla stůj co stůj vládnouti. A když Antipas navštívil jednou bratra svého, spatřil ji a zahořel k ní láskou. Slíbil jí trůn a tak ji snadno svedl.

Když se dověděla dcera Aretova, že bude zapuzena, nečekala a uchýlila se do tvrze Macherontu, na východ od moře Mrtvého. Tvrz ta byla majetkem jejího otce. Král peterský sice sebral vojsko, aby pomstil urážku své dcery, jeho sbory dokonce porazily vojsko tetrarchovo, ale cizoložný svazek Antipy a Herodiady se uskutečnil přece. To bylo veřejné přestoupení Zákona a v Galileji nastalo pozdvižení.

Herodes se bál, aby se lid nevzbouřil,

a je možno, že přišel k Janu Křtiteli, aby od něho slyšel několik příznivých slov. Někteří vykladaelé byli toho názoru. Ale zdá se, že ho Předchůdce předešel. Vstoupil do paláce tetrarchova jako kdysi Eliáš do domu Achabova. A tam zazněla jeho slova, jež Církev tak často opakovala vladařům provinilým: „Není ti dovoleno mstit manželku bratra tvého.“ Jan mu potom vyčetl vše, čeho se dopustil, a vykonav svůj úkol zmizel a zanechal v srdci Herodově ránu nevyléčitelnou. Vladař se hned neodvážil proroka uvězniti, neboť se bál lidu, který ho ještě poslouchal, ale čekal jen na vhodnou chvíli, aby ho jal. Když se naskytla, rozkázal svým pochopům, aby ho jali. A evangelium naznačuje, že členové velerady, tajní nepřátelé Křtitelovi, měli na tomto násilném činu také nějaký podíl.

Vězení, do něhož byl vržen Jan Křtitel, je táž tvrz Macheront, do níž se utekla dcera Aretova. Její podivný vzhled popsal Josephus Flavius.*) Strměla na hoře na východ od moře Mrtvého, a kolem byly rokly tak hluboké, že člověk dostával závrť, pohleděl-li do nich. Herodovi se zalíbila výhodná poloha toho místa, i opevnil skálu ohromnými hradbami a na vrchu jejím vystavěl město a palác. Příšerná pověst kolovala o okolních roklinách. Sopečné zjevy tamější zmátly lidovou obraznost, a v okolí macherontském prý se dály přemnohé divy. I nejmenší rostliny prý tam dorůstaly velikostí ísků; kořeny ohnivých barev prý plápolaly večer, a opovážil-li se někdo a chtěl je uchopiti, ztrácely se nebo jej sežehly. Na dně údolí nebo na vrcholcích hor prýštily se prameny nejrůznějších chutí, a voda v nich vřela, nebo hned zase

---

*) Jos. Flavius, Bellum Judaicum, VII, 6, 1, 2.

tekla jako z dvojího zřídla, horká i ledová zároveň.

Tak fantastické bylo místo, kde dle Flavia byl vězněn Předchůdce. Jan byl sice v okovech, ale přece měl dosti volnosti, aby mohl přijímati své učeníky a svěfovat jim různé vzkazy. Ba i Herodes, kdykoliv byl v Macherontu, rozmlouval se svým vězněm, neboť „se ho bál věda, že to je muž spravedlivý a svatý; i chránil ho, a mnoho činil vyslechnuv jej, a rád ho poslouchal.“ Mnoho činil na jeho radu: aspoň někdy se na chvíli zastavil na cestě hříchu, po níž kráčel. Ale žena cizoložná bděla: cítila, že vliv Janův maří vliv její, nenáviděla ho k smrti a rozhodla se, že ho zahubí. Herodes chránil dlouho Předchůdce, poněvadž k němu přilnul a bál se lidu, jenž ctil Jana jako proroka. Tím se však nedala Herodias odzbrojiti. Uvidíme brzy, jak za noci, kdy se hýřilo, vyrvala svou oběť ze slabých rukou, jež ji chránily.

HLAVA TŘETÍ.

Samaritánka.

Luk., IV, 14. — Jan. IV, 4—42.

Když se Ježíš dověděl, že Jan je uvězněn, uchýlil se do Galileje, a to ne z vlastní vůle, nýbrž „v moci Ducha.“ Vnitřní hlas mu patrně zjevoval, že se blíží nebezpečství, neboť evangelista Jan praví, že Spasitel nemohl si vybrati cestu, kterou by chtěl: „Musil jíti Samařskem.“

Hranice země té přešel brzy a k poledni se objevilo po levici uprostřed luk a zahrad město Sichem. Ale Ježíš nedošel až tam. Byl znaven dlouhou cestou a zastavil se na kraji údolíčka, v němž město leží, blízko studnice Jakobovy.

Učenici zatím šli dále k Sichemu, neboť při spěšném odchodu neopatřili si potravín, a proto si musili koupiti od Samaritánů, čeho bylo třeba.

Ježíš zůstal sám a usedl pod klenbou studnice. Hleděl-li do okolních údolí, mohl vzpomínati na dávnou minulost národa israelského. Tam pod duby morehskými kdysi rozbil Abraham svůj stan a vzdělal první oltář Hospodinu. Když se Jakob vrátil z Mesopotamie, koupil právě to pole, na němž dlel Ježíš, a vykopal tam studnici, ač byly v okolí prameny, aby nezávisel na sousedech. Později, když jeho synové nerozvážně pomstili zneuctění Dinino

krví mužů sichemských, musil patriarcha prchnouti, ale tak miloval to údolí, že je odkázal svému nejmilejšímu synu. Na tom místě měla splynouti na Josefa všechna požehnání s nebes i z hlubin propasti a spojití se s požehnáním otců jeho. Efraim přijal vzácné to dědictví a uložil tam balsamované ostatky Josefovy a na sta let učinil Sichem hlavním městem Judska. Na svazích proti Garizimu a Ebalu dvanáct kmenů slavnostně přísahalo věrnost Zákonu; na úpatí téhož pohoří dlouho mívali Israelité svá sezení, a i když stal se Sion středem Judska, Roboam nastoupil na trůn v Sichemu.

Co však zbývalo z té slávy? Pohoří i údolí efraimská ztratila svá původní jména a jmenovala se dle Samaří, města rozkolnických kmenů. Pole Jakobovo bylo znesvěceno. Židé se tam nezastavovali a nestýkali se s obyvatelstvem. Vše se změnilo. A Ježíš se tím asi zarmoutil. A tak sklíčen na těle i na duši spočinul na sru-bech studnice. Božskou tuto sklíčenost líčí svatý Jan nepřeložitelnými slovy:

„Posadil se tak u studnice.“

Církev připomíná toto tajemné znavení, světlí-li hrob:

Quaerens me sedisti lassus.

Redemisti crucem passus:

Tantus labor non sit cassus!

Brzy vyšla z městečka Sicharu ta, pro niž konal Ježíš tak únavnou cestu. Byla to Samaritánka, jež vedla špatný život. Se džbánem na rameni přicházela ke studnici Jakobově. Ve skutečnosti nechodívají ženy na Východě takto v poledne pro vodu. Bojíce se pohany přichází k pramenům jen společně, a to při západu slunce. A-

však Samaritánka přišla ke studnici a nebála se, když tam spatřila muže. „Dej mi píti“, žádal Ježíš. Samaritánka pohlédla na cizince; dle šatu a přízvuku poznala, že je z Judska. „Kterak ty, jsa žid, žádáš ode mne píti?“, řekla; „židé přece neobcují se Samaritány.“ Bylo to odmítnutí, tím urážlivější, že v něm byl výsměch, a abychom pochopili jeho tvrdost, musíme si vzpomenouti, s jakou ochotou právě Beduini nabízejí žíznivému poutníku vody. Nic lépe neukazuje, kam až dospělo nepřátelství mezi oběma národy.

Na tuto hrubou odpověď odvětil Ježíš mírně: „Kdybys znala dar Boží, a kdo jest ten, jenž ti praví: Dej mi píti, ty bys ho byla prosila, aby ti dal vody živé.“ Tím darem Božím byla milost; ale Samaritánka toho nepochopila, a když slyšela o vodě živé, počala mysliti na prameny, jež třpytily se ve studnici. „Pane,“ pravila, „ani nemáš, čím bys navázil, a studna je hluboká; odkud tedy máš vodu živou?“ Mluvila již uctivěji, neboť dle velebnosti Ježíšovy a dle ušlechtilosti jeho slov hádala, že je více než obyčejný žid: „Zdaliž ty jsi větší,“ pravila dále, „než otec náš Jakob, kterýž nám dal tu studnici, a sám z ní pil, i synové a dobytek jeho?“

„Každý, kdo pije z vody této,“ odpověděl Spasitel, „žízni bude opět; kdo však se napije z vody, kterou já mu dám, nebude žízni na věky; nýbrž voda, kterou já mu dám, stane se v něm pramenem vody vytryskující do života věčného.“ Ježíš zřejmě nemluvil o pramenech, jež svlažují zemi, ale o pramenech, jež se otvírají v srdcích, aby je zúrodnily. Tímto obrazem opět označoval milost a ukazoval, kterak člověk nachází v ní vše, po čem touží, a nemusí se báti, že se přesytí.

Samaritánka neporozuměla slovům Spasitelovým, a ten pramen života si představovala po svém : i prosila Ježíše : „Pane, dej mi té vody, abych nežíznila ani nechodila sem vážit.“ Mistr se nedal odstráti. Na hřšníci samařské se osvědčovalo, čemu byl učil Nikodema : že duše oddaná tělesným vášním je neschopna pochopiti věci božské, a že nejjistější cestou k osvícení ducha je očista srdce. Přerušil tedy rozmluvu a připomenul ženě té hřšchy její : „Jdi,“ řekl jí, „zavolej svého muže a přijď sem!“ „Nemám muže.“ „Dobře jsi řekla : Nemám muže,“ pravil Ježíš, „neboť pět mužů jsi měla, a ten, kterého nyní máš, není tvým mužem. To jsi pověděla pravdivě.“ Samaritánka odpověděla vyhýbavě : „Nemám muže.“ Ježíš však ji vedl dále, odkryl záhyby jejího svědomí a četl v nich její hřšnou minulost : že se postupně pěti mužům oddala, neovdověvši, nýbrž dávši se rozvésti, že žila nejen v nevěře, ale i prostopášnosti, a že dávala pohoršení, poněvadž sňatky její vůbec nebyly zákonné.

Samaritánka se zastyděla a přestala se přetvařovati. „Pane,“ pravila, „vidím, že jsi prorok.“ Ale ihned odvrátila rozmluvu od té nečestné věci a chopila se otázky z oboru věrouky, jež právě mohla zajímati israelského učitele. Připomenula mu, jak Sichem zápasil se Sionem o přednost, že dle podání byli předky Samaritánů staří patriarchové, a ti že obětovali na hoře Garizimu : „Otcové naši,“ pravila, „klaněli se na této hoře, a vy pravíte, že v Jerusalemě je místo, kde náleží se klaněti.“

Ježíš byl uspokojen, že vzbudil v srdci hřšnice jakousi lítost, a proto rozmlouval s ní dále : „Ženo, řekl jí, „věř mi, že přichází hodina, kdy nebudete se klaněti Otci ani na této hoře ani v Jerusalemě. Vy se

klanste tomu, čeho neznáte : my se klaníme tomu, co známe, poněvadž spása je ze židů.“ Těmito slovy uznával Kristus prvenství kmene Judova : jen k němu se vztahovala zaslíbení, jen jeho oběti byly milé Pánu, jen kmen Judův měl zákon zjevený, archu úmluvy, nad níž se vznášel obláček na znamení přítomnosti Hospodinovy : ale řekl také, že toto nadprávní přestane : „Avšak přichází hodina, a nyní jest tu, kdy praví ctitelé budou se klaněti Otci v duchu a v pravdě ; vždyť i Otec hledá takových, kteří se mu klanějí, v duchu a v pravdě mají se mu klaněti.“

Samaritánku vábila pravda, kterou nejasně poznávala, a nový ten život ji oslepoval a mátl. I vzpomněla si na Vykupitele, jehož její krajané čekali jako svého Vůdce : „Víme,“ pravila, „že přijde Mesiáš, který slove Kristus : když tedy přijde on, oznámí nám všecko.“ Ježíš jí odpověděl : „Já to jsem, jenž mluvím s tebou.“

Více už neřekl, neboť přicházeli jeho učenci ; ale žena nechala džbán džbánem a běžela do města a říkala všem lidem : „Pojďte a vizte člověka, který mi pověděl všecko, co jsem učinila ; není-li on Kristus?“ A lidé byli tak vzrušeni, že v zástupu vyšli ze Sicharu a přišli k studnici Jakobově.

Učenci se tedy zatím vrátili, a veliké bylo jejich překvapení, když viděli, že Mistr mluví soukromě s ženou, se Samaritánkou. Nikdo však se ho neptal : „Čeho si's od ní přál ? Proč jsi s ní mluvil ?“ Podali mu jídlo, jež přinesli, a pravili : „Mistře, pojez !“ Ale Ježíš byl pln radosti, že získal první pohanku, a poněvadž duše jeho byla nasyčena, necítil ani hladu tělesného : „Já mám pokrm k jídlu,“ odpověděl, „o němž vy nevíte.“ Učenci žasli a pravili vespolek : „Zdaliž kdo přinesl mu jídlo ?“ Ježíš řekl

jim : „Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, jenž mě poslal, a dokonal dílo jeho.“

Dílem Božím bylo tedy obrácení Samaritánů, kteří přicházeli k němu. Zbývaly ještě čtyři měsíce do žní, ale jejich blý a vlnící se šat činil dojem, jakoby na rovinách dozrávalo obilí. Spasitel je ukázal svým učenkům : „Nepravíte-liž : Ještě čtyři měsíce, a bude žeň ? Až, pravím vám : Podvihněte oči svých a podívejte se na krajiny, že jsou již bílé ke žni.“

Slova „ještě čtyři měsíce“ řekl asi některý učeník hledě na pole kolem studnice Jakobovy. Ježíš na ně navázal, aby zobrazil žeň, která rychleji zraje nežli žeň pozemská : žeň duší, jež přicházely k němu ze Sicharu, aby byly uvedeny do stodol věčných. A přirovnáváje při tom úkol apoštolů k práci ženců, dal Ježíš učenkům svým naučení, z nichž svatý Jan zaznamenal, jak se zdá, jen něco. Vysvětlil jim, kterak „ten, kdo žne“ na poli evangelia, „běře odplatu a shromažďuje užitek k životu věčnému.“ Na zemi často rozsévač klesá v hrob, dříve než by žal, ale v nebesích bude se radovati i rozsévač i žnec. Ježíš uvedl ještě přísloví : „Jiný jest, jenž rozsévá, a jiný, jenž žne ;“ a ukázal, jak výborně se hodí na činnost evangelickou : „Já jsem vás poslal žnouti, o čem jste nepracovali ; jiní pracovali, a vy jste vešli v práce jejich.“ Ti, kteří před nimi pracovali, nejsou jen proroci, kteří připravovali národ israelský na příchod Vykupitele, ale i Kristus, neboť ovoce jeho kázání sklídí apoštolové.

Zatím přišli obyvatelé Sicharu k Spasiteli ; „prosili ho, aby pobyl u nich. I pobyl tam dva dni.“ Mnozí uvěřili v něho pro slova ženy, která vydávala svědectví : „Pověděl mi všechno, co jsem učinila“ ;

„ale mnohem více jich uvěřilo v něho“ pro slovo jeho. I pravili ženě: Věříme nikoli více pro tvoji řeč; neboť sami jsme slyšeli a víme, že tento je v pravdě Spasitelem světa.“

A tak za dva dni si získal božský Mistr srdce i víru Samaritánů; a to nejen proto, že byli učalivi, ale také že si představovali Mesiáše správněji než židé, kteří doufali, že Vykupitel, až přijde, přinese pozemské blaho, zvláště že svrhne cizí vládu a obnoví království israelské. V Judsku tajil Ježíš, že je Vykupitelem, aby ho neučinili králem proti jeho vůli, ale v Samaří to pověděl zřejmě a zjevil se tam jako Pomazaný a Spasitel světa.

HLAVA ČTVRTÁ.

Ježíš vyhnán z Nazareta.

Jan, IV. 43-46. — Luk., IV. 15-30. — Jan, IV. 46-54.

Pobytv dva dni v Samaří vracel se Ježíš do Nazareta, ale zastavil se na mnoha místech. Svatý Lukáš vypravuje, „že učil v synagogách,“ a svatý Jan praví, „že ho Galilejští přijali radostně, neboť viděli všecko, co byl činil v Jerusalemě o slavnosti.“ „Byl veleben ode všech, a pověst o něm vyšla po celé krajině.“

Ježíš věděl, „že prorok není ve vážnosti ve své otčině,“ a že nemá, proč by skládal naděje ve svou vlastní otčinu, a proto čekal, až Otec nebeský oznámí svoje záměry, aby ji opustil. Vešel tedy do městečka, „kde byl vyrostl,“ a objevil se před Nazaretskými, jako dříve v prostém zevnějšku: byl oděn dlouhou sukni na bedrech řemenem přepásanou, na nohou měl opánky, na ramenou plášť a na hlavě šátek stužkou přes čelo svázaný. Vzezření jeho také neoslňovalo; byl to obličej jak jej vidíme na malbách v katakombách: oválné líce, řídký a jemný vous končící se dvěma hroty, pleť přísně bledá, oko černé a ohnivě, dlouhé vlasy uprostřed nad čelem rozčísnuté a na ramena splývající, výraz tváře milý, obyčejně smutkem zastřený. Rodáci znali Ježíše dle zevnějšku, ale nikdo z nich ještě neznal moci jeho slov, neboť až dosud vždy vyhledával ú-

straní a mlčení. Všichni tedy byli dychtívi ho slyšeti a všele jej uvítali, když příští soboty přišel k bohoslužbě v Nazaretě.

Setkáme se s božským Mistrem tak často v synagogách židovských, že nám nebude zazleno, přerušíme-li vypravování na chvíli, abychom vypočetli poněkud budovy ty a obřady, jež se v nich konaly.

Synagogy ve velikých městech bývaly nákladné a prostorné, v malých skrovné a prosté, ale všechny byly vystavěny dle téhož plánu: dlouhá síň mezi dvojm sloupořadím, končící se svatyní. Nebvlo tam ani soch, ani oltáře, jen dřevěná skříň, zakrytá záclonou a v ní posvátné knihy israelské. Tato část budovy byla v největší úctě; tam byly ony „první stolice,“ jež tak rádi vyhledávali fariseové a zákoníci, a místa, na něž byli uváděni ti věřící, kteří vynikali bohatstvím. Uprostřed byl výstupěk, a na něj vystupoval předčítatel posvátných knih a rabbi, který povzbuzoval shromáždění. Věřící pak byli v lodi budovy rozdělené přehradou na dvě části, z nichž jedna byla pro muže, druhá pro ženy.

Každou synagogu spravoval představený se sborem starších a kněží. Sbor tento řídil náboženská cvičení, soudil, trestal, vyobcovával provilnilce nebo je poslal v poutech veleradě. Nejčinnějším údem byl angelos, legát synagogy, jež se předmodloval a všude zastupoval shromáždění věřících. Hodnostářům podřízen byl nižší služebník chazzan, jenž podával předčítateli posvátné knihy, střežil vchody a připravoval, čeho bylo potřebí.

Bohoslužební řád byl určen pravidly, jichž se úzkostlivě dbalo. Po zpěvu žalmů následovala modlitba z Deuteronomia zvaná dle prvního svého slova Šema,

Slyš: „Slyš, Israeli, Pán Bůh tvůj jediný jest: protož milovati budeš Hospodina Boha svého z celého srdce svého a ze vši duše své a ze vši síly své.“*) Potom přišlo osmnáct blahořečení a po nich poučení, které zabíralo valnou část bohoslužby v synagoze. Dle svědectví svatého Jakuba „býval Mojžíš čtán každou sobotu v synagogách;**) a poněvadž se předčítalo v jazyku hebrejském, jemuž lid od času zajetí nerozuměl, překládal tlumočnick Písmo svaté větou za větou. Tak tomu bylo i se čtením proroků, jež následovalo po čtení Pentateuchu. Proroky čítával rabbi, vykládal je a mluvil k posluchačům „slova útěchy.“ Kdykoli se objevil ve shromáždění cizí žid, jenž vynikal učeností, nutili ho, aby vystoupil na výstupek, chtějíce slyšeti jeho naučení.

Té cti se dostalo i Ježíšovi pro pověst, jež počínala se šířiti o něm. Když povstal, Zákon byl dočten; sluha synagogy podal mu proroctví Isaiášova. Spasitel rozvinul dlouhý pruh papyru, navinutý na hůlce ze dřeva nebo slonoviny a vyhledal čtení na ten den a četl tato slova prorokova: „Duch Hospodinův je nade mnou; proto pomazal mne, poslal mě kázat evangelium chudým, uzdravovat zkroušené srdcem, ohlásit zajatým propuštění a slepým prohlédnutí, propustit utisknuté na svobodu, hlásat milostivé léto Hospodinovo a den odplaty.“

Ježíš nemohl přijíti na vděčnější námět. Vyložil jej dle textu hebrejského, a ten si zde uvedeme v plné jeho síle:

**Duch Hospodinův jest na mně,
neboť Hospodin pomazal mne,**

*) Deut., VI, 4-9; XI, 13-21.

**) Skutky ap. XV. 21.

abych zvěstoval radost trpícím, poslal
mne,
abych léčil zkrúšené srdcem.
Abych hlásal jatým propuštění,
a zavřeným vysvobození,
abych hlásal Hospodinovo milostivé léto,
a den odvety našeho Boha.*)

Vulgata přidává ještě slova prorokova, jichž není v řeckém čtení evangelia: „a abych hlásal den odvety našeho Boha;“ v pravdě by Spasitel neosvobodil trpících a zkormoučených, kdyby nebyl pokořil těch, kteří je utiskují.

Když Ježíš dočetl, svinul rukopis a vrátil jej sluhovi a dle zvyku mistrů usedl, aby povzbuzoval věřící. „A oči všech byly upřeny na něho;“ a snadno si představíme, jaký rozruch nastal ve shromáždění, když slyšeli, „že dnes naplnilo se to písmo.“ Chudým, uvězněným, slepým, zkormoučeným srdcem přinášel spásu; a v přítomné chvíli měli „milostivé léto“ Hospodinovo v pravém slova smyslu. Tato krásná slova s počátku ohromila a mocně působila v synagoze; „všichni přisvědčovali mu a divili se libým slovům, která vycházela z úst jeho, a pravili: Není-liž tento syn Josefův?“

Ale tento obdiv změnil se brzo v nedůvěru. Mohl-li býti prorokem syn tesařův, který byl sám tesařem, jehož dlouho vídali, jak pracoval mezi nimi, neopíral-li svého poslání o nějaký zázrak? Mluvil ovšem „o uzdravování srdcí“, a byla pověst, že činil jinde zázraky; proč nezačal u svých krajanů? Lékaři, uzdrav se sám! vzkřikl kdosi posměšně, to jest: Čiň pro sebe a nech si pro sebe, co jsi učinil pro

---

*) Isaiáš, LXI, 1-2.

jiné. Ježíš klidně opakoval urážku: „Zajisté řeknete mi toto přísloví: „Lékaři, uzdrav se sám; ty věci veliké, které jsme slyšeli, že jsi konal v Kafarnaum, učiň také zde ve své otčině.“ Amen pravím vám: Žádný prorok není vzácným ve své otčině. V pravdě pravím vám: Mnoho vdov bylo v lidu israelském za dnův Eliášových, když nebe se zavřelo po tři léta a šest měsíců, tak že hlad veliký nastal po vsí zemi, a k žádné z nich nebyl poslán Eliáš, leč do Sarepty Sidonské k ženě vdově. A mnoho bylo malomocných v lidu israelském za proroka Elisea, a žádný z nich nebyl uzdraven leč jen Náman syrský.“

Při těch slovech vzkypělo shromáždění hněvem: oni, synové Abrahamovi, byli přirovnáni k pohanům a malomocným! Nebylo to již jen bručení, byly to výkřiky; všichni se najednou pozdvihli, chopili Ježíše a odvěkli ho na vrchol hory, na níž stálo jejich město, aby ho svrhli dolů. Ale ještě nepřišla jeho hodina; dopustil sice, aby ho Nazaretští strkali před sebou, zasypávali ho ranami a nadávkami, ale když přišli na kraj propasti, nadpřirozená moc spoutala jejich ruce; nehybni, zaraženi hleděli, jak Ježíš jde prostředkem jich a odchází.

Odcházel z Nazareta jako odešel z Jerusalema: s bolestí v duši vystoupil na pahorek před Kánou a s vrcholku jeho pohlédl naposledy do klidného údolí, kde uplynulo jeho mládí, na dům, který skrýval ho po třicet let, a kde jako chudý řemeslník pracoval, trpěl, žil lidským životem. To město bylo sice jeho domovem a ten lid byl jeho lid, ale: „Svoji ho nepřijali“;*) šel, aby přinesl spásu, kterou opovrhli Na-

---

*) Jan, I, 11.

zaretští, cizímu lidu, a aby neměl příště, kam by hlavy složil.

Když Ježíš byl vyhnán z Nazareta, zůstal dosti dlouho v Káně, a tak se to rozneslo po městech na březích jezera. Nevíme, co ho zdrželo v tomto městě, ale byl tam ještě, když královský úředník z Kafarnaum k němu přišel, aby uzdravil jeho umfrajčího syna.

Dvořané Herodovi sice málo znali Ježíše, ale ctili ho a vážili si ho, a ti, kteří se mu tajně obdivovali, v něj i doufali. Spasitel nepřijal vznešeného žida tvrdě, nýbrž srovnával jeho prosbu a nezištnou horlivost Samaritánů, a stěžoval si na malověrnost Israele: „Neuzříte-li divů a zázraků“, pravil, „neuvěříte“. Tou výčitkou nechtěl zamítnouti prosebníka ani shasiti světlo víry, jež viděl v jeho srdci; úředník to vycítil ze shovívavého pohledu Mistra a z přízvuku jeho hlasu, neboť doléhal dvojnásobně: „Pane, pojd', prve než umře synáček můj!“

V této prosbě, v tklivém tom slově „synáček,“ je patrné znepokojení, neboť úředník se strachoval, že už neuvidí svého dítěte, ale neměl se báti, že smrt nastane dříve, než by Ježíš přišel a že pak by šel nadarmo. Člověk ten nevěděl, že vzkřísiti a uzdraviti jest Bohu stejné a že moc jeho není obmezena ani prostorem ani časem. Božský Mistr měl soucit se zaslepením, v němž bylo zároveň tolik bolesti, a řekl: „Jdi, syn tvůj je živ.“ A v okamžiku, kdy uzdravoval tělo hochovo, působil tak mocně na srdce otce jeho, že ihned odešel pln naděje.

Byla první hodina po poledni, když úředník odešel od Ježíše. I za velmi krátkých dnů zimních mohl býti do večera v Kafarnaum, poněvadž je to z Kány jen

šest hodin cesty, ale neschůdností cest se zdržel; přespal někde na cestě a vrátil se až druhého dne. Když pak se už blížil, služebníci jeho vyšli mu naproti a zvěštovali mu, „že syn jeho je živ.“ I otázal se jich na hodinu, ve kterou se měl lépe. A oni mu řekli: „Včera v hodinu sedmou přestala mu zimnice.“ Poznal tedy otec, že to byla ona hodina, ve které mu Ježíš řekl: „Syn tvůj je živ.“ I uvěřil v něho on i celý dům jeho.

„To byl druhý zázrak, který Ježíš učinil opět, když přišel z Judska do Galileje.“ Evangelista, když přidával tato slova, dobře věděl o dívech v Kafarnaum, ale měl na mysli zázrak Ježíšův v Káně a chtěl prostě zaznamenati dvě události, jež staly se na témž místě. Proměněním vody ve víno poprvé zjevil Spasitel svoji moc, když se vracel s břehů jordánských do Galileje. Uzdravení syna úředníkova bylo druhým znamením ne méně stkvělým než bylo první, a mělo zároveň značiti počátek nového období veřejné činnosti Ježíšovy.

HLAVA PÁTÁ.

První události činnosti Ježíšovy v Galileji.

I. Povolání prvních učeníků.

Mat., IV, 13—22. — Mar., I, 14—20.

Kána byla hostinnější než Nazaret, ale nestala se středem činnosti v Galileji, nýbrž Kafarnaum, a svatý Matouš, jenž vždy bedlivě sleduje, kterak se v životě Spasitelově plnila proroctví, uvádí na tomto místě slavnou věštbu:*) „Země zabulonská a země neftalimská při moři, Zajordánsko, Galilea pohanská, lid, který seděl ve tmách, uzřel světlo veliké, a těm, kteří seděli ve krajině stínu smrti, vzešlo světlo.“

Isaiáš měl tu před očima jeviště činnosti Ježíšovy: moře Tiberiadské na hranicích Zabulonů a Neftalimů, západní břeh, kde se Kristus obyčejně zdržoval, na protější straně za Jordánem řecké osady desítměstské, národnostně smíšené, jež označuje jménem Galilea pohanská. První Israelité, kteří byli do Assyrie odvedeni, byli z této „země zabulonské a neftalimské“; aby je utěšil, zjevoval jim, že osvobodí je dříve, jež vzejde jako veliké světlo, a že Galilea, jež první byla uvržena ve tmy poroby, první uvidí vycházení hvězdu.

---

*) Isaiáš, IX, 1—2.

Předpověď tato se dlouho neplnila, ale stala se skutkem, když Ježíš stanul na březích jezera a učinil Kafarnaum „městem svým.“ Na počátku svého veřejného života chodíval s matkou, bratřimi a učensky. I do Kafarnaum přišel s nimi. Ale první učenci, Petr, Ondřej, Jakub a Jan, které si vyvolil na březích Jordánu, nebyli s ním, a skrovné zprávy, které máme o skutcích Páně v Judsku, pocházejí asi od těch, kteří s ním nešli do toho kraje. Toliko evangelista Jan, jak se zdá, zúčastnil se cesty do Samaří, ale nedošel až do Nazareta, neboť když Spasitel sestoupil k břehům jezera, sešel se s ním v Betsaidě na loďce otce jeho Zebedea.

Ježíš šel nejprve do města toho, aby si tam vybral knížata své církve. Kráčel po pobřeží, když uzřel, jak rybáři vrhají sítě kolem své loďky; byli to dva bratři, Šimon a Ondřej. Ježíš jim pravil: „Pojďte za mnou, a učiním z vás rybáře lidí.“ A oni ihned zanechavše sítě šli za ním. A popošed odtud spatřil jiné dva bratry, Jakuba a Jana; i oni byli na lodičce s otcem svým Zebedeem. Náhodou se jim protrhly sítě, a oni je spravovali. Pán nečekal, až je spraví, a povolal je, a oni ihned šli za ním a zanechali v člunu otce svého Zebedea s jeho nádeníky.

Kristus nevolil těchto prostých rybářů slepě, neboť dříve než se ruka Boží sama objevila na díle našeho vykoupení, šlo o to, aby sluhové Páně, přirozeně sice nezpůsobilí k tak velkým úkolům, zřekli se sebe a všeho jiného a dali se vésti. První učenci byli takoví, jak toho vyžadovalo jejich poslání, prostí, poctiví, schopní šlechtnosti. Ježíš je vyzval, a oni šli za ním bez váhání a na nic se neohlíželi. Co opouštěli, toho bylo zajisté málo, člun a

sítě, ale to málo bylo jejich všecko, a tím, že to obětovali, ukázali, že budou poslušnými služebníky Kristovými.

Ostatně jejich zaměstnání stále v nich rozvíjelo vlastnosti velmi příhodné pro činnost apoštolskou, zvláště nábožnost, přirozenou u rybářů. Lidé tito žijí ve stálém nebezpečení, často marně zápasí s bouřemi, a zří, jak vítr vzdouvá vlny a opět je ztišuje. A proto vždy cítí, že jsou v rukou Božích. V těžkostech se utvrzuje jejich odvaha, tak že vynikají obětovností i obezřetností.

Tyto prosté ctnosti stačily Mistru; nic neznamenal pro veliké dílo, jež zamýšlel; ale stavěti na ničem je zřejmě tolik, co tvořiti a činiti dílo Boží. Proto tedy Spasitel, místo aby k sobě povolal učené a slavné muže israelské, zvolil za základy své Církve čtyři rybáře z Betsaidy, Petra a Ondřeje, Jakuba a Jana.

II. Den sobotní v Kafarnaum.

Luk., IV, 31—43. — Mar., I, 21—38. — Mat., VIII, 14—17.

První sobota po návratu Ježíšově do Kafarnaum je pro nás vzácným dnem; je snad jediným dnem, v němž můžeme sledovati Spasitele od rána až do večera, ba až do svítání druhého dne, a ta dlouhá řada podrobností nás poučuje, jaké asi bývaly dny veřejné činnosti Ježíšovy.

Bohoslužba se začínala v synagoze už ráno; zástup, před nímž stál Spasitel, byl pozorný, neboť jeho divy byly známy v Kafarnaum, a byli ostatně mezi shromážděnými ti, kteří věřili v něj: Maria, matka jeho, synové Zebedeovi a Jonášovi, učenci, kteří šli za ním z Judska, úředník

Herodův a jeho rodina, a ti dychtivě poslouchali proroka, jehož slovo tvořilo divy.

Po modlitbách vystoupil Mistr na katedru. Mluvil zcela jinak než zákoníci a učitelé, kteří jen stále citovali písmo a dovolávali se podání a slavných rabínů. Ježíš učil jako moc maje, mluvil ve jménu svém, vykládal Písmo samostatně, nehovořil důvtipně o sporných otázkách, jež nezasahují do hlubin duše, nýbrž pronikal do srdcí, aby je přesvědčil. „Všichni žasli nad jeho učením.“ A tu zazněl v síni výkřik; byl to člověk zlým duchem posedlý, který dostal záchvat zuřivosti. Vloudil se do zástupu a byl s počátku nadšen slovem Božím; nemohl však ukrotit děle ducha, který jím vládl, i vybuchl křiče hrůzou a čině snad i hnusné posuňky: „Co tobě do nás, Ježíši Nazaretský?“, volal, „přišel jsi nás zahubit? Vím, kdo jsi: Světec Boží.“

Jak máme rozumět tomuto vyznání ďáblu? Chtěl satan lstivě rušit účinnou řeč Ježíšovu a předčasně odhalit, že je Vykupitelem, či se ze strachu přiznával a lichotil jako otrok, jenž bojí se metly a snaží se usmířit pána, který se chystá jej potrestati? Ať to bylo jakkoliv, Ježíš zamítl tento projev úcty. Šel k posedlému, hrozil duchu, jenž jím zmítal, a pravil mu: „Umlkni a vyjdi z člověka.“ Satan poslechl: poslední výkřik vyšel z hrudi posedlého, jenž se na zemi lomcoval, a pak povstal před očima všech vyproštěn, kliden; na těle jeho, jež dosud bylo sídlem mocností pekelných, nebylo stop jejich násilí.

Při tom zmocnila se zástupu hrůza a úžas, neboť kdykoliv se jeví člověku svět neviditelný; vždy ho vzrušuje. Že byl posedlý uzdraven, tím nebyli židé tak ohromeni, jako že byl uzdraven náhle. Znali a vykonávali ovšem zažehnavání podobná

pracným úkonům kouzelníků. Že však Ježíš bez omývání a bez obřadů, jediným slovem vymítl ducha, tomu se nejvíce divili. S počátku pozorovali jen, že slova Kristova jsou výmluvná, z tohoto však divu poznali, že slova jeho mají nepřekonatelnou sílu, a počali se chvítí před ním jako před svrchovanou velebností. „Co je to?“ tázali se mezi sebou. „Jaké je to nové učení? Neboť s mocí rozkazuje i duchům nečistým, a poslouchají ho.“ Nebylo v těchto řečech ani stínu nedůvěry, s kterou později posuzovali zázraky Spasitelovy jeho nepřátelé, řkajíce, že jimi ruší sobotu nebo že je činí pomocí zlého ducha. Galilejští nepojali takového podezření; viděli, věřili a víra jejich se šířila po celé krajině.

Zázraky té soboty nebyly ještě všechny. Když Ježíš vyšel ze synagogy, vstoupil do domu Šimonova. Syn Jonášův, rybář, vzal si za manželku ženu z Kafarnaum; měl tedy rodinu i přibyték v Kafarnaum i v Betsaidě. Když přišel božský Mistr do domu, byla tchyně Šimonova stížena velikou zimnicí, a přibuzné její stály znepokojeny kolem lože jejího. Všichni ihned upřeli oči na Spasitele; všichni ho prosili. Ježíš přistoupil a přemohl zimnici touže mocí, kterou později zkrotil vzbouřené živly přírodní, a přikázal jí, aby odešla. Ujal ji pak za ruku, pozdvihl zesláblé tělo nemocné ženy a dotekem tím úplně ji uzdravil. Zimnice zmizela nezanechavši po sobě zmatklosti jako obyčejně. Tchyně Šimonova okamžitě povstala, a poněvadž byl čas k obědu, jenž v dny sobotní se konával k poledni, sama připravila, čeho bylo potřeba pro Ježíše a jeho učensky, prostřela na stůl a posluhovala jim.

V Kafarnaum se všude mluvilo o zázraku v synagoze, když se rozšířila zvěst

o tomto druhém divu; nastal obecný rozruch, a nebyti neporušitelného klidu sobotního, nebyl by se dav lidu udržel. Ale když zapadlo slunce, skončil se den sváteční, a zástupové naplnili ulice, jedni přiváděli božskému lékaři choromyslné a posedlé, druzí přinášeli na bídných ložích nemocné, kteří se nemohli hýbat; brzy se nakupilo celé město ke dveřím domu Simonova, ukazujíc Ježíšovi všecky neduhy lidského těla: zběsilost, zesláblost, ošklivé rány.

Spasitel nezámlil žádného z těch, kteří ho vzývali, nýbrž vkládaje na každého ruce uzdravoval je. Posedlí pak jediným slovem byli zbaveni zlého ducha: třesouce se před slovem Mistrovým prchali duchové nečistí křičíce: „Ty jsi Syn Boží.“ Ale Ježíš pohrozil jim, aby neřkali, že je Kristus.

Spasitel uzdravoval dlouho do noci a projevil všem tak tklivou soustrast, že svatý Matouš vidí v divech toho dne vyplnění slov Isaiášových:*) „On přijal mdloby naše a nesl neduhy naše.“ Nikdo nepochopil tak jako Ježíš, že nemoc a smrt vešly na svět skrze hřích; nikdo tudíž se nechvěl před nimi takovou hrůzou. Odtud ten soucit předpověděný Isaiášem, odtud ty slzy u hrobu Lazarova a bolestné vzdechy při pohledu na hluchoněmého. Jeho srdce se rmoutilo nad přišlostí našich strastí, a proto byl pln soucitu a uzdravoval všude a vše, ba i hřích, který je všech béd pramenem.

Poslední nemocný odcházel z domu Petrova až na úsvitě. Nespav pranic Pán vstal a odešel. Městečko Kafarnaum bylo ještě pohřšeno v ticho, když kráčel jeho ulicemi na místo pusté, aby se tam modlil.

---

*) Isaiáš, LIII, 4.

Netrvalo však dlouho, a byl ve svém zbožném ústraní vyrušen; lidé užasli, když se probudili a neviděli Spasitele, i jali se ho hledati na všech stranách. Petr a ti, kteří byli s ním, zvláště vynikali nad jiné svou horlivostí; našli Mistra, an byl zcela zaujat Bohem. „Všichni tě hledají,“ pravili mu. I řekl jim Ježíš: „Pojďme tedy do okolních městeček, abych kázal i tam, neboť k tomu jsem přišel.“ Zástup přišel hned za učensky; chtěl zdržeti Spasitele, ale on se zpěchoval a řekl i jim, že jeho poslání vyžaduje, aby je na čas opustil a nesl i jinam dobrou zvěst království Božského.

III. Zázračný lov. — Uzdravení malomocného.

Luk., IV. 44; V. 1—16. — Mar., I. 39—45. —
Mat., IV. 23—25; VIII. 1—4.

Vyšed z Kafarnaum kráčel Ježíš po březích jezera. Dal se na sever a zastavil se v Betsaidě, městě prvních svých učensků. Synové Jonášovi a Zebedeovi vstoupili na své lodičky a lovili celou noc, neboť byli chudi a pro chléb vezdejší se vraceli k svému řemeslu. Nadarmo však jezdili po moři až do svítání; nechytli nic, ač doba noční jest pro lov nejpříznivější. Sklíčeně se vrátili na břeh. A tu přišel tam Ježíš; zástup byl kolem něho a dychtil po jeho slově. Takto stísněn zpozoroval čluny a učensky, kteří na břehu prali své síť. Vstoupil na lodičku Šimonovu a žádal ho, aby odrazil maličko od země, a sedě na takovéto kazatelně učil lid.

Když kázal evangelium, nezapomínal na rybáře, kteří marně se pachtíli, a měl s nimi soucit. Domluviv, řekl Šimonovi: „Zajeď na hlubinu!“ a jeho společníkům:

„Rozestřete síť své k lovení!“ Šimon odpověděl: „Mistře, po celou noc pracovavše nic jsme nechytili, ale k slovu tvému rozestru síť.“ Rozestřeli ji a chytili tak veliké množství ryb, až se síť trhala. Byli příliš daleko, aby je mohli slyšeti na sousední loďce, a proto dali znamení svým druhům, aby jim přišli na pomoc. I přišli a naplnili obě lodi, tak že se téměř potopovaly. Uzřev to Petr padl Ježíšovi k nohám a řekl: „Odejdi ode mne, Pane, neboť jsem člověk hříšný!“

Zázrakem tímto ukázal Ježíš, že je pánem přírody. Petr podlehl hrůze, která byla společna všem židům, neboť viděti Boha znamenalo jim umříti, a táž bázeň zmocnila se i těch, kteří byli s ním, i synů Zebedeových. Ježíš je uklidnil všechny řka: „Nebojte se, od toho času budete lidi loviti.“

Již podruhé řekl Spasitel tato slova učenskům, a zázračným zahrnutím ryb jim dával na jevo, jak hojná bude moc nad dušemi, kterou jim dá. Tento zázrak byl obrazem jejich úřadu: měli opustiti jezero Genesaretské pro moře věčnosti, žíti v neustálé námaze a neklidu na vlnách bouřlivějších nežli byly vlny jezerní. Ale i když jejich tiché zaměstnání se stávalo zaměstnáním brozným, za to byly jim zabezpečeny nejkrásnější odměny: měnili své řemeslo za poslání nebeské; své hrubé nářadí za síť evangelia, „jež nezabíjejí, co chytí, nýbrž na živu zachovávají a k světlu přivádějí, co vytahují z hlubin propasti.“*) Rozuměli rybáři betsaidští dokonale tomu zázraku? Nemyslíme. Přece však jim Bůh dopřál, aby aspoň částečně porozuměli, neboť přestali se báti a počali důvěřovati;

---

*) Sv. Ambrož, In Lucam, lib. IV. 72.

neprosili už Pána, aby odešel, nýbrž vytáhli své lodky na břeh a opustili vše, aby šli za ním.

S touto družinou prošel Ježíš celou Galileu, „uče v synagogách jejich a hlásaje evangelium o království a uzdravuje velikou nemoc i všeliký neduh v lidu.“ Na chudé vsi, jež právě neměly synagog, nebylo zapomenuto. Pán přinášel všem dobrou zvěst a nečekal jako Jan Křtitel, až někdo přijde k němu, nýbrž předcházet ty, jež chtěl spasiti. Dnové božského Mistra v těchto dědinách mšjely jako dni sobotní v Kafarnaum; místo a čas se měnily, ale on bez únavy všem prokazoval svá dobrodiní, pečoval s tímž soucitem o duše i o těla, léčil každou nemoc, a pak odcházel zanechávaje po sobě vůni své přítomnosti.

Z této první missie v Galileji známe jen jedinou událost. Ježíš byl v městě, jehož jméno je neznámo, když k němu přiběhl muž jakýsi a padl před ním na tvář prose ho o smilování. Nešťastník ho zaslouhoval: malomocenství sžrálo celé jeho tělo. Nemoc na tomto stupni budí hnus, neboť rozklad smrti zasahuje živé maso. Žádné rány se tak neobávali židé; nazývali ji prstem, dotknutím Božím a viděli v jejsm řádění obraz hřsichu, který zachvacuje duši a otravuje v ní prameny života. Smuteční znamení, jež nosívali malomocní, posilovala ještě tento předsudek. Vypovězení z města, s šaty roztrhanými jako by na znamení smutku, s hlavou oholenou, rty majíce zakryty závojem, byli v očích svých spoluobčanů jen živými mrtvolami, jež musily na potkání žalostně volati: „Nečistý! Nečistý!“

Malomocný, o němž je řeč v evangeliu, sice přestoupil tento zákon vešed do města,

ale nešťěstí jeho bylo tak politování hodné, že Ježíš hned s počátku myslil, jak by je zmírnil. „Pane,“ volal ubožák, „chceš-li, můžeš mě očistiti.“ Ihned vztáhl Mistr ruku a dotkl se toho těla a těch odporných ran řka: „Chci, buď čist;“ a malomocenství okamžitě zmizelo. Ježíš uzdravil nemocného tak rychle pro jeho víru, ale i pro jeho smutný stav. Vyslyšel vždy každého malomocného, který ho vzýval. Pán cítil s opuštěností malomocných a očišťoval je vždy ihned.

Avšak po prvním hnutí soustrasti viděl Ježíš, že člověk ten jest rušitelem Zákona; činil mu ostré výčitky a vyhnal ho z města, do něhož se odvážil vstoupiti: „Viz,“ pravil mu, „ať nikomu to nepovíš; ale jdi, ukaž se knězi a obětuj za své očištění, co přikázal Mojžíš, na svědectví jim.“

Ježíš tím rozkazem nejen dal na jevo svou úctu k příkazům Zákona, ale chtěl i mlčením zaháliti čin, jímž se prozrazoval jako svrchovaný zákonodárce, neboť se dotýkal nejstrašnější nečistoty, ale neposkvrnil se, uzdravoval nemocného, kterého uzdraviti mohl jen Bůh sám. Zázrak tak zřejmě božský jistě by v lidu vzbudil nerozumné naděje, a ty by mohly rušiti činnost Spasitelovu. Zakazoval tedy a hrozil, aby svázal jazyk muži, jehož právě uzdravil; ale malomocný neposlechl a nedbal, neboť byl veden jen city své vděčnosti: odešel a všude tu novinu rozhlásil.

A to, čemu chtěl Spasitel zabrániti, nastalo: lid byl tak vzrušen a nadšen, že už nemohl vstoupiti veřejně do města, a musil pobývati na místech pustých. Přicházeli tam k němu odevšad, a Ježíš pokračoval volně ve své činnosti, neboť jsa daleko od míst obydlených nebál se, že

se dozví Herodes, jak lid je zanícen, a že pojme nedůvěru k jeho dílu.

IV. Uzdravení mrtvici raněného. Luk., V. 17-26. — Mar., II. 1-12. — Mat., IX. 1-8.

Opatrnost Spasitelova nebyla bezdůvodná; když několik dní po uzdravení malomocného vešel do Kafarnaum, setkal se tam s fariseji a zákonsky, kteří přišli nejen z Galileje, ale i z Judska a Jerusalema. Z Judska odešel Ježíš, protože členové velerady ho nenáviděli, a jest jisto, že učitelé ti přišli do Kafarnaum, aby potají poslouchali nového proroka a přistihli ho v skutcích, ba i úmyslech.

Když se roznesla zpráva, že se Ježíš vrací, přišli s lidem, vstoupili do domu Spasitelova, usedli mezi prvními a pozorně ho poslouchali. Bylo tam toho dne neobyčejně mnoho lidí, a ti naplnili přisbytek, že nebylo ani přístupu ke dveřím. Ježíš seděl a učil jak obyčejně. Najednou viděl, jak čísi ruce otvírají nad jeho hlavou strop z upěchované hlíny, jenž je na domech v krajinách východních střechou, a jak čtyři mužové spouštějí nemocného na lůžku; byl to mrtvici raněný, a touto cestou hledal uzdravení. Ti, kteří ho nesli, nemohli se pro nával lidu protlačit vchodem, a proto vystoupili na střechu, vytrhli z ní trámce a cihly, aby mohli složit své břímě k nohám Ježíšovým. Tento čin, který byl výmluvnější než jakákoliv slova, a jejich víra, jež neznala překážek, dojala božského Mistra, a on udělil nemocnému více, než v co doufal: „Synu,“ pravil mu, „odpouštějí se tobě hříškové tvoji.“ Ochrnutí nemocného bylo patrně následkem jeho poklesků nebo trestem za ně, a Ježíš, jehož

moc sahala až k pramenům zla, uzdravil duši i tělo najednou.

Tato slova urazila zákoníky, kteří seděli kolem Spasitele, neboť moc odpouštětí hříchů, kterou si osoboval, náleží jen Bohu. Ježíš viděl, jak se mračí a jak hrozivě se dívají. V duchu neb i nahlas reptali: „Co tento tak mluví? Rouhá se; kdo může odpouštětí hříchů, leč jediný Bůh?“ Ježíš jim odpověděl: „Proč myslíte ty věci ve svém srdci? Co je snazší, říci ochrnutému: „Odpouštěj se tobě hříchů,“ anebo říci: „Vstaň, vezmi lože své a chod?“

Z této jasné otázky nebylo vytáčky, neboť není-li možno o prvním výroku dokázat, že je podvodný, není to možno ani o druhém, neboť ten na doklad vyžaduje zázraku. Kdyby se k tomu přiznali před Ježíšem, dali by mu do ruky zbraň, a vydali by se v nebezpečení, že budou ihned usvědčeni. Zákoníci to věděli a nedůvěřujíc moci Kristově mlčeli. Pán využil jejich rozpaků, aby je úplně zahanbil: „Abyste však věděli, že má moc Syn člověka na zemi odpouštětí hříchů,“ obrátil se k ochrnutému: „Tobě pravím: Vstaň, vezmi lože své a jdi do domu svého.“ A ihned vstal nemocný, vzal lože, na němž byl ležel a odešel do domu svého velebě Boha.

Svědci tohoto zázraku byli s počátku hrůzou jako němí, ale podiv jejich brzy se projevil. „Viděli jsme dnes věci neuvěřitelné,“ pravili jedni chvějíc se; druhí velebili Boha připomínajíc si, že nikdy takového divu neviděli svýma očima, a blažověčili Pánu, že dal lidem takovou moc.

V. Povolání Leviho.

Luk., V. 27-28. — Mar., II. 13, 14. Mat., IX. 9.

Z desíti učensků, jež si Ježíš vyvolil na březích Jordánu, jen čtyři byli tenkrát s ním, a všichni byli stejně chudí a prostí. Stav, jenž byl u židů nejopovrženější, dal Ježíšovi pátého druha v osobě Leviho, publikána.

Víme, v jakém smyslu se užívalo slova tohoto v písemnictví latinském. Byli jsm označováni rytíři, kteří si najímali výběrání poplatků v provinciích. Tito bohatí občané římstí se nesmějí plésti s publikány v evangeliu. Ti byli jen zřizenci nižšího řádu, kteří vybírali poplatky ve jménu římských společností, neboť se tyto podniky rozmohly, tak že jediný rytíř jich nemohl míti na starosti. V Římě byl ředitel, který zastupoval společníky a ustanovoval podřízené úředníky, aby bděli nad dovozem a vývozem zboží a odhadovali více nebo méně spravedlivě jeho cenu. K tomuto úkolu se vybírali obzvláště obyvatelé dobyté provincie; znajíce jazyk, obyčeje a bohatství své vlasti byli daleko schopnější k této obtížné činnosti než cizinci.

Úřad tento měl špatné jméno, a kdo byl k něčemu, volil si jiné zaměstnání, a tak musili římstí výběrčí bráti si zřizence své z chátvy. V takových rukách se právo nájemců ovšem zvrhlo ve zlořád a vyděračství, tak že slovo „publikán“ znamenalo totéž co „zloděj.“ Cicero*) je bez obalu nazývá nejpodlejšími lidmi na světě, Stobaeus**) je pokládá za vlky a medvědy lidského pokolení.

*) Cicero. De officiis, I, 42.

**) Stobaeus, Serm., II, 34.

Stav publikánů byl všude v nenávisti, ale v Judsku byl mimo to ještě zvláště v opovržení. Platiti poplatky cizím pánům pokládali židé za čin zakázaný, za přestoupení zákona Hospodinova; a poněvadž publikáni pomáhali při této bohaprázdnosti, byli považováni nejen za zrádce své vlasti, ale za bezbožníky a odpadlíky, kteří zaslужují opovržení zrovna jako zločinci, nevěstky a pohané. A z této opovržené společnosti si Ježíš hodlal vybrati nového učeníka.

Kafarnaum leželo na křižovatce cest z Damašku, Tyru, Seforidy a Jerusalema, a procházely jím neustále karavany, takže bylo jedním z nejpříhodnějších středisek k vybírání poplatků: bylo tam tedy veliké množství publikánů. Když kráčel Ježíš k jezeru, ušel jednoho z nich, jménem Leviho, syna Alfeova, an sedí na celnici. „Pojď za mnou,“ řekl mu. Publikán vstal, opustil vše a šel za Pánem.

Žasneme nad takovou poslušností; avšak Levi dobře věděl, kdo ho volá: nemohl zůstatí lhostejným k slovům proroka, jenž hýbal Galileou, srdce jeho bylo už tajně dotčeno a Kristu získáno. A když božský Mistr místo aby se odvrátil od publikána, jak by to byl učinil obyčejný israelita, zvolal k němu: „Pojď za mnou,“ Levi, jenž byl dosud v opovržení, poslechl hlasu milosti a navždy se oddal Spasiteli.

KNIHA ČTVRTÁ.

*DRUHÝ ROK VEŘEJNÉ
ČINNOSTI JEŽÍŠOVY*

HLAVA PRVNÍ.

Druhé velikonoce veřejné činnosti Ježíšovy.

I. Rybník Bethesda.

Jan, V. 1-47.

Za onoho času přišel Ježíš do Jerusalema na slavnost. Evangelium nepraví, jaká to byla slavnost, ale nejstarší svatí otcové se domnívali, že to byly druhé velikonoce veřejné činnosti Ježíšovy, a my se přidržujeme jejich mínění. Byly to poslední velikonoce, jichž se mohl Ježíš zúčastniti bez nebezpečství. Přerušil tedy svou činnost v Galileji, připojil se k poutnickým karavanám a šel do svatého města. Šel tam poslušen svého Otce, aby znova nabídl spásu nevděčnému městu, jež ho zavrhlo. A jako vždycky, tak i tehdy vyhledával nejprve zkormoucené, těšil je a uzdravoval.

„Jest pak v Jerusalemě při Bravní bráně rybník, jenž hebrejsky slove Bethesda“ (dům milosti). Byla to ohromná, pětiboká nádrž vroubená sloupovím. „Tam leželo na zemi veliké množství neduživců: slepých, kulhavých, ochrnutých, kteří čekali, až se voda pohne. Anděl Páně totiž sestupoval časem do rybníka, a hýbal vodou. A kdo po hnutí vody první vstoupil do rybníka, býval uzdraven, ať byl stížen neduhem jakýmkoliv.“

Ve stínu sloupů ležel tehdy člověk ochromený už třicet osm roků. Čekal pořád, že bude uzdraven, ale neměl nikoho, kdo by mu pomohl, a tak ho vždy předstihli jiní nemocní. Ubožák byl opuštěn a tolikrát zklamán, že již pozbyl naděje. Ježíš ho uzřel na zemi a seznav, že to s ním trvá již dlouhý čas, pojal soustrast s ním: „Chceš-li býti zdrav?“ řekl jemu. Ochrnulý neporozuměl této otázce, ale myslil, že se mu cizinec z útrpnosti nabízí, že mu pomůže v příznivém okamžiku: „Pane,“ pravil, „nemám člověka, aby, když se voda pohne, spustil mě do rybníka; když pak já jdu, jiný sestupuje přede mnou.“ Dí mu Ježíš: „Vstaň, vezmi lože své a chod!“ A ihned povstal nemocný s rohože, na níž ležel, vzal ji na ramena a chodil. Pln radosti se ohlížel, aby poděkoval svému dobrodinci, ale Ježíš skryl se v zástupu.

Den, kdy Pán vykonal toto uzdravení, byl den sobotní. Ti, kteří viděli zázrak, byli mocně dojata, a proto nezabraňovali ochrnulému nésti lože, ale přední mužové z lidu, s nimiž se potkal, se horšili nad porušením posvátného klidu: „Je sobota,“ zvolali, „nesluší se tobě nosit lože své!“ Odpověděl jim: „Ten, jenž mě uzdravil, řekl mi: Vezmi lože své a chod!“ Tedy otázali se ho: „Kdo jest ten člověk, který ti řekl: Vezmi lože své a chod?“ Ochrnulý však nevěděl, ale členové velerady byli neustále zaujata proti Ježíšovi a tušili, že on učinil ten div, a v otázce, kterou dali tomu člověku, projeví nejen své lušení, ale i svou nenávist, neboť se ho neptali: Kdo tě uzdravil? nýbrž: Kdo ti řekl, abys nosil své lože, to jest, abys přestoupil zákon? Propustili tedy neznámého provinilce, jehož by byli za jiných okolností

přísně potrestali, a upřeli svou pozornost na Krista.

Nemocný, jenž byl uzdraven, chtěl aspoň vzdáti díky Bohu a přišel proto do chrámu. Ježíš se tam s ním setkal; poněvadž s tělem uzdravoval i duši, pravil mu: „Hle, učiněn jsi zdráv, již více nehřeš, aby se ti nepříhodilo něco horššího.“ Člověk ten odešel a oznámil židům, že to jest Ježíš, který ho uzdravil.

Tím nechtěl zraditi svého dobrodince, nýbrž právě naopak jej oslaviti a projeviti mu svou vděčnost. Výsledek však byl jiný než si přál, poněvadž zpráva ta jen rozšířila členy velerady, neboť potvrzovala jejich podezření. Ihned se rozhodli, že budou stíhati rušitele svých předpisů. Našli ho v chrámě či v Jerusalemě? Neví se; ale ať už byli kdekoliv, užasli ještě více, když ten, jehož chystali se pokárati, před nimi prohlásil, že jest Synem Božím a má veškeré právo nad sobotou.

Když znatelé otázek svědomí vytýkali Ježíšovi, že ruší Zákon, odpověděl jim, že posvátný klid neznamená mrtvou nečinností, nýbrž zastavení tělesné práce, jež rozptyluje duši, že je vždy dovoleno činiti dobro, a že Bůh, když stvořil svět, odpočinul sice od díla, ale ne aby nic nečinil, nýbrž aby zachovával veškeré stvoření zůstávaje tím, čím jest v podstatě, Životem věčným, bytostí věčně činnou. A Syn Boží, Bůh rovný Otci, také nemůže přerušiti činnost tuto: „Otec můj dosavad dělá,“ pravil, „i já dělám.“

Tato odpověď rozhořčila členy velerady, a oni viděli už v Kristu jen bezbožníka a rouhače. Proto si umínili ho usmrtiti, „ješto nejen rušil sobotu, nýbrž i Boha nazýval Otcem svým, čině se rovným Bohu.“ V tom okamžiku neměli však odvahy jíti do kraj-

nosti, a proto mlčky poslouchali slova, jež je pronikala jako ohnivý meč až do posledních záhybů duše; neboť Ježíš se ne skrýval před knížaty israelskými a zjevil jim, kdo jest.

Když Spasitel prohlašoval, že je Bůh jako Otec, pravil ještě, že má od Otce trojí božskou moc: oživovati duchovně mrtvé, souditi, a konečně vzkřísiti veškeré tělo z hrobu. Na potvrzení těchto nároků nestačilo svědectví Janovo, poněvadž pocházelo od člověka. Ježíš se dovolával tří svědectví, jež pocházejí od Boha: zázraků, jež byly zjevným znamením jeho poslání, hlasu Otcova, jenž ho u Jordánu prohlásil za svého milého Syna, a konečně svědectví Písma: „Zpytujete Písma,“ pravil, „neboť se domníváte, že v nich máte život věčný. Také ona jsou to, jež vydávají svědectví o mně; a vy přece nechcete přijíti ke mně, abyste měli život! . . . Ale poznal jsem vás, že lásky k Bohu nemáte v sobě. Já jsem přišel ve jménu Otce svého, a nepřijímáte mě; jiný-li přijde ve jménu mém, toho přijmete.“

Tyto výčitky ukazují, že Spasitel nechtěl jen osvětliti rozum velerady, nýbrž působiti i na jejich cit. Bylo to marné; knížata judská byla příliš pyšná, aby se klaněla Kristu v osobě syna tesařova. Netroufali si projevití zášť a zachovali v tajnosti, co jim řekl, neboť mnohé zázraky svědčily, že měl pravdu, když pravil, že je Syn Boží, a kdyby se to rozneslo, byl by ho lid s jásáním uvítal jako Vykupitele. Tím, že uzdravoval v den sobotní, porušil Ježíš předpisy farisejské, a proto soustředili své útoky právě k tomu — a obvinili ho, že nedbá dne Páně, vědouce, že ve všem, co se týká posvátného klidu, bude lid stát na jejich straně.

Zajisté nebylo žádné ustanovení židům světější: pokládali je za zvláštní znamení, jímž se lišili od jiných národů, a domnívali se, že jedině oni jsou Hospodinem vyvoleni, aby zachovávali tento příkaz. Ani staré předpisy nevyhovovaly jejich úzkostlivosti. Veliká synagoga napsala po zajetí seznam třiceti devíti „Abothů“ čili zákonů otců. Ty zplodily nekonečný počet „Toledothů“ čili potomků, a tyto druhotné záповědi, jež se vztahovaly na všechny životní okolnosti, činily takřka nemožnou jakoukoliv práci v den sobotní. Vidíme, kolik překážek kladly farisejské zvyky činnosti Ježíšově, a jak snadné bylo členům velerady vytýkati sebe menší porušení těchto pravidel a tak uvaliti hněv lidu na Ježíše.

II. Učenáci trhají klasy.

Luk., VI. 1-5. — Mar., II. 23-28. Mat., XII. 1-8.

Od té doby nepřestala knížata israelská nenáviděti Ježíše. Všude, na cestách, na polích a na poušti, kdekoliv se zdálo, že je sám se svými učensky, byl obklíčen slídiči, a ti bouřili proti němu lid. Hned první dny vidíme známky tohoto pronásledování. Když se Pán vracel do Galileje, přišel v sobotu po velikonocích na pole, kde dozrávalo obilí. Učenáci měli hlad, i utrhli několik klasů, vydrtili je a odfukujíce plevy jedli zrní. Nebylo to nic nezákonného: Mojžíš to výslovně dovolil,^{*)} a po věky bývalo na Východě zvykem neodpíráti poutníku tohoto daru, jenž tak mnoho nestál. Zákon sice dovoloval utrhnutí několik klasů, ale zapovídal žíti a mlátiti obilí ve

^{*)} Deut. XXIII., 25.

dny sobotní; tudíž rozhodli zákonci, že utrhnutí jediný klas a vydrnutí jej je totéž jako žstí a mlátiti obilí. Fariseové šli za učensky. Nechtěli nechati tento přestupek jen tak; přistoupili k Spasiteli a řekli mu: „Hle, učensci tvoji činí, co není dovoleno činiti v sobotu.“ Ježíš šel před svými druhy a proto neměl podslu na tom, co dělali; avšak nezapíral, nýbrž schválil jejich smělé, avšak nevinné počínání. Znalcům zákona, kteří mu vytýkali, že přestupuje zákaz, dal námitku ze Zákona a z jejich vlastního učení a podivil se poněkud ironicky, že mistři zběhlí v Písmech neznají Písem v této věci: „Nikdy-li jste nečtli,“ pravil jim, „co David učinil, když měl nouzi a zlačněl on i ti, kteří byli s ním? Kterak za velekněze Abiathara vešel do domu Božího a jedl chleby předkladné, jichž neslušelo se jstí leč kněžím, a dal i těm, kteří byli s ním?“*)

Mohl-li David v krajní nouzi sáhnouti na tyto posvátné chleby a přestoupiti příkazy Zákona, jak možno obviňovali hladové učensky, že si utrhli několik klasů, aby se posilnili? Ostatně fariseové sami uznávali, že pravidla sobotní mají výjimky, neboť za správnou uznali zásadu: „Ve chrámu není soboty.“ I v sobotu směli kněží rubati dřevo, rozdělávati oheň na oltářích, vyměňovati chleby předkladné, obětovati dvojí žertvu; posvátnost chrámu je omlouvala. Ježíš uvedl svým protivníkům na pamět tento mírný výklad zákona, jež nazývali neúprosným, a pravil, že pro něho může zrovna tak platiti jako pro chrám. Vždyť se právě prohlásil před vešeradou za Syna Božího, jenž člověkem se stal, a tudíž za skutečnou svatyni Hospo-

---

*) I. Král. XXII., 20.

dinovu. Jeho pronásledovníci to jistě dobře věděli, ale Ježíš jim to ještě připomenul řka: „Pravím však vám, že tuto větší je než chrám.“

Mistr nechtěl zahanbiti svých pronásledovatelů, nýbrž spíše získati je pravdě. A proto se snažil je poučiti a ukázal jim, že „sobota je učiněna pro člověka a nikoli člověk pro sobotu.“ Sobota byla ustanovena na úlevu v práci, jež jest následkem prvotního hříchu, a Bůh chtěl, aby byla zárukou klidu věčného. Kdo by zakazoval v tento den milosrdenství lačným, aby si neutrhli několik klasů, ten činil by z Otce nebeského tyrana a z jeho příkazu lásky nenáviděný nátlak. Na to si stěžoval Ježíš před zaslepenými vykladači Zákona: „Kdybyste věděli, co to jest: Milosrdenství chci a ne oběti, nebyli byste odsoudili nevinných.“ Tato odpověď se málo dotkla lidí zatvrzelých v bludu. V té chvíli neodvážili se ničeho proti božskému Mistru, ale umlčeli si, že ho budou sledovati ještě bedlivěji.

III. Člověk s uschlou rukou.

Luk., VI. 6-11. — Mar., III. 1-6. — Mat. XII. 9-21.

Učenáci trhali klasy, když šli z Jerusalema do Galileje. Evangelisté neudávají, kde se Ježíš zastavil, ale vypravují, že některou sobotu potom byl v jedné synagoze. A hle, byl tam člověk s uschlou rukou. Dle evangelia Nazarejských byl to chudý zedník, který se nešťastnou náhodou poranil. „Zapřísahám tě,“ pravil Ježíšovi, „uzdrav mě, abych už nechodil s hanbou po žebrotě!“*)

---

*) Zlomek evangelia Nazarejských citovaný sv. Jeronymem (In Mat., XII, 13.

Fariseové dávali pozor na Krista, „aby našli, z čeho by jej obžalovali.“ Mistr to zaslechl a nenechal jich dlouho v nejistotě: „Vstaň,“ pravil nemocnému, „a postav se do prostřed!“ Potom obrátil se k fariseům, kteří jak obyčejně seděli na čestných místech, a řekl: „Táží se vás, sluší-li v sobotu dobře činiti čili zle, život zachovati či zahubiti?“ Tato otázka je překvapila; přišli jen poslouchati, co Kristus mluví, aby ho mohli obžalovati. Byli zaraženi a mlčeli. Božský Mistr chtěl, aby promluvili, a proto jim připomenul jejich vlastní učení. „Který z vás je člověk,“ pravil, „jenž bude míti ovci jednu, a upadne-li mu v sobotu do jámy, nechopí a nevytáhne jí? Oč lepší je člověk než ovce? Je tedy dovoleno v sobotu dobře činiti.“

Ten důkaz se nedal vyvrátiti; fariseové to chápali a mlčeli. Pán čekal, až odpovědí. I pohleděl na ně vůkol a četl jim na tvářích jen tlumenou zlost, zarytost a zášť. Tu se naplnilo nevolí srdce jeho: zdálo se chvíli, že zahromuje na ty pokrytce. Ale on ihned byl naplněn útrpností, zarmoutil se nad jejich zaslepením a řekl pouze nemocnému: „Vztáhni ruku svou.“ I poslechl: na rozkaz Spasitelův oživila uschlá ruka a byla zdráva jako druhá.

A tak Pán nejen umlčel své nepřátele před celou synagou, nýbrž ukázal jim též svoji moc, avšak nedal příčiny k pokárání, nedotkl se nemocného a neučinil nic vnějšího. Jediným slovem vykonal ten div. Mohli říci, že pouhé slovo, slovo, jež působí dobro, ruší sobotu? Byli bezmocni, a to je podráždilo ještě více. Odešli překypující hněvem a začali se raditi, „co by učinili Ježíšovi.“

Nikde neměly jejich mrzké záměry tolik překážek, jako v Galileji, neboť obyvatelé

tohoto kraje přijali mnoho dobrého od Spasitele, byli potěšeni jeho slovem, nenasákli tak pověrami farisejskými jako židé jerusalemské a proto by nestrpěli, aby někdo ublížil jejich proroku. Ostatně měla velerada v zemi té jen obmezenou moc a nesměla tam nic činiti bez schválení Herodova. Bylo tedy napřed třeba dohodnouti se s rádci a strannsky vladařovými. Až dosud jimi fariseové jerusalemské hluboce pohrdali, jednali s nimi jako s Herodiány a odpadlky a vytýkali jim, že se podrobují římskému jhu, že žijí jako pohané a že jsou bezbožní jako saduceové, ale nenávisť ke Kristu přemohla úzkostlivost, a vyslanci velerady hleděli jen získati své nepřátele pro své spiknutí. Dosáhli toho snadno, neboť svojí přísnou mravoukou, svým vlivem na lid, svými nároky na synovství Boží Ježíš stále ohrožoval krále, jenž byl žárliv na svou moc.

Když Spasitel viděl, jak strašná bouře se nad ním stahuje, odešel na břehy jezeru blízko území Filipova, aby unikl pronásledování. Zabezpečiv se takto rád přijímal ty, kteří šli za ním do ústraní, a uzdravoval nemocné; činil to však jen opatrně a přikazoval jim, aby neříkali, kde je. Čekal, až těkavý duch Herodův se obrátí k jiným věcem, aby zas veřejně mohl začísti svou činnost.

Tato skrytost, již Ježíš potřeboval na čas ke své záchraně, vzbudila podiv a pohoršení u židů, kteří se již obrátili. Přičilo se jim asi, že se Vykupitel musí skrývati a že nevystupuje veřejně, neboť svatý Matouš připomíná, že tuto poníženosť předpověděl Isaiáš prorok:*) „Ať služebník můj, kterého jsem vyvolil, miláček můj,

---

*) Isaiáš, XLII, 1-4.

v němž zaslíbila si duše má. Dám ducha svého na něj, a bude zvěstovati soud národům. Nebude se hádati, ani křičeti, aniž uslyší kdo na ulicích hlas jeho. Třtiny nalomené nedolomí a knotu doutnajícího neuhasí, až přivede soud k vítězství a ve jménu jeho budou doufati národové.“

HLAVA DRUHÁ.

Dvanáct apoštolů.

Mar., III. 7-15. — Luk., VI. 12-19. — Mat., X. 3-4.

Když byl Pán skryt, přestali ho nepřátelé pronásledovati. Za krátko se opět objevil. „Četný zástup z Galileje i Judska šel za ním; také z Jerusalema a z Idu-meje i ze Zajordánska a z okolí Tyru a Sidonu přišli k němu v množství velikém uslyševše, jak veliké věci činí. I řekl učeníkům svým, aby měli pohotově pro něho lodičku pro zástup, by ho netiskli; neboť mnohé uzdravil, tak že se valili na něho, kdokoli měli neduhy, aby se ho dotkli; a duchové nečistí, když ho spatřili, padali před ním a křičeli řkouce: Ty jsi Syn Boží. On však přikazoval jim přísně, aby ho neprojevovali.“ Činnost Spasitelova byla tu stejná jako v Kafarnaum: vyučoval lid, uzdravoval nemocné, z posedlých vymítal zlého ducha.

Po jednom takovém únavném dni „vyšel Ježíš na horu se pomodlit a přes noc trval na modlitbě k Bohu.“ Dle podání to bylo na pahorku mezi Kafarnaum a Tiberiádou. Tam bděl Pán a tam potom kázal. Křesťané nazývají pahorek ten horou Blaženství, Arabové Kurn-Hattin, Rohy Hattinu dle dvou chlumů, jež ční poblíž vsi Hattinu. Na západu se pahorek ponenáhlu vyvyšuje nad mírně vlnitou planinou, na východě však přeskče strmí nad rovinou,

kteřá je dosti veliká pro množství lidu. V hornaté krajině na tomto břehu jezera marně bychom hledali jinou výšinu, jež by zasluhovala jména hory; na těchto tedy místech budeme sledovati Spasitele.

Ježíš vždy miloval osamělé vrchy, večerní ticho, nebe ozářené hvězdami; tam se nerušeně nořival jeho zrak v lůno Otcovo; jeho duše tam okoušela tichého vytržení. Ale tato noc byla jaksi slavnostní; ze slov svatého Lukáše poznáváme, že předcházela veliký den. Když se rozednilo, povolal k sobě Ježíš učeníky své, kteří patrně odpočívali nedaleko, a „vyvolil z nich dvanácte, jež také apoštoly nazval.“

Mistr tímto na pohled prostým úkonem dal základ dslu, jež mělo naplniti svět a vzdorovati nejprudčím útokům. Musíme si připamatovali, že Církev, i když v dobách pozdějších zmohutněla, neměla jiného základu než dvanáct apoštolů. Tenkrát se ničím nevyznařenávali. Byli nevědomí, ctižádostiví, pečovali více o tělo než o duši. A takoví zůstali ještě dlouho. Ale ruka, která vybrala látku tak hrubou, byla dosti mocná, aby ji zušlechtila. Na základech nebeského Jerusalema viděl svatý Jan tuto látku, jež byla s počátku netvářná. A povstalo z ní dvanáct drahých kamenů a ty zářily oslňujícím světlem.*)

Dal Ježíš tomuto počtu symbolický význam? Chtěl jsem připomenouti dvanáct kmenů israelských, na jejichž památku měl velekněz na náprsníku dvanáct drahokamů? Dohady takové byly učiněny a nejsou nijak přemrštěny, povážšme-li, jakou důležitost měla čísla ve starověku. Nejen pohané věřili v jejich skrytou moc. Židé a první otcové církevní je zkouřnali bedlivě, a není

---

*) Zjev., XXI, 19-21.

pochyby, že v Písmu samém mnohá čísla mají tajemný význam. Mnozí s oblibou užívali tajné jejich mluvy a ta byla jako harmonie doprovázející zpěv, aby se lépe vyjímala. Ježíš jistě užil významu čísel a řídil se v tom jako i v jiných věcech obyčejí své doby. A neučinil tak bez úmyslu, nýbrž zvolil právě počet dvanáct, který jeho učenci pokládali za důležitý, neboť první jejich starostí po Nanebevstoupení bylo doplniti sbor apoštolský volbou svatého Matěje.*)

Z dvanácti apoštolů bylo již sedm vyvoleno. Byli to dva synové Jonášovi, Petr a Ondřej, Jakub a Jan, synové Zebedeovi, Filip z Betsaidy, to byli čtyři první; Bartoloměj z Kány Galilejské a Matouš celník. Ježíš povolal ještě pět jiných: své dva bratrance, Jakuba Mladšího a Judu přisjímám Lebbea nebo Thaddea; Galilejany Tomáše a Šimona Horlivce, a konečně zrádce, muže z Keriothu v Judsku, Jidáše, syna Šimona. Většinou víme o těchto apoštolích jen málo: jejich jména, několik slov, jež vyslovili, několik činů zaznamenaných v evangeliu nebo ve Skutcích apoštolských, něco z pozdějšího podání, a to stačí sotva, abychom napsali nástin jejich povah.

Bartoloměj je nejméně znám ze všech. Je nesporné, že Bartoloměj jest Nathanael, jehož našel Filip, an rozjímal pod fíškem, a jehož přivedl k Božskému Mistru. Čistota a poctivost byly základem jeho povahy; k tomu se družila zajisté skromnost, neboť syn Tolmajův po svém vyvolení už nevystupuje. Podání praví, že hlásal evangelium Indům, a že byl za živa s kůže svlečen a hlavou dolů ukřižován.

Filip, přítel jeho, byl mezi Galilejany,

*) Sk., I, 15-26.

kleří očekávali Vykupitele a přišli proto k Janu Křtiteli. Evangelium vypravuje, jak byl vnímavý a poslušný hned od té chvíle, kdy ho Ježíš povolal, jak měl soucit s lidem, který šel za Mistrem na poušť, ale jak těžko chápal, že by několik chlebů stačilo, aby se všichni nasylili, a ještě těžší jak vnikal ve věci duchovní, a jak ještě při poslední večeři žádal Spasitele, aby ukázal svého otce, o němž stále mluvil. Polykrates, biskup efesský, vypravuje, že Filip byl ženat; jeho dcery byly prvními z panen, a on sám zemřel v Hierapoli ve Frygii.*)

Šimon měl jméno Kananejský, jež sv. Lukáš překládá Horlivec. Jménem tím se liší od Šimona Petra. Snad náležel tento apoštol k proslulé straně, jež stíhala každé porušení Zákona nejen slovem jako proroci, ale i zbraní jako Finees. Je známo, jakou úlohu hráli tito Zelotové za posledních dnů Jerusalema, jak se stali postrachem země a jak všude vraždili a pustošili. Povolal Ježíš jednoho z těchto fanaticů, aby v téměř sboru byl v téže hodnosti Levi, výběrčí římských poplatků a Šimon, žid, který se bouřil proti každé dani cizincům? Nic tu neodporuje záměrům Mistrovým, neboť ve svém díle nedal mnoho na omezitelnost lidskou, „ale co pošetilé je ve světě, to si vyvolil, aby zahanbil moudré, aby žádné tělo se nechlubilo před ním.“**)

Matouš zanechal božskou knihu, své evangelium. Mluví v něm jen jednou o sobě, aby pověděl, že byl publikánem, člověkem opovrženým v Israeli, a že si ho přece Ježíš vyvolil.

Jaké povahy byl Tomáš, dá se snáze

*) Eusebius, *Historia ecclesiastica*, III, 31.

***) Kor. I. 27.

řící. Byl ducha prostého, těžce chápal tajemství a při poslední večeři se nelsčeně přiznal, že nerozumí slovům Páně: „Pane“, pravil, „nevíme, kam jdeš; i kterak můžeme znáti cestu?“*) Z činnosti Ježíšovy a z jeho zázraků nenabyl Tomáš pevné víry, že by byl Bohem. Když vstal Kristus z mrtvých, nevěřil tomu, byl sklíčen, a v beznaději se chtěl nejprve dotknouti svýma rukama ran Mistrových, než by uvěřil. Měl však srdce šlechetné, neboť když Ježíš nedbaje, že ho židé nenávidí, šel, aby vzkřísil Lazara, Tomáš řekl k apoštolům ona slova, jež opakovali všichni mučedníci křesťanští: „Pojďme i my, ať umřeme s ním!“***)

Z Nazareta byli dva synové Alfea a Marie, Jakub a Juda. Čím byli tenkrát, tím zůstali po celou dobu činnosti Ježíšovy: řemeslníky, kteří hledali věcí pozemských. Teprve když Duch svatý sestoupil na ně o svátku Letnic, učinil z těchto přislužných Páně apoštoly, Judovi vnukl jeho mužnou epištolu, a učinil Jakuba mladšího nejslavnějším biskupem prvotní Církve. Jakub byl skoro třicet let duchovním pastýřem v Jerusalemě a udržel shodu mezi pohany a obrácenými židy. Na prvním sněmu církevním přednesl velmi moudré záměry a hájil svatého Pavla proti přepjatým horlíkům pro židovství. Všichni židé na křesťanství obrácení ho ctili jako svého vůdce a plni uctivosti přijali jeho list, který posílal „dvanácti pokolení, která jsou v rozptýlení.“†) V tom listě kárá svatý Jakub nepravosti svých krajanů, jejich hádky, jejich vypínavost a hrabivost. Poslední léta života prožil Jakub v modlitbě; klečel ve

*) Jan, XIV, 5.

***) Jan, XI, 16.

†) Jak., I, 1.

dne v noci v chrámu a svou přísmluvou odvracel hrozící zkázu Jerusalema; byl „hradbou svého národa“*) dle slov jeho vrstevníků. Jak svatě žil, tak i zemřel. O svátcích velikonočních žádal ho velekněz Ananus a členové velerady, aby vymluvil židům, by nevěřili v Ježíše. Svatý stařec dal se odvésti na sloupové klenutí chrámové a slíbil, že odtud promluví k lidu, ale nevymlouval mu nic, nýbrž naposledy velebil svého Mistra. „Proč mě vyslycháte o Ježíši?“ zvolal, „sedí na pravici Všemohoucího a opět přijde v oblacích nebes.“ Jeho pronásledovatelé se rozzuřili, svrhli ho dolů a ukamenovali. Jakub polomrtev pozdvihoval se na kolena, aby prosil Boha za milost pro ty, kteří ho vraždili. A tu ho dorazil muž kterýsi valchářským nástrojem. Byl pochován u chrámu; za osm let byla z Jerusalema jen hromada popelu.**)

Máme nyní mluvit o nejslavnějších apoštolech, Šimonu a Ondřeji, synech Jonášových, a o Jakubu a Janu, synech Zebedeových. Tito čtyři rybáři betsaidští tvoří zvláštní skupinu, v jejímž čele je hlava apoštolů, Šimon Petr. Nejméně znám jest Ondřej, jenž, jak se zdá, byl zastíněn slávou svého bratra. Přivedl Šimona k Ježíšovi, ale potom ustoupil do pozadí. Jeho život byl sice skrytý, ale smrt jeho vzbudila takový úžas, že kněží a jáhnové achajští o ní psali celé Církvě. Dle jejich vypravování můžeme krok za krokem sledovati skutky mučednickovy, výslech, odpovědi Ondřejovy, dlouhá jeho muka. Zemřel na kříži láskou volaje k Ježíši, tak

---

*) Eusebius, *Historia ecclesiastica*, lib. II, cap. XXIII.

***) *Fragmenta Hegesippi* (Migne, *Patrologie grecque*, t. V, p. 1307.)

že k slzám byli dojati, kdo ho slyšeli.*)"

Mimo Ondřeje jsou Petr, Jakub a Jan vyvolení mezi vyvolenými, zasvěcení v tajemství Mistroya a jeho důvěrní druhové. Oni jediní byli při vzkříšení dcery Jairovy, při proměnění, při smrtelném zápase Spasitelově. Ježíš pověděl, proč miloval zvláště tyto dva syny Zebedeovy: Jejich srdce bylo ohnivé jako blesk, a proto jim dal krásné jméno: „synové hromu,“ Boanerges.**) Byli útoční a někdy i násilní jako hrom, jak o tom svědčí den, kdy volali oheň s nebe na samaritánské město, které jich nepřijalo. Tuto prchlivou horlivost měli po své matce Salome. Žena rybáře Zebedea byla oddána Spasiteli až ke kříži. Žádala jednou, aby její synové seděli v království Kristově jeden na pravici a jeden na levici jeho.†) Ježíš chtěl potlačit toto přání a pravil, že jen ten bude s ním oslaven, kdo s ním bude trpěti: „Můžete-li pít kalich, který já budu pít?“ tázal se jich. „Můžeme,“ odpověděli synové Salomenini. Tato odhodlanost dojala Pána; dopřál Jakubovi, nejen že pil dříve než ostatní z onoho poháru utrpení, ale že jej vypil rázem. Byl apoštolem horlivým a proto dal ho Herodes Agrippa usmrtit mečem. První z apoštolů zemřel smrtí mučednickou.††)

Druhý syn Salomenin přežil všecky. Vznášeje se ve výších nedostupných zůstal skryt, zatím co Petr a Pavel kázali celému světu. Ale koncem prvního století, když poslední svědkové slova Božího zahynuli a kacířství ohrozilo rozkvétající Cír-

---

*) Migne, Patrologie grecque, Acta et Martyrium S. Andreae Apostoli (t. II, p. 1217.)

***) Mar., III, 17.

†) Mat., XX, 22, 23.

††) Skutky ap. XII., 2.

kev, zazněl hlas Janův. Jeho evangelium, epištola, kterou napsal jako průvodní list k němu, i Zjevení byly také jako blesky. V nich oslňuje, hřmí, oko se kalí, sleduje-li jeho strašná vidění: deště ohně a krve, zlaté poháry přetékaající hněvem, koně s hadí hřívou, s ohnivými pancíři, vydechující oheň a síru, červeného, sedmihlavého draka s deseti rohy, jenž táhne svým ocasem třetinu hvězd nebeských a hází je na zemi. Mocnými výkřiky zjevil prorok patmosský svá vytržení. Umění křesťanské pomísí tyto úchvaty apoštolovy. Znázorňuje ho spíše jako půvabného jinocha s očima k nebi pozdviženýma, někdy i panensky bojácného. Zajisté vynikal „učeník, jehož Ježíš miloval,“*) onou něžností srdce, ale něžnost ta byla v duši ohnivá. A ohnivost, pro kterou ho Mistr nazval Synem hromu, nás stejně uchvacuje, když slyšíme, jak si apoštol ošklivil kacíře Cerintha, a když čteme strašlivé obrazy v jeho Zjevení. Právým znakem Janovým není holubice, nýbrž orel. Pro tuto prudkost zmírněnou něžností, oblébil si Ježíš Jana a učinil ho svým miláčkem.

V povaze Šimona, syna Jonášova, není tolik protiv. Zcela ji vyjadřuje jméno, jež mu dal Ježíš: „Ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skále vzdělám církev svou.“**) Veliký apoštol měl tedy býti základem Církve, vůdcem a hlavou neomylnou svých bratří. Když Pán si vyvolil dvanáct apoštolů, prohlásil tak důrazně tuto Petrovu přednost, že všichni ho byli poslušni. Ke sklonku toho dne mluvil Petr a jednal ve jménu jejich. Když se Mistr smutně tázal v Kafarnaum: „Chcete-liž i vy odejít?“†)

---

*) Jan, XIII. 23.

**) Mat., XVI, 18.

†) Jan, VI, 68-70.

on odpověděl jménem všech: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného.“ On to byl opět, jenž v Cesareji Filipově vyznal víru apoštolů: „Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.“*) Tato hodnota byla též příčinou jeho pádu: neboť zhrdl, ze silného stal se troufalým, z pevného umíněným. Odporoval dokonce svému Mistru, tak že mu ostře odpověděl: „Jdi mi s očí, satane! Pohoršením jsi mi, neboť nemáš na zřeteli věcí Božích, nýbrž věci lidské.“ **) Ke konci činnosti Ježíšovy nebyl už Šimon, syn Jonášův, skalou nerozbornou, nýbrž viklavým kamenem, jež ženská ruka shodila. Padl sice, ale potom zaujal pevnější polohu. „V přenesmírné moci Boží“ †) se pozvedl Petr z propasti ponížení. Od té doby ani jeho víra, ani jeho síla neochabla; vždy býval v čele svých bratří, první vstupoval do hrobu Ježíšova, první ho uviděl, když z mrtvých vstal, první vstupoval na lodičku při zázračném zahrnutí, první se vrhl do moře, aby se dostal k Spasiteli, první vytáhl na břeh sto padesát tři ryby, jež neprotrhly síť. Když hodlal Ježíš vstoupiti na nebesa, uložil mu, aby pásł i ovce i beránky; apoštol vyplnil rozkaz Páně, řídil hlásání slova Božího, byl hlavou Církve a dal příklad věkům budoucím, neboť první skutky prvotní Církve byly skutky Petrovy.

Zbývá ve sboru apoštolském temná postava, kterou všichni evangelisté dávají na poslední místo: je to Jidáš, syn Šimonův, muž z Keriothu. Ježíš si vzal jen jediného apoštola z Judska, a ten byl zrádce. Kromě jeho zrady víme o něm, že dovedl zacházeti s penězi a proto byl pokladníkem a-

*) Mat., XVI, 16.

**) Mat., XVI, 23.

†) II. Kor., IV, 7.

poštolů. Měl tedy u nich důvěru od počátku, a zůstala mu až do posledních velikonoc, neboť na jeho popud reptali proti Magdaleně, že vylévá na hlavu Ježíšovu vonné věci. Ač byl muž z Keriothu již dávno zkažen, činil vždy tak dobrý dojem, že nikdo nemyslí na Jidáše, když Pán řekl, že bude zrazen, jen Ježíš věděl, co skrývá se v jeho duši. Kolik pronesl Spasitel k lidu slov, v nichž mohl zrádce viděti výzvu nebo výčitku! Jednou radil laskavě: „Neskládejte sobě pokladů na zemi... Neboť kde je poklad tvůj, tam jest i srdce tvé... Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně.“*) — Jindy zvolal hrůzou: „Zdali nevyvolil jsem vás dvanácte? A jeden z vás je ďábel.“**) Božský Mistr dlouho nechtěl opustiti tohoto „syna záhuby.“†) V zahradě Gethseman-ské ho ještě políbil a nazval svým přítelem.

Tak se nám jeví sbor apoštolský ve své rozmanitosti. A tito apoštolové stali se vybraným zástupem. A chodili se Spasitelem po Judsku, s ním pracovali i jídali, a neměli, kam by hlavu položili jako on, a často usínali s ním, nemajíce přístřeší kromě hvězdnatého nebe a pomocníka kromě Otce nebeského.

---

*) Mat., VI, 19, 21, 24.

**) Jan, VI, 71, 72.

†) Jan, XVII, 12.

HLAVA TŘETÍ.

Řeč horská.

Mat., V., VI., VII. — Luk., VI. 20-49.

Řečníci křesťanští rádi staví Ježíše hlásajícího nový zákon na hoře Blahoslavenství proti Mojžíšovi na Sinaji. Na jedné straně je Hospodin zahalený mrakem, z něhož vycházejí hromy a blesky, na druhé straně v tichu vcházejícího dne laskavý a srdce jímající hlas: tam hrozná poušť bez vody, bez zeleně, načervenalé útesy nad pustými horami, zde půvabné jaro galilejské, pahorek na úrodných pastvištích a kolem jezero Genesaretské: slovem, na Sinaji byl dán zákon smrti lidu v prachu ležícímu, na hoře Blahoslavenství byl hlásán zákon milosti zástupu důvěřivému a radostnému.

Má tato básnická protiva skutečný základ? Může se kázání na hoře srovnati s deskami Hospodinovými? Chtěl Ježíš, aby toto kázání bylo křesťanským zákoníkem? Nic nepotvrzuje, že by řeč, kterou svatý Matouš zaznamenal, měla tento zvláštní ráz. Evangelista podal řeč Páně tak, aby učinil učení Mistrovo srozumitelným. Skutečně nikdy nenašel Ježíš příznivějších okolností k výkladu své nauky. Až dosud neměl posluchačstva, které by bylo dosti zasvěceno ve věci nadpozemské a schopno jej poslouchati. Později byl obklopen slídiči, neměl už té volnosti a musil

se často vyjadřovali slovy skrytými a v podobenstvích. Ale v době, kdy kázal Pán na hoře, neslídili po něm nepřátelé tak urputně, aby za ním šli až na místa pustá. Bděli nad ním v městech a synagogách. Ježíš měl na čas pokoj od nich a mohl otevřítí oddanému lidu své srdce a zjeviti světlo, jež přinášel světu. Řeč horská se sice formou podobá jiným naučením Spasitelovým, jest však zajisté nejúplnějším vyjádřením učení křesťanského a krátkým obsahem evangelia.

Máme o té řeči dvojí zprávu: stručnou zprávu svatého Lukáše psanou pro obrácené pohany, v níž není zmínka o obyčejích židovských, a text svatého Matouše, v němž se slovo Mistrovo věrně obráží jako v zrcadle. Dle vypravování svatého Matouše živě si můžeme představití jeviště kázání. Stranou od bodláčí rostou na lukách lilie, zelené révy, ískovnsky, ptactvo dovádí v povětří; na prazích domů psi a prasata se vrhají na své žrádlo; ze sousedního jezera přicházejí rybáři, kteří by se hrozili myšlenky, že by měli přinéstí dětem hada místo ryby. S výšin Kurn-Hattinu ukazuje Spasitel posluchačům město na pahorku, blízko pak horské vsi. Mluví vesničanům o zkažené soli vyvržené na cestu, nebo líčí jejich venkovskou domácnost, jak rozžhají večer na kbelku na měření obilí jedinou svíci a při tom praví: „Vy jste světlo světa; nerozsvěcují svíci a nekladou jí pod kbelík, nýbrž na svícen, aby svítila všem, kteří jsou v domě. Tak svěť světlo vaše před lidmi!“

Svatý Matouš popisuje věrně čas i místo a tak prozrazuje, že byl tehdy mezi posluchači slova Božího, jest však otázka, máme-li z toho usuzovati, že podává řeč Páně úplnou. Nejvýznačnější vykladaatelé

nejsou toho názoru, a vše svědčí pro jejich mínění; úsečnost myšlenek, hojnost životních pravidel, náhlé přechody, obrazy a podobenství jen naznačené. Tak nemluvil božský Mistr. Kázal lidem prostým a proto opakoval jednu myšlenku novým a novým způsobem, až ji pochopili. Toužil jen, aby byl pochopen a milován. To mu bylo hlavním pravidlem. Kdyby byl svatý Matouš podrobně zaznamenal dlouhé a vytrvalé řeči Ježíšovy, zbytečně by přetížil evangelium. Proto raději vybral jen ta naučení Mistra, jež nejlépe představují jeho učení.

Největší úžas vzbudila toho dne blahoslavenství Spasitelova, neboť vyvracela předsudky israelské. Mojžíš předložil tomuto smyslnému a hrubému lidu vnadidlo pozemské odplaty a ujistil jej, že jeho sláva nebo ponížení bude záviseti od jeho věrnosti k Hospodinu. Židé z toho usoudili, že blaho je vždy následkem ctnosti a že jako bohatství je známkou přízně Boží, tak bída a hoře jsou svědectvím Božího hněvu. Ačkoliv je Zákon prodchnut láskou, počali pohrdati chudobou, tvrdými býti k nešťastným a nemocným, neboť je pokládali jen za hříšníky spravedlivě potrestané. Tak vznikly i jejich mylné představy o Vykupiteli; mysli o něm, že přivede jejich národ k slávě a štěstí.

Několika slovy rozptyluje Ježíš tyto viny. Místo bohatství nabízí štěstí chudých; násilníkům, kteří snili jen o výbojích, mírnost, srdcím milujícím veselí radost slz, hladovějícím a žíznějícím spravedlnost jako pokrm, duším bezcitným milosrdenství, smyslným půvab čistoty, štěstí pokojných a pronásledovaných národu úpíci pod jhem. Jaké zklamání pro mocné tohoto světa! Však jaké nečekané zjevení pro chudé a ponížené! Považme, jak byli

opuštění i v Israeli, jak byli utiskováni slabí a tiší, v jakém zoufalství žili nešťastní, neboť nikdo jim nestíral slz, a pochopíme radost ubožáků, když pravil k nim Kristus:

„Blahoslavení chudí duchem, neboť jejich je království nebeské!

Blahoslavení tiší, neboť oni zemí vládnouti budou!

Blahoslavení lkající, neboť oni potěšeni budou!

Blahoslavení, kteří lačnější a žíznější po spravedlnosti, neboť oni nasyceni budou!

Blahoslavení milosrdní, neboť oni milosrdenství dojdou!

Blahoslavení čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou!

Blahoslavení pokojní, neboť oni synové Boží slouiti budou!

Blahoslavení, kteří protiventství trpí pro spravedlnost, neboť jejich je království nebeské!“

Když viděli židé, jak Mistr drtí tolik přeludů, mohli se domnívati, že chce vše změnit v Israeli; proto ihned dodal, že nepřišel Zákona zrušit, ale naplnit. Mojžíš řekl: Nezabiješ; Ježíš zapovídá i slova a city nenávisť. Mojžíš odsuzoval cizoložství; Ježíš nečistý pohled a nečistou myšlenku. Mojžíš dovoľoval rozvod; Ježíš přivádí manželství k původní svatosti. Bylo psáno v Zákoně: „Nebudeš křivě přísahati, ale splníš Pánu přísahy své.“ „Já však,“ pravil Kristus, „pravím vám, abyste nepřísahali vůbec: ani nebem, ani zemí, ani Jerusalemem. Budiž však řeč vaše ano, ano, ne, ne; co nad to jest, ze zlého jest.“

„Slyšeli jste, že bylo řečeno: Oko za oko a zub za zub. Já však pravím vám, abyste neodpírali zlému; nýbrž udeří-li tě

někdo v pravé líce tvé, nastav mu i druhé, a tomu, kdo chce souditi se s tebou a vzíti sukni tvou, zanechej i plášť; a přinutí-li tebe někdo na mšli jednu, jdi s ním i jiné dvě. Tomu, kdo tě prosí, dej, a od toho, kdo chce vypůjčiti si od tebe, neodvracuj se!“ —

Tato božská naučení nebyla ještě naplněním Zákona. Ježíš chtěl odhaliti to, co Zákon v jádře obsahoval, aby přinášel ovoce milosti. A proto musil prolomiti těsný kruh, v nějž se židé uzavírali, a změnili jejich názor na pohanství. Mojžíš znal slabost svého lidu a proto zakázal mu všecken styk s modloslužebníky; učitelé židovští učinili z toho zákazu příkaz nenávisi, každého cizince považovali za nepřítel a hlásali nesmířitelné zásady: „S pohany žádné slitování!“*) Pohar není náš bližní!“**) Proti tomuto zákonu nenávisi postavil Ježíš lásku, jež všecky lidi pokládá za bratry a Boha za jejich společného Otce.

„Milujte nepřátele své, dobře činite těm, kteří vás nenávidí — a modlete se za ty, kteří pronásledují a pomlouvají vás, abyste byli syny Otce svého, jenž je v nebesích, jenž slunci svému velí vycházeti na dobré i zlé, a déšť dává na spravedlivé i na nespravedlivé. Neboť milujete-li ty, kteří vás milují, jakou odplatu míti budete? Zdali nečiní toho i celníci? A budete-li pozdravovati toliko bratry své, co více činite? zda nečiní toho i pohané? Buďte tedy dokonalí, jakož i Otec váš nebeský dokonalý jest!“

Jaký rozdíl mezi Zákonem takto vylo-

*) „Apud ipsos (Judaeos) fides obstinata, misericordia in promptu, sed adversus omnes alios hostile odium.“ (Tacitus, *Historiae*, V, 5.)

**) „Non monstrare vias eodem nisi sacra colenti.“ (Juvenal, *Satirae*, XIV, 103.)

ženým a pokryteckými zásadami fariseů! Ježíš ukázal, jak tito sektáři pečlivě hledí krásného vnějšku, a nedbají, že srdce jejich je zkaženo, jak vytrubují, dávají-li almužnu, aby byli ctěni od lidí, jak se zohyzďují, aby lidé viděli, že se postí, jak se hlasitě modlí vají stojíce v synagogách a na nárožích ulic, aby byli od lidí chváleni. „Nepřipodobňujte se jim,“ pravil Spasitel, „ví zajisté Otec váš, čeho je vám potřebí, prve než ho prosíte. Takto tedy budete vy se modliti:

„Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé!

Přijď království tvé!

Buď vůle tvá jako v nebi tak i na zemi!

Chléb náš vezdejší dej nám dnes!

A odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům!

A neved' nás v pokušení!

Ale zbav nás od zlého!“

Tato modlitba nejlépe ukazuje, jak Ježíš přetvořil syny israelské, neboť obrátil jejich žádosti od země k nebi a určil jim vznešenější cíl. Židé ovšem věřili v nebe jako my, ale nepozvedali k němu očí a hledali odplatu zde na zemi. Učenská Ježíšův ví, že má toužiti po dobrech nadpozemských a proto pohrdá tím, co čas odnáší, a na mysl má jen nesmrtelnost. V těchto nových názorech nepřestává plniti své životní povinnosti a snášeti jejich trampoty. Postí se jako jindy, ale s čelem jasným, umrtvuje se, ale jen aby se odloučil od světa a dokonaleji spojil s Bohem. Modlí se, ale ve skrytě Otcově; uděluje almužnu, aby však nezvěděla levice, co činí pravice; vydělává si práci vezdejší chléb, ale bez úzkosti, nelne k pokladům, jež kazí rez

a zloději vykopávají a proto nerozděluje svého srdce jako židé mezi Bohem a mammonou; důvěřuje v prozřetelnost Otcovu a okouší, jak jsou krásna tato slova Mistra:

„Nepečujte úzkostlivě o život svůj, co byste jedli, ani o tělo své, čím byste se odívali. Zda-li není život více nežli pokrm, a tělo více nežli oděv?

Pohledte na ptactvo nebeské, že neseje, ani nežne, ani neshromažďuje do stodol, a Otec váš nebeský živí je. Zda-li vy nejste dražší nežli ono?

A kdo z vás staraje se může přidati ke svému věku loket jeden?

A proč pečujete úzkostlivě o svůj oděv? Pozorujte květy polní, kterak rostou, nepracují, aniž přede; pravím vám, že ani Šalamoun ve vši slávě své nebyl tak oděn, jako jedno z nich.

Jestli tedy trávu polní, která dnes jest a zítra do pece vržena bývá, Bůh tak odívá, čím spíše vás, malověrní?

Nepečujte tedy úzkostlivě, říkajíce: co budeme jísti, aneb co budeme pít, aneb čím se budeme odívali? Neboť toho všeho pohané hledají: vši zajisté Otec váš, že toho všeho potřebujete.

Hledejte tedy nejprve království Božího a spravedlnosti jeho, a toto všecko bude vám přidáno!

Nepečujte tedy úzkostlivě o zítřek; neboť zítřek bude pečovati sám o sebe, dosti má den na své lopotě.“

K těmto naučením, jež byla základními rysy řeči, přidává svatý Matouš příkazy, které Spasitel v téže době dal. Je nesnadno najíti souvislost mezi myšlenkami a obrazy tak rozmanitými, a jest asi marno ji hledati, ježto úmyslem evangelistovým nebylo

podati soubor učení, nýbrž zaznamenati některé myšlenky, jež mu v paměti zůstaly.

„Nesudte, abyste nebyli souzeni . . . Dávejte a bude vám dáno; míru dobrou a natlačenou a natřesenou a vrchovatou dají v lůno vaše.“ Pán mluví dále o dvou slepcích, že nemůže slepec slepce vésti, aby nepadli oba do jámy, mluví o třísece a trámu, že nemáme házeti perel prasatům, a že tomu, kdo tluče úsilně, budou dvéře otevřeny. „Či je který člověk mezi vámi, jenž podá synu svému kámen, když prositi ho bude za chléb? Aneb bude-li prositi za rybu, zda-li podá jemu hada? Jestliže tedy vy, jsouce zlí, umíte dobré dary dávatí dítkám svým, čím spíše Otec váš, jenž je v nebesích, dá dobré věci těm, kteří ho prosí!“

Potom mluví Mistr o široké a prostrané bráně, jež vede k zahynutí a o těsné a úzké bráně, jež vede k životu; o nepravých prorocích, kteří přicházejí v rouše ovčím, a jež možno poznati jako stromy po dobrém či špatném ovoci a konečně o pravých a nepravých učencích Kristových: „Ne každý, kdo mi říká: Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž kdo činí vůli Otce mého, jenž je v nebesích, ten vejde do království nebeského.“

Ježíš ukončil tato naučení podobenstvím. Zřel před sebou očima rokle vodou vymleté ve svazích hory, jejichž dno je pokryto pískem a kamením. Stavěli v tomto řečišti poločném je pro obyvatele Východu pokušením: kamení je po ruce; za několik hodin urovná písek a může si postavit dům. Běda však člověku neprozřetelnému, jenž se dá svéstí prací na pohled snadnou! Zhavé jest jižní nebe, rázem strhne se bouře, dští spousty vod na hory a z vy-

schlých struh v úžlabinách učiní bystřiny. Příval vody všecko strhuje, všecko unáší. Rozumné je kopati ve skále; budova stojící na takovém pevném základě odolá náporu vod a větru.

„Každý tedy,“ řekl Pán, „kdo slyší má slova a koná je, bude připodobněn muži moudrému, který postavil dům svůj na skálu.

I spadl příval a přišly řeky a zaváli větrové a obořili se na ten dům; a nepadl, neboť byl založen na skále.

A každý, kdo slyší tato slova a nekoná jich, bude připodobněn muži bláznu, který postavil dům svůj na písku.

I spadl příval, a přišly řeky a zaváli větrové a obořili se na ten dům. I padl a pád jeho byl veliký.“

Tak kázal Pán na hoře. Spojili jsme uctivě, co nám z kázání toho zaznamenali svatý Matouš a svatý Lukáš. Nemohli však podati Mistrova přízvuku a půvabu, který se linul s jeho rtů.

Zástup, který ho slyšel, „užasl nad jeho učením.“ Zvláště jej okouzlovalo, že mluvil a „učil jako moc maje, a ne jako zákonci jejich.“ Nikdy zajisté neslyšel Israel podobných slov; nebylo to už učení jeho učitelů, jejich suchá a protivná mravouka, jejich nekonečné pře o malichernosti: ani pracný výklad Zákona, ani otrocké lpění na mrtvé literě. Všecko ukazovalo, že Ježíš je svrchovaným pánem srdcí, jenž je povznáší k pravdě, nevytrhuje však ze země; o námětech nejvznešenějších mluvil tak prostě, že i lidé neučení a nedospělí mu mohli rozuměti. Ves-

ničanům mluvil o životě na polích, o stromech dobrých a špatných, o květech, o horských potocích, rybářům o jejich jezeře a sítích, všem mluvil o tom, čemu rozuměli a co milovali, a všichni byli šťastni, že ho slyší, a šli za ním jásaíce radostí.

HLAVA ČTVRTÁ.

Kafarnaum a Naim.

I. Setník z Kafarnaum.

Luk., VII. 1-10. — Mat., VIII. 1, 5-13.

Ježíš sestoupil s hory s velikým zástupem a vešel do Kafarnaum. Tam k němu přišel pohan, jeden z nejušlechtilejších lidí, o nichž vypravuje evangelium. Byl to římský setník, velitel legionářské posádky na březích jezerních. Galilea byla sice poddána Herodovi, ale byla pod dozorem vládařů římských, a Kafarnaum bylo místo příliš důležité, aby vládcové světa je opomenuli obsaditi. Důstojník, který tam měl zastupovati vládu císařskou, byl hoden této důstojnosti; byl velitelem rozhodným, udržoval vojáky v přísné kázni, a byl spíše ochráncem Kafarnajských, než vládcem jejich. Vědělo se, že je napolo ctitelem Hospodinovým, neboť pohan tento zachoval si poctivé srdce uprostřed římské znepravělosti, a když poznal náboženství židovské, líbila se mu jeho čistá mravouka, a to vyznal veřejně tím, že dal vystavěti v městě synagogu. Smýšlel ušlechtile a lidsky. Takový byl v dobách těch málo kdo. Každý dobře ví, čím byl otrok ve starověku, strojem s lidským hlasem, soumarem, jehož živili, aby ho co nejdéle mohli užívat. Zestárl-li nebo onemocněl-li, bylo nejrozumější, jak učili věhlasní filosofové, „prodati ho se starými voly a sta-

rým železem.“*) A hle, setník bděl a rmoutil se u lože služebníka, kterého velmi miloval.

Přátelé jeho v Kafarnaum věděli o jeho zármutku, i přišli k němu a stáli kolem nemocného, který se krutě trápil. Blížila se smrt. Tu se dověděl setník, že Ježíš se vrátil a vzpomněl si na pověst o něm. Avšak nedoufal, že by dobroděj israelský vyslyšel pohana, a proto se obrátil na židovské starší a prosil je, aby se zaň přimluvili. A oni z vděčnosti k němu šli k Spasiteli a prosili ho: „Hoden jest, abys mu to prokázal,“ pravili, „neboť miluje národ náš a sám postavil nám synagogu.“ Ježíš vyhověl ihned jejich prosbě: „Já půjdu,“ odpověděl, „a uzdravím jej.“

Šel s nimi a byl již nedaleko domu, když se to dověděl setník. Říman byl nesmírně překvapen, neboť nečekal, že by Ježíš přišel k němu. Věděl, že dle názoru fariseů by se poskrnil ten, kdo by vstoupil do přšbytku pohanského. Před tím chtěl uchovati proroka a proto poslal k němu přátele se vzkazem: „Pane, netrmácej se, neboť nejsem hoděn, abys vešel pod střechu mou; proto ani nepokládal jsem se za hodna, abych přišel k tobě; ale rci slovem a uzdraven bude služebník můj.“ Držíme-li se textu svatého Matouše, sám vyšel božskému Mistru vsťříc a s prahu svého domu prosil jen za jediné slovo z jeho úst; jsa zvyklý veletí znal moc slova: „Neboť i já jsem člověk pod mocí postavený,“ pravil, „maje pod sebou vojáky, a dím tomuto: Jdi, i jde a jinému: Přijď, a přijde, a služebníku svému: Učiň toto, i učiní.“ Uslyšev to Ježíš podivil se a obrátil se k zástupu, který šel za ním,

---

*) Cato, De Re rustica, III.

řekl: „Amen pravím vám. Ani v Israeli nenalezl jsem vřry tak veliké.“

Tím, že povýšil pohana nad syny Abrahamovy, vzbudil patrně reptání; ba je možno, že Pán zpozoroval v zástupu slídiče, poslané veleradou, neboť počal najednou hroziti. Židé si představovali království Vykupitelovo jako hostinu, která bude uspořádána jen pro ně a rádi si v duchu malovali, jak budou zahanbeni pohané, kteří se z dálky budou dívati na jejich vzácná jídla. Božský Mistr vyvrátil tyto jejich domýšlivé nároky a prohlásil, že pohané, kteří přijdou od východu i od západu, budou stolovati s Abrahamem a s Ísákem a s Jakobem v nebesích, kdežto židé, synové království nebeského, budou vyvrženi ze síně hodovní do temnosti vnější. „Tam bude pláč a skřípění zubů.“ A potom řekl setníkovi: „Jdi, a jak jsi uvěřil, staň se tobě!“ A uzdraven byl služebníčk.

Setník kafarnajský jest dokonalým vzorem duše hledající Boha. Pán chválil jeho pokoru a vřru a tak ukázal, že máme k němu přistupovati pokorně a důvěrně. Církev je toho pamětliva ode dávna. Každý, kdo přistupuje ke stolu, kde se Ježíš dává za pokrm, obnovuje v srdci city setníkovy a opakuje slova jeho: „Pane, nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale toliko rci slovem, a uzdravena bude duše má.“

II. Syn vdovy naimské.

Luk., VII. 11-17.

Ježíš nezůstal dlouho v Kafarnaum; druhého dne byl dle svatého Lukáše devět mil odtud v městě Naimu. Že tam byl tak brzy, není nic divného. Večer se mohl člunem přepravit na jih jezera, odtud krá-

šel k východu a došel před soumrakem na místo, kam měl zaměřeno.

Naim je dnes chudé městečko, a jedinou památkou na minulost jsou hroby kolem. Nic tak neoprávněuje jeho jména Krásná jako jeho poloha na svahu pahorku, odkud je viděti planinu Esdrelon a Tábor. Ale za dnů Páně bylo hlučné a poněvadž uvěřilo, obdrželo Dobrou Zvěst a spatřilo veliké divy.

V té nejslavnější době činnosti Mistrovy chodívalo s ním veliké množství lidu. A když stoupal po úzké stezce, jež dosud vede do Naimu, vyšel z města pohřební průvod: šel směrem k Ježíšovi, k hrobu vytesanému za městem. Nic není na východě smutnějšího než pohřební průvod: příbuzní nesou na marách mrtvolu namazanou vonnými mastmi a omotanou obvazky; před nimi žalostně hrají flétnisté, najaté ženy ve sboru nařkávají, v prsa se bijí, ruce k nebi vztahují, vlasy si rvou. Toho dne byly asi jejich výlevy hlasitější než obyčejně, neboť šly v čele velmi smutného průvodu. Evangelium krátce naznačuje, jak byl truchlivý: „Byl to jediný syn své matky, a ta byla vdova.“ Tato plačící žena šla za mrtvolou s četným zástupem lidu z města. Když viděl Ježíš její zármutek, byl dojat: „Neplač,“ řekl jí, přistoupiv ihned a dotekl se mar. Nosiči porozuměli a zastavili se. Zástup s napjetím čekal, co se stane; flétny a plačky umlkly; v tichu tom bylo slyšeti hlas Spasitelův: „Mládenče, tobě pravím, vstaň!“ A ihned posadil se mrtvý a počal mluvit. I dal ho Ježíš mateři jeho.

Divem tím se projevil Ježíš jako vládce života i smrti. Všichni zajisté věděli, jak Eliáš vzkřísil syna vdovy v Sareptě a jak Eliseus vrátil Sunamitce dítě oplakávané:

jaký však rozdíl mezi Ježíšem, který přemohl smrt jediným slovem, a proroky, kteří se musili mnohokrát položit na mrtvolu a zahřívati ji svým dechem; místo dlouhého a pracného úsilí svěženého moc Pána svrchovaného! „Pojala pak všechny bázeň a velebili Boha řkouce: Prorok veliký povstal mezi námi a Bůh navštívil lid svůj.“

A v srdce mládencovo a jeho matky vstoupila nejen bázeň, ale i živá víra, neboť Ježíš obyčejně uzdravoval nejen tělo, nýbrž i duši, a když vzkřísil mrtvého, vrátil mu nejen život tělesný, ale i nadpřirozený život duše.

III. Poselství Jana Křtitele k Spasiteli.

Luk., VII. 18-35. — Mat., XI. 2-19.

Už šest měsíců věznil Herodes Jana Křtitele, ale Jan sledoval ze žaláře svého toho, jemuž byl připravoval cesty, neboť jeho učenci se dostali až k němu a přinášeli mu zprávy o skutcích Kristových. A za onoho času vybral si dva ze svých učensků a poslal je k Pánu s tímto vzkazem: „Ty-li jsi ten, který přijíti má, či-li jiného čekati máme?“ Co znamenala tato slova? Zda cítil Jan v trapné nečinnosti svého vězení, jak chabne jeho odvaha? Zda začínal pochybovati o Kristu? Kdybychom se tak domnívali, přebarvovali bychom jeho povahu. Předchůdce chtěl pouze poslati své učensky k samému Mistru, aby je doučil. Spasitel pochopil záměr Janův a odpověděl činem, jímž projevili svoji všemohoucnost. „V touž pak hodinu uzdravil mnohé od neduhův a nemocí a duchů zlých, a mnoha slepcům udělil zrak.“ Potom řekl poslům: „Jděte a zvěstujte Ja-

novi, co jste slyšeli a viděli: slepí vidí, kulhaví chodí, malomocní se očišťují, hluchí slyší, mrtví vstávají z mrtvých, chudým zvěstuje se evangelium.“

Isaiáš,*) z něhož vzal Ježíš tato slova, předpověděl, že tyto divy budou znamením příchodu Vykupitelova. Nemluvil sice o křesťenství z mrtvých, ale Pán nemohl mlčeti o tom, co hlásal Naim, a tudíž připomenul, že právě zdolal smrt a přidal onu poslední známku, kterou prorok předpověděl, „že chudým se zvěstuje evangelium.“ Tím, že tak nízký úkol kladl vedle nejstkvělejšího svého zázraku, chtěl Ježíš objasniti ráz svého poslání, neboť jeho úkolem nebylo konati skutky velikolepé, nýbrž učiti a pozdvihovati vše, čím svět pohrdá. Tato směs vznešenosti a ponížení odpudila učensky Křtitelovy, a když viděl Pán, že odcházejí, řekl jim teskně a výstražně: „Blahoslavený jest, kdo se nebude horšiti nade mnou!“

Lid užasl nad tímto náhlým odchodem a horšil se patrně nad jednáním poslů, ba podezříval z nevěry toho, jenž je poslal, neboť Ježíš ho začal ihned hájiti. Připomenul židům třtiny, jež viděli větrem se klátiti na místech, kde Jan křtil, a proti těm pohyblivým rostlinám, jež zobrazují vrtkavost, postavil nezměnitelnou věru Předchůdce. A když viděl mezi nimi lidi v bohatých šatech, přirovnal změkčilost dvořanů k přísnosti prorokově:

„Co jste vyšli na poušť vidět?“ řekl.

„Třtinu-li větrem se klátící?“

A co jste vyšli vidět?

Člověka-li měkkým rouchem oděného?

Aj ti, kteří nosí roucho skvostné a žijí v rozkoších, v domech královských jsou.

---

*) Isaiáš, XXXV, 5-6.

Ale co jste vyšli vidět?

Proroka-li? Zajisté; pravím vám: i více než proroka. Neboť tento jest, o němž jest psáno:*) Aj já posílám anděla svého před tváří tvou, kterýž připraví cestu tvou před tebou.“

Ale nejen takto obhájí Ježíš svatost Předchůdce: řekl i, že ve starém Zákoně „není mezi zrozenci ženskými žádného proroka většího nad Jana Křtitele.“ Avšak Církev má přednost před Synagogou, a proto Spasitel pravil ještě: „Kdo však menším je v království Božím, větší je než Jan Křtitel;“ a tím nás poučil, že poslední místo vedle něho má větší cenu než prvenství mezi učensky Mojžíšovými. To jest ono nové království Kristovo, jež zvěstovali všichni proroci až do Jana, a jež Jan sám, „nový Eliáš,“ připravoval s takovou horlivostí. Jeho snahy nebyly marny, neboť právě v té době celé Judsko šlo k Ježíšovi, „království jeho už trpělo násilí, a ti, kteří násilí činili, uchvacovali je.“

Toto prohlášení překvapilo posluchače a bylo rozličně přijato. „A veškeren lid uslyšev ho i celníci oslavili Boha davše se pokřtiti křtem Janovým, ale fariseové a zákoníci pohrdli sami proti sobě úradkem Božím nedavše se pokřtiti od něho.“ Proto také jim to Ježíš vyčítal:

„Komu tedy připodobním lidi pokolení tohoto, a komu jsou podobni?

Podobni jsou chlapcům, kteří sedí na náměstí a k sobě vespolek volají a říkají: Pískali jsme vám, a netančili jste; našli jsme, a neplakali jste.

Neboť přišel Jan Křtitel ani nejeda chleba, ani nepije vína, a pravíte: Má zlého ducha. Přišel Syn člověka jeda i pije, a

---

*) Malach., III, 1.

pravíte: Hle, člověk žrout a pijan vína, přitel celníkův a hříšníků.“

Tato slova Mistrova zahanbila farisey a zákonsky, neboť přede vším lidem jim vytkl, že mají vrtochy jako děti, a že požadují, aby se každý kořil jejich rozmárum, neboť si stěžují brzy na Jana, jenž je jim příliš hříšným, když se chtějí radovati, brzy na Ježíše, jehož shovívavost a láska je pohoršuje.

Po této důtce pravil Pán, že je-li toto pokolení malověrné takové, že přijde čas, a ten čas že už přišel, kdy „ospravedlněna bude moudrost od synů svých.“ Tyto syny věčné moudrosti mohl už tenkrát ukázati svým nepřítelům: byli to nepatrní a prostí apoštolové, kteří byli s ním, budoucí vítězni obhájcové nového království.

IV. Hříšnice při hostině Šimonově.

Luk., VII. 36-50.

Toho dne byl Naim zahrnut projevy přízně Boží. Všecko obyvatelstvo bylo ještě vzrušeno vzkříšením mrtvého a poselstvím Janovým. A co nevidět mělo se totéž město státi jevištěm jedné z nejtklivějších událostí evangelia.

Fariseus, jménem Šimon, pozval Spasitele, aby s ním pojedl. K této laskavosti pohnula ho zvědavost, potěšení uvítati muže neobyčejného a snad i tajná úcta k velikému proroku. Avšak z pýchy nebo z bázně před svou stranou tvářil se chladně. Opomenul obvyklé služby: neumyl cizincovi nohou, nepolíbil ho, nenapustil mu vlasů voňavkou.

Ježíš si nestěžoval, že ho ten, který ho pozval, tak málo uctil: vešel do síně ho-

dovní. V dobách prvotních jídali Hebreové jako dnešní obyvatelé Východu sedíce na rohožích se zkříženými nohama; ale po zajetí zanechali tohoto zvyku, řídíce se obyčejem Řeků a Římanů; opánky sezouvali u vchodu a leželi na lehátkách kolem stolu rozestavených; jedli opřeni o levý loket s tělem nataženým a nohama ven obrácenými.

Bylo zvykem nezavíratí sňně hodovní, tak že lid směl státi kolem hostů. Tam byla i žena, známá po celém městě svým nezřízeným životem. Uslyševši o příchodu Kristově přiběhla vystrojena jak obyčejně držíc nádobu s vonnou masťou. Protlačila se až k němu a stojíc docela u něho, poslouchala ho tiše. Brzy však dojala slova Mistrova hříšnici, rozplakala se u nohou Mistrových, líbala je, utírala vlasy svými a rozbívši alabastrovou nádobu pomazala je masťou.

Simon se díval chladně na ženu, jež padla před Ježíšem na tvář. Ani stud, ani zármutek srdce kajícího ho nedojal. Považoval hříšnici jen za něco ohavného, co poskvřňuje člověka pouhou blízkostí. Celkem se jen divil, že jí Ježíš neodhání s hrůzou a odporem, jako by byl učinil on, fariseus: „Kdyby tento byl prorokem,“ pravil si v duchu, „věděl by, kdo a jaká je ta žena, která se ho dotýká; neboť je hříšnice.“ Těchto slov nevyslovil, ale už svým mlčením a zdánlivou nevšímavostí dával na jevo své opovržení.

Ježíš mu odpověděl na jeho myšlenky: „Šimone, mám ti něco pověděti.“ „Mistře, pověz,“ odvětil hostitel. „Jakýsi věřitel měl dva dlužníky: jeden byl mu dlužen pět set denárů a druhý padesát. Poněvadž neměli, čím by zaplatili, odpustil oběma. Který tedy z nich miluje ho více?“ Simon

odpověděl nevěda, kam tím Pán mší: „My-
slím, že ten, jemuž více odpustil.“ „Dobře
jsi usoudil,“ pravil Ježíš a obrátil se k hříš-
nici. U nohou jeho prolévala ony ohnivé
slzy, jež svatý Augustin nazývá krví srdce:
jsouc pokornější a tudíž i osvěcenější než
Šimon, pochopila hned při slovíčku dluh,
že se jedná o ni. Mistr ukázal užaslému
fariseovi na kajčnici:

„Šimone, vidíš tuto ženu?

Vešel jsem do domu tvého; vody na
nohy mé jsi nepodal, tato však slzami
smočila mé nohy a utřela je vlasy svými.

Políbení jsi mi nedal, tato však, jak
vešla, nepřestala líbatí mé nohy.

Olejem jsi nepomazal hlavy mé, tato
však mastí pomazala nohy mé.

Proto, pravím tobě, odpouštějí se jí hří-
chové mnozí, neboť milovala mnoho. Komu
pak méně se odpouští, méně miluje.“

Srdce božského Mistra překypovalo lás-
kou, když odpouštěl padlé ženě, která jest
největší hanou člověčenstva. Pohanství ji
vydávalo neodvratné hanbě, ale Ježíš ve
své lásce hleděl na ni tak čistým pohle-
dem, že ani fariseové se neodvážili viniti
ho z hříchu: pozdvihl ji, a ač jí nevrátil
květu nevinnosti, jenž uvádá jen jedenkrát,
ozdobil ji velebnějším skvostem lítosti a
omilostněné lásky.

Tak žhoucí bylo toto božské zanicení
v srdci hříšnice, že ji už očistilo ode vší
poskvrny: „mnozí hříchové jí byli odpuš-
tění, neboť milovala mnoho.“ Ježíš tedy
jen prohlásil div, který vykonala milost,
a řekl ženě: „Odpouštějí se tobě hříchy.“
Kdyby to byli slyšeli členové velerady,
byli by se rozhněvali, ale farisey naimské
naplnila slova Ježíšova jen bázní a úctou.
„Kdo je tento,“ pravili vespolek, „jenž i
hříchy odpouští?“ Ale Ježíš byl zaujat ka-

jičnicí a mluvil k ní poslední slova útěchy a povzbuzení: „Všra tvá tě spasila,“ řekl ještě, „jdi v pokoji!“ A hříšnice odešla v pokoji Páně, ne aby vyhledávala smyslných rozkoší, ale aby v úžas uvedla svět tuhostí svého pokání.

A žena tato, jejíhož jména svatý Lukáš neřká, není zajisté nikdo jiný než Maria Magdalena. V Písmu to sice není zřetelně naznačeno, ale dosvědčuje to ctihodné církevní podání, a spisovatelé židovští jeho svědectví potvrzují. Dle těchto svědectví hříšnice naimská, Maria z Magdaly, a Maria, sestra Lazarova a Martina, jsou jedna a táž osoba.

O jejím hříšném životě nevíme nic kromě báchorek v Talmudu, jež mluví o kráse Mariině, o jejím proslulém vlasu, o jejím bohatství a pohoršlivém životě.*) Její manžel Pappus, syn Judův, byl prý učitelem Zákona. Žárlil prý tak, že jí zavrál, když odcházel z domu. Hrdá židovka se brzy vymkla a utekla za jakýmsi úředníkem do Magdaly a tam tropila takovou neplechu, že jí z toho zůstalo jméno „Magdalena.“

Tam asi ji spatřil Ježíš a probudil v jejím zvadlém srdci lítost nad ztrátou ctnosti. Při hostině naimské jí získal úplně a Otcové církevní, jejichž mínění přijímáme, rádi sledují, jak od toho dne všude byla s Místrem. Byla mezi Galilejankami, jež ho provázely a jemu posluhovaly. V Bethanii sedávala u jeho nohou v tichém rozjímání, u hrobu Lazarova byla, při hostině Simona malomocného, na Kalvarii, u Božského hrobu, všude, kdekoliv mohla jíti ve stopách toho, jenž ji spasil.

Taková byla Magdalena dle podání a

---

*) Lightfoot, *Horae Hebraicae*, in *Mat.*, XXVII, 56.

různých zpráv v evangeliu. Moderní kritika správně upozorňuje, že toto ztotožnění nemá důvodu v Písmě svatém, dopouští se však dvojnásobné chyby, odmítá-li podání, jež nahrazuje nám mlčící evangelium a tvrdí-li bez dostatečných dokladů, že ony tři ženy jsou povah příliš odlišných a že tudíž nemohou býti pokládány za jedinou osobu. Vznešené Galilejanky, mezi nimiž jmenuje svatý Lukáš Magdalenu, by prý nepřijaly mezi sebe nevěstky a Maria, rozjímatelka bethanská, nemá prý oné prudké horoucnosti, kterou příkládá svatý Jan Magdaleně na Kalvarii. Tyto nesnáze neodstraší těch kteří vědí, jaké změny způsobuje láska v duši; dodává jí vznešenosti, a tu jistě znaly družky Kristovy, a žízeň po rozkoších proměňuje v žádost radostí nebeských. Nejslavnější kajčnice se pohřzily v rozjímání. A tak budeme překvapeni, setkáme-li se v Bethanii se záletnicí, ona sedí u nohou Mistrových, a uvidíme-li, jak stojí pod křížem jeho. Věrní starému přesvědčení uznáme, že tři Marie, o nichž vypravuje evangelium, jsou jen jedinou Magdalenou, kterou ctí Církev.

HLAVA PÁTÁ.

Podobenství.

Luk., VIII. 1-21. — Mar., III. 20-35; IV. 1—34.
Mat., XII. 22—37; 46-50; XIII. 1—52.

Možno rozeznávají dvě období ve veřejném životě Ježíšově: jedno, kdy židé se mu oddávali, druhé, kdy ho zapuzovali. Až dosud Mistr stále rostl v očích lidu; z Judska ho členové velerady vypudili, ale v Galileji byl dobře přijat. Zástup, který šel za ním, vzrůstal každým dnem. Dlouho bylo úsilí zvědů veleradou do této krajiny poslaných bezvýsledné; jak jsme viděli při hostině u Šimona, moc Ježíšova vzbuzovala úctu i u fariseů. Přišla však hodina, kdy všecko se změnilo. Význam Spasitelův počal upadati, kdežto jeho nepřátelé nabývali vrchu.

Změna ta se ukázala při druhé misii Spasitelově v Galileji. Svatý Lukáš vypravuje o těchto nových cestách Ježíšových po městech a vesnicích, ale ne podrobně. Poznámává pouze, že dvanáct apoštolů bylo s ním a rovněž několik galilejských žen, z nichž většina, ne-li všechny, „byly uzdraveny od zlých duchův a od nemocí: Maria zvaná Magdalena, Johanna, manželka Chuzy, správce Herodova, a Susanna a mnoho jiných, kteréž mu přisluhovaly ze svých statkův.“

Tyto svaté průvodkyně Kristovy vynikaly zajisté rodem i majetkem. O Susanně

nevíme, kdo byla, známe jen její jméno, nejpůsobivější jméno, jež kdy měly dcery israelské, neboť připomíná květ liliový. Manžel Johannin byl úředníkem Herodovým a proto se můžeme domnívati, že, dříve než šla za Ježíšem, žila na dvoře tetrarchově, avšak když se oddala Pánu, zůstala mu věrnou. Setkáme se s ní u hrobu Kristova po boku Marie Magdaleny. Ze všech žen, které šly za Ježíšem, jest Maria Magdalena nejslavnější. Viděli jsme, že ji podání ztotožňuje s kajčnicí při hostině Šimonově; svatý Lukáš, jak se zdá, potvrzuje tuto domněnku, neboť praví, že sedm duchů vyšlo z Magdaleny, a sedm je počet symbolický, patrně na označení zkaženosti, z níž Spasitel vytrhl hříšnici. Svatá Panna není jmenována mezi ženami, které provázely jejího syna, a z toho musíme souditi, že žila v ústraní v Kafarnaum. Ježíš, jak je patrné z různých jeho pobytů v tomto městě, nebydlel asi vždy blízko ní, neboť po této druhé misii byl v příbytku, který nenašel jeho příbuzným.

Lid sešel se jak obyčejně v takovém množství, že Ježíš a jeho učenci nemohli „ani chleba pojísti.“ Jeho příbuzní se to dověděli a rozmrzeli se. „Blázní,“ pravili a tak ho tupili. Dva ovšem z nich, které Kristus přijal mezi dvanáct apoštolů, měli podíl na jeho strastech i slávě; ostatní však synové Alfeovi, buď z revnivosti, buď z bázně, že na sebe uvalí nenávisť veleřady, uzavírali se před světem, a nejen že ho vydávali za blázna, ale rozhodli se také, že ho násilně odvedou do svého domu.

„Vyšli tedy z domu svého, aby ho ujali,“ ale nemohli se dostat až k němu, taková tam byla tlačence. Právě v tom okamžiku byl tam veliký rozruch, neboť „přivedli k němu posedlého, jenž byl sle-

pý a němý, a uzdravil jej, tak že mluvil a viděl. I žasli všichni zástupové, a pravili: „Není-liž tento syn Davidův?“

Byli tam však zákoníci jerusalemsští. Na chvílku byli zaraženi jásotem, ale brzy zas pokračovali ve svých úskocích a jali se křičeti, že tento není pravý zázrak. Co na tom, pravili, že tento člověk vymštá duchy? „Má Belzebuba a v knížeti duchů zlých vymštá zlé duchy.“

Ježíš prohlédal jejich obmysly, i zavolal je k sobě a řekl jim: „Každé království proti sobě rozdělené zpustne a každé město neb dům proti sobě rozdělený neostojí. A jestli satan satana vymštá, proti sobě rozdělen jest; kterak tedy ostojí království jeho?“ Pán dobře věděl, že království satanovo jest jen pyšný odboj, ale věděl též, že v jedné věci, totiž v nenávisti k Bohu, všecky rozbroje pekelné se úplně shodují, a že by bylo veta po řší temnot, kdyby nebylo té shody. A když Ježíš urval mocnostem pekelným jejich oběť, nemohl býti nástrojem satanovým, neboť: „Nikdo nemůže vejsti do domu siláka a pobrati jeho nářadí, leč dřívě sváže siláka, potom teprv oloupí dům jeho.“

A Mistr řekl ještě svým nepřátelům, že jejich učenci vymštají duchy jako on ve jménu Hospodinově, a že tak jejich synové jsou jejich soudci dosvědčující, že peklo poslouchá jiných rozkazů než Belzebubových, a že, vymštá-li on, Kristus, duchy ve svém vlastním jménu Duchem Božím, je to důkazem, že přišlo království Boží. A na konec řekl Pán těm, kteří stáli kolem: „Kdo není se mnou, proti mně jest, a kdo neshromažďuje se mnou, rozptyluje.“

Zákoníci obvinili také Ježíše, že „má ducha nečistého.“ Co tím mysli? Jeho opovržení k omývání farisejskému či sho-

vívavost k hříšníkům? Nevíme; ale tato pomluva ho rozhořčila, neboť jim odpověděl hroze věčnou smrtí: „Pravím vám: všeliký hřích, i rouhání, odpustí se lidem, ale rouhání proti Duchu neodpustí se. A kdo by řekl slovo proti Synu člověka, bude mu odpuštěno, kdo by však mluvil proti Duchu svatému, nebude mu odpuštěno ani v tomto věku ani v budoucím.“

Dle zprávy svatého Matouše byla odpověď Páně ještě delší. Žádal od svých utrhačů, aby se jevíli takovými, jakými skutečně jsou, a soudili strom dle ovoce. Vymítal-li skutečně duchy, proč toho neuznávali? Strom dobrý je ten, jenž nese ovoce dobré. Nedivil se ostatně jejich rouhání, neboť, čeho srdce plno, tím ústa oplývají, a oni, pokolení zmijí, ovšem naplňovali jedem svou řeč.

Když ještě Ježíš mluvil, přišel kdosi k němu a pravil: Hle matka tvá i bratři tvoji stojí venku hledajíce tebe.“ Nemajíce naděje, že by se prodrali zástupem, vrátili se patrně příbuzní Spasitelovi k Marii, a Panna pod dojmem jejich slov vyšla s nimi ze svého útulku. Věděli, že Ježíš vyhověl vždy nejmenším přáním Mariiným, a mysleli tudíž, že jí poslechne. Ale Kristus už nenáležel své matce, náležel Bohu a duším, jež přišel spasit. „Kdo je matka má, a kdo jsou bratři moji?“ odpověděl člověku, jenž mu oznámil, že přišli. A když onen člověk mlčel, rozhlédl se po učencích svých, kteří seděli kolem něho, vztáhl k nim své ruce a pravil: „Aj matka má a bratři moji, neboť kdokoli činí vůli Otce mého, jenž je v nebesích, ten je mi bratrem i sestrou i matkou.“ Potom vyšed z domu odešel k jezeru a posadil se na břehu.

Urážky, o nichž jsme právě vypravovali, snaha Ježíšova poučiti lid, neklid jeho

příbuzných, to prozrazuje, že za druhé misie galilejské nastala v Kafarnaum změna. Velerada využila nepřítomnosti Spasitelovy, aby zviklala přesvědčení lidu, a třebaš mu lid zůstával ještě věren, počet jeho nepřátel vzrostl tak, že Ježíš nemohl už miuviti otevřeně jako dosud. Ač byla propast mezi ním a zákonsky, osvojil si jejich způsoby a umínil si, že bude podávati své učení v podobenstvích jako oni. Kdežto však mistři israelští užívali jinotajů jen, aby ukryli před lidem poklady moudrosti, jež byly vyhrazeny jejich učenskům, Ježíš odívaje své myšlenky v jiné roucho měl v úmyslu získati čas k svému božskému vyučování, neboť měl ještě podati výklad hlavní části svého díla, ustanovení Církvě, jejího zřízení, její hierarchie.

Změna tak náhlá ovšem vzbudila jakýsi podiv; uvidíme však, že nebyla tak veliká, aby odpudila posluchače. Na rozdíl od nás libují si obyvatelé Východu v tajemstvích, a více je těší, tuší-li jen myšlenku, než pochopují-li ji úplně. Odtud ony alegorie, přísloví, jichž je Starý Zákon pln, hádanky Samsonovy, Šalamounovy a královny ze Sáby. Ještě dnes, uslyší-li Arab nějakou bajku, stojí celé hodiny a přemýšlí o ní; jako dítě, jako každá bytost, u níž převládá obraznost, více miluje neurčité tvary snění než přesnost našich myšlenek. Ochota, se kterou přijímají na Východě každé rouškou zastřené slovo, byla pro Ježíše v posledním roce jeho činnosti vzácnou pomůckou, že mohl mluvit tak, aby židé chápali jeho slova jen zhruba, kdežto apoštolům a nejdůvěrnějším učenskům odhaloval své myšlenky úplně. Za jakých tedy okolností začal Mistr kázati tímto novým způsobem?

Ježíš nezůstal na břehu jezerním dlouho o samotě. Z Kafarnaum přišel veliký

zástup a shromáždil se kolem něho a stál na kraji břehu a čekal, až promluví. Blízko břehu byla lodička; Spasitel vstoupil na ni a usedl. Za zády lidu, který stál na břehu, viděl pole sklánějící se k jezeru, cestičku vyšlapanou přes tyto žírné lány, tu a tam holou skálu a bodláčí mezi obilím. „Slyšte,“ pravil Ježíš ukazuje rukou na úbočí kolem jezera: „vyšel rozsévač, aby rozséval. A když rozséval, padla některá zrna vedle cesty; i přiletěli ptáci nebeští a sezobali je. Jiná padla na místa skalnatá, kde neměla mnoho země, a vzešla rychle, poněvadž neměla hluboké země. Když však vzešlo slunce, uvadla, a poněvadž neměla kořene, uschla. Jiná padla do trní; i vzrostlo trní a udusilo je. Jiná však padla v zemi dobrou; i vydala užitek: některé stonásobný, jiné šedesát násobný, jiné třicetnásobný. Kdo má uši k slyšení, slyš!“

Umlkl a nechal své posluchače, aby zkoumali skrytý význam tohoto podobenství. Nedávalo smyslu; zůstalo hádankou nejen židům, kteří neznali jeho učení, ale i dvanácti apoštolům. I přistoupili k němu apoštolové a tázali se ho, proč tak mluví, a Ježíš jim to ihned vysvětlil. Halil tajemství království Božího v jinotaj, aby jeho nepřátelé „hledíce neviděli a poslouchajíce neslyšeli ani nerozuměli,“ a aby pod záštitou této nejasnosti měl, jak už jsme řekli, kdy zjevití svým věrným vše, co se týkalo jeho Církve. Tytéž pravdy byly předloženy všem v podobenství tom, ale měly být odhaleny jen těm, kteří byli dosti pokorní, aby prosili Mistra za poučení. Na ostatních lidech pak se vyplnilo proroctví Isaiášovo:*) „Ušima budete poslouchati, a neuslyšíte; očima budete hleděti, a nevi-

*) Isaiáš, VI, 9.

díte, neboť ztlačnělo srdce lidu tohoto, a těžce poslouchali ušima a zamhuřovali oči své, aby snad někdy očima neuviděli a ušima neuslyšeli a srdcem nesrozuměli a neobrátili se, aby byli uzdraveni.“

„Vaše oči však,“ pokračoval Ježíš, „jsou blahoslaveny, že vidí, i uši vaše, že slyší. Neboť v pravdě pravím vám, že mnozí proroci a spravedliví toužili uzřít, co vidíte, a neuzřeli, a uslyšet, co slyšíte, a neuslyšeli. Vy tedy poslyšte podobenství o rozséváči.“ Avšak apoštolové nebyli dosti bystří, aby porozuměli tomu jinotaji; Ježíš se tomu napřed podivil: „Nerozumíte-li podobenství tomu? i kterak porozumíte podobenstvím všem?“ Potom však byl jat soucitem s jejich nedostatečností a vysvětlil svá vlastní slova.

Církev je velikým polem, na němž Ježíš rozsévá hojnost zrní, neboť dary Boží jsou nesmírné. Setba padá všude stejnoměrně: do srdcí tvrdých jako ušlapaná cesta, jež se neotvírají, aby ji přijala, do duší povrchních, v nichž se ctnost vysiluje nádherou svého náhlého rozkvětu, nezakoření se a usychá, když zavane víchř zkoušky do duší světských, které přijímají sice milost, ale zdusí ji péčí o bohatství a rozkoše života.“ A setbou, jež je „v zemi dobré“, rozumějí se ti, kteří „uslyševše slovo je přijímají i plod přinášejí v třiceti, v šedesáti, ve stu.“ To je první Ježíšův nárys Círky: pole štědře setbou nebeskou oseté, avšak nese užitek jen, nepřekáží-li lidské vášně.

U této věci se Ježíš zastavil a ukázal, jakou samostatnost chce dáti svému dílu. Přirovnal je k zemi, jež, je-li oseta, „plodí samoděk: nejprve stéblo, potom klas, na to plné zrno v klasu. Když pak plod to dopustí, ihned přičiní srp, neboť nastala

žeň.“ Co záleží tomuto obilí, spí-li rolník či bdí-li? klíčí samoděk a roste nemyslí na to; zaseje-li se, netřeba se o ně starati až do žní. Zrovna tak činil Spasitel s královstvím nebeským; přišel sít, ale ke žnám přijde až na konci věků.

Ač byly tyto první rysy jasné, přece nenaznačovaly dostatečně vývoje Církvě. A proto hledal Ježíš nové: „K čemu přirovnáme království Boží, aneb v kterém podobenství máme je představití?“ tázal se. A aby vylíčil pronásledování, která je očekávala, pověděl podobenství o kokuolu: „Podobro je království nebeské člověku, který naseł dobrého semene na poli svém; a když lidé spali, přišel nepřítel jeho a naseł kokuolu mezi pšeniční a odešel. Když pak vzrostla bylina a vydala plod, tu ukázal se i kokuol. I přistoupili služebníci hospodáři a řekli jemu: Pane, zda-li jsi naseł dobrého semene na poli svém? Odkud tedy má kokuol? On pak vece jim: Člověk nepřítel to učinil. I řekli mu služebníci: Chceš-li, abychom šli a vytrhali jej? A on pravil: Ne, abyste snad trhající kokuol nevytrhali spolu s ním i pšenice. Nechte, ať oboje spolu roste až do žní; a v čas žní řeknu žencům: Seberte nejprve kokuol a svažte jej ve snopky ke spálení; pšenici však shromážděte do stodoly mé.“

Proti tomuto obrazu utrpení Církvě postavil Ježíš obraz jejího vítězství. Její nepatrné začátky, její zdlouhavý pokrok, ale zároveň dobu její moci zobrazil zrnem hořčičným, které jest nejmenší mezi všemi semeny, ale vyrůstá v strom, v jehož ratolestech bydlí ptáci nebeští a kvasem, jejíž zadělává žena do tří měřic mouky, tak že zkyne všecko těsto.

„Toto všecko,“ praví ještě svatý Matouš,

„mluvil Ježíš zástupům v podobenstvích, a bez podobenství nemluvil jim, aby se naplnilo, co bylo pověděno skrze proroka*) slovy: Otevru v podobenstvích ústa svá, vypravovati budu skryté věci od ustanovení světa.“ Avšak božský Mistr dbal o to, aby „mnoha takovými podobenstvími mluvil jim slovo, jakož mohli slyšeti“ lidé vnímaví a „soukromě vykládal učenskům svým všecko.“ Zajisté měli oni zvláště věnovati pozornost pravdám, jež byly ukryty nevěřícím židům, ne aby je vždy ukryvali, nýbrž aby je v době příhodné zjevili jako světlo Círky, „svíce, kterou nikdo nestaví pod postel, nýbrž na svícen, aby viděli světlo ti, kteří vcházejí. Vždyť není nic skrytého“ v učení Mistrově, „co by nemělo býti zjeveno, aniž co dělo se tajného, leč aby přišlo na jevo.“ Proto Ježíš pobízel apoštoly, aby slyšeli jeho slova: „Uvažte, co slyšíte. Má-li kdo uši k slyšení, slyš!“ Proto také upozornil, že ten poklad vědění není dán výhradně jim, nýbrž všem a pohrozil, že bude odňat, nebude-li věrně střežen. „Neboť bude dáno tomu, kdo má“ a zachovává slova Mistra, „a kdo nemá, od toho bude odňato i to, co má.“

Večer rozpustil Ježíš zástupy a vrátil se domů. Učenáci šli s ním a prosili ho, aby jim vyložil podobenství o koukolu. Tu vykládal podobenství slovo za slovem a pravil, že nepřítel, jenž seje koukol, je ďábel, avšak na konci světa vyrvou andělé z Círky všecka pohoršení i ty, kteří činí nepravost, a uvrhnou je do peci ohnivé, kdežto spravedliví budou se stkvíti jako slunce v království Otce svého.

K těmto podobenstvím připojuje svatý Matouš ještě tři jiná, jež pověděl Spasitel

---

*) Ž., LXXVII, 2.

asi v téže době a jimiž dokreslil obraz své budoucí Círky. Jedněm je Církev pokladem zakopaným na poli a tam nalezne její rolník, a naleznuv, zakryje a radostí nad ním jde a prodá všecko, co má, a koupí pole to“; druhým je Církev perlou vzácnou, a tu koupí obchodník drahými věcmi. Všem je síť spuštěnou na dno mořské, jež nic nepropouští a vytahuje lidi z vln světa na břehy věčnosti. „Jako rybáři sedíce na břehu vybírají dobré ryby a špatné odvrhují, tak bude při skonání světa: vyjdou andělé a oddělí zlé od spravedlivých a uvrhnou je do peci ohnivé; tam bude pláč a skřípot zubů.“

„Srozuměli jste všemu tomu?“ tázal se ještě božský Mistr. „Ano, Pane,“ odpověděli apoštolové, tušili zajisté pravdu. Jim výhradně bylo dopřáno, aby znenáhla spatřovali její zářivý jas, a pak ji sdělovali jiným. Neboť na rozdíl od učitelů Zákona, kteří svěžovali své učení jen několika málo učenskům, měli je apoštolové evangelia šířiti po celém světě. Právě tak jako otec rodiny plnýma rukama nabírá z pokladnic svých a vynáší z nich věci nové i staré, aby dal bohaté věno svým dětem, tak i zákoníci království nebeského mají najíti ve Starém i Novém Zákoně poklad moudrosti a učiniti jej společným bohatstvím lidstva.

HLAVA ŠESTÁ.

Zázraky v Gergese a Kafarnaum.

I. Posedlí gergesští.

Luk., VIII. 22-39.— Mar., IV. 35-41; V. 1-20. —
Mat., VIII. 18, 23-34.

Zástup, který Ježíš propustil na březích jezera, znova přišel k jeho přisbytku. Spasitel, věda, že nebude míti klidu, rozhodl, že téhož večera odejde do samot perejských. „Přeplavme se na druhou stranu,“ řekl svým učenskům. A oni pryč poslali lid, vstoupili na lodičku a vzali sebou Pána jen tak, „jak byl,“ praví svatý Marek. Několik člunů je provázelo, a všichni pluli za tiché a jasné noci na druhý břeh.

Ježíš seděl na zádi a odpočíval hlavu maje na podušce lodivodově; brzy usnul, neboť byl vysílen denní námahou. Sotva zamhouřil oči, obloha se změnila. Z čista jasna se obyčejně strhuje vichřice nad mořem galilejským. S ledových temen hermonských válívá se bouře do kotliny jezerní a v okamžiku rozvlňuje vodstvo. Takovým náhlým nárazem větru brzo se rozptýlily lodičky, a lodička Mistrova osaměla v přisboji vln. Už se do ní drala voda odevšad hrozíc záhubou, a Ježíš spal a spal, a apoštolové si netroufali ho vzbuditi. Když však viděli, že lodička se topí, za-

vládlo zděšení; i přistoupili k němu volající ho hlasitě: „Mistře, Mistře, zachovej nás, hyneme!“

Ježíš probudil se klidně, jak byl klidně spal; nejprve utišil ne vlny, ale srdce: „Proč se bojíte, malověrní?“ pravil jim. A tu jen vstal a přikázal větrům, a potom pravil k moři, jakoby bylo vzteklým zvířetem: „Buď ticho a upokoj se!“ A hned přestal vřít a stalo se utišení veliké.

Když uzřeli apoštolové, že se nebe rozjasnilo, že jezero utichlo, pochopili, proč si Ježíš stěžoval na jejich malověrnost. Ač byli v krajním nebezpečení, nebylo to tak zlé, aby se utíkali k Mistru; s ním nebylo třeba se báti. Plavci, kteří je provázeli, také se podivili: „Kdo je tento“, tázali se vespolek, „že větrové i moře poslouchají ho?“

Volání galilejských bylo od té doby nejednou opakováno, neboť zázrak na vodách genesaretských je obrazem divů, jež Bůh neustále koná pro svou Církev. I ona pluje po rozbouřeném moři: uprostřed bouře zdá se někdy, že Mistr spí a zapomíná svých. Ale ve chvíli, kdy všechno už už upadá ve zkázu, Kristus se probouzí a jediným slovem zachraňuje lodičku: ať je jakkoli zmítána, Ježíš odpočívá na její zádi a on jí slíbil neklamně, že dopluje k břehům věčnosti.

Ježíš nenašel na pobřeží perejském žádoucího klidu. Sotva přišel do krajiny gerasenské, uzřel politování hodné stvoření. S návrší vroubčích jezero zpozoroval jakýsi posedlý lodičku a vyšed ze skalní jeskyně běžel k Pánu. Ve starověku nedávali útulku ubožákům, kteří trpěli záchvaty zuřivosti. Nesměli bydliti v městech a proto si hledali přístřeší ve zboženištích nebo v jeskyních, do nichž se pochovávalo.

Pobyt na těch hrozných místech, do nichž vejítí poskvrňovalo židy, jen jítřil zuřivost posedlých. Posedlý gergesský byl tak strašný, že nikdo se neosmělil přijít mu do cesty. Už dávno roztrhal svůj šat na kusy, dnem i nocí běhal nah po skalách, vyl a rozdíral si tělo kameny. Marně pokoušeli se ho svázat, přetrhal pouta a železné řetězy, a nikdo ho nedovedl zkrotiti. A toho šílence uzřel Pán, když vystoupil na břeh.

Dle svědectví svatého Matouše nebyl posedlý sám; přiběhl s ním k Ježíšovi ještě jeden. Ač byli diví, podlehli jako všichni božskému kouzlu a padajíce na tvář před Kristem křičeli hrůzou: „Co je ti do nás, Ježíši, Synu Boha nejvyššího? Přišel jsi sem snad před časem trápit nás?“ Řekl totiž jednomu posedlému: „Vyjdi z toho člověka, duchu nečistý!“ A když satan se k tomu neměl, ptal se Spasitel: „Jak se jmenuješ?“ Peklo odpovědělo ústy posedlého: „Jmenuji se pluk, neboť mnoho je nás.“ A tento zástup duchů chvěl se před Pánem a prosil ho, aby jich nevyháněl z té krajiny a dopřál jim nějakého útulku. Bylo pak nedaleko od nich na hoře veliké stádo pasoucích se vepřů. I řekl jim: „Jděte!“ a duchové zlí vešli do vepřů, a oni se rozehnali střemhlav do jezera, a utonulo jich tam asi dva tisíce.

Když viděli pasáci, že jejich stádo se splášlo, mysli, že posedlí jsou příčinou onoho neštěstí: a proto ze strachu, aby jich samých nestihlo něco zlého, utekli a oznámili to ve městě i venku. Obyvatelé vyšli ihned podívat se, co se stalo: Ale když přišli k Ježíšovi, uzřeli u jeho nohou posedlého, an je oblečen a má rozum zdravý: nekřičel a nezuřil. Ti pak kteří, to byli viděli, vypravovali jim, jak se to událo

posedlému; též o vepřích. Polekali se a nemyslili ani jak by to popřeli, ani jak by si to vysvětlili, ale tak se toho zhrozili, že prosili Ježíše, aby odešel z končin jejich.

V Judsku nepůsobily zázraky Spasitelovy takové hrůzy, jako v této krajině na východ od jezera, kde bydlilo více pohanů než židů.

Deset měst, dle nichž měla tato část Perey jméno Desřtiměstí, bylo řeckého původu i řeckých mravů. Gadara, otčina posedlého, právě zrodila, jak svědčí četné rukopisy, slavné básničky, Meleagra, pěvce světské lásky, epikurovce Filodema, proslulého až v Římě.*) Pro radosti pozemské zapomínali obyvatelé té krajiny na království nebeské. Ježíš vstoupil na přání lidu opět na lodičku: avšak než opustil břeh, postaral se, aby jim bylo zvěstováno evangelium. Když ho uzdravený posedlý prosil, aby ho vzal s sebou, Spasitel mu nedovolil řka: „Jdi do domu svého ke svým a zvěstuj jim, jak veliké věci učinil ti Pán, a jak slitoval se nad tebou.“ A člověk ten poslechl, stal se prvním apoštolem v Desřtiměstí a „hlásal všude, jak veliké věci učinil mu Ježíš, a všichni se divili.“

II. Hostina u Leviho. — Žena krvotoká. — Dcera Jairova.

Mat., IX. 10-26. — Luk., V. 29-39; VIII. 40-56. — Mar., II. 15-22; V. 21-43.

Časně z rána uzdravil Ježíš posedlé gergesské; dav se ihned na zpáteční cestu po moři přistál asi téhož dne na březích

*) Cicero, In Pisonem, 29.

genesaretských. Mnohem dříve než tam doplul, poznal lid jeho lodičku, a v hustém zástupu očekával ho na pobřeží. Nejvšeleji ho však uvítal Levi. Tento apoštol, který asi zůstal v Kafarnaum, pozval množství přátel, celníků a hříšníků jako byl sám, a s nimi učinil Pánu velikou hostinu. Ježíš přijal toto pozvání a zúčastnil se hostiny i se svými učensky.

Brzy se to rozneslo. Zákoníci a fariseové se nejdříve přihnali do síně, jež byla otevřena každému. Když viděli, jak mistr israelský důvěrně hovoří s celníky u téhož stolu, pohoršovali se. Netroufali si vysloviti svou nelibost samému Spasiteli, avšak byli smělejší k apoštolům a na nich si vylili zlost: „Proč vy a mistr váš jste a pijete s celníky a hříšníky?“. Výčitku tu řekly osoby vážené, a proto lidé prostí a hádek neznalí byli zaraženi. Ježíš viděl jejich rozpaky a odpověděl sám oněm formalistům, „že nepřišel volat spravedlivé, nýbrž hříšné ku pokání, neboť nepotřebují zdraví lékaře, nýbrž nemocní.“ A pak užil výrazu jejich rabínů a pravil: „Jděte a naučte se, co je to: Milosrdenství chci a ne oběti“*), lásku a ne přesné zachovávání předpisů. Tento příkaz Oseášův dával Zákonu vážnost a předem jej prosycoval duchem křesťanským. Ale fariseové kafarnajší tomu tak nerozuměli; pochopili pouze, že se Ježíš zastává svých učensků, a umkli.

Učenící Janovi přivábeni sběhem lidu také vešli do síně. Když viděli, jak Ježíš sedí a jí, vzpomněli si na Křtitele, jenž „nejedl ani nepil“, a jenž právě hynul v temnicích macherontských, a zarmoutili se. Kristus tedy zapomíná na svého Předchůdce; ani mu nenapadá, aby se postil a slzel

---

*) Os., V 6.

jako oni ze zármutku nad velikým pro-
rokem, chodí po hostinách a baví se s hříš-
níky! To je rozhořčilo, byli už beztoho
rozmrzeni pádem svého mistra. A poznavše,
že fariseové nejsou nepřístupni jejich mń-
nění, jali se společně s nimi Pánu znova
vytýkati: „Proč my a fariseové postíme se
často, učeníci tvoji pak se nepostí?“ Ježíš
měl shovění s vášnivou horlivostí učeníků
Janových a připomenul jim, že ho Jan při-
rovnal k ženichovi a pokračoval v tom o-
braze řka: „Zdali můžete ukládati svateb-
níkům, aby se postili, pokud ženich jest
s nimi?“ Postiti se sluší jen v době smut-
ku; Jan pak předpověděl, že království
Boží bude svatbou Krista s lidstvem: kdo
by chtěl, aby apoštolové, přátelé ženicho-
vi, v ten čas byli smutni, odporoval by
svědectví Janovu. „Přijdou však dnové,“
pravil dále, „kdy ženich bude odňat od
nich; tehda budou se postiti v těch dnech.“
Poprvé naznačil Ježíš lidu, že ho čeká smrt
násilná, nezdržoval se však u této před-
povědi, neboť chtěl rychle zjednati u stolu
Leviho mír, ježž ony dotěrné otázky po-
rušily.

A tu obrátil hovor a z okázalé hostiny,
nádherných rouch hostů, číší plných vína
vzal si námět k podobenství, v nichž tehdy
zpravidla učil; pravda, kterou v něm vy-
slovil, velmi židy urazila, že totiž v jeho
království budou obřady náboženství moj-
žíšského zrušeny. Krvavé oběti, symbo-
lické obřady, obřízka, vše, co bylo v Zá-
koně jen stínem věcí budoucích, mělo zmi-
zeti před světlem evangelia. Kdyby Pán
zvěstoval to zrušení staré úmluvy, zajisté
by vzbouřil proti sobě celé Judsko; a proto
připravoval si opatrně duše: „Nikdo zajisté,“
pravil, „nepřišívá záplaty ze sukna nového
k rouchu starému, neboť by odtrhla vý-

plněk jeho od roucha a stal by se horší roztržek. Ani nelijí vína nového do měchů starých, sic rozpukávají se měchy, a víno se vylévá a měchy se ničí, ale víno nové lijí do měchů nových a obé bývá zachováno." Ač byla tato slova zahalena, přítomní byli jimi překvapeni, a snad i reptali; Ježíš chápal jejich lásku k starým příkazům a dodal: „Nikdo, jenž pil staré víno, nechce hned mladého, neboť praví: Staré je lepší.“

A když takto mluvil, vznešený jeden muž Kafarnajský vstoupil do síně hodovní. Byl to Jair, představený sbornice, jeden ze starších městských, který nedávno se přimlouval za setníka římského. Přicházel tentokrát prosit sám za sebe. Padl na tvář před Spasitelem a prosil vzrušen a bolestí sklíčen: „Pane, má dcera, jediné mé dítě umírá . . . umřela . . . ale pojd', vlož na ni ruku svou, a bude žít.“ Ježíš vstal ihned a šel za Jairem. Apoštolové ho provázeli; za nimi tlačil se lid, celníci, fariseové, učenci Janovi, a všichni byli zvědaví, co se stane.

Byla pak v tom zástupu žena, která měla krvotok dvanácte rokův. Pro dcery israelské to bylo velikou hanbou, neboť lid považoval tu nemoc za následek špatného života a štlil se těch, které jí byly stíženy. Žena krvotoká všechn svůj statek vynaložila na lékaře, ale marně, a vytrpěla mnoho podivným léčením, o němž podrobně mluví Talmud,*^{*)} její stav se jen horšil. Jen v Ježíši měla ještě útočiště; poněvadž se styděla přijít k němu s prázdnou a přiznati se ke své chorobě, umínila si, že si milost takřka ukradne. „Dotknu-li se jen roucha jeho,“ pravila si v duchu, „budu

---

*^{*)} Lightfoot, *Horae Hebraicae*, in *Mar.*, V, 26.

uzdravena.“ Puzena tak živou vírou, tlačila se zástupem, dostala se až k Mistrovi a dotkla se pokradmu řásna jeho pláště. A sotva to učinila, zastavil se tok krve její: její tužba byla splněna; všecka se chvějící bázní skryla se v zástupu.

Čeho nikdo neviděl, Ježíš poznal sám v sobě. A věda ihned, že moc z něho vyšla, zastavil se a obrátil se k zástupu: „Kdo se dotekl roucha mého?“ tázal se. A když nikdo se nepřiznával, odpověděli Petr a ti, kteří stáli kolem něho: „Mistře, vidíš, že zástup tlačí se na tebe, a pravíš: Kdo se mne dotekl?“ „Dotekl se mě někdo,“ pokračoval Ježíš, „neboť já vím, že moc vyšla ze mě.“ A přehlížeje zástup upřel na ženu, kterou uzdravil, zpýtavý pohled.

Žena vidouc, že je prozrazena, přistoupila chvějící se a vrhla se k nohám Mistrovým a řekla přede vším lidem, proč se ho dotkla, a jak byla okamžitě uzdravena. Pán chtěl jen toto vyznání: „Buď dobré mysli, dcero,“ pravil jí, „jdi v pokoji, víra tvá tě uzdravila.“

Když ještě ji těšil, přišli lidé z domu Jairova a pravili: „Dcera tvá zemřela, ne-trmácej Mistra!“ Nešťastný otec ani nezareptal, když viděl, že Ježíš se zastavuje na cestě; strašná byla jeho úzkost, ale nezáviděl nemocné, že byla uzdravena, neboť jeho láska se rovnala jeho všře. Mistr se obrátil k němu a vida, že je zdrcen žalem: „Neboj se,“ pravil mu, „toliko věř, a bude zdráva.“ A šel se zástupem dále.

V domě uzřel Ježíš plačící ženy, jež se už sběhly, zvěděvše, že dívka právě zemřela.

Tělo, jež co nevidět mělo býti obvázáno plátny a šátky, leželo na zemi; okolo stály žalostně naříkající ženy, a kvílení jejich

provázely zvuky fléten: „Neplačte,“ pravil jim Ježíš, „dívka neumřela, nýbrž spí.“ Plačící ženy přijaly ta slova jako žert a chtěly naškati dále, ale Ježíš jim nedovolil, poslal je pryč ze síně a pustil tam jen rodiče dívčiny a své nejdůvěrnější apoštoly, Petra, Jakuba a Jana. A před nimi vzal dívku za ruku a zavolal ji řka: „Talittha, kumi! Dívko, vstaň!“ Dívka ihned vstala a jala se běhati radostí, neboť jí bylo teprve dvanáct let. Rodiče nebyli sebemocni, ale Pán je napomenul, aby se starali o své dítě, a nařídil, aby jí dali jísti.

Z lásky vzkřísil Ježíš tuto dívku, ale měl příčinu se báti, že takovým divem strhne lid k nadšenému obdivu, a vzbudí nedůvěru Herodovu. A proto nejen poručil, aby se o tom nemluvilo, nýbrž učinil všecka opatření, aby zůstala věc v tajnosti. První jeho slova byla: „Dívka neumřela, nýbrž spí;“ tím sice dával na jevo, že vzkřísiti k životu je mu zrovna tak snadno jako probuditi ze spaní, ale lid mohl těm slovům špatně rozuměti. Když vykonal zázrak, zůstal asi v domě, a lid nevěda, co se právě stalo, ponenáhlu se vytratil. Tak vyhnul se Ježíš prvnímu výbuchu; ale tajemství nebylo možno déle zachovati: prozradilo se, když viděli lidé vzkřísitou dívku, vděčnost rodičů, podiv apoštolů, „a pověst o zázraku roznesla se po celé té zemi.“

HLAVA SEDMÁ.

Rozeslání apoštolů. - Smrt Předchůdceva.

I. Rozeslání apoštolů.

Mat. XIII. 54-58; IX. 35-38; X. 5-42. — Mar., VI.
1-11. — Luk., IX 1-6.

Ježíš vyšel z domu Jairova, a hned začal znova kázati v Galileji. Bylo to třetí a poslední jeho kázání ve vsích tohoto kraje. Nejprve šel do svého otcovského města Nazareta a učil jedné soboty v synagoze, ale byl zrovna tak nevládně přijat jako roku minulého; Nazaretští zůstali hluchými k slovům svého spoluobčana: „Odkud má tento moudrost tu a moc?“ řkali opět, „není-liž to syn tesařův? zda nejmenuje se matka jeho Maria a bratři jeho Jakub a Josef a Šimon a Juda? a sestry jeho, nejsou-li všechny u nás? Odkud tedy má všechny věci tyto?“ A horšili se nad ním.

Ježíš znal jejich hrubost; toho však dne, jak se zdá, byla nad jeho očekávání, neboť svatý Marek dří, že „se divil“ a naznačuje tímto u Boha tak podivným výrazem přílišnost jejich nevěry. Spasitel si na to nařkal a srovnáváje záští Nazaretských s ochotou jejich bratří v Galileji opakoval jim, co už jim kdysi řekl: „Není prorok bez úcty leč ve své otčině a ve svém domě.“

To bylo jeho loučení s nevděčným městem, kde uplynulo jeho mládí. Uzdravil tam jen několik nemocných vloživ na ně ruce své a potom odešel navždy.

„I obcházel Ježíš všechna města i místa uče v synagogách jejich a hlásaje evangelium o království a uzdravuje všelikou nemoc i všeliký neduh.“ Obyvatelé těch krajin se mu obzvláště zalíbili; jsouce daleko od Jerusalema a uprostřed pohanů „byli povrženi, zmořeni, bez dechu, jako ovce napadené vlky, nemající pastýře.“ Byli však ochotni přijmouti evangelium, neboť Ježíš pravil apoštolům, že jsou jako žeň hojná, která jen kos očekává. „Žeň sice mnohá jest,“ pravil, „ale dělníků málo. Proste tedy Pána žni, aby poslal dělníky na žeň svou.“

Dvanáct apoštolů mělo nejdříve vstoupiti na pole dozrálá pro nebe. Sotva Ježíš skončil své cesty po Galileji, zavolal je k sobě, „dal jim sflu a moc nade všemi duchy zlými i uzdravovati neduhy a poslal je hlásat království Boží a uzdravovat nemocné.“ Dříve než jim světil tak vznešený úřad, naznačil jeho povinnosti.

Tehdy jich ještě neposlal „k pohanům a do měst samařských, ale k zahynulým ovčím domu israelského.“ Mají pouze „kázati, že se přiblížilo království nebeské,“ a potvrzovati svá slova zázraky ve jménu Kristově: „Nemocné uzdravujte, mrtvé křistě, malomocné očišťujte, zlé duchy vymítejte: darmo jste obdrželi, darmo dejte!“ Odřekání je zvláštním rysem jejich činnosti: nemají se nijak připravovati, jíti tak jak jsou, nebrati si ani zlata ani stříbra do opasků, ani pokrmů do svých mošen, ani dvou sukní, ani obuvi cestovní místo obyčejných opánek; nemají ani potřebí bráti si hůl na cestu. Přijdouce do města,

mají nejprve hledati nějaký dům pohostiný a pozdraviti jej po staru: „Pokoj domu tomuto!“ Pokoj ten tam vejde s nimi, budou-li jeho obyvatelé hodni, ne-li, vrátí se dar nebeský k věštcům evangelia. Budou-li takto odmětnuti, mají jen vyraziti prach z nohou svých mimo dům na znamení, že nemohou za soud, jenž jej stihne, a jenž bude horším než byl soud nad Sodomou a Gomorou.

Až dosud mluvil Pán s dvanácti apoštolů jen o jejich poslání přítomném; vykládáje pak povinnosti úřadu apoštolského vytkl dvě hlavní jeho vlastnosti: „Budte opatrní jako hadové a prostí jako holubice! Hle, já posílám vás jako ovce mezi vlky.“

Dle pověsti z prvního století*) přerušil prý Petr Mistra v té chvíli řka: Což, pohltí-li vlci ovci? Je-li beránek mrtev, odpovéděl prý Pán, nebojí se už vlka. „A nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabít nemohou, ale bojte se spíše toho, jenž může i duši i tělo zatratiti do pekla!“ Potom je Mistr upozorňoval, že budou vydáváni soudům, bičováni v synagogách, že vydají před úřady židovskými i v soudních síních římských svědectví krve pro něho, ale při mučení bude v nich Duch svatý a bude odpovídati za ně. Pán nepřikazoval, aby se vrhali v nebezpečení, nýbrž naopak je vybízel, aby „utíkali z jednoho města do druhého“ a setrvali ve všem; „nebudou u konce se všemi městy israelskými, až přijde Syn člověka.“

Čekala tedy apoštolů smutná budoucnost: aby jim dodal mysl, připomenul jim Ježíš, jaké překážky se stavějí v cestu jeho

---

*) Funk, Opera Patrum apostolicorum, vol. I, p. 150.

vlastnímu poslání. Ať jsou beze strachu jako on: Otec nebeský, jenž i vlasy na jejich hlavě má sečteny, bez něhož ani vrabeček nepadne s nebe na zemi, Otec je s nimi a odplatí těm, jež jeho Syn vyzná, a zavrhne ty, které Syn zapře. Potom ještě řekl, že přišel uvést na svět meč: že už brzo, jak jejich otcové a jejich děti se spolčí se světem, aby je vydali na smrt. Uprostřed této zuřící nenávisti budou muset neochvějně vytrvati, „hlásati na střechách, co jim Mistr světuje v ucho,“ milovati Ježíše nade vše, co jest jim nejdražší, „ztratiti život svůj, aby našli ho v nebesích,“ slovem, „vzítí kříž svůj a následovati ho.“

K této skryté narážce na ukřižování připojil Pán slova útěchy a zaslíbení. Právil svým apoštolům, že budou na světě tím, čím byl on, „že kdo je přijme jako vyslance Boží, přijme Krista, přijme Boha samého a zaslouží si odplaty, kterou obdrží spravedliví a proroci.“ Potom ukázal na chudé a děti, jež jako vždy se k němu tulily, a řekl na konec tato tklivá slova: „A kdokoli by podal píti jednomu z maličkých těchto číši vody studené toliko ve jménu učeníka, amen pravím vám, neztratí odplaty své.“

Tak poučoval Ježíš sbor dvanácti apoštolů. Možná, že jim toho všeho neřekl tehdy, a že svatý Matouš jak obyčejně sloučil rady dané učeníkům v rozličných dobách. Ale ať už Ježíš proslovil tuto řeč najednou nebo evangelista z Božího vnuknutí ji vytvořil z myšlenek rozptýlených ve výrocích Mistrových, řeč ta zůstává dokonalým vzorem úřadu evangelického. Kněží Kristovi nemusí doslovně dbáti těchto naučení, ale mají se nadchnouti jejich duchem: všichni nejsou mučensky, ale

všichni mají jíti za Mistrem cestou oběti; Pán nežádá od nich úplné chudoby, neboť on sám prohlásil, že „hoden jest dělník pokrmu svého,“ čím více však se horlivost apoštolů rozplameňuje a tříbí, tím více Bůh nakloňuje jejich srdce, aby se odřekli všeho. Svatý Pavel obracel národy živě se tkaním, svatý František Xaverský měl k získání Východu jen dřevěný kříž.

Dle rozkazu odešli apoštolové dva a dva. Přidali se asi k sobě přátelé a bratři: Petr přidružil se k Ondřejovi; synové Hromu se vyřítili se svou obvyklou prudkostí; Filip a Bartoloměj tak úzce spiatí, Tomáš a Matouš, a dva bratřenci Ježíšovi, Jakub a Juda, byli přirozeně spolu a Šimon měl asi smutný úděl provázeti Jidáše.

II. Smrt Jana Křtitele.

Mar., VI. 14-32. — Mat., XIV. 1-13. — Luk., IX. 7-9.

Když Ježíš osaměl, kázal dále na březích jezera, a tu se roznesla po Galileji novina, že Jan Křtitel je mrtev: hlava jeho právě padla v žaláři macherontském.

Když byl Jan po dvanácte měsíců uvězněn v té „černé tvrzi,“*) počínal si zrovna tak jako na březích Jordánských. Ani lichocením ani hrozbami se nedal zastrašiti, a třeba hlasu jeho nebylo dbáno, přece mstitelsky zněl tyranovi. Herodes byl zmítán výčitkami svědomí i vášní, a třásl se, když jej slyšel. Byl příliš slab, aby se zločinem zbavil obtížného mravokárce, ale příliš zase zkažen, aby konal svou povinnost, a proto jen chránil Křtitele před Herodiadou. Boj byl neústupný, neboť nená-

---

*) Tak nazývají Macheront rabíni (Sepp, Leben Jesu, B. IV. K. LXVIII.)

vist v srdci ženy cizoložné se tím více jítřila, čím déle jí byly kladeny překážky. Žena tato si umšnila, že zahubí proroka, a čekala jen na příhodnou chvíli; a ta nastala brzo.

Po vzoru římském skvěle slavíval Herodes i jeho synové význačné doby svého života. V den svých narozenin byl Antipas v Macherontě; pořádal tam hostinu svým dvořanům, úředníkům a urozeným mužům galilejským. Z toho, co víme o bohatství Herodů, o jejich štědrosti a okázalosti, možno se domnívati, že nádhera při slavnosti a při hostině převyšovala jakýkoliv náš popis. Ale Herodias chystala králi potěšení, jež by ho jistěji zpilo než výpary vína a jí na milost i nemilost vydalo.

Byly jí známy vlné tance italské; věděla, jak svůdné jsou sbory mladých dívek, znázorňujících svými pohyby výjevy, jež by bouřily náš stud. Tyto hry se již dostaly i do paláce tetrarchova. Herodias si přála, aby se jich zúčastnila i její dcera. Tato mladá kněžna z rodu velikého Heroda, jejíž předkové byli Machabejci, později manželka a matka králů, objevila se v celé své kráse před rozpustilými hosty: tančila a tak uchvátila vladaře, že před tleskající společností jí přísahal, že jí dá, cokoli si bude přát, i kdyby to byla polovice jeho království.

Salome přiběhla k své matce: „Co si mám přát?“ ptala se. Vítězná cizoložnice již měla připravenou odpověď: „Hlavu Jana Křtitele.“ A zároveň vzala jednu z mis, jež byla na stole.

Když uslyšel Herodes tuto žádost, zarmoutil se. Byl opilý, ale ihned vystřízlivěl, když viděl, že jeho slepé krutosti je nastražena léčka. Ale schlubnost tetrarchova právě se rovnala jeho slabosti; vi-

děl, že zraky hostů jsou naň upřeny, a on neměl odvahy ani vzdorovati jejich káravým posudkům ani se brániti vzteku zvrhlých žen, které chtěly msti svou kořist. Chtěl se krýti posvátností přísahy a dal osudný rozkaz. Dle zvyku na východních dvorech stál mu kat po boku; za chvíli potom Jana nebylo.

Stůl, v němž přál si prorok ztratiti svůj lesk, zastřel jeho mučednickou smrt. Nikdo neví, jak přijal tento bezprávný rozkaz, a v jakém duševním klidu zemřel. Kat se brzy vrátil nesa na míse vznešenou hlavu Nazarejského; podal ji tanečnici, a ta dala tuto krvavou trofej své matce; dle tradice*) propíchlala prý Herodias jehlicemi jazyk, jehož nemohla spoutati, a dala prý hoditi zmrzačené tělo do roklí macherontských na pospas psům a dravým ptákům; ale učenci Janovi dávali v okolí pozor; sebrali ostatky svého mistra, pohřbili je zbožně a šli zvěstovat Ježíšovi smutnou tu zprávu.

Bůh pomstil bez prodlení smrt prorokovu: od chvíle, kdy ukázali tetrarchovi hlavu Janovu, neměl pokoje. Viděl všude zkrvavený stůl, čelo prorokovo, jež smrtelnou zsinálostí ještě více zpřísnělo, rty, jež se otevřely kárajíce cizoložství. Po jeho obvyklé netečnosti přišly úzkosti a podezření. Sláva Ježíšova se ho až dosud nevalně tkla, a teď náhle k němu pojal nedůvěru. O několik dní později došla do Macherontu zpráva, že Spasitel získává lid a činí množství zázraků. Herodes se toho zděsil: „Toť on,“ zvolal, „Jan Křtitel se vrací!“ Marně usilovali důvěrníci vladařovi uklidniti jeho mysl, jedni tvrdili, že Ježíš je Eliáš, jenž se svého vozu sestoupil, druhí, že je to některý z proroků, a ti, kteří nejméně vě-

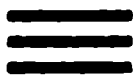
---

*) Sv. Jeronym, *Contra Rufinum*, III, 42.

řili, říkali, že je to věštec podobný těm, kteří žili za starých časů. Herodes však viděl jen svou oběť: „Je to Jan,“ opakoval, „který křtil. On vstal z mrtvých, a proto moc divotvorná působí v něm.“ A aby se zbavil svých pochyb, toužil spatřiti Ježíše.

Pán měl příčinu báti se poděšeného tetrarchy; není pochyby, že by byl musil brzo přerušiti svou činnost v Galileji a že by se nemohl toho roku účastniti slavnosti velikonoční, do níž nebylo daleko. A když se apoštolové vrátili, rozhodl se, že ihned odejde do území Filipova. Poslání apoštolů bylo vyplněno aneb bylo přerušeno smrtí Předchůdce, a tak se v téže době vrátili k svému Mistru. Oznamili mu, „co byli činili a čemu učili, kterak vymítali duchy zlé a mazali olejem mnoho nemocných a uzdravovali je.“ Unaveni těmi cestami, zarmoucení osudem Janovým přišli, aby si oddechli u Ježíše; ale Pán jim nemohl poskytnouti odpočinku, protože zástupové „přicházeli a odcházeli, a oni neměli ani kdy se najísti.“ A proto jim řekl: „Pojďte v soukromí na místo pusté a odpočiňte si trochu!“ Moře Tiberiáské nebylo daleko; na rozkaz Mistrův vyhledali lodičku a pluli s ním k severu.

HLAVA OSMÁ.

Chléb živý.

I. Rozmnožení chlebu.

Luk., IX. 10-17. — Mar., VI. 36-56. — Mat., XIV. 13-36. — Jan. VI. 1-21.

Na severovýchod od jezera, poblíž místa, kde Jordán rozlévá své vody, stálo kvetoucí město. Jmenuje se stejně jako vesnice u Kafarnaum Betsaida, a jméno jeho naznačuje, že bylo s počátku jen rybářskou vsí; ale v době Ježíšově učil Filip, tetrarcha iturejský, tuto ves městem a nazval ji Juliinou na počest dcery Augustovy. Kolem tohoto vznikajícího města se prostíraly nesmírné pustiny lemované na východě pahorky, jež byly tenkrát zrovna tak pusté jako dnes; k těm místům zaměřil Spasitel lodičkou. Jeho učenci doufali, že tam najdou potřebný klid, ale zklamali se.

Ježíš sice odejel tajně, ale někteří lidé přece viděli, jak se loď vzdaluje od břehu, a oznámili to lidu, který šel podél břehu. Větr vál proti lodi a proto plula zdlouhavě. Předstihli ji, a když Ježíš u vtoku řeky vystoupil, setkal se se zástupem tak četným, jako byl ten, před nímž prchal. S obyvateli sousedních vsí přišli i poutníci z dalekých krajin, neboť byla tehdy doba velikonoční, a na březích jezerních tvořily se karavany.

Spasitel neupustil od svého prvotního

úmyslu; odešel s břehu a vystoupil na osamělý chlum a usedl uprostřed apoštolů. Ale sotva si tam usedl, pozdvihnuv oči uzřel, jak se k němu blížil lid ve zmatku „jako ovce bez pastýře,“ a dojat jejich opuštěností zapomněl na svou únavu a věnoval se jim; „mluvil jim o království Božím a uzdravoval ty, kteří uzdravení potřebovali.“

Slunce se klonilo za hory zabulonské, a Ježíš pořád ještě konal skutky milosrdenství; nebylo dlouho do soumraku, který bývá na Východě rychlý, a co nevidět by přikvačila noc na tento vysřelený zástup, vzdálený všeho obydlí. Učenici se tím znepokojili a přistoupivše k Mistrovi pravili: „Pusté je místo toto; a hodina již minula. Rozpusť zástupy, aby odejdouce do sousedních osad a dvorů se ubytovali a našli si pokrmy.“ „Není potřeba, aby odešli,“ řekl Pán, „dejte vy jim jísti!“ Apoštolův zmátl příkaz ten. Tu řekl Ježíš Filipovi: „Odkud nakoupíme chlebě, aby pojedli tito?“ (To však řekl, zkoušeje ho, neboť sám věděl, co hodlá učiniti.) Filip mu odpověděl: „Za dvě stě peněz chlebě nestačí, aby každý něco málo dostal.“ „Kolik chlebě máte,“ řekl Ježíš, „jděte a vizte!“ Ondřej, bratr Šimona Petra, vrátil se brzy: „Je zde jeden pacholsk,“ pravil, který má pět chlebě ječných a dvě ryby, ale co je to na tak mnohé?“

Ježíš poručil, aby mu přinesli chleba a ryby. „Rozkažte lidem, ať se posadí,“ pravil apoštolům. Oni poslechli, a lid se posadil v řadách po stu a po padesáti. Bylo to na jaře; žár sluneční nesežehl travin na horách galilejských; uspořádané zástupy zářily barvami východních oděvů a zůstaly Petrovi nesmazatelně v paměti a když je později popisoval evangelistovi Markovi,

pravil, že vypadaly jako koše s květinami rozestavené na zeleném koberci.*)

I vzal Ježíš pět chlebů i dvě ryby, a pohlédnuv k nebi požehnal je; a rozlámav chleby, dal je učenskům, učenci pak zástupům; totéž učinil s rybami. Rozlámaný pak chléb a rozdělené ryby množily se v rukou Páně do nekonečna, a on rozdával pořád, až byli všichni nasyceni. Potom, aby vynikla hojnost darů nebeských, a aby se ničím nemrhalo, pravil svým učenskům: „Sebežte pozůstalé drobtý, ať nezhynou!“ Každý apoštol vzal svůj koš, prošel řadami lidu, a dvanáct košů bylo naplněno.

Evangelisté pokládali tento zázrak za velmi důležitý, neboť všichni o něm vypravují, a svatý Jan spojuje jej s příslibem „chleba živého“ a ukazuje, jaký význam mu Ježíš dal. Poutníci, kteří šli do Jerusalema, blízkost svátků, jichž už se nemohl zúčastnit bez nebezpečství, myšlenka na poslední večeři, jež měla o rok později nahradit beránka velikonočního tělem nesmrtelným, to přimělo Ježíše, aby té hodiny zjevil veliké tajemství své lásky. Prvotní Církev byla tak přesvědčena o tomto výkladu, že po pět století znázorňovala Eucharistii ne poslední večeří, nýbrž rozmnožením chlebů, a zobrazovala Pána, jak sedí u stolu s rybou, symbolem Kristovým a s koši plnými drobtů, jež sebrali apoštolové.

Tímto zázrakem připravoval Ježíš duše na nejvyšší pravdy; ale nadšení lidu nesouhlasilo s tímto záměrem Páně, nýbrž oživilo přeludy časného blaha. „To jest jistě ten prorok,“ pravili, který má přijít na svět;“ a tím jistě rozuměli, že Ježíš se

---

*) Ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαί (Mar. VI, 40.)

chopí žezla, jak předpověděl Balaam,*) a pokoří jejich utiskovatele, že bude Eliášem, který sestoupil se svého ohnivého vozu, Jeremiášem, jenž vrátí bohoslužbě mojžíšské její lesk a chrámu archu, ztracenou od zajetí babylonského.**)

Spasitel znal tyto plány a věděl, že se ho chtějí chopiti a prohlásiti za krále. Viděl, že jeho učenci dávají se strhnouti ke snům o slávě a touží po ní jako lid. Nastala chvíle, aby zabránil vzbouření, jež by uvalilo na něj hněv Heroda, velerady a Římanů. I zavolal ihned apoštoly na břeh a rozkázal jim, aby odpluli do Betsaidy u Kafarnaum. A protože se k tomu neměli, donutil je Mistr, aby ihned odejeli.

Když byli pryč, Ježíš propustil zástup, jenž se k němu družil, a ve tmě se uchýlil na horu sám jediný. Šel tam, aby posílil ducha k novým zkouškám, neboť druhého dne ho zapudilo Kafarnaum, jako Nazaret; brzy by tak učinila celá Galilea a on předvídal, že v posledním roce své veřejné činnosti bude vydán mnohému soužení a nebezpečenství.

Zatím nastala noc a v údolí jordánském strhla se bouře. Větrem vzduly se vody a zachvátily lodičku apoštolů. A oni po celou noc zápasili s bouří a veslovali ke Kafarnaum, ale vlny unášely člun, až vybočil s cesty.

O čtvrté hodině noční byli teprve v půli cesty a v nebezpečenství. A tu uzřeli, jak kdosi kráčí po vlnách a blíží se k lodičce jako by ji chtěl předhoniti. Myslili, že je to strašidlo a ve své hrůze křičeli velmi, ale známý hlas uklidnil jejich zděšení: „Já jsem to, nebojte se!“ Byl to skutečně Ježíš

---

*) Num., XXIV, 17.

***) Machab., II, 5, 8.

a měl soucit s jejich úzkostí. Všichni ho poznali a chystali se ho přijmouti. Petr, vždy prudký, zvolal náhle: „Pane, jsi-li to ty, rozkaž mi, ať jdu k tobě po vodě.“ „Pojď,“ odpověděl Pán. A hned vyskočil a poštoł z člunu za Mistrem. S počátku šlapal po vodě bez bázně; ale když uviděl veliký vŕtr, lekl se a počal se topiti. „Pane!“ zvolal, „zachraň mě!“ Ježíš vztáhnuv ruku uchořil ho a zadržel. „Malověrný,“ pravil mu; „proč jsi pochyboval?“ Ostatní zatím volali Spasitele toužebně vědouce, že božský lodivod je dopraví na břeh. Nezklamali se. Sotva byl Ježíš s Petrem na lodičce, vŕtr ustal, a oni v okamžiku byli na místě, kde chtěli přistáti.

Náhlé utišení této bouře učinilo na učeníky zcela jiný dojem než rozmnožení chleběů. „Nepovážili o chleběích,“ praví smutně svatý Marek, „byloť zajisté srdce jejich zaslepeno.“ Byli příliš hrubí, aby pochopili duchovní království, a poněvadž snili jen o velikých statcích, přijali s radostí nadšení zástupu, neboť doufali, že jejich Mistr neodolá tak mocnému naléhání, a že konečně založí své království. A když viděli, že odmítá žezlo, tak se rozmrzeli, že zapomněli na všemohoucnost Páně, a pokusili se dokonce mu odporovati. Proto přišla noc úzkosti, aby poznali svou chybu. Ale tato zkouška jim otevřela oči. Když zkontil Ježíš vzbouřené vlny, poznali „toho, jenž rozeštírá nebesa a kráčí po vlnách mořských.“*) A padajíce mu k nohám klaněli se mu: „Jistě Syn Boží jsi ty.“

Když Ježíš vystoupil z lodičky, poznali ho lidé a od té chvíle roznesla se zpráva o jeho návratu po kraji genesaretském. Zástup, který se rozptýlil, sběhl se znova.

*) Job, IX, 8.

Přinášeli nemocné a prosili ho, aby jim pouze dovolil dotknouti se okraje svého roucha. Tato prosba připomínala vsru ženy krvotoké; Ježíš uzdravil všechny, kteří se k němu přiblížili, a potom vešel do Kafarnaum, provázen výkřiky nadšení a chvály. Byly poslední, jež bylo mu dopřáno slyšeti v jeho milovaném městě.

II. Přislíbení svátosti oltářní.

Jan, VI. 22-71.

Lid, který zůstal na druhém břehu jezera poblíž Betsaidy, upozoroval, že lodička apoštolů odplouvá sama, a že Ježíš na ni s nimi nevstoupil. Ztratili stopu Mistrovu, ale všichni byli jisti, že ho zase najdou, poněvadž od večera žádný jiný člun neopustil břehu. Ráno tedy ho hledali po kopcích a na rovině, ale nadarmo, a tudíž usoudili, že nějakou neznámou cestou odešel za svými druhy. V přestávce připluly jiné čluny z Tiberiady, jež zahнала vichřice. Židé na ně vstoupili a připluli do Kafarnaum. Tam našli Pána. Seděl v synagoze a učil lid. „Mistře,“ řekli mu, „kdy jsi sem přišel?“ Ježíš dobře znal srdce těch lidí, kteří dychtili po dobrech pozemských. I odhalil jejich úmysly: „Amen, amen pravím vám,“ řekl jim, „hledáte mě ne proto, že jste viděli divy, nýbrž že jste jedli z chlebů a nasýtli se. Pracujte nikoliv o pokrm pomíjející, nýbrž o pokrm, který zůstává k životu věčnému, kterýž dá vám Syn člověka; neboť toho zpečetil, Otec, Bůh.“

Těmito slovy vyzýval Ježíš židy, aby netoužili po pokrmu hmotném, nýbrž po pokrmu nehmotném, po pokrmu pro ducha; zjevoval jim, že nemá v úmyslu zříditi

království časné, nýbrž vládnouti nad dušemi; k tomu vtiskuje Bůh svému Kristu božské znamení a oprávnjuje poslání jeho nesčetnými zázraky. Pokrm, o němž mluvil, jest tedy nějaké dobro duchovní, jež on jediný zjeví. Židé to pochopili, ale lpěli na svém Zákoně, a proto nevěřili, že by bylo možno jej zdokonaliti, a pravili:

„Co máme činiti, abychom konali díla Boží?“ „To je dílo Boží,“ odpověděl Ježíš, „abyste věřili v toho, jehož on poslal.“ Mistr zde obmezuje všechny své příkazy na víru. To však neznamená, že stačí věřiti slovu Kristovu, nýbrž je třeba oddati se mu bez výhrady. Víra má býti proniknuta láskou, kdo věří, má lnouti k Bohu a dokonale se s ním spojovati.

Spasitel zajisté odpověděl jasněji než čteme u svatého Jana, jenž odpověď jeho zkrátil, neboť jeho posluchači vyrozumívali, že od nich žádá oddanost bezmeznou, že chce, aby ho následovali tak slepě jako Israel následoval Mojžíše při východu z Egypta: „Naši otcové,“ pravili, „jedli mannu na poušti, jakož je psáno: Chléb s nebe dal jim k jídlu. Které znamení tedy činíš ty, abychom je viděli a tobě uvěřili?“ Zda nésvědčily všechny tradice, že druhý Vykupitel obnoví divy prvního? Ale jak srovnati ječné chleby, jež byly před nimi rozmnoženy, s pokrmem sinajským? Aby byl Kristus pravým Mesiášem, musil rovněž seslati mannu, kterou nazýval David „chlebem nebeským a pokrmem andělským.“ *)

Ježíš přijal tyto námitky shovívavě; vysvětlil svým posluchačům, že ne Mojžíš, ale sám Bůh dštil mannu na poušti, že ten pokrm pomíjející byl obrazně nazván chlebem nebeským, ale že dnes Bůh rukama

---

*) Ž., LXXVII, 24, 25.

svého Krista jim podává pravý chléb s nebe; mluvil k nim tak božsky o tomto pokrmu a o životě, který způsobí na světě, že Židé nadšeně zvolali jako kdysi Samaritánka: „Pane, povždy nám dávej ten chléb!“

Ježíš pokračoval: „Já jsem chléb života; kdo přichází ke mně, nebude lačněti, a kdo věří ve mne, nebude žízněti nikdy.“ Tato odpověď nebyla tak skrytá, aby ji židé nepochopili: čítali vskutku ve svých posvátných knihách,*) „že člověk není živ jen chlebem, ale každým slovem, které vychází z úst Božích.“ Slýchali, jak tam Moudrost k sobě volá duše: „Pojďte, jezte chléb, který vám dávám, a pijte víno, které jsem vám přichystala.“**) Jísti a pítí pravdu, naplniti své srdce a svá ústa zbožným slovem, přemýšlením se sloučiti s naukou mistrovou byl jim obraz zrovna tak obyčejný, jako nám je cizí. Pochopili tedy, že Ježíš nazýváje se chlebem života jim nabízel ve svém učení pokrm, který by uspokojil jejich tužby, a přijali ten slib s radostí. Co následovalo, nebylo už tak přijato: Ježíš rozvíjel ihned svcu myšlenku a prohlásil, že ho dosud viděli svýma očima, ale nepoznali, kdo jest. Sestoupiv s nebes nemá jiné vůle než vůli Otcovu a přijímá jen ty, kteří přicházejí od něho. Vůle pak Otcova jest, aby všichni ti, kteří uvěří v božství jeho Syna, měli podíl na chlebě života, který jest Kristus sám, a skrze něj na životě věčném. Při tomto zjevení počali shromáždění reptati. Slova: „Já jsem chléb živý, který s nebe sestoupil,“ bouřila, je nejvíce: „Není-liž to Ježíš, syn Josefův,“ pravili kafarnajští, „jehož otce i

*) Deut., VIII, 3.

**) Přísł. IX, V.

maliku známe? Kterak tedy praví: S nebe jsem sestoupil?“

Ježíš nevyvrátil námitek svých odpůrců: dle svého zvyku objasnil pouze, co právě vyložil, aby pravda sama působila na rozum. Opakoval, že víra je milost, že nikdo nemůže přijít k němu, koho dříve nepřitáhne Otec nebeský, kdo není „poučen od Boha, jakož je psáno v prorocích,“ to jest, dotčen milostí a nakloněn k všem tajným vlivem této pravdy. Objasnil více své Vtělení: že Bůh je příliš vznešený, aby mohl býti viděn a slyšen, že nikdo nemůže viděti Otce, leda ten, kdo vidí jako Bůh, a že ten, jenž vidí jako Bůh, Syn Otce, člověkem se stal, aby se spojil s lidmi, a že smrtelné tělo naplnil božstvím, aby všem dal účast na svém vlastním životě. Takový výklad tehdy učinil Mistr o naší spáse vírou. Aby vštípil tato naučení do srdce svých posluchačů, vrátil se Ježíš několikrát k týmž myšlenkám, předkládal je v rozličné podobě, slabikoval takřka svým užaslým posluchačům nebeskou řeč. Proto se myšlenky v textu evangelia opakují, a je nesnadno naléztí jejich spojitost.

Ještě jiné tajemství chtěl Mistr odhaliti. Syn Boží nestal se člověkem jen, aby na čas vzal na se lidské tělo, nýbrž aby užil každého člověku ke svému Vtělení a ztělesnil se v každém člověku, živě jej svým tělem. Tím, že požíváme těla Ježíšova, přijímá Ježíš naše vlastní tělo. Spojením s celým jeho lidstvím a celým jeho božstvím se dokonává dílo našeho spasení. Ježíš žádal od Kafarnajských lásku, aby mohli rozuměti výkladu o tomto nesnadném tajemství a hledati život věčný věříce nejen ve Vtělení, ale i v Eucharistii. „Chléb, který.

já dám," řekl ještě, "tělo mé jest, které dám za život světa."

Při tomto zvláštním učení o jedení těla Kristova povstalo nové reptání v synagoze. Židé se tam hádali vespolek řkouce: „Kterak může tento dáti nám tělo své k jídlu?“ Domnívali se zajisté, že mají vzíti lidské maso a jísti, pít krev a pít. Avšak Ježíš nevyvrátil tohoto doslovného výkladu, nýbrž ještě jej podepřel dvojnásobně: „Amen, amen, pravím vám: Nebudete-li jísti těla Syna člověka a pít jeho krve, nebudete mít v sobě života. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný, a já ho vzkřísím v den poslední.“ Věděl, jaký odpor měli židé ke krvi, věděl také, že jest jim zakázáno jí požívat; neváhal však otřásti všemi jejich názory, aby utvrdil učení o skutečném požívání svého těla a skutečném pití své krve. „Tělo mé právě je pokrm a krev má právě je nápoj. Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně, a já v něm. Kdo jí mne, živ bude pro mne.“ Tím dokončil výklad o Eucharistii a naznačil její vlastní účinek; neboť vroucí víra sama může sice zajistiti duši život věčný a tělu slavné vzkříšení, ale toliko Eucharistie činí Ježíše a křesťana tímž tělem a tímž duchem, slučuje dva životy v jeden, a tvoří v každém z nás jednotu Krista s lidstvem.

Ježíšovo učení uráželo jeho posluchače, a jistota, s kterou je hlásal, jich dohněvala. Brzy se znelíbilo učení jeho nejen Kafarnajským, ale i samým jeho učenskům: „Tvrdá je řeč ta," pravili, „kdo jí může poslouchat?“ V tom smyslu, jak oni jí rozuměli, ovšem byla nesnesitelná, neboť se domnívali, že budou musiti roztrhati tělo Mistrovo a kousky z něho jísti. Ježíš se pokusil je vyvésti z bludu řka, že se dal

sice za pokrm, ale přece že opět vstoupí na nebesa tak, jak sestoupil, s údy neporušenými, že „jeho tělo“ rozkouskováno a ztráveno nic neprospívá, nepřijímá-li člověk současně i ducha a božství, které to tělo oživuje. Způsob pak tohoto přijímání je věcí nadsmyslnou, a tu zjeví později; pro ten čas učí toliko, že jeho „slova jsou duch a život“, to jest, že věřící najdou ducha a život v tajemném přijímání, ve skutečném požívání jeho těla, ačkoliv způsobem spíše duchovním než hmotným.

Toto vysvětlení neuspokojilo učensků, a Ježíš jistě zpozoroval mezi odpůrci jednoho ze dvanácti, Jidáše Iškariotského; neboť „věděl zajisté od počátku, kdo jsou nevěřícími, a kdo jest ten, jenž ho zradí.“ Pohled na tyto pořád ještě se horšící a nevěře blízké reptaly zarmoutil srdce Ježíšovo. „Jsou někteří mezi vámi,“ zvolal, „a proto jsem vám řekl, že nikdo nemůže přijíti ke mně, není-li mu dáno od Otce mého.“ Ale tato poslední výzva byla odmítnuta; neporozuměli, že mají žádati od Otce nebeského víry, která od něho pochází: jejich oddanost byla u konce. „Od té doby mnozí z učensků jeho odešli zpět a nechodili s ním více.“

Apoštolové však s ním zůstali. Ježíš obrátil se k nim a řekl: „Chcete-liž i vy odejti?“ Petr přliš miloval svého Mistra, aby pochyboval o jeho slovech, ač se mu zdála nepochopitelnými. Rozhořčil se již při pouhé myšlence na odchod a odpověděl za všechny: „Pane, ke komu půjdeme? Ty máš slova života věčného, a my jsme uvěřili a poznali, že ty jsi Kristus, Syn Boží.“ Ač bylo toto vyznání milé srdci Ježíšovu, ani ho neutěšilo, ani nezbavilo myšlení na zrádce. „Zdali nevyvolil jsem vás dvanácte?“ pravil, „a jeden z vás je

ďábel.“ Privil to o Jidášovi, synu Šimona Iškariotského, neboť to byl ten, jenž ho měl zraditi, ač byl jedním ze dvanácti. Tato slova, jak jsme už upozornili, svědčí, že Jidáš reptal s Kafarnajskými. Kolísal dlouho mezi svým lakomstvím a Božím povoláním, a nerad slýchal o duchovním království a považoval je za přelud. Hádka v Kafarnaum dobořila jeho víru. Od té doby setrval sice s Ježíšem, ale zradil ho v duši své. Spasitel snažil se touto výčitkou působiti na nevďěčníka. Ten však mlčel, a Ježíš smutně vyšel ze synagogy.

KNIHA PÁTÁ.

*TŘETÍ ROK VEŘEJNÉ
ČINNOSTI JEŽÍŠOVY.*

HLAVA PRVNÍ.

Pobyt Ježíšův v končinách tyrských a desítiměstských.

I. Umývání farisejská.

Mat., XV, 1-20. — Mar., VII, 1-23.

Poslední rok života Ježíšova počínal se hrozivě. Judsko, jemuž nejprve se věnoval, chovalo se k němu nepřátelsky. „Nechtěl choditi po Judsku, poněvadž židé hledali ho zabít.“ Jerusalem byl pro něho jako uzavřen, slavil tedy velikonoce jinde. Galilea se podobně odvracela a Kafarnaum reptalo. Nezbyvalo Pánu než blouditi končinami pohanskými, královstvím Filipovým a krajinami zajordánskými. A tam byl pronásledován z města do města, z pouště na poušť, až do dne, kdy naplnil poslání své a vydal se sám v ruce katů.

Kafarnaum sice ztratilo svou prvotní vsru, ale nikdy nepojalo takové nenávisti proti Mistru, jehož nedávno oslavovalo, jako Jerusalem. Ježíš tam zůstal v klidu až do návratu pouťníků, kteří šli do chrámu, ale po velikonocích opět spatřil kol sebe slídiče. Byli to „fariseové a někteří ze zákonníků přišedší z Jerusalema“; byli nadšeni slavnou pověstí mistrů, jež právě slyšeli, a odhodláni zachovávat horlivěji než kdy jindy jejich příkazy. Pán nedbal přísně předpisů farisejských, a to, jak řečeno, je pohoršovalo. Víme, s jakou úzkostlivostí

vykonávali tehdejší židé a zvláště fariseové svoje umývání. Jak svatý Marek nám vypravuje, před každým jídlem si pečlivě čistávali ruce trouce si sevřené pěsti, nořovali se téměř úplně do vody, když přišli z trhu, umývali koflíky a džbány i měděné nádoby a dřevěná lože, na nichž ležali soustolovníci. A tyto nekonečné starosti nebyly jen obyčejí, jichž by bylo možno nedbati, nýbrž pocházely od starých rabínů a byly právě tak přísné jako předpisy Zákona. Kdo je chtěl zachovati, často byl nucen hledati potřebnou vodu daleko, a rabbimu Akibovi dostalo se chvály za to, že byl odhodlán raději podstoupiti smrt žízni ve vězení, než by byl pil s neumytýma rukama.*) Saduceové ovšem tropili si žerty z takových malicherností a ptávali se fariseů, brzo-li budou i slunce omývati očistnou vodou. Než toto pohrdání neubíralo zákonským moci, a porušení některého příkazu nepřestávalo býti v očích lidu hříchem.

Apoštolové byli vychováni v úctě k učitelům Zákona a třásli se dosud před nimi. Velmi byli znepokojeni, když viděli, jak učitelé přicházejí ke Kristu a kárají ho: „Proč učeníci tvoji nezachovávají podání starších, ale jedí chléb rukama neumytýma?“ Ježíš nestrpěl, aby pokrytci zneužívali prostoty apoštolů. Ihned jal se brániti své učením a na výtku odpověděl zase výtkou, řka: „Proč i vy přestupujete příkázání Boží pro podání svoje? Neboť Bůh řekl: Cti otce i matku. Vy však pravíte: Kdo by řekl otci: Korban, to jest, darem jest to, z čeho bys mohl míti ode mne prospěch“ — pronesl-li jsi slovo „korban“, slib jest neodvolatelný — „již nedo-

*) Buxtorf, Synagoga Judaica, p. 236.

pouštíte mu, aby co činil pro otce svého neb matku svou, rušíce slovo Boží podáním svým, jemuž jste učili. Pokrytci, dobře prorokoval o vás prorok Isaiáš*) řka: Lid tento ctí mne ústy, ale srdce jejich daleko jest ode mne. Nadarmo však mě ctí, učíte naukám a stanovám lidským.“

Poprvé pokořil tak Ježíš farisey, že jednal s nimi jako s pokrytci, poprvé vyvracel základní prvky jejich nauky. Dosud mlčel, když ve své domýšlivosti dávali učení rabínů stejnou závaznost jako božským příkazům, neříkal lidu, že tato příkázání nepocházejí od Mojžíše, a že nejsou druhým Zákonem. Bylo na čase ukázati, že fariseové budují své podání jen na troskách příkazů. Ježíš to učinil s mocí tak důraznou a s takovou přesvědčivostí, že jeho nepřátelé odešli zahanbeni.

Zástup odcházel s nimi. Ježíš zavolal jej k sobě a pravil: „Slyšte mě všichni a rozumějte! Nic nevchází zvenčí do člověka, co by jej mohlo poskvřniti, ale to, co vychází z člověka, to jest, co poskvřňuje člověka. Má-li kdo uši k slyšení, slyš!“ A zůstaviv tam lid odešel do svého příbytku. —

Řeč Kristova donesla se ihned zákonníkům. Tala do živého, neboť Ježíš zavrhoval jejich umývání, jež nezbavovalo duši poskvřny. Z řeči jeho dalo se i tušiti, že mojžíšská očišťování, která Ježíš měl ještě v úctě, ustoupí v brzku předpisům o čistotě pouze vnitřní. Jejich rozhorlení bylo nesmírné, jejich zlost jevila se tak výhrudně, že učenci vrátili se k Pánu poděšení a pravili: „Víš-li, že fariseové, uslyševše tu řeč, se pohoršili?“ Ježíš přijal je s klidem a znovu pravil, že tato ustanovení

---

*) Is., XXIX, 13.

byla vynalezena lidmi a zavržena Bohem, a že nezbytně zaniknou. „Všeliké štípení,“ pravil, „jehož neštípil Otec můj nebeský, bude vykořeněno; vede-li slepý slepého, padnou oba do jámy.“

Tato rozhodnost vrátila apoštolům klid, ale ve své prostotě nedovedli porozuměti slovům, jež byla pohoršením pro zákoníky. „Pane,“ pravil Petr jménem všech, „vylož nám to podobenství!“ Mistr jim vyhověl a odpověděl: „Tak-liž i vy jste nechápaví? Nenahlížíte-li, že žádná věc, jež zvenčí vchází do člověka, nemůže ho poskvrnit, poněvadž nevchází do jeho srdce, nýbrž do břicha jde a vychází do stoky, vyčišťujíc všeliké pokrmy? Co z člověka vychází, to poskvrňuje člověka. Neboť z nitra, ze srdce lidského vycházejí zlé myšlenky, cizoložství, smilství, vraždy, krádeže, lakomství, nešlechetnosti, lest, nestydatosti, oko zlé, rouhání, pýcha, pošetilost. Všecky tyto věci vycházejí z nitra a poskvrňují člověka; ale jísti s neumytýma rukama, to neposkvrňuje člověka.“

II. Žena kananejská.

Mat., XV, 21-28. — Mar., VII, 24-30.

Ježíš zahanbil farisey a tím ovšem rozjitřil jejich srdce. Brzy vzbudili Mistru tak hrozný nepřátele, že opustil Galileu a vrátil se tam jen zřídka. Hledal tedy útulek za hranicemi území Zabulon a Neftali v krajinách pohanských a setrval tam téměř šest měsíců, doučoval své apoštoly a naznačoval jim božský plán své Církvě.

Evangelisté podávají málo podrobných zpráv o této cestě. Zaznamenávají jen, že Spasitel opustil Galileu kol velikonoc (v dubnu) a odešel z Tyru do Desítměstí,

přistál na krátko na březích jezera Genezaretského, hned potom vystoupil do údolí horního Jordánu a nevrátil se do Kafarnaum až o slavnosti stánků (ke konci září). V tomto dobrovolném vyhnanství vyhledával Mistr samotu, a byli zpozorováni na jednom místě, odcházel jinam, neboť nebyl poslán, aby kázal pohanům. Proto rozhodl se, věren svému poslání, že zůstane nepoznán v těchto bohatých krajinách. Jeho přítomnost nezůstala však úplně bez povšimnutí. Již dlouho bylo jeho jméno proslaveno mimo Israel. Z Tyru a Sidonu přicházeli ho poslouchat, snažně ho žádat, by uzdravil nemocné, a celá Syrie věděla, že prorok jeden, potomek Davidův, slávou zdobí zemi judskou.

A když kráčel kolem Tyru nebo Sarepty, jakási žena uslyšela o něm, vyšla z obydlí, kde její dcera zmítala se v hrozných bolestech, a volala: „Smiluj se nade mnou Pane, synu Davidův! Dcera má se krutě trápí od ducha zlého.“ Z evangelia zviídáme, že tato prosebnice byla jazyka a mravů řeckých, bydlila ve fenických končinách Syrie a pocházela z kmene kanaanějského; byla tedy z lidu, jenž nebyl povolán k spáse. Spasitel neodpověděl jí ani slůvkem.

Avšak tato žena následovala Ježíše, ač mlčel, a vzývala ho neustále. Ježíš vešel do domu, aby se tam skryl, ale žena kanaanějská prosila ho ještě vroucněji a dvojnásob naléhala na apoštoly, kteří zůstali venku. Omrzelo je konečně poslouchati volání ženino a báli se také, aby se lidé neseběhli a neprozradili Mistra, a proto vešli k němu: „Propusť ji,“ pravili, „neboť volá za námi.“ Ježíš vždycky vyslyšel ty, kteří ho prosili, a apoštolové nepochybovali, že i tentokrát tak učiní; ale on odpověděl

jen: „Nejsem poslán leč k zahynulým ovčím domu israelského.“

Když zvěděla žena kananejská, že je odmítnuta, nevzdala se naděje. Rozhodla se, že podnikne boj se samým Pánem, že převrátí úradky nebes a zaslouží si, ač pohanka, téže přízně, kterou měly dítky Abrahamovy. Překročila práh domu, protřela se až k Ježíšovi a vrhla se mu k nohám. „Pane,“ volala, „pomoz mi!“ Mistr jevil dále tuto hrdost; nic, jak se zdálo, jím nehnulo, ani slzy ani soucit apoštolů, kteří žasli při jeho prvním projevu nemilosrdnosti. „Nechej,“ řekl, „ať prve nasytí se dítky; neboť není dobře vzítí chléb dítek a dáti psíkům.“ Ale matka nepovolila. Přijala tuto pohanu, jež ji snižovala na stupeň nečistých zvířat, ale těžila z ní pro sebe a proti Kristu obrátila jeho vlastní slova: „Ovšem, Pane, neboť i psíci pod stolem jedí z drobtů dítek.“

Tímto obratem dal se Ježíš obměkčiti. Odporoval jen proto, aby až k hrdinnosti vystupňoval víru, již zřel při zkoušce. — Láska jeho, kterou tak dlouho ukrýval, překypěla v radostném výkřiku: „O ženo, veliká jest víra tvá, staniž se tobě, jak si žádáš.“ Žena kananejská vrátila se domů, kde zanechala svoji dceru. Zlý duch zmizel a dívka odpočívala klidně na loži.

Evangelium nezmiňuje se o jiných zázracích, které vykonal Pán v krajinách pohanských. Praví jen, že Ježíš, „vyšed zase z končin Tyrských, přišel skrze Sidon k moři Gallejskému.“ Tato cesta vedla jednou z nejkrásnějších provincií římského císařství, neboť Tyrus, vládce moří, „neoněměl“ ještě „uprostřed moře“*) a vlny donášely tam každodenně poklady světa.

*) Ezech., XXVII, 32.

Sarepta uchovávala vzpomínky na Eliáše a Elisea, Sidon měl svá červcová loviště. Všude na těchto březích v palmových a pomorančových hájích byla uctívána Astarte a Baal. To nezasluhovalo pozornosti Ježíšovy. Jeho myšlenky byly jinde; duch jeho vystupoval do výšin nadzemských a nemohl býti jat krásami mšejskými. Hledal jen nešťastné, by je potěšil, srdce sklíčená, by zanítil v nich odvahu. Odešel tedy z krajiny, která byla příliš smavá pro muže holestí. Údolím leontským došel pramenů jordánských a odtud sestoupil do Desítměstí.

III. Druhé rozmnožení chlebu.

Mar., VII, 31-37; VIII, 1-9. — Mat., XV, 29-38.

Desítměstí leželo na východ od moře tiberiadského a táhlo se na sever k Damasku, na jih až k říčce Jabboku. Byl to, jak udává název, spolek desíti svobodných měst polopohanských, jichž si židé po návratu ze zajetí nemohli podrobiti. Ježíš byl dobře znám v těchto osadách řeckých, neboť posedlí z Gergesy rozhlásili moc svého Spasitele. A jak se roznesla zvěst, že přišel, hned mu přivedli hluchoněmého. Ti, kteří s ním přišli, prosili Ježíše, aby vložil na něho ruku. Neodepřel jim té milosti, ale přál si totéž ústraní v Desítměstí jako ve Fenicii a proto nechtěl učiniti zázrak jen v soukromí. Vzal tedy ubožáka za ruku, odvedl ho stranou, vložil své prsty v uši jeho chtěje naznačiti, že se otevrou, a plivnuv dotekl se jazyka jeho, jenž se měl rozvázati co nevidět, pak pohlédl k nebi a vzdechl nad smutným stavem, do něhož hřích vrhá člověka, i nad množstvím srdcí hluchých k pravdě. „Efesa," pravil,

„to jest: Otevři se! A hned otevřely se uši jeho a rozvázal se svazek jazyka jeho, i mluvil správně.“

Ježíš uložil svědkům zázraku, aby o tom mlčeli, ale ti řídili se jen hlasem svojí vděčnosti. „Čím více jim přikazoval, tím více to rozhlašovali. I divili se nad mší řkouce: Dobře učinil všecky věci; i hluchým dává slyšení a němým mluvit.“ Mistr chtěl ujisti jejich projevům, a proto vzdálil se do pusté krajiny na východní straně jezera Genesaretského, ale marně. S hory, kde usedl, spatřil brzo veliké zástupy, kterak přicházejí k němu. Přiváděli mu se všech stran „němé, slepé, kulhavé, chromé a mnoho jiných a položili je k nohám jeho“, očekávající s jistotou, že vstanou uzdraveni. Ježíš jat jejich vírou vyslyšel je, „tak že zástupové divili se vidouce, že němí mluví, kulhaví chodí, slepí vidí“, a tito pohané z Desťiměstí „velebili Boha israelského.“

Zatím rostl přival každým okamžikem. Brzy shromáždilo se na těchto odlehlých místech na čtyři tisíce mužů mimo ženy a děti. Po tři dny zůstali se Spasitelem a chtěli ho následovati. Ale zásoby byly vyčerpány, a oni vzdálení od všelikého města, octli se ve svrchované tísní. Ježíš se rozhodl, že ještě jednou nasytí tento lid v poušti; zavolal tedy apoštoly a řekl: „Lítoť mám nad zástupem, neboť již tři dny trvají se mnou a nemají co jísti; a rozpustím-li je lačné do jejich domů, zemdlí na cestě, neboť někteří z nich přišli z daleka.“ Apoštolové byli překvapeni takovým úmyslem. Nezapomněli na zázrak u Betsaidy před několika měsíci, pamatovali se však i na ženu kananejskou, na chléb dítek, jež není dobře dáti psíkům, a čekali, že jejich Mistr nebude tak štědrým k poha-

nům jako k synům israelským. „Odkud tedy vezmeme“, pravili, „na poušti tolik chlebů, abychom nasýtli zástup tak veliký?“ A Ježíš řekl jim: „Kolik chlebů máte?“ Oni pak pravili: „Sedm, a několik rybiček.“

„I rozkázal zástupu, aby se rozložil na zemi, vzal sedm chlebů a ryby a učiniv díky, rozlomil je a dal učenskům svým, učenci pak dali je lidu. I jedli všichni a nasýtli se. Apoštolové sebrali zbylé drobty tentokráte bez vyzvání a naplnili jimi sedm velkých košů. Zbývalo jen rozpustiti zástup, jenž porušil samotu Mistrovu. Ježíš neshledal u nich ani odporu ani ctižádostivých úmyslů, jaké měli židé z Betsaidy. Všichni poslechli a odešli.

HLAVA DRUHÁ.

Petrovo vyznání.

Mat., XV, 39; XVI, 1-28. — Mar., VIII, 10-38;
IX, 1. — Luk., IX, 18-27.

Když se lid vzdálil, Ježíš sestoupil na břeh a po lodičce přeplul na protější břeh. Proč odešel v tato místa, která od nynějška byla nepřátelská? Mínil znova zasévat slovo Boží v nivy genesaretské, či pátral v hornatých krajích Zabulonů po odlehlější samotě? Poslední domněnka podobá se pravdě, neboť Mistr nehodlal přistáti v Kafarnaum, nýbrž na pustých březích Magdaly, a dle vypravování svatého Marka brzy přišel do Dalmanuty, krajiny málo známé, v horách mezi Magdalou a Tiberiádou.

Ježíš se snažil zatajiti svou přítomnost, ale neušel pronásledování fariseů a saduceů. Saduceové, jak se zdálo, nevšímalí si díla Kristova. Zabývali se politickými pletichami a nedbali příliš galilejského proroka a jeho „království nebeského.“ Ale zákoníkům židovským podařilo se konečně vyburcovati je z jejich lhostejnosti. Tiberias, sídlo Herodovo, byla blízko a úředníci tohoto vládce náleželi většinou ke straně saduceů. Někteří z nich byli mezi zvědy vyslanými veleradou. Minulého roku odvrátil od sebe Spasitel nedůvěru tetraarchovu tím, že rychle odešel. Nyní však měl Herodes na svědomí Jana Křtitele. Jeho úředníci dali se strhnouti proti Ježí-

šovi a počali ho stíhati s horlivci Zákona.

Tito zapřisáhlí nepřátelé útočili novým způsobem. Až dosud fariseové zlehčovali jen zázraky Kristovy, přičítali je Belzebovi a namlouvali lidu, že žádný zázrak na zemi není důkazem božského poslání, protože i zlí duchové mohou zázraky činiti. V Dalmanutě vyzvali Spasitele, „aby jim ukázal znamení s nebe,“ by zastavil slunce jako kdysi Josue, by dal, jako Samuel, zahučeti hromu na jasném nebi nebo se zahalil v oheň a blesk jako Eliáš. Ježíš neučinil, k čemu ho vyzývali, stejně jako neučinil, k čemu ho pokoušel Satan na poušti. Všechna moc byla mu dána na nebi i na zemi, chudáci a nemocní judští to věděli. Nemohl se však ponížiti, aby jí užíval na přání svých nepřátel a zvítězil nad nimi pomocí neužitečných zázraků. Obrátil se k západu a ukázav na slunce, jež zlatilo posledními paprsky vrcholky hor, odpověděl: „Když nastane večer, řekáte: Bude pěkně, neboť červená se nebe; a ráno: Dnes bude nepohoda, neboť červená se nebe pošmourné. Pokrytci! Tvářnost nebe umíte tedy posouditi, znamení časů však poznati nedovedete?“ Vždyť která znamení byla výraznější než žezlo vyšlé z Judy, týdny uplynulé od Daniele, kázání Janovo, uzdravení nemocných, vzkříšení mrtvých? Nad touto zaslepeností vzdychl Spasitel. „Proč,“ zvolal, „žádá pokolení toto znamení? Znamení nebude mu dáno leč znamení proroka Jonáše.“ A pověděv fariseům toto proroctví o svém zmrtvýchvstání vstoupil Ježíš do loďky.

Opustil tedy znova pobřeží galilejské a plavil se k severu. Břehy jezerní na té straně se ztrácely v mlze. Kafarnaum, Betsaida, Chorozain vháněly ho do rukou nepřátel! Ve spěchu zaponíněli apoštolové

obnoviti svoje zásoby, když odjížděli. To-liko jeden chléb zbýval a oni všimli si toho, až loď se ocitla na širém jezeře. Rmou-tili se nad tím, ale Ježíš je odvrátil od těchto hmotných starostí. „Hledte“, pravil jim, „a varujte se kvasu farisejského a saducejského!“

Učenáci se domnívali, že Mistr je starostliv jako oni a proto se tázali, co tím míní. Káře je snad proto, že nevzali na loď potravin, či brání jim, aby nepřijímali chleba od saduceů a fariseů? Nikdo nemyslel na tajný kvas, jenž proniká srdce lidské, aby je zkazil. Ježíš užil obrazu známého židům, aby naznačil hřích. Nikdo však neporozuměl. „Co uvažujete mezi sebou“, pravil, „malověrní, že nemáte chle- bů? Ještě-liž nechápete ani nerozumíte? Ještě-liž máte zaslepeno srdce své? Majíce oči, nevidíte-li? A majíce uši, neslyšíte-li? A nepamatujete-liž se na to, když jsem rozlámal pět chlebů mezi pět tisíc, kolik košů plných drobtů jste sebrali? Řkou jemu: Dvanáct. A když sedm chlebů mezi čtyři tisíce, kolik košů drobtů jste sebrali? A řkou jemu: Sedm. I řekl jim: Kterak ještě nerozumíte, že nikoliv o chlebsích pravil jsem vám: Varujte se kvasu farisej- ského a saducejského?“

Při této výtce cítili apoštolové, jak ra- nili srdce Mistrovo, když nedůvěřovali v jeho lásku, ba i v jeho moc. Rozbřesklo se jim, a oni porozuměli, že neřekl, aby se varovali kvasu chlebového, nýbrž učení jeho nepřátel. Druhého dne ráno přišel Ježíš do krajin Cesareje Filipovy a kráčel podél Jordánu do okolí Betsaidy Juliiny. Tam k němu přivedli slepce, aby se ho dotkl. Spasitel nechtěl učiniti nic okázalého mimo zemi israelskou a proto ujal nebožáka za ruku a vyvedl ho ven z městečka, aby ho

uzdravil v soukromí. Ale neučinil tohoto zázraku tak jak konával zázraky v Galileji, snadno, jediným slovem nebo konem své vůle, neboť dle božského plánu měly býti účinky jeho nadpřirozené moci přiměřeny všem žadatelům. Obyvatelé Nazareta nevěřili, proto tam neučinil zázraku. Vísra slepce v Cesareji Filipově byla příliš nedokonalá, aby zasluhoval okamžitého uzdravení a proto Ježíš otvíral oči tělesné tou měrou, jak rozptyloval temnotu duševní. Proto učinil mnoho úkonů, aby zanítil v prosebníku touhu po spáse, proto mu kladl ruce na oči a slinou svou je potřel, jako božským balsámem. „Vidíš něco?“ tázal se ho Ježíš. Slepce pohlédl vzhůru a řekl: „Vidím lidi jako stromy chodit“ a rozradostněn vrátil se k Mistru. Opět se dotkl Spasitel jeho očí a ihned zřel vše jasně. Ježíš mu přikázal, aby o tom nemluvil, řka: „Jdi do domu svého, a vejdeš-li do městečka, nikomu o tom nepovídej“.

Slepce asi lépe uposlechl než ti, kteří viděli, jak uzdravil hluchoněmého v Desítměstí, neboť vyšel hned z města se svými učensky. Přišel k pramenům řeky a k hlavnímu městu, jež nazval tetrarcha Cesareou Filipovou na počest císaře Tiberia, svého příznivce. Cesarea stála na zříceninách Danu. Byla tam ještě jeskyně Panova, pověstná za doby osadníků řeckých, po nichž dlouho se nazývala Panea. Ale Pána nevábily ani tyto stopy zašlé slávy ani nová nádhera Cesarey. Chodil jen po okolí města a stanul se zálibou na úpatí Hermonu, kde se pramení Jordán a naplňuje údolí parami a šumem svých vln.

Památnou událostí staly se slavnými ty končiny. Ježíš se tam modlil v samotě. Když ustal od modlitby, jež byla jeho odpočinkem na tomto světě, zavolał svoje

učeníky, kteří byli opodál, a tázal se jich :
„Kým praví lidé býti Syna člověka?“

Smutně zněla odpověď. Apoštolové doznali, že nikdo v Israeli neuznává Ježíše za Vykupitele. Jedni se báli jako Herodes a pokládali Krista za vzkříšeného Jana Křtitele. Druzí mysleli, že slyší Eliáše, jiní zase Jeremiáše. Prorok přichází k nám, říkali, aby opět lkal. Mnozí mysleli, že přišel nějaký nový prorok, ale nikoho nenapadlo, že přišel Kristus. Stkvělými zázraky ukázal sice, že jest Vykupitelem, to ale byly jen blesky, jež na okamžik zazářily nocí; v zemi judské bylo světlo v temnotách a temnoty ho nechápaly.

Dí jim Ježíš: „Vy pak kým mě býti pravíte?“

Touto otázkou, kterou dal v době svého bloudění daleko od vlasti, podrobil Mistr apoštoly rozhodné zkoušce. Šimon přestál ji neochvějně. Ujal se slova jménem svých bratří a oslovil Ježíše: „Ty jsi Kristus, syn Boha živého“. Víra Petrova se osvědčila již za bouře a při pohoršení v Kafarnaum. Nyní odhrnul závoj zastírající božství Spasitelovo a vyznal, že Kristus jest více než člověk, že jest rovný a soupodstatný s Otcem, to jest sám Bůh.

Ježíš vyslechl vyznání apoštolovo a odvětil: „Blahoslavený jsi Šimone, synu Jonášův! neboť tělo a krev nezjevilo toho tobě, nýbrž Otec můj, jenž jest v nebesích. I já pravím tobě: Ty jsi Petr (t. j. skála) a na té skále vzdělám církev svou, a brány pekelné jí nepřemohou. A tobě dám klíče království nebeského, a cokoli svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi; a cokoli rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi.“ Těmito slovy udělil Kristus synu Jonášovu prvenství a učinil ho základem svého díla, Církve, jež jest tu poprvé jme-

nována. Když učinil Ježíš Petra základem věčné Církvě, zaručil mu totéž trvání jako budově a přenesl výsady Petrovy na jeho nástupce. A ti všichni mají zasednouti na stolicí neomylnosti a míti v ruce klíče, symbol nejvyšší moci. Všichni po něm dávají Církvě zákony, vedou cestami spásy krále a národy, pastýře i stáda, soudí bez odvolání, svázuji a rozvazují na zemi i na nebi, otvírají a zavírají brány království nebeského jako Petr. Mají moc božskou a ta jest přirozeným důsledkem slibu daného synu Jonášovu: „Ty jsi Petr (t. j. skála), a na té skále vzdělám církev svou.“

Ale velikost Církvě nebyla tehdy ještě skutkem. Petra a druhy jeho čekal zápas, jenž předchází vítězství, a Ježíše dni ještě trudnější. Byl zapuzen, byl pronásledován, byl obklopen slídíči a nemohl mluvit o tom vítězném království. Jen apoštolům je slíbil a přikázal jim důrazně, aby zachovali v tajnosti, co právě slyšeli. Vyznání Petrovo, jeho prvenství v Církvě, výsady jeho byly tajemstvím, jež nesmělo vyjít ze sboru apoštolského, a to proto, že nepřátelé brzy Krista usmrtí.

Poprvé mluvil Mistr výslovně o své smrti. Dosud se o ní jen nejasně zmiňoval. Ale nehodlal ani nyní povědět, že zemře potupnou smrtí na kříži, a řekl jen, „že musí jíti a mnoho trpěti od starších a zákonníků i velekněží a býti usmrcen.“ Neřekl, „že bude jimi vydán v ruce pohanů,“ a teprve v době Utrpení řekl, že „bude poplván, bičován a přibit na kříž.“ Znal slabost svých učensků a nechtěl jich uvést v beznaději. A proto, aby jim dodal odvahy, předpověděl, že „třetího dne vstane z mrtvých.“ Slib ten byl sice velmi útěšný, ale neuspokojil zraněného Petra. Byl pochválen a měl i radost, že vyznal

božství Mistrovo jménem všech, a proto zhrdl. Jala ho marnivá touha odporovati Pánu a zadržeti ho na cestě k smrti. Uchopil ho za ruku, pojal ho stranou a počal mu domlouvati řka: „Odstup to od tebe, Pane, to se ti nestane.“ Ježíš se obrátil, pohlédl na apoštoly a pravil dosti hlasitě, aby ti, kteří dříve slyšeli chválu, slyšeli i výtku: „Jdi mi s očí, satane! Pokušením jsi mi, neboť nemáš na zřeteli věci Božích, nýbrž věci lidské.“

Ježíš počal opět mluvit o své blízké oběti a dal podivuhodné naučení, jež neslyšeli apoštolové. Lidé shromáždili se blíž Mistra, jehož neznali. Spasitel je zavolal a mluvil ke všem se stejnou vážností jako v Galileji a učil, že důležitou povinností života jest zapřítí sebe, obětovati vše pro pravdu a spravedlnost, tělo i žádosti, život i jeho nejtajnější hnutí. Opakoval, co již dříve řekl, aby na léto strastné pouti šli jenom v jeho šlépějích a nesli jako on svůj kříž umrtvujíce svoje náruživosti. Mistr to naznačil, když pravil, že máme ztratiti svůj život, abychom jej našli. „Neboť co prospěje člověku,“ zvolal, „byť celý svět získal, na duši však škodu trpěl? Aneb jakou dá člověk výměnu za duši svou?“

Po této řeči zůstali apoštolové chladni a sklíčení. Aby oživil jejich víru, řekl Pán, že přijde obklopen anděly, aby odměnil osvědčenou ctnost. Pak mluvil o slávě onoho dne, kdy jeho vítězná Církev nastoupí po království israelském, a o zcela blízkém okamžiku, kdy tři jeho apoštolové budou státi tvář v tvář božství: „Jsou někteří mezi přítomnými, kteří neokusí smrti, až uzří Syna člověka přicházeti v jeho království.“ Po šesti dnech splnilo se proctví Petru, Jakubovi a Janovi, když padli k nohám proměněnému Mistru.

HLAVA TŘETÍ.

Proměnění.

I. Ježíš na hoře Tábor.

Luk., IX, 28-45. — Mar., IX, 2-32. — Mat., XVII, 1-23.

Za týden po této předpovědi odešel Mistr do údolí Jordánu a vystoupil v soukromí na pohoří táhnoucí se na západ od jezera genesaretského. Osmého dne, jak vypravují evangelisté, byl „na hoře vysoké,“ a len ejmenují jí. Dle podání jest to asi Tábor.

Večer dal se Ježíš na cestu. Provázeli ho tři apoštolové, Šimon a dva „synové hromu,“ Jakub a Jan. Bylo třeba utvrditi víru apoštolů, dříve než by patřili na smrtelný zápas Pána, a ukázati jim slávu božství jeho. Následovali ho a nevěděli, co se stane. Vidouce, že Mistr se modlí jak obyčejně, položili se nedaleko něho a usnuli, jako později v zahradě Getsemanské.

Tu za modlitby Ježíš se proměnil. Božská velebnost pronikla clonou tělesnosti, tvář jeho zastkvěla se jako slunce a roucha jeho učiněna jsou bílá jako sníh, „jakých (žádný) bělič na zemi vyběliti nemůže,“ praví svatý Marek. A po stranách ukázaly se dvě postavy: Mojžíš a Eliáš, jeden vystoupil z údolí moabského, kde zmizel v mraku, druhý sestoupil s ohnivého vozu svého. Zjevení zářilo a vrhalo tak

mocné blesky, že apoštolové se probudili. Otevřeli oči, slyšeli Mojžíše a Eliáše, jak rozmlouvají s Kristem. „Mluvili o jeho skonání, které měl vyplnit v Jerusalemě.“

Obraz počal mizeti. Petr uchvácen zvolal: „Mistře, dobře jest nám zde býti; i udělejme tři stánky, jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi.“ Co znamenala tato slova? Domníval se snad apoštol na hoře, že nastala doba štěstí, že se splnily tužby národa israelského a že Mojžíš a Eliáš budou slávou království Kristova? Nabízel se, že postaví tři stany, aby skryl tyto pozemské radosti? Evangelium nepřipouští takových domněnek, neboť nám vypravuje, že apoštolové byli v tu chvíli ohromeni, a že Petr „nevěděl, co praví.“ Když ještě Petr mluvil, zahalil je zářný oblak, a hlas z něho vycházel řkoucí: „Tento jest syn můj milý, v němž se mi zalíbilo, toho poslouchejte.“ Padli na tvář, a když odvážili se konečně vzhlednouti a když se vzpomatovali ze svého úděsu, viděli jen samého Ježíše. Apoštolové váhali povstati, ale Spasitel přistoupil k nim a dotekl se jich řka: „Vstaňte, nebojte se!“

Mojžíš a Eliáš se nezjevili, aby šířili hrůzu, nýbrž aby velebili božství Kristovo. V nich skláněl se před Kristem Zákon a proroci. Když Otec přikazoval, aby lidé poslouchali jeho Syna, zmizeli v mraku a tak dali na jevo, že jejich poslání jest skončeno a že předávají slovo samému Mistru. Pán věděl, že apoštolové neporozumí ihned zázraku; chtěl jen, aby si uchovali vzpomínku na něj a později jej vyjevili před Církví. A když sestupoval s nimi z rána s hory, nevysvětlil jim toho zjevení, nýbrž přikázal jim, „aby nepovídali nikomu o tom, co byli viděli, leč až Syn člověka vstane z mrtvých.“ Až budou o-

svícení s hůry, mají pověděti svým bratřím, „že byli nazírateli na jeho velebnost, neboť obdržel od Boha Otce čest i slávu, když se stal k němu takovýto hlas od velikolepé slávy: Tento jest Syn můj milý, v němž jsem si zalíbil.“*) A jako nepochopili Proměnění, tak nepochopili apoštolové ani jeho posledních slov, ale poslouchli. „Jak vstane z mrtvých?“ tázali se, „a proč Eliáš zmizel? Proč tedy říkají zákoníci, že prve přijde Eliáš a napraví vše? Spasitel není-liž Kristus?“ Tyto otázky tak je znepokojovaly, že se s nimi svěřili Mistru. On odpověděl: „Eliáš přijde sice a napraví všecko; ale pravím vám: Eliáš přišel již, a nepoznali ho, nýbrž učinili mu, co se jim zlíbilo. Tak i Syn člověka bude trpěti od nich.“ A vyložil jim tak jasně věštbu Malachiášovu, že snadno rozlišili oba předchůdce, které si zákoníci spletli, starého Eliáše, jenž se vrátí v poslední dny světa, a Eliáše prvního příchodu, Jana Křtitele.

Ježíš sestoupiv na úpatí hory spatřil ostatní učensky a kolem nich veliký zástup. Pokoušeli se uzdraviti mladíka posedlého zlým duchem, ale marně. Zákoníci jásali nad jejich nezdarem a hádali se s nimi. Tu spatřili lidé, že přichází Pán. Jeho tvář asi zářila ještě jakýmsi odleskem slávy, neboť všichni se zprvu zalekli, potom však běželi k němu a vítali ho. I otázal se jich: „Oč se hádáte mezi sebou?“ Zákoníci se zarazili. Učenáci nedovedli odpověděti. Tu ozval se čísi hlas ze zástupu: „Mistře, přivedl jsem k tobě syna svého, kterýž má ducha němého, a ten, kdekoliv jej uchopí, trhá jím, a on sliní a skřípe zuby a schne. I řekl jsem učenskům tvým, aby jej vy-

---

*) II. Petr., I, 16-18.

místli, ale nemohli. Mistře, vzhledni, prosím tě, na syna mého, neboť mám jediného." A vyšed z řady padl Spasiteli k nohám. Ježíš přehlédl dav kolem prosebníka. Viděl tam svoje nepřátele, lidi spíše zvědavé než soucitné, svoje vlastní apoštoly kolísající ve víře. Při tom žalně vzdechl: „Ó pokolení nevěřící a převrácené, dokavad mám býti s vámi? dokavad mám vás trpěti?“ Pak obrátil se k člověku, jenž ho prosil, a pravil: „Přived' sem syna svého!“ Pacholík byl přiveden; sotva uviděl Ježíše, ihned zalomcoval jím zlý duch a on padl na zemi a válel se a slinil. Pán otázal se otce jeho: „Jak dávno jest tomu, co se mu to stalo? On pak řekl: Od dětinství. A často vrhl jej do ohně i do vody, aby jej zahubil. Ale můžeš-li co, pomoz nám a měj s námi slitování. Ježíš však řekl jemu: Můžeš-li věřiti, všecko je možno věřícímu.“ Člověk ten, když to uslyšel, bál se, že osvědčil příliš málo důvěry Mistrovi, a dal se do pláče: „Věřím, Pane, pomoz nedověře mé!“ Když viděl Spasitel, že lid se sbíhá, obrátil se k pacholíkovi, který slinil, a řekl: „Duchu hluchý a němý, já rozkazuji tobě, vyjdi z něho a již do něho nevcházej.“ Zlý duch pozvedl tělo posedlého, brozně jím zalomcoval a vzkřiknuv vyšel z něho. Pacholík padl na zemi; nebylo pěny na jeho rtech ani křečů v jeho údech. „Jest mrtev,“ volali ti, kteří to viděli. Ale Ježíš vzal jej za ruku, pozdvihl ho a pacholík uzdraven se postavil.

Ježíš ihned vešel do domu. Apoštolové ho následovali zahanbeni svým nezdarem a nevěděli, čemu jej přičítati. Což nedal jim Mistr všeliké moci nad zlými duchy, když je rozeslal? Proč tedy nedovedli vymátnouti tohoto zlého ducha? Tázali se ho na to v soukromí a on odvětil, že jejich

nevěra byla toho příčinou, neboť když jim předpověděl svou blízkou smrt, tak ochabli ve víře, že Ježíš takřka nenalézal věci tak malé, aby k ní přirovnal onu trochu zbylé víry. „Budete-li msti,“ pravil, „víru jako zrno hořčičné, řeknete této hoře: Přeji odtud tamto, a přeje a nic nebude vám nemožno.“ To byla první příčina jejich nemchoucnosti. Druhá byla, že jejich duch nebyl dosti povýšen, aby ovládal peklo. Moc nad peklm jest dána jen těm, kteří přemohou tělo a očistí se modlitbou a postem. —

Ježíš opustil potom Tábor a vrátil se do Kafarnaum, aby o tom nikdo nevěděl. Zatím poučoval svoje učensky řka: „Syn člověka bude vydán v ruce lidské, a zabijí ho, a buda zabit třetího dne vstane z mrtvých.“ Ale apoštolové neporozuměli slovu tomu a bylo zakryto před nimi, ba lekali se poučení o smrti a následovali Mistra zarmoucení a „báli se otázati se ho.“

II. Návrat Ježíšův do Kafarnaum. Mat., XVII., 23-26; XVIII., 1-35. — Mar., IX., 32-49. — Luk., IX. 46-50.

Příchod Ježíšův do Kafarnaum byl tentokrát zcela jiný. Hlouček učensků šel městem a s nimi lhostejný dav. Jen výběrčí daně přidali se k nim a tázali se Petra: „Což mistr váš neplatí daně chrámové?“ Poplatek ten byl výkupným, jež odváděli synové israelští Bohu za svou duši. *) Vybírával se v březnu. **) Byl-li požadován až na podzim, bylo to buď proto, že Ježíš nebyl už šest měsíců v Judsku nebo proto, že jako učitel zákona nepodléhal obecnému závazku. Apoštol u-

*) xod., XXX., 12. — **) Šekalim, 1, F. 7.

jistil výběrčí, že daň bude zaplacená. Ale brzy poznal, že nerozvážně zapletl svého Mistra do věci a byl poněkud na rozpacích, když za ním šel do domu. Ježíš nečekal, až se Petr vyjádří a pravil: „Co se ti zdá, Šimone? Od koho berou králové pozemští clo neb daň? Od synů svých či od cizích?“ Petr odvětil: „Od cizích“. „Synové tedy jsou svobodni“, děl Ježíš. Tím připomněl apoštolu, který byl svědkem slávy jeho na hoře Tábor, že Kristus jako syn Boží jest zproštěn zákonů lidských a nemusí platiti dvou drachem, které byly výkupným za hříšchy. „Abychom však nepohoršili jich“, doložil, „jdi k moři a vrhni udiči a tu rybu, která se chytí nejprve, vezmi a otevra ústa její, nalezneš statek; ten vezmi a dej jim za mne i za sebe“. Ježíš, syn člověka, poslouchal zákonů a platil poplatek; platil jej však jako Bůh, zázrakem.

Evangelium nepraví, v kterém domě dal Ježíš tuto odpověď, ale dle všeho přijal Ježíš pohostinství v nějaké věřící rodině, neboť bylo před ním malé pachole. Rád přivolával Mistr maličké, neboť měl zálibu v nevinosti jejich. A toho pacholete užil, aby dal naučení apoštolům.

„O čem jste se na cestě hádali?“ tázal se jich. Tato nenadálá otázka je zahanbila, neboť jdouce kus od Mistra, „hádali se mezi sebou, kdo z nich je větší“. Na hoře Tábor vyznamenal Ježíš tři apoštoly a proto se řevnili a se hádali. Když viděli, že Pán to ví, všichni umkli. Mistr usedl a shromáždil kol sebe dvanáct svých apoštolů, pravil: „Chce-li kdo býti prvním, bude ze všech posledním a služebníkem všech“. A vzav pachole, postavil je uprostřed nich jako vzor a objasnil je, řekl jim: „Kdo přijme jedno z takovýchto pacholat ve jménu

mém, mne přijímá, a kdo mne přijme, nepřijímá mne, nýbrž toho, který mě poslal“. Pán nemohl krásněji oslaviti nevinných dítek, dal se jimi zastupovati a žádal, aby je lidé přijímali jako jej samého a jako Boha, Otce jeho.

Na učeníky nepůsobila tato slova. Jan, jenž býval bystřejší než ostatní, postřehl jen, že Ježíš mluví o těch, kteří vystupují ve jménu jeho. Vzpomněl si, že apoštolové bránili komusi vymstati zlé duchy jménem Kristovým, protože člověk ten nebyl z nich a přerušil Mistra otázkou, dobře-li tak učinili. Ježíš odpověděl: „Nebraňte mu, neboť není nikoho, jenž by činil divy ve jménu mém a mohl snadno zle mluvit o mně. Neboť kdo není proti vám, jest pro vás“. A vrátil se opět k pacholeti, jež držel v náručí a počal mluvit o maličkých, „jejichž andělé v nebesích stále patří na tvář Otce svého“: „Kdo by však“, pravil, „pohoršil jednoho z maličkých těchto, kteří ve mne věří, tomu bylo by lépe, aby žernov osličí zavěšen byl na hrdlo jeho a on pohroužen byl do hlubokosti mořské. Běda světu pro pohoršení! Nutno zajisté jest, aby přicházela pohoršení, ale běda člověku tomu, skrze něhož pohoršení přichází!“

Tak mluvil Ježíš v domě kafarnaumském. Mluvil ještě dlouho, neboť nepřišel tam zástup, který by ho chtěl slyšeti, jak jindy se stávalo. Věnoval se jen svým učeníkům a mluvil jen pro ně. Ukázal jim peklo a učil je důrazně, že mají obětovati vše, i údy těla, ba i oko, aby se uchránili „pekelného ohně, kde červ hlodá a neumírá a oheň pálí a nehasne.“ Potom počal mluvit o zcela jiném ohni, ohni lásky, který když se zaníší, vytřísbí, co zachvátí. Ale nejvýznamnějším poučením pro

apoštoly toho dne bylo, jak mají vyrovnávat své neshody.

Kristus chce, aby Církev rozsuzovala dítky své. Jí náleží, aby vykládala mravní zákony, určovala práva a povinnosti, vylučovala odbojně, nakládala s nimi jako židé s pohany a publikány. Ježíš udělil jí zajisté moc svazovati a rozvazovati na zemi, a slíbil jí svoji pomoc nejen aby dobře učila a posvěcovala duše, nýbrž také aby je udržela v poslušnosti. Jestli dva neb tři, kteří mají pravomoc Círky, shromáždí se ve jménu Kristově, za cokoliv „by prosili, stane se jim to od Otce, jenž jest v nebesích, a Ježíš sám bude uprostřed nich.“

Když slyšel Petr tato první pravidla křesťanského práva, chtěl, aby je Mistr určitěji vyjádřil. „Pane,“ pravil, „kolikrát zhřeší proti mně bratr můj, a odpustím jemu? Zda do sedmikráte?“ Apoštol se domníval, že by byl shovívav, neboť rabínové odpouštěli nanejvýš jen třikrát.*) Ale v království Kristově má býti láska i odpuštění bez konce. „Nepravím tobě,“ pravil Pán, „až do sedmikráte, nýbrž až do sedmdesátisedmkrát.“ A aby ukázal, jak přísný jest jeho zákon milosrdenství, vylíčil apoštolům královský dvůr orientální, kde nejvyšší statky závisí na pouhém rozmaru panovnickově. „Král,“ pravil, „chtěl počet vésti se služebnicky svými. Přivedli mu jednoho velmi bohatého, který byl mu dlužen deset tisíc hřiven. Když pak neměl čím zaplatit, rozkázal jej pán jeho prodati, též manželku jeho i dítky, a všecko, co měl, a zaplatit. Padnuv tedy služebník ten před ním, prosil ho řka: Poshověj mi, a

---

*) Homini in alterutrum peccanti semel remittunt, secundo remittunt, quario non remittunt. — (Ioma, I. 86, 2.)

všecko zaplatím tobě. I slitoval se pán nad služebníkem oním, propustil ho a dluh mu odpustil. Vyšel pak služebník ten, našel jednoho ze svých spoluslužebníků, který byl mu dlužen sto denárů. I uchoopil ho a hrdloval se s ním řka: Zaplať, co's dlužen! Nešťastník padnuv na kolena prosil: Poshověj mi, a všecko zaplatím tobě. Ale on nechtěl o ničem slyšeti a dal jej do žaláře, až by zaplatil dluh. Král uslyšev o tom povolal služebníka a řekl jemu: „Služebníku nešlechtný, všecken dluh odpustil jsem tobě, poněvadž jsi mě prosil; zdali neměl jsi tedy také ty slitovati se nad spoluslužebníkem svým, jako i já slitoval jsem se nad tebou?“ A rozhněvav se dal jej mučitelům. „Tak i Otec můj nebeský učiní vám,“ pravil Ježíš na konec, „jestliže neodpustíte jedenkaždý bratru svému ze srdcí svých.“

Ne tak spravedlnost jako spíše láska má býti podkladem křesťanského práva, nebo lépe obojí má se pojiti: „Milosrdenství a pravda potkaly se: spravedlnost a pokoj políbily se“*) jako sestry. „Zhřešil-li by pak proti tobě bratr tvůj,“ pravil ještě Pán, „jdi a pokárej ho mezi sebou a jím samým. Poslechne-li tě, získal jsi bratra svého; pak-li neposlechne, přiber si ještě dva neb tři, aby v ústech dvou neb tří svědků stálo pevně veškeré slovo. Bude-li jich nedbati, pověz církvi.“ — Církvi, aby rozhodla jako matka mezi dítkami, aby smířila srdce rozdvojená, aby i někdy trestala, ale vždy milovala — i když bije, aby vyléčila a zachránila.

*) Ž., LXXXIV, 11.

HLAVA ČTVRTÁ.

Slavnost stánků.

I. Ježíš jde potají do Jerusalema.
Jan, VII, 1-10. - Luk., IX, 51-62. - Mat., VII, 19-22.

Na počátku podzimu chystaly se všude karavany na cestu do Jerusalema, neboť blížila se slavnost stánků, nejradostnější svátek israelský. Slavnost ta byla ustanovena na památku cesty pouští a trvala sedm dní. A jako otcové jejich bydleli ve stanech, tak i Israelité přebývali v době slavnosti té v chýších z listů. Olivy, smrky, myrty a palmy bývaly osekány. Budky z větviček stávaly na ulicích, náměstích, střechách domů, městských náspech. A celý týden podobal se Jerusalem zelenému lesu. Radostné zpěvy se ozývaly ulicemi, trubky zněly s teras chrámových a každý žid nosil na znamení veselí palmovou ratolest neb větev s citrony, broskvemi a jinými plody té roční doby. Jásot byl tím větší, že slavnost stánků předcházel významný den očišťování, a tu všichni cítili se čistými a hříchu prostými.

Přibuzní Páně chtěli již odejít z Kafarnaum na tuto slavnost. Někteří přišli pro něho. Smýšleli stejně hrubě jako když ho považovali za blázna, reptali jer. a kárali. Proč setrvává ve skrytí, vždyť tím odstrašuje své stoupence. Tolik židů z okolí Jerusalema přijalo ho z prvu vlídně,

a on nechce se jim již ukázat! „Odebeť se odtud a jdi do Judska,“ řekli mu bratři jeho, „aby také učenci tvoji viděli tvé skutky, které činíš; vždyť nikdo nečiní nic ve skrytě, chce-li býti na jevě. Činíš-li tyto věci, zjev se světu“. Tato řeč ukazuje, že úplně správná je poznámka evangelistova: „Nevěřili totiž v něho ani bratři jeho“.

Ježíš nebyl překvapen a pravil: „Čas můj ještě nepřišel, ale čas váš jest vždycky pohotově. Vás nemůže svět nenáviděti, mne však nenávidí, neboť já vydávám o něm svědectví, že skutkové jeho jsou zlé. Vy jděte na tu slavnost, já nepůjdu na slavnost tuto, neboť čas můj ještě se nenaplnil“. Spasitel mluvil úmyslně nejasně, neboť bylo třeba, aby v Jerusalemě se nevědělo, že brzy přijde. Členové vele rady byli by pobouřili lid a nastavili úklady. Nechal tedy přibuzné odejti a když se karavany daly na cestu podél Jordánu, šel se svými apoštoly do svatého města přes Samař.

Odchod jeho byl neveselý. Vždyť opouštěl svoji Galileu a odcházel do Jerusalema, kde ho čekal nevděk a pronásledování. Ježíš věděl to předem. Na mysli mu tanulo posledních šest měsíců jeho veřejné činnosti plné překážek, jeho smrt, kříž i hrob. Proto dle slov svatého Lukáše „předsevzal si pevně, že půjde do Jerusalema“.

Dostoupil pásma horského nad planinou Esdrelon, na severní hranici Samař. Na úpatí pohoří toho leží městečko Engannim, „Zřídlo zahrad“. Byla to první samařská ves, k níž přišli. Ježíš poslal tam svoje učensky, aby našli nocleh. Jakub a Jan byli pověřeni tímto úkolem a šli na jisto, neboť si pamatovali, jak přišel pro

Ježíše zástup Samaritánů k cisterně Jakubově a mysleli tedy, že budou vlídně přijati. Ale nevraživost Samaritánů neznala mezí o svátcích israelských. „Poněvadž se brali do Jerusalema“, zavřely se před nimi všechny dvěře a oni vrátili se nenašedše přístřeší ani potravu. Rozhořčení jejich bylo veliké. Jako praví „synové hromu“ svolávali na Samaritány pomstu nebes. „Pane“, pravili, „chceš-li, abychom řekli, by oheň sestoupil s nebes a zahubil je, jak Eliáš činil?“ Zapomínali, že nebe nemá jen svůj hrom, ale také své slunce a že slunce stále svítí, hrom však bije zřídka kdy. Tak tomu jest i v novém království Ježíšově, jen láska má zaněcovati srdce. Mistr obrátil se k učenskům a pokáral je: „Nevste, čím ducha jste. Syn člověka nepřišel duše zahubit, nýbrž spasit“. Nermoutil se, že nebyl přijat a dal se na cestu k jinému městečku.

Cestou přistoupil k němu jeden zákoník, jež došlo co právě slyšel, a řekl: „Mistře, budu tě následovati, kamkoli půjdeš“. Pán nedbal ani na to co říkal, ani to čím byl. Postřehl, že lze k dobrům pozemským a aby srazil nerozvážené zasnění, namítl mu jen svou chudobu řka: „Lišky mají doupata a ptáci nebeští hnízda, ale Syn člověka nemá kde by hlavu položil“. Když si pomyslíl zákoník, že by měl následovati Mistra, který jest bez přístřeší, pozbyl odvahy a odešel.

Po chvíli kráčel Spasitel kolem domu, kde měli smutek. Syn oplakával mrtvého otce. Spatřiv Mistra pocítil touhu vše opustiti a následovati ho. Ježíš četl v jeho srdci. Slabým sice pomáhal, ale odmítal domýšlivé a proto přistoupil k němu a pravil: „Pojď za mnou“. Syn byl překvapen tak náhlou výzvou, váhal a prosil ho,

aby směl pohřbít aspoň svého otce. Spasitel věděl, že ta nerozhodná duše bude ztracena, bude-li otálet, třeba k tomu byl důvod, i získal ji řka: „Nech ať mrtví pochovávají své mrtvé, ty však jdi a zvěstuj království Boží“. Slova tato často opakovali mnozí svatí, když trhali pouta svých nejněžnějších náklonností. Jiný učensk, který rovněž byl povolán, také odkládal řka: „Budu tě následovati, Pane, dřívě však mi dovol rozloučiti se s těmi, kteří jsou v domě mém“. „Nikdo“, pravil Ježíš, „jenž položil ruku svou ke pluhu a ohlíží se nazpět, není způsobilý ke království Božímu“. Tak horlivý má býti apoštol, aby se nevracel, ba ani nehleděl zpět.

To vypravuje nám evangelium o této cestě Samařím. Ježíš ubíral se tím skrytěji, čím více blížil se k svatému městu a když tam přišel, nikdo ho nepoznal, a nikdo netušil, že tam jest.

II. Ježíš ve chrámě.

Jan, VII, 11-53.

Hned na počátku slavnosti se vědělo, že Ježíš není v Jerusalemě. Všichni o něm mluvili. Kněžata židovská číhala na jeho příchod a tázala se, kde jest, brzo-li se ukáže. A bylo mnoho řečí v zástupu, jedni se ho zastávali nesměle: „Dobrý jest“, druzí odporovali: „Nikoliv, nýbrž svádí lid“, a třeba jevíli více smělosti, nikdo se neodvážil zjevně vystoupiti pro strach před židy.

Když pak slavnost byla již v polovici, Ježíš vstoupil do Jerusalema. Vešel do chrámu, usedl na nádvoří a učil. Lidé byli překvapeni, když ho uviděli. Z prvu všichni naslouchali jeho řečem, brzy však předáci

židovští počali vykřikovati: Jakým právem učí tento cizinec? Žádný rabín nezasvětil ho v posvátné knihy; byl vychován v nazaretské dílně, „kterak zná písma, neučiv se?“

Ježíš odpověděl utrhačům: „Moje učení není mé, nýbrž toho, jenž mě poslal“. Jejich povinností jest, aby brali účast na jeho vědění. Aby vůli jeho činili, odložili svoji domýšlivost a tak stali se moudřími. Zrak jejich by se očistil a poznali by, „že nemluví sám od sebe, nehledá vlastní slávy a není v něm nespravedlnosti“, že slova jeho se shodují se skutky. Ale oni neposlouchají hlasu Božího, ba neplní ani zákona, ač předstírají úctu k němu. A tu Ježíš přešel z obrany k útoku a odhalil jejich zámysly: „Proč hledáte mě usmrtiti?“ otázal se jich. Předáci lidu mlčeli, lidé však neporozuměli otázce Kristově a pokládali řeč jeho za blábolení. „Ducha zlého máš“, volali naň, „kdo hledá tě usmrtiti?“

Ježíš připomenul jen zázrak u Bethesdy a pověděl, že členové velerady se usnesli tenkrát, že ho zabijí a ukázal, jak mrzký byl jejich záměr. Že není porušením posvátného klidu uzdravovati v sobotu, dokázal Mistr kdysi před radou. Tentokráte podal lidu důkaz snadno pochopitelný. Mojžíš obnovil příkaz, který dal Bůh Abrahamovi, aby novorozeně bylo sedmého dne obřezáno. A připadl-li ten den na sobotu, nerozpakoval se žádný žid zasvětití dítě Bohu krvavým obřadem, třebaš byl to den posvátného klidu. Kdyby příkaz o obřízce dovoloval takové přestoupení, proč by sobota měla míti přednost před božským zákonem lásky? Je-li dovoleno očišťovati části těla a prolévati krev, jak může býti přečinem uzdraviti celé tělo pouhým slovem? „Nesudte podle obličeje,“ pravil Je-

žíš na konec — „nýbrž spravedlivý soud čiňte.“

Nepřátelé byli v rozpacích a zástup žasl. Zvláště obyvatelé jerusalemské, kteří lépe znali nenávisť svých náčelníků nežli cizinci, nedovedli zatajiti svého podivu: „Není-liž to ten, jehož hledají zabít? A hle, mluví zjevně, a nic mu neřkají. Zda-liž opravdu poznali náčelníci, že tento jest Kristus?“ Ale byl to u židů domácích jen slabý zásvit rozumnosti, a ten hasl v tmě jejich předsudků. Vzpoměli si, kterak zákoníci učili, že Kristus se objeví nenadále, že nikdo nebude věděti, odkud přichází, a že zůstane nepoznán od židů až do onoho dne, kdy bude pomazán od Eliáše.*) „O tomto víme, odkud jest,“ pravili, „o Kristu však, až přijde, nikdo nebude věděti, odkud jest.“

Ježíš nestrpěl, aby lid byl déle klamán tímto mylným podáním. Těm, kteří pravili, že není Kristem, poněvadž věděli, odkud jest, odpověděl, že mimo původ pozemský má i původ nadpřirozený: „Nepřišel jsem sám od sebe, nýbrž pravý jest to posílatel, který mě poslal, jehož vy neznáte. Já ho znám, neboť jsem od něho, a on mě poslal.“ Tento odpor rozdráždil židy. Počali se zjevně horšiti „a proto hledali ho jati, ale nikdo nevztáhl na něho ruky, neboť dosud nepřišla hodina jeho.“ Avšak mnozí v zástupu uvěřili v něho a řkali: „Bude-liž Kristus, až přijde, činiti více divů, než tento činí?“

Část lidu si vážila Ježíše, víra jeho rostla, mnozí se zastávali Ježíše, a toho zalekla se velerada a rozhodla se k činu. Poslali tedy členové velerady služebníky, aby se zmocnili Galilejského. Ti se však

*) Sv. Justin, Dialogus cum Tryphone, VIII.

jen dostali mezi zástup, který jej obklopoval, a viděli, že neprojevuje sebe menší bázně a prohlédá jejich záměry. Marně pokoušeli se nepřátelé uspíšiti onen osudný okamžik, on prohlásil: „Ještě krátký čas jsem s vámi, a odejdu k tomu, jenž mne poslal.“ Tehdáž budou ho hledati ne již se zlými zámysly, ale s kajicností, zoufalostí uprostřed ssutin jerusalemských. „Budete mě hledati a nenaleznete,“ děl, „a kde jsem já, tam vy nemůžete přijíti.“ Členové vele rady se nemohli dočkati, až se vrátí jejich pochopové. Přišli tam a zaslechli tato poslední slova. „I tázali se vespolek: Kam tento hodlá jíti, že ho nenalezneme? Chce-liž snad jíti v rozptýlení mezi pohany a učiti pohany?“ A nemohli pochopiti slov Ježíšových.

Slavnost pokračovala a naposledy tekly proudy posvátné vody v chrámě. Jest na místě vyložiti ten symbolický obřad, neboť v dálejšku se Ježíš o něm zmiňuje. Každého rána po sedm dní sestupoval kněz k prameni Siloe a naléval do zlatého poháru tři mírky vody a vracel se s ní slavnostně. Když vstoupil do nádvoří, zazněly trubky a provázely ho svým hlaholem ku oltáři. Tam stály dvě nádoby, jedna stříbrná, a do ní nalil služebník vodu ze Siloe, druhá zlatá, a tu naplnil vínem. Po těchto úlitbách zapěl všecken lid Hallel,*¹) mával větvíčkami a býval tak nadšen, že kdo chtěl věděti, co je opravdová radost, musil, jak rabíni říkávali, viděti tuto slavnost.**²) —

Sedmého dne se tento obřad již nekonal. Věřící, kteří přicházeli do chrámu k ranní oběti, shledali ve svatyni místo ra-

*¹) Žalm CXII až CXVIII v hebrejském; CXII až CXVIII ve Vulgatě.

**²) Sukka, V, 1.

dostných zpěvů nábožné ticho. Ježíš zvolil si tento okamžik, aby vyložil smysl posvátného obřadu. Stojе na nádvoří hlasitě volal: „Žíznil-li kdo, pojď ke mně a pij. Kdo věří ve mne, jakož dří Písmo:*) proudové vody živé poplynou z útroby jeho.“ „To pak řekl,“ dodává evangelista, „o Duchu svatém, kteréhož věřící v něho měli přijmouti,“ a slíbil židům ne nepatrný pramének, nýbrž řeku, která je zaplaví milostmi. —

Řeč ta působila mocně na lid. Nejedno srdce toužilo po pramenech vody méně prchavých než v Siloe a ve svatých věšt-bách rozpoznávalo nejasně přislíbení zříd-el nevysýchajících, odkud bude v proud-ech pravda tryskati. Nadešla snad hodina velkého zázraku? Mnozí se domnívali, že ano. Jedni říkali: „Tento jest v pravdě (onen) prorok;“ jiní zase: „Tento jest Kristus.“ Ale zákoníci potlačili tyto projevy oddanosti opakující: „Což z Galileje přijde Kristus? Nepraví-liž Písmo, že Kristus přijde z potomstva Davidova a z městečka Betlema, kde byl David?“ Lid nevěděl, co odpověděti a počal různě smýšleti. Jedni byli zvikláni vážností vykladačů zákona a chtěli Krista zajati, druzí se ho zastávali, a těch bylo více, neb nikdo neodvážil se ho dotknouti. Ba i pochopové, kteří byli posláni, aby ho jali, poznali, že by každý násilný pokus pobouřil shromáždění. Vrátili se tedy k velekněžím a fariseům. Ti přivítali je nemilostivě: „Proč jste ho nepřivedli?“ pravili. Služebníci odvětili: „Nikdy člověk nemluvil tak, jako člověk tento,“ a vykládali, jakou má moc nad zástupem. Ale náčelníci se rozhněvali a zahrnuli je

*) Ezech., XLVII, 1-12; Zach., XIV, 8; Is., XVIII, 20.

jizlivými slovy: „Což jste i vy svedeni? Zdaliž kdo z náčelníků uvěřil v něho aneb z fariseů? Ale jen zástup tento, který nezná zákona — zlořečení jsou.“

Jediný člen veliké rady pokusil se promluvit proti této nespravedlivosti. Byl to Nikodem, zákoník, jenž byl k Pánu přišel v noci. Od té doby miloval tajně Mistra, neboť milost se ho dotkla, ale neměl dosti sil, aby se jí cele oddal. „Zdaliž zákon náš,“ pravil, „odsuzuje člověka, leč prve uslyší od něho a pozná, co činí?“ Tato obrana byla sice nesmělá, ale členové velerady se rozčilili: „Což i ty jsi z Galileje?“ křičeli. „Zpytuj Písma a viz, že z Galileje prorok nepovstává.“ Tito vykladači Zákona byli zaslepeni vášní a zapomínali, že kraj, kterým pohrdali, zrodil mnoho proroků. Eliáš pocházel z Thisby, Jonáš, Nahum a Oseáš z krajin severních. Byli zaslepeni a rozčileni, tak že nebyli schopni rozumně uvažovati, i rozešli se nic nepořídivše a vrátili se každý do svého domu.

HLAVA PÁTÁ.

Slavnost stánků.

(Pokračování.)

I. Cizoložná žena.

Jan, VIII., 1-59.

Večer opustil Ježíš město a odešel na horu Olivovou. Tam trávil noc po dobu svého pobytu v Jerusalemě. Buď mu tam někdo nabídl přístřeší, aneb nocoval v úkrytu stromů nemaje kam složit hlavu. Ráno vrátil se do chrámu a „veškeren lid přicházel k němu; i posadil se a učil jej“. Členové velerady neustali ho pronásledovati; ale pochopili, že musí především lid mu odloučiti a proto upiali pozornost k tomu cíli. Stala se věc, která byla přízniva jejich záměrům.

Doba sedmi dnů, ztrávených v listnatých stáncích, nebyla bez nebezpečností pro ctnostný život Israelitek. Veselí často neznalo mezí a právě té noci byla dopadena žena při cizoložství. Již dávno nebylo zvykem kamenovati provinilou manželku*), pouhý rozvod smysl urážku manželci způsobenou a zvláště za té doby, kdy si Římané vyhrazovali právo na život a smrt, nebyl přípustný jiný trest. Přece však přivlekli členové velerady hříšníci do chrámu, postavili ji před Pána a pravili: „Mistře, tato žena byla dopadena v cizoložství při

---

*) Deut., XXII., 22-24.

činu samém; v Zákoně pak Mojžíš nám přikázal takové kamenovali. Co tedy pravíš ty?“ Chtěli ho přiměti, aby se buď vyslovil proti Mojžíšovi ve prospěch ženy nebo aby ji odsoudil k smrti. Dobře předvídali, že nejen poškodí dobrou pověst o své dobrotě, rozhodne-li se pro druhou možnost, nýbrž také uvalí na sebe pomstu Římanů. Ježíš prohlédl snadno jejich pikle; pod rouškou horlivé zbožnosti viděl jen pokrytectví. Proto vůbec neodpověděl, nýbrž shýbnuv se počal psátí prstem v písku. Dával na jevo, že zaměstnání bez všeliké důležitosti, psátí písmena v prachu bez ladu a skladu, pokládá za důležitější věc než otázku zákoníků.

Ti se tvářili, jako by nerozuměli nevšímavosti Mistrově. Pořád mu ukazovali zahanbenou ženu cizoložnou a doléhali naň pohledy i slovy. Ježíš zvednul se řka: „Kdo z vás je bez hříchu, vrz první na ni kamenem“. Nerušil zákona krve, ale chtěl, aby jej vykonávaly jen ruce, které jsou ho hodny. Nikdo však nevystoupil. Všichni si ještě troufali. Ježíš zhýbnuv se znova psal na zemi. Dle jednoho zajímavého variantu psal tam jejich hříchy*) a každý z nich porozuměl. Zákoníci a fariseové mlčeli; pustili hříšníci a sklopili zrak. Zahanbeni vytratili se jeden po druhém, nejprve starci, zešedivělí v hříších, potom mladí mužové. Po chvíli zůstal tam jen Ježíš a provinilá žena, „vtělená bída a vtělené milosrdenství.“**)

Žena chvěla se u nohou Mistrových. Ježíš opět se pozvedl a spatřiv u sebe jen ji, pravil: „Ženo, kde jsou ti, kteří žalovali

*1) Ἐγραψεν εἰς τὴν γῆν ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας Codex Nalianus (U).

***) Sv. Augustin, in Joan., VIII.

na tebe? Nikdo-liž tě neodsoudil?“ A ona řekla: „Nikdo, Pane.“ Ježíš pak řekl jí: „Ani já tě neodsoudím. Jdi a více nehřeš!“

Toto odpuštění bylo divem lásky, ale převrátilo úplně dosavadní názory mravní, tak že ještě dlouho zůstalo pohoršením v církvi. Obyvatelé Východu byli nemilosrdní k cizoložství, a když přijali křesťanství, byli neradi, že Ježíš, jenž tak dbal cudnosti, chránil veřejně padlou ženu, že pokořil její žalobce a uchránil ji trestu smrti. Nepodporoval tou shovívavostí hříšníků? Tak se obávali mnozí pastýři duchovní a proto zamlčovali vypravování evangelia. Některé církve je dokonce vytrhly ze svých knih a dnes ještě marně je hledáme ve mnohých starých rukopisech. Pozdější věky nabyly o tom správnějšího názoru a vrátily nám ono místo v evangeliu, jež ukazuje srdce Ježíšovo v pravém světle. Žádné jiné nepoučuje nás lépe, že vítězstvím cudnosti není štítiti se poskvrněné duše, nýbrž obroditi ji, jako paprsek sluneční, jenž i bahno ozařuje a nepotřísní se. Tím, že zachránil ženu cizoložnou, chtěl nám Mistr ukázati, že láska a odpuštění spíše zabrání zlu než trest smrti, připomenouti muži, který je shovívav k vlastním nedostatkům a přísný k ženě, že hřích je stejný před božskou spravedlností, a především vštípit hříšnicím, které svět zavrhl, že není skvrny, které by Ježíš nechtěl smýti, a není hříchu, jehož by nechtěl odpuštěti, litujeme-li.

Ježíš usedl potom v Pokladně a poučoval lid dále. Tato část chrámu bylo nádvoří vyhrazené ženám, tam bylo třináct pokladen, do nichž se dávaly dary. Tam stály dva svícny padesát stop vysoké, pozlacené. O slavnosti bývaly každé noci rozžehovány pochodně na vrcholku, a ty ozařo-

valy celé město a všechen lid tančil okolo při hudbě fléten a strunových nástrojů. Ježíš pohlédnuv na zhaslé pochodně vhodně pravil: „Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude choditi ve tmách, nýbrž bude msti světlo života.“

Znova přišli fariseové mezi posluchače. Ihned pozdvihli se proti tomu svědectví a prohlásili je za neplatné, protože je Ježíš vydával sám o sobě. Pán odpověděl, že světlo se nemusí dokazovati, stačí, že svítí. Žádají-li však přece výpovědi dvou svědků dle Zákona, může uvésti mimo své svědectví výpověď Otce, který ho poslal na tento svět. Fariseové se počali posmívati slovům těm a žádali ho, aby jim předvedl svědka, o němž mluvil. Ježíš jim namítl, že by uzřeli Otce v něm, kdyby jen chtěli otevřísti oči. Zmínka o jeho božství jen popudila nespokojence a někteří navrhli, aby byl potrestán. Ale ani tehdy „nikdo ho nejal, neboť ještě nepřišla hodina jeho.“

Ježíš klidně pokračoval a jako již dříve, předpovídal i nyní svoji blízkou smrt a tíseň, jež potom nastane židům, řka: „Já jdu, a budete mě hledati a ve svém hříchu zemřete. Kam já jdu, vy nemůžete přijíti.“ „Tedy řekli židé: Zdaliž sám sebe zabije, že praví: Kam já jdu, vy nemůžete přijíti?“ Lid se domníval, že samovrah zapadne v nejtemnější hlubiny pekla.*) V ty propasti by sestoupil Kristus, že by ho tam nemohli následovati? Ježíš dal posměvačům cítiti, že se peklo hodí pro ně lépe než pro něho. „Vy jste zdola,“ pravil, „já shora jsem. Vy jste z tohoto světa, já nejsem z tohoto světa. Proto jsem vám řekl, že zemřete ve svých hříších, neboť neuvěříte-li, že já to jsem, zemřete v hříchu svém.“

---

*) Josephus Flavius, Bellum Judaicum, III, 8, 5.

Tu pravili jemu: Kdo jsi ty? Ježíš řekl jim: Vůbec to, co vám i mluvím," a opakoval znova dřívější výklady, že celé jeho učení, znalost lidí, právo je souditi nepochází z něho, nýbrž z Otce, který ho poslal. Těmi slovy uvedl své nepřátele do rozpaků, ale oni nezmoudřeli, neboť nepochopili, že má Boha za otce. Pán pravil ještě, že toliko jeho smrt rozptýlí jejich slepotu. Pak mluvil o své vlastní jednotě s Bohem, o své poslušnosti, o kříži, na němž bude povýšen, na němž jeho Otec nenechá ho samotna. A vložil do svých slov tolik účinné síly, že mnozí, i nejzavrtzelejší, pocítili lásku k němu.

Ale byl to jen plamének víry na shasnutí, sebe menší zavanutí jistě jej zdusilo. Zkouška hned nastala. Ježíš oslovil ty židy, kteří v něho uvěřili, řka: „Zůstanete-li ve slově mém, budete v pravdě učensky mými, a poznáte pravdu, a pravda osvobodí vás.“ Posledními slovy probudil jejich předsudky. „Potomstvem Abrahamovým jsme a nikdy jsme nikomu nesloužili,“ namítali; „kterak ty pravíš: svobodni budete?“ Ježíš ukázal jim, že jako hříšníci jsou otroky hříchu a mohou si činiti nároky jen na nejposlednější místo v domě Otcově. On jako syn musí je osvoboditi, aby se stali v pravdě svobodnými. Židé namítali: „Otcem naším jest Abraham. Řekl jim Ježíš: Jste-li synové Abrahamovi, skutky Abrahamovy činite. Ale nyní hledáte mě usmrtiti, člověka to, který jsem vám mluvil pravdu, již jsem slyšel od Boha; toho Abraham nečinil. Vy činite skutky otce svého.“ Pochopili, že Ježíš mluví o mocích pekelných, jež je sváděly s pravé cesty jako božstva pohanická svedla jejich předky, že je obviňuje po způsobu proroků, že zaprodávají svoji duši lži a jsou synové hříchu.

„My jsme se nezrodili z cizoložství,“ odpověděli. „Máme jednoho Otce, Boha. Ježíš tedy řekl jim: Kdyby vaším otcem byl Bůh, milovali byste mě, neboť já jsem z Boha vyšel a přišel . . . Vy jste otce ďábla a chcete činiti žádosti otce svého. On byl vrahem od počátku a nestál v pravdě, neboť pravdy není v něm. Kdo z vás bude mne viniti z hříchu?“ A postaviv proti klamům toho, jenž jest lhářem a otcem lži, svatou pravdu svých slov, pokusil se vštípit pravdu vykladačům zákona, kteří na okamžik v něho uvěřili.

Fariseové byli krutě raněni ve své pýše a jejich srdce bylo od té doby uzavřeno milosti. Odpovídali Ježíšovi jen urážkami a nadávali mu Samaritánů a posedlých. Pán se pokusil je uchlácholiti a vysvětloval jim, že jeho jediným účelem jest sláva Otce, a sliboval život věčný těm, kteří přijímají jeho nauku: „Amen, amen pravím vám: Bude-li kdo zachovávatí slovo mé, neuzří smrti na věky.“ Židé to pokládali za nové rouhání a pravili: „Nyní jsme v pravdě poznali, že zlého ducha máš. Abraham umřel i proroci, a ty pravíš: Bude-li kdo zachovávatí slovo mé, neokusí smrti na věky. Zdaliž jsi ty větší nežli otec náš Abraham, který zemřel? Také proroci zemřeli. Kým činíš sebe sama?“. Spasitel mluvil znova o své jednotě s Otcem, který ho oslavuje: „Jest to Otec můj“, pravil, „o němž vy pravíte, že jest Bohem vaším. A nepoznali jste ho, ale já ho znám a řeknu-li, že ho znám, budu podoben vám, lhářem. Avšak znám jej a slovo jeho zachovávám. Abraham, otec váš, zaplesal, aby viděl den můj: i viděl a radoval se. Tu řekli židé: Padesáte roků ještě nemáš a Abrahama jsi viděl?“ Ježíš odpověděl jen, že je věčný jako jeho Otec: „Amen,

amen pravím vám: Prve než Abraham byl, jsem já“.

Při této řeči zlost židů neměla již mezí. Všichni se vrhli na hromadu kamení ke stavbě chrámu a chtěli Nazaretského kamenovati. Ve zmatku však Ježíš odešel, skryl se a vyšel bez pohromy z chrámu.

II. Slepý od narození.

Jan, IX., 1-41; X., 1-21.

Venku našel Ježíš klid a bezpečí. Prochází volně městem, spatřil slepého od narození, který žebral a zastavil se u něho. Učenáci byli upokojeni klidem Páně a skupili se kol ubožáka. „Mistře“, tázali se ho, „kdo zhřešil, tento-li, či-li rodičové jeho, že se slepý narodil?“

Židé věřili, že Bůh mstí nepravost rodičů na dětech, a proto viděli v každém utrpení pokutu za poklesek a vyptávali se na vinníka. Láska křesťanská nedovoluje takového zvidání. Ani hříchy slepcovy ani hříchy rodičů nebyly příčinou toho neštěstí. Podobným nehodám jest každý člověk vystaven. Neštěstí slepcovo dopustil však Bůh, aby zjevil svoji slávu. Smrt Kristova se blížila, jen několik světlých chvil mu zbývalo. Prohlásil, že jich užije k tomu, aby činil skutky toho, jenž ho poslal a aby posílil apoštoly novým zářkem. „Pokud jsem na světě“, pravil, „jsem světlem světa“. Dopověděv plivl na zemi a udělav ze slíny bláto, pomazal mu oči a řekl mu: „Jdi, umyj se v rybníce Siloe“. Rybník ten se jmenoval dle Mesiáše, „Poslaný, Šiloah“, a věstil ubožáku jas a uzdravení. Sestoupil do rybníka, umyl se v důvěře ve slovo Mistrovo a vrátil se uzdraven.

Poprvé zářily oči v jeho obličejí. Sou-
sedé a ti, kteří ho vidali žebrati, nemohli
ho poznati. „Není-li to ten, jenž sedával
a žebral?“ pravili. Jedni odpovídali: „Jest
to on“. Jiní zase: „Nikoliv, ale jest mu
podoben“. On však řekl: „Já jsem to“.
Tedy řekli jemu: „Kterak se otevřely oči
tvoje?“ On odpověděl: „Ten člověk, který
slove Ježíš, udělal bláto a pomazal mi oči
a řekl mi: Jdi k rybníku Siloe a umyj se.
I šel jsem a umyv se vidím. I řekli jemu:
Kde jest on? Pravil: Nevím“.

Byla pak sobota, když Ježíš udělal bláto
a otevřel mu oči. Porušil tak předpisy
mistrů, kteří nedovolovali užívati léků ve
svátek, ba ani ne slinou potírali choré oko
a porušil je ve chvíli, kdy fariseové chtěli
ho kamenovati. Svědkové zázraku běželi
ohlásiti členům velerady, co se událo. Ve-
lerada nezasedala pravidelně v sobotu, ale
pro události, které od rána vzrušovaly lid,
zdržela se většina jejích členů na nádvoří.
Uzdravený slepec byl k nim přiveden.
Zahájili s ním vyšetřování a tázali se ho,
jak se věc sběhla. A on opakoval: „Bláto
položil mi na oči a vidím“.

Výpověď ta je uvedla do rozpaků. Ně-
kteří říkali: „Není tento člověk od Boha,
neboť nešetří soboty.“ Jiní upřímnější od-
povídali: „Kterak může člověk hříšný či-
niti takové divy?“ I byla roztržka mezi
nimi. Vyptávali se znova slepého: „Co ty
pravíš o něm, protože ti otevřel oči?“ On
pak řekl: „Jest prorokem.“ Z určitosti toho
doznání seznali členové velerady, že jim
zbývá jen jediná naděje, totiž usvědčiti
toho člověka z podvodu. Nechtěli tedy vě-
řiti, že byl slepým a že prohlédl, až po-
volali jeho rodiče.

Rodičové byli chudáci jako jejich syn.
Dostavili se k vrchnímu soudu poděšení.

I ve svém zmatku zachovali si svůj vrozený důvtip. I tázali se jich řkouce: „Tento-liž jest váš syn, o němž vy pravíte, že se slepým narodil? Kterak tedy nyní vidí?“ Rodiče jeho odpověděli jim a řekli: „Víme, že tohle je náš syn a že se slepým narodil, ale kterak nyní vidí, nevíme; jeho se ptejte, má léta, ať sám mluví o sobě.“ Vytláčeli se takto ze strachu, neboť velerada již ustanovila, vyzná-li někdo Ježíše jako Vykupitele, že bude vyobcován a vyloučen ze synagogy.

Členové velerady povolali tedy opět slepého a zapřísáhli ho, aby popřel svoje svědectví. „Vzdej chválu Bohu!“ řekli mu. „My víme, že ten člověk jest hříšník.“ On tedy řekl jim: „Je-li hříšník, nevím; jedno vím, že byv slepým nyní vidím.“ Z této odpovědi poznali, že mají před sebou člověka poctivého, ale i rázného, statečného a že jak s jeho rodiči, tak ani s ním ničeho nepořídí. Buď nevěděli, jak věc rozuzlit, buď hledali nějakou chybnou výpověď, a proto zase se ho otázali: „Co ti učinil? Kterak otevřel ti oči?“ Ale slepého omrzelo opakovati totéž zbytečně a proto pravil: „Pověděl jsem vám již a neslyšeli jste? Proč chcete opět slyšeti? Zdaliž i vy chcete býti učeníky jeho?“ Tímto úsměškem byli uraženi, obořili se na něho a zahrnuli ho nadávkami: „Ty jsi učeníkem jeho, my jsme učenci Mojžíšovi. My víme, že Mojžíšovi mluvil Bůh, o tomto však nevíme, odkud jest.“ Slepý nedal se zastrašiti a počal se posmívati ještě směleji: „To jest věru divná věc, že vy nevíte, odkud jest, a otevřel mi oči. Víme, že hříšníkům Bůh neslyší, nýbrž je-li kdo bohabojný a činí vůli jeho, toho slyší. Od věků nebylo slýcháno, že by byl kdo otevřel oči slepému od narození. Kdyby ten-

to nebyl od Boha, nic by nemohl činit.“ Při těchto slovech se členové velerady rozhněvali a povstali se svých míst. Žebrák jakýsi odvažuje se vzdorovati učitelům israelským! „Všecek jsi se v hříchů narodil, a ty učíš nás?“ pravili. Chopili se ho a vyvrhli ze synagogy.

Násilím tím octl se v témž postavení jako jeho dobrodinec, neboť Ježíš proto asi již nekázal v synagogách, že byl z nich vyloučen byv vyobcován od velerady. — Božský Mistr nemohl si nevšimnouti prvního vyznavače, který byl pronásledován pro něho. Pátral po něm a naleznuv ho pravil mu: „Věříš-li v Syna Božího? On odpověděl a řekl: Kdo jest to, Pane, abych v něho uvěřil? Ježíš řekl jemu: I viděl jsi, jej, a ten jest to, jenž s tebou mluví. On pak řekl: Věřím, Pane.“ A padnuv před ním klaněl se mu.

Ježíš ihned velebil tuto živou vsru, vítězství světla, jež přinášel na svět, a které bylo tak mocné, že osvěcovalo ponížené a oslepovalo pyšné. Mistr to prohlásil tak otevřeně, že fariseové v zástupu cítili se dotčeni jeho slovy. I řekli jemu: „Zdaliž jsme i my slepí?“ Ježíš odvětil, že nikdo nemůže za to, zrodí-li se v temnotách. Jen ten je vinen, kdo v nich zatvrzele setrvává: „Kdybyste byli slepí,“ pravil, „neměli byste hříchů; nyní však pravíte: Vidíme; hřích váš zůstává.“ Domýšliví fariseové nezasluhovali, aby si jich Pán ještě všímal. Obrátil se tedy k slepému a podobenstvím ho utěšil, aby se nermoutil, že byl vyloučen ze synagogy.

Novým podobenstvím vyvolal Mistr obraz židům známý, totiž ovčinec. Ovčinců je mnoho v horách judských. Dodnes uchovaly si též vzhled. Obkličuje je široká, kamenná zeď, a na ní trnité křoví. Pastýři

shánějí tam k večeru svá stáda a jeden z nich jest na stráži, neboť ve tmě číhá na ně mnoho nepřátel. Vlk obchází kolem, leckdy pardál přeskochí ohradu, nebo noční zloděj shledav, že úzké dveře jsou zavřeny, plíží se podél zdi a pokouší se ji přelézti. Ale vrátný bdí, maří každý útok a otvírá jen skutečným pastýřům, těm, kteří vcházejí dveřmi. Ráno každý pastýř vychází první z ohrady se zahnutou holí, počítá ovce jednu za druhou, potom vede stádo na pastvu, a ono se za ním popásá. Časem zavolá a rozběhlé ovce se sbíhají. Ozve-li se však cizí hlas, všechny stanou vyděšený, zdvihají hlavu a dávají se na útěk, „neboť neznají hlasu cizích.“

Ježíš kreslil tak obraz Církve, ovčince, v němž Kristus jest zároveň branou a pastýřem. Nikdo nezasluhuje jména „pastýř,“ nevchází-li Ježíšem a nemá-li od něho svoje poslání. Špatní pastýři přišli před ním a sváděli stádo Boží, všichni však, kněží, zákoníci, fariseové, ať předstírali jakýkoli zevnějšek, byli jen zloději, kteří vstoupili, aby kradli, nebo lépe mrzcí nájemníci, kterým málo záleželo na ovcích a kteří prchají před vlkem, nechávajíce mu stádo na pospas. „Já jsem pastýř dobrý,“ pravil Ježíš, „a znám ovce své a znají mne moje . . . Já jsem přišel, aby měli život a měli hojnost.“ Takové útočiště nabízel Ježíš slepci vyvrženému ze synagogy. Hned však obrátil zřetel také na pohany, odstrčené od židovské společnosti, a pravil: „Mám ještě jiné ovce, kteréž nejsou z tohoto ovčince; i ty musím přivést, a hlas můj slyšeti budou, a bude jeden ovčinec a jeden pastýř,“

„Já jsem pastýř dobrý,“ řekl ještě. „Dobrý pastýř dává život za ovce své.“ A krvavá oběť, jež tak často mu připadala na

mysl, zaujala ho úplně. Mluvil o ní otevřeně k zástupu řka: „Nikdo neodnámá ode mne života, nýbrž já jej dávám sám od sebe, abych jej zase ujal.“ Zemře tudíž a dokonale se obětuje, aby byl poslušen Otce, a proto ho Otec miluje láskou nekonečnou.

Pro tyto řeči povstala roztržka mezi židy. Večer toho dne, kdy tolik hněvu se rozpoutalo, tolik rukou se pozdvihlo, aby byl Ježíš ukamenován, bylo v Jerusalemě slyšeti jen projevy nepřátelské spolu s hlasy příznivějšími. „Má ducha zlého a blázní,“ pravili mnozí; „proč ho posloucháte?“ Jiní pravili: „To nejsou slova posedlého. Může-liž duch zlý otevřít oči slepých?“ Ježíš využil tohoto rozdvojení a vzdálil se hned z Jerusalema, neboť členové velerady plánují nenávisť a nebylo radno déle jim vzdorovati.

HLAVA ŠESTÁ.

Sedmdesát dva učeníci.

Luk., X., 1-42. — Mat., XI., 20-30.

Ač byl Bohem, cítil Ježíš lidsky. Radoval se jako my, shledal-li se s tím, co miloval, se svou vlastí, s místy, kde byl pracoval, a strádal. Proto byla mu Galilea drahá a ani nevděk obyvatelů jejích nebyl s to, aby ho od ní navždy odvrátil. Tam tedy zamířil z Jerusalema. Shledal tam týž chlad jako před slavností. Jen apoštolové a hlouček učensků zůstal mu oddán. A proto chtěl Pán jinam nésti Blahou Zvěst a vyvolil si sedmdesát dva Galilejské, již mu byli věrni, a vyslal je před sebou „do každého města i místa, kam hodlal sám přijíti“. Svatý Lukáš podotýká, že lito noví učenci neměli nic společného s dvanácti apoštoly, které si Pán původně vyvolil. Také poslání jejich bylo jiné, a jaké bylo, je patrné z naučení, jež jim Mistr udělil, neboť z předpisů, které dal nedávno apoštolům, opakoval sedmdesáti dvěma učenskům jen ty, které se týkaly kratšího poslání. Jen několik dní mohli pracovati na rozsáhlé žni. Neměli se o nic starati, měli jíti bez měšce, bez mošny, bez obuvi, cestou nemařiti času dlouhým pozdravováním, nýbrž jíti přímo k cíli, a přijdouce do města, kam je poslal, měli vykonati svůj úkol bez odkladu. „Nechodte dům od domu“, pravil Pán, „vejděte do prvního domu, jenž se otevře, zůstaňte tam a jezte a pijte

co vám předloží“. Pro toho, kdo zná východní pravidla zdvořilosti, nejsou tyto příkazy ničím podivným. Ještě dnes, přijde-li cizinec do arabské vesnice, se všech stran ho zvou a nutí, aby chodil s hostiny na hostinu. Ježíš zakazoval učenskům, aby nemařili času těmi projevy. Jeho hlasatelé evangelia nebyli vysláni na pozemské hody, nýbrž aby volali lidi ke kajšnosti, uzdravovali nemocné, připravovali cesty Páně a hlásali království Boží. Kdyby některé město jich nepřijalo, přikázal jim, aby vyšli na náměstí a řekli odbojnému městu: „Í prach, který se nám na nohou přichytil z města vašeho, stíráme vám; to však vězte, že se přiblížilo království Boží. Pravím vám, že Sodomě bude v onen den lehčeji než městu tomu“.

Učenci poslechli těch rozkazů a vydali se po dvou na cestu, ale Ježíš zůstal na březích jezera. Spasitel chodil těmi končinami jako jindy, ale ne již s takovým výsledkem, neboť slovo jeho bylo odmítáno, prázdno bylo kolem něho, a on bloudil po této zemi, již zahrnul svým dobrodiním, jako cizinec. Byl zarmoucen tolikerým nevděkem a odešel z osad jezerních a činil jim výčitky tím trpčí, čím více je miloval: „Běda tobě Korozaím, běda tobě, Betsaido! Neboť kdyby v Tyru a Sidonu byly se udály divy, které se udály ve vás, byli by dávno v žíní a popeli sedíce činili pokání. Avšak Tyru a Sidonu bude lehčeji na soudě nežli vám. A ty Kafarnaum, až do nebe povýšené, až do propasti budeš pohřšeno“.

Ježíš opustil pobřeží a šel do Perey chltěje dohoniti svých učensků. Tu spatřil, jak se vracejí rozradostněni. Když je poslal, mluvit jen o nebezpečnostech, o vlčích, o nehostinných příbytcích a městech. Dal

jim moc uzdravovati nemocné, a vskutku nemoci mizely před nimi při pouhém zvuku jeho jména. „Mistře“, volali, „také zlí duchové se nám poddávají ve jménu tvém“. Ježíš se radoval s nimi, avšak chtěl je povznést k vyšším věcem.

Nebylo divu, že jeho jméno vstězilo nad mocnostmi pekelnými, neboť po vzpouře objevil se anděl provinilý před věčným Synem Otce. Nemohl snést jeho pohledu a padl s nebe jako blesk. A když Slovo tělem učiněno jest, pád jeho byl ještě hlubší a kníže temnot pozbyl poslední své moci. Dle slov žalmistových*) měli apoštolové „choditi po hadu a bazilišku, šlapati po lvu a draku“. Jed, zloba, rozlícené šelmy, vše, co na světě pochází z hříchů a z moci satanovy, unikalo jeho vládě. Nepřátelská moc byla mu urvána a nic nemělo škoditi učenskům Ježíšovým. „Avšak z toho se neradujte“, pravil ještě Mistr, „že duchové se vám poddávají, nýbrž radujte se, že jména vaše napsána jsou v nebesích.“

Tu Spasitel zaplesal v Duchu svatém a pravil: „Velebím tebe, Otče, Pane nebe i země, že jsi skryl tyto věci před moudrými a opatrnými a zjevil jsi je maličkým; ano, Otče, že tak zalíbilo se tobě. Všecko jest mi dáno od Otce mého a nikdo neví, kým jest Syn, leč jedině Otec a kým jest Otec, leč jedině Syn, a komu by chtěl Syn zjevití“.

Tak zaníceně nemluvil Ježíš od té doby, co vyvrhla ho vlast jeho. A mluvil tak proto, že města, jimž sedmdesát dva učenci ohlásili jeho příchod, se na něho těšila. Naplněn city, jež ho nadchly k oné modlitbě, pravil svým učenskům: „Pojďte ke mně všichni, kteří se lopotíte a jste ob-

---

*) Ž., XCL., 13.

úšzeni, a já vás občerstvím. 'Vezměte jho mé na sebe a učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorný srdcem: a naleznete pokoj duším svým; neboť jho mé jest sladké a břímě mé jest lehké'. A po tomto pozvání znova radostně zvolal: „Blahosla-vené oči, které vidí, co vy vidíte. Neboť pravím vám, že mnozí proroci a králové přáli si viděti, co vy vidíte, a neuviděli, a slyšeti, co vy slyšíte, a neslyšeli“.

Radost ta byla brzo zkalena. I v odleh-
lehlých krajinách byli zákoníci. Jeden z nich vstal, aby Ježíše zkoušel. „Mistře“, pravil, „co musím učiniti, abych obdržel život věčný?“ Pán věděl, kam bije. A řekl jemu: „Co jest psáno v Zákoně? Kterak tam čteš?“ Mojžš předem již zjevil dvě základní přikázání života křesťanského*). Žid tedy jen opakoval, co od věků říkali proroci a vykladači Zákona Israeli: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vši síly své i ze vši mysli své, a bližního svého jako sebe samého.“ I řekl jemu Ježš: „Dobře jsi odpověděl; to čiň a živ budeš“. Těmi slovy nikterak neuspokojil zákoníka, neboť ho pokořoval a dával mu na jevo, že otázka jeho byla nerozvážná, a že zná Zákon lépe než on. Chtěl se tedy ospravedlniti a řekl: „A kdo jest můj bližní?“ Židé pohrdali cizinci a proto Pán nechtěl míti odpověď z úst svého protivníka a hledal ji v tom, co bylo kolem.

Tehdy právě putoval božský Mistr hornatou krajinou mezi Jerichem a Jerusalemem. Cesta, po níž šel, právem nazvána „cestou krvavou“**). Vlně se po pahorcích, jichž vrcholky podobají se vlnám rozbou-

*) Deuter., VI., 5; Levit., XIX., 18.

*) „Adommim“. (Sv. Jeronym, de locis Hebraeis.)

řeného moře. V této pustině často bývají pocestní přepadáni beduiny a zůstávají ležeti plni ran a zahynou, nepřijde-li někdo a neslituje-li se nad nimi. Pán vypravoval jeden takový případ, jak člověk kterýsi upadl mezi lupiče, ti ho obrali, zranili a nechali polomrtvého ležeti. Mezi svatým městem a Jerichem, městem kněžským, choděvalo mnoho levitů. I přihodilo se, že kněz jeden sestupuje z Jerusalema spatřil raněného. A uzřev jej pomínul. Podobně i levit přibyv k tomu místu a uzřev jej pomínul. Potom však přišel třetí pocestný. Národ, z něhož pocházel, byl sice zlořečený v Israeli, ale byl to dobrý Samaritán, důstojný obraz Spasitele. „Spatřiv raněného pohnul se milosrdenstvím. I přistoupil k němu a ovázal jeho rány naliv na ně oleje a vlna a vloživ jej na své hovádko dovedl ho do hospody a měl o něj péči. A druhého dne vyňav dva denáry dal je hospodskému a řekl: Měj o něj péči, a co nad to vynaložíš, já ti nahradím, až se budu vraceti.“

„Kdo z těch tří zdá se tobě,“ tázal se Ježíš, „že byl bližším tomu, jenž upadl mezi lotry?“ Nebylo možno se rozpokovati. Přece však zákoník nevyslovil jména Samaritánova. „Ten, jenž mu prokázal milosrdenství,“ řekl. Ježíš nic na to neřekl. Nevinnou lstí, jaká jest v oblibě u obyvatelů Východu, přinutil svého protivníka, aby se sám vyjádřil, co jest pravá láska k bližnímu. „Jdi,“ pravil zahanbenému zákoníku, „a čiň i ty podobně.“

Cesta vedla do Jerusalema, ale Ježíš tam nedošel. Zastavil se, jak vypravuje svatý Lukáš, v Bethanii, městečku na náhorní rovině judské za horou Olivovou. Tam žila rodina, již Ježíš miloval, Lazar s dvěma sestrami, Martou a Marií. První

se nevdala a zůstala v domě bratrově; druhá byla známa pod jménem hříšnice Magdaleny. Kála se však, a Kristus vrátil ji lásce jejích příbuzných. Snad to byla tato nenadálá milost, jež připoutala Ježíše svazkem přátelství k rodině bethanské. Či snad byl Lazar oním milosrdným rabínem, o němž mluví Talmud?*) Snad slyšel jako Nikodem a Josef z Arimathie Ježíše ve veleradě a poznal, že jest Vykupitel? — Všechny tyto dohady jsou stejně přípustny, protože evangelisté nevypravují, jak vstoupil Lazar do království Kristova. Praví toliko, že měl vysoké postavení, že žil v přátelství s Ježíšem a že ho rád hostíval.

Toho dne nebyl Mistr očekáván v Bethanii, neboť příchodem jeho nastal ruch. Zvláště Marta horlivě ho obsluhovala a pečovala, by nic nechybělo. Tišší Marie usedla u nohou Ježíšových, naslouchala jeho slovům a pila dychtivě z pramenů života. Marta to postřehla a zažárčila. I pravila Ježíšovi: „Pane, nedbáš-li toho, že sestra má nechala mě samou sloužiti? Řekni jí tedy, ať mi pomůže.“ A Ježíš jí odpověděl řka: „Marto, Marto, pečlivá jsi a znepokojuješ se ve mnoha věcech, ale jednoho jest zapotřebí. Maria nejlepší stránku vyvolila, která nebude odňata od ní.“

Mistr nekáral své hostitelky, že přslíží o něho pečuje, nýbrž že se rozptyluje starostmi vnějšími. Šťastnější byla přítelkyně Kristova, která byla jím zcela zaujata. — Šťastni jsou podle jejího příkladu ti, kteří vedou život rozjímavý a ve svých klášteřech neslyší hluku světa. Jim jest jednoho potřebí, totiž míru duše v lásce. Oni znají sladkost slov Mistrových: „Maria nejlepší stránku vyvolila, která nebude odňata od ní.“ —

*) Peah, I. 21, 2.

HLAVA SEDMÁ.

Fariseové v Pereji.

I. Modlitba. — Dva slepci. —
Němý posedlý zlým duchem. —
Znamení s nebe.

Luk., XI, 1-36. — Mat., IX, 27-34; XII, 38-45.

Opustiv Bethanii přešel Ježíš opět Jordán, aby hlásal evangelium v hornatém kraji Gilead, který patřil Herodovi Antipovi a byl znám pod jménem Perea. V této krajině, jak vypravuje svatý Lukáš, dlel o samotě. Učenáci jeho zůstali opodál a viděli ho, jak se modlí po způsobu obyvatelů Východu, vzpřímen, s rukama pozdviženýma a očima upřenýma k nebi. Když se domodlil, jeden z učensků přistoupil k němu a řekl: „Pane, nauč nás modlití se, jakož i Jan naučil učensky své.“ Mnoho učensků Jana Křtitele žilo v krajích blízko Jordánu. Byl to nejspíše jeden z nich, jenž se takto otázel Ježíše. Nebyl dlouho mezi apoštoly a neznal modlitby Páně, již učil Ježíš na hoře Blahoslavenství. Vzpomínal si, jak Předchůdce se modlival s učensky, a proto si přál, aby Ježíš také se s nimi modlil.

Mistr ukojil jeho touhu řka: „Když se modlíte, říkejte: Otče, posvěť se jméno tvé! Přijď království tvé. Chléb náš vezdejš dej nám dnes. A odpusť nám naše hříchy, neboť i my odpouštíme všelikému vinníku svému. A neuvoď nás v pokušení.“

Tato druhá forma modlitby Páně má vzácný význam. Jest kratší u svatého Lukáše než u svatého Matouše a ukazuje nám, že Ježíš ponechává modlitbě volný vzlet, i když předpisuje určité její znění. Chce, abychom vzývali Boha jako otce, žádali si především statků duchovních a to nejen pro sebe, ale i pro jiné, milující a odpouštějící.

Modlitby jest každému člověku třeba, a proto Mistr dlouho o ní mluvil a doporučoval, abychom se stále modlili a neustávali. Někdy nás Bůh hned nevyslyší, a to proto, abychom lépe poznali cenu jeho darů, více se pokořili, ale potom nás zahrne důkazy lásky své. Dle svého zvyku dal svoje naučení obrazně. Mluvil o otci, jenž nedává hladovému synu kámen místo chleba, štíra místo vejce, hada místo ryby, žádá-li o ni; potom o člověku chudém, ale pohostiném, jenž o půlnoci přijímá pocestného. Ihned běží a tluče na dvéře přítele řka: „Příteli, půjč mi tři chleby, neboť přítel můj přišel z cesty ke mně, a nemám, co bych mu předložil.“ Ale přítel leží na lůžku, dštky jeho s ním, dům jest zavřen. Nechce vstáti. On však naléhá a nedá se odbyti. Tluče, tluče stále, až dostane, čeho potřebuje. „I já pravím vám,“ pokračoval Pán, „proste a bude vám dáno, hledejte a naleznete; tlučte a bude vám otevřeno.“

V téže době, ne-li téhož dne, učinil Ježíš dva zázraky. Ubíral se k domu, v němž přijal pohostinství, a tu dva slepci ho uslyšeli, že jde. Hned ho následovali, volajíce: „Smiluj se nad námi, Synu Davidův.“ Pán dělal zprvu, jakoby neslyšel. Přijmouti veřejně tento čestný název v Pereji, území Herodově, znamenalo prohlásiti se za Vykupitele a vzbuditi řevnivost tetrarchovu. Proto se jim vyhnul a vstoupil do domu.

Slepci přišli za ním. Jejich víra pohnula Spasitele. „Věřte-li,“ pravil, „že to mohu učiniti vám? Řkou jemu: Ovšem, Pane.“ Tu dotknul se očí jejich řka: „Staniž se vám podle víry vaší. Ihned otevřeny jsou oči jejich. A pohrozil jim Ježíš řka: Hledte, ať nikdo nedoví se toho.“ Ale oni z radosti rozhlásili to po celé krajině a jako mnoho jiných způsobili svou neposlušností, že vzrostlo nebezpečství a nenávisť těch, jimž měl Mistr brzo podlehnouti.

Vyháněti zlé duchy pokládal Spasitel za důležitější než uzdravovati nemoci tělesné, neboť se zdráhal uzdraviti slepé. Bez váhání však zbavil němého zlého ducha. Když pak židé vycházeli, hle, přivedli mu člověka němého, který byl posedlý. A když byl vymstnut duch zlý, němý ihned promluvil. I divili se zástupové řkouce: „Nikdy neukázalo se takto nic v Israeli.“ Byli však tam fariseové, kteří znali pomluvu rozšířenou v Galileji. Opakovali ji lidu, který se dával snadno oklamati: „Skrze knížete duchů zlých vymstá zlé duchy.“ Ježíš namstl ještě jednou, že oni sami a jejich synové vymstají zlého ducha bez přispění zlého ducha, a že peklo jako království každé proti sobě rozdělené zpustne. A nepochází-li moc Ježíšova nad satanem z Belzebuba, nýbrž s nebe, pak ovšem nadešla hodina, kterou předpověděl Isaiáš,*) že přišlo království Boží. „Zdaliž odňata může být olbřímu kořist?“ tázal se prorok. „Aneb vyproštěno, co silák zajal? Ano, toto praví Hospodin: Jistě, co zajal, olbřímu odňato bude; a mocný co zabral, bude vyproštěno.“ Věštba se plnila. Nadarmo satan „silák ozbrojen hlídá domu svého mysle, že v pokoji jest majetek jeho.

---

*) Is., XLIX, 24, 25.

Když však silnější než on přijde, přemůže ho, odejme veškerou jeho zbroj, na niž spoléhal, a rozdělí kořist jeho.“ Těmito bojovníckými obrazy prohlásil se Ježíš za vstěze nad zlým duchem a lidem, kteří se hříchem stali kořistí a nástrojem pekla, zvěstoval, že je vyrve z otroctví a zahrne věčnými dary.

Neměli se však všichni těšiti z tohoto vysvobození, neboť národ, který Bůh miloval, odmítal spásu. Ježíš přirovnával jej k člověku posedlému a mluvil o bludných názorech židů a o jejich blížkém pádu. Řekl, že zlý duch modloslužby vyšel z Israele v době zajetí babylonského a bloudil po suchých místech, po zříceninách, kde, dle slov Isaiáše proroka, „domy jsou plny sov, sídlí tam pštrosi, chlupáči tam poskakují a šakalové se tam ozývají.“*) Nenašed nikde odpočinku vrací se do země judské, kde přebýval tak dlouho, vidí ji vyčištěnou, zbavenou modloslužby, zdobenou však toliko vnější spravedlností. Tu jsa jist vstězstvím, jde, vezme s sebou sedm jiných duchů horších než jest sám, vrátí se do Israele, a vejdouce přebývají tam. I stávají se poslední věci horšími než byly první.

Poznali se fariseové v tomto obraze? Není to patrné z evangelia. Zůstali asi zaslepeni, ale lid přece neutajil svého nadšení, neboť žena jakás za všechny zvolala v tu chvíli: „Blahoslavený život, který tebe nosil a prsy, kterých jsi požíval“. Ale on pravil: „Ovšem blahoslavení, kteří slyší slovo Boží a ostřihají ho“. Těmito slovy chtěl říci tělesnému Israeli, že jest dokonalejší štěstí než mateřství, byl i božské, počtí totiž Ježíše Krista v srdci zářem

---

*) Is., XIII, 21, 22.

víry a roditi ho plněním jeho přikázání.

Zástup zatím rostl, neboť někteří židé žádali větší zázrak než bylo uzdravení posedlého, žádali „znamení s nebe“. Pán chtěl vyvrátiti pomluvu fariseů a proto neodmítl této žádosti a bylo možno v brzkou čekati nový div. Ježíš se obrátil k těm, kteří vzbudili toto marné očekávání a nazval je „pokolením zlým a cizoložným“ a odpověděl, že „znamení nebude mu dáno, leč znamení proroka Jonáše“.

Zasloužili si toho pokárání, neboť Krista uráželo, že jim stále nestačilo množství zázraků, jež činil na zemi. Aby tyto zatvrzelci byli přesvědčeni, bylo by třeba, aby sám Hospodin s otevřeného nebe potvrdil božský původ Ježíšových zázraků. A proto řekl Pán těmto nevěřícím, že nevidí znamení kromě znamení určeného celému světu, totiž z mrtvých vstání, jehož předobrazem byl Jonáš. Prorok vyšel po třech dnech z hlubin mořských, aby nesl spásu městu Ninive. Podobně i Kristus setrvá tři dny a tři noci v lůně zemském a vstane oslaven z mrtvých. Toto znamení obrátilo pohany, ale židy nechalo v zaslepenosti. Ježíš jim to předpověděl a předem lkal nad jejich zavržením a pravil: „Mužové niniveští povstanou na soudě s pokolením tímto a odsoudí je, neboť učinili pokání na kázání Jonášovo a hle, více než Jonáš jest tuto. Královna jihu povstane na soudě s pokolením tímto a odsoudí je, neboť přišla od končin země, aby uslyšela moudrost Šalamounovu a hle, více než Šalamoun jest tu“.

II. Ježíš a fariseové.

Luk., XI., 37-54; XII., 1-59.

V poledne, kdy židé snídávali, přistoupil k Mistru jeden fariseus a prosil ho, aby

u něho pojedl. Ježíš přijal pozvání. U vchodu do jídelny očekávala ho čelná společnost samých fariseů a zákonků. Zdá se, že apoštolové nebyli pozváni a tak byl Mistr sám jediný mezi vykladači Zákona, kteří byli malicherně domýšliví na své vědění a zároveň mu záviděli jeho slávu. Všichni, fariseové i zákonci myli se před vstupem a tentokrát jistě tak učinili s větší strojeností než obyčejně. Ježíš neučinil jak oni, šel přímo ke stolu a položil se na pohovku. Takovým opovržením k předpisům těch horlivců ranil jejich ješitnost. Brzy pohlédl hostitel na Ježíše. Proč, pravil si fariseus, se neumyl? Jeho nespokojenost měla ohlas u soustolovníků a ti počali tak ostře mluvit, že Pán byl nucen je odbýti. Pravil svým nepřátelům, že sice úzkostlivě čistí vnějšek nádoby, vnitřek však nechávají plný loupeže a nešlechtnosti, že zanedbávají almužnu, lásku k Bohu a bližnímu, aby náboženstvím přikryli svou tvrdost a pýchu. Potom se rozhořčil a vyslovil nad nimi trojí kletbu.

„Běda vám, fariseům, že desátky dáváte z máty a routy a ze všelike zeliny a pomísíte soud a lásku k Bohu; toto měli jste činiti a onoho neopouštěti.

Běda vám, fariseům, že rádi sedíte v prvních stolicích v synagogách a libujete si, když vás pozdravují na trhu.

Fariseové se chvěli. Jeden ze zákonků, který seděl blízko nich, odvážil se takto odpovědět: „Mistře, tyto věci mluvě, haníš také nás“. Ježíš obrátiv se k němu pravil: „I vám zákonkům běda, neboť obtěžujete lidi břemeny nesnesitelnými a sami nedotýkáte se břemen těch ani jedním prstem“. Byli stejně vinni jako fariseové, neboť hleděli budití úctu a obdiv. Stavěli pomníky prorokům, které otcové jejich zabili

a ve svých srdcích byli spoluvinníky zločinu, neboť též osud přáli Spasiteli, Synu Božímu. Posléze přivlastňovali si klíč vědění, ne však aby učili lid, nýbrž aby jej udrželi v nevědomosti. Kristus otevřel před nimi knihu, kterou stále zavřeli, a v ní byl rozsudek nad nimi psaný moudrostí Boží: „Pošlu k nim proroky a apoštoly, a z těch některé zabijí a jiné budou pronásledovat, aby se pohledávala od tohoto pokolení krev všech proroků, která se prolévala od ustanovení světa, od krve Abelovy až do krve Zachariášovy, který zahynul mezi oltářem a chrámem. Ano, pravím vám, bude se pohledávati od pokolení tohoto“.

Po této hrozbě chtěl Ježíš odejti. Shromáždění hosté ihned vstali. Zákoníci a fariseové naň doráželi a zasypali ho otázkami hledající polapiti ho v řeči, aby jej obžalovali. Dle výrazu svatého Lukáše*) byla to zběsilá honba, zuřivá smečka sápalá se na kořist, aby ji uštvala. Lid však nepustil božského Mistra a stál u dveří v takovém počtu, že šlapal jeden na druhého. Hned bylo známo, co se událo uvnitř. Když viděli fariseové horlivost lidu, nezdržovali hosta. Pustili ho. Sotva vyšel, varoval svoje učeníky před pokrytectvím těch, kteří na něho doráželi. Nadešla doba, aby se mohlo hlásati „na světle a na střechách, co se mluvilo dosud ve tmě a do ucha v pokojích“. „Ale pravím vám“, řekl svým přátelům, „nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, a potom nemají více co by učinili. Ukáží však vám, koho se máte báti; bojte se toho, jenž když usmrtí, má moc uvrhnouti do pekla. Ano, pravím vám, toho se bojte“. A povzbudil je, aby ho vy-

*) Ἐπεὶ ὁρῶντες θηροῦται: τὶ Luk., XI., 54.

znávali beze strachu, až budou pronásledováni od týchž učitelů zákona, vláčení do synagog, před úřady a vlády. Ať se nestarají, co by odpověděli, neboť Duch svatý „naučí je v tu hodinu, co by měli říci“. —

Lid poslouchal tiše. Tu jeden žid ze zástupu oslovil Pána. Moc a vážnost Kristova mocně na něj působila, a myslil, že nadešla vhodná chvíle, aby rozhodl rodinou při ve svůj prospěch. „Mistře“, pravil, „řekni mému bratru, ať se rozdělí se mnou o dědictví“. Ježíš odmítl žádost židovu, neboť hledal v říši Vykupitelově jen svých výhod. „Člověče“, pravil, „kdo pak mě ustanovil nad vámi soudcem a dělitelem?“ Podobné starosti nebyly ho důstojny, neboť on přicházel hlásati světu, že „nejde život z majetku“. Podobenstvím doplnil svou myšlenku.

„Jednomu člověku přineslo pole hojnou úrodu. I přemýšlel sám u sebe: Co mám učinit? Neboť nemám, kde bych složil úrodu svou. A řekl: Tohle učiním: zbořím své stodoly a vystavím větší, a tam složím všecku úrodu svou i všecko zboží své a řeknu své duši: Duše má, máš mnoho zboží složeno na mnoho let; odpočívej, jez, pij, vesel se. I řekl mu Bůh: Blázne, této noci požádají duše tvé od tebe, a čím bude to, co jsi připravil?“ Snadno bylo poznati z tohoto podobenství, jak nicotné je bohatství. Avšak Ježíš věděl, jak jeho posluchači slepě lnou ke statkům pozemským, a proto se rozhovořil o této věci. Ukázal hejna krkavců, lilie polní, jež Bohu ponechávají starost o výživu a oděv, a doporučil jim, aby nepečovali úzkostlivě o život svůj: „Neboj se, malé stádce, neboť zalíbilo se Otci vašemu dáti vám království. Prodejte, co máte, a dejte almužnou. U-

dělejte si měšce, které nevětšejší, poklad nepomfjejščí na nebi. Neboť kde jest poklad váš, tam bude i srdce vaše“.

Pán, jak viděti, opakoval Židům v Pereji naučení, která dal židům v Galileji, ale tentokráte připojil k nim naléhavější napomenutí, neboť poslání jeho chýlilo se ke konci. Přál si, aby všichni bděli s bedry přepásanými, s rozžatými lampami v rukou, jako služebníci, kteří čekají pána. „Oheň na zem pustit jsem přišel,“ pravil, „a co chci jiného, než aby se vznítíl? Mám však pokřtěn býti křtem a kterak jsem stísněn, dokavad se nevykoná?“ K této touze spasit svět pojily se chmurné předtuchy, neboť Kristus věděl, jaká bouře se zatahuje nad jeho dšlem, věděl, že za několik měsíců pronásledování budou ti, kteří budou v něho věřiti. „Myslíte-li,“ pravil, „že jsem přišel dáti pokoj na zem? Nikoliv, pravím vám, nýbrž rozdvojení; neboť od toho času rozdvojí se jich v jednom domě pět: tři proti dvěma a dva proti třem; rozdvojí se otec proti synu a syn proti otci, matka proti dceři a dcera proti matce.“

A dav naslouchal jeho slovům, a nechápal jich, netušil, že Ježíš předpovídá své utrpení a blízké vykoupení lidstva. Vytýkal jim to s jakousi trpkostí. Hravě usuzují dle oblaků od západu, dle jižních větrů, bude-li den deštivý či teplý: proč nepoznávají, v jaké době žijí? Brzo bude snad pozdě. Hodina spásy odbije, Pán stane se přísným věřitelem a vydá je soudci, a soudce je uvrhne do temného vězení, odkud nevyjde nikdo, dokud nezaplátí do posledního haléře.

HLAVA OSMÁ.

Výročí posvěcení chrámu.

Luk., XIII, 1-35. — Jan, X, 22-42.

Zatím co Ježíš hlásal evangelium v Pereji, rozšířila se zpráva, že v Jerusalemě bylo krvavé povstání. Galilejští chtěli střístí římské jho. Povstalci byli přepadeni od vojáků Pilátových právě při oběti a klesli před oltářem mšínce svou krev s krví obětí. Židé se domnívali, že smrt vzbouřenců byla trestem za hříchy, neboť ode dávna byl u židů náhled, že čím více kdo hřeší, tím více také trestán bývá. Někteří učenci přišli, aby vypravovali Kristu o řeži a chtěli zvědět, jakého hříchu se dopustili vzbouřenci, že byli takto potrestáni.

Ježíš věděl, co si myslí. „Myslíte-li,“ pravil, „že tito Galilejští byli většími hříšnickými než všichni Galilejané, poněvadž takovou věc utrpěli? Nikoliv, pravím vám.“ A připomenuv jim, že se nedávno v Siloesula věž a spadla na osmnáct osob, pravil, že nikdo z nich nebyl větším vinníkem před Bohem, než ostatní obyvatelé jerusalemské. Kdo z takových nehod usuzuje na vinu postižených, zapomíná, že přítomný život jest dobou zkoušky, kdy neštěstí není vždy trestem za zločin. Ale zdánlivé zmatení lidských osudů tají v sobě podivuhodný pořádek, záměr plný moudrosti a milosrdenství, a ten jest tajemstvím Božím. Ježíš odvrátil svoje učensky, aby

nezkoumali tajemství toho, a nutil je naopak, aby se zamyslili sami nad sebou a usmířili spravedlnost Boží, dokud ještě mohou. Aby je lépe přesvědčil, užil tohoto podobenství.

„Kdosi měl ískový strom štípený ve své vinici, i přišel hledat na něm ovoce, ale nenalezl. I řekl k vinaři: Až, tři léta jsou tomu, co přicházím hledat ovoce na tomto ísku a nenalézám; vykopej ho tedy; k čemu vysiluje půdu? Ale on odpovídá je mu: Pane, ponechej ho i tohoto léta, až jej okopám a ohnojím; kdyby snad přinesl ovoce; pakli ne, potom jej vykopej.“

Ježíš představoval sám sebe tím vinařem a zastával se Judska, své milované vinice, zvláště Jerusalema, jenž stál uprostřed ní jako neplodný ísk. Marně hledal tam Otec nebeský plodů a nyní Ježíš máje již umřítí vymohl si od Boha poslední rok strpení, totiž dobu od umučení do zkázy Jerusalema. Ó kéž by býval Israel poslechl poslední této výzvy a přinesl květy a plody tak dlouho čekané! Aspoň v Pereji byla tato napomenutí Pána příznivě přijata, a synagogy, jež byly jinde pro něho uzavřeny, otvíraly se před ním. A tehdy právě učil v jedné synagoze v sobotu, jak činíval kdysi v Galileji. „A hle, byla tam žena, která měla ducha nemoci po osmnáct roků; a byla shrbena a vůbec nemohla se vzpřímiti.“ Zlý duch ji posedl, zničil její tělo, a s tělem i srdce přiklonil k zemi, a tak nejen nemohla viděti Spasitele, ale ani ho vzývati. Ježíš se smíloval nad její bídou, zavolal ji a řekl: „Ženo, zproštěna jsi od nemoci své,“ a zároveň vložil na ni ruce. Nemocná se vzpřímila a velebila Boha. Ale představenému synagogy nebylo milo, že lid se podivuje Ježíšovi. Rozezlen zázrakem a pochvalnými projevy řekl: „Šest

dní jest, v nichž se má pracovati, v těch přicházejte a dávejte se uzdravovat, a ne v den sobotní." Ježíš pak odpověděv řekl: „Pokrytci, zdali každý z vás neodvazuje v sobotu svého vola neb osla a nevede ho napájet? A tato žena, kteráž jest dcerou Abrahamovou, kterou satan svázal, hle, již osmnáct roků, ta neměla-li býti rozvázána od vazby své v den sobotní?“ Důvod ten usvědčil protivníky Mistrovy, a lid radoval se ze všech těch věcí slavných, kteréž se děly od něho.

Činnost Ježíšova za Jordánem nebyla tedy marna, srdce lidská toužila po řšší Kristově. Ale naději tuto zkalily neurčité a rozrušující otázky. Co mnil, když pravil, že přijde jako zloděj, jako pán, který náhle se objeví, by překvapil? Proč měli všichni bděti dnem i nocí s bedry přepásanými a se světlem v ruce? Jest třeba rychle vejíti do království nebeského? Kdo nevejde ihned, nebude už nikdy moci vejíti? Takové myšlenky zmítaly mnohou duši. Někteří židé svěřili se Ježíšovi řkouce: „Pane, málo-li jest těch, kteří budou spaseni?“

Mistr nechtěl zmenšiti jejich bázeň. Znal domýšlivost synů israelských, kteří rádi o sobě myslili, že jsou dokonalí již proto, že jsou národem Božím. A tu pravil, že těsná jest brána, jež vede do Církvě jeho a že se otvírá jen za cenu námah, a těch přemnozí nejsou schopni. Co jim bude tedy platno, že slyšeli a viděli Vykupitele, když každý člověk, který nevešel před smrtí do jeho království, shledá bránu zavřenou a Hospodáře uvnitř? „A vy počnete venku státi“, pravil Ježíš, „a na dveře tlouci řkouce: Pane, otevři nám. Tu on odpovídaje řekne vám: Neznám vás, odkud jste. Tehdy počnete řkati: Jedli jsme

před tebou a pili a na ulicích našich jsi učil. I řekne vám: Neznám vás, odkud jste, odejděte ode mne všickni, činitelé nepravosti. Tam bude pláč a skřípění zubů, když uvidíte Abrahama a Isáka i Jakoba a všechny proroky v království Božím, sebe pak vyháněny ven. A přijdou od východu a od západu i od severu a od jihu a budou stolovati v království Božím“.

Bylo to na cestě k svatému městu, když Ježíš židům předpověděl, že budou posledními v království nebeském, ač byli první do něj povoláni. Bylo známo, že chce jíti do Jerusalema na výročí posvěcení chrámu, a fariseové z Perey se z toho radovali. Netrpělivě čekali, až odejde a dělali se, jako by se báli, že ho stihne hněv Herodův, a pobízeli ho, aby prchl, řkouce; „Vyjdi a odebeř se odtud, neboť Herodes chce tě usmrtni“. Výstraha ta nedotkla se přliš Pána. Řekl svým nepřátelům, že nic mu nezabrání, aby úplně nedokončil svého úkolu, a aby jej mohl dokonati, že odejde do Judska ne snad ze strachu před Herodem, nýbrž proto, aby poslechl rozkazů Božích, neboť Bůh ho poslal do Jerusalema. Ukázal, že nedbá chytráka, jehož se dovolávali, a odpověděl fariseům: „Jděte a povězte té lišce: Ať, vymítám zlé duchy a uzdravuji dnes i zítra, a třetího dne přijdu k dokonání. Avšak dnes a zítra i pozítří musím choditi, neboť nenáleží proroku zahynouti kromě Jerusalema.

Tehdy právě opustil Spasitel území Herodovo, překročil Jordán a zabočil v úžlabiny k svatému městu. Když vstupoval již do města, srdce mu pukalo žalem při pohledu na zástup, který četně vcházel branami městskými, a zaplakal nad nevděčným městem předpovídaje mu, že ho uzří ještě jednou, že zajásá v prvním nadšení,

a hned potom ho usmrtil. „Jerusaleme, Jerusaleme,“ pravil, „jenž zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří se k tobě posílají, kolikrát jsem chtěl shromážditi dítky tvé jako pták hnízdo své pod křídla a nechtěl jsi. Až zanechá se vám dům váš pustý. Pravím pak vám: Neuzříte mě, až přijde čas, kdy řeknete: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně.“

Přes chmurné ty předtuchy vstoupil Ježíš do Jerusalema a nabídl mu spásu. Město se oddávalo veselí, neboť slavnost zasvěcení chrámu bývala stejně okázalá jako velikonoce a slavnost stánků. Po celý týden chodili židé do chrámu s ratolestmi palmovými v ruce a opěvovali ve svých písních Machabejské, že očistili svatyni, a večer zazářilo vždy město světly na památku, že jediná nádoba s olejem vystačila na osm dní při bohoslužbě.*)

Mistr nechal apoštoly, aby se účastnili slavnosti, a uchýlil se do chrámu v podloubí Šalamounovo. Chodba tato táhla se podél roklinatého řečiště Cedronu, a za zimního mrazu bylo možno se tam procházeti, neboť tam svítilo slunce. Členové velerady spatřili tam Ježíše a rychle přišli k němu. „Dokavad,“ pravili, „držíš duši naši v napnutí? Jsi-li ty Kristus, pověz nám to zjevně.“

Ježíš vyhnul se pasti naň nastražené. Kdyby se prohlásil za Vykupitele, mohli by ho vydati Římanům. Připomenul pouze, co již řekl o svém poslání, a jakými zázraky je potvrdil. Potom opakoval podobnost, které pronesl o svátku stánků, a ujistil je znova, že jest jejich pastýřem; chtějí-li býti jeho ovce, následovati a slyšeti hlas jeho, budou v bezpečí pod jeho

---

*) Megillat Antiochos, p. 145; Sabbath, 21b.

ochranou; neboť Otec dal mu moc, což jest nade všecko, a nikdo nemůže nic od-
nísti z ruky Otce jeho. A pravil ještě: „Já
a Otec jedno jsme.“

Důrazná tato řeč měla jasný smysl. Ježíš prohlašoval se Bohem, prohlašoval, že jest spojen s Otcem vírou a láskou, a že má i tutéž podstatu jako Otec. A židé tomu tak rozuměli, neboť chápali kamení, aby jej kamenovali. Ježíš je zadržel řka: „Mnoho skutků dobrých ukázal jsem vám od Otce; pro který z těch skutků mě kamenujete?“ Židé odpověděli: „Pro dobrý skutek tě nekamenujeme, nýbrž pro rouhání, a to, že ty jsa člověkem děláš se Bohem.“

Pán ustrnul se nad jejich zaslepeností a pověděl jim, jak sám Hospodin ohlásil a připravil v posvátných knihách tajemství, jež se jim přišlo. Hospodin nejen se zjevil jejich otcům v podobě lidské, nýbrž aby ukázal, že jí nepokládá za nedůstojnu svého božství, udělil svoje nesdělitelné jméno soudcům israelským. „Bohové jste pozemští,“ pravil, „jste všichni synové Nejvyššího.“*) Když neomylný Bůh a nezrušitelné Písmo udělují název ten prostým tvorům, jak se mohou odvážiti nepřátelé Kristovi obviňovati ho z rouhání pro slova: „Syn Boží jsem?“

Ježíš neumlčel jich pouze tímto osobním důkazem, dovolával se i zázraků, jež činil Otec skrze něho, aby ukázal, že jest s ním a v něm, a na konec zjevil více než kdy jindy svoje božství slovy: „Otec můj jest ve mně a já v Otci.“ Tu hleděli ho členové velerady jati, ale on ušel z rukou jejich a vyšel z chrámu.

Tak zase poznal, že knížata židovská

---

*) Exod., XXI, 6; XXII, 9, 28, etc.

jsou proti němu. Opustil tedy Jerusalem a vrátil se za Jordán do Perey, jež ho příznivě přijala. Jedině v této zemi israelské bylo možno v budoucnosti hlásati pravdu, a, jak se zdá, zůstala tato krajina věrna až do konce, neboť hned když se vrátil Ježíš v ona místa, kde Jan křtil, přišel lid znova odevšad. „Jan neučinil sice žádného zázraku,“ říkali, „ale všecko, co Jan řekl o tomto, bylo pravdivo.“ A mnozí uvěřili v něho.

HLAVA DEVÁTÁ.

Poslední pobyt Ježíšův v Pereji.

I. Člověk vodnatelný a druhá hostina u farisea.

Luk., XIV., 1-35.

Jednoho dne pořádal jeden z náčelníků farisejských v Pereji hostinu svým přátelům a zvolil podle židovského obyčeje k té schůzce den sobotní. Ježíš byl pozván a ocíl se zase mezi nepřátelskými soustolovníky. Hned od počátku ho všichni zlomyšlně pozorovali; spatřili totiž v davu vodnatelného člověka, na nějž upřel Pán svůj zrak. Nemocný se ostýchal před učiteli zákona a neodvažoval se prositi ho o uzdravení. Začne Ježíš sám a poruší sobotu před nimi? Spasitel prohlédl jejich myšlenky a odhalil je. „Smí-li se,“ pravil znenadání, „v sobotu uzdravovati?“ Fariseové byli jednak zaujati předsudky své strany, jednak se báli, aby se neukázali nesoucivými, a tak nevěděli, co by odpověděli. A poněvadž mlčeli, měl Spasitel volné pole. „Ujav nemocného uzdravil jej a propustil.“ Potom se obrátil k fariseům a prohlásil, že svým vlastním chováním ho ospravedlňují, jako tenkrát, když uzdravil shrbenou ženu. A řekl jim: „Kdo jest mezi vámi, jenž, padne-li mu osel neb vůl do jámy, nevytáhne ho ihned v den sobotní?“ Nešetřili tedy pro zvrše ani starostí ani námah, jakým právem tvrdí, že uzdravení jejich bratra porušuje posvátný klid? Na ten důkaz

nebylo vůbec odpovědi. Zákoníci a fariseové mlčeli dále a aby zastřeli svoji rozmrzelost, oddali se slavnosti.

Kolem stolu, jak bylo obyčejem, byla lehátko, každé aspoň pro tři osoby. Čestné místo bylo uprostřed a pozvaní pospíšili si, aby je obsadili. Ježíšovi přišla se dětinská nedočkavost učitelů zákona a proto jim ukázal, jak nesprávně si počínají. Přišel-li by neočekávaně k slavnosti nějaký vznešený host, musili by mu s uzarděním uhnouti. Moudřejší jest skromný člověk, který se posadí na poslední místo, ten bude postupovati výše a výše, neboť na zemi i na nebi „každý, kdo se povyšuje, bude ponížěn, a kdo se poníží, bude povýšen.“

Zatím počalo se jísti, a chudákové stáli mezi dveřmi a chodili kolem stolů a závistivě se dívali na vzácná jídla. A byli tam mrzáci všeho druhu, kulhaví, slepí, přilákáni slavnostním ruchem nebo nadějí, že Mistr jim pomůže. Ježíš ukázal fariseovi všechny tyto nešťastníky a řekl mu: „Strojíš-li oběd neb večeři, nezvi přátel svých, bratrů, příbuzných a sousedů bohatých, aby snad i oni nepozvali zase tebe a nedostalo se ti odplaty. Ale když strojíš hostinu, povolávej chudých, zmrzačených, kulhavých a slepých, budeš blažen, neboť nemají čím odplatiti tobě; odplatí se ti zajisté při vzkříšení spravedlivých.“

Zákoníci nemohli snést, aby někdo sliboval ubožákům, jimiž opovrhovali, přednost v udělení věčných statků. Jeden učitel zákona se domýšlel, že má předem zajištěno místo v říši Vykupitelově, a otevřeně si k tomu blahopřál: „Blažen, kdo bude jísti chléb v království Božím.“ Ježíš mu neodpověděl, ale vylíčil tuto slavnost přirovnáním.

„Jeden člověk,“ pravil, „učinil večeři velikou a pozval mnohých. I poslal služebníka svého v hodinu večeře říci pozvaným, aby přišli, ježto všecko jest již hotovo. Ale oni všichni počali jednomyslně se vymlouvat. První řekl jemu: Statek jsem koupil a musím vyjít a jej shlédnouti. Prosím tě, měj mne za omluvena. A druhý řekl: Patero spřežení volů jsem koupil a jdu je zkusit; prosím tě, měj mne za omluvena. A jiný řekl: Ženu jsem pojal a proto nemohu přijít. A služebník vrátiv se zvěstoval to pánu svému. Tu rozhněval se hospodář a řekl svému služebníku: Vyjdi rychle na silnice a ulice města a chudé a zmrzačené a slepé i kulhavé uveď sem. I řekl služebník: Pane, stalo se, jak jsi rozkázal, a ještě jest místo. A pán řekl služebníkovi: Vyjdi na cesty a ke plotům a přinuť vejít, ať se naplní dům můj.“

Pán v tomto podobenství vše připravil k hostině. Tabule byla skvělá, mnoho-hodovníků. Dle zvyků východních*) nespokojil se hostitel pouhým pozváním hostů, nýbrž poslal svého služebníka v hodinu večeře, aby jim oznámil, že vše jest již připraveno. Podobně i náčelníci israelští již tři léta slyšeli božského Mistra, ale nedbali hlasu jeho. Pohrdání jejich rozhněvalo Otce nebeského, a proto zavrhnul velmože judské a kázal přivést chudé a mrzáky, slepé a kulhavé. Kolem stolu, kde vykládal Ježíš svoje podobenství, stáli ti vyvrhelové israelští, kteří se sběhli, aby ho poslouchali. Ti měli přijít k hostině nebeské. A neměli tam býti osamoceni, neboť pán, vida, že zbývají prázdná místa, rozkázal služebníku, aby šel za město a přivedl cizince do jeho domu. Tím nazna-

---

*) Thomson, The Land and the Book, I, chap. IX.

čoval Ježíš, že i pohané budou povoláni. Nepochopili-li toho fariseové, plní zděděné smyslnosti, jistě aspoň chápali, že Spasitel je zavrhuje, neboť zjevně prohlásil k hodovníkům, kteří seděli u něho, „že žádný z těch mužů, kteří byli pozváni, neokusí večeře jeho.“

To jsou poslední slova z hostiny, která zaznamenal svatý Lukáš. Hned potom nám vypravuje, že Ježíš vyšel z jídelny a za ním šly veliké zástupy chudých a nemocných, které k němu vábily sliby, jež právě slyšeli. Říše Mesiášova, jeho trůn, jeho hostina jevila se nezbytně těmto prostým duším jako říše, trůn a hostina, po níž dychtí svět. Ježíš vyvedl je z klamu. Obrátil se k nim a poučil je, že musí vésti obětavý život, chtějí-li býti jeho učeníky. Láska jejich má býti nade vše, mají se zříci svých náklonností, stanou-li se překážkou spásy, všechna pouta zpřetrhají, vše nenáviděti, „otce svého a matky své i manželky a dítek, a bratrů i sester svých, ano i života svého“. Blázen člověk, jenž počíná stavěti věž a neví, z čeho ji dobuduje! Pošetilý král, který začíná válku se slabými sbory proti mocnému nepříteli! Bude jistě poražen. Podobně stane se tomu, kdo chce se stát učenským Ježíšovým a nevzdá se všeho, co má. Brzy bude z něho zrádce a odpadlík. A Pán končil slovy, jež značívala, že poučení, jež dal ve svém kázání, jest zvláště důležité: „Kdo má uši k slyšení, slyš“.

II. Podobenství o milosrdenství Božím.

Luk., XV., 1-32.

Poslední dobou ukládal Kristus ještě přísněji křesťanské odříkání, ale také s vět-

ším důrazem než kdy jindy mluvil o milosrdenství svého Otce. Jevil více soucitu s bolestí, buď ji dlouho snášel, buď že viděl blízký konec a toužil vroucněji přivésti ztracené ovce do svého ovčince, a proto jeho slova zachvívala se nevýslovnou něhou, jeho povzdechy a jeho slzy byly častější, jeho podobenství dojemnější. Podobenství, v nichž Mistr vyložil rozsah lásky Boží, zasluhují největší pozornosti.

Proslovil je v odpověď na nové reptání zákoníků. Když byli pokořeni při hostině u farisea, stali se zákoníci nesmiřitelnými nepřáteli v Pereji jako jinde a vytýkali Kristu, že se stýká jen z nejhoršími hříšníky. A skutečně mohlo by se říci, že všichni hříšníci z oné krajiny dali si u něho dostaveníčko. Ježíš ukázal tento dav reptalům, kteří byli tak zaslepeni, že nevěděli, jakou cenu mají duše. „Který člověk z vás“, pravil, „maje sto ovec a ztratí jednu z nich, nenechá devadesáti devíti na poušti a nejde po té, která se byla ztratila, až ji nalezne? A když ji nalezne, vloží ji s radostí na ramena svá a přijde domů svolá přátele a sousedy a řekne jim: Radujte se se mnou, neboť jsem našel ovci, která se byla ztratila. Pravím vám, že tak větší bude radost v nebesích nad jedním hříšníkem pokání činícím, než nad devadesáti devíti spravedlivými, kteří pokání nepotřebují. Aneb která žena majíc deset drachem, ztratí-li jednu drachmu, nerozžehne svíce a nemete domu svého a nehledá pilně, až ji nalezne? A když ji nalezne, svolá přítelkyně i sousedky své a řekne: Radujte se se mnou, neboť jsem našla drachmu, kterou jsem byla ztratila. Tak, pravím vám, budou andělé msti radost nad jedním hříšníkem pokání činícím“.

Tato první podobenství málo účinko-

vala na farisey, neboť Ježíš opět velebil milosrdenství Boží. Podobně učinil ve svém nejkrásnějším podobenství, v němž vypravuje o hříšném životě marnotratného syna, jenž dostal od otce svůj dědický podíl. Nikdy nenakreslil Pán živějšími barvami poblouzení hříšníka. Každá jednotlivost obrazu uchvacuje duši a připomíná nám vlastní život. Neboť kdo v životě nepoznal, neviděl kolem sebe přeludů marnotratného syna, kdo nepocítl palčivé žízeň po svobodě, kdo neuznamenal daleké země žítí bez Boha, jeho chvilkového opojení a hrozného vystřízlivění a zklamání bezedných hlubin, jichž vášně nevyplní, poroby uprostřed nečistého stáda? Šťasten, kdo v této pokleslosti pohlédne k nebi, vstane a vrátí se k Bohu! Šťastna jest duše, jež vzpomínajíc vin vzpomene i odpuštění hlásaného Ježíšem.

„Když pak byl marnotratný syn ještě opodál, otec spatřil jej a byl hnut milosrdenstvím; i běžel a padl mu kolem krku a zulbal ho. I řekl mu syn: Otče, zhřešil jsem proti nebi a před tebou; již nejsem hoden slouiti synem tvým. Ale otec řekl ke svým služebníkům: Rychle přineste roucho přední a oblecte ho a dejte mu prsten na ruku a obuv na nohy jeho; a přiveďte tele tučné a zabijte ho a jezme a veselme se; neboť tento syn můj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen.“

Lid chvěl se pohnutím při tomto vypravování. Tak chvělo se od té doby mnoho kajících duší. Mistr nechal zprvu své posluchače, aby v srdcích okoušeli účinu jeho slov, potom však spatřil v zástupu hlouček svých nepřátel a proto přidal něco pro ně.

„Byl pak syn starší na poli; a když

přicházel a blížil se k domu, uslyšel hudbu a tanec. I povolal k sobě jednoho ze služebníků a otázel se ho, co by to bylo. A on řekl jemu: Bratr tvůj přišel a tvůj otec zabil tučné tele, poněvadž jej dostal zdravého. I rozhněval se a nechtěl vejíti. Tedy otec jeho vyšed počal ho chlácholiti. Ale on odpověděv řekl svému otci: Hle, tolik roků sloužím tobě a nikdy jsem přikázání tvého nepřestoupil a nikdy jsi mi nedal ani kozelce, abych se poveselil se svými přáteli. Ale když přišel tento tvůj syn, který prohýřil majetek svůj s nevěstkami, zabil jsi mu tučné tele. On však řekl jemu: Synu můj, ty jsi vždycky se mnou a všecky věci mé jsou tvoje; veselit se však a radovati se náleželo, neboť tento bratr tvůj byl mrtev a zase ožil; byl ztracen a jest nalezen.“

Smysl podobenství stal se jasným. Nespokojeným synem byl národ židovský, především učitelé zákona, kteří byli hrdí, že jsou prvorozenými syny Hospodinovými a že vládnou nade všemi svými statky pozemskými: nad chrámem, Zákonem a svatým slovem. Poznali tito nadutci, koho míní Ježíš starším synem? Pochopili, že Ježíš více cení slzy kajícího než pokryteckou spravedlnost, že zve k pokání všechny hříšníky a zahajuje jim hostinu v království nebeském? Sotva to můžeme předpokládati, když víme, jak zaslepeni byli fariseové. Zůstalo-li však podobenství o marnotratném synu pro ně pohoršením, zachránilo aspoň hříšníky před zoufalstvím, a ukázalo jim, že láska Otcova nemá konce.

III. Nespravedlivý vladař. — Lakomý boháč.

Luk., XVI., 1-31; XVII., 1-10.

Tehdy zase pro jinou věc se rozhněvali fariseové na Ježíše. Víme, jak veliká

byla jejich láska k bohatství. Pečovali jediné o časné blaho a přáli si toliko „rosy nebeské a tučnosti zemské.“*) Tato hojnost byla sice slíbena národu israelskému a byla jeho údělem ve Starém Zákoně, ale v království Ježíšově již tomu tak nebylo. Mistr se štítil bohatství, věděl, že ovšíjí duši neviditelnými vlákny, svazuje ji a připoutává k zemi. Proto škával svým učeníkům, aby se varovali bohatství. Obratný podvod správce, který tehdy asi byl odhalen v krajině, kudy šel Pán, dal podnět, aby obnovil svá výstražná napomenutí.

„Byl jeden člověk bohatý, který měl vladaře,“ pravil, „a ten byl udán u něho, jakoby rozplýtvával jeho majetek. I povolal jej k sobě a řekl jemu: Co to slyším o tobě? Vydej počet z vladařství svého, neboť již nebudeš moci vladařiti. I řekl vladař sám u sebe: Co mám dělati? Neboť pán odnímá ode mne vladařství. Kopati nemohu, žebrati se stydím. Všim, co učiním, aby přijali mne do domů svých, když budu zbaven vladařství. A zavolav k sobě jednoho každého z dlužníků svého pána, řekl prvnímu: Kolik jsi dlužen pánu mému? On pak řekl: Sto tun oleje. I řekl mu: Vezmi úpis svůj a sedna rychle napiš padesát. Potom řekl druhému: Ty pak, kolik dluhuješ? A on řekl: Sto korců pšenice. Dí jemu: Vezmi úpis svůj a napiš osmdesát. I pochválil pán vladaře nespravedlivého, že jednal opatrně.“

Ježíš vypravoval svým učeníkům o tomto chytrém podvodu, ne že by jej schvaloval, nýbrž aby jim ukázal, jak „synové tohoto světa jsou opatrnější ve svém pokolení než synové světla.“ — „Učiňte si,“ pravil, „přátele z mamony nepravosti, aby,

---

*) Gen., XXVII, 28.

když dokonáte, přijali vás do stanů věčných.“ Ježíš překvapil tímto příkladem, avšak ukázal zároveň, jak opovrhuje bohatstvím. Zdá se, že nemělo v jeho očích jiného významu, než aby bylo vsypáno do klína chudým a proměněno ve věčný poklad. Jako jinde, neukládá tu Ježíš zákona, nýbrž dává spíše jen popud. Když mluví o mamoně nepravosti, nepopírá, že jí člověk může zákonitě nabýti a jí vládnouti. Ale on ji posuzuje tak, jak se často jeví, že totiž přichází z nespravedlnosti a plodí pýchu, zatvrzelost a nevázanost, a haní ji jen ve spojení s těmito příčinami a těmito následky. A nejen že slovy rázně odmítá statky pomíjející, nýbrž sděluje i těm, které miluje, svůj odpor k nim. — První touhou křesťanů jerusalemských bylo, aby tak jako měli jedno srdce, měli též jen jednu pokladnici, a ještě dnes jest nejnadšenějším projevem svatých duší slíbení Ježíšovi věčnou chudobu.

Ačkoliv Ježíš chtěl hlavně ukázati, že hojnost statků nesnáší se s opravdovým životem člověka, dbal též o to, aby nezůstavil v mysli učensků klamného dojmu, a vyložil jim, že mají napodobiti opatrnost, ne podvod nespravedlivého vladaře, a že, budou-li správní ve věcech nejmenších, ukáží tím, že jsou hodni věcí velikých. Na konec opakoval svoje obvyklé zásady o lásce k pozemským statkům: „Žádný služebník nemůže dvěma pánům sloužiti. Nemůžete Bohu sloužiti a mamoně.“

Tato slova byla určena učenskům, ale lakomí fariseové, kteří ho poslouchali, posmívali se tomu. Ježíš řekl jim: „Bůh zná srdce vaše; neboť co u lidí jest vznešeným, to před Bohem jest ohavností.“ A ukázal jim ohavnost v pohrdání, jež chovali k zákonu hlásanému od Mojžíše až po Jana Křtitele

a k říší Vykupitelově, která jest jeho naplněním. Což nerušili fariseové Zákona trpíce cizoložství, jež Zákon zapovídal? Ježíš měl zřejmě na mysli hřích tetrarchův, ač ho nejmenoval, a tak pokáral učitele zákona, kteří jej schvalovali svým mlčením. Potom znova naplněn opovržením k bohatství, jímž byli uraženi, ukázal ještě jasněji, jak nebezpečny jsou statky pozemské. —

„Byl jeden člověk bohatý,“ pravil, „a ten se odíval v purpur a kment a hodoval každého dne skvostně. Jeden pak žebrák, jménem Lazar, ležel u vrat jeho pln vředů a žádal se nasytiti z drobtů, jež padaly se stolu boháčova, ale nikdo mu nedával, ba i psi přicházeli a lízali vředy jeho. I stalo se, že ten žebrák zemřel a donesen byl od andělů do lůna Abrahamova; a zemřel i boháč a pohřben byl v pekle. Když pak v mukách pozdvihl očí svých, uzřel Abrahama zdaleka a Lazara v lůně jeho. I zvolal a řekl: Otče Abrahamo, slituj se nade mnou a pošli Lazara, ať omočí konec prstu svého ve vodě a ochladí jazyk můj, neboť se trápím v tomto plameni. Ale Abraham řekl jemu: Synu. rozpomeň se, že jsi obdržel své věci dobré ve svém životě a Lazar věci zlé; nyní pak on se zde těší, ty však se trápíš. A mimo to jest mezi námi a vámi stanovena veliká propast, aby nemohli ti, kteří by chtěli přejíti odtud k vám, ani odonud k nám se přepraviti.“

Co mohl jiného učiniti zlý boháč než se vymlouvati na svoji neznalost a svalovati vinu na Boha? Ježíš nedopřál mu ani této omluvy a pokračoval v rozmluvě přes nepřekročitelnou propast: „Prosím tě tedy, otče,“ pravil zavržený, „abys ho poslal do domu otce mého, neboť mám pět bratrů, ať jim svědčí, aby také oni nepřišli do toho

místa trápení. Ale Abraham řekl jemu: Mají Mojžíše a proroky, těch ať poslouchají. On však pravil: Nikoliv, otče Abrahame, ale přijde-li k nim někdo z mrtvých, budou činiti pokání. Tu řekl jemu: Neposlouchají-li Mojžíše a proroků, neuvěří, ani kdyby někdo vstal z mrtvých.“

Ježíš mnil tím četné židy, kteří i po z mrtvých vstání setrvali v nevěře. Svými posměšky ukazovali fariseové přejší, že správná jest tato předpověď, lidé však projevil větší vnímavost a Pán opakoval mu naučení, která dal obyvatelům Galiley o pohoršení, o odpuštění křivd, o všemohoucnosti vsry. Svatý Lukáš neuvádí podrobně těchto různých poučení. Toliko jedno jest obšírněji podáno.

„Kdo z vás,“ pravil Ježíš, „maje služebníka, jenž orá neb pase, řekne mu, když se s pole vrátí: Pojď hned a posaď se k jídlu? Zdaliž spíše neřekne mu: Připrav mi jídlo a přepásav se posluhuj mi, až se najím a napiji, a potom ty budeš jísti a píti. Vzdává-liž díky služebníku tomu proto, že vykonal, co mu byl rozkázal? Myslím, že nikoliv. Tak i vy, když učiníte všecko, co se vám přikázalo, rcete: Služebníci neužiteční jsme; co jsme učiniti měli, učinili jsme.“

Toto podobenství skýtá nám vzácné myšlenky. Ukazuje totiž, že Ježíš tenkrát, když povznášel chudé do svého království, ke stolu zval, ukládal andělům, aby změnili smrt jejich v triumf, dbal, aby se nelichotil nikomu, byť měl jakékoli postavení. Všem připomínal, že jsou na poli hospodářově, aby tam pracovali, jedni na tom místě, druzí na onom, a že v den, kdy klesnou únavou, budou míti jen právo říci, že „učinili, co učiniti měli.“

HLAVA DESÁTÁ.

Vzkříšení Lazara.

Jan, IX., 1-54.

Když Ježíš dlel ještě v Pereji, přišel posel z Bethanie, městečka blízko Jerusalema, a řekl mu toto: „Pane, ten, kterého miluješ, jest nemocen“. Lazar, přítel Ježíšův, byl stížen těžkou nemocí a jeho dvě sestry poslaly rychlého posla k Mistru, jsouce přesvědčeny, že stačí zpraviti ho o tom, neboť znaly jeho srdce. Zvláště Maria poznala jeho lásku, když pomazala Spasitele vonnými mastmi a utírala svými vlasy. Nikdo nepochyboval, že přichvátá na pomoc a zažehná nebezpečenství. Ježíš vyslechl toliko posla a odvětil: „Nemoc ta není k smrti, nýbrž k slávě Boží, aby Syn člověka byl oslaven skrze ni“. Zůstal ještě dva dni na témž místě, ne snad že by zapomněl nebo neměl citu, vždyť „miloval Martu i sestru její Marii a Lazara“, nýbrž čekal, až nadejde hodina určená Bohem. V Bethanii zatím byli velmi netrpěliví a nejednou pohlédly sestry s roviny, kde leží městečko, v horská pásma Perey na stezky vinoucí se k Bethanii, přichází-li už Spasitel. Marné čekání; Lazar zemřel.

Jak jest obyčejem v horkých krajinách, bylo tělo umyto, namazáno vonnými mastmi, ovázáno obvazky a hned potom uloženo do hrobky, a nastal smutek. Shromáždili se četní diváci, neboť mnoho vynikajících židů přišlo z Jerusalema, protože

rodina Lazarova zaujímala význačné postavení. Po tři dni zaznívaly obvyklé nářky v přsbytku a u hrobu. Marta a Maria seděly na zemi s bosýma nohama a zahalenou hlavou a bědovaly, zatím co přátelé, sousedé a nařskajšcí ženy truchlili s nimi. Dle domnění židů přestávala duše třetího večera poletovati nad mrtvolou. Navštívili tedy naposledy hrob, obličej mrtvého zakryli plátnem a kamenem navždy uzavřeli to, čemu rabíni řkali „dům věčnosti“*).

Zdalo se, že s Lazarem je konec. Ježíš se sice již dva dni nezmiňoval o Bethanii, najednou však pravil učenskům: „Pojďme opět do Judska“. Učenšci řekli jemu: „Mistře, nyní židé hledali tě ukamenovati a zase tam jdeš?“ Pán pokusil se je uklidniti a vyložil jim, že jeho poslání podobá se dvanácti hodinám dne, jichž nikdo násilně nezkrátí. Prozřetelnost Otce bdí nad ním. Božské světlo vede jeho kroky, zarazí se a zemře až v naznačenou hodinu, kdy ho temnoty obklší. Potom jim řekl proč odchází: „Lazar, přítel náš spí, ale jdu, abych jej ze sna probudil.“ I řekli mu učensci jeho: „Pane, spí-li, bude zdráv“. Zapomněli, z jakého spánku Mistr vyprostil dceru Jairovu, nechápali a mysli, že mluví o dřmotě, jež jest u jistých nemocí známkou uzdravení. Proto Ježíš pravil zřetelně: „Lazar zemřel; i raduji se pro vás, že jsem tam nebyl, abyste uvěřili. Ale pojďme k němu“. Když to slyšeli, znovu se počali strachovati. Nechtěli ho následovati. Tomáš je pohnul k odchodu řka: „Pojďme i my, ať umřeme s ním“.

Ježíš se dal ihned na cestu, přešel údolí Jordánu, a nazšíř došel do Bethanie. Stanul před městečkem, neboť zástup se

*) Sepp. Leben Jesu, B. V., K. XCVI.

sice rozešel třetího dne po pohřební hostině, ale četní přátelé zůstali ještě u obou sester. Ježíš věděl, že mají moc v Jerusalemě, majíce styky s členy velerady a sdělejšce jejich mylné názory. Hleděl tedy, aby ne-
vzbudil pozornosti, nemohl však dlouho utajiti své přítomnosti, neboť zatím co Maria dlela v domě pohřžena ve smutek, Marta ujala se opět vedení domácnosti a zvěděvši o příchodu Mistrově, přišla k němu a řekla: „Pane, kdybys tu byl, bratr můj nebyl by umřel. Avšak i nyní všm, že začkoli požádáš Boha, dá tobě Bůh. Dí jí Ježíš: Vstane zase bratr tvůj. Dí jemu Marta: Všm, že vstane při vzkřššení v den poslední“. Marta špatně rozuměla slibu Spasitelovu a pokládala jej za jakousi útěchu, již se jí dostalo od tří dnů až nazbyt. Kristus jí připomněl, kdo jest a pravil jí: „Já jsem vzkřššení a život; kdo věří ve mne, byl i umřel, živ bude, a každý, kdo žije a ve mne věří, neumře na věky. Věřš-li tomu? Řekla jemu: Ovšem Pane, já jsem uvěřila, že ty jsi Kristus, Syn Boha živého, kterýž jsi přišel na tento svět“.

Marta snad nechápala slov Ježíšových, ale věřila v něho pevně, a proto učinila toto vyznání. Rozjímavá Maria lépe by rozuměla pravdám tak vznešeným. Její sestra to pochopila a běžela pro ni. Zastala ji v domě na zemi a v zármutku. Přistoupila k ní potajš a pravila: „Mistr jest zde a volá tebe“. Maria vstala hned a přišla k Ježíšovi. Židé pak, kteří byli s ní v domě a ji těšili, uzřevše, že Maria rychle vstala a odešla, šli za ní pravíce: „Jde ke hrobu, aby tam poplakala“. Vyšedše z městečka uzřeli Ježíše, jak čeká v kruhu svých učensků na téměř místě, kde se setkal s Martou. Když ho Maria spatřila, padla mu k nohám a opakovala výčitku, kterou

si obě sestry navzájem po tři dni říkaly: „Pane, kdybys byl zde byl, bratr můj nebyl by umřel“. Jiného neřekla nic. Její slzy mluvily a prosily. Židé stáli kolem ní a zapomněli asi na nenávisť ke Kristu. Plakali s Marií. Tolik lásky a zármutku došlo k Ježíšovi. Zachvěl se v duchu, zamoužil se též a pravil: „Kde jste jej položili? Řekou jemu: Pojď a viz. I zaplakal Ježíš“.

Židé tedy řekli: „Hle, kterak jej miloval“. Ale u některých se ozývala i hořkost a oni pravili: „Nemohl-liž ten, jenž otevřel oči slepého od narození, učiniti, aby byl tento neumřel?“ Ježíš zaslechl jejich výtku a znova se pohnuv sám v sobě, kráčel ke hrobu. Zámožní židé mívali hroby vytesané ve skále a uzavírali je kamenem. Ježíš řekl: „Odstraňte kámen“. Marta však pravila: „Pane, již zapáchá, neboť čtyři dni jest v hrobě“. Dí jí Ježíš: „Neřekl-li jsem tobě, že budeš-li věřiti, uvidíš slávu Boží?“ Kámen byl odvalen od hrobky a mrtvola se objevila. Obě sestry a jejich přátelé obstoupili Ježíšovi a upřeně hleděli do hrobu. Ježíš přistoupiv pozdvihl oči k nebi a řekl: „Otče, děkuji tobě, že jsi mne vyslyšel. Já jsem věděl, že mne vždycky slyšíš, avšak pro zástup, který kolem stojí, jsem to řekl, aby uvěřili, že ty jsi mne poslal“. To pověděv zvolal hlasem velikým: „Lazare, pojď ven!“ A mrtvý ihned vyšel svázan jsa obvazky na nohou a na ruku a tvář jeho obvázána byla šátkem. Všichni diváci strnuli v němém úžasu. Ježíš pravil: „Rozvažte ho a nechte, ať odejde“. Rubáš spadl s obličeje, obvazky spadly a Lazar stál tu živ a zdráv.

Svatý Jan, svědek zázraku, dodává, že četní židé, kteří byli přišli k Martě a Marii, když spatřili, co učinil Ježíš, uvěřili v něho.

Někteří však spěchali oznámiti to členům velerady. Velikonoce se blížily. Z celého Judska chystal se lid na cestu do Jerusalema. Co zamýšlí Nazaretský, že přichází k branám svatého města konati takové divy? Hodlá se prohlásiti králem a pobouřiti židy proti Římu? Tyto obavy uvedly je v takový zmatek, že bez rozmyšlení svolali národní radu.

Od členů velerady, kteří se později obrátili, zvěděl svatý Jan, co se sběhlo v tomto shromáždění. „Co uděláme,“ pravili si náčelníci judští, „protože tento člověk činí mnoho divů? Necháme-li ho tak, všichni uvěří v něho, i přijdou Římané a vezmou naše místo i národ.“ Tíseň dostoupila vrcholu, návrhy byly roztržštěné a mlhavé. Tu povstal Josef Kaifáš. Byl veleknězem pro onen rok, a třebaš Římané omezili moc velekněžskou, měla slova jeho význam a vážnost. Řekl jim: „Vy nic nevíte, ani na to nemyslíte, že jest vám prospěšno, aby jeden člověk zemřel za lid, a ne aby celý národ zahynul.“ Kaifáš odhalil v této radě svoji povahu, projevil svoji bezohlednou ukrutnost. Ale stal se také nevědomky nástrojem Božím, neboť proroctví bylo jaksi spíato s úřadem velekněžským, a Hospodin, který tak dlouho promlouval prostřednictvím „Urim a Tummim“ velekněze, vkládal onoho dne svoji věštbu v ústa potomka Áronova. Dle svědectví Janova Kaifáš to „neřekl sám ze sebe, nýbrž jsa toho roku nejvyšším veleknězem prorokoval, že Ježíš měl umříti za národ, a nejen za národ, nýbrž aby shromáždil v jedno také ty dítky Boží, které byly rozptýleny.“

Mínění veleknězovo nepotkalo se patrně ani s nejmenším odporem. Členové velerady byli většinou saduceové. Nevěra u-

činila jejich srdce ledovým, zlehčila v jejich očích pojem ctnosti. Chopili se obmyslného návrhu a rozhodli se, že budou jednati dle něho a Ježíše usmrtí.

Dle podání usnesli se takto ne v Jerusalemě, nýbrž na blízké výšině nazývané dosud „Zlá rada.“ Kaifáš měl tam letohrádek. Chtěl svolati členy velerady na odlehlé místo a tak v tajnosti uchovati usnesení proti Nazaretskému. Ježíš však měl přátele v nejvyšší radě. Nikodem a Josef z Arimathie neměli sice odvahy zastati se ho, ale neúčastnili se spiknutí, a zdá se, že na jejich radu rozhodl se Spasitel opustiti Jerusalem.

Následován vyvoleným hloučkem odešel do končin mezi Bethelem a Jordánem a uchýlil se k hranicím Samaří do města Efremu. Tam věnoval učenským zbývající týdny svého života. Tajný jeho pobyt nebyl prozrazen, neboť nikdo ho neudal, když členové velerady nařídili nedlouho potom, aby, zvlí-li kdo, kde jest, ho vydal. Nevíme, proč se náčelníci židovští s počátku tak rychle rozhodovali a chtěli Krista jati najednou. Přáli si ho msti v žaláři, aby mohli pohodlně projednávatí jeho záležitost, vyptávatí se ho, stavěti před něho svoje svědky? Či snad zamýšleli se ho tajně zbavití? Ať byl jakýkoli jejich úmysl, jistě usilovali o záhuby Spasitelovu. Za nedlouho se stala neodvratnou, neboť Ježíš opustil svůj poslední útulek a sám se vydal v ruce jejich.

HLAVA JEDENÁCTÁ.

Poslední cesta Ježíšova do Jerusalema.

I. Deset malomocných. — Příchod Syna člověka. — Soudce a vdova. — Fariseus a publikán.

Luk., XVII, 11-37, XVIII, 1-14. — Mat., XIX, 1-2.
— Mar., X, 1.

Ježíš miloval zemi israelskou, třebaž byla nevděčná, jako matka miluje dítě zrozené v bolesti, a proto chtěl před smrtí ještě jednou spatřiti místa, kde hlásal evangelium. Opustil tedy několik týdnů před velikonoce Ešem a ubíral se k severu. Prošel Samařím a Galilejí a na jejich rozhraní učinil jeden z posledních zázraků.

Když vcházel do jednoho městečka, zaslechl volání. Bylo to deset malomocných, kteří žili tam společně. Neosmělovali se přiblížiti, neboť jejich dotek, ba i dech byl nakažlivý, ale když poznali Spasitele, pozdvihli hlasu řkouce: „Ježíši, smiluj se nad námi.“ Pán vyslyšel jejich prosbu a řekl: „Jděte, ukažte se kněžím.“ Poslechli na slovo a když šli k těm, kteří měli potvrditi uzdravení, pocítili, že čistší krev koluje jim v žilách a ošklivá bělost se tratí. - Nemoc zmizela.

Co pak se přihodilo cestou a proč ochladlo rázem jejich srdce? Byla vlastní jejich zloba, strach ze židů, vliv nepřátel Ježíšových příčinou, že už se k němu

nevrátili? Nevíme. Z evangelia zvidáme jen, že jediný z deseti malomocných vrátil se touž cestou velebě Boha hlasem velikým, a to byl Samaritán. Bydlil blízko hranic judských a připojil se k israelským malomocným. Nemoc jim společná je sbratřila. A když utrpení ustalo, rozešli se. Jediný Samaritán přišel, aby padl na tvář k nohám Ježíšovým. Ostatních devět, kteří byli židy, nepřišlo. Spasitel byl uvyklý nevděku, ale tentokrát se podivil a řekl: „Zdaliž nebylo jich deset uzdraveno? A kde jest jich devět? Neshledal-liž se nikdo, jenž by se byl vrátil a vzdal chválu Bohu, jedině cizozemec tento?“

V něm jediném mohl Ježíš dokonati svoje dílo. Jal srdce Samaritánovo, učinil ho svým učenskem a řekl jemu: „Vstaň a jdi, víra tvá tě uzdravila.“

Fariseové galilejští už několik měsíců si nevšmali Krista. Uzdravení malomocných opět vzbudilo jejich pozornost. Mistr jevil se jim opět tak, jak ho poznali, mocný ve skutcích a slovech, hlásal sice neustále království Boží, ale nepřipravoval pozemského panství, neměl ani královské nádhery ani vítězství. Pokorný, tichý, hrozný jen ke zlým duchům, ustupoval násilí, prchal z města do města, z krajiny do krajiny. Co možno čekati od Vykupitele, který činí jen plané sliby? Bude příprava na jeho příchod bez konce? Fariseové se mrzeli, že byli tak dlouho klamáni, i přistoupili k němu a pravili: „Kdy přijde království Boží?“ Pán jim odpověděl, že marně čekají něco nového, co by oslňovalo zrak a šálo „vnější patrností“.*) Jeho království není jako království pozemská, která se dobývají mečem a mimořádnými

---

*) Μετὰ παρατηρήσεως (Luk., XVII., 20)

činy. Nový král nemá dvora kol sebe, ani davu, který by byl přiváben jeho velebným zjevem a který by volal: „Aj tuto aneb aj tamto“ „Neboť hle“, pravil Ježíš, „království Boží jest ve vás,“ zjevno čistým srdcím, skryto očím tělesným. Toť nebeská říše, která již po devatenáct století nevychází ze svatyně duší, a ještě dnes jest popírána od těch, kteří vidí miliony lidí skláněti se pod neviditelným žezlem Kristovým.

Tato odpověď stačila fariseům, kteří nebyli v království Božím, neuspokojila však učeníků, kteří v něm byli. Mistr je poučil, že budou pronásledováni a takřka opuštěni od Boha, že budou toužiti, aby viděli jeden den šťastný jako za života Syna člověka, ale neuvidí. Tehdáž ať setrvají u víře a nedopřejí sluchu svědcům říkajícím: „Hle, tuto, hle, tamto jest.“ Marné křiky, zbytečné hledání! Neboť Ježíš přijde ke konci věků s tak jasnými blesky, že i slepí jej uzří. Tento poslední příchod bude prudký jako zablesknutí, bouřlivý jako potopa, jež pohltila lidi za dnů Noemových, hrozný jako sirný déšť, jenž zaplavil Sodomu. — Běda toho dne tomu, kdo neodpoutá srdce od světa zachváceného plameny a obrátí se jako žena Lotova, aby na něj pohlédla! Nadejde chvíle náhlých překvapení, srdce rvoucích odluk, věčná noc, kdy „budou dva na jednom loži; jeden bude vzat a druhý zanechán.“

Každým rysem platilo proroctví toto i o soudu nad každým jednotlivcem, i o blízké zkáze Jerusalema a i o posledním obecném soudu světa. Ježíš ukazoval, že v těchto třech událostech bude spravedlnost Boží stejně nenadálá. Ale apoštolové nepochopili hlubokých těch myšlenek. Napl-

nění obrazy Joelovými*) tušili blízkost posledního dne předpověděného prorokem, „dne temnosti a mrákoty, dne oblaku a bouře, kdy slunce obrátí se v tmu a měsíc v krev, země se zahálí v oheň a kotouče dýmu.“ Jejich oči hledaly již údolí Josafat, „údolí rozdělení, kde Hospodin volaje se Sionu shromáždí všechny národy země.“ „Tu odpověděli a řekli: Kde, Pane? A on řekl jim: Kdekoli bude tělo, tam shromáždí se i orlové.“ Božská spravedlnost nezná času ani místa, nýbrž trestá hřích všude, kde poskvrňuje zemi. A až míra hřichu bude dovršena, zbude z bezbožníka jen mrtvola a tu orlové, mstitelé spravedlnosti Boží, vrhnou se na svou kořist. Shromáždí se dle slov věštce z Patmu**) „k veliké hostině Boží, aby pojedli těla králů, těla tisícníků a těla siláků, těla koní a těch, kteří na nich sedí, a těla všech svobodníků i nevolníků... a všichni ptáci nasytí se těly jejich.“

Soud ten naplnil učensky hrůzou. Mistr chtěl je upokojiti a poučil je, že nebudou překvapeni, obrátí-li zrak k nebi, a tu rozhovořil se o modlitbě ve dvou podobenstvích.

První podobenství ukazuje, co zmůže vytrvalost a „že jest potřebí vždycky se modliti a neustávati“. „V jistém městě byl jeden soudce, který se Boha nebál a člověka neostýchal. A byla v tom městě též vdova jedna, která k němu přicházela a říkala: Obhaj mě před mým protivníkem. Ale on nechtěl po dlouhý čas. Potom však řekl sám u sebe: Ačkoliv se Boha nebojím a člověka neostýchám, přece proto že ta vdova jest mi obtížná, obhájím ji,

---

*) Joel, II, 2, 30, 31.

**) Zjev., XIX, 17, 18, 21.

aby naposledy nepřišla a mě nestloukla. I řekl Pán: Slyšte, co praví soudce nespravedlivý; a Bůh neobhájí-liž svých vyvolenců, kteří k němu volají dnem i nocí, a nebude-liž prodlévati jim pomoci? Pravím vám, že v brzku jich obhájí“.

Druhé podobenství jest o pokoře, která jest žádoucí při modlitbě. Mistra jistě mrzelo, když viděl neznalost a hrubé cítění svých učensků, i pravil: „Avšak zdaliž Syn člověka nalezne víru na zemi, až přijde?“ V té době, když je učil modlitbě, bylo kol něho vskutku samé soupeřství a samá roztržka. Kde kdo se chvástal svými zásluhami, stavěl na obdiv svoji zbožnost. Někteří dokonce ve své domýšlivosti opovrhovali jinými. Ježíš vypravoval těm, kteří v sebe důvěřovali, o dvou mužích, kteří vstoupili do chrámu, aby se modlili, jeden fariseus a druhý celník. Fariseus dal na jevo před Pánem pýchu své strany. Přicházel se vztýčenou hlavou, samolibou tváří, ne aby přednášel své prosby, ale aby vynášel své zásluhy: „Bože“, mluvil, „děkuji tobě, že nejsem jako jiní lidé, nespravedliví, lupiči, cizoložníci, aneb jako tento celník. Postím se dvakráte za týden, desátky dávám ze všeho, co vytěžím“. Celník stoje opodál oltáře, u něhož stál fariseus, neosměloval se ani pozdvihnouti očí k nebi. Se skloněnou hlavou bil se v prsa řkaje: „Bože, buď milostiv mně hříšnému“. „Pravím vám: Tento odešel do svého domu ospravedlněn nad onoho; neboť každý, kdo se povyšuje, bude ponížěn a kdo se ponižuje, bude povýšen“.

II. Rozvod. - Ježíš a dítky. - Bohatý mladík. - Dělníci na vinici.

Mar., X, 2-31. — Mat., XIX, 3-30; XX, 1-16. —
Luk., XVIII, 15-30.

Tato poučení byla poslední, jež uslyšela Galilea. Ježíš se naposled rozloučil se svojí vlastí a přepravil se přes Jordán na východní břeh. Fariseové z Perey hned k němu přispěchali. Nepřicházeli k Mistru, aby ho poslouchali, nýbrž aby ho pokoušeli:

„Je-li dovoleno muži,“ pravili, „propustiti manželku svou?“ Závažná ta otázka byla různě vykládána od židovských učenců. Týkala se nejasného znění Deuteronomia:*) „Pojal-li by člověk manželku a nenalezla by milosti před očima jeho pro některou mrzkost, napíše listek zapuzení a dá v ruku její a propustí ji z domu svého.“

Co bylo míněno tou mrzkostí? Bylo možno nazvati tím slovem tělesnou vadu nebo sebe menší lehkost mravní? Slovem, byla ta mrzkost dostatečným důvodem k manželskému rozvodu? Hillelse svojí školou byl náhledu, že ano. Učenáci Šamajovi byli přísnější a dovolovali rozvod jen v případě pohoršlivých provinění. Ale jejich přísné zásady málo se zamlouvaly. Velmoži lidu, levité, učitelé Zákona, obyčejní lidé, všichni počínali si ve věcech manželství volně, až přišli volně. Rozvod nahrazoval mnohoženství. Židé sice neměli pod touž střechou více manželek, ale chodili od jedné k druhé, jak se jim zabahlo. V Judsku zajisté nikdy nebyla prostopášnost pohanského světa. Ženy nečítaly tam let počtem svých manželů jako Římanky, ale třebaž zákony Mojžíšovy nabádaly ke zdrželivosti, přece nézabránily uvolnění mravů.

*) Deut., XXIV, 1.

Kdyby byl Ježíš rozhodl otázku, kterou mu dali fariseové, poštval by na sebe všechny, kteří stáli kolem něho. Zároveň by vpálil znamení nepravosti tetrarchovi, jehož zemí procházel, a musil by se zmíniti o jeho krvesmilném sňatku. Jan Křtitel dal hlavu za tu smělost. Ale takových obav nebylo v duši Ježíšově. Choval se stejně nevšimavě ke svým nepřátelům jako k Herodovi, chtěl jen povznášeti srdce k myšlenkám méně tělesným. Proto nerozhodl mezi školou Hillelovou a Šamaiovou a připomenul jen, že spojení muže a ženy je spojení věčné. Sám Bůh dal ten řád na počátku světa a přikázal muži, aby opustil otce i matku, a byl jedno s manželkou. Stvořil muže a ženu právě na znamení tohoto spojení a proto také vyňal Evu z boku spícího Adama. „Proto,“ dodal Pán, „budou dva tělem jedním. Nuže, co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“

Fariseové pochopili, že jim Ježíš touto odpovědí uniká, a hleděli ho tedy uvést v rozpor se Zákonem. „Řekli jemu: Proč tedy rozkázal Mojžíš dáti lístek rozlučovací a propustiti?“ Myslili, že to, co bylo trpěno, je přikázáno. Ježíš poukázal jen na ducha Zákona a zmařil jejich lstný pokus. „Dí jim: Pro tvrdost srdce vašeho dopustil Mojžíš propouštění manželky vaše, ale s počátku nebylo tak.“ A přidal tato slova, jež dala manželství prvotní dokonalost: „Pravím však vám: Kdokoli propustí manželku svou leč pro cizoložství a pojme jinou, cizoloží, a kdo pojme propuštěnou, cizoloží.“

Nepřátelé Kristovi cítili, že jsou poraženi. Nenamítali, že jeho učení jest urážkou pro Heroda a pro celý národ obtížnou reformou. Zahanbeni nechali ho odejti do domu.

Ale v domě otázali se ho zase učenci jeho o té věci. „Takový-li jest poměr mezi

mužem a ženou, není dobře ženiti se.“ — Tato věta jest nejlepším dokladem, jak hluboko klesla mravnost. Sami apoštolové nedovedli snést myšlenky manželské věrnosti. Smutný a potupný život v bezženství jevil se jim lehkým vzhledem k takovému jhu. Mistr však neslevil se svého příkazu a odpověděl, že příkaz manželské věrnosti jest jen prvním stupněm čistoty uložené jeho věrným, neboť milost brzy výše povznese výkvět duší a odloučí je od každé pozemské náklonnosti. Bylo nesnadno vyložití srozumitelně toto tajemství čistoty galilejským rybářům. Ježíš se však o to pokusil.

Řekli pravdu, když volali malomyslně: „Není dobře ženiti se.“ „Ne všichni,“ dodal Pán, „chárají slovo to, nýbrž ti, jimž jest dáno.“ A aby ukázal, jaký význam má to slovo, uvedl na doklad kleštěnce, jací bývali na východních dvorech. Buď pro vadu přirozenou, buď pro zvlášť pána bývali neschopni tělesných radostí. Mocnější je svatost křesťanská, jež tvoří duchovní kleštěnce, kteří v těle nemají nic tělesného a podobají se spíše andělům než lidem. Ježíš pozvedl roušku, která starověku skrývala tuto přísnou ctnost. „Kdo může chápati, chápej,“ opakoval svým učeníkům. Ale málo jich bylo vymaněno z panství smyslů, aby okoušeli sladkosti plynoucích z panictví. Teprve když na ně sestoupil Duch svatý, otevřel jejich sluch panenskému zpěvu, jež měl jednou slyšeti Jan v nebesích, krásnému „jako hlas citerních pěvců, kteří hrají na své citery... a nikdo nemohl se naučiti té písni... leč kteří následují Beránka, kamkoli jde.“*)

Tu spatřil Pán vcházeji ženy se svými

---

*) Zjev., XIV, 2-4.

děťmi. Zvěděvše, že Mistr se hodlá vzdá-
lití, přicházely, aby vložil ruce na maličké
a pomodlil se nad nimi. — Bylo zbožným
zvykem prositi věhlasné učitele o pože-
hání pro novorozence a Ježíš podrobil se
tomuto obyčeji tím spíše, že miloval dět-
skou nevinnost. Ale apoštolové pokládali
nové příchodí jen za dotěravce a proto
„domlouvali jim.“ Ježíš se rozhorlil a pra-
vil: „Nechte dítek a nebraňte jim přijíti
ke mně; neboť takových jest království
nebeské.“ A ihned je zavolal, bral je do
rukcu, kladl na ně ruce a žehnal jim. U-
čenáci přihlíželi a divili se, že tak důvěrně
jedná s dětmi. Nevěděli, že Ježíš povýší
tato slabá stvoření a dá jim křtem podíl
na nebeské slávě. Nejednou velebil již je-
jich přednosti a tehdy učinil tak opět, ne-
boť než je propustil, dal je apoštolům za
vzor řka: „Kdo nepřijme království Bo-
žího jako dítko, nevejde do něho.“

Brzo potom vyšel Ježíš z domu, kde
právě udělal ona krásná naučení, a dal se
na cestu. Mladý muž běžel za ním. Byl to
dle svatého Lukáše kterýsi náčelník krajiny,
ušlechtilá duše, již nenasytila spravedlnost
Zákona a jež hladověla a žíznila po čist-
ších pravdách. Co slyšel o Ježíšovi, do-
dávalo mu naděje, že Mistr brzy vyloží
jasně tajemství starých Písem. Padnuv mu
k nohám řekl: „Mistře dobrý, co musím
učinít, abych obdržel život věčný?“ Ježíš
odmítl tuto chválu: „Proč mě nazýváš
dobrým? Co se mě ptáš o dobrém? Jediný
jest dobrý Bůh“. Tato odpověď předpo-
kládá, že ten mladý muž považoval Ježíše
za pouhého člověka, a poučovala ho, že
dobrota jest vlastností božskou a že jí ne-
smí hledati ve stvoření, jež jí dostává
milostí, nýbrž v Bohu, v němž jest v míře
nejvyšší. „Přece“, pravil Pán, „chceš-li

vejšti do života, zachovávej přikázání.“ Dí jemu: „Která?“ a divil se, neboť čekal nějaké nové naučení a nevěřil, že by ho Mistr prostě odkázal na předpisy Zákona. Chtěje mu objasniti, že Bůh více cení pokornou vůru než stkvělé činy, uvedl jen ta ustanovení Mojžíšova, jimiž se má spravovati všední život lidský: „Nezabiješ, nezczizoložíš, nepokradeš, nepromluvíš křivého svědectví, cti otce svého i matku svou a milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Dí jemu mládenec: To všecko zachovával jsem od svého mládí. Čeho se mi ještě nedostává?“ Ježíš pohlédnuv na něho zamiloval si ho, neboť viděl v něm upřímné srdce, zanícené pro ctnost. Za vyšlapanými cestami obyčejných lidí ukázal mu stezku, jež vede svaté k vrcholu dokonalosti.

„Chceš-li býti dokonalým“, pravil mu, „jdi, prodej co máš, a dej chudým a budeš mít poklad v nebi; a pojď a následuj mne“. To bylo příliš. Odvaha židova klesla. Zarmoutil se a zachmuřil. „Odešel smuten, neboť měl mnoho statků“.

Ježíš sledoval ho očima mysle na duše, jež bohatství zahubí, a rozhlédnuv se pravil apoštolům: „Jak těžko vejdou do království Božího ti, kteří mají peníze“. Nebylo to poprvé, co Ježíš k nim tak promlouval, ale uši jejich a srdce uzavírala se pravdám, jež jim byly nepřijemny. Ježíš se nerozhorlil. Opakoval mírně co právě řekl, ale stejně přísně. Matka neukazuje více nežnosti, dává-li dítěti hořký lék, který je má uzdraviti. „Synáčkové“, promluvil, „jak těžko jest vejšti do království Božího těm, kteří doufají v peníze! Snáze jest velbloudu projšti uchem jehelním, než boháči vejšti do království Božího“. Rozsudek byl zřejmý a odsuzoval lásku k dobrům pozemským.

Apoštolové byli ještě více překvapeni a říkali si navzájem: „I kdož tedy může býti spasen?“ Ježíš však pohleděv na ně řekl jim: „U lidí jest to nemožné, ne však u Boha; u Boha jest všecko možné.“

Petr, vždy prudký, vždy první v odvaze a první v beznadějnosti, přerušil svého Mistra řka: „Hle, my jsme opustili všecko a následovali jsme tebe; čeho se nám tedy za to dostane?“ V odpověď následovaly Spasitelovy sliby. Při znovuzrození, kdy Syn člověka zasedne na stolicí velebnosti své, usednou apoštolové na dvanácti stolicích a budou souditi pokolení israelská. Všichni věrní učenci dostanou v budoucnosti stokrát tolik toho, co opustí, dům, bratry, sestry, rodiče, manželku, děti nebo pole. Slíbil jim blaženost nebeskou, jíž předem budou okoušeti i v pronásledování, a v budoucím věku život věčný.

Tak krásné byly ty přednosti, že Ježíš se obával, aby apoštolové pro ně nezpyšněli a nečinili si na ně nároků. Proto ihned pravil ještě, že jsou pouhou milostí, a že synové israelští byli sice jmenováni první, ale že pohané je předejdou a budou sdíleti s nimi království nebeské. Otec nebeský podobá se vinaři, který najímá dělníky v různých hodinách denních. Večer může dáti těm, kteří poslední přišli, denár smluvený s těmi, kteří pracovali od rána, neboť ten denár představuje život věčný, jenž jest povznesen nad všelikou zásluhu a je vždy odměnou darmo danou. Židům, kteří budou záviděti pohanům a fariseům všech dob, odpoví Bůh: „Přsteli, nečiním tobě křivdy; zdali nesmluvil jsi se mnou jednoho denáru? Vezmi, co jest tvoje a odejdi. Chci však také tomuto poslednímu dáti jako i tobě. Aneb snad nesmím u-

činiti, co chci? Či oko tvé jest zlé, že já dobrý jsem?“ A na konec vyslovil Ježíš zásady, které tolikrát již opakoval a kterými těžce pokořoval pyšné židy: „Tak budou poslední prvními a první posledními; neboť mnoho jest povolanych, ale málo vyvolených“.

HLAVA DVANÁCTÁ.

Jericho a Bethanie.

Luk., XVIII, 31-43; XIX, 1-28. — Mar., X, 32-52; XIV, 3-9. — Mat., XX, 17-34; XXVI, 6-13. — Jan. XII, 1-11.

Kázaje a žehnaje šel Ježíš po východním břehu Jordánu. Když přišel na místo, kde cesta se zatáčí k Jerusalemu a přetíná řeku, spatřili ho učenci. Připadl na ně takový strach, že stanuli většinou jako přimrazení. Mistr kráčel však před nimi a apoštolové sami ho následovali z povzdálí, plni hrůzy. Spasitel stanul, pokynul jim, aby přistoupili, a tam oznámil jim po třetí svoje umučení a předpověděl přímo, čeho doposud neřekl, že bude přibit na kříž: „Ať, vstupujeme do Jerusalema a dokoná se tam všecko, co psáno jest skrze proroky o Synu člověka. Syn člověka bude vydán velekněžím a zákoníkům a ti odsoudí jej na smrt a vydají ho pohanům. A budou se mu posmívat a ho bičovat a na něj plivat, a když jej zbičují, zabijí ho; ale třetího dne vstane z mrtvých.“ Ježíš nemohl zřetelněji vyložit, jakým utrpením dá základ k svému království. Ale učenci smýšleli o Vykupiteli po židovsku a proto nesrozuměli z toho ničemu, a ač bylo to slovo tak zřejmé, zůstalo skryto před nimi. Usuzovali z toho, že říše Mistra jest blízka, a počali jako jindy mysliti na bohatství, trůny a světskou slávu. — Ostatně nic nedokazuje lépe, jak byli zaslepeni, než chování ženy rybáře Zebedea. Její dva synové přišli k ní s tím, co

právě slyšeli. Oznámili jí, že brzy nastanou veliké věci, napřed těžké zkoušky, ale potom z mrtvých vstání a sláva. Žda-li nepřišla hodina, aby si zajistili první místa v království Vykupitelově? Jakub a Jan, mužové povahy ohnivě, věděli dobře, jak přísně odmítal Mistr ctižádostivce. Neosmělili se tedy přednésti sami svoji prosbu. Avšak jejich matka Salome opustila jako mnoho jiných žen Galileu, aby ho následovala a jemu sloužila. Synové mysli, že její prosba jistě obměkčí srdce Ježíšovo, a učinili ji účastnou svých nadějí.

Přišla tedy s nimi k Pánu, vrhla se mu k nohám a zapřísáhla ho, aby jí učinil, zač ho bude žádati. „On pak řekl jí: Co chceš? Dí jemu: Řekni, aby ti to dva synové moji seděli v tvém království jeden na pravici a jeden na levici tvé.“ Spasitel pojal útrpnost s jejich zaslepeností. Na pravici a na levici jeho měly za několik dní státi dva křesťané a dva lotři umírat v bolestech. „Nevíte, zač prosíte“, odvětil. Pak připomínaje svoje přehořké umučení a svoji bolestnou smrt otázal se jich: „Můžete-li pít kalich, který já piji, aneb pokřtěni býti křtem, kterým já jsem křtěn?“ Jakub a Jan měli za to, že se jedná o to, by vzdorovali nějakému velikému nebezpečnosti. „A oni řekli: Můžeme.“ Ježíšovi se líbila velikodušnost „synů Hromu“ a později přijal jejich oběť. Jakub zemřel vskutku mučednickou smrtí dříve než ostatní apoštolové a Jan všechny přežil, aby déle trpěl. O prvních místech ve svém království řekl Mistr, že jich nemůže dáti dle příznivosti, neboť Bůh sám uštedřuje milost k nejzslužnějším skutkům a člověk sám činí ty milosti působivými tím, že pracuje dle záměrů Božích.

Prosba obou bratří byla sice tajná, ale

apoštolové se jí doslechli. Všichni se rozhořčili. Když pak počali se hněvati na ctižádostivce a vychvalovati vlastní svoje ctnosti, Ježíš zavolal si je k sobě. Poučil je dle svého zvyku, že nejvyšší hodnost v jeho království jest vyhrazena nejnižším. Jinak jest tomu v říších pozemských, kde velmoži hledí uplatniti svoji svěženou moc: „kdo chce býti mezi vámi prvním, bude služebníkem všech. Neboť ani Syn člověka nepřišel, aby se mu sloužilo, nýbrž aby sloužil a dal život svůj na vykoupení za mnohé.“

Zatím přešel Ježíš a jeho průvodcové údolí Jordánu a blížili se k Jerichu. Jmé-
nem tím byla označována tehdy oasa s
letohrádky, palmami a růžovými poli. Na
obou koncích stála dvě města: staré Jericho
u pramene Eliseova, rozbořené Josuem a
obnovené Hielem z Bethelu; na jihu nové
Jericho, nádherně zbudované Herodem a
Archelaem. Pán byl právě na cestě z jed-
noho města do druhého, když se setkal
se slepcem sedícím na pokraji cesty. Byl
to syn Timeův, který žebral ještě s jedním
slepcem. Velký dav tísnil se již kolem Je-
žíše a provázel ho na cestě ze starého
města do Jericha Herodova. Slepci uslyšeli
hluk. Zvěděvše, že jest to Ježíš Nazaret-
ský, počali volati: „Ježíši, Synu Davidův,
smiluj se nad námi!“ Jejich křik stával
se nepřijemným a ti, kteří šli kolem, hrozili
jim, aby je umlčeli, ale oni tím hlasitěji
volali: „Synu Davidův, smiluj se nad ná-
mi!“ Ježíš se smíloval a kázal je přivesti.
Někteří běželi k Bar-Timeovi a pravili:
„Buď dobré mysli; volá tě.“ Slepec odhodil
plášť a veden od těch, kteří byli kolem, šel
k Ježíšovi. „I promluvil k němu Ježíš a
řekl: Co chceš, abych ti učinil? A slepec
řekl jemu: Mistře, ať vidím. I řekl mu Je-

Ježíš: Jdi, víra tvá tě uzdravila.“ Zavolal rovněž druhého slepce, otevřel mu oči dotknuv se jich a oba dva šli za ním v zástupu, jenž velebil Boha.

Zbývalo šest hodin cesty do Bethanie. Ježíš se rozhodl, že přenocuje v Jerichu. V těch místech, kde zástup provolával mu slávu, mnohé dvěře mu byly otevřeny, ale on až do poslední chvíle chtěl hledati ztracených ovcí israelských a proto požádal o pohostinství člověka, jímž všichni pohrdali. —

V Jerichu bydlelo tehdy mnoho celníků, neboť toto město bylo skladním městem Perey a římská státní pokladna vybírala tam daň z plodin, především z balsámu, jímž oplývá ten kraj. Vrchším nad celníky byl Zacheus. Lid ho nenáviděl pro veliké bohatství, jež získal v tomto úřadě a zvláště proto, že podporoval cizince, ač byl rodem žid. Byl to však člověk šlechetný a přímý, a nebyl tak vzdálen království nebeského jako jeho nepřátelé. Onoho dne marně se pokoušel spatřiti Ježíše, neboť zástup opovržlivě ho odstrkoval. A poněvadž byl malé postavy, neviděl daleko. Běžel tedy napřed a vylezl na egyptský lík, který vrhal stín na cestu. Spasitel přišel po chvíli k tomu místu a Zacheus poznal konečně přítele celníků. Dostalo se mu neočekávaného štěstí. — Mistr stanul pod stromem, vzhlédl a oslovil ho vlastním jménem: „Zachee, sestup spěšně dolů, neboť dnes musím v domě tvém zůstatí.“ Celník poslechl a rozveselen uvedl Ježíše do svého domu. —

Židé reptali řkouce: „K člověku hříšnému zavítal, a všichni se bouřili, že Ježíš pohrdá levity a šlechtici jeriškými a věnuje svoji přízeň vyvrheli lidu. Ale šťastný hostitel nedbal urážek. Radoval se a

olevřel Spasiteli svoje srdce dokořán, více než svůj dům, a zasloužil si, aby byl připuštěn do království nebeského. A skutečně nazířel řekl Zacheus před zástupem: „Pane, polovici svého majetku dávám chudým, a oklamal-li jsem koho v čem, navrátím čtvernásobně.“ Rázem povznesl se nad dokonalost hláсанou Zákonem. Nejen že napravil minulost, nýbrž obětoval i část svého spravedlivého majetku a dal chudým. Pán byl dojat tak nenadálým zřeknutím. I ukázal lidu celníka zušlechtěného milosrdným skutkem a pravil: „Dnes stalo se spasení domu tomuto, neboť i on jest syn Abrahamův. Vždyť Syn člověka přišel hledat a spasit, co bylo zahynulo.“

Jak bylo řečeno, stalo se to asi druhého dne po pohostiném přijetí, právě když se Ježíš rozloučil s hostitelem. Zástup shromáždil se opět u přisbytku Zacheova a čekal netrpělivě, neboť z jeho příchodu po dlouhé nepřítomnosti, ze zázraku, který učinil minulého dne, z úmyslu jíti do Jerusalema, dalo se souditi, že v poslání Kristově nastane brzy obrat. V Jerichu se všichni již domnívali, „že království Boží zjeví se ihned,“ a proto celé město bylo v očekávání. Pán chtěl ještě před odchodem rozptýliti sny o časné slávě. Stál před ním palác zbudovaný Archelaem. Tento pomník zašlé moci vybavil mu na mysl vypovězeného knížete a jednotlivé okolnosti jeho vlády:*) jak odešel do Říma, jak Augustus mu dal panovnickou moc nad Judskem, jak se židé proti tomu vzpírali, jak služebníci za jeho nepřítomnosti hájili statků pánových, jak se po svém návratu pomstil svým nepřátelům. Z těch událostí, které byly ještě v paměti, složil Ježíš podobenství o hřivnách.

*) Josephus Flavius, Antiquitates, XVII, 13-1.

„Jeden člověk urozený odebral se do daleké krajiny, aby ujal pro sebe království a se opět vrátil. Povolav však deset služebníků svých, dal jim deset hřiven a řekl jim: Těžte jimi, dokavad nepřijdu. Ale spoluobčané jeho nenáviděli ho a poslali za ním poselství řkouce: Nechceme, aby tento kraloval nad námi. I stalo se, když se vrátil, obdržev království, dal povolati k sobě ony služebníky, kterým byl dal peníze, aby zvěděl, kolik každý vytěžil. I přišel první a řekl: Pane, hřivna tvá vyzískala deset hřiven. — A on řekl jemu: Dobře, služebníku dobrý, že jsi byl nad málem věrný, budeš míti moc nad desíti městy. A přišel druhý řka: Pane, hřivna tvá vyzískala pět hřiven. A i tomu řekl: Také ty budeš nad pěti městy. A jiný přišel a řekl: Pane, tu jest hřivna tvá, kterou jsem měl uloženou v šátku; neboť bál jsem se tebe, poněvadž jsi člověk přísný; béřeš, čeho jsi nepoložil, a žneš, čeho jsi nerozsíval. Dí jemu: Z úst tvých tě soudím, služebníku špatný. Věděl jsi, že já jsem člověk přísný, bera, čeho jsem nepoložil, a žna, čeho jsem nerozsíval? I proč jsi nedal peněz mých do peněžny, abych já přijda vybral je i s úrokem? A řekl těm, kteří tu stáli: Vezměte od něho hřivnu a dejte tomu, který má deset hřiven. I řekli mu: Pane, má deset hřiven. Pravím vám, že každému, kdo má, bude dáno, tomu pak, kdo nemá, bude odňato i to, co má. Ale ty nepřátele mé, kteří nechtěli, abych kraloval nad nimi, přiveďte sem a usmrťte přede mnou.“

Toto podobenství poutalo pozornost davu narážkami na události, jež právě změnily poměry v Judsku, ale mělo jiný účel. Naznačovalo židům, kteří hledali v Ježíšovi vládce tohoto světa, že ho v brzku od-

mítnou a budou volati v paláci Pilátově jako nepřátelé Archelaovi: „Nechceme, aby nám vládl“. Odbojníci budou hrozně potrestáni. Učenáci však budou odměněni, a to tím stkvěleji, čím věrněji sloužili. Ale ať nečekají, že budou docela odměněni již v tomto životě, nýbrž až onoho dne, kdy Kristus vrátí se jako věčný král.

Zanechav lidu jerišskému prorocké to naučení, dal se Ježíš na cestu do Jerusalema v průvodu apoštolů. Zástup ho uctivě následoval. Viděl, jak se ubírá soutěskami horskými a stoupá ke svatému městu. Nevešel však do něho toho dne, nýbrž rozhodl se, že se zastaví v Bethanii, a to v domě Lazarově, posledním svém přibytku na zemi.

Došel tam v pátek večer, když zapadalo slunce a nastával „šestý den před velikonoce“. Nazířící zachovali všichni posvátný klid, ale k večeru oslavili hostitelé příchod Pána velikou hostinou, a ta se konala „v domě Šimona malomocného“. Kdo to byl? Evangelium se o něm jinde nezmiňuje. Byl snad zavázár: díky Kristovi za uzdravení a seděl toho dne za stolem ve svém obydlí, či již zemřel a byl jmenován jen proto, že byl otcem Lazara a jeho sester? Jest nesnadno rozhodnouti se pro některou z domněnek, které se stejně pravdě podobají. Ať tomu bylo jakkoli s Šimonem malomocným, večere u něho dávaná přivábila svým leskem četné židy, kteří přišli ze zvědavosti, aby spatřili Ježíše a vzkříšeného Lazara.

Když viděla Maria Mistra sedícího vedle Lazara a když si vzpomněla na všechna dobrodíní, zaplálo srdce její a ona přemýšlela, jak by mu projevila oddanost a vděčnost. Na mysl připadl jí obraz večere v Naimu i slz, které ji očistily, a vůně

vyliých s tak velikou láskou. Ponechavši Martě obsluhu hostí, vzala alabastrovou nádobu nardu vzácného a sklonivši se nad lehátkem, na němž spočíval Ježíš, rozbila nádobu. Tekutina stékala Pánu na hlavu a na nohy, a dům byl naplněn jemnou vůní té masti. Ježíš ohlédnuv se spatřil, že žena ta mu padla k nohám jako nedávno a že mu je utírá svými vlasy. Obětovala mu, co choval dům bethanský nejdražšího. Mistr tomu porozuměl a mlčením svým schválil adoraci Mariinu. Ale galilejští, kteří byli kolem něho, se mrzeli, že tolik darů bylo v okamžiku vyplýváno a jeden z nich, Jidáš Iškariotský, to dokonce vytkl: „Proč se neprodala tato mast za tři sta denárů a nedalo se chudým? To pak řekl, ne že měl péči o chudé, nýbrž že byl zloděj, a maje měšec, odnášel to co se vkládalo“. Po něm i apoštolové reptali a pravili též: „K čemu ztráta tato?“ Ježíš je pokáral řka: „Proč té ženě činíte obtíže? Vždyť chudé máte vždycky s sebou, a když chcete, můžete jim dobře činiti, mne však vždycky nemáte. Ona učinila, co mohla: pomazalať napřed tělo mé ku pohřbu.“

„Ku pohřbu!“ Maria věděla tedy, co Ježíš již třikrát odhalil, aniž mu bylo porozuměno. Odvrácena více od světa než apoštolové, vytrvale rozjímajíc svaté slovo, tušila konec Spasitelův a z obavy, že jeho zakrvácenému tělu po smrti na kříži nedostane se pocty, „pomazala napřed tělo jeho.“ Ježíš uložil svým učeníkům, aby všude hlásali, co učinila Maria: „Amen, amen pravím vám: Kdekoli bude kázáno evangelium toto po celém světě, tam bude se vypravovati na památku její také to, co učinila ona.“

HLAVA PRVNÍ.

Ježíšovo vítězství.

I. Vjezd Ježíšův do Jerusalema.
Jan, XI., 55-57; XII., 12-19. — Mar., XI., 1-11.
Luk., XIX., 29-44; XXI., 37-38. — Mat., XXI., 1-11.

Členové velerady přinutili Ježíše, aby se vyhýbal svatému městu, ale nedovedli odčiniti jeho zázraků, svrchované platnosti jeho slova, slávy jeho jména po veškerém Judsku. Zatím co Pán se skrýval v posledních dnech na poušti efremské, četní židé přišli do chrámu, aby se očistili před velikonocemi, a hned po svém příchodu pátrali po Ježíšovi. Trpké bylo jejich zklamání, když zvěděli, že není v Jerusalemě, ba že nikdo ani neví, kde je. Na chrámovém nádvoří se zdržovávali tito přichozí při umývání a obětech. Mluvilo se tam jen o proroku: „Co se vám zdá? Že nepřijde na slavnost?“ Členové velerady slyšeli tato slova, viděli vzrušení prvních poutníků a pochvalovali si, že Ježíš nepřijde a že slavnost se nepokazí. Jejich uspokojení netrvalo dlouho, neboť šest dní před velikonocemi se rozšířila zpráva, že Spasitel se blíží. Byla sobota a nebylo dovoleno odejíti hned z města, ale když slunce zapadlo, mnozí šli až do Bethanie. Přišli nejen k vůli němu, nýbrž aby také Lazara uviděli, dychtíce spatřiti toho, jenž byl vzkříšen z mrtvých. Viděli ho, byli dojatai a řeč Ježíšova je nakonec uchvátila, vrátili se ve velkém počtu do Jerusalema a uvěřili

v Spasitele. I byla mezi nimi knížata lidu, a to podráždilo členy velerady. Zvláště velekněží, kteří byli většinou saducey a nevěřili ve vzkříšení mrtvých, mrzeli se na Lazara jako na původce rozrušení. Domnívali se, že jinak nebude konec, než zabijí-li vzkříšeného, a také se tak rozhodli. Ale měli jiné starosti, z Bethanie došla zvěst, že nazíří přijde Ježíš do města. Tato zpráva nadchla lid, a všichni se chystali uvítati Pána.

Druhého dne Ježíš opustil vskutku obydlí přátel svých, aby se odebral do Jerusalema. Nešel, kudy jezdívaly karavany, nýbrž dal se stezkou po horském hřbetu, který spojuje horu Olivovou a Bethanii. Když vyšel z palmových hájů, mezi nimiž leží město, ušel Spasitel na pravo kamenitá pole posázená tu a tam lískovnsky a uprostřed plodných sadů ovocných spatřil Betfage (dům lísků). Ježíš zastavil zástup, který šel s ním, a poslal dva učensky řka jim: „Jděte do městečka, které jest proti vám a hned naleznete oslici přivázanou a oslátka s ní. Odvažte je a přiveďte ke mně. A řekne-li vám kdo co, rcete: Pán jich potřebuje, a hned je propustí“. Vše se splnilo, jak Ježíš předpověděl. Na zatáčce cesty našli oslici a oslátka přivázané venku u dveří a odvázáli je. Ti, kteří tam stáli, pravili: „Co to děláte odvázuji se oslátka?“ Oni tedy odpověděli, jak jim uložil Pán, a nechali jich.

Apoštolové na ně čekali netrpělivě, neboť poprvé viděli, jak Mistr se chystá k jakémusi vítěznému průvodu a volí si jezdecké zvíře králů israelských, východního osla*) tak ušlechtilé chůze. Židovská

---

*) Gen., XLIX., 14; XXII., 3; Soud., V. 10; II. Král., XIII., 29.

podání hlásala, že Mesiáš pojede na oslu v den svého slavného zjevení*). Nadešla tedy hodina, kdy Mistr, který tak dlouho se ukrýval, se měl objeviti a zříditi si svoje království. Nadšení Galilejských bylo tak veliké, že odkládali svá roucha a ozdobili jimi oslátka co nejkrásněji, posadili na ně Ježíše a obstoupili ho radostně volajíce. Svatý Jan dodává: „Tomu nesrozuměli zprvu učenci jeho, ale když Ježíš byl oslaven, tu rozpomenuli se, že to bylo o něm psáno a že to učinili jemu“. Neboť pravil prorok Zachariáš**): „Plesej, dcero sionská! Vesel se, dcero jerusalemská! Ať, král tvůj béře se k tobě tichý, sedě na oslici a oslátku jhu podrobené“.

Zatím blížil se průvod k Jerusalemu, Lazar a apoštolové kráčeli kolem Spasitele a oslice po boku oslátka. Zástup z Bethanie jásal s učensky. Jedni prostírali roucha svá, aby okrášlili cestu, druzí sekali zelené ratolesti s ískovnků a oliv a stlali je na zemi. Všichni o závod velebili divy Kristovy i Lazara, jehož vzkřísil z hrobu.

Cesta, po níž se ubíral Ježíš, stoupá na horu Olivovou. Nedaleko vrcholu rázem objeví se svaté město s bílými zdmi nad roklinami. Pohled na město překvapí ještě dnes poutníka, který přichází od Jordánu; ještě více uchvacoval tenkrát, kdy Jerusalelem byl divem Východu. Obehnán věžemi a valy, ověnčen paláci, rozkládal se od západu k východu, jako by na odiv stavěl svoji nádheru. Zvláště kolem poledne, když se slunce opíralo o bílé, mramorové budovy a pozlacené střechy chrámové, nedovedl oslněný zrak snést ohnivých záblesků. Při pohledu na město pro-

*) Sanhedrin, fol. 98, 1.

**) Zach., IX. 9.

pukli apoštolové ve vítězný jásot: „Hosanna synu Davidovu! Požehnaný, jenž se béře jako král ve jménu Páně. Požehnáno buď přicházející království otce našeho Davida. Hosanna na výsostech, pokoj na nebi a sláva na výsostech.“

Ale Ježíš mlčel. Stanul a pozoroval město, kam se ubíral na smrt. Nevděk Si-
onu naplnil mřiu; Spasitel zaplakal nad ním: „Kdybys bylo poznalo i ty, a to alespoň v tento den tvůj, co jest tobě ku pokoji, ale nyní jest to skryto před očima tvýma. Neboť přijdou na tebe dnové, ve kterých nepřátelé tvoji obklíčí tě naspem a oblehnou tě a sevrou tě se všech stran a na zem povalí tebe i dítky tvé, které jsou v tobě, a nenechají v tobě kámen na kameni, poněvadž jsi nepoznalo času navštívení svého.“

Jediný Ježíš předvídal tehdy budoucí zkázu. Učenáci uzřeli, jak slzí, slyšeli, co předpovídá, zarmoutili se, ale ne na dlouho. Tolikrát už se Pán před nimi zasmušil a tolikrát zaplakal, že už se nedivili.

Zatím do dálky hlásilo jásání příchod Syna Davidova. Z domů v údolí a z poutnických stanů stojících kolem hrnul se dav s ratolestmi v ruce naproti Ježíšovi. Oba zástupy za krátko splynuly a sestupovaly společně k Jerusalemu, jedni v předu, druzí v zadu. Kde kdo mával ratolestmi a volal hosanna. Krok za krokem rostl dav. Potlesk, jásavé výbuchy, vítězné zpěvy, vjezd byl opravdu slavný. Někteří fariseové se zalekli. Kdy přestane toto nadšení lidu? Co řeknou Římané, zřídí-li Mesiáš, syn Davidův, království, z něhož mohou povstati toliko vzpoury? Neodvážili se však zakročiti proti jásajícímu zástupu, přistoupili jen k Ježíšovi řkouce: „Mistře, pokárej učeníky své!“ Ale on řekl jim: „Pra-
358

vím vám : Budou-li tito mlčeti, kamení bude volati," a vjel do města. Tam bylo vše rozechvěno. „Kdo jest tento?“ ptali se. A kolemstojící odpovídali: „To jest Ježíš, prorok z Nazareta Galilejského.“ „Tedy vydával o něm svědectví zástup, který byl s ním, když Lazara povolal z hrobu a ho z mrtvých vzkřísil. Proto i naproti vyšel mu zástup, neboť slyšeli, že ten div učinil. Tu řekli fariseové mezi sebou: Vidíte, že nic neprospíváme? Hle, celý svět odešel za ním.“ Tak byl provázen Spasitel Jerusalemem až na návrší chrámové. Tam se asi průvod rozešel, neboť dle židovských obyčejů nesměl se nikdo přiblížiti ke svatyni v cestovním oděvu a se zaprášenýma nohama.

Ježíš vešel sám do domu Božího a shledal, že je v témž stavu jako před třemi lety. Hrabivost opět nabyla vrchu nad uctivou bázni. Klece s holuby, stáda skotu a bravu, stoly peněžoměnců přeplňovaly nádvoří a zasahovaly do sloupořadí až ke svatyni. Tehdy právě byl trh hlučnější než kdy jindy, protože kolem desátého Nisanu každý vybíral si beránka. Všude se tlačili lidé a kupovali velikonočního beránka. Ježíš „pohleděl kolem na všecko," ale neučinil nic jiného toho dne; zešeřilo se, a proto spěšně vyšel z města. Členové velerady číhali opravdu na každý jeho krok, a čím více vlivu nabýval, tím více hledali ho zahubiti. Při vítězném průvodu polkli zlost, v noci pak myslii opět, že nebude těžko pomstíti se. Nic nebylo snadnějšího jako jati Nazaretského, zatím co město bylo pohřšženo ve spánek. Ježíš předvídal nebezpečenství a proto odešel s apoštolý k Bethanii.

Šel až do městečka? Nemyslíme, neboť slídiči pozorovali dům Lazarův a Spasitel

nepokládal jej za dosti bezpečný ani této noci, ani tři noci následující. Bloudě po pustých úbočích hory Olivové spal s učensky na holé zemi. Dle jeho slov neměl Syn člověka, „kam by hlavy složil.“

II. Pondělí svatého týdne.

Mar., XI., 12-19. — Mat., XXI., 12-19. — Luk., XIX., 45-48. — Jan., XII., 20-50.

Druhého dne na úsvitu opustil Ježíš okolí Bethanie a vrátil se s učensky do Jerusalema. Cestou zlačněl, ale ani trochy jídla, jež mu stačila, nenalezl na těchto odlehklých místech. Nivy, jimiž šel, skýtají dnes smutného pohledu, tehdy však byly porostly stromy, především líkovnsky, jež vroubily okraje cest. Spasitel uzřel jeden strom líkový úplně osamělý, mající listí. Přistoupil k němu a hledal líky, ale marně. I řekl jemu: „Nerodiž se z tebe ovoce na věky“. A sotva to dořekl, líkovník už usýchal.

Podivná to kletba, myslíme-li jen na strom, který není schopen zásluhy, hrozná však pro pokrytce, jehož obrazem byl onen líkovník, hrozná především pro národ židovský, který se pyšnil svými zákony a obřady, skrýváje pod vnějškem jen lichou spravedlnost. To byla jediná smrtící rána ruky Spasitelovy. Dal ji teprve posledního dne, aby bázní Boží naplnil zatvrzelá srdce, ba i v tom bylo jeho milosrdenství, že šetřil člověka a obětoval toliko stvoření, jež necítí.

Sotva se Mistr zastavil a vyřkl onu kletbu, volal ho do Jerusalema nalehávý úkol. Rozhořčen znesvěcením, jež viděl den před tím, umínil si, že opět vezme bič a potrestá poskvrnitele chrámu. Bylo

sice časně z rána, ale chrám byl již pln obchodníků a dobytka. A jak už dříve, i nyní vyhnal prodavače a kupce, zpřevracel stoly penězoměncům a stolice obchodníkům holuby. Psáno jest*): „Dům můj domem modlitby slouiti bude, vy však jste jej učinili peleš lotrovskou“. Vše zděšeně prchalo. Za chvíli zbyl Ježíš samotný jako pán vyčištěné svatyně. „Nedopustil, aby kdo nosil nádobu chrámem“. Zatím co vypuzení židé zahanbeně se ukrývali v okolí, přicházeli k němu slepí a kulhaví a on je uzdravoval. Zástup se sbíhal, aby ho slyšel, a divil se velmi.

Několik okamžiků stačilo a změnil se vzhled svatého místa. Pacholata chrámová byla udivena a vzpomenuvše si ve svých hrách na včerejší všlězny průvod, jala se kolem Krista zpívat: „Hosanna Synu Davidovu!“ Jejich projev úcty a oddanosti podráždil nepřátele Páně. Byli tam všichni, velekněží, zákoníci, náčelníci lidu a měřili ho závistivým okem. Když viděli, jak pacholata, která vychovávali, zapěla chválu Nazaretskému, nezdrželi se a zvolali: „Slyšš-li, co tito praví? Ježíš pak řekl jim: Ovšem. Což jste nikdy nečetli: Z úst nemluvnat a kojenců připravil jsi chválu?“

Tak plynul den, kdy dle předpovědi Malachiášovy**) se ukázal Ježíš v chrámě jako vládce. A tu přistoupili k Filipovi Řekové, kteří meškali na nádvoří pohanů. Byli překvapeni tím, co viděli a slyšeli i žádali ho: Pane, přejeme si viděti Ježíše“. Odkud pocházeli tito lidé a co chtěli? Dle podání†) prý to byli vyslanci Abgara V., krále edesského, který nabízel Ježíšovi

*) Is., LVI., 7; Jer., VII., 11.

**) Mal., III., 1.

†) Eusebius, Historia ecclesiastica, I., 13; Khoren, Hist. Arm., II., 28.

útulek ve svém státě, neboť zvěděl, jaké nebezpečenství mu hrozí. Pán prý se odměnil vladaři tím, že ho uzdravil od malomocenství a poslal mu vzkaz, o němž dosud čteme v letopisech arménských. Ač je pochybnost, stalo-li se to tak, vidíme aspoň, že ve starověku pokládali tyto cizince za pohany z dalekých končin.

Upoutalo je řecké jméno Filipovo, ale on si nevěděl rady, i obrátil se na Ondřeje, který též pocházel z Betsaidy. Smělejší Ondřej přivedl ho k Spasiteli a oba přednesli žádost neznámých cizinců. Mistr očekával ony pohany, neboť ihned odvětil: „Přišla hodina, aby oslaven byl Syn člověka.“ Ukázal tak, že jeho království se co nevidět rozšíří po veškeré zemi, a projevil svou radost nad tím. Předvídáje však zároveň, jak draze vykoupí ten výboj, pocítil v sobě smrtelnou úzkost. Zděsil se svého umučení. „Nyní duše má zkormoucena jest, a co dím?“ zvolal jako by byl nejist a v úzkosti prosil Boha, aby ho vysvobodil. „Otče, vysvobod mě z té hodiny!“ Leč ovládnuv tělesnou ochablost dodal: „Avšak proto jsem přišel na tu hodinu, Otče, oslav jméno své. I přišel hlas s nebe: Oslavil jsem a ještě oslavím.“ Otec slavil tak předem vítězství Synovo a prokázal mu čest jako kdysi z Jordánu a na hoře Tábor. Lid tomu svědectví neporozuměl. Zástup pravil, „že zahřmělo, a jiní pravili: Anděl mluvil k němu. Ježíš odpověděl a řekl: Ne pro mne přišel ten hlas, nýbrž pro vás.“ Vyložil jim to tajemství. Svět jest souzen a usvědčen ze hříchů Duchem Svatým a Satan, kníže toho světa, bude ven vyvržen. Kristus však bude povýšen jako had na poušti a tehdy teprve přitáhne k sobě všechny lidi. „To pak pravil naznačuje, jakou smrtí měl zemřít.“

Učení to přesahovalo chápavost zástupu. Neporozuměl mu a doléhal na Mistra otázkami. Co znamenají slova: „Musí povýšen býti Syn člověka?“ Že umře na kříži? Ale jak to, že si říká Syn člověka, vždyť to jméno značí Mesiáše a Žalmista píše o věčné jeho říši?*) Ježíš bez dlouhých řečí připomenul posluchačům, že na krátko ještě mají světlo. „Dokud máte světlo, věřte ve světlo, abyste byli účastni světla.“

Tak mluvil Ježíš k lidu. Co se stalo potom s Řeky? Svatý Jan nepodává nám o tom zprávy, praví jen, že cizinci ti „přišli do Jerusalema, aby se klaněli o slavnosti.“ Totéž světlo, jež osvítilo mudrce, odhalilo novým příchozím výtečnost židovského Zákona. Přišli do Jerusalema a nespatriili nic vznešenějšího než Ježíše a ve své prostotě se obrátili na něho. Východ klaněl se jeho kolébce. A se Západu přišli Řekové, aby se poklonili kříži.

Rozmluva Ježíšova s pohany jest poslední událostí jeho božského úřadu, o níž vypravoval svatý Jan. Smutně ukazuje na konec, jak málo sklízel Mistr po tolikých námahách. Jeho učení získávalo mu ovšem obdiv. I toho dne ho poslouchali zástupové, ale neobrátili se. Proroctví Isaiášovo**) se plnilo. Israel patřil již tři roky na svého Mesiáše a nepoznával ho, naslouchal mu a nerozuměl. Nic neuzdravilo ani nedojalo jeho zatvrzelého srdce. To právě předpověděl Isaiáš, když viděl slávu Kristovu a mluvil o něm. Ač byli všichni zaslepeni, přece uvěřili někteří náčelníci lidu v Ježíše, ale nevyznávali toho, aby nebyli vyobcováni. A evangelista jim vytýká, že „milovali více chválu od lidí nežli od Boha.“

*) Ž., LXXXIX, dle hebr., 36, 37.

**) Is., VI. 9.

HLAVA DRUHÁ.

Poslední den veřejné činnosti Ježíšovy.

I. Ježíš a členové velerady. —
Podobenství o vinařích a o sva-
tební hostině.

Mar., XI, 20-33; XII, 1-12. — Mat., XXI, 20-46;
XXII, 1-14. — Luk., XX, 1-19.

V noci této ani v předešlých nocích nebyl Ježíš ve městě a druhého dne ráno přišel naposledy do chrámu. Na cestě byl prokletý ískovník, neměl už listí, nýbrž byl uschlý do kořene. Petr to první uviděl a pravil: „Mistře, hle ísk, kterému jsi zlořečil, uschl.“ Apoštolové užasli, že tak rychle uschl ískový strom, a zapomněli na naučení, které jim Ježíš minulého dne dal, a myslii toliko na hrozný účinek jeho slov. Pán vpravil se v jejich myšlenky a promluvil o všemohoucnosti a ukázal, že i oni mají na ni nároky. „Amen, pravím vám: Budete-li msti vsru a nebudete-li pochybovati, učiníte nejen to, co se stalo na ísku, nýbrž i když této hoře řeknete: Zdvihni se a vrhni se do moře, stane se.“ Apoštolové, kteří se podivovali zázraku, žasli slyšíce, že mohou činiti právě tak. S údivem pohlíželi na horu Olivovou, na niž Pán právě ukazoval, a nezdálo se jim, že by bylo možno zdvihnouti takovou spoustu hmoty. Ježíš šel ještě dále a pravil: „Zač-

koli budete prositi v modlitbě věříce, všecko obdržíte." Dával duši účast na Boží všemohoucnosti. Ale víra, o níž tu Mistr mluvil, nemá ceny bez lásky, a proto všele doporučoval lásku řka, že nebude vyslyšen, kdo lásky nemá a neodpouští vin: „A když stojíte a se modlíte, odpouštějte, máte-li co proti komu, aby též Otec váš, jenž jest v nebesích, odpustil vám hříchy vaše. Jest-li vy neodpustíte, neodpustí ani Otec váš nebeský hříchů vašich.“

Takto rozmlouvajíce přišli do Jerusalema a vstoupili do chrámu. Zástup tam ještě nebyl. Ježíš chodil sloupořadími a počal poučovati, koho potkal. V tom se přiblížilo nějaké poselstvo. Byla v něm ne-li celá velerada, tedy aspoň představitelé různých tříd, kněží, zákoníci, starší lidu. Dva dni už hleděli s nevolí, jak Galilejský vítězí, a proto přicházeli na něho s otázkami spoléhajíce se, že svým příchodem vzbudí obecnou úctu. A vskutku lid před nimi ustoupil. Obstoupivše Krista pravili: „Jakou mocí činíš tyto věci? A kdo dal ti tu moc“ učiti a vládnouti v chrámě?

„Ale Ježíš řekl jim: Otážu se vás i já na jednu věc; odpovězte mi a povím vám, jakou mocí ty věci činím. Křest Janův — s nebe-li byl či od lidí?“ Členové velerady byli přivedeni z rovnováhy. Neboť Spasitel prostě zaměnil úlohy a přinutil své soudce, aby se hájili. Nadarmo na ně naléhal: „Odpovězte mi“. Věděli příliš dobře, kam je vede svou otázkou, neboť Jan vydal svědectví celému Judsku, že Kristus jest větší než on. „Díme-li: S nebe, řekne nám: Proč jste mu tedy neuvěřili? Řekneme-li však: Od lidí, veškeren lid bude nás kamenovali“. Všichni totiž měli Jana za pravého proroka. Nebylo radno odporovati slovům Janovým. Členové ve-

lerady se báli, aby nepobouřili lidu a proto doznali svou porážku řkouce: „Nevíme“.

Učitelé israelští, kteří si osobovali právo vše vykládati, vše rozsuzovati, rozeznávali proroka bohoduchého od svůdce, nevěděli a nedovedli řsci, kdo byl ten člověk, jehož hlas vzrušil Judsko a přivábil k Jordánu nejen nevědomý dav, nýbrž i učitele zákona a velmože. Každý viděl, jak jsou zmateni a Ježíš jim jen odpověděl: „Ani já vám nepovím jakou mocí to činím“, a odvrátil se od nich.

Tak umlčel Ježíš učitele zákona a potom poučoval lid dále. „Než, co se vám zdá? Člověk jeden měl dva syny a přistoupiv k prvnímu řekl jemu: Synu, jdi dnes, pracuj na vinici mé. On však odpovídaje řekl: Nechci. Ale potom byv hnut lítostí šel. Přistoupiv pak ke druhému mluvil k němu taktéž. A on odpovědív řekl: Půjdu, pane; a nešel. Který z těchto dvou vykonal vůli otcovu?“ Zástup jednohlasně zvolal: „První“ a tak nevědomky odsoudil členy velerady, neboť je právě mnil Ježíš synem, jenž poslouchal jen ústa a byl přslíš pokrytecký, aby odporoval do očí, a přslíš zkažený, aby chtěl a učinil dobré. Pravil ještě, že „celníci a nevěstky“ je předejdou do království Božího. Ti skutečně se obrátili kázáním Janovým, kdežto náčelníci lidu viděli, že Jan přišel cestou spravedlnosti, ale nekáli se a neuvěřili“.

A přece co byla ta nevěra proti zločinu, jejž obmysleli? Ježíš chtěl vynést na světlo mrzkost jeho, a proto pronesl k nim ještě jedno podobenství.

Popsal vinici z okolí Jerusalema. Hospodář štípil ji svýma rukama, obehnal plotem a trnitým křovím proti divoké zvěři. Postavil věž, dnem i nocí hlídač bdí na vrcholu. Nádržka ve skále pojímá víno, jež

vinaři tlačí z lisu. Nic nechybí této vinici s láskou pěstované a Pán může říci: „Co jsem více učiniti měl vinici své a neučinil jsem jí?“ Ve vinobraní poslal služebnicky své, proroky, aby oznámili, že nadešel čas vydati užitek, ale marně. Vinaři zjímali posly, zmrskali, pobili, ukamenovali. A jiní služebníci, vyslaní ve větším množství, byli potupeni zrovna tak.

Nebylo-li to vypravování o těch židech, jimž svatý Štěpán pravil: „Kterého z proroků nepronásledovali otcové vaši? Ano i usmrtili ty, kteří předpovídali příchod toho spravedlivého, jehož zrádci a vrahy jste se vy nyní stali.“*) Ostatek podobenství pak ukazoval, co vykonají členové velerady za tři dny.

„Tu řekl pán vinice: Co mám dělati? Pošlu milého syna svého; snad se zastydí, když ho uvidí. Ale oni uzřevše ho mysliili sami u sebe takto: To jest dědic, zabijme ho, aby dědictví bylo naše. A vyvrhše jej z vinice zabili ho. Co jim tedy učiní pán vinice?“ pravil Ježíš a pohleděl na členy velerady.

Ti přemýšleli jen, jak by odvrátili pozornost zástupu a zabránili všelikým domněnkám. I odsuzovali zločin o závod: „Zlé zle zahubí a vinici svou pronajme jiným vinařům. — Chraň Bůh!“ zvolal lid, jenž chápal, že touto vinicí jest Israel, a poznával, že jeho vůdcové vyřkli kletbu sami nad sebou. Ježíš ovšem potvrdil rozsudek, jež nad sebou vynesli. — Kámen, který lidé zavrhli, má se dle proroctví Žalmistova**) státí základem, na němž vystaví židé a pohané jedinou budovu Církve. Tím úhelným kamenem byl Ježíš, jehož prostý

*) Sk. ap., VII, 52.

**) Ž., CXVII, 22.

zevnějšek pohoršoval mistry israelské. — Běda jim, neboť se narazili a rozbili o ten kámen pohoršení! Mohli sice ještě poznati svůj pád a povstati. Avšak spáchají-li svůj zločin, kámen je rozdrť a zbude z nich leda pleva, kterou i nejslabší vánek z mlatu odnese. „Bude odňato od vás království,“ pravil Pán, „a dáno lidu, který bude přinášeti plody jeho.“

Poslední slova Spasitelova byla určitá. „Velekněží a fariseové porozuměli, že mluví o nich; i hledali ho uchopiti, ale báli se zástupů, neboť měli jej za proroka.“ Ježíš se nebál jejich zlostí, a ukázal jim jen, jaké budou výsledky jejich spiknutí. Proto připomněl jim dřívější podobenství o svatbě a pozvaných, kteří nechtěli přijíti. Ale ode dne, kdy Pán poprvé jim podal obraz jejich zatracení, změnilo se vše. Dlouho utajovaná nenávisť propukla. Fariseové, kteří kdysi Krista ke stolu zvalovali, nyní v Jerusalemě k němu přicházeli, aby ho jali a vydali na smrt. Tyto žalostné okolnosti zrcadlí se v druhém podobenství o slavnosti. Vše je v něm vzácné a vznešené. Večeře nestrojí soukromník, nýbrž král, jenž slaví sňatek svého syna. Hosté první hostiny se zdvořile omlouvali, ale hosté, kteří k druhé hostině byli pozváni, pohrdavě vítají služebníky královny a někteří je dokonce bijí a zabíjejí. Takový zločin bude ztrestán. V prvním podobenství byli viníci toliko vyloučeni, v druhém jsou přísně potrestáni. Král „poslav vojska svá zahubil ony vrahy a město jejich zapálil.“ Hrozivé proroctví, jemuž židé bohužel nerozuměli ani když Jerusaleml lehl popelem.

Ježíš nechal zatracenců a rozmlouval o ostatních hostech, které apoštolové, služebníci, brzo uvedou do Církve; neboť dostali rozkaz „shromážditi všecky, kteréž

naleznou, zlé i dobré,“ aby se naplnila hodovní síň. Avšak je-li kdo povolán k hodům Ježíšovým, neznamená to ještě, že jest opravdu hoden. Tak i král vyšed, „aby se podíval na hodovníky, spatřil tam člověka neoděného rouchem svatebním. I řekl jemu: Příteli, kterak jsi sem vešel nemaje roucha svatebního? On pak oněměl. Tu řekl král služebníkům: Svažte ruce i nohy jeho a uvrzte jej do temnosti vnější; tam bude pláč a skřípění zubů.“

Ježíš ještě připojil k podobenství výstrahu tak často opakovanou: „Mnoho jest povolaných, ale málo vyvolených.“ Vyslovil je tehdy ne pro židy, nýbrž pro učeníky, neboť na jednom z nich a u jeho hostiny měla se splnit slova ta.

II. Denár císařův.

Mar., XII, 13-17. — Mat., XXII, 15-22. — Luk., XX, 20-26.

Členové velerady nečekali, až Pán dopoví toto podobenství. Vzdálili se nemajíce už naděje, že by sami přemohli Krista, ale za to více než jindy si přáli popuditi proti němu jiné. Hned se radili, a protože strach před Nazaretským vstězil nad ostatními city, obnovili spolek sjednaný již v Galileji a naléhali na herodiány, jež potkali ve chrámě. Třebas nenáviděli fariseové těchto římských dvořanů, toho dne se nerozpakovali užiti jich k svým záměrům.

Chtěli dáti Ježíšovi otázku, která by ho uvrhla v záhubu, ať by na ni odpověděl jakkoliv. Kdyby ji dali horlitélé. Zákona, byli by vzbudili jeho podezření, a oni věděli, že by jediným slovem roztrhl osidlo, v nějž ho chtěli zaplésti. Naproti tomu, zda nemohli doufati, že před herodiány se Mistr

nebude mřti na pozoru a padne do léčky? Báli se však, aby řito novř spojenci nezapředli s nřm hovor, neboř se nevyznali v nábořenskřch otázkách a mohli snadno býti porařeni, a proto vyslali s nimi i některé svoje učensky, kteřř sice nebyli tak známi jako náčelnřci řidovřřř, ale neměně úskočnř a záludnř. Hlavnř jejich úlohou v řeto ořklivé hře bylo dělati se poctivci, hledati na oko pravdu a v přřhodném okamřiku Pána polapiti.

V přřznivé chvíli dělali asi herodiáni, jako by se přeli, přistoupili pak k Jeřřřřovi a prosili ho, aby je rozsoudil. „Mistře“, pravili velmi uctivě, „vřme, že jřř pravdomluvnř a cestě Bořř v pravdě učřř a nedbáš na nikoho, neboř nepatřřř na osobu lidskou. Pověz nám tedy, co se tobě zdá: sluřř-li dávatì daň císařì, ři nikoli?“

Zdálo se, že jim Jeřřř nevyklouzne. Kdyby zavrhl daň, vydal by se v nebezpečenství, že Řřmané ho ztrestají. Kdyby ji prohlásil za zákonitou, řeklo by se, že přeje pohanům, a řím by popudil řidy. Mistr postřehl nástrahu, obrátil se k zákoníkům a řekl: „Proč mě pokouřřte, pokrytci? Ukařřte mi penřz daně“.

Ani jeden z horlivců Zákona neměl ve váčku kovu se znaky modlářřskřmi. Vyřřádali si jej tedy od blřzkřch penřzoměnců nebo od někoho ze zástupu. Penřz podanř Pánu nebyla ona zvláštnř mince, kterou Řřmané zavedli v Judsku*), a na které bylo jen jméno bez obrazu panovnskova, nřbrř skutečnř řřmskř denář. Na jedné straně ukázal Jeřřř řidům obraz Tiberiův s nápisem: *Cisař Tiberius, syn bořřského Augusta*. Pán se otázal: „Čř jest tento obraz i nápis? Řřkou jemu: *Cřsařův*“. V řé

---

*) Sepp, *Leben Jesu*, B. V., K. CXLII.

odpovědi bylo jejich odsouzení, neboť nejslavnější rabíni učili, že kdo přijímá peníze krále, uznává tím jeho moc*). Fariseové užívali mincí císařových při svých smlouvách a obchodech. Jakým právem se zdráhali nésti obecná břemena a platiti po právu a spravedlnosti, když požívali výhod plynoucích z císařské ochrany? „Dávejte tedy,“ pravil Ježíš, „co jest císařovo, císaři, a co jest Božšho, Bohu“. Tak určil, co náleží císaři a co náleží Bohu: vladařům pozemským poslušnost a daň, Bohu duše.

Fariseové pozbyli naděje, že by polapili Krista v řeči a poštváli proti němu lid. Odešli zahanbeni. Za tři dny opět vzpomněli tohoto výjevu v paláci Pilátově, ale obrátili jej na ruby a pravili lhouce: „Tohoto jsme našli, an brání dávatí daň císaři“.

III. Ježíš a saduceové. — Veliké přikázání. — Kristus, syn Davidův.

Mar., XII., 18-37. — Mat., XXII., 23-46. — Luk., XX., 27-45.

Novým nezdarem pozbyla velerada odvahy a většina členů se vzdala zápasu. Ale někteří tvrdošjnější chtěli zkusiti, budou-li msti větší štěstí. Náleželi ke straně saduceů, kteří se lišili od obce židovské tím, že měli epikurejskou mravouku a pohrdali starými obyčeji. Dosud opovrhovali Nazaretským a nechávali fariseům, aby proti němu hájili svých řádů, ale poslední dobou jali se o ně pečovati, neboť se báli, aby nějaká vzpoura nezkalila jejich přátelského poměru k Římu. Nešli ke Kristu, že by ho byli nenáviděli, ale že byli zvědaví a chtěli se dodělati výsledku tam,

*) Maimonides, Gezelah, 5.

kde jiní nepochodili. Chtěli ho vehnati do úzkých námitkou proti vzkříšení těla, o nž mysleli, že se nedá vyvrátiti.

Uctivě přistoupili k Spasiteli a pravili: „Mistře, Mojžíš nám předepsal,*) zemře-li něčí bratr a zanechá-li po sobě manželku a nepozůstaví-li žádných synů, ať bratr jeho vezme si manželku jeho a vzbudí potomstvo svému bratru. Bylo pak sedm bratrů. A první pojal manželku a zemřel nezůstaviv potomstva. I pojal ji druhý a zemřel; a ani on nepozůstavil potomstva; a třetí taktéž. A tak pojalo ji všech sedm a nepozůstavili potomstva. Poslední ze všech zemřela i manželka. Či z nich tedy bude žena ta při vzkříšení, když vstanou z mrtvých? Neboť sedm jich mělo ji za manželku“.

Tento vymyšlený příběh zastupoval pravdu lidem, kteří mysleli, že mimo smysly není ani života ani štěstí. Posmívali se fariseům, kteří rozhodli, že první ze sedmi manželů dostane opět svoji manželku**) a z toho brali záminku k tvrzení, že vše umírá s tělem. Oč vznešenější byla odpověď Ježíšova! Pootevřel brány nebes a ukázal jim, o čem se jim ani ve snu nezdálo, život blažených. „Dítky tohoto světa žení a vdávají se“, pravil; „ti však, kteří budou uznáni za hodny věku onoho a vzkříšení z mrtvých, nebudou se ani ženiti ani vdávati, vždyť ani zemřelí již nebudou moci, neboť budou rovni andělům a budou syny Božími, jsouce syny vzkříšení“. Tito vyvolení, kteří se znova zrodí v neporušitelnosti, téměř jako andělé, nebudou udržovati pokolení lidského plozením ani manželstvím, neboť nic nezhyne ani

*) Deut., XXV., 5-10.

**) Sohar Gen., I. 24, 99.

v těle ani v duši a bude „Bůh všecko ve všem.“*)“

Mluvě k saduceům byl Ježíš jiným než k fariseům. Věděl, že noví tazatelé nejsou tak zlomyslní jako spíše hloupí a domýšliví. Proto se ustrnul nad nimi, neboť ve své zaslepenosti popírali svět nadpřirozený, a naznačil, že jejich blud má dvě příčiny: jednak neuznávali, že jest všemohoucí Bůh, jenž z lásky k člověku může činiti a také činit věci, jež přesahují náš rozum, špatně rozuměli Písmu a snižovali je na úroveň svých tělesných myšlenek. Jak mohli nečísti, že mrtví vstanou, když Mojžíš to zjevuje?**) Ježíš úmyslně opomenul proroky, kteří neměli u saduceů té vážnosti jako Zákon, a dovolávali se jen velikého zákonodárce, svědka Hospodinova a svrchovaného rozhodčího v otázkách víry: „O vzkříšení pak z mrtvých zda jste nečetli, co bylo vám řečeno od Boha slovy: Já jsem Bůh Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh Jakubův?“ Kdyby tito patriarchové byli jen ubohými ostatky uzavřenými v hrobě, nebylo by se zalíbilo Hospodinu zváti se Bohem chladného prachu. Co si z nich žilo tedy dále po smrti a dlelo před Věčným. „Není Bůh Bohem mrtvých, nýbrž živých“. A co pravil o praotcích israelských, řekl i o lidstvu veškerém: „Všichni žijí jemu. Vy se tedy mnoho mýlíte“, pověděl na konec, obrátiv se k saduceům.

Lid, který sledoval nový rozhovor, stál tu omámen takovou silou slova. Někteří zákoníci hlasitě projevili svůj podiv a jeden z nich chtěje se přiučiti ve škole Kristově,

---

*) I. Kor., XV., 28.

**) Vigouroux: De la croyance des Hébreux à l'immortalité de l'âme, v II. svazku díla La Bible et les découvertes modernes.

přistoupil a otázal se ho: „Mistře, které přikázání jest první ze všech?“

Byla to jedna z otázek, jež si dával každý opravdový duch uprostřed malicherných hádek v synagoze. Mistři israelští ovšem horlivě ctíli Zákon, ale učinili z mravouky bludiště bez východu, hromadili předpisy a o každém do nekonečna se přeli. Jedni dávali příkazům ústního podání přednost před příkazy Mojžíšovými. Jiní mysleli, že hlavní věcí jest držeti se přesně farisejských obyčejů. Zákoník žádal Ježíše, aby rozhodl.

Ježíš neváhal odpověděti. Řekl svým posluchačům, že mají odpověď napsanou na svém čelním lístku. Všichni nosili opravdu modlitbu, kterou dvakrát za den se modlívali zbožní židé. Počínala se hebrejským slovem „šemaa“ (slyš): „Slyš Israeli, Hospodin, Bůh tvůj, Bůh jediný jest; a milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého a z celé duše své a ze vší mysli své a ze vší síly své.“ „To jest první přikázání,“ pravil Spasitel. „Druhé pak jest podobné jemu: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého. Jiného přikázání většího nad toto není.“

Kdybychom žili jako židé v temných názorech rabínských, pochopili bychom, jak mile zazářila tato slova v duši posluchačů. I nejprostší to snadno chápali. Ve dvě věty shrnul Ježíš celý Zákon nebo lépe, převedl jej na jedinou povinnost: milovati Boha nade všecko a bližního pro Boha. Pán neukládal nevědomým a slabým břemen nesnesitelných. Nežádal, aby zkoumali Písmo. Milovati Boha a lidi byl jejich Zákon i proroci.

Učení toto potvrzovalo zákoníkovi, co tužil ve svatých knihách, i zvolal radostně: „Mistře, dobře jsi to pověděl.“ A opakoval

slovo za slovem, co řekl Spasitel: „Podle pravdy jsi pověděl, že jeden jest Bůh, a že není jiného kromě něho; a že milovati ho z celého srdce a z celého rozumu a z celé duše a ze vši síly, a milovati bližního jako sebe samého jest větší věc než všecky zápaly a oběti.“*) Tato slova Oseášova připojil zákoník k slovům Kristovým a je viděti, jak zbcžně a bedlivě studoval svatá Písma. Ježíš byl tím dojat. Pochválil ho, že moudře odpověděl, a vyzval, aby učinil ještě poslední kroky k světlu říka: „Nejsí daleko od království Božího.“

Rozhovor ten se donesl fariseům. Ti byli znepokojeni více než kdy jindy, neboť jejich vyslanci špatně dopadli, shromáždili se tedy a neklidně pozorovali toho, jemuž se již neodvažovali postavit na odpor. Ježíš je spatřil, ale tentokráte nečekal, až se ho budou tázati, nýbrž sám je oslovil. „Co se vám zdá o Kristu?“ pravil. „Čí jest syn? Řkou jemu: Davidův. I řekl jim: Kterak tedy David nazývá jej v Duchu Pánem pravě: Řekl Pán Pánu mému: Sed na pravici mé, dokavad nepoložím nepřátele tvých za podnoží nohou tvých.**) Jestli tedy David nazývá jej Pánem svým, kterak jest synem jeho?“

Nemohli odpověděti, leda by uznali původ Ježíšův. Byl synem Davidovým podle těla, jeho Pánem zplozením od věčnosti. Ale tehdy je zaslepovala vášeň a oni nepromluvili: ale „veliký zástup poslouchal ho rád.“ Od té chvíle se již nikdo neosmělil tázati Krista. Shledali, že snáze jest zahubiti ho než usvědčiti.

---

*) Os., VI, 6.

***) Ž., CIX, 1, 2.

IV. Ježíš zlořečí fariseům.

Mat., XXIII, 1-39. — Mar., XII, 38-40. —

Luk., XX, 45-47.

Tu Ježíš obrátil se k lidu a promluvil o pokrytectví učitelů israelských a navždy jim vtiskl znamení hanby řka :

„Na stolicí Mojžíšovu zasedli zákoníci a fariseové. Všecko tedy, co vám řeknou, zachovávejte a čiňte, ale podle skutků jejich nečiňte; neboť mluví, ale nečiní.

Navazují totiž břemena těžká a nesnesitelná a vkládají je na ramena lidská, sami však ani prstem svým nechtějí hnouti jimi. A všechny skutky své činí, aby je lidé viděli: roztažují modlitební řeménky své a prodlužují třepení; rádi sedí na předních místech při hostinách i v synagogách a libují si, když je pozdravují na trhu a když lidé nazývají je rabbi (t. j. mistr).“

Jaký rozdíl mezi tímto židovským světem, kde byla samá přetvářka a nadutost, a novou říší hlásanou Ježíšem! V ní jest jeden mistr, Otec, jenž na nebesích panuje, jeden vůdce, Kristus; jeden národ bratří; kdo by chtěl býti větším, jest služebníkem všech a první místa jsou vyhrazena nejnižším. A tuto dokonalost fariseové odmítali, aby hloub zapadli do svého nemravného a znemravňujícího pokrytectví! Ježíš nesnesl takové zvrhlosti a osmkrát vyřkl kletbu nad knížaty a učiteli uprostřed zástupu, jenž mlčel úžasem :

„Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že zavíráte království nebeské před lidmi; neboť sami nevcházíte do něho a těm, kteří chtějí vejíti, nedopouštíte, aby vešli.

Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že stravujete domy vdov, konajíce dlou-

hé modlitby; proto dostane se vám soudu těžšího.

Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, že obcházíte moře i zemi, abyste učinili a získali jediného novověrce, a když se jím stane, činíte jej synem pekla dvakrát spíše než jste sami.

Běda vám, vůdcové slepí, kteří říkáte: Kdo přísáhne skrze chrám, nic to není, kdo však přísáhne skrze zlato chrámové, jest povinen. Blázní a slepci! Neboť co je větší, zlato-li či chrám, který posvěcuje zlato? ... kdo přísahá skrze chrám, přísahá skrze něj i skrze toho, který přebývá v něm.

Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, kteří dáváte desátky z máty a kopru a kmínu, a opustili jste to, co jest důležitější v zákoně: soud a milosrdenství a věrnost. Vůdcové slepí, kteří cedíte komára, velblouda však polykáte.

Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, neboť čistíte pohár a misku po vrchu, uvnitř však jsou plny loupeže a nečistoty. Fariseji slepý, vyčišť prve vnitřek poháru a mísy, aby byl čist i povrch jejich.

Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, neboť podobáte se hrobům obíleným, které zevně jeví se lidem úhlednými; uvnitř však jsou plny kostí umrlčích a veliké nečistoty. Tak i vy zevně zdáte se lidem spravedlivými, uvnitř však jste plni pokrytství a nepravosti.

Běda vám, zákoníci a fariseové, pokrytci, kteří vzděláváte hroby proroků a ozdobujete pomníky spravedlivých a říkáte: Kdybychom byli žili za dnů našich otců, nebyli bychom stali se účastníky jejich v krvi proroků; a tak svědčíte proti sobě samým, že jste syny těch, kteří zabili proroky. I vy naplníte misku otců svých. Hadové, plémě zmijí, kterak utečete před soudem pekel-

ným? Protož aj já posílám k vám proroky a moudré a učitele zákona, a z těch některé zabijete a ukřižujete a některé z nich budete bičovati ve svých synagogách a pronásledovati z města do města, aby přišla na vás veškerá krev spravedlivá, která vyлита jest na zemi od krve Ábela spravedlivého až do krve Zachariáše, syna Barachiášova, kterého jste zabili mezi chrámem a oltářem. Amen, pravím vám: „Přijdou všecky věci tyto na pokolení toto.“

Třebas byla řeč Ježíšova prudká a útočná, přece on neměl tak v úmyslu proklínati, jako spíše želeťi nevěry Sionu. Dal to zajisté na jevo tím, že opakoval něžnou výčitku, kterou jsme již slyšeli: „Jerusaleme, Jerusaleme, který zabíjíš proroky a kamenuješ ty, kteří jsou posláni k tobě; kolikrát chtěl jsem shromážďiti dítky tvé jako slepice shromažďuje pod křídla kuřátka svá a nechtěl jsi? Áj, zanechá se vám dům váš pustý; neboť pravím vám: neuzříte mne od této chvíle, dokavad neřeknete: Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně.“ Smutná útěcha pro bohovražedný lid! Poslední jeho synové obrátí se na konec a zanařkají nad zločinem otců. Toť vše, co slíbil Ježíš židům, kteří naslouchali jeho slovům, a kteří se dožili rozboření chrámu a rozptýlení národa.

HLAVA TŘETÍ.

Poslední proroctví.

Mar., XII., 41-44; XIII., 1-37; XIV., 1-2, 10-11.
— Luk., XXI., 1-36; XXII., 1-6. — Mat., XXIV.,
1-46; XXVI., 1-5, 14-16.

Ježíš stál před svačyní, když zlořečil fariseům. Než sestoupil s hořejší terasy do nádvoří pohanů, usedl na prostranství přístupném ženám proti pokladnicím, kam židé ukládali dary na udržování chrámu. Pokladen zvaných „šoferot“ bylo třináct a svým ústím se podobaly širokému otvoru polnice. Byli u nich bohatí židé a ti do nich okázale vrhali štědré dary. Chudá jedna vdova přišla po nich a hodila do pokladnice dva penízky platící čtvrtinu asu. Bylo to „všecko živobytí, které měla“, Ježíš to věděl. Hned zavolal učensky a ukázal jim nuznou ženu a pravil: „Amen pravím vám: Tato vdova chudá dala více než všichni ti, kteří házeli do pokladnice; neboť všichni metali z toho, co jim zbývalo; tato však dala ze svého nedostatku všecko, co měla, všecko živobytí své“.

Tu Pán vstal a procházel nádvořími. Učenští šli za ním, a poněvadž Ježíš před chvílí předpověděl zkázu chrámu, tím více se podívovali jeho nádheře. Vše je okouzlovalo: práce vykládané, sochařské, sloupové, brány s kovovými ozdobami. Nad jejich hlavami zdvihaly se terasy jako hora z bílého mramoru a nesly štít svatyně zářící zlatem. Jeden z učensků zastavil Pána

a řekl: „Mistře, pohleď, jaké to kamení a jaké stavby!“ Jiní pak pravili, že tato velebnost plyne z darů israelských a všichni velebili památnou budovu, jež byla divem světa a chloubou Judska. Než odsouzení bylo neodvolatelné. Ježíš je opakoval výrazněji: „Amen pravím vám“, řekl, „nezůstane tu kámen na kameni, který by nebyl rozbořen“. Tak se loučil Spasitel s chrámem. O třicet pět let později sesula se tato svatyně uprostřed plamenů, aby již nikdy nepovstala. Nadarmo se pokoušel Julian, odpadlík, z nepravdy usvědčiti výrok Krista. Z rozvalin nakupených rukou Boží vyšlehl plamen a zahnal vyděšené dělníky. Vše zůstalo v sutinách a posvátné místo bylo pusto dále.

Hlouček vyšel z chrámu, překročil úžlabinu Cedronu a vystoupil na horu Olivovou. Ježíš se nahoře posadil, a ještě než odešel k Bethanii, popatřil na město, kam se měl vrátiti až na smrt. Viděl jeviště svého umučení: u nohou zahradu Getsemanskou, na hoře Sionu palác velekněží a Herodův, před sebou u chrámu soudní síň Pilátovu, v dáli Kalvarii a hrobku. Učenici zprvu nechali Mistra, když viděli, že mlčí, brzy však někteří přistoupili k němu, neboť byli znepokojeni tím, co právě uslyšeli. Byli to Petr, Jakub, Jan a Ondřej. Žádali ho, by jim zvlášť vysvětlil poslední slova. „Kdy budou tyto věci a které znamenají“ jeho příchodu a konce světa?

Ježíš neodpověděl zúplna na jejich otázku, neboť hodina, kterou chtěli zvěděti, jest tajemstvím Božím. Avšak předpověděl jim, co bylo pro ně důležité, blížký zánik židovského světa a hroznější ještě zánik světa celého. Schválně spojil Spasitel oba konce. Věděl, že pro apoštoly, kteří byli plni předsudků, jest Jerusalemem vším a jeho

zkáza zkázou světa. Toto nesprávné smýšlení trvalo až do zboření svatého města, a proto první učení žili v neustálém a bdělém očekávání. A to právě chtěl Ježíš. Měl vlastně v úmyslu poučiti a napomenouti a ne zjevovati věci budoucí. A rozhodně nebylo jeho úmyslem ukojiti lichou zvědavost a jasným vhledem do budoucnosti uvrhnouti věřící v malomyslnost neb nejisté dohady. Proto hleděl Pán zahaliti svoje myšlenky obraznou řečí, spojil události, které měly mnoho podobného, a mluvil jako ten, jenž vše vidí ve věčné přítomnosti a jemuž tisíc let jest pouhým dnem. Tento způsob zachovali i apoštolové, když kázali o proroctví Mistrově. Věrně dle Krista ukazovali svým učeníkům dva obzory, jeden bližší, druhý posunutý na konec světa, ale tak podobné liniemi, zbarvením a vzhledem, že přední plocha zdá se splývati s pozadím. Zvláště u svatého Matouše a svatého Marka má proroctví Ježíšovo tento ráz. U svatého Lukáše možno snáze rozeznati oba konce, neboť slova Mistra, která tento rozdíl naznačují, jsou pečlivě podána. Přidržíme se zvláště posledního svědectví, poněvadž dle něho určíme, co každá předpověděná událost má zvláštního.

Nejprve pověděl Ježíš, jaké znamení předcházetí bude pád Jerusalema: falešní proroci budou sváděti Judsko, stihnou je nesčetné pohromy, „války, hlad, mor, zemetřesení“; pak bude „počátek bolestí,“ pronásledování vznikající Církvě, nejslabší podlehnou trápení, bratr bude udávati bratra, otec syna, nastanou děsná pohoršení, „ustydne láska mnohých,“ víra rozšíří se zároveň se zlem a evangelium bude hlášáno po celém zpámém okrsku zemském. Taková bude první doba Církvě.

„A tehda,“ pokračoval Ježíš, „přijde konec. Když pak uzříte ohavnost spuštění (Matouš a Marek), když uzříte, že Jerusalemem obléhá se od vojska (Lukáš), tu vězte, že se přiblížilo zpusťování jeho. Tehda, kdo jsou v Judsku, utkejte na hory, a kdo na střechách, nesestupuj do domu aniž vcházej, aby vzal něco z domu svého, a kdo bude na poli, nevracej se, aby vzal roucho své. Běda pak těhotným a kojícím v oněch dnech. Modlete se, aby to nebylo v zimě neb v sobotu; neboť tehdy bude soužení veliké, jakého nebylo od počátku světa až dosavad, aniž kdy bude.“

Každým rysem líčí toto proroctví živě budoucí časy. Vskutku nikdy nenabyli svůdníci takové moci jak před obležením Jerusalema. Jednou běžel zástup lidu k Jordánu na radu Teudášovu, odnášeje si majetek a byl přesvědčen, že se řeka ihned rozestoupí, jak do ní vkročí.) Jindy zase vidělo poděšené obyvatelstvo, jak třicet tisíc židů, jež nepravý prorok zavedl na poušť, se vrací a čeká na hoře Olivové, až padnou před nimi zdi jako hradby Jericha.***) Tu činil Šimon kouzelník mnoho podvodných zázraků,****) tam opět dva synové Judy Gaubonského byli ukřižováni, že obnovili povstání svého otce.†)

To vše brzy vzrušilo Judsko. Odboj potlačovaný za Kaliguly a Klaudia vypukal za Nerona. Pověsti o bojích předešly boj a tolikeré zmatky, že žid Josef Flavius v nich vytušil předešlou ke zkáze vlasti††). I mužové velmi vážní se pozdvihli. Města

---

*) Josephus Flavius, Antiquitates, XX, 5, 1.

**) Josephus Flavius, Bellum Judaicum, II, 13, 5.

***) Sk. ap., VIII, 9, 24.

†) Josephus Flavius, Antiquitates, XX, 5, 2.

††) Josephus Flavius, Bellum Judaicum, II., 17, 10.

rozdělila se ve dvě strany. Národy a obce zuřivě se porážely. Všude tekly potoky krve: v Galii za Vindexa a Virginia, na Dunaji, v Germanii, v Bretoňsku, na perských hranicích. Kdo byl ušetřen meče, podlehl jiným ranám. Za Klaudia byl stále hlad*). Jen za podzim zhynulo v Římě třicet tisíc obyvatel morem**). Tehdy také bylo na všech stranách zemětřesení. Nebyl jen Jerusalema otřesen. Kolem Neapole kouřila již půda a zněl neblahý rachot. Kreta, Apamea, Laodicea i Řím se otřásaly v základech. A světovládný Řím nedbal výstrah tak hrozivých, naopak rozzuřil se proti učeníkům Kristovým. Jedni byli ukřižováni, jiní předhozeni šelmám, jiní baleni ve smůle a pryskyřici a večer zapalováni jako živé pochodně, aby ozařovali zahrady Neronovy***). Bylo to, jak předpověděl Mistr: celé pokolení lidské pojalo proti nim nesmiřitelné zášti.

Co se týče zkázy Jerusalema, vyplnilo se proroctví doslovně. Josefem Flaviem zaznamenaná tradice předpovídala, že město bude zpusťeno židovskými rukama. Dějepisec k tomu připisuje: „Ačkoliv zelotové nevěřili v toto proroctví, přece jej vyplnili“ †) Nedlouho potom, co Cestius obklíčil město, stal se chrám jejich tvrzí a sídlem jejich násilné vlády. Neměli dosti na krvavých půtkách, jež páchali ve sloupoví, krátili si chvíli posvátnými úkony a vylosovali vrchního velekněze. Náhoda určila nějakého venkovana, který nebyl z kmene Levi. Oblekli ho v efod a přinutili ho, aby

---

*) Suetonius, Claudius, 18.

***) Tacitus, Annales, XVI., 13.

***) Tacitus, Annales, XV., 44.

†) Josephus Flavius, Bellum Judaicum, IV., 6, 3.

konal posvátné obřady před kněžskými, kteří prolévali slzy†).

Tak se stala na svatém místě „ohavnost zpuštění“. Na toto zřetelné znamení prchli učenci, dříve než Jan z Giskaly zavřel brány jerusalemské*), než lupiči venku utáboření porubali uprchlíky, a než Titus, který přispěchal velmi rychle, zdř obehnal zlořečené město a učinil je hrobem Judska. Když byli na druhém břehu Jordánu, viděli z dálky, jak se snáší na Jerusalemu hněv veliký a poznali, že ten hrozný plen je soužení, jež předpověděl Ježíš, tak „veliké, jakého nebylo od počátku světa až dosavad, aniž kdy bude“. Za sedm měsíců zahynulo jedenáct set tisíc lidí a kdo nepadl ostřím meče, byl odveden do zajetí mezi národy. „A kdyby Pán nebyl ukrátil dnů obležení, nebyl by zachován nižádny člověk; ale pro vyvolené ukrátil těch dnů“ a to v okolnostech, kdy bylo znáti ruku Boží. A vskutku přípravy k hájení byly zanedbány, zásoby zničeny a příchod Římanů byl tak nenadálý, že jim židé vydali některá opevnění**). Bůh sám, jak se vyjádřil Titus, bojoval na straně obléhajících a urval židům jejich nedobytné hradby***).

Z tohoto líčení vybraného ze světských záznamů jest patrné, že se uskutečnila každá jednotlivost v proroctví Mistrově. Připojil k němu ještě, že „Jerusalem bude šlapán od pohanů, dokavad se nenaplní čas pohanů,“ předpovídaje tím, co pozorujeme již osmnáct století, že totiž všichni národové postupně vejdou do lůna Církve.

†) Josephus Flavius, Bellum Judaicum, IV., 3, 8.

*) Eusebius, H. E., III., 5.

***) Josephus Flavius, Bellum Judaicum, V., 1, 5; VI., 8, 4.

***) Ibid., VI., 9, 1.

A potom nadejde konec světa, jak předpověděl Ježíš. Svůdcové budou všude, tělesa nebeská se zatmí, lidé budou schnouti strachy pro hukot moře a přisbojů, moci nebeské budou se pohybovati, na nebi ukáže se kříž, znamení Syna člověka, Kristus sám sestoupí v oblacích s velikou mocí a velebností, lidstvo bude probuzeno ze spánku troubou anděla, orlové, mstitelé Boží, se shromáždí a pustí se do hříšného světa jako do mrtvoly a ohromné to divadlo rozvine se rychleji než blesk.

Udeř poslední hodina vesmíru. Ježíš pověděl, jaká znamení ji ohlásí tak zřetelně, jako „stromové, když vyhání pupence, ohlašují, že blízko jest léto.“ Ale neřekl, v kterou hodinu a den to bude, a prohlásil, že toho nevědí ani andělé v nebi, ani Syn jako člověk. Jest to tajemstvím Otce. Pokolení židovské nepomine, až se stanou všechny tyto věci, a křesťané mají žíti očekávající soud, ale nemají se ho báti, nýbrž pevně hleděti k obzoru věků a hledati tam předzvěsti vykoupení. „Bděte tedy,“ pravil, „a modlete se; neboť nevíte, kdy ten čas přijde. Jako člověk, který odcestoval opustiv dům svůj a dav služebníkům svým plnou moc, každému dšlo jeho a vrátnému přikázal, aby bděl. Bděte tedy, neboť nevíte, kdy Pán domu přijde, zdali večer, čili o půlnoci neb o kuropění neb ráno, aby přijda nenadále nenalezl vás spících! Co však pravím vám, všechněm pravím: „Bděte!“ —

Tu mohli křesťané čerpati užitek z proctví Ježíšova. Proto také obšírně promluvil o bdělosti a ukládal ji v mnoha přirovnáních a podobenstvích. „Jako totiž za oněch dnů před potopou jedli a pili, ženili a vdávali se až do dne, ve kterém vešel Noe do korábu, a nezněděli, až přišla po-

topa a zachvátila všecky," „jako osidlo“ a „jako blesk," tak bude i příchod Syna člověka. K těmto obrazům připojil dřívější podobenství, aby znova napomenul k bdělosti a věrnosti: o služebníku, který byl přistižen v nepořádku, o hřivně, kterou zakopal lenivý služebník. Ale žádné nedojalo apoštolů tak jako nové podobenství o desíti pannách.

Líčilo svatební slavnost a deset panen, družiček nevěstinych, ve svatebním průvodu. Na večer ubírají se všechny do příbytku nevěstina. Pět jich pak jest opatrných, pět pošetilých. Pošetilé vidíce svoje rozžaté lampy nemyslí na to, že jim záhy zhasnou, a nezasobí se olejem. O půlnoci nastane křik: „Aj, ženich přichází; vyjděte mu naproti.“ Všecky panny vstanou, honem dolévají lampy. Tu praví pošetilé opatrným: „Dejte nám z oleje svého, neboť naše lampy hasnou. Opatrné odpovídají řkouce: Nikoli; nedostalo by se nám i vám; jděte raději ku prodavačům a kupte sobě.“ Zatím co šly nakoupiti, přišel ženich. Ty, jež byly připraveny, vešly s ním na svatbu, a dvěře byly zavřeny. Za chvíli přišly ostatní panny a pravily: „Pane, Pane, otevři nám. Ale on odpověděl řekl: Amen pravím vám, neznám vás. Bděte tedy," pravil Mistr na konec, „neboť nevíte dne ani hodiny.“ A vrátiv se k přerušnému proroctví dokončil je obrazem posledního soudu:

Před králem nebeským, sedícím na trůně velebnosti a obklopeném anděly, shromáždí se všichni národové země a král rozdělí je od sebe jako pastýř ovce od kozlů, ovce po pravici a kozly po levici. První uslyší slova laskavá: „Pojďte, požehnaní Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa.“

A tehdy budou prokleti kozlové: „Odejděte ode mne, zlořečení, do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho.“ Tu rozpřede se slavnostní rozhovor mezi nebem a zemí. Bůh sám veřejně prohlásí slávu svých vyvolených. „Lačněl jsem,“ řekne jim, „a dali jste mi jísti, žíznul jsem a dali jste mi píti; hostem jsem byl a přijali jste mě; nahý jsem byl a přioděli jste mě; nemocen jsem byl a navštívili jste mě; v žaláři jsem byl a přišli jste ke mně.“ Spravedliví budou zmateni tolikerými pochvalami a vědouce, že toho nevykonali sami, nýbrž všemohoucí milost v nich, budou se pokorně ptáti, kdy si získali tyto zásluhy, a řeknou: „Pane, kdy jsme tě viděli lačného a nakrmili jsme tě . . . A král odpovídaje řekne jim: Amen pravím vám: Pokud jste to učinili jednomu z nejmenších bratří mých, mně jste učinili.“ A spravedliví půjdou do života věčného a zlořečení do věčného trápení.

Tu domluvil Ježíš řka: „Víte, že po dvou dnech velikonoce budou a Syn člověka bude vydán, aby byl ukřižován.“ Těmito slovy připomenul učeníkům, co se právě kulo v Jerusalemě. Když Kristus odešel, měli poražení a pokoření nepřátelé úplnou volnost. Nečekali na zstřek. Fariseové, saduceové, kněží, zákoníci, starší lidu, všichni se rozhodli, že vyvrhnou z Israele smělce, který je zahanboval a který ohrožoval jejich mír s Římany.

Na jižním svahu Sionu byl palác, sídlo velekněží. Tam měli nepřátelé Ježíšovi schůzi a Kalfáš měl předsedati. Fariseové vnesli do jednání svůj obvyklý fanatism, velekněží nevážnost k jakémukoliv přesvědčení, dvořané Herodovi náhledy zcela politické. Jaká rada, takové usnesení. Bojíce se lidu, uradili se, že vyčkají, až u-

plynou svátky, pak že j mou Krista a vydají na smrt. Než nahodilá okolnost změnila první záměr a urychlila jednání. ¶ ¶

Jidáš nešel s Ježíšem na horu Olivovou. Zůstav na nádvoří slyšel, že velitelé chrámu se táží navzájem, jak by jali novotáře, který dovedl vázati ruce náčelníkům lidu. „Co mi chcete dáti,“ pravil jim, „a já vám ho zradím?“ Poznali v něm jednoho z průvodců Nazaretského a šli s tímto návrhem k členům velerady. Ti radostně jej uvítali. Jidáš byl ihned uveden a potvrdiv svoji nabídku napřáhl ruku a žádal odměnu za svůj zločin. Židé mu nabídli a usmlouvali s ním jen třicet stříbrných, cenu jednoho otroka. Nepatrná to byla částka, ale apoštol ji shrábl a v oné chvíli „vešel ďábel do Jidáše,“ jak praví svatý Lukáš. — Za dva dny zradil Jidáš svého Boha.

HLAVA ČTVRTÁ.

Večeře Páně.

I. Židovské obřady na velikonoce.

Než budeme vypravovati o večeři, přičiž Ježíš naposledy slavil velikonoce, jest vhodno promluvití o jejich symbolických obřadech, neboť Spasitel často na ně činíarážky, a těm porozumí jen čtenář zasvěcený v obyčeje Hebreů.

Veliký svátek židovský nebyl v době Kristově tak prostý jako v prvních dobách. Marně bychom tehdy hledali židovskou rodinu, která by stojíc, s holí v ruce, s opásanými bedry, s opánky na nohou nahonem pojídala beránka obloženého hořkými saláty a nekvašený chléb. Změnily se tyto dávné obyčeje již před zajetím? Či změnily se teprve, když byli židé v Babyloně? Nevíme. Není však pochyby, že četné školy zákoníků měly po návratu pronikavý vliv na obřady velikonoční i na ostatní ustanovení Mojžíšova. Zákoníci se na oko ujímali starých zvyků, ale zatím je znetvořili a učinili z nich neúprosná pravidla. Tento úzkostlivý formalism potrval, a proto ještě dnes nacházíme v Talmudu a jeho výkladech obraz velikonoc, jak je slavil Ježíš.

Čtrnáctého Nisanu večer scházely se rodiny k předepsané večeři. Beránek v peci upečený měl podržeti tvar, jehož prorocký význam jest patrný. Byl upevněn na dvě větvičky granátňkové, neboť dřevo gra-

nátnskové nejméně podléhá teplu, jednou větvičkou byl celý protknut, druhá, kratší držela přední nohy zkříženy. Tyto přípravy děly se s úzkostlivou opatrností, ani kůstka nesměla se zlomit. Nejmenší přestoupení tohoto předpisu trestalo se čtyřiceti ranami bičem.

Účastníků večeře bývalo deset až dvacet, a když nastala noc, rozložili se na lehátkách poněkud vyvýšených, levé ramě opřeli o podušku, pravíci brali si pokrmy. Ležeti při jídle směli jen lidé svobodní. Slušelo se, aby židé ve výroční den osvobození ukázali se jako národ zbavený jakékoliv známky poroby. Hospodář bral zprvu kalich vína smíšeného s trochou vody a řekl: „Pochválen buď Pán, jenž stvořil plod vinnice!“ a všichni účastníci pak pili po řadě z toho kalichu. Tento kalich požehnal asi Ježíš na začátku poslední večeře, jak vypravuje svatý Lukáš. Mísa, naplněná vodou, a utěrka kolovaly hned potom od jednoho k druhému a všichni si umývali ruce. Umývání nohou, o kterém vypravuje svatý Jan, připíná se asi k tomuto obřadu. Když bylo po umývání, postavili stůl doprostřed.

Byly na něm rozmanité pokrmy. Vedle beránka byly hořké saláty, řechy a petržel, jako upomínka na bědy v Egyptě, pak nekvašený chléb, malý, bez chuti, protože Israelité rychle utřkali a těsto nemohlo včas vykvasiti. Řadu symbolických pokrmů doplňovalo jídlo zvané „charoset“, směs různých plodů, jablek, šků, citronů vařených v octě. Skořice a jiné kořenné přísady dodávaly mu cihlového zabarvení. Barva jídla a podlouhlý tvar talíře upomínal na maltu ve Fithomu a Ramesse. Leckdy předkládali ještě maso, jež bylo upraveno a požehnáno zároveň s berán-

kem; byla to dle předpisu Deuteronomia*) kozí nebo skopová pečeně, z níž stala se později „Chagiga“. Ale nejčastěji nechávali si tu oběť na patnáctý Nisan a příští dny. Když byla jídla před pánem domu, bral saláty, namáčel je v „charosetu“ a děkoval Bohu, že stvořil dobra pozemská, a všichni z toho jedli aspoň zvíci olivy.

Potom nalili druhý kalich a nejmladší účastník večeře žádal hospodáře, aby vysvětlil ty obřady. A on před všemi zdvihl jedno jídlo po druhém, aby dodal své odpovědi slavného výrazu, a vysvětloval jim, co každý pokrm připomíná. Beránek byl obětován, aby uchlácholil hněv nebe a anděla smrti, který přišel do Egypta, ale Israelitům neublížil. Chléb utrpení jedli za hrůz při útěku. Saláty byly trpké jako otroctví, z něhož vítězně vyšli. „Pro tyto divy“, pravil pak, „chvalme a velebme toho, jenž změnil slzy naše v radost, temnoty naše v světlo. Jemu zpívejme, jen jemu: Aleluja!“ A všichni zapěli žalmy chvály (hallel): „Chvalte, služebníci, Hospodina, chvalte jméno Hospodinovo. Budiž jméno Hospodinovo požehnáno od tohoto času až na věky. Od východu slunce až do západu chváleno buď jméno Hospodinovo“. Pěli pak žalm oslavující vítězné vyjití z Egypta až do konce: „Moře vidělo to a uteklo, Jordán nazpět se obrátil. Hory poskakovaly jako skopci a pahorkové jako beránkové ovcí. Před tváří Páně třásla se země, před tváří Boha Jakubova, který obrací skálu v jezera vod a křemeň v studnice vod“.

Při těchto zpěvech pili z druhého kalicha. — Hospodář bral pak nekvašený chléb, lámal, žehnal a rozdával. Aby si

---

*) Deut., XVI., 2.

všichni vzpomněli, že to jest chléb utrpení, jedli jen kousek obložený saláty a namočený v charosetu. Potom došlo na beránka. Byl rozkrájen, rozdělen všem účastníkům a musili jej snísti celého. Pak již se podávalo jídlo.

Potom nalil otec rodiny třetí kalich, „kalich díkyčinění“, tento kalich asi proměnil Kristus ve svou božskou krev. Když jej dopili, zapěli poslední žalmy hallelu, plné vděčnosti a radosti: „Ne nám, Hospodine, ne nám, ale jménu svému dej slávu pro milosrdenství své a pravdu svou, aby někdy neřekli pohané: Kde jest Bůh jejich? Bůh zajisté náš jest na nebi; všechno, cokoliv chtěl, učinil... Čím se odplatím Hospodinu za všechno, co učinil mi? Kalich spasení vezmu a jméno Hospodinovo vzývati budu. Ó Hospodine, já jsem služebník tvůj, já služebník tvůj a syn děvky tvé. Roztrhl jsi vazby mé, tobě obětovati budu oběť chvály“. A v posvátném opojení obrátil se Israel k celému světu, jako by jej chtěl přitáhnouti k svému Bohu: „Chvalte Hospodina všichni národové, chvalte ho všichni lidé. Neboť utvrzeno jest nad námi milosrdenství jeho a pravda Hospodinova zůstává na věky. Aleluja!“ Tu po čtvrté koloval kalich z ruky do ruky a byl konec večeře.

To byly židovské velikonoce, když je Ježíš oslavoval naposledy. Dle tohoto popisu bude snadno doplniti vypravování evangelistů. Snáže pochopíme narážky evangelia a porozumíme přeměně obrazného obřadu v nejposvátnější obřad našich tajemství.

II. Hod velikonoční.

Mat., XXVI., 17-25. — Mar., 12-21. — Luk., XVII., 7-18. — Jan, XIII., 1-22.

Ve středu neukázal se Ježíš ani v chrámě ani v Jerusalemě. Hned z rána ve čtvrtek tázali se ho apoštolové, kde budou jísti beránka; bylo pak „prvního dne přesnic“. Spasitel pominul tedy Jidáše, který měl obyčejně na starosti vydání, zavolał Petra a Jana a řekl jim: „Jděte a připravte nám beránka, abychom jedli. A oni řekli jemu: Kde chceš, abychom připravili?“ Věděli totiž, že v Jerusalemě není bezpečno.

Ježíš odpověděl: „Jděte do města a potká vás jeden člověk džbán vody nesa; jděte za ním a kam vejde, tam rcete pánu domu: Mistr praví: Čas můj jest blízko; u tebe budu jísti beránka s učensky svými. Kde jest večeřadlo mé, kde bych jedl beránka s učensky svými? A on vám ukáže večeřadlo veliké, prostřené; a tam nám připravte“.

Petr a Jan poslechli. U brány městské potkali člověka, který nosil vodu z pramenu Siloe, šli za ním a našli hostitele. Byl to nějaký učenský, jehož apoštolové neznali. Spasitel věděl, že přijde dříve než nastane doba velikonoční, a proto mu oznamil, aby měl přisbytek připraven.

Večeřadlo posvěcené eucharistickou obětí zůstalo drahým prvotní Církvi, jež měla v něm první útulek. Po z mrtvých vstání zastal tam Ježíš učensky sklíčené. Apoštolové uzavřeli se tam, když očekávali Ducha svatého, a když byl svatý Petr andělem vysvobozen, tam právě hledal svých bratrů, shromážděných v modlitbě. Jde-li dnes poutník z jihu k Jerusalemu, minaret mu ukazuje místo, kde stávalo

večeřadlo. Týčí se nad prostrannou síní, jež byla sice změněna ve středověku, zůstala však jakou byla ve čtvrtém století, když svatý Cyril Jerusalemský ji uctíval a svatý Epifan o ní pravil, že jest jednou z několika málo budov, jež byly ušetřeny po zpusťování města.

Ani za doby Ježíšovy, ani o velikonocích nebylo večeřadlo ani zdaleka tak nádherné, jak je činí naši umělci ve své obraznosti. Dle toho, co víme o židovských domech, můžeme si představit místnost s bílými zdmi, uprostřed nízký, pestře natřený stůl, jehož jedna strana byla vyhrazena pouze služebnictvu, ostatní měly lehátka. Tak bylo zařazeno večeřadlo, když Ježíš večer do něho vkročil. Dvanáct apoštolů šlo s ním a posadilo se kol něho. Jan ležel po pravici a zvrátil-li hlavu, mohl ji položit do klína. Petr ležel vedle miláčka a Jidáš nedaleko Ježíše.

Přišla hodina a srdce Ježíšovo chvělo se radostí: „S toužebností jsem žádal,“ pravil, „tohoto beránka jísti s vámi, prve než bych trpěl.“ Ale dal apoštolům na srozuměnou, že netouží po obrazném obřadu, nýbrž po skutečné oběti ve svátosti oltářní a pravil: „Pravím vám, že již nebudu ho jísti, dokavad se nenaplní v království Božím.“

Kalich, který se pil na počátku večeře, byl připraven. Ježíš vzal jej jménem učeníků, pronesl nad ním obvyklé dskučinění, smočil v něm své rty jako každý jiný hospodář a podal apoštolům řka: „Vezměte a rozdělte mezi sebe, neboť pravím vám, že nebudu již píti z plodu vinného kmene, dokavad nepřijde království Boží.“ Ježíš nemluvil tu již o Eucharistii, nýbrž o nebeské blaženosti, a plod vinné révy, z něhož měl píti až v nebesích, zobrazoval bla-

ženost, po níž toužebně vzdychal žalmista :
„A kalich můj opojující jak znamenitý
jest!“*)

Myšlenka na věčné velikonoce neza-
brala Spasitele, aby zapomněl na ty, jež
zanechával na zemi. „Ježíš věda, že přišla
hodina jeho, aby z toho světa odešel, mi-
lovav svoje, kteří byli na světě, pomiloval
je na výsost,“ až příšlňně, a chtěl vyko-
nati všemohoucí zázrak lásky, který by
uchvátil srdce lidská navždy. Okolnosti
byly slavnostní. Svatý Jan s oblibou je u-
vádí: Slavnost velikonoční se počínala,
ďábel tu byl, pán Jidáše Iškariotského ; nad
večeřadlem otvíralo se Ježíšovi nebe. Viděl
tam, že „Otec dal mu v ruce všecko.“ A
to šťastné „všecko“ si označuje Církev
známkou vyvolených. Věděl, že vyšel od
Boha a půjde k Bohu. Chtěl ještě dáti li-
dem nejvyšší záruku své lásky. Dříve však
si přál pokořiti se před nimi na důkaz,
v jak hluboké pokoře se vtělil a chce se
dáti za pokrm.

Když si měli mýti ruce, jak řád slav-
nosti ukládal účastníkům večeře, povstal
Ježíš od stolu, odložil svá roucha, a vzav
vlněný šat opásal si bedra. Potom nalil
vody do umyvadla a jal se umývati uče-
nskům nohy a utíratí je lněným šatem,
jímž byl opásán.

Petr byl první, a když spatřil Mistra,
jak se před ním shýbá, zvolal: „Pane, ty
mně myješ nohy? Ježíš odpověděl a řekl
jemu: Co já činím, ty nevíš nyní, ale zvíš
potom.“ Tím dával tušiti, že toto umývání
jest jen symbolem, obrazem Vykoupení,
jež smývá naše hříchý. Petr však stál na
svém a nechtěl, aby se Mistr pokořoval a
pravil: „Nebudeš mně mýti nohou na věky.“

*) Ž., XXII, 5.

Aby se nebránil, řekl mu Ježíš: „Nemyji-li tebe, nebudeš msti podslu se mnou.“ Petr porozuměl hrozbě a dle své horoucí povahy zvolal: „Pane, netoliko nohy mé, nýbrž i ruce a hlavu.“ Ježíš krotil nadšení apoštolovo a pravil: „Kdo se vykoupal, nepotřebuje leč jen nohy si umýti, ale jest čist celý.“ Tak to bylo s apoštoly. Když byli umyti z těžkých hříchů, zbývalo jim, aby se před Večeří očistili z menších skvrn. Nicméně byl mezi nimi jeden nečistý a tu Ježíš nejmenovav Jidáše skrytě varoval ho, aby věděl, že zná jeho zločin: „I vy jste čisti, ale ne všichni.“ Zrádce nedbal a nechal Pána, aby se přiblížil, nalil vodu na nohy, dotýkal se jich svýma rukama, a setrval v necitelné lhostejnosti.

Když bylo po umývání, oblékl si Ježíš svá roucha, položil se znova na lehátko a pravil: „Vste-li, co jsem vám učinil? Vy mne nazýváte Mistrem a Pánem; a dobře pravíte. Jsemť zajisté. Jestliže tedy já, Pán a Mistr váš, umyl jsem vám nohy, i vy máte jeden druhému nohy umývati. Příklad zajisté dal jsem vám, abyste i vy činili tak, jako jsem já učinil vám.“

„Jako jsem učinil vám,“ řekl Pán, ne „co jsem učinil vám.“ Máme napodobiti ne tak skutek sám jako sebezapření Ježíšovo. Umývání nohou bylo znamením jeho poslání, neboť v ponížení a v podobě služebníka přišel na svět, aby očistil lidstvo. Tato pokora a toto ponížení jest zákon, který Kristus svým apoštolům dával. — A opravdu, dával jej právem, an pravil: „Není služebník větším nad pána svého, ani posel větším nad toho, který jej poslal. To-li víte, jste blahoslaveni, jestli to budete činiti“.

Všichni apoštolové neměli poznati štěstí. Ježíš to opakoval: Všichni nebyli čisti

a slovo Písma naplní se co nevidět: „Kdo jí se mnou chléb, pozdvihne proti mně patu svou.“ Těmito slovy narážel Pán na zločin Achitofele, rádce Davidova, který se nebál účastniti vzpoury Absolonovy.*) Tento moudrý Israelita býval jako Jidáš spoluhodovníkem svého pána, ale spiknutí jeho bylo zmařeno a on se v zoufalství oběsil. Ježíš uvedl událost tu apoštolům na mysl, aby snad odpad jednoho z nich neotřásl jejich víry. „Již nyní pravím vám,“ řekl, „prve než se stane, abyste, když se stane, uvěřili, že já to jsem.“

Ježíš nemohl nemyslet na tuto zradu. Myslíl, jakou důstojnost Jidáš má a zne-
svěcuje, důstojnost tak velikou, že přijmouti jednoho z apoštolů znamenalo přijmouti Krista, přijmouti Otce, který ho posílal, i zkormoutil se v duchu a na chvíli se odmlčel, jakoby váhal odhaliti pravdu. Brzy však pravil: „Amen, amen pravím vám: Jeden z vás mne zradí.“ Apoštolové udiveně se na sebe dívali nevědouce, o kom mluví, a počali zarmouceně říkati: „Zdali já jsem to, Pane?“ Jidáš mlčel. Ježíš odpověděl: „Jeden ze dvanácti, který se mnou omáčí ruku v míse.“ Více učeníků se asi dotýkalo jídla v tom okamžiku. Nebylo tedy jisto, kdo je zrádcem. Ještě jednou varoval ho Mistr a ukázal mu, jaká propast ho již již pohlcuje. „Syn člověka sice jde,“ pravil, „jakož psáno jest o něm, ale běda člověku, skrze něhož Syn člověka bude zrazen; lépe by mu bylo, kdyby se byl nenarodil člověk ten.“

Apoštolové byli poděšeni těmi hrozbami a neosmělovali se již vyptávati Pána a tázali se vespolek, o kom mluví. Nikdo však nemyslíl na Jidáše. Zrádce ptal se

---

*) II. Král., XV, 12, 31; XVI, 15, 21-23; XVII, 1-23.

jako ostatní: „Zdali já jsem to, Mistře? Dí mu Ježíš: Ty jsi řekl.“

Odpověď tu pronesl Pán šeptem, Jidáš ji zaslechl, ale zůstal bez citu jako dříve. Nic už jím nedovedlo hnouti, zatvrdil se v zločinu. A když bral Ježíš do svých rukou chléb eucharistický, zcela jistě věděl, že jeho tělo a krev budou znesvěceny. Pán zjevil svatému Pavlovi, co se stalo při poslední večeři a připomenul mu, že se konala v této smutné noci, noci zrady: „V té noci, ve které byl zrazen, vzal chléb.“*)

III. Ustanovení nejsvětější svátosti.

Mat., XXVI, 26-29. — Mar., XIV, 22-25. — Luk., XXII, 19-23. — Jan, XIII, 23-30.

Večeře blížila se ke konci. „Když pak ještě !večeřeli, Ježíš vzal chléb a učiniv díky požehnal jej.“ Dle obřadů hostiny velikonoční měl být celý chléb rozlámán před jídlem. Ježíš tedy rozlomil chléb, který měl v rukou a zlomky podával apoštolům řka: „Vezměte a jezte. Toto jest tělo mé, které se za vás vydává.“

Za hlubokého ticha byla pronesena tato slova a bylo to zajisté ticho úžasu, avšak zároveň ticho pokorné a oddané víry, neboť všichni živě si vzpomínali na slib, který dal Pán na břehu jezerním: „A chléb, který já dám, tělo mé, jest za život světa. Tělo právě jest pokrm a krev má právě jest nápoj.“**) Možná, že Jidáš potajně reptal jako kafarnaumští, ale ostatní apoštolové nikoliv. Oni nepochybovali. Jim nebylo slovo Ježíšovo ani obrazem nemajícím

*) I Kor., XI, 23.

**) Jan VI, 52, 56.

smyslu ani temným srovnáním. Ukazovalo jim, že pod způsoby chleba jest tělo Boha člověkem učiněného.

Zlomky přesného chleba v tělo Ježíšovo proměněné ležely na míse na stole. Každý si bral svůj díl a vedle svatokrádeže bylo při tomto prvním přijímání čisté spojení a svaté nadšení. „Kdo pak neví, že člověk v záchvatu lidské lásky se ztravuje, že se užívá, že by chtěl sloučiti se všemi způsoby . . . i zuby urvat, co miluje, aby toho požíval, aby se tím naplnil, by se s tím spojil, tím žil? Co jest v tělesné lásce vášeň a bezmocnost, v lásce Ježíšově jest pravda a mírnost. Vezměte a jezte; toto jest tělo mé. Jezte, polykejte, ne kousek, nýbrž celek.“*)

Ježíš právě dal sebe sama celého a než proměnil víno, pravil ještě, aby to vyznačil: „To čiňte na mou památku.“ Měl však ještě dokonaleji vyjádřiti svou smrt a naznačiti, že bude obětovati nejen své tělo, ale i svou krev. Pohledme, jak to učinil.

Večeře byla u konce. Právě byl nalit třetí kalich, „kalich důkůčinění“, z něhož se pilo před posledními zpěvy. Ježíš jej vzal, požehnal a podáváje apoštolům pravil: „Pijte z toho všichni, neboť toto jest krev má Nového Zákona, která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů“. Svatý Lukáš to praví kratěji: „Tento kalich jest nová úmluva v mé krvi, který se za vás vylévá.“ —

Byla tedy v tom kalichu krev, jež měla brzy léci a dokonati novou smlouvu. Ježíš viděl kol sebe jen smrt a k proměnění vína připadla mu právě slova Mojžíšova, neboť Mojžíš také krví zpečetil starou

---

*) Bossuet, Méditations sur les Évangiles: La Cène, I partie, XXIV jour.

smlouvu*). Ale v léže době dával svým milým v kalichu pramen věčného života: „Ale pravím vám: Od této chvíle nebudu pít z tohoto vinného kmene až do onoho dne, kdy jej budu pít s vámi nový v království Otce mého. To čiňte, kolíkrátkoli pít budete, na mou památku“.

Ke konci těchto slov spatřil pohled Jidášův. „Avšak hle“, pravil, „ruka zrádce mého jest se mnou při stole“. A proklev svatokrádce opakoval: „A syn člověka jde sice tak, jakož uloženo jest, ale běda člověku tomu, skrze něhož bude zrazen“. Tu se apoštolové zachvěli a opět se tázali, kdo z nich se dopustí toho činu.

Tu jeden z nich, kterého Ježíš miloval, naklonil se Mistrovi k prsům a pokusil se čísti mu v očích. Petr zpozoroval důvěrnou polohu Janovu a myslil, že ví všechno. Posunkem nebo slovem, kterého Jan snad ani neslyšel, ale jemuž porozuměl, se tázal: „Kdo to jest?“ Jan dosud nevěděl. „Pane“, tázal se, „kdo jest?“ Ježíš odpověděl: „Ten jest, komu já namočenou skývu podám“, a namočiv skývu podal Jidášovi, synu Simona lškariotského. „A po té skývě vešel do něho ďábel. I řekl jemu Ježíš: Co činíš, učiň rychleji“. Avšak nikdo ze stolujících nevěděl, k čemu to řekl jemu. Poněvadž totiž Jidáš měl měšec, domnívali se někteří, že mu řekl Ježíš: „Nakup, čeho nám jest potřebí ke dni svátečnímu, aneb aby dal něco chudým“. Jedině Jan porozuměl. Viděl, že zrádce přijal chléb, a hned se zvedl a odešel. „Byla pak noc“, dodává. Jidáš právě vcházel do věčných temnot.

*) Exod. XXIV., 8.

IV. Ježíš předpovídá pád Petru v. Jan, XIII, 31-38. — Luk., XXII, 24-38.

Když Jidáš zmizel, Ježíš myslil již jen, jak spasen bude svět, a jak tato zrada oslaví Boha, a oddal se radosti: „Nyní jest oslaven Syn člověka a Bůh oslaven jest v něm. Ano, ihned jej oslaví.“

Apoštolové nepochopili plně, co mluví Pán těmito slovy, věděli jen, že předpovídá svoji smrt, i projevili nad tím svůj bol, a Ježíš je utěšoval s něhou opravdu mateřskou: „Synáčkové, ještě maličko jsem s vámi. Budete mne hledati, a jakož jsem řekl židům: Kam já jdu, vy nemůžete přijíti, tak pravím nyní vám. Prikázání nové dávám vám, abyste se milovali vespolek. Po tom poznají všichni, že jste učeníci moji, budete-li míti lásku jedni k druhým.“ Hodnotu tohoto božského naučení poznali apoštolové, až se povznesli nad zákon Mojžíšův a měli všechny lidi za své bratry milující je více než sebe a našli v této lásce mír a radost, které dosud neznali.

Ježíš mlčel a nechal učeníky, aby našli zálibu v novém příkazu. Ale Petr záhy přerušil mlčení. Z toho, co právě slyšel, nejvíce ho dojalo, že Mistr od nich odejde. Nedovedl se udržeti a pravil mu: „Pane, kam jdeš? Ježíš odpověděl: Kam já jdu, nemůžeš nyní za mnou jít, půjdeš však později.“ Těmi slovy naznačil budoucnost Petrovu: jeho domýšlivost a pád, jeho oddanost a utrpení v poníženosti. Ne porozuměl mu odvětil: „Proč nemohu nyní za tebou jít? Život svůj dám za tebe.“ Ježíš odpověděl: „Život svůj dáš za mne? Amen, amen pravím tobě: Nezapírá kohout, dokavad mne nezapřeš třikráte.“ Tu odmlčel se Pán znova.

Předpověď pokořila Petra. Zůstal sklíčen, jakoby klesl s výšiny, na kterou ho povznesl jeho Mistr. Apoštolové to tak chápali, neboť ihned se dotazovali, komu připadne přednost, jíž nebyl Šimon hoden. Počali se přísti a u téhož stolu, u něhož právě Pán podal svým apoštolům své tělo a svou krev, musil zakročiti a potlačiti jejich ctižádost. „Králové národů panuj nad nimi,“ pravil, „a ti, kteří mají nad nimi moc, nazývají se dobrodinci. Ale vy ne tak, nýbrž kdo jest mezi vámi větším, buď jako menší, a kdo jest v čele, buď jako služebník. Neboť kdo jest větší, ten-li, který stoluje, či-li ten, jenž přisluhuje? Zda-li ne ten, který stoluje? Ale já jsem ten, který přisluhuje.“

Řeč o pokoře, jíž příklad právě dal, nedotkla se hrubě těchto tělesných lidí, neboť Pán hned jim postavil před oči, jaké odměny se dostane těm, kteří budou s ním trpěti. Království jim jest vyhrazeno. V království tom budou hostiny a všichni budou jísti a píti. Budou tam i stolice, na nichž sedíce budou s ním souditi dvanáct pokolení israelských.

Apoštolové přijímali tyto sliby s tichou radostí. I Petr naslouchal, byl však zkomoucen předpovědí Mistrovou. Ježíš postřehl, že je smuten a pravil: „Šimone, Šimone, hle, satan vyžádal si vás, aby vás třábil jako pšenici, ale já jsem prosil za tebe, aby nepřestala víra tvá, a ty někdy obrátě potvrzuj bratry své.“ Pán hleděl povznésti knížete apoštolů na bývalou výši. Nejen že za něho zvláštním způsobem prosil, sliboval mu, že bude msti neochvějnou víru, tak pevnou, že posílí i jeho bratry a učiní ho neomylným nástrojem pravdy. A za tolik milostí žádal ho jen, aby svou neporovnatelnou velikost založil

na pokoře. A Petr opět neporozuměl. Ve své domýšlivosti stál na svém, vychloubal se odvahou a pravil sám o sobě: „Pane, s tebou jsem hotov i do žaláře i na smrt jíti.“ Tu Mistr znovu mu předpověděl jeho pád: „Petře (t. j. skálo),“ pravil, připomínaje tímto obrazným jménem pevnost, již v něm marně hledal, „Petře, pravím tobě, že dnes kohout nezazpívá, dokavad třikrát nezapřeš, že mě znáš.“

Nebyl však ohrožen pouze náčelník apoštolů. I stádo bude za krátko rozptýleno a zbaveno pastýře. Ježíš jim to oznámil řka: „Když jsem vás poslal bez měšce a bez mošny a bez obuvi, zdaliž jste měli v čem nedostatek? A oni řekli: V ničem. I řekl jim: Ale nyní, kdo má měšec, vezmi jej, podobně i mošnu, a kdo nemá, prodej plášť svůj a kup meč. Neboť pravím vám, že musí se na mně naplniti ještě toto Písmo: A s hříšníky počten jest.“*)

Bylo to jen napomenutí, aby byli připraveni k duševnímu zápasu. Apoštolové se domnívali, že mluví o nějakém zcela blízkém nebezpečení, a proto mu řekli: „Pane, hle, dva meče jsou zde.“ Ježíš se zarmoutil, když viděl, že učenci jeho opět mu špatně rozumí, odsunul meče a řekl: „Dosti jest,“ a přerušiv rozmluvu pomýšlel již jen, jak by mysl jejich utvrdil.

---

*) Is., LIII, 12.

HLAVA PÁTÁ.

Poslední řeči Ježíšovy.

I. Řeč po poslední večeři.

Jan, XIV. — Mat., XXVI., 30. — Mar., XIV., 26.

Obec prvních křesťanů věděla o hostině velikonoční asi jen to, co jsme právě vypravovali. Avšak ke konci prvního století připojil Jan Evangelista ke svědectví svých předchůdců, co Ježíš mluvil po poslední večeři. Nebyla to vlastně řeč, nýbrž řada rozmluv Ježíše s apoštoly. Není sice v těch rozmluvách nic nejasného, ale bylo by přece potřebí vylíčiti i posuňky, přízvuk, pohledy, jimiž Mistr mnohou myšlenku učinil úplně jasnou. Pero ovšem nedovede tak podati lidskou řeč, ale svatý Jan měl jiný úmysl. Jako v ostatních částech evangelia se snaží ukázati, že Ježíš byl Synem Božím, tak i na tomto místě připomíná jen ty myšlenky Mistrovy, které účelně upevňují toto dogma, a pomíjí mnoho věcí vedlejších, jež bychom sice rádi znali, které se však nehodily ani jeho povaze ani účelu, pro který psal. Možná také, že božská naučení byla v jeho paměti jak obrazy, jež časem vyblednou. Četné podrobnosti a méně důležité rysy zmizely. Obrazu chyběl hlavní nákres, jímž vše se jednotí a ztělesňuje. Než některé velké linie ostře vystupovaly z této zdánlivé nejasnosti a jistá slova Kristova vynikla. Miláček Páně odkázal je Církvi, jak je rozjímal po smrti

Mistrově; uchvacují tím více, že jsou osamocena, a otevírají hloubky závratné.

První z těchto rozmluv byla ve večeradle. Pán chtěl apoštoly připravit na události zcela blízké, a proto jim přikázal, aby se nermoutili, by věřili v Boha, by věřili v něho, neboť on je opouští, aby jim připravil jeden z mnoha přísbytků, které jsou v domě Otcově. „Kdyby ne“, pravil, „byl bych vám to řekl, neboť jdu, abych vám připravil místo. A jestli odejdu a připravím vám místo, přijdu zase a vezmu vás k sobě, abyste i vy byli, kde jsem já. A kam já jdu, všete i cestu znáte“.

„Řekl mu Tomáš: Pane, nevíme, kam jdeš; i kterak můžeme znáti cestu?“

Ježíš řekl jemu: Já jsem cesta a pravda a život; nikdo nepřichází k Otci leč jen skrze mne. Kdybyste byli poznali mne, byli byste poznali i Otce mého; a od této chvíle poznáte ho a viděli jste jej“.

Filip prostodušně odvětil: „Pane, ukaž nám Otce a dostačí nám“. Co chtěl viděti apoštol ten, jenž se oddával židovským snům? Nějaký zjev, podnož Hospodinovu jiskřící leskem sašrů, ohnivý přízrak, jenž by věnčil jejich čelo jako čelo Mojžíšovo? Tři léta chodil Filip ve šlépějích Syna Božského, ale nepochopil ještě, že Kristus a Otec jsou jedno. A proto zvolal Pán zarmouceně: „Tak dlouhý čas jsem s vámi a nepoznali jste mne, Filipe? Kdo vidí mne, vidí i Otce“. A ukázal, že jeho slova i skutky jsou něčím zjevně božským, aby z nich poznati mohli, že jest všemohoucím Bohem.

Potom se obrátil ke všem a slíbil jim, že jich nenechá sirotků, že přijde zase k nim a sešle od Otce pomocníka, Ducha svatého. Tento Duch pravdy zůstane s nimi navždy a dá jim tak velikou moc, že budou

činiti takové skutky jako Mistr, ba ještě větší, a že začkoliv budou prositi ve jménu jeho, bude jim dáno. Slíbil jim ještě, že po jeho zmrtvých vstání budou žítí božským životem jako on: „Já jsem živ, i vy živi budete. V ten den vy poznáte, že já jsem v Otci svém a vy ve mně a já ve vás“. Těchto milostí se jim dostane, zachovají-li přikazy Páně a tak mu osvědčí lásku: „Miluje-li kdo mne, Otec můj bude ho milovati, i já budu jej milovati a zjívím se mu“.

Tu ještě jeden ze dvanácti přerušil Pána. Byl to Juda, nikoliv Juda Iškariotský, nýbrž Tadeáš, bratranec Ježíšův. „Pane“, pravil, „co se stalo, že se hodláš zjevití nám a ne světu?“ Juda si jistě myslel, že Mesiáš bude mocným a velikým vládcem, a že vystoupí okázale. Přál si, aby Spasitel byl slavným mužem, soudcem národů, králem a dobyvatelem, jehož panství by oslnilo svět. Ježíš nevyvracel těchto jeho přeludů, nýbrž rozváděl dále své myšlenky řka: „Miluje-li kdo mne, slovo mé zachovávatí bude, a Otec můj bude ho milovati, i přijdeme k němu a přisbytek u něho si učiníme“. Toto podivné přebývání Boží uprostřed lidu bylo známkou příchodu Mesiášova. Židé očekávali to znamení a doufali, že místo oblaku, který tak dlouho zastiňoval svaté místo, sám Hospodin zjeví se ve své nádheře a bude bydletí mezi nimi, jak slíbil Mojžíš*). Ježíš dal věštbě pravdivý smysl řka, že Bůh bydlí takto jen v srdci těch, kteří ho milují a za svou věrnost zasluhují, by se jim zjevil.

Mistr nedoufal tehdy, že apoštolové pochopí tak vznešené pravdy. Proto řekl ještě: „Toto mluvil jsem vám u vás zůstá-

---

*) Exod., XXV., 8; XXIX., 45; Lev., XXXI., 11.

vaje. Utěšitel pak, Duch svatý, kterého Otec pošle ve jménu mém, ten vás naučí všem věcem a připomene vám všechno, co jsem mluvil vám“.

Konečně se měl Spasitel rozejíti se svými učensky, i pravil jim na rozloučnou: „Pokoj svůj zůstavuji vám, pokoj svůj dávám vám; ne jako svět dává, já vám dávám. Nermuť se srdce vaše, aniž se strachuj, slyšeli jste, že já jsem vám řekl: Jdu a přijdu zase k vám. Kdybyste mě milovali, radovali byste se, že jdu k Otci, neboť Otec větší jest mne. A nyní pověděl jsem vám to, prve než by se stalo, abyste, když se stane, uvěřili. Již nebudu mnoho mluvit s vámi, neboť přichází kníže tohoto světa“.

Těmi slovy mnil Pán Jidáše. Viděl ho, jak posedlý ďáblem blížil se k večeřadlu. „Přichází“, volal, „kníže tohoto světa a na mně nemá ničeho, avšak aby svět poznal, že miluji Otce a tak činím, jak mi Otec přikázal“. A povstav pravil apoštolům: „Vstaňte, pojďme“. Zpěvy hallelu byly dopěny a Ježíš provázen učensky vykročil k bráně městské.

II. Co mluvil Ježíš cestou do zahrady Getsemanské.

Jan, XV., XVI. — Mat., XXVI., 31-35. — Mar., XIV., 27-31.

Ježíš ubíral se do zahrady Getsemanské, kde se obyčejně modřoval. Opustiv večeřadlo a jižní svah Sionu dal se nejkratší cestou k hoře Olivové a prošel otevřenou branou na jihu města a pak údolím Cedronu. Na této cestě u pramenů Panny Marie a Siloe jest úbočí pahorku Ofelu se zahradami. Tam asi byly vinice, jimiž se nadchl Spasitel k poslednímu rozhovoru.

Za branou měl Ježíš opět klid a samotu. Na cestě smrtelné úzkosti se zastavil u vinic, s nimiž rád srovnával království nebeské. V této roční době měla vinice snítky. Révové větve již dvakrát čistěné ležely na zemi, jedny suché k spálení, druhé ještě trochu zelené. Měsíc v úplňku, a nebo aspoň trní a osení, jež hořívало přede žněmi na polích, ozařovalo krajinu. Ježíš spatřiv vinice pravil k učeníkům:

„Já jsem vinný kmen pravý a Otec můj jest vinař . . . vy jste ratolesti . . . Zůstaňte ve mně a já ve vás. Jako ratolest nemůže nésti ovoce sama od sebe, nezůstane-li ve kmeni, tak ani vy, nezůstanete-li ve mně.“

Rozváděje toto srovnání ukázal Ježíš na neplodnou ratolest, jež „uschne a seberou ji a vrhnou na oheň a bude hořeti.“ „Ratolest, která nese ovoce,“ ořeže nebeský vinař, tne do živého, očistí ji, otrhá až po květ, vysiluje-li přišliš rostlinu a ubírá-li plodům šťávy. Ježíš zapřísahal apoštoly, aby zůstali spojeni s božským kmenem, neboť tak bude oslaven jeho Otec, a kdykoliv se budou modlití v této jednotě, budou vyslyšeni, a láska k jejich Spasiteli bude plnití duši jejich radostí. Žádal je také, aby se milovali navzájem a dle jeho příkladu byli i ochotni umřítí jeden za druhého. To bylo po výtce „jeho přikázání,“ neboť větší lásky nemá nikdo nad tu, aby kdo položil život svůj za své přátele.“ A když dával Spasitel toto přikázání, prohlásil, že jim zjevuje vše, co zvěděl od svého Otce, že s nimi nejedná již jako se služebnicky, nýbrž jako s přáteli, vyvolenci Božími, kteří zasazeni byli v jeho vinici, aby rostli a nesli věčné plody.

Křesťané mají milovati všechny lidi jako své bratry, ale nemají naděje, že jim bude

láska jejich splacena, neboť budou navždy světem nenáviděni. Ježíš pověděl apoštolům, že tato nenávisť je po jeho příchodu neomluvitelná, a že padne na všechny, kdo vyznávají budou jeho jméno, a v nich stíhati bude jeho Otce a jej samého. „Jestliže svět vás nenávidí, vězte, že mne nenáviděl prve nežli vás. Kdybyste byli ze světa, svět by miloval, co jeho jest; poněvadž však ze světa nejste, nýbrž já jsem vás vyvolil ze světa, proto vás svět nenávidí. Pamatujte na to slovo, které jsem já řekl vám: Není služebník větší nežli pán jeho. Jestli mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati,“ doložil smutně. „Jestli mé slovo zachovali, i vaše budou zachovávatí.“

Ježíš obrnil je tak předem proti pronásledování, a potom jim pověděl, jak bude kruté: Nesmiřitelná nenávisť k náboženství bude je vztekle potírat, synagogy se zavrou před nimi, každý, kdo je zahubí, bude mysliti, že přináší Bohu příjemnou oběť, a tyto zločiny budou páčány v zaslepené horlivosti: „Ale tyto věci mluvil jsem vám,“ pravil Mistr na konec, „abyste, když přijde hodina jejich, rozpomenuli se, že jsem je vám pověděl. S počátku jsem vám těch věcí neřekl, neboť jsem byl s vámi. Nyní však jdu k tomu, jenž mne poslal.“

Ježíš už dříve předpovídal učeníkům, že budou pronásledováni, ale nikdy jim ještě nevyjevil, že celý svět se proti nim rozzuří, že nejen pohané, i synové israelští je zahrnou kletbami a že každý, kdo vydá je na smrt, domnívati se bude, že by tím Bohu sloužil. Těmito předpověďmi tak se zděsili, že Pán počal je těšiti řka:

„Nyní však jdu a nikdo z vás neptá se mě: Kam jdeš? Ale že jsem vám ty věci mluvil, zármutek naplnil srdce vaše. Ale já pravdu pravím vám: Jest vám užitečno,

abych já odešel, neboť neodejdu-li, Utěšitel nepřijde k vám; odejdu-li, pošlu ho k vám." A vyložil posláni Ducha svatého, který „přijde usvědčí svět z hříchů, že nevěří“ v Ježíše, „ze spravedlnosti,“ že jde k Otci, aby tam došel slávy, již oko lidské nevidělo, „ze soudu pak, že kníže tohoto světa již jest odsouzen.“

„Ještě mnoho mám mluvití vám,“ pokračoval Ježíš, „ale nemůžete nyní snést. Když však přijde onen Duch pravdy, naučí vás všeliké pravdě, neboť nebude mluvití sám od sebe, nýbrž co uslyší, bude mluvití a přístí věci zvěstuje vám. On mě oslaví, neboť z mého vezme a zvěstuje vám. Všecko, cožkoliv má Otec, mé jest; proto jsem řekl: z mého vezme a zvěstuje vám.“ Těmito slovy odhalil tajemství vnitřního života Božského a zjevil podstatu nejvyšší Trojice, různost osob a vnitřní jejich spojení.

Ježíš nemluvil dlouho o pravdách tak vznešených, ukončil dlouhý rozhovor a připomenul, že se blíží čas zkoušky i útěchy: „Maličko a neuzřete mne, a opět maličko, a uzřete mě, poněvadž jdu k Otci.“

V té chvíli se asi dal na cestu k zahradě Getsemanské. Apoštolové ho provázeli a myslili na to, co právě slyšeli. „Co jest to“, šeptali mezi sebou, „co nám praví: Maličko a neuzřete mne, a opět maličko a uzřete mě, a: poněvadž jdu k Otci?“ Slovo „maličko“ nešlo jim do hlavy. Kterak mohli předvídati, že kříž Ježíšův co nevidět se stane vstězstvím? Omrzelo je přemítati, i přistoupili k Mistru, aby se ho tázali. Než on je předešel. „O tom se tážete mezi sebou“, pravil, „že jsem řekl: Maličko a neuzřete mne, a opět maličko a uzřete mě? Amen, amen pravím vám: Vy budete kvíliti a plakati, ale zá-

rmutek váš obrátí se v radost. Žena, když rodí, zármutek má, neboť přišla hodina její; když však porodila dítě, již nepamatuje na bolest pro radost, že se narodil člověk na svět. Tak i vy máte nyní zármutek, avšak opět vás uzřím a radovati se bude srdce vaše a radosti vaší nikdo neodejme od vás“. Potom vylíčil, jak se budou radovati po jeho z mrtvých vstání, a zdálo se, jako by mluvil ne tak o lidech žijících na zemi, jako o blažených v nebi, tak dokonalá měla býti ta radost. „A v ten den“, pravil, „nebudete se mě tázati po ničem. Amen, amen pravím vám: Budete-li zač prositi Otce svého ve jménu mém, dáť vám. Až dosavad jste neprosili za nic ve jménu mém; prostě a vezmete, aby radost vaše byla úplná“. Pokud nebyl Ježíš oslaven, nebylo možno modliti se ve jménu jeho, teprve křesťanům se dostává v říši Ducha svatého té milosti, a oni plně se mohou radovati, neboť jistě budou vyslyšeni, kdykoliv se modlí ve jménu Pána Ježíše.

Pán vyložil apoštolům smysl slov: „Maličko a neuzříte mne, a maličko a uzříte mě“ a řekl jim, co znamená věta: „jdu k Otci“. Pravil: „Toto jsem k vám mluvil v podobenstvích; přichází hodina, kdy nebudu již mluvit vám v podobenstvích, nýbrž zjevně budu vám zvěstovati o Otci“. Učinil to tím, že zopakoval, čemu tolikrát učil, že i když přišel jako člověk na zemi, setrval jako Bůh v lůně Otcově a že i když vyšel z něho, nemůže býti déle od něho odloučen. Až Ježíš vstane z mrtvých, nabude opět slávy, jež jest podstatnou částí jeho bytosti, a oslaví lidství, jež obnovil v milosti Boží. Ta obnova slávy bude úplná, tak že nebude třeba, aby prosil Otce za ně. Jeho vlastní Otec je miluje, protože milovali Krista a věřili, „že vyšel od Boha“.

„Vyšel jsem od Otce“, končil Ježíš, „a přišel jsem na svět; opět opouštím svět a jdu k Otci“.

Třeba učenci jen nedokonale porozuměli jeho slovům, přece velmi se zaradovali, když slyšeli, že nadešel čas, kdy všechna pravda sama vyjde. „Aj, nyní mluvíš zjevrě“, pravili, „a žádného podobenství nepravíš; nyní víme, že znáš všechno a nemáš zapotřebí, aby se tě kdo tážal, proto věříme, že jsi od Boha vyšel“. „Nyní věříte?“ odvětil smutně Ježíš věda, co v té poslední chvíli musil vynaložiti, aby v nich vykřesal jiskérku víry: „Aj, nyní přichází hodina a již přišla, že se rozprchnete jedenkaždý do svého a mě samotna necháte; ale nejsem sám, neboť Otec jest se mnou“, pravil Ježíš s očima k nebesům pozdviženýma.

Tuto předpověď naznačuje svatý Jan jen zkrátka, ale jiní svědkové ji podávají podrobněji. Svatý Matouš praví, že to bylo na cestě k zahradě Getsemanské, když Ježíš oslovil učensky, kteří ho provázeli, takto: „Vy všichni se pohoršíte nade mnou této noci; neboť psáno jest: Bůh budou pastýře a rozprchnou se ovce stáda. Ale když vstanu z mrtvých, předejdu vás do Galileje“.

Petr zapomněl již, co mu předpověděl Mistr, že ho totiž zapře, a proto zvolal: „Byl se všichni pohoršili nad tebou, já se nikdy nepohorším“. Naposledy upozornil ho Ježíš, aby se neoddával domýšlivosti: „Amen pravím tobě: této noci, prve než kohout zazpívá, třikrát mne zapřeš“. Petr se nepokořil a stále ujišťoval, a vyvracel Pravdu samu. „Bych měl umřít s tebou, nezapru tebe“. Všichni apoštolové po jeho příkladu říkali totéž. Když viděl Ježíš, že nic nezviklá jejich důvěry, chtěl je aspoň

utvrditi, aby nezmalomyslněli, až by poznali svoji slabost, a zapřísahal je, aby nepřestali v něho doufati ani v největší opuštěnosti: „Tyto věci jsem vám mluvil, abyste měli ve mně pokoj. Na světě budete msti soužení, avšak důvěřujte, já jsem přemohl svět“.

III. Modlitba Ježíšova.

Jan, XVII.

Ježíš došel s apoštoly k dolejšímu mostu přes potok Cedron, kudy se jde k zahradě Getsemanské. Na tom místě promluvil, co jsme právě uvedli, neboť po modlitbě, kterou potom vykonal, ihned překročil bystřinu. Údolí se tu zúžuje, a mezi horou Olivovou a Moria je srázné a tvoří jen suchou úžlabinu. Ani potok nesvlažuje tohoto skalnatého koryta. Jen voda z chrámu a krev obětní tam tekávala mezi hroby četnými jako dnes. Hrob Absalonův, po němž každý chodec hází ještě kamenem msty*), připomínal, jak David prchaje před odbojným synem, šel přes rokli. Ježíš ji přešel na totéž místě. Tam byla také usmrćena Athalia**), když ji vyvedli ze svatyně. Černý Cedron byl jako jícen a stal se jakousi stokou města, do něho odhazovali ctitelé Hospodinovi nečistoty, jež poskvrňovaly chrám, tam pohřbívali lidi bezejmenné a bezectné, byl údolím popelu a mrtvol, velkým krajem smrti, jak praví Jeremiáš.***)

Od této rokli zvedl Ježíš oči k svému Otci a počal se modliti k němu. V modlitbě té mu zjevoval, jak jest hotov k ho-

*) Mgr Mislin, Lieux saints, t. II, p. 487.

**) II. Král., XV, 23; IV. Král., XI, 16.

***) Jer., XXXI, 40.

dině oběti. Jevil se v ní, mezi večeřadlem a Kalvarií, jako oběť připravená na smrt a odevzdával mu sebe, apoštoly a zároveň všechny, kteří vírou budou s ním spojeni:

„Otče, přišla hodina; oslav Syna svého, aby Syn tvůj oslavil tebe, ježto jsi mu dal moc nade vším tělem, aby dal život věčný všem, které jsi dal jemu. To pak jest život věčný, aby poznali tebe, jediného pravého Boha, a toho, jehož jsi poslal, Ježíše Krista. Já jsem tě oslavil na zemi, dokonav dílo, které jsi mi dal, abych je učinil. A nyní oslav mě ty, Otče, u sebe slávou, kterou jsem měl u tebe, prve nežli svět byl.“

Tu Ježíš ustal prositi za sebe sama. Byl obětí a zbývalo mu jen, aby úplně se obětoval, mohl však zapomenouti, že všichni ostatní zůstanou na zemi? Pohlédl na apoštoly a připomenul Otcí, čím se stali jeho péčí řka: „Oznámil jsem jméno tvé lidem, které jsi mi dal ze světa. Tvoji byli a mně jsi je dal a slovo tvé zachovali. Nyní poznali, že všechno, co jsi mi dal, jest od tebe, neboť slova, která jsi mi dal, dal jsem jim, a oni je přijali a poznali právě, že jsem vyšel od tebe, a uvěřili, že jsi ty mě poslal. Já za ně prosím. Neprosím to za svět, nýbrž za ty, které jsi mi dal, neboť tvoji jsou. A všechno, co jest mé, jest tvoje, a co jest tvé, jest moje, a jsem v nich oslaven. A již nejsem ve světě, ale oni jsou ve světě, a já jdu k tobě. Otče svatý, zachovej je ve svém jménu, které jsi mi dal“, bych jim je zjevil, „aby byli jedno, jakož i my. Když jsem byl s nimi, já jsem je zachovával ve jménu tvém; chránil jsem ty, které jsi mi dal, a nikdo z nich nezahynul, leč jen syn záhuby, aby se naplnilo Písmo. Nyní však jdu k Tobě a toto mluvím ve světě, aby měli

radost moji v sobě úplnou. Já jsem jim dal slovo tvé a svět pojal nenávisť proti nim, poněvadž nejsou ze světa, jakož ani já ze světa nejsem. Neprosím, abys je vzal ze světa, nýbrž abys je chránil od zlého. Ze světa nejsou, jakož ani já nejsem ze světa. Posvětiž je“, aby kázali pravdu; „slovo tvé jest pravda. Jako jsi ty mne poslal na svět, i já jsem je poslal na svět. A já posvěcuji sebe sama za ně, aby i oni posvěceni byli“ ke kázání pravdy.

Tu počal se Spasitel modliti také za celou Církev a žádal pro ni trojí milost: jednotu víry a lásky, Eucharistii a slávu nebes. „Neprosím pak toliko za ně“, pravil, „nýbrž i za ty, kteří skrze slovo jejich uvěří ve mne, aby všichni jedno byli, jako ty, Otče ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi ty mě poslal. A já jsem jim dal slávu, kterou jsi mi dal, aby byli jedno, jakož i my jedno jsme: já v nich a ty ve mně, aby byli v jednotě dokonalé, by svět poznal, že jsi ty mě poslal, a že jsi je miloval, jako jsi miloval mne.“

Těmito tajemnými slovy mluvil Ježíš o Eucharistii a přál si, aby s ním blaženosti dosáhli i ti, kteří se mu oddali.

„Otče, chci, aby, kde jsem já, byli se mnou i ti, které jsi mi dal, by viděli slávu mou, kterou jsi mi dal, neboť jsi mne miloval před stvořením světa. Otče spravedlivý, svět tě nepoznal, ale já jsem tě poznal; i tito poznali, že jsi ty mě poslal. A v známost uvedl jsem jim jméno tvé a v známost uvedu, aby ta láska, kterou jsi mě miloval, byla v nich a já v nich.“

Ježíš vyslovil se úplně a dokonale. — Domodliv se překročil Cedron. —

KNIHA SEDMÁ.

***UTRPENÍ A Z MRTVÝCH
VSTÁNÍ JEŽÍŠOVO.***

HLAVA PRVNÍ.

Ježíš v zahradě Olivové.

Jan, XVIII., 1-13. — Mat., XXVI., 36-56. — Mar., XIV., 32-52. — Luk., XXII., 39-53.

Na druhé straně Cedronu na úpatí pahorku jest olivová zahrada, nazvaná po olivovém lisu, který v ní kdysi stál, zahradou Getsemanskou. Nic nerušilo tiché samoty těchto míst, kde Spasitel trávil noc, kdykoliv se navracel večer do Bethanie. Jidáš znal to zатиší, neboť za několik hodin na jisto vedl tlupu hledající božského Mistra.

Sotva vkročil Ježíš do zahrady, pocítil úzkost, jako by upadal v hrozný smrtelný zápas. „Posedte tuto“, pravil, „až odejda tamto se pomodlím“. U vchodu do zahrady Getsemanské se ukazuje kámen, na kterém spočinuli apoštolové.

Spasitel vzal s sebou Petra, Jakuba a Jana, jimž slíbil, že budou píti z kalicha jeho bolesti, a zavedl je pod olivy do tmavé části zahrady. Nikdy neviděli ho apoštolové tak zarmouceného. Zmocnila se ho hrůza a sklíčenost, počal se lekat a teskliv býti, praví svatý Marek. Zastavil své druhy a řekl: „Smutná jest duše má až k smrti; zůstaňte tuto a bděte se mnou. A popořed maličko, co by kamenem dohodil, a pokleknuv na kolena padl na svou tvář a modlil se, aby možno-li odešla od něho hodina tato: Otče, je-li možno, ať odejde tento kalich ode mne“, kalich úzkosti,

z něhož předem okoušel hořkosti svého umučení. Ježíš trpěl tolik, že váhal trpěti ještě více, a dlouho zapřísáhal Otce, aby ho posílil a utěšil. A na konec řekl odevzdaně: „Ne má, nýbrž tvá vůle se staň“.

Tu vrátil se k učenskům hledaje úlevy, ale ještě více pocítil, že je sám a opuštěn. Nebylo srdce, které by bdělo, které by cítilo s jeho útrapami. Petr, jenž několik hodin před tím měl tolik troufalosti, zmužilý Jakub, miláček Jan, všichni spali a přece milovali toho, který zápasil blízko nich, který je žádal, aby ho nenechávali samotného, nýbrž aby ho těšili a byli s ním. Oslovil nejdomyšlivějšího z tří: „Šimone, spíš? Nemohl-lis bděti jedné hodiny? Bděte a modlete se, abyste nevešli v pokušení; duch zajisté hotov jest, ale tělo nemocno“. Učenáci viděli, že znova odchází, na tvář padá a v prachu vyčerpává se smrtelným zápasem. Táž modlitba plynula s jeho rtů: „Otče můj, nemůže-li kalich tento minouti mne, leč bych jej pil, staň se vůle tvá.“ Záhy sklízila se únavou jejich všicka, a když se Ježíš vrátil, našel je opět ani spí. „Nevěděli, co by mu odpověděli,“ praví svatý Marek. Spasitel se vzdálil naposledy a to k nejkrutějšímu zápasu, jak o něm vypravuje svatý Lukáš.

Co se událo té chvíle v duši Kristově? Rozvzteklilo se peklo na beránka, který snímal hřích světa? Pokusilo se zdrtiti tímhou nepravostí minulých a budoucích toho Ježíše, jehož pohled obsáhal říši zla od věků do věků? Zde se můžeme leda domýšlet. Víme pouze, že v tomto zápase nejen oči Spasitelovy prolévaly slzy, ale že i z údů jeho ronily se krůpěje krve. „A když byl ve smrtelné úzkosti, modlil se snažněji. I stal se pot jeho jako krůpěje krve tekoucí na zem.“

Ježíš modlil se vroucněji a vroucněji a opakoval stále láž slova: „Otče, chceš-li, odejmi kalich tento ode mne, avšak ne má, nýbrž tvá vůle se staň.“ Tato krev, tyto slzy, tyto úpěnlivé výkřiky vystoupily k Bohu. Od doby Adamovy bylo nebe hříšnému lidstvu uzavřeno, ale k nářkům neposkvrněné oběti počtevěřelo se a anděl s něho sestoupil, aby potěšil Spasitele. Ježíš zvítězil nad bolestí, vzchopil se „věda všecko, co na něj mělo přijíti,“ a očekává klidně umučení a smrt.

Tu vrátil se k spícím učeníkům. Měli uloženo, aby bděli nedaleko svého trpícího Mistra, ale usnuli, a jediné to vyznamenání bylo navždy ztraceno. Spasitel obrátil se k nim slovy, v nichž něžná láska splývala s výčitkou: „Spěte již a odpočívejte; není již kdy bděti u mne“. A v tom blížil se Jidáš. I řekl ještě: „Aj, přiblížila se hodina a Syn člověka bude vydán v ruce hříšníků. Vstaňte, pojďme! Hle, přiblížil se ten, který mě zradí.“

Ještě nedomluvil, když se u vchodu do zahrady objevila tlupa ozbrojená meči a kyji. Byl to římský tribun se svými legionáři a kolem nich židé všech hodností, úředníci velerady, velitelé chrámoví, služebníci velekněží. V čele šel Jidáš, „jeden ze dvanácti.“ Pochodně a svítilny ozařovaly tento dav.

Došedše zahrady Getsemanské zastavili se nedaleko, aby učinili nezbytná opatření. Jidáš připomněl, že dle úmluvy označí Spasitele polibkem, aby se ho ihned chopili a odvedli, majíce se na pozor před jeho nadpřirozenou mocí. Co se tak umlouvali, z nenadání objevil se Mistr. Jidáš pohlédnuv naň zaváhal. Všecky jeho úskoky selhaly. „Koho hledáte?“ pravil Ježíš. Apoštol a společníci, kteří znali rov-

něž Spasitele, byli zaraženi, že je předešel, a mlčeli. Ostatní vidouce, že Jidáš mlčí a stojí nehnutě uprostřed nich, domnívali se, že potkali nějakého cizince, a proto hned odpověděli: „Ježíše Nazaretského. Já jsem to,“ řekl jim Spasitel. Ohromeni couvli a padli na zemi.

„Koho hledáte?“ tázal se Ježíš opět. Věděli, koho mají před sebou. Neodvažovali se říci: Tebe. „Ježíše Nazaretského,“ odpověděli. „Pověděl jsem vám, že já jsem to.“ Těmito slovy se Kristus podruhé vzdával, ale nezapomínal na své učensky. „Jestli tedy,“ pravil pak, „hledáte mne, nechte těchto, ať odejdou.“ Ač byl ponížěn a vydán v ruce svých nepřátel, určil, kam až smí jíti jejich násilí, a kde jsou jeho hranice. Tak se splnil slib Spasitelův: „Neztratil jsem nikoho z těch, které jsi mi dal.“ —

Bylo třeba jednati. Vojáci i tribun byli zneklidněni tím, co se právě dělo, a pohlíželi na Jidáše a čekali na smluvené znamení. Zrádce rázem přistoupil řka: „Mistře, buď zdráv!“ a rty jeho dotkly se Krista. „I řekl mu Ježíš: Příteli, nač jsi přišel? Políbením zrazuješ Syna člověka?“

Vojáci hned přikročili k Ježíšovi a jali ho. Apoštolové stáli dosud kolem něho ozbrojeni dvěma meči. Jeden z nich vida, co nastává, zvolal: „Pane, máme-liž bít mečem?“ V témž okamžiku zableskl se meč Šimonův nad hlavou jednoho velekněžského služebníka, jménem Malcha. Ten uhnul, a bylo mu uřáto pravé ucho. Všichni se rozlétli. Ježíš je rázem utišil řka: „Nechte, až potud.“ A když viděl, že Malchus krvácí, dotkl se svýma nesvobodnýma, avšak dosud nesvázanýma rukama ucha služebnickova a uzdravil je.

Tu Ježíš obrátiv se k Petrovi vytýkal mu, že ruší jeho umučení a že zlehčuje svou důstojnost, a chová se jako odbojný zločinec: „Schovej meč svůj do pochvy; neboť všichni, kteří berou meč, od meče zahynou.“ Pak vzpomenuv si na svou smrt a kalich utrpení zvolal: „Nemám-liž pít kalich, který mi dal Otec? Či myslíš, že nemohu prosit Otce svého, a dá mi nyní více než dvanáct pluků andělů? Kterak tedy naplní se Písmo, že musí se tak státi?“ Toto odřeknutí zmátlo Petra. Přes to pochopil, že Spasitel právě v tomto okamžiku svého ponížení nazývá Boha svým Otcem a že může povolati místo dvanácti třesoucích se apoštolů tolikéž legií andělů, by zničili jeho nepřátele. Neznal záměrů Mistrových, i poslechl a choval se pokojně.

Tu spatřil Ježíš, jak se k němu blíží někteří členové velerady. Byli to velitelé chrámoví, velekněží a starší lidu, kteří z dálky sledovali své pochopy. Ježíš obrátiv se k nim klidně se ohradil proti jejich násilí, jehož byl obětí: „Jako na lotra jste vyšli s meči a kyji. Když jsem býval denně s vámi ve chrámě, nevztáhli jste rukou na mne, ale toto jest hodina vaše a moc temnosti.“ Ježíš takto oznamoval svým nepřítelům, že musili počkati až přijde hodina Bohem stanovená, aby ho zajali. „Ale toto všecko se stalo,“ řekl, „aby se naplnila Písmo prorocká.“

Učenisci uslyševše ta slova rozprchli se a nechali svého Mistra ozbrojené tlupě. Vojáci, tribun, židé, všichni se na něho vrhli, aby ho spoutali, neboť chvěli se strachem před tím, který je před chvílí povalil na zemi. Ježíš od svých opuštěn, byl vlečen do Jerusalema. „Jeden mladík však šel za ním.“ Bydlil patrně v údolí Cedronu, byl

probuzen hlukem a vzal na sebe lehký plášť a šel stále za Spasitelem a tak vzbudil podezření, a stráže chtěly ho zadržeti. On však nechal jim v rukou svůj šat a nah prchl daleko od nich.

HLAVA DRUHÁ.

Ježíš před soudem.

I. Ježíš před Annášem.

Jan, XVIII., 13, 14, 19-24. — Luk., XXII., 54.

Mar., XIV., 53.

Cesta ze zahrady Getsemanské na horu Sion vede přes potok, pak vine se hadovitě mezi náhrobky po úbočí hory Moria, vystupuje na svah Ofelu a ústí do jedné z jižních bran městských. Touto cestou vedli vojáci Ježíše do paláce, kde bydleli dva velekněží Kai fáš a Annáš.

Jinde jsme vyložili, jaký význam měl tehdy Annáš. Ač byl sesazen od Valeria Grata, přece podržel skutečnou přednost, uhájil své rodině velekněžství a před svými krajany zůstal jediným právoplatným veleknězem. A skutečně evangelium vypravuje, jak si ho vážili členové vele rady, jak on první se zabýval záležitostmi Ježíšovou bez ohledu na práva svého zetě Kai fáše, kterého Římané ustanovili veleknězem. Oba velekněží obývali asi dvě křídla téhož paláce a tak zůstala dvojná hra židů v tajnosti. Když vedli Ježíše od Annáše ke Kai fáši, přešli jen dvůr, jenž dělil jejich obydlí.

Spasitel byl tedy přiveden nejdříve k Annášovi. Annáš čekal, až se sejde vele rada, a zatím se ho vyptával „na jeho učensky a na jeho učení“. Již z pořadu těchto otázek je viděti, jak smýšlel ten, kdo

je dával. Hlavní věcí nebylo veleknězi souditi učení, nýbrž přijíti na spiknutí. Myslí, že království Kristovo mělo býti něčím podobným, o čem snili obyvatelé Východu a zvláště Judska, kde byli tajně spojení dobrodruzi, kteří doufali, že dobudou svobody, a kteří se vrhali v nebezpečný odboj proti Římu. Pátral hlavně po spoluvinnících, aby z jich doznání mohl odsouditi Nazaretského a oprávněně ho ztrestati.

Kristus nemohl na sebe vzíti úlohu spiklence. Nedal odpovědi stran učení a proti očekávání Annášovu počal mluvit ne jako spiklenec, ale jako prorok: „Já jsem mluvil světu zjevně: já jsem učil vždy v synagoze a ve chrámě, kde všichni židé se scházejí, a tajně jsem nemluvil nic. Proč se mne ptáš? Zeptej se těch, kteří slyšeli, co jsem mluvil; aj, ti vědí, co jsem já mluvil“. Ze smělých obrátů, z opakování slov v původním znění jest patrné, s jakým důrazem mluvil Ježíš, a jak odvrátil mysl veleknězovu od jakéhokoliv cizího předmětu a připoutal jedině k své božské osobě. Mne, mne samého, hled' poznati, říkal mu. Moje učení, to já jsem. A já zjevně jsem mluvil světu a nic tajně. Já vždy a všude jsem učil v synagogách, v nádvořích chrámových, všude, kde židé se scházejí. Proč tedy mluvit o tajném? Neřekl jsem nic skrytého. Nač ty otázky? Tažte se ne mých učení, ale těch, kteří mě slyšeli. Hle, i tito, dodal, ukazuje na kolemstojící, vědí, co jsem mluvil.

Těmito slovy naznačil Ježíš, že se nechce zodpovídati. Přítomní to pochopili a tu jeden služebník Annášův, který stál nedaleko Spasitele, dal mu polsček říka: „Tak-li odpovídáš nejvyššímu knězi?“ Ježíš mu odpověděl pouze: „Mluvil-li jsem

zle, vydej svědectví o zlém; jestli však dobře, proč mne tepeš?"

Annáš byl přemožen tímto klidem, skončil výslech a poslal Ježíše ke Kailášovi svázaného, a tím mu naznačoval, že mu ho vydává, ne aby se ho vyptával, ale aby ho odsoudil. Toho nebylo třeba, neboť týž Kailáš, jak poznamenává svatý Jan, řekl před několika dny: „Jest užitečno, aby jeden člověk zemřel za lid“.

II. Ježíš před Kailášem a vele- radou.

Mat., XXVI., 59-68. — Mar., XIV., 55-65.

Ježíš byl přiveden před veleradu, jíž Kailáš předsedal té noci. Obyčejně zastával ten úřad Rabban Gamaliel, a to od smrti svého otce Šimona. Zdá se však, že ho úmyslně nepozvali. Byl ducha ušlechtilého, a jako jeho děd Hillel, jehož byl stoupencem v učení, zavrhoval příštinou přísnost Šamaje a zákonníků. Později, jak uvidíme, zastával se křesťanů*). Takový muž by neodsoudil Ježíše. Proto řídil soud velekněz. Ostatně velekněží vyhrazovali si nezřídká toto právo, jednalo-li se o náboženství**).

Shromáždění, do něhož byl přiveden Ježíš, byl vysoký soudní dvůr judský. V plném počtu měl sedmdesát dva členy, stačilo však, bylo-li přítomno třiatdvacet členů, aby mohli souditi a aby jejich nálezy měly platnost. Nasi, nejstarší z velerady, seděl na povýšeném místě a předsedal poradám. Kolem něho na polštářích na zemi spočívali v polokruhu ostatní soudcové. Po pravici měl Nasi místopřed-

*) Sk. ap., V., 34-39.

***) Lightfoot, *Horae Hebraicae*, in Mat., XXVI., 3,

sedu, který řídil rokování, a nedaleko něho byli soudní radové*). Na obou koncích byli dva tajemníci, z nichž jeden hledal přitěžující okolnosti obžalovaného, druhý okolnosti polehčující. Nižší úředníci stáli kolem obžalovaného s provazy a řemeny, aby ho mohli ihned svázat nebo udeřiti. Tak vypadal soudní dvůr, před který byl Ježíš uveden.

Hned s počátku snadno bylo předvídati, jak budou soudcové zaujati proti obžalovanému. Velerada měla zákon, aby v závažných přelích se uvedlo nejprve vše, co svědčí ve prospěch obžalovaného**). Ale zákona toho vůbec nebylo dbáno. Ani právní zástupce, ani vývodní svědek nepřišel ho hájiti. Obvinění bylo jiné. Nejednalo se již o tajnou nauku, nýbrž o veřejné učení a o urážku náboženství. Když Kristus žádal, aby se ptali jeho posluchačů, vysmáli se mu předáci velerady a uvedli přemluvené svědky, a ti tvrdili, že ho slyšeli, jak mluvil pohoršlivá slova. Byly to některé špatně pochopené výrazy, jichž čelné příklady máme v evangeliích. Vůči těmto udavačům zachovávala velerada obvyklé formality, uložila jim přísahu a Nasí jim dával slavnostní výstrahu: „Vězte, že krev nevinného a jeho potomstva padne na vás na vždy***). Ale třebaž byli směle odhodláni pomlouvati, nedovedli se o všem smluviti, a když jeden po druhém předstupovali před soudní dvůr, jejich výpovědi se neshodovaly. Ježíš tedy jen mlčky poslouchal, jak se jeho protivníci navzájem potírají.

Na konec svědčili dva muži, že slyšeli

---

*) Friedlieb, Archäologie der Leidensgeschichte, § 26.

***) Sanhedrin, 4.

***) Friedlieb, Archäologie, § 26, 5. 88.

Ježíše mluvili toto: „Mohu zbořiti chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystaviti“. Svatý Marek uvádí svědectví to v jiné podobě: „Já zbořím chrám tento rukou udělaný a ve třech dnech vystavím jiný, ne rukou udělaný“. Ani v této výpovědi se neshodovali. A poněvadž výroky svědků si odporovaly, obvinění se umenšovalo. Ostatně podvod byl patrný, vždyť veřejně a v samém chrámě Ježíš řekl: „Zbořte chrám tento“ svými zpronevěrami a svými zločiny, „a ve třech dnech jej vzdělám“. Těmito slovy, jak si vzpomínáme, mnil tělo svoje, jež se mělo státi velesvatyní nové smlouvy.

Výpovědi svědků dávaly Ježíšovi za pravdu a on odhodlaně mlčel a nevšímal si, jaký zmatek jest kolem něho. Kaišáš cítil, jak výmluvné jest toto mlčení. Vztyčil se na povýšeném místě a pokročiv do prostřed místnosti tvář v tvář jatému Kristu řekl: „Nic-li neodpovídáš k těm věcem, kteréž tito proti tobě svědčí?“ Ježíš mlčel dále. Velekněz se zarazil a pochopil, že se to musí ukončiti. Nechal tedy okolku a úskočných otázek a uložil Ježíšovi slavnou přísahu, na kterou byl podle Zákona*) povinen odpověděti: „Zapřísahám tě skrze Boha živého, abys nám pověděl, jsi-li Kristus, Syn Boží“. Kaišáš ani tak nemyslí, jak mluvil. Neřikal: Řekni nám, tvrdíš-li o sobě, že jsi skutečně Syn Boží, nýbrž Ty-li jsi Kristus, Syn Boha požehnaného. „Já jsem“, odvětil Ježíš a připojil k tomuto prohlášení některé podrobnosti, z nichž evangelista uchoval tento základní rys: „Avšak pravím vám: Od tohoto času u- zříte Syna člověka seděti na pravici Boží a přicházeti v oblacích nebeských“.

*) Lev., V., 1.

Zákoníci jistě poznali v těchto slovech dvojnásobné místo vzaté z posvátných knih, jednak upomínku na žalm,^{*)} který hlásá božství Kristovo: „Řekl Pán Pánu mému: Sed na pravici mé;“ jednak narážku na vidění Danielovo,^{**)} kde Mesiáš „s oblaky nebeskými přichází k Starému dni“. Ježíš vyznával tím tedy, že jest Kristus očekávaný od Israele, že místo jeho jest na pravici Boží, a že přijde na konec věků soudit svět. Avšak členové velerady byli hluchí k těmto svědectvím a velekněz místo odpovědi roztrhl roucha svá a zvolal: „Rouhal se! Což ještě potřebujeme svědků? Ať, nyní jste slyšeli rouhání. Co se vám zdá? A oni odpovídajíce řekli: Hoden jest smrti.“

Hned potom nastal výjev nevýslovných potup. Zdá se, jak vypravuje svatý Marek, že někteří úředníci rady dali povel k těmto hanebnostem a první plivali Ježíšovi v tvář. Pak mu zahalili obličej a dávali mu políčky. Jiní, jak praví svatý Matouš, bili Ježíše pěstí a řskali po každé ráně: „Hádej nám, Kriste, kdo jest to, který tě udeřil?“ Když se vyzuřili, odevzdali členové velerady Ježíše svým sluhům. Ti ho uvítali ranami holí, podle jednoho znění svatého textu; dle jiného čtení hnali ho před sebou a týrali.

III. Petrovo zapření.

Jan, XVIII, 12-18, 25-27. — Luk., XXII, 54-62. — Mat., XXVI, 58, 69-75. — Mar., XIV, 54, 66-72.

Té noci splnila se předpověď Páně. — Zatím co byl souzen Annášem a Kaifášem, Petr, apoštolů jeho hlava, zapřel ho třikrát. Evangelisté udávají dosti přesně

^{*)} Ž., C IX, 1.

^{**)} Dan., VII, 13.

hodinu tohoto zapření. Ale jak se to stalo, vypravuje každý jinak, tak že si nemůžeme mysliti, že by táž slova byla pronesena při jedné a téže příležitosti. Nemyslíme, že apoštol zapřel Mistra jen třikrát a to výslovně, nýbrž pokládáme za pravděpodobné, že Petr té noci byl poznán od různých osob za rozličných okolností, a že při této trojí příležitosti se zřekl svého Mistra a zapíral pokaždé jinak a před více svědky. Nic nedokazuje lépe, že evangelisté psali nezáviselce jeden na druhém, jako okolnost, že svobodně si volí slova a činy, jež jim živě utkvěly v paměti, a že se nesnaží uvésti v soulad svoje vypravování. Srovnáváme-li takto ona svědectví a nesměšujeme jich, každé přináší nový rys, jenž bohatstvím podrobností, rozmanitostí a hybností postav výrazně líčí pád Petřův. Abychom lépe postřehli sled událostí, vraťme se k prvním okamžikům, jež následovaly po výjevu v zahradě.

Dva apoštolové se vzpamatovali z prvního úleku a vrátili se záhy za Spasitelem. Petr, jeden z nich, zůstal opodál. Druhý učeník však se přiblížil k ozbrojené tlupě. Byl to Jan. Cele byl potom zaujat nebezpečným postavením Ježíšovým a již ho neopustil. Protože byl znám v paláci veleknězově, vstoupil tam s Ježíšem a nepozoroval, že jeho druh nejde za ním. Ten se bál jíti na dvůr a prodléval venku. Jan ho tam uviděl. Vyšel a promluviv se služebnou, která hlídala vchod, uvedl ho dovnitř. Žena ta pohlédla zvědavě na cizince a řekla mu: „Nejsi-liž i ty jedním z učeníků tohoto člověka? On řekl: Nejsem,“ a spěšně odešel.

V té roční době bývají noci v Judsku tím chladnější, čím větší vedro je ve dne. Proto strážé a sluhové zapálili na dvoře

trnitý keř, jakých hojně roste v okolí Jerusalema, aby se chránili před zimou. Petr přisedl k nim a ohříval se „očekávaje konec.“ A tam opět ho zastihla služebná. Podívala se naň upřeně při záři ohně a řekla: „I ty jsi byl s Ježíšem Nazaretským. Ale on zapřel přede všemi řka: Nevím, co pravíš.“ A ona trvala na svém a pravila ostatním: „Také tento byl s nimi. Ale on zapřel řka: Ženo, neznám ho.“ A zmaten odešel. Tu kohout poprvé zazpíval.

U východu potkal jinou služebnou, již první sdělila patrně své pochyby. Také ona řekla těm, kteří stáli kolem: „Také tento byl s Ježíšem Nazaretským. A opět zapřel s přísahou.“ Vrátná neustále ho stopovala. „Tento jest z nich,“ pravila opět. „Ale on zapřel opět.“ Jeden svědek tohoto výjevu oslovil apoštola řka: „V pravdě jsi z nich. Ale Petr řekl: Člověče, nejsem.“

Jan slyšel první zapření u vchodu do paláce. Byl však nadále zaujat soudem Ježíšovým, nebyl tedy při těchto výstupech, jež vypravují první tři evangelisté. Když pohleděl na dvůr, služebníci znovu zapalovali oheň a ohřívali se, neboť bylo ještě chladněji. Petr stoje u nich také se ohříval. Odpuzen dotěrnými otázkami od brány vrátil se na dřívější místo. Jan zaslechl slova: „Nejsi-liž i ty jedním z učeníků toho člověka? On řekl: Nejsem.“

Když se již nabažili otázek, měl skoro hodinu pokoj. Ale dal se do řeči se svými sousedy a oni pravili: „V pravdě i ty jsi z nich, neboť také tvá mluva tě prozrazuje; vždyť jsi Galilejský.“ Jeden ze služebníků veleknězových, přisbuzný Malcha, jemuž Petr uřal ucho, dodal: „Zdaliž jsem tě já neviděl s ním v zahradě?“ Petr opět poklesl a odpověděl: „Neznám toho člo-

věka, o němž pravíte.“ A jeho zděšení projevilo se zaklínáním a opětovnými přísahami. A když se ještě ohražoval, kohout zazpíval po druhé. „I obrátil se Pán a pohleděl na Petra.“ Petr nemohl setrvat; vzpomněl si, že Mistr mu řekl: „Prve než kohout zazpívá, třikrát mne zapřeš.“ Zoufalý, nejsa sebe mocen, neviděl již kolem sebe nebezpečství. Po tomto výbuchu bolesti ustoupil dav a nechal ho odejti. Vzdálil se mysle na slova Ježíšova a hořce zaplakal.

IV. Druhé sezení velerady.

Luk., XXII, 63-71; XXIII, 1. — Mat., XXVII, 1, 2.
— Mar., XV, 1. — Jan, XVIII, 28.

Ježíš dostal se do rukou strážce velerady a byl urážen dále. Svatý Lukáš, který se nezmiňuje o nočním zasedání před Káifášem, vypravuje, jak tito pacholci se Spasiteli posmívali a ho tepali. Praví: „A zakryvše ho bili jej v tvář a tázali se ho řkouce: Hádej, kdo jest, jenž tě udeřil? A mnoho jiného rouhajíce se mluvili proti němu.“

Ježíš prodlel přes hodinu mezi urputníky, teprve k ránu zavolali si ho členové velerady. Sešli se hned na úsvitě, aby uvažovali, jak odsouditi Ježíše. Hlavně bylo třeba, aby dosáhli souhlasu prokuratora Pontského Piláta; neboť od vyhnanství Archelaova a ujařmení Judska neměla velerada práva odsouditi někoho k smrti. Římané byli sice snášenliví ve věcech náboženských, ale u podmaněných národů vždy si vyhrazovali správu soudní a ukládali svým prokonsulům, aby studovali místní zvyky, přizpůsobili jim právo římské a vytvořili v každé krajině zvláštní

sbírku zákonů. Obyčejné soudní řízení bylo ovšem ponecháno řádným soudům v provincii. Ale odvolání, těžké spory a především hrdelní pře byly i dále oborem správce provincie. Členové velerady byli sice žárlivi na svou moc, ale přece se skláněli pod jhem, jež ovládalo svět. Měl-li Pilát nejvyšší soudní moc, byli zbaveni jakékoliv zodpovědnosti a nemuseli se báti, že se lid postaví proti nim, a proto se s tím smířili. Kdyby byl v zástupu, který před pěti dny Ježíše pozdravoval, někdo, koho Ježíš svým slovem uzdravil, a ten se rozhořčil, že ho zajali, snadno by mohl rozněmýchatí vzbouření a Ježíše vysvoboditi. Proto popspáchali vydati ho v moc Říma a vymoci na vladaři, aby scrválil odsouzení.

Vyjednávání to mělo obtíže, neboť Pilát sice byl ochoten prolíti krev, kdyby nastaly nepokoje, ale v soudním řízení dbal jako Říman právních formalit. Židé je vůbec opomenuli. Rozumné lidské předpisy nařizovaly soudcům, aby soudili lačni, aby pronášeli rozsudek jen po zralé úvaze, ba, šlo-li o hlavu, aby jej odložili na druhý den po výslechu.*) Mimo to nebylo dovoleno veleradě scházeti se v noci a míti sezení před ranní obětí.***) Kaišáš a jeho druhové znali dobře tyto stanovy a byli si vědomi, že jich nedbali. Hleděli především zakryti mnohé nesprávnosti a myslili, že se jim to podaří, přivedou-li Ježíše hned z rána znova k soudu. Ačkoliv mezi zasedáním nočním a ranním uplynula nějaká doba, bylo pravidlo předpisující odklad ve skutečnosti přestoupeno, neboť židovský řád soudní čítal dny od večera do večera. Avšak první sezení bylo v noci a druhé ve dne, a tak nabyl rozsudek zdání

---

*) Sanhedrin, 4, 1.

***) Yoma, 3, 2.

zákonuosti. Veleradě to stačilo, neboť ji vedla jen nenávisť.

Ježíš byl tedy přiveden před soudce a Kairáš znova mu dal otázku: „Jsi-li ty Kristus, pověz nám. I řekl jim: „Povím-li vám to, neuvěříte mi, jestli se však také otáží, neodpovíte mi, ani mě nepropustíte.“ Tím připomněl členům velerady, že se před nimi prohlásil Mesiášem před několika hodinami a že mu nevěřili. A nyní by mu uvěřili? Neodpověděli na otázky, jež jim dal po návratu do Jerusalema o křtu Janově, o Kristu. A když dříve neodpověděli, neodpověděli by ani nyní. A osvoboditi ho nechtěli. Než Ježíš byl ochoten opakovati stejně ještě jednou, co řekl v noci, že totiž jest Synem člověka a Synem Božím, poličkovali ho sice, poplvali a potupili, ale po těchto urážkách jako před nimi připomínal svým katanům, že jejich oběť vítězně spočívá v lůně slávy a sedí na pravici Nejvyššího. „I řekli všichni: Ty-li jsi tedy Syn Boží? A on řekl: Vy pravíte, já jsem. Avšak oni řekli: K čemu ještě potřebujeme svědectví? Vždyť sami jste slyšeli z úst jeho.“ Při tom všichni se zvedli, spoutali Ježíše ještě více a vlekli ho do soudního domu Pilátova.

V. Smrt Jidášova.

Mat., XXVII, 3-10. — Sk. ap., I, 16-19.

Spravedlivou oplátkou lidského osudu stal se první obětí onoho rozsudku právě ten, který byl jeho prvním původcem. Jidáš byl skryt v davu a pozoroval z dálky svou oběť; v nepokoji a zmatku kojil se snad ještě tajnou nadějí, že Ježíš nabude vrchu nad svými soudci a jim unikne. Když však viděl, že jest odsouzen, sledoval ho až k pa-

láci vrchního správce, a výčitka se probudila v jeho duši. V duchu viděl celý život Ježíšův, jehož byl svědkem, i poslední slova Mistra mu připadala na mysl jako výčitka. Studem div neshořel, potácel se v závratí, ale nešel k Ježíšovi, který by ho byl přijal a zachránil, nýbrž ke kněžím, spoluvinným na zločinu.

Uzřel je vycházeji z paláce Kaiášova a jíti ke chrámu. Šel tam a vystoupil po schodech, které oddělovaly svatyni od nádvoří pohanů. Mezi nádvořím kněžím a nádvořím pohanů byla síň Gazith. Třebas se již nekonalo sezení velerady, můžeme míti za to, že tam Jidáš zastal kněžím a starším lidu shromážděné. „Zhřešil jsem“, zvolal, „zradiv krev spravedlivou“, a podával jim třicet stříbrných. Na toto bezútešné přiznání odpověděli jen pohrdavým posměchem: „Co nám do toho? Ty viz“. Jidáš vzal peníze, překročil práh svatyně a v zoufalství pohodil tam odměnu za zradu a zmizel.

Kněžím sebrali peníze. Kolem nich byly schránky na almužny. „Není dovoleno“, pravili, „hoditi je do pokladny, protože jest to krvavá mzda“. Zvláštní jest to svědomitost u těchto učitelů israelských, kteří se řídili jen svým zájmem a kteří nevěděli, co s třiceti stříbrnými. Jidáš jim pomohl.

Z chrámu šel dolů k prameni Siloe. Přišel až k místu, kde se pojí Cedron s bystřinou Hinnomem, potom stoupal podél koryta Hinnomu, ale jeho krása nemírnila jeho zoufalství. Ani dnes není v Jerusalemě místa úchvatnějšího. Hluboké řečiště je vroubeno pahorky se sráznými stráněmi tu a tam olivami porostlými. Vzpomínka na oběti Molochovy se vždy vybaví v tomto údolí prokletém od Jere-

miášě. Jidáš vystoupil po svahu proti hoře Sionu a stanul na jílovém poli jakéhosi hrnčáře. Odtud popatřil na cestu, kudy vlekl svou obět ze zahrady Getsemanské do paláce velekněží. A úplně pozbyl vlády duševní. „Odešed osidlem se oběsil“, praví svatý Matouš. „Provaz se přetrhl“, připojují skutky apoštolské, „a spadnuv střemhlav, rozpukl se v půli a vykydly se všechny vnitřnosti jeho“*).

Když se členové velerady dozvěděli o jeho smrti, rychle odklidili spoluvinníka, jehož zoufalý konec dokazoval nevinu Ježíšovu. Třicet stříbrných od Jidášě měli v rukou. Koupili pole hrnčářovo, aby pochovali mrtvolu na lémž místě, kde vyhřezly jeho vnitřnosti. Potom, aby zahladili památku zločinu, věnovali toto místo jako pohřebiště cizím proselytům, kteří by zemřeli v městě. Avšak obyvatelé jerusalemské věděli, jak žalostně skončil Jidáš, a nazvali prokletou tu zemi Hakeldama, „pole krve“, protože pila krev zrádce.

Svatý Matouš uvádí tu dle svého zvyku slova starých proroků. Jeremiáš**) měl na mysli tento výjev, když sestupoval do údolí Hinnomu, dokud ještě nebylo zničeno zlořečením Božím. Tehdy byla to rozkošná zahrada, jejíž trávníky byly svažovány vodami Siloe. Ve stinných loubích zněly nečisté zpěvy a zvuk tamburin koleni hranic Molochových. Prorok provázen staršími kněžstvem a lidu, držel v ruce nádobu z téhož jílu, který měl kryti Jidášě. Rozbil ji před nimi a pravil: „Učiním místu tomuto a obyvatelům jeho jako nádobě hrnčářské, která nemůže již býti opravena; a budou domové jerusalemské a domové králů judských nečisté jako místo Tofet“.

*) Sk. ap., I., 19.

*) Jer., XIX., 1-15.

**I Zachariáš předpovídá zločin Jidášův, když
líčí nevděk židovský a vypravuje, jak stádo
Hospodinovo dalo svému pastýři za od-
měnu třicet stříbrných, cenu jednoho otro-
ka, a jak pastýř uchopil tuto pěknou mzdu,
cenu, již měl Ježíš u židů, a hodil ji hrn-
čšřovi výměnou za jeho vymořenou půdu*).
Tímto proroctvím Bůh předem odhalil zradu
Jidášovu a teď dopustil, aby se splnila.**

---

*) Zach., XL, 12, 13.

HLAVA TŘETÍ.

Ježíš v domě Pilátově a před Herodem.

Jan, XVIII, 28-40. — Mat., XXVII, 2, 11-25.

Mar., XV, 1-14. — Luk., XXIII, 1-25.

Velerada, jak jsme viděli, rozhodla se vydati Ježíše Pilátovi. Kněží nemohli ho provázeti, protože musili jíti k ranní oběti do chrámu, ale ostatní utvořili kol Ježíše dlouhý průvod a vedli zajatého městem do domu Pilátova.

Římsští správcové provincií bydleli obyčejně v paláci vládců, jež zastupovali, a mnohdy přebývali prokurátorové v paláci Herodově na hoře Sionu. Ale Pilát sídlil o velikonocích v tvrzi Antonia, zbudované na severní straně chrámu na nádvoří. — Mohl čeliti vzbouření s této citadely, jež mu jinak skýtala královskou nádheru: široká sloupoví, lázně a rozsáhlé dvory, kde tábořili vojáci.

Ježíš byl uveden do jedné síně před Piláta. Nebyl vladaři nepovědomý, třebaš Galilea a Perea, kde obyčejně kázal, nepodléhaly římské pravomoci, přece svým učením tak rozrušil Jerusalem, že i v Cesareji se o něm mluvilo. Zvláště manželka Pilátova, která tajně byla oddána službě Hospodinově, byla jata ctnostným životem toho, kterého nazývala „spravedlivým,“ a mluvila o něm s vladařem. A tak věděl Pilát o všem, co se týkalo Ježíše: že se

jmenuje Kristus a že na se uvalil hněv velerady a nenávisť mnohých nepřátel.

Spoutaný Ježíš byl samotný. Žalobníci jeho byli plni zloby, ale přece se nemohli odhodlati, aby překročili práh soudního domu. Báli se příliš, aby se neposkvrnili a nebyli vyloučeni z účasti na velikonočních svátcích, ač by byli rádi hájili svá udání. Leč Pilát poznal dle pout, jež tížila ruce Ježíšovy, že členové velerady chtějí ho usmrtiti. Bylo jejich zvykem v poutech vydávati vinníky, kteří po jejich soudu zaslouhovali trest smrti.

Když soudce poprvé pohlédl na Ježíše, bylo mu ho líto. Nevypadal vůbec jako vzpurný buřič, který by měl býti potrestán. S obratností obvyklou u římských státníků vytušil Pilát, že je v tom úskok a myslil, že by snad bylo lépe zrušiti náleze a ne jej potvrditi. Ale z ohledu na židy, kteří se báli k němu vstoupiti, vyšel k nim ven a pravil: „Kterou žalobu vedete proti člověku tomuto?“ Členové velerady doufali, že učinili na Piláta dojem tím, že měli tak naspěch a přišli tak časně. Ze zlosti volali jízlivě: „Kdyby tento nebyl zločinec, nevydali bychom ho tobě.“ Touto zpupnou odpovědí urazili vladaře. Užil rovněž ironie a řekl opovržlivě: „Vezměte ho vy a podle zákona svého sudte jej.“ Jednal-li Ježíš proti jejich právu, nestačilo-li vyobcovati jej a dáti mu třicet devět ran v synagoze, jak předpisoval Zákon?*) „Nám nepřisluší zabíti nikoho,“ odpověděli židé a ukázali tak, kam bijí. Tajemné řízení Prozřetelnosti! Tak odňal jim Bůh hrdeční moc, aby neukamenovali Krista, jak bylo stanoveno zákonem, ale aby ho Řím povýšil na kříž, odkud by „táhl všecko k so-

---

*) Deut., XXV, 3.

bě.“ Ježíš již předpověděl, jakou smrtí zemře, a slova jeho měla se splnit.

Pilát nemínil zajisté schváliti rozsudek smrti nad Ježíšem, nýbrž zamýšlel přejeti soudní řízení a sám souditi. Členům vele rady nezbývalo než aby přednesli své žalobní články. Název Syna Božského, který si Spasitel dával, a který byl prve pravým důvodem jeho odsouzení, nechali stranou. Prolože se však prohlašoval Kristem a tudíž králem israelským, byl obviněn, že chtěl býti králem. Obžaloba byla shrnuta ve tři svědectví, která by působila na Piláta: „Tohoto jsme našli,“ pravili, „an převrací národ náš a brání dávatí daň císaři a praví, že jest Kristem králem.“

Pilát znal příliš dobře židy, aby se dal podvésti, když slyšel, jak horlivě chtějí mstíti urážky Říma. Ostatně jeho úředníci mu neoznámili ani spiknutí ani odepření daně. Přikládal tedy málo víry pověstem o vzbouření, které by byl snadno potlačil. Ale jméno „Kristus“ učinilo naň mocný dojem. Co značil ten název občanský a zároveň náboženský? Na které království činil asi nároky vězeň, kterého měl v ruce? Pilát se rozhodl, že to vyšetří, a vešed do soudního domu zavolał Ježíše.

Spasitel dlel tedy o samotě se svým soudcem daleko od židů, jež právě slyšel, jak volají, aby byl odsouzen k smrti. Zbaviv ho jejich zuřivého křiku dával Pilát na jevo, že srdce jeho není lhostejno k této neblahé věci. Ježíš nechtěl z toho těžiti pro svou obranu, měl jen na mysli věčnou pravdu a pokusil se ji vnésti do duše, již viděl před sebou, kolísavou a zaslepenou, ale neuzavřenou zcela nebeskému poznání.

Pilát začal mluvit. „Ty-li jsi král židovský?“ řekl Ježíšovi. Spasitel nedbal tak slov jako myšlenky tazatelovy a od-

větil: „Sám-li od sebe to pravíš, či-li jiní pověděli ti o mně?“ Vladař poznal udiveně, že jest prohlédnut, a prudce odpověděl: „Zdaliž jsem já žid? Národ tvůj a velekněží vydali mi tebe. Co jsi učinil?“ Na tuto otázku Ježíš neodpověděl. Byl zabrán vnitřním bojem Pilátovým, litoval ho, že odmítá milost, jež ho volala za pravdou, a že ho stále ještě trýzní hrozná záhada: „Co jest tedy to království?“ Kristus odpověděl na tento tajný hlas: „Království mé není z tohoto světa. Kdyby z tohoto světa bylo království mé, služebníci moji bránili by, abych nebyl vydán židům.“ Než, vidíš na mých poutech, na mě opuštěnosti, že „království mé není odtud. I řekl jemu Pilát: Tedy králem jsi ty? Ježíš odpověděl: Ano, já jsem,“ a připojil slova, jichž svatý Jan neuvedl v celku, jimiž ale potvrdil toto prohlášení: „Já jsem se k tomu narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. „Každý, kdo jest z pravdy, slyší hlas můj. „Co jest pravda?“ řekl Pilát a vyšel, aby unikl vlivu Ježíšovu.

Odešel tedy k židům a řekl jim: „Já na něm žádné viny nenalézám“. Po této odpovědi počali bouřlivě křičeti. Kněží a starší lidu prudce doráželi opakující se vladaři neurčité a sobě odporující, ba mnohdy mu nesrozumitelné žaloby. Dal zavolat Ježíše. Jeho přítomnost vzbudila novou zuřivost. Ba zdá se, podle textu svatého Matouše, že členové velerady přímo se ho dotazovali, ale bezvýsledně. Pilát obrátil se k němu a řekl: „Neslyšíš-li, jak veliké věci proti tobě vypovídají?“ Ježíš neodpověděl ani slova. Toto mlčení, ten klid uprostřed rozkaceného davu naplnil vladaře obdivem.

Hleděl vyváznouti z tísnivého zmatku, ale židé žalovali o překot řkajíce: „Bouř

lid uče po všem Judsku, počav od Galileje až sem“. Jméno Galileje bylo světelným paprskem. Úmyslně je vyslovili, aby připomněli soudci nepokojný ráz oné provincie a krev vzbouřenců prolitou ve chrámě, a tak mu ukázali východitě. Ihned otázal se Pilát, je-li Ježíš z Galileje, a shledav, že patří v soudní obor Herodův, poslal ho k tetrarchovi.

Kníže ten bydlel v bývalém obydlí Machabejských, do něhož se uchýlili synové Herodovi, když patác jejich otce byl odevzdán římským vladařům*). Legionáři uvedli tam Ježíše obklopeného nepřáteli. Nebudeme sledovati Spasitele na této strastné cestě. Není jisto, zdali ho strážce vedly po svahu Moria na horu Sion, možná, že šly západním sloupovým chrámu, přes most Tyropeonu a tak se dostaly hned do paláce králova.

Příchod Ježíšův způsobil Herodovi jen nicotnou radost, neboť jeho zkažená duše nebyla vůbec schopna rozrušení jako duše Pilátova. Již dávno slyšel pověsti o Kristovi a přál si tedy viděti jej a býti svědkem jeho divů. Očekával s jistotou, že divotvorce upokojí jeho zvědavost nějakým zázrakem, aby ušel trestu smrti. A proto s počátku jednal Herodes s vězněm uctivě, zahrnul ho otázkami a naléhal naň, by projevil svou nadpřirozenou moc. Ježíš však dobře poznával nehodnost tohoto vladaře. Ačkoliv pro Piláta měl slova milosti, neuznal Heroda za hodna odpovědi. Mlčení to překvapilo tetrarchu. I členové velerady byli nemálo zklamáni. Domnívali se, že u vladaře stejné národnosti lépe pochodí a že bez klamných záminek zahubí Ježíše a s ním i to, co v něm nenáviděli, jeho

*) Josephus Flavius, Antiquitates, XX., 8, 11.

učení, jeho nároky na název Mesiáše. Než marně zasypávali Heroda zuřivými žalobami. Tetrarcha, původem Idumej, rodem žid, klonil se pudově k nevěře saduceů, již dávno udusil v sobě svědomí a nezajímal se o náboženské otázky. A kdyby odsoudil Ježíše, možná, že by se vzbouřil lid, a nebo by mu nastal život hrozných výčitek jako po popravě Jana Křtitele. Sobecký vládce však nade vše miloval klid a proto spěšně oplatil Pilátovi poctu poctou a Ježíše mu vrátil. Byl však také rozezlen, že Kristus jím pohrdl, i chtěl rovněž projevit své opovržení a dal ho na posměch obléci v bílé roucho. Jaký to byl oděv? Byla-li to toga konsulů^{*)} nebo římských kandidátů^{**}), vypadal v ní Ježíš jako panovník v divadelním kuse. Bylo-li to roucho, jež si oblékali židé propuštění od hrdelního soudu^{***}), chtěl tím Herodes naznačiti, že pokládá Ježíše za blázna neschopného zločinu. A tak asi tomu rozuměl i Pilát, neboť tohoto posměšného propuštění z viny se dovolával proti lidu, aby mu zachránil život.

Pilát myslil, že jest již zbaven pře Ježíšovy, a bylo mu obtížno převzít ji znovu, ale zdvořilost Herodova byla mu jakýmsi dostiučiněním a tato vzájemná uctivost zmírnila jejich nepřátelství. Zasaňování vladaře v moc tetrarchovu, krev Galilejských vylitá ve chrámě, vše bylo zapomenuto a od onoho dne stali se přáteli.

Ještě jednou byl Ježíš vlečen na hrad Antonii. Posměšné roucho, jímž byl oděn, nemálo stupňovalo jeho žalostný stav. Piláta to dojal, a poněvadž mu Herodes

*) Tacitus, *Historiae*, II., 91.

***) Pauly, *Real Encyklopädie: Candidatus*.

***) Josephus Flavius, *Antiquitates*, XIV., 9, 4; XVI., 9, 3.

Ježíše vrátil, pokusil se vyrvatí veleradě její oběť. Shromáždil tedy knízála kněžská a starší. Ti však chtěli jej stůj co stůj donutití, aby dal souhlas, a proto sehnali obecný lid, aby vzbudili větší dojem. Pilát pravil před Ježíšem: „Přivedli jste mi tohoto člověka, jakoby odvracel lid, a hle, já vyšetřovav před vámi, nenalezl jsem na tomto člověku žádné viny v těch věcech, které na něho žalujete. Ale ani Herodes, neboť jsem vás poslal k němu, a hle, — nic smrti hodného neučinil“. Tato slova přijali buď hrozivým mlčením nebo reptáním, a proto považoval Pilát za nezbytno nějak napravití, co řekl, i dodal: „Potrestám ho tedy a propustím“. I když ho chtěl jen mírně potrestati, přece to byla od něho bezprávná ochota, známka slabosti, a ta neušla členům velerady. Rozhodli se, že budou kouti železo, dokud je žhavé.

Zatím přicházel k tvrzi Antonia zástup přivábený buď shromážděním před soudní budovou, nebo obřadem, který se konal té hodiny. Aby dodali lesku velikonoční slavnosti, propouštěvali římsští vladaři v pátek ráno jednoho vězně, kterého si židé určili. Zvyk ten, po němž není stopy ani v Písmu ani v rabínském podání, byl snad zaveden některým vladařem, který si chtěl mermomocí získati své nové poddané. Římané také udělovali milost při veřejných pohromách a ve výroční dny Cesarů, a proto schválili výsady, kterou uděloval některý z jejich úředníků, a tak i Pilát ji zachovával, jako by měla již zákonitou platnost*).

Když viděl Pilát, jak zástup plní místo, které se nazývá Gabbatha, a jak silným křikem se dovolává výsady, přišel na no-

---

*) Titus Livius, *Historiae*, V., 13.

vou myšlenku. Mezi odsouzení, kleřt měli býti dle obyčeje popraveni o svátcích velikonočních, byl muž jménem Barabáš, pověstný zločinec. V čele vzbouřenců vraždil v Jerusalemě a osnoval vzpouru nejen proti Římanům, nýbrž i proti veleradě. A proto vladař poslal pro něho do vězení velerady. Tomuto zločinci byl božský Mistr postaven na roveň; v jakém opovržení byl Barabáš, dosti je patrné ze slov svatého Jana: „Byl pak Barabáš lotr“.

Židé měli na vybranou mezi zločincem a nevinným, kterého pronásledovali, a Pilát doufal, že jistě dají přednost Ježíšovi. „Kterého chcete ze dvou“, pravil, „abych vám propustil?“ a vystoupil po stupních na soudnou stolicí před domem. Když usedl, přišli k němu služebníci jeho manželky, která z Antonie pohlížela na tento výjev. Dle podání se nazývala Claudia Prokula*), a byla ženou zbožnou, proselytkou brány. Proselytek bylo tehdy v římské šlechtě mnoho. Božským osvícením poznala, že učení Ježíšovo je dokonalejší než Zákon Hospodinův. Již večer napadl ji zvláštní nepokoj, když se dověděla, že Spasitel bude jít. Spánek neutišil její úzkostí, po celou noc trápily ji strašné sny. A když viděla, že Ježíš je obstoupen zuřivým lidem, že Pilát kolísá, že již se ho chystá odsouditi, poslala choťi svému tento vzkaz: „Nic neměj se spravedlivým tímto; neboť jsem mnoho vytrpěla dnes ve snách pro něho.“ Tato pohanka, jediná uprostřed nespravedlivých soudců, falešných svědků, kalů, měla v srdci dosti síly a lásky, aby Ježíše hájila. Křesťané chovají vděčnou vzpomínku na ni a řecké martyrologium řadí ji do počtu světic.

*) Nicephorus, *Historiae*, I., 30.

Kněží a starší využili příhodné chvíle. Byli roztroušeni v zástupu, rozněcovali jej a přemlouvali, aby dal přednost Barabášovi. A tak, když se Pilát podruhé otázel: „Chcete-li tedy, abych vám propustil krále židovského?“, — lid počal svorně volati: „Pryč s tímto a propusť nám Barabáše. Pilát pak řekl: Co tedy chcete, abych učinil králi židovskému? A oni opět vzkřikli: Ukřižuj ho! I co zlého učinil?“ mluvil soudce stav se obhájcem svého vězně, „žádné příčiny smrti na něm nenalézám. Potrestám ho tedy a propustím.“ Zástup však opakoval s větší a větší zuřivostí: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ „A oni naléhali naň křikem velikým, aby byl ukřižován, a křik jejich se vzmáhal.“

Pilát vida, že ničeho nepořídí, naopak že hluk roste, chtěl ukázati, že má Ježíše za spravedlivého, a chtěl se sebe svrhnutí zodpovědnost za jeho smrt. Byla-li v některém městě spáchána vražda a nebylo možno vraha vypátrati, byli povinni starší toho města umýti si ruce nad mrtvolou zavražděného na důkaz své nevinny. *) Tohoto předpisu Deuteronomia užil vladař, aby promluvil před lidem. Poslal tedy pro vodu a umyl si ruce řka: „Nevinen jsem krví spravedlivého tohoto; vy vizte. A všechen lid odpověděv řekl: Krev jeho na nás i na naše syny.“ Pilát neměl odvahy jíti dále, propustil tedy Barabáše zbaveného pout a vydal Krista vojákům. Jistě nechtěl ho ještě opustiti. Bičování bylo však úvodem k ukřižování, doufal tedy, že krev Ježíšova upokojí jeho nepřátele a přispěje k jeho záchraně.

*) Deut., XXI, 6.

HLAVA ČTVRTÁ.

Ježíš odsouzen.

Mat., XXVII, 26-30. — Mar., XV, 15. — Jan,
XIX, 1-16.

Bičování bylo kruté mučení. Odsouzenec býval svlečen a přivázán za ruce k nízkému sloupu. Po obnažených zádech býval bit do krve. Jen římsší občané směli býti bičováni jilmovými pruty, příslušníci jiných národů bývali bičováni řeménky s kůstkami nebo olověnými kuličkami. Pod těmito strašnými důtkami se trhala kůže, krev crčela a odsouzenec klesal záhy k nohám katanů a vystavoval jejich surovosti všechny části těla. Nezřídka podléhali odsouzeneci prvnímu mučení a umírali, neboť římský zákon nestanovil jako zákon židovský, jak dlouho smí trvati trest. Žádným pravidlem nebylo určeno množství ran. Vše bylo ponecháno choutce katanů, a ti ustávali jen když je to omrzelo nebo byli unaveni. Evangelia zaznamenávají, že Ježíš byl mrskán, ale nevypravují, kterak se to dalo. Možno se však domnívati, že Ježíš byl mučen dlouho, neboť svým mlčením rozlštíl katy a víme, že Pilát chtěl dojmouti židy pohledem na zmučeného Krista a konečně, že byl Spasitel skutečně tak ztrýzněn, že nemohl unésti svého křšže. Ježíš byl bičován v soudním domě a před lidem, neboť hned po bičování uvedli vojáci Ježíše na nádvoří tvrze Antonia.

Tam obnovili posměšný výstup, který viděli u Heroda, a zavolali celou setninu a urážlivě holdovali králi židovskému. Ježíš seděl na posměšném trůně oděn šarlatovým pláštěm, jaký nosívali legionáři. Někteří splétali mezišm trnovou korunu, a brzy na to jí ověnčili hlavu Spasitelovu. Potom vzavše třtinu silnou jako hůl dali mu ji do ruky. Trůn, korunu, žezlo, vše měl nový panovnick, scházelo ještě, aby poddaní se mu klaněli. A to také činili: „Zdráv buď, králi židovský!“ volali klekajíce před ním a sotva vstali, poličkovali ho a plvali na něho. Při tom vypadla Ježíšovi třtina ze svázaných a mdlých rukou. Chopili se jí a bijíce svalou jeho hlavu zaráželi trny ještě hlouběji.

Pilát měl stále útrpnost s Ježíšem a proto není možno si mysliti, že by byl přistomen tomuto výjevu. Jeho rozkazy byly věrně splněny, ba překročeny. Chtěl toho užít, aby dojal lid. Ukázal se znova na místě zvaném Gabbatha a pravil židům: „Hle, vedu vám ho ven, abyste poznali, že na něm žádné viny nenalézám.“ Tu vyšel Ježíš s trnovou korunou na čele a s vlajícím šarlatovým rouchem na zkrváceném těle. Byl vyveden po stupních na vyvýšený soudní tribunál. „Ejhle člověk!“ řekl Pilát k davu. Než srdce jejich nebylo přístupno soucitu: „Ukřižuj, ukřižuj ho!“ volali. Jejich ukrutnost rozhněvala vladaře. Pociťil v sobě jakési rozhodné hnutí, aby zachránil Ježíše: „Vezměte ho vy a ukřižujte, neboť já na něm viny nenalézám.“ Židé nemohli bráti takového svolení vážně. Když tedy viděli, že všechny jejich obžaloby jsou marny, odhalili pravý důvod své zuřivosti proti Ježíšovi, že prý se rouhal čině se rovným Bohu. Rouhání se dle Zá-

kona trestalo ukamenováním.*) Římané pak dbali náboženských obyčejů svých poddaných. V naději, že vladař na konec povolí, pravili: „My máme zákon a podle zákona má zemřít, neboť se činil Synem Božím.“

Synem Božím! Slovo to uvedlo Piláta ve zmatek ještě větší. Nadarmo se odvracel od odsouzení, jehož vojáci právě rozdrásali důtkami. Před chvílí byl Ježíš obžalován, že se činil králem, nyní opět, že se činil něčím vyšším než člověkem. Zdali tento žid, který se provinil jedině tím, že se nazval Synem Božím, neopravňoval tak vznešených nároků svým klidem v mukách? Pilát si vzpomněl na mytologické zkazky, jimiž odkojeno bylo jeho dětství, na vypravování vojáků, jak byli poraženi k zemi, na sen své ženy. Kdo jest ten Syn Boží? Odkud pochází? Znepokojen více než dříve, dal si přivésti Spasitele a pravil mu mezi čtyřma očima: „Odkud jsi ty?“ Ježíš neodpověděl. „I řekl mu Pilát: Se mnou nemluvíš? Nevíš-li, že mám moc tebe propustit a mám moc tebe ukřižovat?“

„Ježíš mu odpověděl: Neměl bys žádné moci proti mně, kdyby ti nebylo dáno shůry.“ Srovnává pak zločin Pilátův se zločinem židů, rozlišil mezi nenávistí a slabostí: „Proto ten, kdo mě tobě vydal, má větší hřích.“

Vladař poslechl konečně svého svědomí a rozhodl se, že Ježíše osvobodí. Když vyšel ze soudního dvora, dolehly k němu nové výkřiky: „Propustíš-li tohoto, nejsi přítel císařův, neboť každý, kdo se činí králem, protiví se císaři.“ Hrozná to byla pohružka, neboť císařem byl tehdy Tiberius a každý věděl dobře, jak se vě-

---

*) Lev., XXIV, 16.

řilo udavačům. Herodes nemohl se hájiti proti udáním židů, jeho syn Archelaus byl nedávno na jejich žaloby sesazen.*) Tak snadno přemohli Piláta. Zaponíněl na Ježíše a viděl jen podezřívavého pána, který se své skály kaprejské hrůzou naplňoval svět, viděl židy, jak ho vlekou k tomuto neúprosnému soudci, jak naň padá celou tíhou zločin urážky Veličenstva,**), viděl svůj život zničený, vyhnanství, smrt. Nedovedl odolati těmto přízrakům. Poddal se úplně strachu. Kázal přivésti Ježíše a vystoupil na soudní stolec. „Byl pak pátek velikonoční okolo hodiny šesté“ (mezi půl jedenáctou a jedenáctou hodinou ráno). Židé obstupovali vyvýšené místo, kde stál Pilát. Ustoupiv jejich nenávisti hleděl ještě učiniti dojem a ironickými projevy zastříti svůj strach. „Ejhle král váš!“ opakoval. Ale hlas jeho zanikl ve volání davu: „Pryč s ním, pryč s ním, ukřižuj ho! Řekl jim Pilát: Krále vašeho ukřižuji?“ A poněvadž otálel, uslyšel poslední slovo: „Nemáme krále, leč jen císaře,“ řekli velekněží. Podlehnuv vydal jim Ježíše.

Tento zločin byl přísně potrestán. Neuplynuly ani tři roky a Vitellius, syrský prokonsul, na výpovědi samaritánů pověřil Marcella, aby se ujal vlády v Judsku a nařídil Pilátovi, aby šel do Říma ospravedlnit se ze žalob naň podaných.***) Obavy, jimž podlehl, když soudil Ježíše, se splnily. Jak odsoudil Ježíše, byl odsouzen též a zbaven statků byl poslán do vyhnanství. Na břehu Rhony u města Vienne

---

*) Josephus Flavius, Antiquitates, XVII, 13, 2; Bellum Judaicum, II, 7, 3.

**) Majestatis crimen omnium accusationum complementum erat. (Tacitus, Annales, III, 38.)

***) Josephus Flavius, Antiquitates, XVIII, 4, 2.

jest vysoká mohyla. Tam prý jest hrob Pilátův. Tam prý násilně skončil svůj život psanec pronásledovaný výčitkami. Jiné zbožné pověsti vypravují, že se mu dostalo v neštěstí milosti od Ježíše a církev haběšská mezi světce počítá tohoto muže srdce nestatečného, přece však křesťanského, jak dí Tertullian.*)

---

*) Ea omnia super Christo Pilatus, et ipse jam pro sua constientia christianus, Caesari Tiberio nuntiavit. (Tertullian, Apologeticus, 21.) .

HLAVA PÁTÁ.

Ukřižován.

Jan, XIX., 16-22. — Mat., XXVII., 31-34, 37, 38.
— Mar., XV., 20-23, 25-27. — Luk., XXIII., 26-34, 38.

Cestu, kterou Ježíš nastupoval, ode dávna nazývají zbožní křesťané cestou křížovou. Zdáli je možno viděti tam ještě dnes, kudy kráčel božský Trpitel a jíti krok za krokem touto křížovou cestou, po níž denně jde tolik křesťanů? Nemyslíme. Badatelům, kteří zkoumali pravost tradičních zastavení, nepodařilo se uvésti vše v pochybnost. Cesta se začala u soudního domu, který stál na severní straně chrámu a nedaleko nádvoří. Skončila se na Kalvarii, kde nyní stojí chrám Božského Hrobu. Šel tedy Ježíš cestou vedoucí z domu Pilátova na horu Kalvarii.

Jerusalem byl spálen od Římanů, pak od Peršanů a mohamedánů a srovnán se zemí. A tak se tam ovšem nakupily rozvaliny na rozvaliny. Šedesát, mnohdy i osmdesát stop popelu a trosek pokrývá zemi, po níž kráčel Ježíš. Bylo by sice dětinstvím mysliti, že dnešní Jerusalem vypadá jako za doby Spasitelovy, ale nesmíme zapomenouti, že obyvatelé Východu věrně uchovávají v paměti jména a místa. Ba i z toho, co bylo zbořeno, staví opět svatyni, posvátný hrob, zpustošený pomník. Vzpomínky na Cestu křížovou mají přece skutečnou platnost a možno dle nich určit, když ne na kterém místě, tož aspoň

v které části města se stal ten aneb onen výjev Umučení.

Cesta ta vedla ze soudního domu do údolí Tyropeon a opět na východ do příkrého svahu. Blízko vrcholu se táhla městská zeď a dále mezi zahradami a domy bylo místo poprav, Golgotha. Toto jméno znamená lebku a označovalo asi holou skálu, která se zdvíhala od země jako lebka. Dle židovských pověstí se tak jmenovalo to místo proto, že tam byla pohřbena hlava Adamova. Těmito pověstmi se stala Golgotha ještě hroznější. Golgotha nebyla asi daleko zdí jerusalemských, neboť Řekové a Římané měli zvyk popravovati vinnsky u bran měst, kudy chodilo hodně lidí, aby dali odstrašující příklad.

Ježíš, jak vypravuje svatý Jan, byv odsouzen, dostal se do rukou židům, „Pilát vydal jim ho“, praví, „aby byl ukřižován. I pojali Ježíše a vyvedli ho“. Srovnáme-li však svědectví s tím, co vypravují první tři evangelisté, přesvědčíme se snadno, že popravu u židů neobvyklou vykonali římscí vojáci se svým setníkem. Velekněží spokojili se s pouhou účastí.

Trest byl vykonán hned po rozsudku. Byl to římský obyčej a židé sami urychlovali konec, aby mrtvola zůstanouc na kříži neposkvrnila svátečního dne. A tak utvořil se bez odkladu průvod, v čele jel setník na koni, za ním čtyři vojáci vedle Ježíše a dva zločinci vyslaní na smrt. Spasitel neměl již na sobě šarlatového roucha, kali mu je svlékli a vrátili mu jeho oděv.

Přinesli popravní nástroj. Jeho podoba dochovaná ústním podáním, jest známa pod jménem latinského kříže. Byl to dlouhý dřevěný kůl přepažený nahoře kratším příčným trámecem pro ruce, na hořejší části býval nápis. Třebas tento kříž neměl roz-

měrů, v nichž jej vidíme na křesťanských obrazech, přece těžce doléhal na rozdrásaná bedra Ježíšova. Odsouzenci nosívali svůj kříž až na popraviště a ačkoliv bylo bičování kruté, mívali dosti síly, aby unesli toto břímě. Ale Spasitel byl vysílen smrtelnou úzkostí v zahradě Gethseman-ské, krvavým potem a ranami a proto nemohl unést svého kříže.

Vše bylo připraveno. Průvod kráčel ke Golgothě. Ježíš, obklopen drzou čeládkou, vlekl potupné dřevo ulicemi jerusalemskými a cestou na Kalvarii. Když se blížil k bráně, zemdlel. Nešťastníci, kteří padli pod břemenem, nebývali ušetřeni nadávek, ran kopím a bodcem. V brzku však bylo patrné, že násilí je marné a že odsouzenec není schopen nésti kříž dále.

V té chvíli vcházel nějaký muž do města. Byl to žid z Cyreny a vracel se s pole. Po obleku, po zásobách, jež si nesl na velikonoce, poznali vojáci, že je cizincem zaměstnaným služebnými pracemi. Legionáři rádi honívali obyvatele provincií do všelijakých robot. Tak učinili i jemu a přinutili ho, aby nesl kříž za Ježíšem.

Tato služba bezděky prokázaná Spasiteli stačila, aby Šimon cyrenský neupadl v zapomenutí. Byl učenskem Kristovým? Evangelium nic o tom nepraví, ale svatý Marek připomíná, že Šimon byl otcem Alexandrovým a Rufovým, které první křesťané znali jako své bratry ve víře.

Ježíše pak musili vojáci zdvihati a pomáhati mu až na Kalvarii. Když viděl zástup muže bolestí, jak jest veden na popravu, pohnul se soucitem, a z jedné skupiny žen, jež byla nedaleko Ježíše, ozval se nářek a bědování. Plakaly nad ním a bily se v prsa. Zákon zakazoval litovati odsouzenců, ale takového hnutí, jakým

byla soustrast s Kristem, nižádný řád neovládne.

Ježíš byl dojat hořem žen i obrátil se k nim a pravil: „Dcery jerusalémské, neplačte nade mnou, nýbrž samy nad sebou plačte a nad dítkami svými. Neboť hle, přijdou dnové, v nichžto řeknou: Blahoslaveny neplodné a životy, kteréž nerodily, a prsy, které nekrmily. Tehda počnou říkati horám: Padněte na nás, a pahrbkům: Přikryjte nás; neboť činí-li toto na dřevě zeleném, co bude se dít na suchém?“

Tato odpověď překvapila asi dcery jerusalémské. Ráz její jest vážný, až přísný. Není to děkování, ale pobídka ke kajicnosti. Ježíš se bál více o ně než o sebe. Neboť těmto ženám platilo zvláštní přání Oseáše, syna Berova: „Dej jim Hospodine. Co jim dáš? Dej jim život bez dítka a prsy vyprahlé . . . A řeknou horám: Přikryjte nás; a pahrbkům: Padněte na nás*.)“ Za čtyřicet let byly ony ženy, které slyšely slova Ježíšova, pohřbeny ve zříceninách Jerusalema. Ženy ty se dočkaly zkázy. Mečem a ohněm zahynul výkvět Israele, ani podzemní stoky města neochránily jejich dítka proti zuřivosti vstězově, v podzemí se kupilo tisíce mrtvol a matky požídaly z hladu plod svého života**). Jest se co diviti, že se chvěje Spasitel o tyto ženy a že jim káže kajicnost, když se blíží tak hrozná trápení?

Aby ještě více zdůraznil, že je třeba pokání, bere z posvátných knih obraz o stromu stále zeleném, značícím dokonalou ctnost, ježíš dokonalým příkladem jest on sám, Spravedlivý. Ukázav na své rozedrané tělo, na svou zhanobenou hlavu,

*) Os. IX., 14; X., 8.

***) Josephus Flavius, Bellum Judaicum, V., 10, 3; VI., 3, 4; 9, 4.

zvolal: „Činš-li toto na dřevě zeleném, co bude se dít na suchém?“

Vyslšen došel Ježíš na popraviště. Vojáci podali mu vína smíšeného se žlučí, jež dávali židé odsouzencům, aby je uvedli v stav otupělosti a zmírnili trýzeň. Ženy ze vznešených rodin samy připravovaly a přinášely směs*). Vojáci dbali obyčejně židovského a nabízeli nápoj Spasiteli. —

Ježíš okusiv nechtěl pít. Byl odhodlán dotrpěti veškeru hořkost umučení. Viděl přípravy k němu. Kříž byl zaražen do země, kladiva, hřeby byly uchystány, žebřík postaven a provazy napiaty. Snad se zachvěly jeho údy při myšlence na nastávající muka, ale duše jeho hleděla pevně smrti vstříc.

Katané se ho konečně chopili a svlékli ho. Ukřižovaný býval na kříži nah. Provazy vytáhli vojáci tělo do výše až k sedátku ve středu kříže. Tento kus dřeva míval trpitel mezi nohama, aby ho podpíral a aby přibité ruce se neroztrhly tíží těla. Ježíš posadil se na bolestném sedátku a rozepial ruce. Bylo asi třeba připoutati údy ke kříži a tak udržeti nohy a ruce, aby mohly býti protknuty hřeby. Nejprve upevňovali ruce a hřebem proráželi dlaň nebo zápěstí. Mnohdy bývaly nohy jen pevně svázány provazy, obyčejně však je přibil kat k dřevu. Tak byl ukřižován i Ježíš. Neboť víme, že po zmrtvých vstání ukazoval učeníkům probodené nohy i ruce, a podání svorně hlásá, že se na něm splnilo proroctví žalmistovo**): „Probodli nohy mé i ruce mé“.

Tehdy právě plnila se jiná předpověď

*) Gemara babyl., Sanhedrin, 6, 1.

**) Ž., XXI., 17.

Isaiášova*): „Vpočten jest mezi zločince“. Byly vztyčeny dva kříže, jeden na pravici, druhý na levici Ježíšově a na ně byli přibiti dva lotři odsouzení k smrti. Vojáci měli ještě připevniti nad hlavou Kristovou nápis sestavený Pilátem. „Tento jest král židovský“, bylo tam psáno hebrejsky, řecky a latinsky. V tomto posměšném nápisu a ve dvou zločincích, kteří viseli vedle Krista, tvoříce jeho dvůr a národ, postřehli židé výsměch. Pilát nedovedl sice uhájiti své autority proti pobouřenému davu, ale nabyl zase odvahy a hledal jen příležitost, aby se pomstil. Když tedy dostal tabulku, jež měla hlásati zločin Ježíšův, napsal na ni slova urážlivá pro židy, a aby každý mohl porozuměti, užil nejen latiny, úředního jazyka, nýbrž i řečtiny, kterou mluvili židé rozptýlení po světě, a aramejského nářečí, jemuž rozuměl lid. A protože se asi bál, že potupa nebude dosti účinkovati, poručil, aby s Ježíšem byli odvedeni a ukřižováni dva zločinci. Chtěl tím ukázati národu židovskému, v jakém opovržení má jejich chimerické království.

Při shonu a rychlém pochodu nikdo si nevšiml toho nápisu. Sotva však se objevil na kříži, porozuměli potupě. V brzku byla známa po celém městě, neboť Golgotha byla u brány jerusalemské a dav chodil kolem kříže. Ihned zanechali velekněží příprav k velikonocím a učinivše se tlumočnicky lidu přišli k vladaři. Žádali ho, aby opravil nápis a napsal místo slov: „Tento jest král židovský“ slova: „Tento se vydával za krále židovského“. „Co jest napsáno, jest napsáno“, odpověděl Pilát.

*) Is., LIII., 12.

HLAVA ŠESTÁ.

Ježíšova smrt.

Jan, XIX, 23-30. — Mat., XXVII, 33, 35, 39-50. —
Mar., XV, 24, 29-37. — Luk., XXIII, 34-37, 39-46

Vojáci dokončili dílo přibivše Ježíše na kříž. Spasitel modlil se při tom za ně: „Otče,“ řekl, „odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“ Jímavá ta slova vojáci sotva uslyšeli, neboť měli již jiné starosti. Protože dle římského zákona jim náležely šaty po odsouzení,*) dělili se o spodní roucho a plášť Ježíšův. Plášť byl z více částí a tak jej snadno rozdělili na čtyři kusy, ale spodní roucho bylo nesešívané, „od vrchu všesko veskrze utkané.“ Kdyby je rozdělili, pozbylo by na ceně. „Proto si řekli mezi sebou: Neroztrhujme jí, nýbrž losujme o ni, čím bude.“ Ponechali náhodě, kdo dostane sukni Kristovu. Tu praví sv. Jan: „Aby se naplnilo Písmo, které praví: Rozdělili sobě roucha má a o můj oděv metali los.“**) Když bylo po všem, posadili se vojáci u paty kříže a dávali pozor, aby nikdo nesňal těla ukřižovaných, dokud by neskonali.

Na popravišti se obyčejně jedná se zločinci soucitně a šetrně. Ježíšovi nedostalo se této útěchy. Odešedše s nepořízenou ze soudního domu, přišli jeho nepřátelé ke kříži a vylili si na něm zlost, zahrnujíce

*) Ž., XXI, 19.

**) Sv. Jan. Z lat., In Joannem, XIX, 33.

ho polupnými slovy. Mezi prvními byli falešní svědci, jež velerada minulé noci uvedla k soudu. Chodili před křížem sem i tam, potřásali hlavami na znamení opovržení, rouhali se a připomínali Kristu pomluvu, již byl obětí: „Ha, jenž božský chrám Boží a ve třech dnech jej zase vystavuješ, pomoz sám sobě a sestup s kříže.“ Jiní ho vyzývali, jako kdysi dábel v den pokušení: „Jsi-li Syn Boží, sestup s kříže!“

Mezitím stál tu lid tiše a pohlížel na Spasitele spíše zvědavě než nenávislně. Ticho to podráždilo členy velerady, neboť stačilo, aby se v hlubinách srdcí ozval hlas spravedlnosti. A tak brzo počala tato kněžata israelská nadávati jako jejich sluhové. Byly to tytéž urážky, týž vztek. Jen zpupností se lišily. Ba ani neuznali Krista za hodna, aby se k němu obrátili a utrhal mu tvář v tvář. Kněží, zákoníci a starší posmívali se mezi sebou jeho tichému umírání. Neosmělujíce se popřati před lidem zázraky Galilejského, hleděli jejich význam seslabiti tím, že ukazovali na jeho ubohost: „Jiným pomáhal, sám sobě pomoci nemůže.“ Pak vzhlednuvše na pokofující a ironický nápis Pilátův řekli: „Kristus, král židovský! Ať sestoupí nyní s kříže, abychom to uviděli a uvěřili.“ Jménem Kristus připomínali Ježíšovi noční výslech, slovem král slabost Pilátovu, bičování a popravu. Jejich zběsilost šla dále. Osmělili se dorážeti i na lásku Ježíšovu k Otci a rouhali se i Všemohoucímu: „Doufal v Boha, ať ho nyní vysvobodí, miluje-li ho; neboť pravil: Syn Boží jsem.“ Příval urážek strhl záhy veškeren lid i vojáky. Ti vstali a pódali mu s posměšným soucitem číši vína, z níž pili sami, a volali na Ježíše: „Jsi-li ty král židovský, pomoz sobě.“

Ale míra potup nebyla ještě dovršena. Ježíš netrpěl sám. I ti, kteří s ním byli ukřižováni, se obraceli k němu, a on uslyšel na vedlejším kříži opakovati ono rouhání: „Jsi-li ty Kristus, pomoz sobě i nám.“ Toliko jeden z lotrů promluvil, druhý pozoroval Spasitele, podívoval se jeho odevzdanosti a pocítil k němu lásku. Proto když uslyšel, že jeho druh uráží Ježíše, káral ho: „Ani ty se Boha nebojíš, ježto v témže odsouzení jsi? A my zajisté spravedlivě trpíme; neboť dostáváme to, co náleží na skutky naše, ale tento neučinil nic zlého.“ Tímto vyznáním roznítla se v něm víra a on pravil ještě: „Pane, rozpomeň se na mne, když přijdeš do království svého.“ Nikdy nepřetvořila milost zločince v mučedníka tak náhle, avšak nikdy také vyznání nebylo záslušnější, neboť dobrý lotr uznával Ježíše za Boha a za krále právě ve chvíli, kdy dokonával na kříži všemi zapřen.

Kdykoliv se Spasitel pohnul, zvětšoval tím jen své bolesti. Ale když uslyšel tuto prosbu, obrátil hlavu k svému druhu a odpověděl mu: „Amen pravím tobě: Dnes budeš se mnou v ráji.“ Pokorný kajicník prosil jen za vzpomínku, a dostalo se mu nejbohatšího daru: blaženosti v lůně Božím. Vyslovil jen naději a téhož dne stalo se údělem jeho štěstí bezmezná. Zdá se, jako by svatý Matouš a svatý Marek neznali této epizody, kterou vypravuje třetí evangelium; mluví totiž neurčitě, že lotři se rouhali. Víme, že svatý Lukáš mnoho zvěděl od Marie. Od ní se asi dověděl oné rozmluvy na kříži, neboť matka stála pod křížem, na němž skonával její syn.

Zatím polevila vášnivost nepřátel Kristových. Lid dosud hlučel, tu a tam zazníval křik. Ale pošmourné páry stoupaly

už od země ke kříži a halily jej smutečným závojem. Mnozí se báli a odešli. Záhy osaměly kříže. Přiblížily se k němu tři ženy a jeden učeník. Byla to svatá Panna a sestra její Maria, žena Kleofášova. Vedle ní hříšnice Magdalena, za nimi kráčel Jan. Evangelium ho nejmenuje, ale že tam opravdu byl, možno souditi dle zdrželivosti, s níž o sobě mluví, i dle okolností, neboť na tom místě nemohl scházeti miláček Ježíšův. —

Stanuli před křížem a stojíce upírali zrak na toho, jehož milovali. Ježíš zprvu byl zabrán svými katany, odpouštěje jim, svým druhem ve smrti otvíraje mu nebesa, potom teprve shlédl na své přátele, kteří ho prosili o poslední s Bohem, na svou matku protknutou mečem, jak jí prorokoval staříčkový Simeon. Nejismavější z našich církevních hymen, *Stabat*, sotva vyjadřuje vše, co trpěla matka při tom pohledu. Ježíš cítil to lépe než kdo jiný. Pozoroval, že jemu nastává smrt, matce smutek a osamocenost. Z apoštolů jediný Jan byl u něho a podpíral Marii tím věrněji, čím více rostlo nebezpečení. Ježíš jí nejmenoval, aby ji nevydal urážkám a pravil: „Ženo, hle, syn tvůj,“ a k Janovi: „Hle, matka tvá.“ Od té chvíle vzal učeník Marii do svého domu a měl ji jako syn svou matku.

Když byla přervána poslední páska, odevzdal se Ježíš Bohu, aby dokonil svoje umučení. Bylo poledne, když tma zahalila Golgothu. Potom stále houstla a rozestírala přskrov nad Jerusalemem, Judskem, celým světem. Zjev ten nedá se dostatečně vyložiti přirozenou příčinou, neboť měsíc byl tehdy v úplňku, zatmění slunce nebylo tudíž možné.

Obyčejně se země pokrývá temnými parami při zemětřesení, jež ji roztrhává,

a tehdy halila se ve smutek, aby oplakávala svého Boha. Kříž, na němž umíral Kristus, byl skryt mrakem. Všechen hluk utichl a obecný úděs vyjadřuje zvolání, jež se ve starém věku připisuje Diviši z Aeropagu: „Buď trpí Bůh, nebo má útrpnost s velikým hořem“^{*)}).

Muky ukřižovaného rostly každým okamžikem. Nohy a ruce byly roztrženy, tělo násilně zkrouceno, svaly se stahovaly v křeči, nastala žízeň a horečka. Bolesti byly tak veliké, že ukřižovaný volal po smrti, aby ho osvobodila.

Tři hodiny zápasil Ježíš, ale nezasténal. Co se dalo v tom neproniknutelném přítomí? Evangelisté, kteří vypravovali o smrtelné úzkosti v zahradě, mlčí o smrtelné úzkosti na kříži. Ale na konec mocný výkřik zazněl do temnot a odhalil tajemství těchto hodin úzkostlivých. Svatý Marek zachoval jej jak vyšel ze rtů Ježíšových v jazyku aramejském, jímž mluvil jako dítě na kolenou Mariiných: „Eli, Eli, lamma sabaktani“, „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“

Tímto nářkem se začíná žalm^{**}), jenž předpovídá, jak Mesiáš bude trpěti, jak mu bude unikati sra a krev, rány se zaněcovati, pálení žízeň, kterou znají jen umírající. Čím však bylo trápení tělesné proti trýzni duševní? Ta především se obráží v úzkostném zvolání: „Bože můj, proč jsi mě opustil?“

Nikdo nepocítil v hodině smrti, že ho Bůh opustil jako Ježíš, protože nikdo tak nežil z Boha a v Bohu jako on. Země mu zlořečila a nebe ho odmítlo, pněl na kříži vydán úzkostem, jež naň připadly v za-

---

^{*)} Diviš Aerop. Epistola VII. — Migne, Patrologie grecque, t. III.

^{**}) Ž., XXI., 2, 15, 16.

hradě Gethsemanské, a tentokrát dopil kalich až na dno. Abychom pochopili rozsah této bolesti, musíme si připomenouti, že Ježíš, ač bez viny, byl na kříži obtížen skutečnými hříchy a že snímal nepravost světa. Hříchy od počátku až do konce věků, které Bůh na něho přenesl, ukázaly se mu zřetelně a ve všech svých okolnostech. Zrady, msty, cizoložství, prostopášné mrzkosti, rouhání, urážky, valily se proudem do jeho duše a pohroužily ji v moře nepravosti. A právě v té chvíli byl Kristus jako ztracen, neboť Bůh se od něho vzdaloval, aby naň dolehl tíhou své pomsty. Ježíš stav se hříchem za nás, učiněn byl „zlořečením a kletbou“*), jak praví svatý Pavel, Ježíš trpěl od Boha něco hrozného, slovem lidským nevypověditelného. V té době zastřelo se nebe, jen peklo zelo před Spasitelem, a on zahlédl věčné zoufalství, nekonečné jako jest Bůh, kterého zoufalství mstí.

Ještě jeden zármutek pojil se k této bolesti. Bylo to pomyšlení, že jeho umučení bude jen malému počtu lidí k užitku. Viděl množství zavržených. I když byli nehodni, byli údy jeho mystického těla, byli s ním tak úzce spojeni, že nemohli býti od něho odloučeni bez násilí. Když viděl Ježíš, jak se odtrhuje tak drahá část jeho bytosti, zdálo se mu, že jest opuštěn a zavržen s nimi: „Nařkal“, praví Arnold ze Chartres, „že mu bylo vyrváno ovoce jeho zápasů. Volal, že jeho krůpěje potu, jeho práce i smrt nejsou odměněny, protože ti, pro něž tolik trpěl, byli zůstaveni věčné záhubě“. Proto vzkříkl žalostně: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?“

---

*) Galat., III., 13.

Jak možno uvést toto zdánlivé zoufalství Ježíšovo v souhlas s blažeností, jež jest podstatnou vlastností jeho božské osoby? To jest nevyzpytatelné tajemství, tajemství Vtělení. Abychom pochopili, jak Syn Boží mohl říci, že ho Otec jeho opustil, bylo by potřeba vysvětliti, jak bylost nekonečná mohla na sebe vzíti přirozenost konečnou, neboť jest mezi tímto dvojnásobným pokrovením toliko stupňový rozdíl. Opuštěnost Ježíšova na kříži byla pokračováním toho, co se stalo při Vtělení, a v obou těchto tajemstvích zůstalo božství stejně neporušitelným. Trpící Kristus byl jako hora, jež ční nad mraky. Bouře často řádí na úbočích, ale netkne se vrcholu, který trčí nad bouřemi a zůstává klidný a jasný.

V té chvíli ustala tma a s ní i zděšení. Židé nabyli smělosti, opakovali slova Ježíšova a schválně zaměňovali božské jméno Eli se jménem prorokovým. „Hle, Eliáše volá“, říkali. Ale ani tento posměšek nebyl úplně prost hrůzy, neboť celý Israel věděl, že strašný prorok objeví se jistě v den ohně a děsu, pod zastiženým nebem, zkrvavělým měsícem, uprostřed rozvrácených mocností.

Najednou zazněl nový výkřik. „Žízním“, volal Ježíš nařkaje na nejděsnější bolest ukřižování. Jeden z kolemstojících běžel namočiti houbu do kyselého vína, které bylo pro vojáky, a podal ji Spasiteli. A protože nemohl rukou dosáhnouti hlavy ukřižovaného, vzal třtinu, nastrčil na konec houbu a přiblížil ji ke rtům Kristovým. Milosrdný ten skutek vzbudil v davu nenávislné volání: „Nechej, ať uvidíme, přijde-li Eliáš, aby ho vysvobodil. — Nechte, ať uvidíme, přijde-li Eliáš sejmuti“ řekl muž.

Spasitel pŕitiskl rty k houbĕ s octem. Obĕrstviv se, pohlĕdl ještĕ jednou na svĕt. Pohledem objĭmal trvĕnĭ ěasŭ a celĕ svĕ dĭlo. Spravedlivĭ, kteŕĭ ho pŕedešli, a vŕichni, kdo v nĕho v budoucnosti uvĕŕĭ, obraceli se ke kŕĭŕi a hledali v nĕm svou spĕsu. „Dokonĕno jest“, pravil, i moje utrpenĭ i mŭj ŕivot i spĕsa lidskĕho pokolenĭ. Rozlouĕiv se tak se zemĭ, oddal se svĕmu nebeskĕmu Otci. „Otĕe“, zvolal hlasem velikŭm, „v ruce tvĕ porouĕĭm ducha svĕho“. Byl to hlas syna, kteŕý se vrhĕ v nĕruĕ svĕmu otci, a byla to slova toho, jemuŕ „nikdo neodnĕmĕ“ ŕivota, nŭbrŕ kteŕý „jej dĕvĕ sĕm od sebe“. Uĕenĭci se vĕtŕinou dĭvali z daleka, a zaslechli jen „mocnŭ hlas“, o nĕmŕ mluví svatŭ Matouŕ a svatŭ Marek. Svatŭ Marek zvĕdĕl poslednĭ slova Jeŕŕŕova od nĕkterĕho svĕdka, kteŕý stĕl blĭzko kŕĭŕe, snad od Marie. Jan stĕl pod kŕĭŕem a pohlĭžel na Spasitele. Vidĕl, jak naklonil hlavu a skonĕl.

HLAVA SEDMÁ.

Ježíšův hrob.

Mat., XXVII, 51-66. — Mar., XV, 38-47. — I.uk.,
XXIII, 45, 47-56. — Jan, XIX, 31-42.

„Aj, opona chrámová se roztrhla na dvě půle od hora až dolů, a země se otřásla a skály se rozpukly a hroby se otevřely. A mnoho těl zesnulých světců vstalo.“

Římský setník první se sklonil před těmito divy. S vojáky „stál proti Ježíšovi“ na Kalvarii. Když však ucítil, že země se mu chvěje pod nohama, a když viděl, že Kristus „tak zvolav vypustil duši,“ jala ho bázeň, oči jeho se otevřely a on vzdal chválu Bohu zvolav: „V pravdě tento člověk byl Syn Boží.“ A víra jeho strhla i legionáře, a oni opakovali: „Jistě Syn Boží byl tento“.

Toto vyznání pohanů před umírajícím Kristem bylo odsouzením židů. Když viděli židé, co se děje, odcházeli bijíce se v prsa. Za nedlouho utvořily se na Golgotě dvě skupiny mužů a žen od sebe oddělené, jak bylo zvykem na Východě. Na jedné straně byli učenci Ježíšovi, všichni ti, kteří ho znali a které společná bolest sbližovala konečně se Spasitelem. Dále byly ženy, které ho následovaly z Galileje, a mnohé jiné, které přišly s ním do Jerusalema. Mlčky pohlížely na toho, jehož tak milovaly. Byly mezi nimi Magdalena a Maria, matka Jakubova, jež setrvaly u paty kříže, jakož i Salome, matka synů

Zebedeových. Bděly společně nad tělem Mistrovým, a když viděly, jaké divy se dějí a jak židé jsou zahanbeni, doufaly, že ještě není všemu konec.

Ježíš zemřel kolem deváté hodiny, ale jeho druhové na kříži asi ještě dlouho zápasili se smrtí, nezkrátily-li se jinak jejich muky. Zákon pak předpisoval, aby odsouzenec nebyl necháván na kříži déle než jeden den^{*)}, a příkaz ten byl tím naléhavější, poněvadž bylo před velikonoce, a neslušelo se, aby slavnost byla rušena podíváním na ukřižované. Tu židé šli k Pilátovi a žádali ho, aby dal odsouzencům zpřerážeti nohy, aby bylo možno spíše je snít.

Vladař poslal nové vojáky na Kalvarii. Ti kyjem zlámali oběma lotrům stehna a holeně. Přišedše však k Ježíšovi, shledali, že jest mrtev. Přerážeti mu údy bylo zbytečno. Jeden z vojáků chtěje se přesvědčiti, že tělo nemá známky života, vrazil své kopí do pravého boku. Svatý Jan, který stál u paty kříže, spatřil, jak z prsou vytéká krev a voda. „A ten, jenž to viděl“, praví sám o sobě, „vydal svědectví o tom a pravdivé jest svědectví jeho, a on ví, že pravdivé věci mluví, abyste i vy uvěřili. Staloť se to zajisté, aby se naplnilo Písmo: Kostí mu nezlomíte^{**}). A opět jiné Písmo dí: Budou patřiti na toho, v něhož bodli^{***}). Svatému Janu byl tedy tento poslední úkon Umučení splněním proroctví a též symbolem. Bod kopím, po němž nebylo už třeba lámali kosti, činil Ježíše opravdovým beránkem velikonočním, stravou nového Israele, kdežto voda a krev

---

^{*)} Deut., XXI., 23.

^{**}) Exod., XII., 46.

^{***}) Zach., XII., 10.

lekoucí z rány naznačovaly jednak křest a jeho oživující očišťování, jednak božskou krev Eucharistie.

K večeru nenadále přišel mezi vojáky na Kalvarii žid, který tam dosud nebyl. Nazýval se Josef z Arimathie a byl členem soudu, který odsoudil Ježíše. Byl bohatý, mocný, vznešený a neosmělil se dosud prohlásiti pro Pána, neboť zdržoval ho strach před členy velerady a jeho důstojností. Byl to však muž spravedlivý a dobrý, který očekával království Boží a stýkal se s učensky. Částečně projevil své smýšlení, že nesouhlasil se záměry a činy svých druhů v úřadě. Smrt Mistra plně ho dojala. Ta chvíle, kdy ostatní se třáslí, dodávala mu odvahy.

Přišel na Kalvarii a vojáci právě se chystali sejmuti mrtvoly a uložiti do země i s kříží, ale setník, který vyznal božství Kristovo, dal mu potřebnou lhůtu. Josef tedy předstoupil před Piláta a požádal o tělo. Když uslyšel vladař, že Ježíš skonal, podivil se nejprve. Že by při popravě nastal konec tak brzo, nebylo slýcháno. Povolav setníka tázal se ho, zda Ježíš skutečně jest již mrtev. Potom uvěřil slovům Josefovým a vydal mu tělo Spasitelovo, bylot římským obyčejem neodpírati této útěchy přátelům odsouzeného*). Sobota se začínala východem hvězd. Ale nesvítily ještě. Josef tedy mohl koupiti lněný rubáš s páskami k zavnutí mrtvoly a vrátil se na Kalvarii, a tam pomocí učensků sňal Ježíše s kříže.

Čas ponižujících urážek minul. Tělo přibité na kříž zločinců bude co nevidět důstojně pohřbeno. Jiný velmož israelský učinil přípravy k pohřbení. Byl to Niko-

*) Quintillian, Declamationes, VI., 9, 21.

dem, známý zákoník, který v noci přišel za Ježíšem, aby s ním rozmlouval. Až dosud tajil svou víru ze strachu před ostatními členy velerady, ale pohledem na zázraky a příklad Josefův přemohl svoji bázlivost. Přišel brzy po něm na Kalvarii, aby nabídl své bohatství Mistru, kterého oplakával. Na jeho rozkaz bylo přineseno sto liber vonných masť. Byla to směs myrhy a aloe. Zakrvácené tělo bylo jimi namazáno, dlouhé pásky byly ovázány kolem těla, rukou a nohou. Hlava byla dle židovského zvyku zavinuta do rubáše, a Ježíš, prosycen těmito vůněmi, byl nesen ke hrobu. Musili si pospíšiti, sobota se přiblížila. Neměli mnoho času k pohřbení, neboť soumrak netrval dlouho.

Hrob byl připraven. Josef z Arimathie měl totiž nedaleko křížů zahradu, a tam byl hrob vytesaný ve skále, do něhož ještě nikdo pohřben nebyl. Věnoval jej tedy Mistru, protože se blížila sobota a nebylo možno přenést ho jinam. Skalní hroby mívaly podobu síní a bývaly v nich výklenky nebo podstavce pro mrtvoly. Bývaly uzavřeny těžkým balvanem a vcházelo se do nich po rovině nebo po mírném svahu. Ježíš byl položen na jedno z pohřebních lůžek. Zbožní členové velerady přivalili pomocí svých společníků těžký kámen uzavírací ke vchodu, a potom všichni se vrátili do města, kde vládł již klid noci a velikonoční soboty.

Zatím šly zbožné ženy za Josefem. Viděly, jak spěšně konají členové velerady svoji službu a poznaly, čeho se ještě nedostává k důstojnému pohřbení Krista. Shlédnuvše tedy místo, kde uložili Ježíše, vrátily se do města, aby připravily vonné látky. „V sobotu ovšem odpočinuly podle přikázání“. Ale když odešly, nezůstala

zahrada zcela opuštěna. Setrvaly tam dvě ženy sedící pod hrobem. Byla to Maria Magdalena a Maria, matka Josefova, sestra svaté Panny.

Nepřátelé Ježíšovi doufali, že po jeho smrti si oddechnou. Ale marně. Sotva byl pohřben, vzpomněli si na jeho předpovědi. Což neřekl, že třetího dne vstane z mrtvých, že jim dá jen jedno znamení a to znamení Jonáše, který byl tři dny pohřben ve vlnách a vyšel z nich neporušen, že jakýsi tajemný chrám bude zbořen a ve třech dnech opět zbudován? Tyto vzpomínky je napadly až v noci. Tak byli rozrušeni, že z rána opět se shromáždili. Bylo to druhého dne, který jest po pátku, poznamenává svatý Matouš, ráno v sobotu velikonoční. Avšak ve svém strachu nedbali na nic, ani že je den posvátného klidu, ani že se dopustí bezbožnosti, budou-li vyjednávati s pohanem v tento den sváteční.

Velekněží a fariseové přišli tedy k Pilátovi a pravili: „Pane, my jsme se rozpomenuli, že ten svůdce jsa ještě živ řekl: Po třech dnech vstanu. Rozkaž tedy ostříhati hrobu až do třetího dne, aby snad učenci jeho nepřišli a neukradli ho a neřekli lidu: Vstal z mrtvých. I bude poslední blud horší nežli první. Řekl jim Pilát: Máte stráž, jděte, ostříhejte ho, jakož rozumíte“. Odešli tedy, zapečetili kámen hrobový a postavili k němu římské vojáky, aby někdo neotevřel hrobu.

HLAVA OSMÁ.

Z mrtvých vstání.

I. První zjevení.

Mat., XXVIII, 1-15. — Mar., XVI, 1-11. — Luk.,
XXIV, 1-12. — Jan, XX, 1-18.

Zatím co se členové velerady zabezpečovali takto proti Ježíšovi, židovský lid opustil Kalvarii, aby se oddal výhradně obřadům velikonočním. Co se dělo toho dne v srdci apoštolů? Zdali také pro ně nebylo vše skončeno, sny rozptýleny a v srdci sklíčenost tím větší, čím bylo očekávání živější a oprávněnější? Rádi bychom věděli, o čem mluvili lidé tak krutě zklamání, a slyšeli, jak naříkali a tesknili. Evangelium však mlčí o jejich úzkostech a poznamenává toliko, že věrně plnili zákon: „V sobotu ovšem odpočinuli,“ praví, „podle přikázání.“

I když všechny naděje byly pohřbeny s Mistrem, láska nikoliv. Ženy, které přišly za ním z Galileje, poslední opustily jeho hrob a první zase se k němu vrátily, aby pečlivěji nabalsamovaly Pána než Nikodem. Skoro všechny měly po ukřižování kdy, aby uchystaly myrrhu a vonné věci. Maria Magdalena, Maria, matka Jakubova a Salome vrátily se později z Kalvarie a mohly nakoupiti vonných masť až druhého dne večer po posvátném klidu. O půlnoci však byly všechny připraveny, i vstaly, aby vykonaly svoji zbožnou povinnost.

Ještě za šera před prvním dnem v týdnu vyšly z města. „I pravily sobě vespolek: Kdo nám odvalí kámen ode dveří hrobových?“ Dle těchto slov byly patrně Maria Magdalena, Maria, matka Jakubova, a Salome, jak je uvádí svatý Marek, samy v té chvíli, neboť kdyby svaté ženy byly všechny, nebyly by se vzdaly naděje, že se jim podaří spojenými silami odvaliti balvan od hrobu. Společnice jejich šly asi za nimi, ale byly ještě daleko.

Tři ženy galilejské nebyly ještě docela u zahrady, když najednou zachvěla se pod nimi země. Anděl Páně sestoupil s nebes a přistoupiv k balvanu, jenž uzavíral hrob, odvalil jej. Hrob již byl prázdný, neboť Ježíš vstal z mrtvých ráno a bez hluku. Anděl posadil se na balvanu. Obličej jeho byl stkvělejší než blesk, jeho roucho bylo bílé jako sníh. Strážní vojíni tak byli ohromeni, že padli k zemi jako mrtví, a záhy uprchli do města.

Svaté ženy byly příliš vzdáleny od hrobu a neviděly, co se děje. Chvíli váhaly, lichem však upokojeny vstoupily do zahrady a osmělivše se pozdvihnouti oči spatřily, že kámen je odvalen, „byl totiž velmi veliký.“ Když to uviděla Maria Magdalena, běžela do Jerusalema. Nebylo pochyby, že hrob Mistrův byl znesvěcen a tělo jeho kdož ví kde. Běžela, aby zavolala své přátele: Jana miláčka, Petra, který v domě Janově u Marie oplakával svůj poklesek a skon Ježíšův, a pravila: „Vzali Pána z hrobu a nevíme, kam ho položili.“ Učenisci tam spěchali, nenalezli tam však ani Marie, matky Jakubovy, ani Salome. Právě utekly, „neboť přišel na ně strach a hrůza.“

Dvě ženy, jež osaměly po odchodu Magdalenině, vstoupily do hrobu. Anděl seděl na pravé straně jeskyně. Podobal se mlá-

denci bšle oděnému. Při pohledu naň se zachvěly a strachem nemohly ani promluvíti, on však je upokojil slovy: „Nebojte se; hledáte Ježíše Nazaretského, ukřižovaného; vstalť jest, není ho tulo; aj, místo, kde ho byli položili. Ale jděte a povězte učenskům jeho i Petrovi: Předejde vás do Galileje, tam ho uvidíte, jakož vám byl pověděl. Hle, pověděl jsem vám to.“ Obě ženy opustily hrob naplněny bázni a radostí. V brzku však bázeň nabyla vrchu a ony prchly neodvažujíce se opakovati, co právě viděly a slyšely.

Zatím přišli oba apoštolové do zahrady. Běželi zároveň, Jan však doběhl první. Báł se vstoupiti do hrobu i naklonil se, aby pohleděl dovnitř, a uzřel jen prostěradla na zemi. Petr ho dohonil a vstoupil bez rozpaků a spatřil nejen tyto pásky, nýbrž stranou v koutě i rubáš, kterým byla zavinita hlava Ježíšova. Jan si dodal odvahy, šel za ním a podivil se též. V prázdném hrobě nebylo ani stopy násilí. Plátna nebyla ani odnesena ani pohozena, nýbrž pečlivě svinuta. A tu se apoštolům rozbřesklo, a oni uvěřili, co již dávno hlásalo Písmo, jemuž nerozuměli: „že musí z mrtvých vstáti,“ a vrátili se domů plni radosti a v duchu se divili tomu, co se stalo

Svaté ženy a oba apoštolové uvěřili svědectví andělovu, ale prve než kdo jiný spatřila Ježíše z mrtvých vstalého Maria Magdalena. Vrátila se ke hrobu a stála venku prolévajíc slzy. Jak nařkala, naklonila se a nahlédla do hrobu. Spatřila tam dva anděly bšle oblečené, a oni seděli na místě, kde leželo tělo Ježíšovo, jeden u hlavy, druhý u nohou. „Ženo“, promluvili, proč pláčeš? Dí jim: Vzalí Pána mého a nevím, kam ho položili.“ Jak to dopověděla, obrátila se a spatřila muže, a on pravil jí:

„Ženo, proč pláčeš? Koho hledáš?“ Jest to zahradník, pomyslí si; snad vzal tělo, aby je ochránil před potupami. „Pane“, odvětila, „vzal-li jsi jej ty, pověz mi, kam jsi ho položil, a já jej vezmu.“ Ježíš pronesl jediné slovo: „Maria“, a Magdalena poznala hlas, který jí tolikrát potěšil. Vrhla se k nohám Ježíšovým a zvolala: „Mistře!“ a v návalu radosti dotýkala se tohoto proměněného těla. Ježíš jí připomenul, že ho uvidí ještě nejednou před na nebe vstoupením, a vyzval ji, aby se vrátila ihned k apoštolům, řka: „Nedotýkej se mě, neboť jsem ještě nevstoupil k Otci svému; ale jdi k bratrům svým a pověz jim: Vstupuji k Otci svému a k Otci vašemu, k Bohu svému a k Bohu vašemu.“

Tímto vznešeným vzkazem oznamoval Spasitel těm, jež právě vykoupil, že už nemají jiného Otce než jeho Otce a že jednoho dne přijdou za ním do nebes. Maria Magdalena vstala, a když přišla k učeníkům, pravila jim: „Viděla jsem Pána a toto mi řekl.“ Ale ani Petr ani Jan se k nim ještě nevrátili. Magdalena zastala je v zármutku a v slzách. Nepůsobilo na ně, když jim oznámila, že Ježíš žije a že se jí zjevil. Její pohnutý hlas, její vroucí přesvědčení, nadšení, jež v ní vzplanulo, když pohleděla na svého Boha, zůstalo bez účinku. Neuvěřili jí.

Zatím co tato poselkyně Kristova byla tak žalostně přijata v Jerusalemě, jiné ženy galilejské blížily se ke hrobu. Přicházely po příkladu obou Marií a Salome, aby nabalsamovaly tělo Páně, a přiváděly s sebou kromě jiných i Joannu, choť Chusa, dozorce Heroda Antipy.

Uzřevše hrob otevřený zrychlily krok, vkročily dovnitř, ale marně hledaly tam tělo Ježíšovo. Jak tam stály poděšeny, náhle

se objevili před nimi dva andělé ve stkvoucím rouchu. Hrůzou neodvážily se vzhlednouti. „Proč hledáte“, pravili andělé, „živého mezi mrtvými? Není ho tuto, ale vstal. Rozpomeňte se, kterak mluvil vám, když byl ještě v Galileji, řka: Syn člověka musí býti vydán v ruce lidí hřšných a býti ukřižován a třetího dne vstáti z mrtvých.“ A ony vzpomněly si na tato slova Mistra a šly, aby to pověděly jedenácti apoštolům a všem učenskům. Ale Ježíš zjevil se jim ještě na cestě. „Buďte zdravý“, řekl. Přiblížily se chvějíce se, políbily mu nohy a klaněly se mu. „Nebojte se“, pokračoval Pán. Jděte, zvěstujte bratřím mým, ať odejdou do Galileje; tam mě uvidí.“ Svaté ženy poslechly a ohlásily apoštolům, že viděly a dotýkaly se vzkříšeného těla Ježíšova. Ale jako neuvěřili Magdaleně, tak ani jim ne. Co jim řkaly, zdálo se jim blouzněním a setrvali ve své nevěře.

Ale ti, kteří nenáviděli Ježíše, viděli jasněji. Když se velekněží dověděli od některých vojnů, co se událo, povolali starší israelské a radili se, co činiti, aby hodně podryli věrohodnost zázraku. Nebylo času vymýšleti nějaký snadný výklad, zatím tedy sehnali velikou částku peněz, dali ji vojákům a přikázali jim: „Řekněte: Učenci jeho přišli v noci a ukradli jej, když jsme spali. A uslyší-li o tom vladař, uchlácholíme ho a vás učiníme bezpečny. I vzali peníze a učinili, iakož byli navedeni. A rozhlásila se ta věc u židů,“ dodává svatý Matouš, „až do dnešního dne.“

II. Učenici emausští. — Ježíš ve večeřadle.

Luk., XXIV, 13-43. — Mar., XV, 12-14. — Jan,
19-29.

Den zatím mšjel a kromě Petra a Jana nevěřil dosud žádný učeník, že mistr vstal z mrtvých. K večeru vyšli dva z nich ze města a šli do Emaus, městečka ležícího na západ šedesát honů. Mluvili o ukřižování, o divech u hrobu, o zprávě, kterou rozšířily ženy. A jak byli zabráni v hovor, přiblížil se Ježíš a šel s nimi. „Ale oči jejich byly drženy, aby ho nepoznali,“ a oni umlkli, myslíce, že jest to cizinec.

„Které jsou to řeči,“ otázal se Pán, „jež spolu cestou vedete a jste smutni?“ Učenici pohlédli naň smutně a nedůvěřivě. Jeden z nich, jménem Kleofáš, pravil: „Tyli jediný jsi cizincem v Jerusalemě a ne-seznal jsi těch věcí, které se tam staly v těchto dnech? I řekl jim: Které? A oni pravili: O Ježíši Nazaretském“ a udiveni o závod mu vypravovali, jaký člověk byl Ježíš, prorok mocný v činech a slovech před Bohem a před lidem veškerým: „Nevíš, kterak velekněží a náčelníci naši ho vydali, aby byl odsouzen k smrti, a ukřižovali jej. My však jsme se nadáli, že on to jest, jenž má vykoupiti lid israelský; a nyní ke všemu tomu jest dnes třetí den od té doby, co se to stało. Ale i některé ženy z našich poděsily nás; byly z rána u hrobu a nenalezše těla jeho přišly a pravily, že viděly také zjevení andělů, kteří praví, že jest živ. I odešli někteří z našich ke hrobu a shledali tak, jak byly ženy pravily, jeho však nenalezly.“

Tím doznávali, že už nevěří v Ježíše a že ho uznávají za pouhého proroka, který

zazářil na okamžik a zase zapadl jako tolik jiných. Nic už neočekávali od mrtvého člověka a odcházeli trpce zklamáni. „Ó bláhoví a váhaví srdcem k věření všemu tomu“, zvolal jejich společník, „co mluvili proroci! Zda-liž nemusel to Kristus trpěti a tak vejíti do slávy své? A počav od Mojžíše a všech proroků vykládal jim všechna Písma, která byla o něm“. Snadno bylo Ježíšovi ukázati, že na obraze Mesiáše, jež nastiňuje Písmo, jest jasně narýsováno jeho umučení, smrt i z mrtvých vstání. Co však zmohou posvátné knihy, i když božská ústa je vysvětlují. Zakřísnou jen první jiskry víry. Aby duše se osvětila a přesvědčila, jest potřebí, aby ji pronikla milost.

Tři pocestní přišli do městečka Emaus. Ježíš se dělal, jako by chtěl jíti dále. Ale učenci rozšířeni tím, co právě slyšeli, přinutili ho, aby se zastavil, řkouce: „Zůstaň s námi, neb se připozdívá a den se již nachýlil.“ Ježíš vyhověl jejich žádosti a vešel s nimi. Nabídl mu čestné místo a on usedl za stůl, vzal chléb, požehnal jej, lámal a dal svým společníkům. Avšak v ruce věčného kněze stala se pšenice země chlebem nebeským. Zároveň působila účinná milost na srdce učensků. Oči jejich se otevřely, poznali Ježíše a třebaš ihned zmizel, pevně věřili v jeho vzkříšení: „Zda-liž nehořelo v nás srdce naše,“ pravili ve spolek, „když k nám mluvil na cestě a vykládal nám Písma? A postavše v touž hodinu vrátili se do Jerusalema,“ by sdělili apoštolům, co se stalo.

Našli jedenáct apoštolů pohromadě ve večeřadle a byli uvřítáni těmito slovy: „Pán vstal skutečně a ukázal se Šimonovi. I vypravovali také oni, co se stalo na cestě a kterak ho poznali při lámání chleba.“ Ale

jim tak neuvěřili jako Petrovi. Onen pocestný, který šel s nimi, lámal chléb u stolu, nebyl již vítězný Kristus, jemuž se klaněl Petr a ženy. Nové to svědectví neuvrdilo víry, nýbrž obnovilo pochybnosti v jejich nestálé mysli. A u stolu, kde jedli apoštolové, bylo ještě mnoho nevěry, když tu znenadání objevil se Ježíš.

„Pokoj vám,“ řekl. Nejprve se zděsili. Byl to opravdu Pán. Jeho rysy, zvuk hlasu i obvyklý pozdrav, vše ukazovalo, že jest to on. Ale jak mohl vejíti neslyšně, kdyžtž dvěře byly zavřeny pro strach před židy? Lekali se. Ježíš je upokojil řka: „Pokoj vám! Já jsem to, nebojte se! Co se děsíte a proč vstupují takové myšlenky na srdce vaše? Vizte ruce mé i nohy mé, že já sám to jsem; dotýkejte se mne a vizte, neboť duch nemá těla a kostí, jakož vidíte, že já mám.“ A ukázal jim své nohy a ruce probodené a obnažil svůj bok, aby mohli hleděti na jeho zraněné tělo a dotýkati se ho.

Ale oni zůstali zděšeni a ustrašeni. Ježíš je chtěl přesvědčiti. „Máte-li něco k jídlu?“ otázal se. Kousek pečené ryby a plást medu ležel na stole. Pojedl z toho, ne snad, že by byl hladov, nýbrž aby jim ukázal, že jeho oslavené tělo nemá jiné přirozenosti. Potom vzav zbytek dal apoštolům.

Když Ježíš uklidnil takto své učeníky, vyčítal jim tvrdé srdce, protože nechtěli uvěřiti těm, kteří jej uviděli z mrtvých vstalého. Avšak ihned pojal útrpnost k těm hrubým mužům a dal jim zaslíbení, aby nabyli opět odvahy. „Pokoj vám“, řekl jim zase; „jako mě poslal Otec, i já posílám vás“. Pak dechl na ně na znamení, že jim uděluje svou moc, a pravil: „Přijměte Ducha svatého. Kterým odpustíte hříchy,

odpouštějí se jim, a kterým zadržíte, zadrženy jsou“. Nikdy nebyla vyšší moc dána lidem, neboť Ježíš ustanovil těmi slovy svátost pokání a uděloval lidem smrtelným moc nad věčnými dobry, právo otvírati a zavírali brány nebeské.

Tomáš pak, jeden ze dvanácti, nebyl s nimi, když se Ježíš objevil ve večeřadle. Byl ze všech nejvíce nakloněn k pochybnostem. A tak když učenci k němu s radostí přikvapili a řekli: „Viděli jsme Pána“, takto jim odpověděl: „Neuzřím-li v ruku jeho rány hřebů a nevpustím-li prstu svého na místo hřebů a nevložím-li ruky své v jeho bok, neuvěřím“.

Tomáš byl sice nedůvěřivý, ale stejně oplakával Mistra, jako jeho bratři, jimž záviděl jejich víru a štěstí. Po osmi dnech byl opět s nimi, ale pořád ještě nevěřil a chřadl žalem. Dvěře večeřadla byly uzavřeny jako dřívě, Ježíš přišel a stoje uprostřed učensků pravil: „Pokoj vám“ a pak oslovil Tomáše.

„Vlož prst svůj sem a viz ruce mé a vztáhni ruku svou a vpusť v bok můj; a nebudiž nevěřící, nýbrž věřící. — Pán můj a Bůh můj,“ zvolal apoštol. Nechtěl se již dotýkati ran Spasitelových. Avšak padl mu k nohám, klaněl se mu a prosil za odpuštění. Ježíš mu nevyčítal, ale proli této opozděné oddanosti postavil zásluhu a štěstí mnohých duší, které ho neviděly, přece však věřil: „Že jsi mě uviděl, uvěřil jsi; blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili.“

HLAVA DEVÁTÁ.

Čtyřicet dní.

I. Ježíš se zjevuje v Galileji.

Jan, XXI., 1-24. — Mat., XXVIII., 16-20. — Mar., XVI., 15-18.

Svátky velikonoční byly u konce. Mnoho učensků odešlo z Jerusalema a vrátilo se do Galileje. Tam že je předejde, oznámil Mistr před smrtí. Když vstal z mrtvých, slíbil to znovu a také andělé. Všichni proto spěchali do této krajiny, kterou Ježíš úmyslně zvolil. Tak daleko ho členové velerady nemohli pronásledovati. Tam nebylo tak nebezpečno slavně se zjevití jako v Jerusalemě, kde bděli nepřátelé, aby udusili vznikající Církev, kdyby prohlásila, že její vůdce slavně zvítězil.

Apoštolové první poslechli Pána a záhy sešlo se jich sedm na březích jezera Genesaretského. „Byli spolu Šimon Petr a Tomáš přímým Bláženec a Natanael, který byl z Kány galilejské, a synové Zebedeovi a dva jiní učenci“, kteří nejsou jmenováni. Byl-li tam Petr, možno se domnívati, že tam byl též Ondřej, jeho bratr, a jejich krajan Filip, druh Ondřejův.

Společné peníze na denní potřeby zmizely s Jidášem. Petr pohlédl na lodice a sítě a řekl: „Jdu lovit ryby. Řkou jemu: Půjdeme s tebou i my“. Když nastává noc, jest příznivá doba k lovení ryb. Vyšli, vstoupili na loď a dlouho jezdili po jezeře,

jehož bohatost na ryby znali. Ale veškero úsilí bylo marno, „a té noci nechytili nic“.

K ránu pluli ještě podél pobřeží, když uzřeli člověka, an stojí na břehu. Byl to Ježíš, oni ho však nepoznali. „Dětky“, řekl, „máte-liž něco k jídlu? Odpověděli jemu: Ne. On pak řekl jim: Vrzte síť na pravou stranu lodi a naleznete“. Rozhodnost těchto slov překvapila apoštoly. Vzpomněli si rázem na podobný div, který se udál na téměř jezeře a v touž hodinu po nevýnosné noci. Vrhli síť, ale vytáhnouti jí nemohli, tolik v ní bylo ryb. Tu pravil učeník, kterého Ježíš miloval, k Petrovi: „Pán jest to! A Šimon Petr uslyšev, že jest to Pán, opásal si roucho svrchní“, neboť při práci odložil oděv, a aby spíše dostihl Mistra, pustil se do moře. Ostatní učenci pak táhnouce síť s rybami připlavili se po lodi, neboť nebyli daleko od země, nýbrž jen asi dvě stě loket.

„Jak vystoupili na zem, spatřili ležeti uhlí žhavé a ryba na něm i chléb. Ježíš řekl jim: Přineste z těch ryb, které jste ulovili nyní. Tedy Šimon Petr vstoupil na loď a vytáhl na zem síť plnou ryb velikých, sto padesát tři. A ačkoliv bylo jich tak mnoho, síť se nepotrhalo. Ježíš řekl jim: Pojdte, posnídejte“. Učenci posadili se kolem něho. Tu přistoupil Mistr, vzal chléb a maso a podělil je.

A tak byli apoštolové a Mistr na týchž místech jako tehdy, když je po dlouhém kázání vzal stranou a odhaloval jim skrytý smysl svých řečí. Ale nebyli již tak důvěrní, neboť ten, který jedl s nimi, poznal smrt a mohl již říci právem, že již není z tohoto světa, i pohled na Vzkříšeného budil úctu u všech. Tato snídaň se odbyla mlčky.

Když dojedli, obrátil se Ježíš k Petrovi

a řekl: „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mě více nežli tito?“ Než tito; jaká to výčitka pro apoštola za jeho domýšlivá slova: „I kdyby všichni tě zapřeli, já nikdy!“ Šimon porozuměl, že pro Ježíše jest jen synem Jonášovým. Petra a pevností, kterou značí to jméno, už nebylo! Sklonil se a pravil pokorně: „Ovšem Pane, ty víš, že tě miluji. Pasiž beránky mé“, odvětil Ježíš a tak ho potvrdil v úřadě pastýře duší.

K moci tak vznešené bylo třeba pevných základů. Proto zkoumal Ježíš znova srdce Petrovo řka: „Šimone synu Jonášův, miluješ-li mě?“ Mistr ušetřil tentokrát apoštola, nesrovnával ho s jeho bratřmi ani mu nepřipomínal jeho pádu. Petr se opět sklonil řka: „Ovšem Pane, ty víš, že tě miluji“. Po těžší zkoušce zasluhovala jeho pokora větší důvěry. „Pasiž ovečky mé“, odpověděl Ježíš a tak svěřil mu nejen beránky z ovčince, nýbrž i ovečky dospělejší, jež jest potřebí zároveň pásti, vésti a chrániti.

Ještě jednou osvědčil Petr svou lásku a tak smyl trojí zapření. „Šimone, synu Jonášův, miluješ-li mě?“ otázal se Mistr. Ježíš nežádal už od apoštola, aby se mu pouze klaněl jako svému Bohu, nýbrž aby ho miloval s vášní a vroucností křesťanské lásky. Petr se zarmoutil, že se ho Ježíš třikrát táže, a nemaje důvěry v sebe, vzdal se Tomu, který zkoumá srdce i ledví, a pravil: „Pane, ty víš všecko, ty víš, že tě miluji“.

Pokora syna Jonášova byla na příště vyzkoušena, láska jeho stala se hodnou nejvyšších projevů přízně. Posledními slovy učinil ho Ježíš neomylným učitelem, soudcem, proti němuž není odvolání, svrchovaným pastýřem Církve: „Pasiž ovce mé;“ nejen beránky, nýbrž i „beránky a ovce,

mláďata i matky, ba i pastýře, kteří budou pastýři vzhledem k národům, ovce vzhledem k Petrovi.“ A tyto ovce, tito pastýři národů všechno mají přijímati od kněžete apoštolů, moc, práva, nauku. Slovem, čím byl až dosud Ježíš, tím bude i Petr a dle výrazu stoletími posvěceného se stane zástupcem Kristovým na zemi. Ale toto poslání bude draze koupeno; neboť je třeba, aby apoštol, jsa druhým Ježíšem, věrně napodobil svého Mistra a následoval ho [až na kříž.

„Amen, amen pravím tobě,“ pravil Pán; „když jsi byl mladší, opasoval jsi se a chodil jsi, kam jsi chtěl; když však sestárneš, vztáhneš ruce své, a jiný tě opáše a povede, kam nechceš“. „To pak pověděl“, praví svatý Jan, „naznačuje, kterou smrtí oslaví Boha“. Tato slova obsahovala zároveň celý život apoštolův: jeho prudké mládí, chtivé činů, kdy si opasoval bedra kdy chtěl a jak chtěl, jeho mužný věk, kdy ho čekaly lopotnější práce, doby odříkání, dlouhého strádání, bojů a potup; konečně jeho smrt na kříži po příkladu božského Mistra. Tato shoda se životem a smrtí Spasitele tajila se v posledních slovech Kristových: „Pojď za mnou“. Domluviv vstal a odcházel od apoštolů. Petr bral ono vybsdnutí do slova a šel za ním, ne však sám. Učeník, kterého Ježíš miloval, který při poslední večeři spočinul na jeho prsou a mu řekl: „Pane, kdo jest ten, který tě zradí“, ten učeník ho také následoval. Petr obrátiv se spatřil ho za sebou a řekl: „Pane, co bude s tímto? Ježíš řekl jemu: Chci-li, aby zůstal, dokavad nepřijdu, co ti po tom? Ty pojď za mnou“.

Tato poslední slova zůstala hádankou prvním věřícím a dala podnět k nejdiv-

nějším výkladům. Záhy šla pověst, že miláček Ježíšův nikdy nezemře. Jan vida na sklonku stáří, že mnozí věří léto smyšlence, prohlásil na konci svého evangelia, že Pán neřekl: „Nezemře“, nýbrž: „Chci-li, aby zůstal, dokavad nepřijdu, co ti po tom?“ Nadarmo se pokusil apoštol přivésti zbloudilce k rozumu. Zemřel a ani jeho hrob jich nevyvedl z bludu. Říkalo se*), že Jan spí ve svém hrobě čekaje na příchod Páně, a prach poletující nad náhrobkem prý dosvědčuje, že živý dech vychází dosud z jeho popelu.

Spasiteli zbývalo splnití svůj slib a ukázati se všem učenskům. Pro první shromáždění křesťanstva určil horu. Tam sešlo se nejen jedenáct apoštolů, nýbrž i věřící učenci z Jerusalema, Judska a Galileje, neboť všem příslušel vzkaz: „Jděte a zvěstujte bratřím svým, ať odejdou do Galileje; tam mě uvidí“. Dle svědectví svatého Pavla**) sešlo se tam přes pět set učensků.

Ježíš se zjevil a apoštolové padli před ním na tvář, ale zástup poněkud váhal a „někteří pochybovali“. Ačkoliv je tam povolal hlas nebe, ačkoliv viděli apoštoly, jak se klanějí Mistrovi, užasli nad tím zjevením. Zůstali státi a mlčeli a nevěřili svým očím. „I přistoupil Ježíš a mluvil k nim řka: Dána jest mi veškerá moc na nebi i na zemi. Jdouce tedy učte všecky národy křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého, učíce je zachovávatí všecko, co jsem přikázal vám; a aj, já jsem s vámi po všecky dny až do skonání světa“.

Tím vyslal hlasatele Evangelia nejen k lidem, nýbrž k „všemu stvoření“. Neboť

---

*) Sv. Augustin, in Joan., CXXIV., 2.

**) I. Kor., XV., 6.

s Adamem pokleslé „veškeré tvorstvo spolu sténá a trpí bolest až dosavad“^{*)}). Ježíš na to nezapomínal. Vykoupení, jež přinesl s nebe, rozšířil na všechno stvoření a plnýma rukama rozdával naději a mír. Svatý Marek ukazuje, že toto obrození bude dokonáno hlásáním evangelia, že zlí duchové budou prchati na pouhé slovo Ježíš, a jed neuškodí apoštolům, že nemocní se uzdraví, vloží-li na ně své ruce: „Jdouce do veškerého světa kažte evangelium všemu stvoření. Kdo uvěří a pokřtěn bude, spasen bude; kdo však neuvěří, bude zavržen. Těch pak, kteří uvěří, budou následovati tato znamení: Ve jménu mém budou zlé duchy vymítati, novými jazyky mluvíti, hady bráti“, bez obavy, že se otráví, „a jestliže by co jedovatého pili, neuškodí jim; na nemocné budou ruce vkládati a ti se uzdraví“.

V té době zjevil se Ježíš častěji. Víme také, že se ukázal Jakobovi, „bratru Páně“^{**)}). Na neštěstí porušily se záhy vzpomínky na zjevení toto a tak vznikla legenda, kterou četl svatý Jeroným v evangeliu Nazaretských: „Jakub, první biskup jerusalemský, zapřisáhl se po poslední večeři, že nevezme do úst jídla a nápoje, dokud neužije Ježíše z mrtvých vstalého. V den z mrtvých vstání ráno stál před ním prostřený stůl. Pán požehnal chléb a podal Jakobovi řka: Pojez teď z tohoto chleba, bratře můj, neboť Syn člověka vstal z mrtvých“^{***)}.

---

*) Řím., VIII., 22.

**) I. Kor., XV., 7.

***) Sv. Jeroným, De viris illustribus, II.

II. Nanebevstoupení.

Sk. ap., I, 3-12. — Luk., XXIV, 44-53. —
Mar., XVI, 19-20.

Uplynulo čtyřicet dní od z mrtvých vstání. Přicházel Ježíšovi čas, aby opustil zemi. Mistr buď přikázal apoštolům, aby se vrátili do Jerusalema, buď sami tam odešli, aby se účastnili letnic. Když tam přišli, shromáždil je asi ve večeradle. Naposledy zasedl za stůl posvěcený eucharistickou hostinou. „A když s nimi jedl, poručil jim, aby neodcházel z Jerusalema, nýbrž aby očekávali zaslíbení Otcovo, které,“ pravil, „slyšeli jste z úst mých; neboť Jan křtil vodou, vy však budete pokřtěni Duchem svatým po dnech nemnohých.“

To jsou slova,“ připojil, „která jsem mluvil k vám byv ještě s vámi, že se totiž musí naplnit všecko, co psáno jest o mně v zákoně Mojžšově a v prorocích i žalmích.“ Potom je poučil, aby rozuměli Písmům, a řekl jim: „Tak jest psáno a tak bylo třeba, aby Kristus trpěl a třetího dne vstal z mrtvých a aby hlásáno bylo pokání a odpuštění hříchů pro jméno jeho mezi všemi národy, počnouc od Jerusalema. Vy pak jste svědky těch věcí. A já pošlu na vás toho, jehož Otec můj zaslíbil, vy však zůstaňte v městě, dokavad nebudete opatřeni mocí s výsosti.“

Tu Ježíš vstal a kráčel na horu Olivovou. Apoštolové šli za ním a snili více než kdy jindy o slávě a časných blaženostech, neboť při pohledu na Pána z mrtvých vstalého, který se ubíral v jejich čele, rozněcovaly se všecky jejich naděje. Myslili, že nastala chvíle tak toužebně očekávaná, kdy zvítězí s Kristem, a přistoupivše k němu řekli: „Mistře, nyní obnovíš království israelské?“ Naposledy potlačil

Spasitel ctižádost svých učensků a znovu jim přikázal, aby čekali na příchod Ducha svatého a pak aby šli kázat evangelium do celého světa. „Nepřísluší vám znáti časy neb chvíle,“ řekl jim, „které Otec ustanovil mocí sobě vlastní, avšak obdržíte sílu, když na vás sestoupí Duch svatý, a budete mi svědky v Jerusalemě a po všem Judsku i Samařsku a až do končin země.“ Samařsko, které pokládali židé za zemi opilosti a lži, veškerý svět poskvrněný prokletým pohanstvím stával se královstvím Ježíšovým! Jaké to odhalení! Apoštolové však vycítili, že již není čas, aby se Mistra vyptávali, a umlkli.

Přišli na vrch pahorku, kde jsou hranice území bethanského a jerusalemského. Ježíš stanul, pozdvihl ruce a počal žehnati svým apoštolům. „I stalo se, když jim žehnal,“ vznesl se nad vrch. „Oblak vzal jej s očí jejich“ a on zmizel ve výšinách nebeských.

A jak tu stáli učenci zahleděni, objevili se u nich dva andělé ve stkvoucím bílém rouchu a pravili: „Muži galilejští, proč stojíte hledíce do nebe? Ten Ježíš, který vzat jest od vás do nebe, přijde tak, jak jste ho viděli do nebe jíti.“ A tak si vzpomněli apoštolové na slib Páně: „Nechám vás sirotků, přijdu zase k vám.“ „A oni poklonivše se navrátili se do Jerusalema s radostí velikou a byli stále ve chrámě chválíce a velebíce Boha.“

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Dětství Ježíšovo.				
Předmluva svatého Lukáše			I, 1-4	
Vidění Zachariášovo			I, 5-25	
Zvěstování			I, 26-38	
Vtělení				I, 1-18
Narození Jana Křtitele			I, 57-80	
Anděl se zjevuje Josefovi	I, 18-25			
Rodokmeny	I, 1-18			
Narození Ježíšovo			III, 23-38	
Obětování v chrámě			II, 1-21	
Mudrci z Východu	II, 1-12		II, 22-38	
Útěk do Egypta	II, 13-15			
Povraždění Neviňátek	II, 16-18			
Návrat do Nazareta	II, 19-23		II, 39-40	

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Ježíš mezi učiteli			II, 41-50	
Život Ježíšův v Nazaretě			II, 51, 52	
Počátky veřej. činnosti Ježíšovy				
Kázání Janovo	III, 1-12	I, 1-8	III, 1-18	
Ježíšův křest	III, 13-17	I, 9-11	III, 21-22	
Pokoušení	IV, 1-11	I, 12-13	IV, 1-13	
První svědectví Janovo				I, 18-34
První učenci Ježíšovi				I, 35-51
Svalba v Káně				II, 1-11
Kafarnaum				II, 12
1. rok veřej. činnosti Ježíšovy.				
Prodávači vyhnání z chrámu				II, 13-25
Nikodem				III, 1-21
Ježíš káže v Judsku				III, 22
Druhé svědectví Janovo				III, 23-36
Jan uvězněn	XIV, 3-5	VI, 17-20	III, 19-20	

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Ježíš odchází do Galileje	IV, 12	I, 14	IV, 14	IV, 1-3
Samaritánka				IV, 4-42
Ježíš vyhnán z Nazareta				IV, 43-46
Syn dědníka z Kafarnaum				IV, 46-54
Ježíš jde do Kafarnaum	IV, 13-16		IV, 31	
První kázání v Galileji	IV, 17	I, 14, 15		
Povolání prvních apoštolů	IV, 18-22	I, 16-20		
Posedlý v Kafarnaum		I, 21-28	IV, 31-37	
Tichýně Šimonova	VIII, 14-17	I, 29-38	IV, 38-43	
První misie v Galileji	IV, 23	I, 39	IV, 44	
Zázračný rybolov			V, 1-11	
Uzdravení malomocného	VIII, 1-4	I, 40-45	V, 12-16	
Uzdravení ochrnutlého	IX, 1-8	II, 1-13	V, 17-25	
Povolání Leviho	IX, 9	II, 14	V, 27-28	
2. rok veřej. činnosti Ježíšovy.				
Rybník Bethesda.				V, 1-47

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Klasy	XII, 1-8	II, 23-28	VI, 1-5	
Člověk s uschlou rukou	XII, 9-21	III, 1-6	VI, 6-11	
Uzdravení mnohých nemocných v Ga- lileji	IV, 23-25	III, 7-12	VI, 17-19	
Dvanáct apoštolů	X, 2-4	III, 13-19	VI, 12-16	
Kázání na hoře	V, VI, VII		VI, 20-49	
Setník v Kafarnaum	VIII, 5-13		VII, 1-10	
Vdova v Naimu			VII, 11-17	
Poselství Janovo	XI, 2-19		VII, 18-35	
Hřšnice na hostině Šimonově			VII, 36-50	
Druhá misie v Galileji			VIII, 1-3	
Posedlý němý a slepý	XII, 22-37	III, 20-30	VIII, 19-21	
Matka a bratři Páně	XII, 46-50	III, 31-35	VIII, 4-18	
Podobenství	XIII, 1-53	IV, 1-34	VIII, 22-25	
Utíšené bouře	VIII, 18, 23-27	IV, 35-40	VIII, 26-39	
Posedlí v Gergese	VIII, 28-34	V, 1-20	V, 29-39	
Hostina u Leviho	IX, 10-17	II, 15-22		

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Žena krvotoká a dcera Jairova	IX, 18-26	V, 21-43	VIII, 41-56	
Ježíš v Nazaretě	XIII, 54-58	VI, 1-6		
Třetí misie v Galileji	IX, 35-38	VI, 6	IX, 1-6	
Poslání dvanácti apoštolů	X, 1,5-42, XI, 1	VI, 7-13	IX, 7-9	
Smrt Jana Křtitele	XIV, 1-12	VI, 14-29	IX, 10-17	VI, 1-15
První rozmnožení chlebě	XIV, 13-21	VI, 30-44		VI, 16-21
Ježíš kráčí po vodě	XIV, 22-33	VI, 45-52		
Ježíš uzdravuje v kraji genesaretském	XIV, 34-36	VI, 53-56		VI, 22-72
Chléb života				
3. rok veřej. života Ježíšova.				
Třetí velikonoce				VI, 4
Umývání farisejská	XV, 1-20	VII, 1-23		
Žena kananejská	XV, 21-28	VII, 24-30		
Člověk hluchý a němý		VII, 31-37		
Druhé rozmnožení chlebě	XV, 29-34	VIII, 1-9		
Ježíš v Dalmanutě	XV, 39, XVI, 1-12	VIII, 10-21		

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Slepec betsajdský		VIII, 22-26		
Vyznání Petrovo	XVI, 13-20	VIII, 27-30	IX, 18-21	
První předpověď Umučení	XVI, 21-28	VIII, 31-29	IX, 22-27	
Proměnění	XVII, 1-13	IX, 1-12	IX, 28-36	
Posedlý chlapec	XVII, 14-20	IX, 13-29	IX, 37-43	
Druhá předpověď Umučení	XVII, 21-22	IX, 30, 31	IX, 44-45	
Daň chrámová	XVII, 23-26			
Řevnivost apoštolů	XVIII, 1-5	IX, 32-40	IX, 46-50	
Pohoršení	XVIII, 6-14	IX, 41-49	IX, 51-62	
Odpuštění	XVIII, 15-35			VII, 1-10
Ježš jde na slavnost stánků	VIII, 19-22			VII, 11-53
Ježš v chrámě				VIII, 1-11
Žena cizoložná				VIII, 12-53
Ježš světlem světa				IX, 1-41
Slepý od narození				X, 1-21
Dobry pastýř				
Kletba nad městy jezerními	XI, 20-30			

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Sedmdesát dva učedníci	XI, 25-30		X, 1-24	
Milosrdný Samaritán			X, 25-37	
Marta a Maria			X, 38-42	
Modlitba			XI, 1-13	
Uzdavení dvou slepých	IX, 27-31			
Němý ďábel	IX, 32-34			
Znamení Jonášovo	XII, 38-45			
Ježíš v domě farisea			XI, 14-28	
Kvas farisejský			XI, 29-36	
Bohatství			XI, 37-54	
Bdělost			XII, 1-12	
Oheň na zemi			XII, 13-34	
Znamení časů			XII, 35-48	
Smiř se s protivníkem			XII, 49-53	
Pobití Galilejané			XII, 54-57	
Neploďný lík			XII, 58-59	
Žena shrbená			XIII, 1-5	
			XIII, 6-9	
			XIII, 10-18	

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Podobenství o království nebeském			XIII, 19-21	
Málo vyvolených			XIII, 22-30	
Herodes			XIII, 31-33	
Zaslepenost Jerusalema			XIII, 34, 35	
Slavnost zasvěcení chrámu				X, 22-42
Uzdravení vodnatelného			XIV, 1-6	
Hostina			XIV, 7-24	
Následování Krista			XIV, 25-33	
Zkažená sůl			XIV, 34, 35	
Ztracená ovce			XV, 1-7	
Ztracená drachma			XV, 8-10	
Marnotratný syn			XV, 11-32	
Nespravedlivý vladař			XVI, 1-13	
Výčitky fariseům			XVI, 14-18	
Lakomý boháč			XVI, 19-31	
Pohoršení			XVII, 1, 2	
Odpuštění			XVII, 3, 4	

Víra				XVII, 5, 6 XVII, 7-10	XI, 1-54
Služebníci neužiteční					
Vzkříšení Lazara					
Poslední cesta do Jerusalema	XIX, 1, 2	X, 1		XVII, 11 XVIII, 12-19 XVIII, 20-37 XVIII, 1-8 XVIII, 9-14	
Deset malomocných					
Příchod Syna člověka					
Vdova a špatný soudce					
Fariseus a publikán					
Rozvod	XIX, 3-12	X, 2-12			
Ježíš a drtky	XIX, 13-15	X, 13-16		XVIII, 15-17	
Dělníci na vinici	XX, 1-16				
Třetí předpověď Umučení	XX, 17-19	X, 32-34		XVIII, 31-34	
Synové Zebedeovi	XX, 20-28	X, 35-45			
Slepec jeriáský	XX, 29-34	X, 46-52			
Zacheus				XVIII, 35-43 XIX, 11-28	
Služebníci a hřivny					
Hostina v Bethanii					XII, 1-11

Svatý týden.

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Ježíšův vjezd do Jerusalema	XXI, 1-11	XI, 1-11	XIX, 29-44 XXI, 37, 38	XI, 55, 56 XII, 12-19
Prokletý íšk	XXI, 18-19	XI, 12-14		
Prodavači vyhnání z chrámu	XXI, 12-17	XI, 15-19		
Řekové v chrámě			XIX, 45-48	
Uschlý íšk	XXI, 20-22	XI, 20-26		XII, 20-40
Křest Janův	XXI, 23-27	XI, 27-33	XX, 1-8	
Dva synové	XXI, 28-32			
Hospodář a vinnice	XXI, 33-46	XII, 1-12	XX, 9-19	
Svatba	XXII, 1-14			
Denár císařův	XXII, 15-22	XII, 13-17	XX, 20-26	
Vzkříšení mrtvých	XXII, 23-33	XII, 18-27	XX, 27-39	
Velké přikázání	XXII, 34-40	XII, 28-34	XX, 40	
Kristus, syn Davidův	XXII, 41-46	XII, 35-37	XX, 41-44	
Běda vám, fariseové	XXIII, 1-36	XII, 38-40	XX, 45-47	

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Ježíš pláče nad Jerusalemem . . .	XXIII, 37-39			
Peníz vdovin . . .		XII, 41-44	XXI, 1-4	
Zbořený chrám . . .	XXIV, 1, 2	XIII, 1-2	XXI, 5, 6	
Zkáza Jerusalema a konec světa	XXIV, 3-41	XIII, 3-32	XXI, 7-36	
Bdělost . . .	XXIV, 42-44	XIII, 33-37		
Služebnífk nešlechetný . . .	XXIV, 45-51			
Panny moudré a nemoudré . . .	XXV, 1-13			
Služebníci a hřivny . . .	XXV, 14-30			
Poslední soud . . .	XXV, 31-46			
Zákoníci a velekněží . . .	XXVI, 1-5	XIV, 1-2	XXII, 1, 2	
Zrada Jidášova . . .	XXVI, 14-16	XIV, 10-11	XXII, 3-6	
Přípravy k večeři . . .	XXVI, 17-19	XIV, 12-16	XXII, 7-13	
Poslední večeře . . .	XXVI, 20	XIV, 17	XXII, 14-18	
Mytí nohou . . .				XIII, 1, 20
Zrádce . . .	XXVI, 21-25	XIV, 18-21		XIII, 21, 22
Ustanovení Eucharistie . . .	XXVI, 26-29	XIV, 22-25	XXII, 19, 20	
Zrádce varován opět . . .			XXII, 21-23	XIII, 23-30

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Oslavení Ježíšovo				XIII, 31-35
Ježíš předpovídá, že ho Petr zapře				XIII, 36-38
Apoštolové se prou o prvenství . . .			XXII, 24-30	
Ježíš znovu předpovídá Petrův pád			XXII, 31-38	
Rozhovor po večeři				XIV, 1-31
Ježíš odchází z večeřadla	XXVI, 30	XIV, 26	XXII, 39	XIV, 31
Ježíš vinný kmen				XV, 1-8
Příkázání lásky				XV, 9-17
Nenávisť světa				XV, 18-27
Pronásledování				XVI, 1-4
Duch Utěšitel				XVI, 5-15
Radost po zármutku				XVI, 16-22
Modlitba ve jménu Ježíšově				XVI, 23-31
Ježíš předpovídá, že apoštolové se rozprchnou	XXVI, 31-35	XIX, 27-31		XVI, 32, 33
Modlitba Ježíšova				XVII, 1-26

Umučení a z mrtvých vstání.

Zahrada Getsemanská	XXVI, 36-46	XIV, 32-42	XXII, 40-46	XVIII, 1
Ježíš spoulán	XXVI, 47-56	XIV, 43-52	XXII, 47-53	XVIII, 2-11
Ježíš před Annášem	XXVI, 57	XIV, 53	XXII, 54	XVIII, 12-14 19-24
Petr poprvé zapírá	XXVI, 58, 69, 70	XIV, 54, 66-68	XXII, 54-57	XVIII, 15-18
Petr podruhé zapírá	XXVI, 71, 72	XIV, 69-70	XXII, 58	XVIII, 25
Petr potřetí zapírá	XXVI, 73-75	XIV, 70-72	XXII, 59-62	XVIII, 26, 27
První sezení velerady	XXVI, 59-66	XIV, 55-64		XVIII, 24
Ježíš tupen	XXVI, 67-68	XIV, 65	XXII, 63-65	
Druhé sezení velerady	XXVII, 1	XV, 1	XXII, 66-71	
Zoufalství Jidášovo	XXVII, 3-10			
Ježíš před Pilátem	XXVII, 2, 11-14	XV, 1-5	XXIII, 1-6	XVIII, 28-38
Ježíš před Herodem			XXIII, 6-12	
Ježíš opět poslán k Pilátovi			XXIII, 13-16	
Ježíš a Barabáš	XXVII, 15-26	XV, 6-15	XXIII, 17-25	XVIII, 39-40
Bičování	XXVII, 26-31	XV, 15-20		XIX, 1-3

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Poslední pokusy Pilátovy . . .				XIX, 4-16
Cesta křížová . . .	XXVII, 32	XV, 21-22	XXIII, 26-32	XIX, 17
Ukřižován . . .	XXVII, 33, 34, 38	XV, 23, 25, 27, 28	XXIII, 32-34	XIX, 18
Nápis na kříži . . .	XXVII, 37	XV, 26	XXIII, 38	XIX, 19-22
Dělení rouch . . .	XXVII, 35, 36	XV, 24	XXIII, 34	XIX, 23, 24
Ježíš posmíván . . .	XXVII, 39-43	XV, 29-32	XXIII, 35-37	
Dobrý lotr . . .	XXVII, 44	XV, 32	XXIII, 39-43	
Maria a Jan pod křížem . . .				XIX, 25-27
Tmy. Ježíšova smrt . . .	XXVII, 45-50	XV, 33-37	XXIII, 44-46	XIX, 28-30
Zázraky . . .	XXVII, 51-53	XV, 38	XXIII, 45	
Setník, učenci . . .	XXVII, 54-56	XV, 39-41	XXIII, 47-49	
Bok Ježíšův proboden . . .				XIX, 31-37
Pohřben jest . . .	XXVII, 57-61	XV, 42-47	XXIII, 50-56	XIX, 38-42
Stráže u hrobu . . .	XXVII, 62-66			
Dvě Marie a Salome u hrobu . . .	XXVIII, 1-8	XVI, 1-8		XX, 1, 2
Petr a Jan . . .			XXIV, 12	XX, 3-10

	Matouš	Marek	Lukáš	Jan
Ježíš se zjevuje Magdaleně . . .				XX, 11-18
Svaté ženy u hrobu . . .		XVI, 9-11	XXIV, 1-11	
Ježíš se jim zjevuje . . .	XXVIII, 9, 10			
Židé podplácejí strážné vojáky . . .	XXVIII, 11-15			
Učenáci jdoucí do Emaus . . .		XVI, 12, 23	XXIV, 13-35	XX, 19-25
Ježíš se zjevuje ve večeřadle . . .		XVI, 14	XXIV, 36-43	XX, 26-31
Ježíš se zjevuje Tomášovi . . .				XXI, 1-26
Ježíš na březích jezera Genesaretského . . .				
Ježíš se zjevuje na pahorku v Galileji . . .	XXVIII, 16-20	XVI, 15-18		
Vstoupil na nebesa . . .		XVI, 19, 20	XXIV, 44-53	

O B S A H.

Kniha první.

Dětství Ježíšovo.

Hlava první.

Judsko v době Ježíšově.

Úpadek Machabejských. - Vláda Heroda Velikého. - Velelada, její zřícení, její moc v době Herodově. - Sekty židovské: fari-seové, saduceové, essenové. - Nesprávné představy židů o Mesiáši. - Pravý Mesiáš předpověděný v písmech 7

Hlava druhá.

Narození Předchůdce.

I. - Vidění Zachariášovo. - Juta, domov Zachariášův. - Oběť kadidlová. - Zjevení anděla Gabriela. - Alžběta bude mít syna. 19
II. - Obřezání Jana Křtitele. - Obřady obřezání. - Jméno Jan. - Píseň Benediktus. 22

Hlava třetí.

Vtělení.

I. - Zvěstování. - Maria zasnoubena Josefovi. - Anděl Gabriel se zjevuje v domě nazaretském. - Pozdravení andělské. - Slovo tělem učiněno jest. 26
II. - Navštívení. - Cesta z Nazareta do Juty. - Maria u Alžběty. - Magnificat 30

Hlava čtvrtá.

Narození.

I. - Anděl se zjevuje Josefovi. - Sčítání Quiriniové. - Pochybnosti Josefovy. - Anděl Páně se mu zjevuje. - Josef si béře Marii

za manželku. - Sčítání v říši římské nař- zené Augustem, dokončené v Judsku Qui- riniem. - Rodokmeny betlémské. - Rodo- kmen rodičů Ježíšových	33
II. - Narození. - Hospoda betlémská. - Jes- kyně. - Narození Ježíšovo.	36
III. - Klanějí se pastýři. - Zjevují se andělé. - Gloria in excelsis. - Pastýři se klanějí Ježíškovi v jesličkách	39
IV. - Obřezání a obětování v chrámě. - Ježíš obřezán osmého dne. - Jméno Ježíš. - Očistování Mariino. - Stařec Simeon. - Nunc dimittis. - Prorokyně Anna.	41

Hlava pátá.

Zjevení Páně.

I. - Mudrci. - Mudrci pocházeli z Persie. - Jejich náboženství. - Hvězda. - Mudrci v Jerusalemě. - Obavy Herodovy. - Mudrci se klanějí.	46
II. - Útěk do Egypta a svatá Neviňátka. - Tajný odchod mudrců. - Svatá Rodina v Egyptě. - Svědectví Macrobiovo. - Návrat svaté Rodiny do Nazareta.	50

Hlava šestá.

Ježíš v Nazaretě.

I. - Dělství Ježíšovo. - Vnitřní vývoj Je- žíšův. - Ježíš v náručí Mariině. - Galilea pohanská. - Nazaret.	56
II. - Ježíš mezi učiteli. - Cesta z Nazareta do Jerusalema. - Karavany galilejské. - Dítka Ježíš mezi učiteli.	58
III. - Skrytý život Ježíšův v Nazaretě. - Ježíš v dílně nazaretské. - Domácnost svaté Rodiny. - Bratři Páně.	62

Kniha druhá.

Počátky veřejné činnosti Ježíšovy.

Hlava první.

Kdy a kde Ježíš učil.

Doba, kdy se objevil Jan Křtitel. - Hlavní období v životě Ježíšově. - Místa, kde kázal Pán. - Vláda judská v době Ježíšově.	67
--	----

Hlava druhá.

Poslání Jana Křtitele.

Poušť Janova. - Dva předchůdcové. - Ká- zání Jana Křtitele. - Ježíšův křest.	77
---	----

Hlava třetí.

Pokuseň.

Ježíš pužen od Ducha svatého na poušti. -
Tajemství Božího pokušení. - Trojí pokušení. 88

Hlava čtvrtá.

Svědectví Jana Křtitele a první učení Ježíšovi.

Vyslanci velerady. - Svědectví Janovo. -
Hlas volajícího na poušti. - Beránek Boží.
- Povolání prvních učeníků. 94

Hlava pátá.

Svatba v Káně.

Svatební obyčeje židovské. - Maria na svatbě
v Káně. - Proměnění vody ve víno. - První
zázrak 101

Hlava šestá.

Genesaret.

Jezero a rovina genesaretská. - Města je-
zerní: Tiberias, Kafarnaum, Betsaida, Ko-
rozain. 106

Knih třetí.

První rok veřejného života Ježíšova.

Hlava první.

První velikonoce veřejného života Je- žíšova.

I. - Vyhánění prodavačů z chrámu. - Ježíš
poprvé v Kafarnaum. - Ježíš vyhání pro-
davače a penězoměnce z nádvoří. - Zbožte
tento chrám a ve třech dnech jej opět vy-
stavím. 117
II. - Nikodem. - Znovuzrození. - Vanutí
Ducha. - Věci nebeské. - Světlo a temnoty. 121

Hlava druhá.

Poslední svědectví Jana Křtitele.

Činnost Ježíšova v Judsku. - Učení Ježí-
šovi křtí. - Hádky mezi učensky Janovými
a židy o očišťování. - Nové svědectví Před-
chůdcovo. - Hříšný sňatek Heroda Antipy
s Herodiadou. - Jan uvězněn ve tvrzi Ma-
cherontu 125

Hlava třetí.

Samaritánka.

- Sichem. - Samaritánka. - Pramen vody živé.
- Praví ctitelé. - Ježíš a Samaritáni . 132

Hlava čtvrtá.

Ježíš vyhnán z Nazareta.

- Ježíš v Galileji. - Zevnějšek Ježíšův. - Židovské synagogy. - Ježíš vyhnán ze synagogy nazaretské. - Syn úředníka z Kafarnaum 139

Hlava pátá.

První skutky Ježíšovy v Galileji.

- I. - Povolání prvních učensků. - Ježíš v Kafarnaum. - Povolání synů Jonášových a Zebedeových 146
II. - Sobota v Kafarnaum. - Ježíš vyhání zlého ducha. - Uzdravuje tchýni Petrovu. - Večer uzdravuje mnoho nemocných . 148
III. - Zázračný lov. - Uzdravení malomocného. - Ježíš v Betsaidě. - Zázračný rybolov, symbol činnosti apoštolů. - První kázání v Galileji. - Uzdravení malomocného 152
IV. - Uzdravení mrtvicí raněného. - Slídiči posláni veleradou. - Ježíš uzdravuje mrtvicí raněného 156
V. - Povolání Leviho. - Publikáni. - Proč jich nenáviděli židé. - Levi následuje Ježíše 158

Knihy čtvrtá.

Druhý rok veřejného života Ježíšova.

Hlava první.

Druhé velikonoce veřejného života Ježíšova.

- I. - Rybník Bethesda. - Člověk mrtvicí raněný u rybníka Bethesdy. - Ježíš a členové velerady. - Ježíš obviněn, že ruší sobotní klid 163
II. - Učenci trhají klasy. - Učenci trhají klasy v den sobotní. - David a chleby předkladné. - Sobota pro člověka a ne člověk pro sobotu 167
III. - Člověk s uschlou rukou. - Ježíš uzdravuje v synagoze člověka s uschlou rukou. - Slídiči velerady se spojují s Herodiány. - Ježíš jim uniká 169

Hlava druhá.

Dvanáct apoštolů.

Ježíš na pohoří Kurn Hattin. - Volt si dvanáct apoštolů. - Jejich povahy 173

Hlava třetí.

Řeč horská.

Účel a ráz řeči. - Blahoslavenství. - Starý a nový zákon. - Modlitba Páně. - Důvěra v Boha. - Ostatní slova Mistra 183

Hlava čtvrtá.

Kafarnaum a Naim.

I. Setník z Kafarnaum. - Vzácné vlastnosti setníka z Kafarnaum. - Ježíš uzdravuje jeho služebníka 193

II. - Syn vdovy naimské. - Naim. - Židovský pohřeb. - Ježíš křísí syna vdovina 195

III. - Poselství Jana Křtitele k Spasiteli. - Učenisci Janovi jsou posláni k Ježíšovi. - Zázraky jsou znamenými Kristovými. - Jan jest více než prorok. - Nejmenší v království Božím jest větší než Jan 197

IV. Hřššnice na hostině Šimonově. Ježíš u larisea. - Hřššnice u nohou Mistrových. - Dva dlužníci. - Magdalena dle podání židovského a křesťanského 200

Hlava pátá.

Podobenství.

Druhé kázání v Galileji. - Svaté ženy. - Matka a bratři Ježíšovi. - Belzebub. - Hřšch proti Duchu svatému. - Mistr učí jiným způsobem. - Podobenství o království Božím. 205

Hlava šestá.

Zázraky v Gergese a Kafarnaum.

I. - Posedlí v Gergese. - Utišení bouře. - Posedlí. - Stádo vepřů 215

Hostina u Leviho. - Žena krvotoká. - Dcera Jairova. - Publikáni a hřššníci. - Učenisci Janovi. - Uzdravení ženy krvotoké. - Dcera Jairova 218

Hlava sedmá.

Rozeslání apoštolů. Smrt Předchůdce.

I. - Rozeslání apoštolů. - Třetí kázání v Galileji. - Ježíš v Nazaretě. - Povinnosti apoštolů. - Jejich poslání 224

II. - Smrt Jana Křtitele. - Jan ve vězení macherontském. - Naroznění Herodovy. - Herodias a Salome. - Křtitel utracen. - Herodovy výčitky. - Ježíš odchází do území Filipova 228

Hlava osmá.

Chléb života.

I. - Rozmnožení chlebě. - Betsaida Juliina. - Rozmnožení pěti chlebě a dvou rybiček. - Ježíš odchází sám jediný na horu. - Apoštolové v bouři. - Ježíš kráčí po vlnách jezera. - Uzdravuje mnoho nemocných v kraji genesaretském 232

II. - Zaslíbení nejsvětější svátosti oltářní. - Ježíš v synagoze v Kafarnaum. - Manna a chléb s nebe. - Reptání v Kafarnaum. - Ježíš a chléb života. - Jísti tělo a pít krev Kristovu. - Učenáci jsou pohoršeni. - Petr vyznává všru dvanácti apoštolů 237

Kniha pátá.

Třetí rok veřejného života Kristova.

Hlava první.

Ježíš v Tyru a Desťtiměstí.

I. - Očisťování farisejská. - Učenáci jedí s rukama neumytýma. - Pověry fariseů o očisťování. - Lidských tradic dbají, přikázáními Božími pohrdají. - Co ze srdce vychází, to poskvřňuje člověka 247

II. - Žena kananejská. - Ježíš odchází z Galileje do končin tyrských. - Uzdravuje dceru ženy kananejské. - Přes Sidon vrací se Ježíš k moři galilejskému 250

III. - Druhé rozmnožení chlebě. - Ježíš v Desťtiměstí. - Uzdravuje hluchoněmého. - Uzdravuje mnoho nemocných. - Nasycuje čtyři tisíce lidí sedmi chleby a několika rybami 253

Hlava druhá.

Vyznání Petrovo.

Ježíš v Dalmanutě. - Nechce učiniti zázraku. - Varujte se kvasu farisejského a saducejského. - Uzdravuje slepce u Betsaidy Juliiny. - Ježíš v Cesareji Filipově. - Vyznání

a prvenství Petrovo. - Moc klíčů. - První předpověď Utrpení. - Vzítí kříž a následovati Ježíše 256

Hlava třetí.

Proměnění Páně.

I. Ježíš na hoře Tábor. - Hora Tábor. - Mojžíš a Eliáš se zjevují s proměněným Ježíšem. - Příchod nového Eliáše. - Vyhnání němeého ďábla. - Druhá předpověď Utrpení 263
II. Ježíš se vrací do Kafarnaum. - Ježíš platí daň. - Potlačuje ctižádost apoštolů. - Běda těm, kteří pohoršují dítky! - Červ a oheň věčný. - Podobenství o králi, který počet činí se služebnicky svými. - Bratrské napomínání 267

Hlava čtvrtá.

Slavnost stánků.

I. Ježíš odchází tajně do Jerusalema. - Obřady při slavnosti stánků. - Nevěra bratří Ježíšových. - Slepá horlivost Jakubova a Janova. - Tři učensky volá Spasitel 272
II. Ježíš v chrámě. - Ježíš učí na nádvoří. - Jeho vědění vzbuzuje podiv. - Ježíš se ospravedlňuje, že uzdravil člověka v den sobotní. - Prameny Siloe. - Poslední den slavnosti. - Strážé vyslané veleradou se neodvažují zajmouti Ježíše 275

Hlava pátá.

Slavnost stánků (pokračování).

I. Žena cizoložná. - Ježíš odpouští ženě cizoložné. - Pravost vypravování evangelia. - Ježíš světlem světa. - Poučuje židy o své jednotě s Otcem. - Vyčistá jim, že jsou otroky zlého ducha. - Židé chtějí Spasitele kamenovati 281
II. Slepý od narození. - Ježíš uzdravuje slepého od narození. - Fariseové vylučují slepého ze synagogy. - O dobrém pastýři 287

Hlava šestá.

Sedmdesát dva učenci.

Pán poučuje sedmdesát dva učensky. - Běda tobě, Kafarnaum! - Učenci se vracejí s radostí. - Bůh se dává prostým. - Jho Páně. Podobenství o Samaritánovi. - Marta a Maria 293

Hlava sedmá.

Fariseové v Pereji.

- I. Modlitba. - Dva slepci. - Němý ďábel. - Znamení s nebe. - Ježíš učí své učenicky modlití se. - Druhá forma modlitby Páně. - Modlitba vytrvalá. - Uzdravení dvou slepých. - Němý ďábel. - Fariseové připisují zázraky Ježíšovy Belzebubovi. - Návrat zlého ducha jest horší než jeho první příchod. - Žena z lidu blahoslaví matku Ježíšovu. - Znamení proroka Jonáše 299
- II. Ježíš a fariseové. - Hostina u farisea. - Ježíš odsuzuje pokrytectví fariseů a zákoníků. - Jejich kvas. - Ježíš utvrzuje své učenicky proti pronásledování. - Nechce rozhodovati mezi dvěma bratry. - Podobenství o bohatém člověku, který nashromáždil mnoho statků. - Nemáme úzkostlivě pečovati o život svůj. - Máme bděti s bedry přepásanými. - Oheň s nebe. - Kdy přijde Mesiáš, nikdo neví. - Smit se s protivníkem svým 303

Hlava osmá.

Výročí zasvěcení chrámu.

- Pobití Galilejanů v chrámě. - Potřeba pokání. - Podobenství o neplodném lísku. - Uzdravení shrbené ženy. - Málo vyvolených. Ježíšovo mluvení o Herodovi. - Zkáza Jerusalema. - Slavnost zasvěcení chrámu. - Ježíš se vrací do Zajordánska 308

Hlava devátá.

Ježíš naposled v Pereji.

- I. Člověk vodnatelný a druhá hostina u farisea. - Ježíš uzdravuje člověka vodnatelného v sobotu. - Poslední místo. - Podobenství o hostech, kteří nechtějí přijíti na hostinu. - Následování Krista 315
- II. Podobenství o milosrdenství Božím. - Ztracená ovce a ztracená drachma. - Podobenství o marnotratném synu 318
- III. Nespravedlivý vladař. - Lakomý boháč. - Lakota fariseů. - Podobenství o nespravedlivém vladaři. - Naučení Ježíšova o bohatství. - Pokrytectví fariseů. - Podobenství o lakomém bohatci. - Pohoršení. - Opuštění. - Moc vsíry. - Služebníci neužiteční jsme 321

Hlava desátá.

Vzkříšení Lazara.

Lazarova smrt. - Ježíš křísí Lazara. - Členové velerady chtějí zahubiti Ježíše. - Proctví Kailášovo. - Ježíš odchází do Efremu 326

Hlava jedenáctá.

Ježíš jde naposled do Jerusalema.

I. Deset malomocných. - Příchod Syna člověka. - Soudce a vdova. - Fariseus a publikán. - Ježíš opouští Efrem. - Uzdravuje deset malomocných. - Příchod Ježíšův, neviditelný očím tělesným, prudký jako blesk. - Kde jest tělo, tam shromáždí se i orlové. - Špatný soudce a vdova. - Fariseus a publikán 332

II. Rozvod. - Ježíš a dítky. - Bohatý mládenec. - Dělníci na vinici. - Učení škol židovských o rozvodu. - Ježíš prohlašuje manželství za nerozlučitelné. - Panictví. - Ježíš žehná dítkám. - Bohatý mládenec. - Bohatství je nebezpečné. - Stonásobnou odměnu budou míti ti, kteří vše opustí pro Ježíše. - Podobenství o dělnících poslaných na vinici 337

Hlava dvanáctá.

Jericho a Bethanie.

Třetí předpověď Utrpení. - Prosba matky synů Zebedeových. - Ježíš potlačuje jejich cizádost. - Ježíš uzdravuje slepce jerišké. - Zacheus přijímá Spasitele v domě svém. - Podobenství o hřivnách. - Hostina v Bethanii. - Maria pomazává Pána. - Jidáš reptá 344

Kniha šestá.

Svatý týden.

Hlava první.

Vítězství Ježíšovo.

I. Ježíšův vjezd do Jerusalema. - Židé očekávají Ježíše. - Betfage. - Ježíšův vjezd. - Ježíš pláče nad Jerusalemem. - Lid vítá Ježíše. - Ježíš v chrámě. - Odchází k Bethanii 355

II. První den svatého týdne. - Pán vyslovuje kletbu nad neplodnýmískem. - Vyhá-

ní prodavače z chrámu. - Pácholata oslavují Ježíše. - Řekové chtějí mluvit se Spasitelem. - Ježíš předpovídá svoji smrt a svoji slávu. - Vytýká židům jejich nevěru . 360

Hlava druhá.

Poslední den veřejného života Ježíšova.

- I. Ježíš a členové velerady. - Podobanství o vinařích a svatební hostině. - Uchlýlý Isk. - Moc věry a modlitby. - Členové velerady se tážší o křtu Janově. - Podobanství o dvou synech neposlušných. - Podobanství o vinařích. - Svatební hostina 364
- II. Pentz císařův. - Herodiáni a fariseové pokoušejí Ježíše, dlužno-li daň platiti císaři 369
- III. Ježíš a saduceové. - Veliké přikázání v Zákoně. - Kristus syn Davidův. - Saduceové se ptají o ženě, která měla sedm mužů. - Které jest první přikázání. - David nazývá Vykupitele svým Pánem 371
- IV. Běda vám, fariseové! - Fariseové zasedli na stolicí Mojžíšově. - Zákonci a fariseové jsou shovívaví k sobě, tvrdí k druhým, pyšní a pokrytečtí, vůdcové slepí, obšílené hroby, pronásledovatelé proroků. - Běda vám, fariseové! - Ježíš znovu pláče nad Jerusalemem 376

Hlava třetí.

Poslední předpovědi.

- Pentz vdovin. - Ježíš předpovídá; že chrám bude zbořen. - Předpovídá zkázu Jerusalema a zároveň konec světa. - Znamení, která budou předcházeti tyto dvě události: svádění, války, hlad, zemětřesení, pronásledování, ohavnost zpuštění v chrámě. - Konec světa. - Bděte ustavičně. - Služebník nešlechtný. - Podobanství o hřivnách. - Moudré a nemoudré panny. - Poslední soud. - Jidáš prodává Mistra 379

Hlava čtvrtá.

Poslední večeře.

- I. Velikonoční obřady u židů. - Beránek velikonoční. - Umývání stolovníků. - Obyčeje a zpěvy při hostině velikonoční. - Kalich . 389
- II. Hostina velikonoční. - Večeřadlo. - Žehnání prvního kalicha. - Umývání nohou. - Petr se zdráhá. - Pane, umyj mne celého! - Zrada Jidášova 393

- III. Ustanovení Nejsvětější Svátosti Oltářní.
 - Proměnění přesných chlebů. - Přijímání
 apoštolů. - Proměnění vína. - Jidáš odchází
 z večeřadla 398
- IV. Ježíš předpovídá Petrův pád. - Syn člo-
 věka jest oslaven. - Pán předpovídá, že Petr
 ho zapře. - Řevnivost apoštolů. - Králov-
 ství Boží. - Dva meče 401

Hlava pátá.

Poslední řeči Ježíšovy.

- I. Řeč po poslední večeři. - Ráz řečí dle
 svatého Jana. - Důvěra v Ježíše. - Ježíš je
 cesta, pravda a život. - Otec jest v Synu
 a Syn jest v Otci. - Ježíš slibuje Ducha
 Utěšitele. - Ježíš dává apoštolům pokoj
 svůj. - Odchází z večeřadla 404
- II. O čem mluvil Ježíš na cestě getseman-
 ské. - Ježíš jest vinný kmen, jeho věrní jsou
 ratolesti. - Prikázání lásky. - Apoštolové
 budou pronásledováni. - Budou se rmoutiti,
 až Pán odejde. - Seslání Ducha svatého. -
 Zármutek se promění v radost. - Opuště-
 nost Ježíšova. - Apoštolové prchnou a Petr
 zapře 407
- III. Modlitba Ježíšova. - Pótok Cedron. -
 Ježíš prosí Otce, aby ho oslavil. - Modlí
 se za apoštoly, za celou Církev 413

Knihá sedmá.

Ježíšovo utrpení a z mrtvých vstání.

Hlava první.

Ježíš v zahradě Olivové.

- Getsemani. - Smutek Ježíšův. - Tři svěd-
 kové jeho úzkosti. - Kalich utrpení. - Kr-
 vavý pot. - Zjevuje se anděl. - Apoštolové
 spí. - Přichází Jidáš. - Vojáci padají na
 zemi. - Ježíš spoután. - Petr a Malchus. -
 Apoštolové prchají 419

Hlava druhá.

Ježíš souzen.

- I. Ježíš před Annášem. - Palác nejvyšších
 kněží. - Annáš se vyptává Ježíše 425
- II. Ježíš před Kaifášem a veleradou. - Ve-

lerada. - Noční sezení. - Falešní svědkové. Kailáš vyslychá Spasitele. - Ježíš prohlá- šen za rouhače a zločince	427
III. Petr zapírá. - Jan přivádí Petra do pa- láce. - Trojí zapření. - Lstost apoštola	430
IV. Druhé sezení velerady. - Ježíš urážen a bit. - Členové velerady nevědí, jak vyko- nati rozsudek nad Ježíšem. - Ráno jest Je- žíš znovu přiveden před své soudce	433
V. Smrt Jidášova. - Jidáš jde do chrámu. - Zahazuje ve svatyni třicet stříbrných. - Zoufá si	435

Hlava třetí.

Ježíš v soudním domě a před Herodem. Antonia. - Ježíš před Pilátem. - Pilát a čle- nové velerady. - Ježíš před Herodem. - He- rodes a jeho dvůr. - Ježíš poslán v bílém rouchu opět k Pilátovi. - Ježíš a Barabáš. - Sen ženy Pilátovy. - Propusť nám Bara- báše! - Pilát si umývá ruce před lidem	431
--	-----

Hlava čtvrtá.

Ježíš odsouzen. Bičován. - Trnám korunován. - Ecce homo. - Pilát se naposled zpěčuje. - Ježíš odsou- zen na kříž. - Konec Pilátův	448
--	-----

Hlava pátá.

Ukřižování. Cesta křížová. - Ježíšovi kati. - Kříž. - Si- mon z Cyreny. - Spasitel napájen. - Ježíš ukřižován mezi dvěma lotry. - Nápis na kříži	453
---	-----

Hlava šestá.

Ježíšova smrt. Ježíš odpouští svým katům. - Rozdělují si roucha jeho. - Ježíš na kříži. - Kající lotr. Maria a Jan pod křížem. - Tmy. - Ježíšova opuštěnost na kříži. - Posmívají se jeho vo- lání. - Žízň. - Jeho poslední slova. - Jeho smrt	459
--	-----

Hlava sedmá.

Ježíšův pohřeb. Zázraky při smrti Ježíšově. - Vyznání set- nískovo. - Učenáci. - Hnáty jsou zpřeráženy lotrům. - Bok Spasiteli otevřen. - Josef z	
--	--

Arimatej a Nikodem pohřbívají Ježíše. - Svaté ženy. - Hrob zapečetěn	467
---	-----

Hlava osmá.

Z mrtvých vstání.

I. První zjevení. - Dvě Marie a Salome. - Zjevení anděla. - Petr a Jan běží ke hrobu. - Ježíš se zjevuje Magdaleně. - Svaté ženy u hrobu. - Strážní vojáci podplaceni od ve- lerady	472
---	-----

II. Učenáci jdoucí do Emaus. - Ježíš ve ve- čeřadle. - Ježíš se zjevuje dvěma učeníkům jdoucím do Emaus. - Dává se jim poznati při lámání chleba. - Ježíš se zjevuje jede- nácti apoštolům ve večeřadle. - Nevěřící Tomáš. - Ježíš se zjevuje podruhé apošto- lům	477
---	-----

Hlava devátá.

Čtyřicet dní.

I. Ježíš se zjevuje v Galileji. - Ježíš na bře- zích jezera genesaretského. - Zázračný ry- bolov. - Petr pastýřem ovcí a beránků. - Pán předpovídá jeho mučednictví a smrt Janovu. - Ježíš se zjevuje na hoře v Gali- leji. - Poslání apoštolů. - Pán se zjevuje Jakubovi	481
---	-----

II. Na nebe vstoupení. - Apoštolové se vra- cejí do Jerusalema. - Ježíš s nimi naposled ve večeřadle. - Vstupuje před nimi na ne- besa	487
---	-----

Konkordance čtyř evangelíí	489
Obsah	505

POZNÁMKA.

Život Ježíše Krista jsem překládal dle dvacátého druhého vydání francouzského z r. 1913. (Paris, Librairie Victor Lecoffre, J. Gabalda Éditeur, Rue Bonaparte, 90.) Původní text je pod čarou provázen mnohými poznámkami a citáty z různých děl exegetických. Všechny těchto poznámek jsem do svého překladu nepojal, neboť účel jeho není scientifický, nýbrž pastorační a praktický, a také není dnes snadno najíti nakladatele, který by se odhodlal vydati dílo rázu výlučně vědeckého. Ostatně, čeho je třeba k porozumění životu Ježíšovu, jest již v textu obsaženo. Jinak je možno, že dílo neujde výtce, kterou mu činila i francouzská kritika, že totiž neuvádí vždy doslovně a nevykládá řeči Spasitelových. V předmluvě k druhému vydání vyložil však spisovatel, že pokládal za nemožno spojití vypravování událostí se slovním komentářem. Kdo chce hluboce proniknouti slova Ježíšova, zajisté bude čísti evangelium samo, stkvělé homilie Otců, výklady svatého Tomáše, Bonaventury, Ludolfa z Chartres, Bossueta.

Citáty z Písma svatého St. Z. uvádím v překladu Dra Jana Hejčla (Bible Česká, Praha 1914-1923, Dědictví svatojánské), z Písma svatého N. Z. v překladu Dra Jana Sýkory (Nový Zákon, Praha 1909, Dědictví svatojánské).

Připojuji seznam děl, která spisovatel v textu cituje, nebo o něž se ve svých výkladech opírá.

- Ambrož* (Sv.), Latinská patrologie, vyd. Migne, t. XV-XVII.
- Augustin* (Sv.), Opera vyd. Gaume, t. III, V.
- Bossuet*, Méditations sur l'Évangile. - Élévations sur les Mystère, édit. Vivès t. VI, VII.
- Buxtorf*, Synagoga Judaica, Basileae, 1601 - Lexicon chaldaicum, talmudicum et rabbinicum, Basileae, 1639.
- Chrysostom* (Sv. Jan), Opera, édit. Gaume, t. VI-VIII.
- Clemens Alexandrinský*, Patrologie řecká t. VIII, IX.
- Corluy*, Commentarius in Evangelium S. Joannis; Gandavi, 1880.
- Cornelius a Lapide*, Commentaria, édit. Vivès, Paris, 1858.
- Cyprian* (Sv.), Patrologie latinská, t. IV.
- Cyrril Alexandrinský* (Sv.), Patrologie řecká, t. LXXII-LXXIV.
- Cyrril Jerusalemský* (Sv.), Patrologie řecká, t. XXXIII.
- Eusebius*, Patrologie řecká, t. XX, XXIV.
- Friedlieb*, Archäologie d. Leidensgeschichte unseres Herrn Jesu Christi, Bonn, 1843.
- Jeronym* (Sv.) Patrologie latinská, t. XXVI, XXIX, XXX.
- Josephus Flavius*, Opera, édit. Didot, Paris, 1845-1847.
- Lightfoot*, Horae Hebraicae, Oxford, 1859.
- Ludolf z Chartres*, Vita Christi e sacris Evangeliiis sanctorumque Patrum fontibus derivata, Strasbourg, 1474.
- Origenes*, Patrologie řecká, t. XII, XIV.
- Patrizi*, De Evangeliiis libri tres, Friburgi Brisgoviae, 1853. - In Marcum Commen-

- tarium, Romae, 1857. - In Joannem
Commentarium, Romae, 1857.**
- Schoettgen, Horae Hebraicae et talmudicae,
Dresden und Leipzig, 1733.**
- Sepp, Das Leben Jesu, Regensburg, 1865.**
- Tertullian, Patrologie latinská, t. I, II.**
- Tomáš Aquinský, (Sv.); Catena aurea in
IV Evangelia, Paris, 1636.**
- Thomson, The Land and the Book, London,
1863.**
- Wieseler, Chronologische Synopse der vier
Evangelien, Hamburg, 1843.**

V Brně, 17. února 1924.

DOM. PECKA.

